İnsan Lekesi

PHILIP ROTH

İngilizce'den Çeviren: Suzan Aral Akçora

AYRINTI

PHILIP ROTH

19 Mart 1933'te New Jersey'in Newark kentinde doğan Philip Roth, Bucknell Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimi görmüştür. Ardından Chicago'da İngiliz Edebiyatı, Iowa ve Princeton Üniversitelerinde yaratıcı yazarlık dersleri vermeye başlar. 1959'da, altı öyküsünü bir araya getirdiği ilk kitabı *Goodbye, Columbus* [*Kucak Dolusu*, Çev. Ülkü Tamer, Sander Yay., 1971] yayımlanır. ABD'li Yahudilerin yaşamını son derece kişisel, keskin ve ironik bir dille tasvir ettiği bu kitapla Roth, 1960'ta Ulusal Kitap Ödülü'nü alır. Ardından iki roman yazar: 1962 tarihli *Letting Go* [*Libby*, Çev. Seçkin Selvi, Sander Yay., 1973] ve 1967'de yayımlanan *When She Was Good*. fiöhret, 1969'da, ABD'nin nezih edebiyat çevrelerini karıştıran *Portnoy's Complaint* [*Portnoy'un Feryadı*, Çev. Özden Arıkan, Ayrıntı Yay., 1999] ile gelir. Bilinç akışı tekniğinde eşsiz bir monolog olarak nitelenen bu eser, çağdaş Amerikan edebiyatının en komik, en unutulmaz karakterlerinden birini yaratmıştır. 1972'de Ernest Lehman tarafından aynı adla sinemaya uyarlanan *Portnoy*'dan sonraki kitaplarında Roth, hep değişik anlatım teknikleri dener, her seferinde değişik konulara el atar ama anatemalarından ya da "takıntıları"ndan hiç uzaklaşmaz: Yahudi olmak, erkek olmak, bir ananın oğlu olmak, aydın olmak. Bütün bunlardan doğan her türlü marazilikle uğraşmaya da devam eder.

The Breast'i (1972) Kafka'ya bir nazire olarak yazar; ancak onun kahramanı, hamamböceğine değil, dev bir memeye dönüşmektedir [*Meme*, Çev. Seçkin Selvi, Sander Yay., tarihsiz]. *Portnoy*'u hatırlatan *My Life As a Man* ile başladığı "Zuckerman" serisinde (*The Ghost Writer, Zuckerman Unbound, The Anatomy Lesson*) "erkeklik" meseleleri ile uğraşmaya devam eder ve serinin son kitabı *The Counter life* ile 1987 Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü alır. Çoğu romanı otobiyografik nitelikler taşıyan Roth, 1988'de *The Facts* ile bu kez "adı konmuş" bir otobiyografi kaleme alır. Minimalist bir kitap olarak nitelenen *Deception*'da (1990) [*Aldatma*, Çev. Didem Hızkan, Ayrıntı Yay., 2001] "aldatma" konusunu, rahatsız edici olmaktan sakınmayarak, acımasız bir içtenlikle işler. 1991'de Ulusal Kitap Eleştirmenleri Çevresi Ödülü'nü ona bir kez daha kazandıran *Patrimony*'de, aile mirası olan kültür ile bireyin kendi entelektüel gelişimi içinde yöneldiği kültür arasındaki çatışmayı, son derece dokunaklı bir dille inceler ve Adam Phillips'in deyişiyle, "Kendi seçtiği babalarının, Freud ile Kafka'nın, uğruna reddetmiş olduğu babasıyla" barışır. Vietnam sonrası dönemi anlattığı *American Pastoral* (1997) [*Pastoral Amerika*, Çev. Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2008] ile 1998'de Pulitzer Ödülü'nü alır. *The Dying Animal*'da (2001) [*Ölen Hayvan*, Çev. N. Can Kantarcı, Ayrıntı Yay., 2007] erotik zevklerin peşinde koşmaya ant içerek eşini ve oğlunu terk eden bir akademisyeni konu eder.

Son derece üretken bir yazar olan Roth, *I Married a Communist*'te (1998) [*Bir Komünistle Evlendim*, Çev. Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2004] Amerikan yaşamının trajik bir kesitini yine o keskin mizahıyla ele alarak McCarthy dönemini sorgulamıştır. Birbirinin muhbiri durumuna düşen bir karı kocanın hikâyesini, Zuckerman serisinin kahramanının gençlik yıllarına yerleştirerek Nathan Zuckerman'ın gözüyle anlatmıştır. *Pastoral Amerika*'yla başlayıp, *Bir Komünistle Evlendim*'le devam eden üçlemeyi tamamlayan *The Human Stain*, 2001 yılında yayımlanır. Saygın bir edebiyat profesörünün ırkçılık suçlamasıyla istifaya zorlandığı bu romanda, Roth yirminci yüzyılın ikinci yarısında Amerika'nın ruh haliyle ilgili derin soruşturmasını sürdürür.

Roth'un, büyük bölümü kitaplaştırılmamış çok sayıda öyküsü, deneme ve eleştiri yazısı da bulunmaktadır.

Ayrıntı: 586
Edebiyat dizisi: 174

İnsan Lekesi
Philip Roth

Kitabın Özgün Adı
The Human Stain

İngilizce'den Çeviren
Suzan Aral Akçora

Yayıma Hazırlayan
Aslı Güneş

Düzelti
Hüseyin Kıran

© 2000 by Philip Roth

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak İllüstrasyonu
Asuman Ercan

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.: 244
Topkapı/İst. Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım 2011
Baskı Adedi 2000

ISBN 978-975-539-610-1
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Philip Roth

İnsan Lekesi

EDEBİYAT DİZİSİ

GÜLÜNESİ AŞKLAR/*Milan Kundera* ◢ KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ/*Peter Handke* ◢ YÜZBAŞI VE KADINLAR TABURU/*Mario Vargas Llosa* ◢ BİZ/*Yevgeni Zamyatin* ◢ KESİK BİR BAŞ/*Iris Murdoch* ◢ YENİ TANRILAR/*Alberto Vasquez-Figueroa* ◢ İNFAZA ÇAĞRI/*Vladimir Nabokov* ◢ EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?/*Woody Allen* ◢ ÇALI HOROZU/*Michel Tournier* ◢ BANYO/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ BALKON/*Jean Genet* ◢ GÜNEŞ İMPARATORLUĞU/*J.G. Ballard* ◢ BEYAZ ZENCİLER/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ SİYAH MADONNA/*Doris Lessing* ◢ KAPANDA ÜÇ KAPLAN/*G. Cabrera Infante* ◢ ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN/*Marge Piercy* ◢ ANARŞİNİN KISA YAZI/*Hans Magnus Enzensberger* ◢ FOTOĞRAF MAKİNESİ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ GÜLÜN GÜNLÜĞÜ/*Ursula K. LeGuin* ◢ HOTEL DU LAC/*Anita Brookner* ◢ AZİZLER ve ALİMLER/*Terry Eagleton* ◢ VEDA YEMEĞİ/*Michel Tournier* ◢ ORLANDO/*Virginia Woolf* ◢ UTANÇ BİTTİ/*Anja Meulenbelt* ◢ YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI/*J. G. Ballard* ◢ KARANLIĞIN SOL ELİ/*Ursula K. LeGuin* ◢ AĞ/*Iris Murdoch* ◢ WATT/*Samuel Beckett* ◢ EKOTOPYA/*Ernest Callenbacb* ◢ GECEYİ ANLAT BANA/*Djuna Barnes* ◢ İNSAN POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KÖPEK/*Ingvar Ambjörnsen* ◢ CUMA/*Michel Tournier* ◢ AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI/*Lawrence Durrell* ◢ GÜNDELİK MUTLULUĞA ALIŞMA/*Anja Meulenbelt* ◢ MURPHY/*Samuel Beckett* ◢ MASAL MASAL İÇİNDE/*Kbimaira/John Barth* ◢ ZEN VE MOTOSİKLET BAKIM SANATI/*Robert M. Pirsig* ◢ PARFÜMÜN DANSI/*Tom Robbins* ◢ SINIRSIZ RÜYALAR DİYARI/*J. G. Ballard* ◢ FRANSIZ TEĞMENİN KADINI/*John Fowles* ◢ BEYAZ OTEL/*D.M. Thomas* ◢ MYRA/*Gore Vidal* ◢ DALGALAR/*Virginia Woolf* ◢ ATLANTİK ÖTESİ/*Witold Gombrowicz* ◢ HAYRANLIK/*Anja Meulenbelt* ◢ FERDYDURKE/*Witold Gombrowicz* ◢ MELEKLER ZAMANI/*Iris Murdoch* ◢ PAULINA 1880/*Pierre Jean Jouve* ◢ EŞEKARISI FABRİKASI/*Iain Banks* ◢ ROCK LANETİ/*Iain Banks* ◢ KAYIP ZAMAN/*Anja Meulenbelt* ◢ SENİ İÇİME GÖMDÜM/*Andrew Jolly* ◢ BAŞTAN ÇIKARICININ GÜNLÜĞÜ/*Søren Kierkegaard* ◢ KONFİDENZ/*Ariel Dorfman* ◢ ALTIN DAMLA/*Michel Tournier* ◢ BİR GARİP VAKA: MATMAZEL P./*Brian O'Doberty* ◢ NİETZSCHE AĞLADIĞINDA/*Irvin D. Yalom* ◢ KIZILAĞAÇLAR KRALI/*Michel Tournier* ◢ AİLEDE BİR ÖLÜM/*James Agee* ◢ KUTSAL BÖLGE/*Carlos Fuentes* ◢ KALPSİZ AMANDA/*Jurek Becker* ◢ 62-MAKET SETİ/*Julio Cortázar* ◢ ÇARPIŞMA/*J.G. Ballard* ◢ ÜÇLEME-Molloy-Malone Ölüyor-Adlandırılamayan/*Samuel Beckett* ◢ DUR BİR MOLA VER/*Tom Robbins* ◢ HIRSIZIN GÜNLÜĞÜ/*Jean Genet* ◢ KÜÇÜK DEĞİŞİMLER/*Marge Piercy* ◢ LİLA/*Robert M. Pirsig* ◢ ERGİNLİK YAŞI/*Michel Leiris* ◢ AŞKSIZ İLİŞKİLER/*Samuel Beckett* ◢ ESİRGEYEN GÖKYÜZÜ/*Paul Bowles* ◢ YALANCI JAKOB/*Jurek Becker* ◢ DİVAN/*Irvin D. Yalom* ◢ PORNOGRAFİ/*Witold Gombrowicz* ◢ MERCİER İLE CAMİER/*Samuel Beckett* ◢ BİR ERKEĞE NASIL TECAVÜZ EDİLİR?/*Märta Tikkanen* ◢ BENDENİZ VE MARCO POLO/*Paul Griffitbs* ◢ DOĞMAMIŞ KRİSTOF/*Carlos Fuentes* ◢ RÜYA SAKİNLERİ/*Iris Murdoch* ◢ HİÇ İÇİN METİNLER ve Uzun Öyküler/*Samuel Beckett* ◢ DUYGU YOLCULUĞU/*Laurence Sterne* ◢ BETTY BLUE/*Philippe Djian* ◢ AĞAÇKAKAN/*Tom Robbins* ◢ ANARŞİST/*Tristan Hawkins* ◢ BAKAKAİ/*Witold Gombrowicz* ◢ PORTNOY'UN FERYADI/*Philip Roth* ◢ $10^{1/2}$ BÖLÜMDE DÜNYA TARİHİ/*Julian Barnes* ◢ SUNİ TENEFFÜS/*Ricardo Piglia* ◢ MANŞ ÖTESİ/*Julian Barnes* ◢ ADA/*Aldous Huxley* ◢ GÜLÜN MUCİZESİ/*Jean Genet* ◢ MÖSYÖ/*Jean-Philippe Toussaint* ◢ ÇİÇEKLERİN MERYEM ANASI/*Jean Genet* ◢ BAŞUCU OĞLANI/*Alison Fell* ◢ YARATIK/*John Fowles* ◢ SENİ SEVMİYORUM/*Julian Barnes* ◢ ZENCİLER/*Jean Genet* ◢ TÜNEL/*Ernesto Sábato* ◢ KARA PRENS/*Iris Murdoch* ◢ KARNINDAN KONUŞANIN ÖYKÜSÜ/*Pauline Melville* ◢ TANRI'NIN AĞZINDAN EVRENİN HİKÂYESİ/*Franco Ferrucci* ◢ HAYATIN VE AŞKIN YASALARI/*Connie Palmen* ◢ KAHRAMANLAR VE MEZARLAR/*Ernesto Sabato* ◢ KAYNAK VE ÇALI/*Michel Tournier* ◢ CENNETE BİR KOŞU/*J.G Ballard* ◢ DİŞİ ADAM/*Joanna Russ* ◢ FLAUBERT'İN PAPAĞANI/*Julian Barnes* ◢ ALDATMA/*Philip Roth* ◢ KOKAİN GECELERİ/*J.G. Ballard* ◢ ACABA NASIL?/*Samuel Beckett* ◢ MANTISSA/*John Fowles* ◢ KOLEKSİYONCU/*John Fowles* ◢ BENJAMIN: DAR GEÇİTTEKİ AYDIN/*Jay Parini* ◢ METEORLAR/*Michel Tournier* ◢ ARKADAŞLIK/*Connie Palmen* ◢ AŞK VESAİRE/*Julian Barnes* ◢ SİRİUS'TAN GELEN KURBAĞA/*Tom Robbins* ◢ BAYAN GULLIVER CÜCELER ÜLKESİNDE/*Alison Fell* ◢ GELECEKTEN ANILAR/*William Morris* ◢ BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE/*Julian Barnes* ◢ İNGİLTERE İNGİLTERE'YE KARŞI/*Julian Barnes* ◢ İYİ İŞ/*David Lodge* ◢ YİTİK RUHLAR IRMAĞI/*Connie Palmen* ◢ TERAPİ/*David Lodge* ◢ ÖLÜRKEN/*Jim Crace* ◢ GÜZELLİK HIRSIZLARI/*Pascal Bruckner* ◢ SÜPER KENT/*J.G. Ballard* ◢ SISKA BACAKLAR/*Tom Robbins* ◢ BETON ADA/*J.G. Ballard* ◢ İLK AŞK, SON TÖRENLER/*Ian McEwan* ◢ GILLES İLE JEANNE/*Michel Tournier* ◢ BİR KOMÜNİSTLE EVLENDİM/*Philip Roth* ◢ KIZILDERİLİNİN ŞARKISI/*James Welc* ◢ SİNEMA MÜDAVİMİ/*Walker Percy* ◢ KARANLIKLARIN EFENDİSİ/*Ernesto Sabato* ◢ METROLAND/*Julian Barnes* ◢ BİZİ NEDEN TERK ETTİN SAYIN BAŞKAN?/*François Vigouroux* ◢ DÜŞÜNCE BALONLARI/*David Lodge*

◢ MİLENYUM İNSANLARI/J.G. Ballard ◢ MÜNECCİM KRALLAR/M. Tournier ◢ BEYAZDAKİ KARA/ Maggie Gee ◢ KAYBOLUŞ/G. Perec ◢ HINÇ AYLARI/P. Bruckner ◢ LİMON MASASI/J. Barnes ◢ BÜYÜCÜ/J. Fowles ◢ GÜNDOĞUMUNA YOLCULUK/J. Barnes ◢ OKLUKİRPİ/J. Barnes ◢ FISKADORO/D. Johnson ◢ HAYALETLERİN GÖÇÜ/P. Melville ◢ ÖLEN HAYVAN/P. Roth ◢ SICAK ÜLKELERDEN DÖNEN VAHŞİ SAKATLAR/Tom Robbins ◢ PASTORAL AMERİKA/P. Roth ◢ ABANOZ KULE/J. Fowles ◢ ARTHUR VE GEORGE/J. Barnes ◢ VAHŞET SERGİSİ/J. G. Ballard ◢ VİLLA MEÇHUL/Tom Robbins ◢ ASKER GRAMAFONU NASIL TAMİR EDER?/Saša Stanišić ◢ FARMAKON/Dirk Wittenborn ◢ NE KADAR İLERİ GİDEBİLİRSİN/D. Lodge ◢ GERİYE UÇAN YABAN ÖRDEKLERİ/T. Robbins ◢ BİR SAHTEKÂR OLARAK HAYATIM/P. Carey ◢ İNTERNETTE BALIK AVLAMAK/Nasreen AKHTAR ◢ LANCELOT/Walker Percy ◢ ÖLÜ BİR DİLDE AŞK/Lee Siegel ◢ VAHŞİ İNSANLAR/Dirk Wittenborn ◢ GÜNEŞİ DURDURACAĞIZ/F. Bouillot ◢ SHYLOCK OPERASYONU/Philip Roth ◢ KAYBEDENLERİN BELLEĞİ/Michel Ragon ◢ SAVAŞ ARTIĞI/Ha Jin ◢ YAZAR, YAZAR/D. Lodge ◢ B, BİR/A/Tom Robbins ◢ BABAMIN KİTABI/Urs Widmer ◢ RÜZGÂRIN ON İKİ KÖŞESİ/Ursula K. Le Guin ◢ EVE YÜZMEK/Rolf Lappert

OEDIPUS:
Arındırma ayini nedir?
Nasıl yapılacaktır?

CREON:
Bir adamı sürgüne göndererek,
Ya da kanın kefaretinin kanla ödenmesiyle...
—Sophocles, *Kral Oedipus*

1
Herkes Biliyor

1998 yazında, iki yıl önceki emekliliğine kadar, yakınlardaki Athena Üniversitesi'nde yirmi küsur yıl klasik eserler profesörü olarak çalışmış, ayrıca on altı yıldan fazla fakülte dekanlığı yapmış, yetmiş bir yaşındaki komşum Coleman Silk, bana, üniversitede çalışan otuz dört yaşındaki bir temizlikçi kadınla ilişki yaşamakta olduğunu itiraf etti. Kadın, haftada iki kez köy postanesini de temizliyordu. Gri tahta kaplamalı, küçük bir kulübe olan bu bina, sanki ta 1930'larda Oklahomalı bir aileyi Toz Çanağı'nın rüzgârlarından korumuşçasına, benzin istasyonuyla bakkal dükkânının karşısında, tek başına ve hüzünle durur, bu dağ kasabasının ticaret merkezini oluşturan iki yolun kesişme noktasında, Amerikan bayrağını dalgalandırırdı.

Coleman kadını ilk kez, bir gün geç vakit, kapanış saatinden birkaç dakika önce, mektuplarını almaya gittiğinde, postanenin yerlerini silerken görmüştü. Zayıf, uzun boylu, kemikli bir kadındı bu ve kırlaşmakta olan sarı saçları atkuyruğu şeklinde sıkıca bağlanmıştı. Sert kalıplı yüz hatlarıyla genellikle New England'ın ilk haşin zamanlarında cefa çeken, kiliseye bağlı, çalışkan ev kadınlarını ve o zamanlara hâkim olan ahlak anlayışının içine hapsolmuş, ona itaat eden ciddi koloni kadınlarını andırıyordu. Adı Faunia Farley'ydi; çektiği acıları hiçbir şey gizlemeyen ve engin bir yalnızlığı anlatan o ifadesiz, kemik gibi yüzünün arkasında saklı tutuyordu. Faunia, kirasını ödeyebilmek için süt sağmaya yardım ettiği yerel bir mandıranın odalarından birinde kalıyordu. İki yıl kadar eğitim görmüştü.

Coleman'ın, Faunia Farley ile arasındaki sırrı bana açtığı yaz, Bill Clinton'ın sırrının da her bir aşağılayıcı ve *canlı* ayrıntısıyla ortaya çıktığı yazdı. Bu sırrın canlılığı, aşağılayıcılığı gibi belirli verilerin keskinliğinden kaynaklanıyordu. *Penthouse*'un eski sayılarından birinde yeni Amerika güzelinin, dizleri üzerinde ve arkadan verdiği ve onu utanç içerisinde tacından feragat edip büyük bir pop yıldızı olmaya zorlayan çıplak pozlarına rastlandığından beri, böyle bir mevsim yaşamamıştık. 98 yazı, New England'da kavurucu bir sıcak ve güneş ışığıyla dolu bir yaz oldu; beyzbolda beyaz bir uzun vuruş ilahıyla kahverengi bir uzun vuruş ilahı arasındaki efsanevi mücadelenin yazı. Amerika'da devasa bir dindarlık ve saflık furyasının yazı. Ülke güvenliğinin bir numaralı tehdidi komünizm yerini terörizme, terörizm de saksafonculuğa bırakmıştı. Cinsel güç sahibi, genç ruhlu, orta yaşlı bir başkanla atılgan, sevdalı, yirmi bir yaşında bir elemanın Oval Ofis'te, bir araba parkındaki iki ergen çocuk gibi oynaşmaları, Amerika'nın en eski toplumsal tutkusunu, tarihsel olarak belki de en tehlikeli ve yıkıcı zevkini canlandırmıştı: Coşkun bir sofuluk gösterisi. Kongre'de, basında ve iletişim ağlarında, suçlamak, kötülemek ve cezalandırmak için çıldıran erdemli, gösterişçi sürüngenler her yerde olanca güçleriyle ahlak dersi veriyorlardı. Hepsi de 1860'larda evime yakın bir yerlerde yaşamış olan Hawthorne'un mazinin çiçeği burnunda ülkesinde "zulmedici ruh" olarak tanımladığı şeyle dolu ve kasıtlı bir taşkınlık içindeydi. Hepsi de yönetim katından ereksiyonu

kovacak şiddetli arındırma ayinleri uygulamaya hevesliydi; böylece her şeyi Senatör Lieberman'ın on yaşındaki kızının, utangaç babasıyla birlikte yeniden TV seyredebileceği kadar elverişli ve emniyetli bir hale getireceklerdi. Hayır, eğer 1998'i yaşamamışsanız, dindarlık taslamanın ne olduğunu bilemezsiniz. "Bunu Abelard yaptığı zaman, bir daha olmasını önlemek mümkündü" diye yazıyordu sendikalı muhafazakâr köşe yazarı, gazeteci William F. Buckley, başka bir yerde Clinton'ın "uçkuru gevşek şehveti" diye tanımladığı suistimalinin, yüce divan gibi kansız bir biçimde değil, Canon Abelard'a, dini meslektaşı Canon Fulbert'in bıçaklı yoldaşları tarafından, Fulbert'in yeğeni bakire Heloise'i gizlice baştan çıkardığı ve onunla evlendiği için verilen on ikinci yüzyıl cezasıyla en iyi şekilde bertaraf edilebileceğini ima ediyordu. Humeyni'nin Salman Rüşdi'yi ölüme mahkûm eden fetvasından farklı olarak, Buckley'nin ıslah edici hadım cezasına duyduğu özlem, müstakbel uygulayıcısı için parasal bir ödül içermiyordu. Ancak en az Ayetullah'ınki kadar titiz bir ruh tarafından ve en az o kadar yüce idealler adına harekete geçiriliyordu.

Amerika'da çalkantının geri geldiği bir yazdı; şakaların, faraziyelerin, kuramlaştırmaların, mübalağaların bitmek bilmediği; insanı çocuklarına yetişkin yaşamını açıklamaya iten ahlaki sorumluluğun, onları yetişkin yaşamı hakkında her türlü yanılsama içinde tutmak adına feshedildiği, insanların küçüklüğünün düpedüz utanç verici olduğu, zincirlerinden boşanmış bir iblisin ulusun içine salıverildiği, her iki tarafta da insanların "Neden bu kadar deliyiz?" diye düşündüğü, kadınların ve erkeklerin, sabah uyandıklarında, geceleyin kendilerini gıpta ya da tiksintinin ötesine taşıyan bir uyku halinde, rüyalarında Bill Clinton'un utanmazlığını görmüş olduklarını keşfettikleri yaz. Ben rüyamda devasa bir duvar ilanı gördüm: Beyaz Saray'ı bir ucundan öbür ucuna tıpkı İsa sargısı gibi sarmış ve üzerinde BURADA BİR İNSAN YAŞIYOR yazan bir ilan. Bir milyarıncı kez keşmekeşin, kargaşanın, karışıklığın, berikinin ideolojisinden ve ötekinin ahlak anlayışından daha incelikli olduğunun kanıtlandığı bir yazdı. Bir başkanın penisinin herkesin aklında olduğu ve yaşamın, bütün utanmaz katışıklığıyla bir kez daha Amerika'yı şaşkına çevirdiği yaz.

Cumartesi günleri bazen Coleman Silk bana telefon açar ve akşam yemeğinden sonra, dağın benim oturduğum tarafından evine gelmeye davet ederdi; müzik dinlemek, puanı bir peniye biraz remi oynamak ya da bir iki saat onun oturma odasında oturup biraz konyak yudumlamak ve onun için daima haftanın en kötü gecesi olan geceyi geçirmesine yardım etmek için. 1998 yazına kadar iki yıla yakın bir süre burada yalnızdı... Karısı Iris'le dört çocuk yetiştirdiği bu büyük, eski, tahta kaplamalı beyaz evde yalnız... O, sınıflarından birindeki iki öğrencinin kendisine karşı yönelttiği ırkçılık suçlaması konusunda üniversiteyle mücadele etmekle meşgulken, Iris'in kalp krizi geçirerek öldüğü o geceden beri.

Coleman o zamana kadar hemen hemen bütün akademik yaşamı boyunca Athena'da olmuştu; girişken, keskin zekâlı, etkileyici bir biçimde zarif, cazibeli bir büyük şehir erkeği, biraz savaşçı, biraz idareciydi. Genç bir öğretmenken teamüllere aykırı bir biçimde başlattığı Yunanca ve Latince Konuşma Kulübü'nden de görülebileceği gibi, bilgiç Latin ve Yunan profesörü prototipine hiç uymuyordu. Çeviri halindeki eski Yunan edebiyatı üzerine verdiği saygıdeğer inceleme dersi; ki Tanrılar, Kahramanlar ve Mitler anlamında TKM olarak bilinirdi, tam da tavrındaki doğrudan, açıksözlü ve akademik olmayan bir biçimde etkili şeylerden dolayı, öğrenciler arasında popülerdi. "Avrupa edebiyatı nasıl başlar, bilir misiniz?" diye sorardı, ilk derste yoklamayı yaptıktan sonra. "Bir kavgayla. Tüm Avrupa edebiyatı bir kavgadan kaynaklanır." Sonra da kendi *İlyada* kopyasını eline alır ve açılış dizelerini sınıfa okurdu. "'İlahi ilham perisi, Aşil'in yıkıcı gazabının şarkısını söyle... İlk kavga ettikleri yerden başla, insanların kralı Agamemnon'la büyük Aşil'in.' Peki, ne için kavga ediyorlar, bu iki azılı, kudretli ruh? Bir bar dalaşı kadar basit bir şey. Bir kadın için kavga ediyorlar. Bir kız, aslında. Babasından çalınan bir kız. Bir savaşta kaçırılan bir kız. *Mia kouri*—şiirde böyle tarif ediliyor. *Mia*, modern Yunanca'da olduğu gibi, belgisiz ön ad 'bir'; *kouri* ya da kız, modern Yunanca'da kız evlat anlamındaki *kori*'ye dönüşüyor. Şimdi, Agamemnon bu kızı, karısı Clytemnestra'ya çok daha tercih eder. 'Clytemnestra onun kadar iyi değil' der, 'ne yüz, ne de vücut olarak.' Bu da neden ondan vazgeçmek istemediğini tam olarak ifade ediyor,

öyle değil mi? Aşil, kızın kaçırılmasını çevreleyen koşullar konusunda, kana susamışçasına öfkeli olan tanrı Apollo'yu yatıştırmak için Agamemnon'dan, onu babasına iade etmesini talep edince, Agamemnon reddeder. Ancak Aşil, karşılığında ona *kendi* sevgilisini verirse kabul edecektir. Böylece Aşil'i yeniden alevlendirir. Öfkeli Aşil; herhangi bir yazarın canlandırma zevkine eriştiği patlamaya hazır vahşi adamlar arasında en çabuk alev alanı; özellikle itibarı ve iştahı söz konusu olduğunda, savaş tarihinde en yüksek duyarlılıktaki öldürme makinesi. Ünlü Aşil; onurunun kırılmasıyla yabancılaşmış ve soğumuş bir adam. Büyük, yiğit Aşil, ki o, kızı alamayışının hakaretine duyduğu öfkenin gücüyle kendini izole eder, meydan okurcasına kendini tam da şanlı koruyucusu olduğu ve ona çok büyük bir ihtiyaç duyan toplumun dışında konumlandırır. Bir kavga o halde; genç bir kız, onun genç bedeni ve cinsel açgözlülüğün hazları üzerine, vahşi bir kavga. Orada, iyisiyle kötüsüyle, büyük kudret sahibi savaşçı bir prensin cinsel haklarına, cinsel *haysiyetine* karşı işlenen bu kusur nedeniyle Avrupa'nın büyük yaratıcı edebiyatı başlar ve işte bu yüzden, üç bin yıla yakın bir süre sonra, bugün oradan başlayacağız..."

Coleman işe alındığında Athena'nın öğretim üyeleri arasındaki bir avuç Yahudi'den biriydi ve belki de Amerika'nın herhangi bir yerinde, bir klasik eserler bölümünde ders vermesine izin verilen ilk Yahudilerdendi. Birkaç yıl önce, Athena'nın tek Yahudisi, neredeyse unutulmuş bir kısa öykü yazarı olan E. I. Lonoff'tu. Ben kendim de başı dertte olan ve hevesle bir ustanın onayını arayan, eserleri yeni basılmış bir çırak olduğum zamanlarda, burada, ona unutamadığım bir ziyarette bulunmuştum. 80'lerde ve 90'ların başında, Coleman aynı zamanda Athena'da fakülte dekanı olarak hizmet eden ilk ve tek Yahudi olmuştu. Sonra, 1995'te, kariyerini sınıflara dönerek tamamlayabilmek için dekanlıktan istifa ettikten sonra, Klasik Eserler Bölümü'nü kapsayan ve Profesör Delphine Roux tarafından yürütülen birleşik dil ve edebiyat programının himayesi altında, derslerinden iki tanesini yeniden vermeye başladı. Coleman, dekan olarak ve hırslı yeni bir rektörün tüm desteğiyle, çağdışı, ihmal edilmiş, Sleepy Hollow* benzeri bir üniversiteyi ele almış ve muhalefeti ezmekten

* Sleepy Hollow: Washington Irving'in "The Legend of Sleepy Hollow" (Uykulu Vadinin Efsanesi) adlı eserinde anlatılan ücra vadi, (ç.n.)

de geri kalmadan, öğretim üyelerinin eski tayfası arasındaki kurumuş ağaçları, erken emeklilik istemeye etkin bir biçimde teşvik edip hırslı, genç yardımcı profesörleri kadroya alarak ve öğretim programında bir devrim yaparak, okulun "beylerin çiftliği" konumuna son vermişti. Şurası muhakkak ki eğer olaysız bir biçimde, kendi isteğiyle emekli olmuş olsaydı jübilesi yapılırdı; bir Coleman Silk Konferans Dizisi oluşurdu; adına bir klasik çalışmalar kürsüsü kurulurdu ve belki de yirminci yüzyılda okulun dirilişindeki önemi göz önüne alınırsa ölümünden sonra Beşeri İlimler Bina'sına, hatta üniversitenin simgesi olan Kuzey Binası'na onun adı verilirdi. Hayatının en uzun dönemini yaşamış olduğu küçük akademik dünyada, hınç duyulan, tartışılan, hatta korkulan biri olmaktan çoktan kurtulur ve bunun yerine, sonsuza kadar resmî olarak yüceltilirdi.

Tam zamanlı bir profesör olarak geri gelişinin ikinci döneminin ortalarındaydı ki Coleman, kendisini suçlu çıkaran, üniversiteyle bütün bağlarını kendi iradesiyle kesmesine neden olacak o sözü telaffuz etti: Athena'da ders verdiği ve idareci olduğu yıllar boyunca yüksek sesle söylediği milyonlarca söz arasında, kendisini suçlu çıkaran o tek sözü ve onun görüşüne göre, doğrudan doğruya karısının ölümüne yol açan sözü.

Sınıf on dört öğrenciden oluşuyordu. Coleman ilk birkaç dersin başında onların adlarını öğrenmek amacıyla yoklama yapmıştı. Dönemin beşinci haftasında hâlâ ortalıkta görünmeyen iki isim olduğundan Coleman altıncı haftada dersini, "Bu insanları tanıyor musunuz? Böyle birileri var mı yoksa bunlar hortlak* mı?" diye sorarak açtı.

O günün ilerleyen saatlerinde, iki kayıp öğrencinin, aleyhinde getirdiği ırkçılık suçlamasını yanıtlamak üzere, halefi olan yeni fakülte dekanı tarafından çağırılınca hayrete düştü. Anlaşılan bu iki öğrenci siyahtı ve orada olmadıkları halde, sınıfta yoklukları konusundaki soruyu sorduğu zamanki ifade tarzını derhal öğrenmişlerdi. Coleman dekana şöyle dedi: "Onların hayalî olabilecek niteliğinden söz ediyordum. Bu aşikâr değil mi? Bu iki öğrenci tek bir derse bile girmemişlerdi. Onlar hakkında bildiğim tek şey de buydu. Sözcüğü

* Hortlak: İngilizce'de hortlak anlamına gelen ve aynı zamanda siyahlar için söylenen aşağılayıcı bir terim olan "spook" karşılığında kullanılmaktadır. (ç.n.)

alışılmış ve aslî anlamında kullanıyordum: Heyula ya da hayalet anlamındaki 'hortlak.' Bu iki öğrencinin ne renk olabilecekleri hakkında hiçbir fikrim yoktu. 'Hortlak'ın bazen siyahlar için kullanılan haksız bir terim olduğunu belki elli yıl önce biliyordum ama tamamen unutmuşum. Aksi halde, öğrencilerin duyarlılıkları konusunda son derece titiz olduğumdan, o sözcüğü asla kullanmazdım. Bağlamını düşünün: Böyle birileri var mı *yoksa* bunlar hortlak mı? Irkçılık suçlaması sahte. Son derece de abes. Meslektaşlarım abes olduğunu biliyor; öğrencilerim de. Mesele, tek mesele, bu iki öğrencinin derslere gelmeyişi ve bariz ve bağışlanmaz bir biçimde, çalışmalarını ihmal edişleri. Can sıkıcı olan şey, suçlamanın sadece yanlış oluşu değil, göze batar bir biçimde yanlış oluşu." Sonra, kendini savunmak için kesinlikle yeteri kadar konuşmuş olduğundan, meseleyi kapanmış kabul ederek eve gitmek üzere yola çıktı.

Duyduğuma göre, sıradan dekanlar bile öğretim üyeleri ve üst yönetim arasındaki sahipsiz bölgede hizmet ettiklerinden, mutlaka düşman edinirlermiş. Talep edilen maaş artışlarını, gıptayla bakılan park yerlerini ya da profesörlerin hakları olduğuna inandıkları daha büyük ofisleri her zaman bahşetmezlermiş. Özellikle zayıf bölümlerde, atama ya da terfi adayları rutin olarak reddedilirmiş. Bölümlerin ek öğretim pozisyonları ve sekreter desteği için verdiği dilekçeler, hemen her zaman geri çevrilirmiş; azaltılmış ders yükü ve sabahın erken saatlerine konulan derslerden muaf tutulma talepleri de öyle. Akademik konferanslar için seyahat fonları devamlı olarak esirgenirmiş v.s., v.s. Ama Coleman sıradan bir dekan olmamıştı. Defettiği kimseler ve bunu yapma biçimiyle, ortadan kaldırdıkları ve tesis ettikleriyle, işini muazzam bir direnç karşın cüretle icra edişiyle, tek tük birkaç nankörü ve tatminsizi küçük düşürmek ya da gücendirmekten fazlasını başarmıştı. Gelip onu dekanlığa atayan ve ona, "Değişiklikler yapılacak ve mutlu olmayan herkes ayrılmayı veya erken emekliliği düşünmeli" diyen o gür saçlı, yakışıklı, ateşli genç rektör Pierce Roberts'ın koruması altında, Coleman her şeyi altüst etmişti. Sekiz yıl sonra, Coleman'ın görev süresinin ortalarında, Roberts prestijli bir Büyük On* rektörlüğünü kabul ettiği zaman bu, Athena'da

* Büyük On: Amerika'nın en saygın on üniversitesi. (ç.n.)

rekor sayılabilecek bir sürede başarılmış şeylere dayanan şöhretinin gücüyle olmuştu. Oysa bunlar, esas olarak bir fon toplayıcı olan, darbelerin hiçbirine maruz kalmayan ve Athena'dan yüceltilerek ve yaralanmadan yoluna devam eden cazibeli rektör değil, kararlı fakülte dekanı tarafından başarılmıştı.

Daha dekan olarak atandığı ilk ayda Coleman, öğretim üyelerini konuşmak üzere yanına çağırmıştı. Bunların arasında vilayetin, okulu kurmuş ve başlangıçta bağışlamış eski ailelerinin evlatları olan ve aslında paraya ihtiyaçları olmadığı halde maaşlarını memnuniyetle kabul eden birkaç kıdemli profesör de vardı. Her birine akademik özgeçmişini getirmesi için önceden talimat verilmişti ve eğer birisi, fazla yüce olduğunu düşündüğü için bunu getirmeyecek olursa diye Coleman, bir kopyasını önünde, masasında bulunduruyordu. Bir saat boyunca, bazen daha da uzun süre, onları orada tutuyordu, ta ki Athena'da işlerin nihayet değişmiş olduğunu son derece ikna edici bir biçimde belirttikten sonra, onları terletmeye başlayıncaya kadar. Görüşmeyi, özgeçmişin sayfalarını karıştırıp "Son on bir yıldır, tam olarak *ne* yaptınız?" diye sorarak başlatmak konusunda da tereddüt etmiyordu. Ona, öğretim üyelerinin ezici bir bölümünün yaptığı gibi, düzenli olarak *Athena Notları*'nda makaleler yayımladıklarını söylediklerinde, yeryüzünde üniversite kütüphanesinden başka hiçbir yerdeki kataloglarda adı geçmeyen, gri karton ciltli, teksir edilmiş üç aylık dergide "yayımlanmak" üzere her birinin senede bir, eskiden kalma bir doktora tezinden derlediği filolojik, bibliyografik ya da arkeolojik bilimsel kırıntıları duymaktan bıkıp, "Başka bir deyişle, siz buradakiler kendi çöpünüzü dönüştürüp duruyorsunuz" diyerek Athena'nın nezaket kodunu bozmaya cüret ettiği rivayet edilirdi. O zaman küçük bağışı vericisine, yani editörün kayınpederine iade ederek *Athena Notları*'nı kapatmakla kalmadı, erken emekliliği teşvik etmek için, kurumuş ağaçların en kurularını, son yirmi, otuz yıldır ezberden vermekte oldukları derslerden alıp birinci sınıf İngilizce ve Tarihe Genel Bakış derslerine ve yazın son sıcak günlerinde düzenlenen, yeni birinci sınıf alıştırma programına verdi. Yanlış adlandırılmış Yılın Bilim Adamı Ödülü'nü kaldırarak bin doları başka yere tahsis etti. Üniversite tarihinde ilk kez insanların ücretli

tatil için resmî olarak, ayrıntılı bir proje önerisiyle başvurmalarını sağladı, ki bunlar da sıklıkla reddediliyordu. Kampustaki en nefis meşe kaplama iç mekâna sahip, kulüp havasındaki öğretim üyesi yemek odasını tekrar, başlangıçta hedeflendiği gibi onur öğrencileri seminer odasına dönüştürdü ve öğretim üyelerinin öğrencilerle birlikte kafeteryada yemek yemesini sağladı. Öğretim kurulu toplantıları düzenlemekte ısrar etti. Bunları hiç yapmamak, önceki başkanı son derece popüler hale getirmişti. Coleman fakülte sekreterine yoklama yaptırtıyor, böylece haftada üç saatlik ders programları olan hazretler bile kampusa gelmek zorunda kalıyorlardı. Üniversite yönetmeliğinde, yönetim kurulları olmayacağını söyleyen bir madde buldu ve ciddi değişimin önündeki bu ağır engelin, yalnızca âdet ve gelenekler sonucu oluştuğunu ileri sürerek bunu lağvetti. Bu öğretim kurulu toplantılarını keyfî iradeyle yönetti ve her birini, daha da çok kızgınlık yaratacağı kesin olan, bundan sonra yapacağı şeyleri ilan etmek için bir vesile olarak kullandı. Onun liderliği altında, terfi zorlaştı ve bu belki de en büyük şoku yarattı: İnsanlar artık popüler öğretmenler olmalarına dayanarak, otomatik olarak kademe kademe terfi ettirilmiyor ve liyakate bağlı olmayan maaş artışları almıyorlardı. Kısacası rekabeti getirdi, okulu rekabetçi bir yer yaptı; ilk düşmanlarından birinin söylediği gibi, "Yahudiler böyle yapar"dı. Ne zaman, Pierce Roberts'a şikâyet etmek amacıyla öfkeli bir heyet oluşturulsa, rektör, istisnasız olarak Coleman'ı destekliyordu.

Roberts yıllarında, Coleman'ın kadroya aldığı bütün parlak genç insanlar, onlara yer açtığı ve Johns Hopkins, Yale ve Cornell'deki ihtisas programlarından iyi elemanları işe almaya başladığı için Coleman'ı çok seviyorlar ve bunu "kalite devrimi" olarak tanımlamaktan hoşlanıyorlardı. Bu genç insanlar ona, saltanat süren seçkinleri küçük kulüplerinden çıkararak onların kendilerini sunuş biçimlerini tehdit ettiği için değer veriyorlardı. Bu tür davranışlar mağrur bir profesörü çıldırtmaktan asla geri kalmaz. Öğretim üyelerinin en zayıf bölümünü oluşturan bütün yaşlı adamlar, kendilerini görüş biçimlerine dayanarak ayakta kalmışlardı. MÖ 100 yılının en büyük uzmanları bir kez yukarıdan sorgulandıklarında, özgüvenleri aşındı ve birkaç yıl içinde, hemen hepsi ortadan kayboldu. Baş dön-

dürücü zamanlardı! Ama Pierce Roberts Michigan'daki büyük göreve geçtikten ve Coleman'a belirli bir sadakati olmayan ve selefinden farklı olarak okulu kısa bir sürede dümdüz eden bu göz korkutucu kibir ve despotluğa herhangi bir özel hoşgörü göstermeyen yeni Rektör Haines geldikten sonra ve Coleman'ın kadroya almış olduğu genç insanlar, kıdemli öğretim üyeleri haline gelmeye başladıkça, Dekan Silk'e karşı bir tepki oluşmaya başladı. Silk, bu tepkinin ne kadar güçlü olduğunu hiçbir zaman tam olarak fark edememişti. Ta ki eski dekanın, görünüşe göre var olmayan iki öğrencisini nitelendirmek için seçtiği sözcük, yalnızca aşikâr olarak kastettiğini savunduğu birincil sözlük anlamıyla değil, iki siyah öğencisinin şikâyetlerine neden olan küçük düşürücü ırkçı anlamıyla da algınabileceği için hiç de canı sıkılmış gibi görünmeyen bütün insanları, bölüm bölüm sayıncaya kadar.

İki yıl önce Iris Silk'in öldüğü ve deliliğin Coleman'ı pençesine aldığı o nisan gününü, açık seçik hatırlıyorum. Bakkal dükkânında ya da postanede biriyle ya da diğeriyle yollarımız kesiştiği zaman başımla selam vermek dışında, o zamana kadar Silkleri pek tanımıyor ve onlar hakkında fazla bir şey bilmiyordum. Hatta Coleman'ın benden altı, yedi kilometre uzakta, New Jersey'deki minik bir Essex kasabası olan Doğu Orange'de büyüdüğünü ve Doğu Orange Lisesi'nin 1944 mezunu olarak, komşu Newark'taki okulumda benden altı yıl kadar ileride olduğunu bile bilmiyordum. Coleman beni tanımak için hiçbir çaba göstermemişti; ben de New York'tan ayrılıp Berkshire'ın tepelerinde, kır yolunun kenarındaki bir tarlanın ta gerilerinde yer alan, iki odalı bir kulübeye, yeni insanlarla tanışmak ve yeni bir topluluğa katılmak için taşınmamıştım. 1993'te, buradaki ilk aylarımda aldığım bir akşam yemeği, çay, bir kokteyl partisi davetlerini, halka açık bir konferans vermek üzere aşağı vadideki üniversiteye yürümek ya da tercih ettiğim takdirde konuşma yapmak için bir edebiyat sınıfına teklifsizce gitmek için aldığım davetleri nezaketle reddetmiştim. Ondan sonra da hem komşular hem üniversite, beni kendi başıma yaşamak ve işimi yapmak üzere rahat bırakmıştı.

Ama sonra, iki yıl önce o öğleden sonra Coleman, Iris'in defni için gerekli ayarlamaları yapıp doğruca gelmiş, evimin önünde duru-

yor, kapıyı yumruklayarak içeriye alınmayı talep ediyordu. Soracağı acil bir şey olmasına rağmen, bunun ne olduğunu açıklayabilmek için otuz saniyeden fazla yerinde duramıyordu. Ayağa kalkıyor, oturuyor, yine kalkıyor, çalışma odamda dolaşıp durarak yüksek sesle ve aceleyle konuşuyor, hatta... vurguya ihtiyaç olduğuna inandığı yerlerde, yumruğunu tehdit edercesine havada sallıyordu. Onun için bir şey yazmalıydım; bunu neredeyse emrediyordu. Eğer kendisi öyküyü bütün saçmalığıyla hiçbir şeyi değiştirmeden yazacak olsaydı hiç kimse buna inanmaz, ciddiye almazdı. Gülünç bir yalan, çıkar gözeten bir abartma olduğunu söyler, çöküşünün arkasında, bir sınıfta "hortlak" sözcüğünü telaffuz etmiş olmasından daha fazla bir şeylerin yatıyor olması gerektiğini iddia ederlerdi. Ama eğer *ben* yazacak olursam; profesyonel bir yazar yazacak olursa...

Kendine hâkimiyeti tamamen çökmüştü ve bu yüzden onu seyretmek, onu dinlemek, kötü bir karayolu kazasına, bir yangına ya da korkutucu bir patlamaya, acayipliği kadar olanaksızlığıyla da insanı hipnotize eden toplumsal bir felakete tanık olmak gibiydi. Tanımadığım bir adamdı o; ama şimdi tamamen aklını kaçırmış da olsa, belli ki başarılı ve önemli biriydi. Odanın içinde yalpalayışı bana, aşina olduğum bir şeyi, başları kesildikten sonra gitmeye devam eden tavukları hatırlattı. Başı; bir zamanlar dokunulmaz olan fakülte dekanı ve klasik eserler profesörünün tahsilli beynini barındıran o baş, budanmıştı; tanık olduğum şeyse kontrolsüzce dönüp duran başsız bedeniydi.

Ben, evine daha önce hiç girmemiş, sesini bile daha önce doğru dürüst duymamış olduğu ben, yapmakta olduğum her şeyi bir kenara bırakıp Athena'daki düşmanlarının, kendisini hedef alırken nasıl onun yerine karısını vurduklarını yazmak zorundaydım. Sahte bir imgesini yaratıp onu, olmadığı ve asla olamayacağı bir şekilde niteleyerek, yalnız sonsuz bir ciddiyet ve adanmışlıkla yürüttüğü meslekî kariyerini yerle bir etmekle kalmamış, kırk yıllık karısını öldürmüşlerdi. Adeta nişan alıp yüreğine bir kurşun sıkmışçasına öldürmüşlerdi. Bu "saçmalık" hakkında yazmak zorundaydım. O zamanlar, onun üniversitedeki ıstırapları konusunda hiçbir şey bilmeyen ve beş aydır onu ve rahmetli Iris Silk'i sarmış olan dehşetin kronolojisini takip

etmeye bile başlayamayan ben; eziyetli toplantı, soruşturma ve mülakatlara boğulmaları; üniversite görevlileri ve öğretim üyelerinden oluşan komitelerle iki öğrenciyi temsil eden siyah bir kamu avukatına teslim edilen evrak ve mektupları, suçlama, inkâr ve karşı suçlamaları, duyarsızlık, cahillik ve alaycılığı, kaba ve kasıtlı yanlış yorumlamaları, tekrarlanan, zahmetli açıklamaları, kovuşturucu soruları ve daima, sürekli olarak, her yere nüfuz eden gerçekdışılık duygusunu yazacaktım. "Cinayet!" diye haykırdı Coleman, çalışma masamın üzerine uzanıp onu yumruklayarak. "Bu insanlar Iris'i katlettiler!"

Bana gösterdiği yüzü, benimkinin neredeyse bir karış yakınına kadar getirdiği yüzü, şimdi çökmüş, sarkmıştı; bakımlı, genç görünümlü, yakışıklı ve yaşlıca bir adamın yüzüne göre garip bir biçimde iticiydi; büyük ihtimalle içinde akan bütün o duyguların zehirli etkisiyle çarpılmıştı. Yakından, çarşıdaki tezgâhından yere düşürülmüş ve yoldan geçen müşteriler tarafından bir oraya bir buraya tekmelenmiş bir meyve gibi zedelenmiş ve tahrip olmuş görünüyordu.

Manevi ıstırabın, görünüşte zayıf ya da güçsüz olmayan bir insana yapabileceklerinde büyüleyici bir şeyler vardır. Fiziksel hastalığın yapabileceklerinden daha sinsidir bu; çünkü bunu dindirecek morfin damlaları, bir omurilik engeli ya da köklü bir ameliyat yoktur. Bir kez sizi pençesine aldığında, ondan kurtulabilmeniz için önce sizi öldürmesi gerekecektir sanki. Onun çiğ gerçekliği başka hiçbir şeye benzemez.

Katledilmiş! Coleman'a göre, varlığı etkileyici ve sağlığı mükemmel olan altmış dört yaşındaki enerjik bir kadının durup dururken sonunun gelmesini ancak bu sözcük açıklıyordu. Kasabanın sanatçılar birliğini despotça yöneten, yerel sanat sergilerine hâkim tuvalleri ve soyut resimleriyle tanınmış bir ressam. Eserleri vilayet gazetesinde yayımlanan bir şair. Zamanında bomba sığınaklarının, stronsiyum 90'ın, daha sonra da Vietnam Savaşı'nın üniversitedeki önde gelen, siyaseten aktif bir muhalifi. Dik kafalı, boyun eğmez, tedbirsiz, tele benzer beyaz saçlardan oluşan kocaman karışık çelengiyle yüz metre öteden tanınabilen, egemen, kasırga gibi bir kadın. Anlaşılan o kadar güçlü bir insandı ki şöhretine bakılırsa herkesi ezip geçebilecek, At-

hena Üniversitesi'ne kurtuluşu getirerek akademik imkânsızı başarmış olan dekan, kendi heybetine rağmen, karısına sadece teniste üstün gelebiliyordu.

Ancak Coleman saldırıya uğrayıp ırkçılık suçlaması, yalnız yeni fakülte dekanı değil, üniversitenin küçük siyah öğrenci örgütü ve Pittsfield'dan siyah bir eylemci grup tarafından da soruşturulmak üzere ele alındıktan sonra, yaşanan çılgınlık Silk'lerin evliliğinin milyonlarca sorununu yok etmişti. Iris, kırk yıl boyunca kocasının inatçı özerkliğiyle çatıştırdığı ve yaşamlarının bitmeyen sürtüşmelerine yol açmış olan o egemen tavrını, şimdi onun davasına adamıştı. Yıllarca aynı yatakta yatmamış ve birbirlerinin sohbetine ya da arkadaşlarına pek fazla katlanamamış olmalarına rağmen, Silkler artık yeniden yan yanaydı. Yumruklarını, en çekilmez anlarında birbirlerine duyduklarından daha derin bir nefret duydukları insanların yüzüne sallıyorlardı. Kırk yıl önce Greenwich Kasabası'nda yoldaş âşıklar olarak paylaştıkları her şey; Coleman'ın NYU'da* doktorasını bitirdiği, Iris'in Passaic'teki iki kaçık, anarşist ebeveynden kurtulup Sanat Öğrencileri Birliği'nde doğadan çizim derslerine modellik yapmaya başladığı zamanlarda paylaştıkları her şey. Iris'in, o azametli saç çalılığıyla donanmış, iri hatlı ve gösterişli, folklorik takılarıyla teatral ve sinagoglar zamanından önceki bir Kutsal Kitap başrahibesini andıran bir görünüme sahip olduğu o kasaba günlerinde paylaştıkları, erotik tutku dışında, her şey, bir kez daha çılgınca açığa çıkmıştı. Iris'in dayanılmaz bir baş ağrısıyla ve kollarından biri tamamen hissizleşmiş olarak uyandığı sabaha kadar. Coleman onu hastaneye yetiştirmiş ama Iris ertesi gün ölmüştü.

"Beni öldürmeye niyetlendiler ama benim yerime onu vurdular."

Evime yaptığı o habersiz ziyaret boyunca, Coleman bana birkaç kez böyle söyledi ve sonra, ertesi akşamüzeri, karısının cenazesinde de herkese aynı şeyi söylemeyi ihmal etmedi. Hâlâ da buna inanıyordu. Başka herhangi bir açıklamaya açık değildi. Karısının ölümünden ve çektiği işkencelerin öykülerimde yazmak istediğim bir konu olmadığını anlayıp çalışma masama yığdığı bütün evrakı geri almayı kabul ettiğinden beri, *Hortlaklar* adını verdiği ve Athena'dan

* NYU: New York Üniversitesi. (ç.n.)

neden istifa ettiğini anlatan belgesel bir kitap üzerinde çalışıyordu.

Springfield'de, cumartesi geceleri saat altıdan gece yarısına kadar, her zamanki klasik müzik programına ara verip akşamın ilk saatlerinde, büyük orkestrayla dans müziği ve sonra da caz çalan küçük bir FM istasyonu vardır. Dağın benim oturduğum tarafında o frekansta parazitten başka bir şey duyamazdınız ama Coleman'ın yaşadığı yamaçta, iyi çekiyordu. Beni cumartesi akşamı içkisine davet ettiği vesilelerde evinin giriş yolunda arabamdan iner inmez, Coleman'ın evinden, bizim kuşağın çocuklarının kırklı yıllarda devamlı olarak radyoda duydukları ve kumbaralı pikaplarda çaldıkları bütün o bal kadar tatlı dans melodileri duyulurdu. Coleman, yalnız oturma odasındaki stereo alıcıda değil, yatağının, duşun ve mutfakta, ekmek kutusunun yanındaki radyoda, müziği sonuna kadar açardı. Cumartesi geceleri evin içinde ne yapıyor olursa olsun istasyon, geleneksel haftalık yarım saat süreli Benny Goodman'ı takiben yayınına son verinceye kadar, bir dakika bile duyuş menzili dışına çıkmazdı.

Bütün yetişkin yaşamı boyunca dinlemiş olduğu ciddi şeylerden hiçbiri, eski swing müziğinin şimdi yaptığı gibi onu duygusal olarak harekete geçirmezmiş. "Tuhaftır," içimde kaderci olan her şey gevşiyor ve asla ölmeme arzusu neredeyse dayanılmayacak kadar büyüyor. Bütün bunlar da, Vaughn Monroe'yu dinlemekten kaynaklanıyor diye açıklıyordu. Bazı geceler, her bir şarkının her bir dizesi öyle garip bir biçimde önemli bir anlama bürünürdü ki, bir zamanlar, ilk ciddi ereksiyonlarını bedenlerine sürtünerek yaşadığı Doğu Orange Lisesi kızlarıyla yapmış olduğu, ayak sürüyen, sürüklenen, tekrarlanan, heyecansız, yine de şaşılacak şekilde elverişli, hava yaratıcı fokstrotu tek başına yapmaya başlardı. Dansederken de bana söylediğine göre, hissettiği hiçbir şey sahte değildi, ne dehşet (yok olma üzerine), ne de coşku. "İçini çekiyorsun, başlıyor şarkı. Konuşuyorsun ve duyuyorum kemanları." Bütün o gözyaşları kendiliğinden akıyordu. Helen O'Connell ile Bob Eberly'nin "Yeşil Gözler"in dizelerini sırayla okumalarına karşı böylesine dirençsiz olmasına ne kadar şaşsa da Jimmy ve Tommy Dorsey'nin onu, olabileceğini asla tahmin etmediği savunmasız yaşlı bir adama dönüştürebilmeleri ona

çok daha dehşetli geliyordu. "1926'da doğmuş herhangi bir insan" derdi, "1998'de bir cumartesi gecesi evde yalnız kalıp Dick Haymes'in 'O Küçük Beyaz Yalanlar'ı söyleyişini dinlemeye çalışsın bakalım. Bunu bir yapsınlar ve sonra bana, trajedinin yol açtığı arınmayı nihayet anlamış olup olmadıklarını söylesinler."

Evin yan tarafındaki, mutfağa açılan kafesli kapıdan girdiğimde, Coleman akşam yemeğinin bulaşıklarını yıkıyordu. Lavabonun üzerine eğilmiş olduğu ve su aktığı, radyo yüksek sesle çaldığı, kendisi de genç Frank Sinatra'yla birlikte "Everything Happens to Me"yi söylediği için, içeriye girdiğimi duymadı. Sıcak bir geceydi; Coleman sadece bir kot şort ve spor ayakkabı giymişti. Arkadan bakılınca, yetmiş bir yaşındaki bu adam ancak kırk yaşında gösteriyordu; ince, zinde ve kırk yaşında. Coleman bir yetmişten daha uzun değildi, fazla adaleli de değildi ama yine de oldukça güçlüydü. Onda liseli bir sporcunun canlılığı, çabukluğu, eskiden kıpırtı dediğimiz hareket dürtüsü hâlâ açıkça görülebiliyordu. Çok kıvırcık, kısa kesilmiş saçları yulaf ezmesi rengine dönmüştü ve bu yüzden önden bakınca, ucu kalkık çocuksu burnuna rağmen, saçı hâlâ koyu renk olsa görünebileceği kadar genç görünmüyordu. Ayrıca, ağzının iki yanında derin oyulmuş kırışıklar ve yeşilimsi ela gözlerinde, Iris'in ölümünden ve üniversiteden istifa edişinden beri büyük bir bitkinlik ve ruhsal tükeniş vardı. Coleman, beyazperdede parlak çocuklar olarak ünlü olmuş ve genç yıldız damgasının üzerlerine silinmez bir biçimde vurulduğu sinema oyuncularının, yaşlanmakta olan yüzlerinde karşılaştığınız o uygunsuz ve neredeyse kukla benzeri yakışıklılığa sahipti.

Genel olarak, o yaşta bile düzgün, çekici bir adam olmaya devam ediyordu. Yüzünün vurgusu çenesinde toplanan, küçük burunlu Yahudi tipiydi. Bazen beyaz zannedilen soluk renkli siyahların belirsiz havasına sahip, açık sarımsı ten rengindeki o kıvırcık saçlı Yahudilerdendi. Coleman Silk, II. Dünya Savaşı'nın sonlarında, Virginia'daki Norfolk Deniz Üssü'nde denizciyken adı, Yahudi olduğunu açığa vurmadığı ve pekâlâ bir zenci adı da olabileceği için, bir kez bir genelevde, kapıdan geçmeye çalışan bir zenci olarak tanımlanmış ve dışarı atılmıştı. "Bir Norfolk kerhanesinden siyahım diye, Athena

Üniversitesi'nden de beyazım diye atıldım." Bu son iki yıl boyunca ondan sık sık bu tür şeyler duymuştum; siyahların Yahudi düşmanlığı ve hain, korkak meslektaşları hakkında hezeyanlar... Belli ki bunlar hafifletilmeden kitabına şırınga ediliyordu.

"Athena'dan" dedi bana, "o cahil piçlerin düşman dediği türden beyaz bir Yahudi olduğum için atıldım. Onların Amerikan sefaletini yaratan, onları cennetten kovan, bütün bu yıllar boyunca onlara engel olmuş olan da bu düşman. Üzerinde yaşadığımız gezegende siyahîlerin ıstırabının ana kaynağı nedir? Onlar sınıfa gelmek ve de bir kitabın kapağını açmak zorunda kalmadan bu sorunun yanıtını biliyorlar. Okumadan hatta *düşünmeden* biliyorlar. Kim sorumlu? Almanların ıstırabından sorumlu olan aynı uğursuz Eski Ahit canavarları."

"Onu öldürdüler, Nathan. Iris'in buna dayanamayacağını kim bilebilirdi? Ama öylesine güçlü, öylesine *yaygaracı* olduğu halde, dayanamadı. Bu türden bir ahmaklık, karım gibi bir savaş gemisi için bile çok fazlaydı. 'Hortlak.' Peki, burada beni kim savunacaktı? Herb Keble mi? Dekanken Herb Keble'ı üniversiteye ben getirdim. İşi aldıktan sadece birkaç ay sonra. Yalnız sosyal bilimlerdeki ilk siyahî olarak değil, koruma görevlerinden başka herhangi bir yerdeki ilk siyah olarak getirdim. Ama Herb de benim gibi Yahudilerin ırkçılığı yüzünden radikalleşti. 'Bu konuda senin yanında olamam, Coleman. Onların yanında olmak zorundayım.' Desteğini istemek için gittiğimde yüzüme karşı bunu söyledi. *Onların yanında olmak zorundayım.* Onlar!"

"Iris'in cenazesinde Herb'ü görmeliydin. Kedere boğulmuştu. Kahrolmuştu. Birisi mi ölmüştü? Herbert hiç kimsenin *ölmesini* istememişti. Bu maskaralıklar tamamen güç kazanmak için yapılan manevralardı. Yalnızca üniversitenin nasıl yönetileceği konusunda daha büyük bir söz hakkı elde etmek için, elverişli bir durumdan yararlanıyorlardı. Haines'i ve yönetimi aksi halde asla yapmayacakları bir işi yapmaya dürtüklemek için bir yoldu bu. Kampusta daha çok siyahî. Daha çok siyahî öğrenci, daha çok siyahî profesör. Temsil edilme. Mesele buydu. Tek mesele. Tanrı bilir kimsenin *ölmesi* istenmemişti. Ne de istifa etmesi. Herbert için bu da sürpriz oldu. Co-

leman Silk neden istifa etsin? Hiç kimse onu kovmayacaktı ki. Hiç kimse onu kovmaya cesaret edemezdi. Bu yaptıklarını sadece yapabildikleri için yapıyorlardı. Niyetleri ayaklarımı bir süre daha alevlerin üzerinde tutmaktı. Neden sabırlı olup biraz daha beklememiştim? Bir sonraki dönemde bütün bunları kim hatırlayacaktı? Bu hadise... *hadise!*.. onlara, Athena gibi ırksal bakımdan geri kalmış bir yerde ihtiyaç duyulan bir 'düzenleme meselesi' sağladı. Neden ayrılmıştım? Ayrıldığım sırada olay hemen hemen bitmişti. *Neden* ayrılıyordum ki, lanet olsun?"

Daha önceki ziyaretimde, kapıdan girdiğim andan itibaren yüzüme doğru bir şey sallamaya başlamıştı, "Hortlaklar" diye etiketlenmiş kutularda dosyalanmış yüzlerce evraktan biri daha.

"İşte. Yetenekli meslektaşlarımdan biri. Bana karşı o suçlamaları getiren iki öğrenciden biri hakkında yazıyor. Dersime hiç girmemiş, aldığı diğer derslerin biri hariç hepsinden kalmış ve *onlara* da nadiren girmiş bir öğrenci. Malzemeye hâkim olmayı bir yana bırak, onunla yüzleşemediği için bu dersten kaldığını sanıyordum; ama anlaşılan beyaz profesörlerinden yayılan ırkçılık gözünü korkuttuğu ve derse girme cesareti bulamadığı için kalmış. Benim ifade ettiğim o ırkçılık. O toplantıların, soruşturmaların, her ne idilerse, onların birinde bana, 'Sizce, bu öğrencinin başarısızlığına hangi faktörler yol açtı?' diye sordular. 'Hangi *faktörler* mi?' dedim. 'Kayıtsızlık. Kibir. Uyuşukluk. Kişisel sıkıntılar. Kim bilir?' 'Ama' diye sordular bana, 'bu faktörlerin ışığında, bu öğrenciye hangi olumlu tavsiyelerde bulundunuz?' 'Hiçbir tavsiyede bulunmadım. Onu hiç görmemiştim ki. Eğer fırsatım olsaydı, okuldan ayrılmasını tavsiye ederdim.' 'Neden?' diye sordular. 'Çünkü okulda yeri yoktu.' "

"Bu evraktan okuyayım. Şunu dinle. Bir meslektaşım tarafından sunulmuş.Tracy Cummings'i yargılamakta fazla sert ve fazla aceleci olmamamız, kesinlikle geri çevirmememiz ve reddetmememiz gereken biri olarak destekliyor. Tracy'yi beslemeliymişiz, Tracy'yi anlamalıymışız... 'Tracy'nin nereden geldiğini' bilmek zorundaymışız diyor bize bu bilim adamı. Sana son cümleleri okuyayım: 'Tracy oldukça zor koşullardan geliyor; zira onuncu sınıfta ailesini terk etmiş ve akrabalarıyla yaşamış. Sonuç olarak gerçeklerle başa çıkmada pek

o kadar iyi değil. Bu kusurunu kabul ediyorum. Ama hayata yaklaşımını değiştirmeye hazır, istekli ve muktedirdir. Şu son haftalarda onun içinde doğduğunu gördüğüm şey, gerçeklikten kaçışının ciddiyetini algılamış olmasıdır.' Delphine Roux adında biri tarafından yaratılmış cümleler, Dil ve Edebiyat Bölümü Başkanı, başka şeylerin yanı sıra, Fransız Klasisizmi dersi veren bir kişi tarafından. *Gerçeklikten kaçışının ciddiyetini algılamış olmak.* Ah, yeter. Yeter. Bu, mide bulandırıcı. Fazlasıyla mide bulandırıcı."

Cumartesi geceleri Coleman'a refakat etmeye gittiğimde sıklıkla tanık olduğum şey şuydu: Hayat dolu bir insanı, hâlâ için için kemiren küçük düşürücü bir yüz karası. Alaşağı edilmiş ve başarısızlığın utancından hâlâ ıstırap çeken büyük bir adam. San Clemente'de Nixon'a ya da marangozluk yaparak yenilgisinin kefaretini ödemeye başlamadan önce Georgia'da Jimmy Carter'a uğramış olsanız, buna benzer bir şey görürdünüz. Çok hazin bir şey. Yine de Coleman'ın çektiği sıkıntılara, adaletsizce kaybetmiş olduğu şeylere ve kendisini, hissettiği küskünlükten kurtarmasının neredeyse imkânsız oluşuna duyduğum anlayışa rağmen, öyle akşamlar oluyordu ki onun konyağından sadece birkaç yudum aldıktan sonra, uyanık kalmam için adeta bir sihirbazlık gösterisi gerekiyordu.

Ama anlattığım gecede, yazın çalışma odası olarak kullandığı etrafı kapatılmış serin yan verandaya geçtikten sonra, dünyadan alabildiğine hoşnut bir haldeydi. Mutfaktan ayrılırken buzdolabından iki şişe bira kapmıştı. Verandadaki uzun sehpanın çalışma masası olarak kullandığı, üç küme halinde ayrılmış yirmi, otuz adet kompozisyon kitabı yığılmış olan ucunda karşılıklı oturuyorduk.

"İşte orada" dedi Coleman, şimdi sakin, baskı altında olmayan, yepyeni bir varlık gibi görünerek. "İşte bu. *Hortlaklar* bu. Dün ilk taslağı bitirdim; bugün bütün günü onu okuyarak geçirdim ve her bir sayfası beni hasta etti. Elyazısındaki şiddet, yazarından nefret etmem için yeterli oldu. Buna bir saatin tek bir çeyreğini bile harcamak istemezdim, bırak iki yılı. Iris *onların* yüzünden mi öldü? Buna kim inanacak? Ben kendim bile artık pek inanamıyorum. Bu sıkıcı nutku bir kitap, içindeki hiddetli ıstırabı gidererek aklı başında bir insanın yazdığı bir şey haline getirmek, en az iki sene daha alır. Peki, o zaman

elime ne geçmiş olur, iki sene daha 'onlar'ı düşünmekten başka? Bağışlayıcılığa teslim oluyor değilim. Beni yanlış anlama; o piçlerden nefret ediyorum. O kahrolası piçlerden, Gulliver'in atlarla yaşadıktan sonra bütün insan ırkından nefret ettiği gibi nefret ediyorum. Onlardan gerçek, biyolojik bir tiksintiyle nefret ediyorum. Gerçi o atları hep gülünç bulmuşumdur. Ya sen? Onları, ilk geldiğimde burayı yöneten WASP* kurumu olarak düşünürdüm."

"İyi durumdasın, Coleman; eski deliliğinden eser yok. Üç hafta mı, bir ay mı önceydi, seni en son ne zaman gördüysem, dizine kadar kendi kanına batmış haldeydin."

"*Bu* şey yüzünden. Ama onu okudum; saçmalıktan başka bir şey değil ve ondan kurtuldum. Profesyonellerin yaptığını yapamıyorum. Kendim hakkında yazarken yaratıcı tarafsızlığı beceremiyorum. Her sayfada, olay hâlâ çiğ halde. Kendini haklı çıkaran bir anılar parodisi. Açıklamanın umutsuzluğu." Gülümseyerek, "Kissinger iki yılda bir bu türden bin dört yüz sayfa çıkarabiliyor ama ben beceremedim. Narsis baloncuğumun içinde kör ve güvendeymiş gibi görünüyor olabilirim ama onunla boy ölçüşemem. Vazgeçiyorum" dedi.

İki yıllık hatta bir yıllık, sadece *yarım* yıllık çalışmalarını, yeniden okuyup umutsuzca yanılgılı bulduktan ve üzerine eleştirel giyotini indirdikten sonra tamamen durgunluğa giren çoğu yazar, kurtulmaya başlamalarının aylar sürebileceği, intihara meyyal bir çaresizlik içine düşer. Oysa Coleman, bitirmiş olduğu taslak kadar kötü bir kitap taslağını terk etmekle yalnız kitabın enkazından değil, bir şekilde hayatının enkazından da yüzüp kurtulmayı başarmıştı. Kitap olmayınca, şimdi sicilini düzeltmek için en ufak bir özlem duymuyor gibiydi; adını temize çıkarma ve muhaliflerini katil olarak suçlama tutkusundan soyunmuş olduğundan, artık adaletsizlik içinde mumyalanmış bir halde değildi. Televizyonda Nelson Mandela'nın, son sefil hapishane yemeği henüz midesindeyken hapishaneden ayrılmasını ve kendisini hapsedenleri bağışlamasını izlediğim zaman sayılmazsa duygu değişiminin, kurban edilmiş bir varlığı böylesine bir hızla dönüştürdüğünü daha önce hiç görmemiştim. Bunu anlayamıyordum ve başta buna güvenemedim de.

* WASP: beyaz Anglo-Sakson Protestanlar için kullanılan seçkinci bir terim. (ç.n.)

"Neşeyle, 'Mağlup oldum' diyerek böyle çekip gitmek, bütün bu çalışmadan, bütün bu nefretten çekip gitmek; peki, gazap boşluğunu nasıl dolduracaksın?"

"Doldurmayacağım." İskambil kâğıtlarını ve puanları yazmak için bir not defteri aldı ve sandalyelerimizi sehpanın, üzerinde kâğıtlar bulunmayan tarafına çektik. İskambil kâğıtlarını karıştırdı, ben kestim ve o dağıttı. Sonra da görünüşte, Athena'da, bilerek ve kötü niyetle, kendisini yanlış anlamış, istismar etmiş ve lekelemiş, iki yıl boyunca Swift* boyutlarında insan düşmanı bir çabaya sürüklemiş olan herkesten nefret etmeyi bırakmış olmanın getirdiği bu tuhaf, sakin hoşnutluk halinde bolluk içinde yaşadığı ve hatırı sayılır vicdanî yeteneğinin, zevk almaya ve zevk sunmaya harcandığı o muhteşem geçmiş günler hakkında destan yazmaya başladı.

Şimdi artık nefretine gömülmüş olmadığına göre, kadınlar hakkında konuşacaktık. Gerçekten yeni bir Coleman'dı bu. Ya da belki eski bir Coleman, en eski yetişkin Coleman, şimdiye kadar varolan en doyumlu Coleman. Hortlaklar öncesi ve ırkçı olarak damgalanmamış bir Coleman değil, sadece arzuyla kirlenmiş bir Coleman.

"Donanmadan ayrıldıktan sonra Kasaba'da bir ev tuttum" diye anlatmaya başladı bana, elini düzenlerken, "ve tek yapmam gereken metroya inmekti. Orada, bu iş balık tutmak gibiydi. Metroya in; bir kızla birlikte yukarı çık. Sonra..." attığım kartı almak için durdu. "birdenbire, diplomamı aldım, evlendim, işe girdim, çocuklar edindim ve bu da balık tutmanın sonu oldu."

"Bir daha hiç balık tutmadın mı?"

"Hemen hemen hiç. Doğru. Neredeyse hiç. Hiç gibi. Bu şarkıları duyuyor musun?" Evde dört radyo da çalıyordu; dolayısıyla yoldan bile onları duymamak imkânsız olurdu. "Savaştan sonra, bu şarkılar vardı" dedi. "Şarkılarla ve kızlarla dolu dört, beş yıl...Bütün ideallerimi gerçekleştiriyordu bu. Bugün bir mektup buldum. O *Hortlaklar* döküntüsünü temizlerken, kızların birinden gelmiş bir mektup buldum. O kızdan. Long Island'da, Adelphi'deki ilk görevimi aldıktan sonra ve Iris, Jeff'e hamileyken, bu mektup gelmişti. Neredeyse bir

* Jonathan Swift: toplumsal eleştiri niteliğindeki eserleriyle tanınan İrlandalı on sekizinci yüzyıl yazarı. (ç.n.)

seksen boyunda bir kızdı o. Iris de iri bir kızdı ama Steena kadar değil. Iris sağlamdı. Steena başka bir şeydi. Steena bana bu mektubu 1954'te göndermişti ve bugün dosyaları boşaltırken ortaya çıktı."

Coleman, şortunun arka cebinden, içinde Steena'nın mektubu bulunan orijinal zarfı çıkardı. Üzerinde hâlâ gömlek yoktu ve şimdi mutfağın dışında, verandada olduğumuzdan, buna dikkat etmemek elimde değildi. Bir temmuz gecesiydi ama o kadar da sıcak değildi. Daha önce bana, hatırı sayılır kibri, anatomisini de kapsayan bir adam gibi görünmemişti hiç. Ama şimdi, bedeninin güneş yanığı yüzeyini böyle teşhir etmesi, basit bir teklifsizlikten fazlasını ifade ediyormuş gibi geldi bana. Hâlâ biçimli ve çekici olan ufakça yapılı bir adamın omuzları, kolları ve göğsü, tabii artık dümdüz olmayan ama ciddi olarak kontrolden de çıkmamış bir karın sergilenmekteydi. Bütün olarak, sporda ezici olmaktan ziyade zeki ve kurnaz bir yarışmacıymış gibi görünen birinin fiziğiydi bu. Her zaman gömlekli olduğundan ve ayrıca öfkesiyle şiddetle yanıp tutuştuğundan, bütün bunlar daha önce benden gizlenmişti.

Daha önce benden gizli kalmış olan bir başka şey de, sağ kolunun üstünde, tam omuz ekleminde yer alan, Temel Reis tarzı mavi dövmeydi. "ABD Donanması" sözcükleri, gölgeli küçük bir çapanın kancaya benzer kollarının arasına kazılmıştı ve üçgen omuz kasının hipotenüsü boyunca uzanıyordu. Öteki adamın yaşamının bütün o milyonlarca halinin, bir insan biyografisinin karmaşasını oluşturan o ayrıntı selinin küçük bir simgesiydi bu; eğer böyle bir simgeye ihtiyaç var idiyse tabii. İnsanlar hakkındaki anlayışımızın her zaman en iyi ihtimalle biraz yanlış olduğunu bana hatırlatan küçük bir simge.

"Sakladın mı mektubu?" dedim, "esaslı bir mektup olmalı."

"Öldürücü bir mektup. O mektuba kadar anlayamadığım bir şeyler olmuştu bana. Evliydim, sorumlulukla çalışıyordum, bir çocuğumuz olacaktı ama yine de Steena'ların geçmişte kaldığını anlayamamıştım. Bu mektubu aldım ve ciddi şeylerin sahiden başlamış olduğunu anladım; ciddi şeylere adanmış ciddi bir yaşamın. Babamın Doğu Orange'de Koru Sokağı'na yakın bir meyhanesi vardı. Sen Weequahicli bir çocuksun; Doğu Orange'i bilmezsin. Kasabanın fakir tarafıydı orası. Babam Yahudi meyhanecilerden biriydi, onlar

Jersey'nin her yerindeydi ve tabii, hepsinin Reinfeld'lerle ve Çete'yle bağlantıları vardı; olmak zorundaydı, Çete'nin karşısında ayakta kalabilmek için. Babam bir kabadayı değildi ama yeterince kabaydı ve benim için daha iyi şeyler istiyordu. Lisedeki son yılımda düşüp öldü. Tek çocuktum. Taparcasına sevilen çocuk. Babam, oradaki tipler beni eğlendirmeye başladıktan sonra, onun yerinde çalışmama bile izin vermedi. Hayatta her şey, meyhane de dahil, *başta* meyhane, daima beni ciddi bir öğrenci olmaya itiyordu ve o günlerde, lise Latince'mi çalışıyor, ileri düzey Latince dersi alıyor, hâlâ eski tarz müfredatın bir parçası olan Yunanca öğreniyordum. Meyhanecinin oğlu *daha* da ciddi olmak için bundan fazla çalışıyor olamazdı."

Aramızda hızlı bir tali oyun oynandı ve Coleman kazanan elini bana göstermek için kâğıtlarını masaya açtı. Ben dağıtmaya başlarken, öyküsüne devam etti. Bu öyküyü daha önce hiç duymamıştım. Daha önce, üniversiteye olan nefretini nasıl edindiği dışında, hiçbir şey duymamıştım.

"İşte" dedi, "bir kez babamın düşünü gerçekleştirip son derece saygın bir üniversite profesörü olunca, babam gibi, ciddi yaşamın artık hiç sona ermeyeceğini sandım. Bir kez güvenceyi aldıktan sonra, hiç sona *ermeyeceğini* sandım. Ama sona erdi, Nathan. 'Yoksa bunlar hortlak mı?'dedim ve kıçıma tekmeyi yedim. Roberts buradayken insanlara, dekan olarak başarımın, terbiyemi bir meyhanede almış olmamdan kaynaklandığını söylemekten hoşlanırdı. Üst sınıf soy ağacıyla Rektör Roberts, koridorun hemen karşısında bu bar kavgacısının park etmiş olmasından keyif alıyordu. Roberts beni özellikle eski tayfanın önünde, geldiğim koşullardan dolayı beğeniyormuş gibi davranırdı. Oysa bildiğimiz gibi, Yahudi olmayanlar, Yahudiler ve onların kenar mahallelerden olağanüstü bir biçimde yükselişleri hakkındaki öykülerden aslında nefret ederler. Evet, Pierce Roberts'ta belli bir alaycılık vardı ve daha o zaman, evet, düşününce, daha o zamandan başlayarak..." Ama bu noktada kendini dizginledi. Devam etmedi. Tahtından indirilmiş bir hükümdar olmanın çılgınlığıyla işi bitmişti. Asla ölmeyecek olan hoşnutsuzluk, böylece ölü ilan ediliyordu.

Steena'ya dönelim. Steena'yı hatırlamak son derece faydalı oluyor.

"Onunla 48'de tanıştım" dedi. "Yirmi iki yaşındaydım. Savaş gazilerine verilen krediyle New York Üniversitesi'ne girmiştim; donanma geride kalmıştı. O ise on sekiz yaşındaydı ve New York'a daha birkaç ay önce gelmişti. Orada bir yerlerde çalışıyor ve üniversiteye de gidiyordu ama geceleri. Minnesota'dan gelmiş serbest bir kız. Kendinden emin olan ya da öyle görünen bir kız. Bir tarafından Danimarkalı, diğerinden İzlandalı. Atak. Zeki. Güzel. Uzun boylu. Fevkalade uzun boylu. O heykel gibi endam. Bunu hiç unutmadım. İki yıl onunla birlikteydim. Ona Voluptas* derdim. Psykhe'nin kızı. Romalılar için cinsel zevkin timsali."

Şimdi kâğıtlarını masaya bıraktı, zarfı atılacaklar yığınının yanından aldı ve mektubu içinden çıkardı. İki sayfa uzunluğunda, daktiloyla yazılmış bir mektuptu. "Onunla karşılaşırdık. Adelphi'den gelmiş, o gün için şehre inmiştim ve Steena'yla karşılaştım; artık yirmi dört, yirmi beş yaşına gelmişti. Durup konuştuk ve ona karımın hamile olduğunu söyledim; o da bana neler yaptığını anlattı ve sonra öpüşerek vedalaştık. Hepsi bu. Bir hafta kadar sonra üniversite kanalıyla bana bu mektup geldi. Tarih atılmış. O atmış tarihi. İşte... '18 Ağustos, 1954.' 'Sevgili Coleman' diyor, 'New York'ta seni gördüğüme çok sevindim. Karşılaşmamız çok kısa sürmüş olsa da, seni gördükten sonra bir sonbahar hüznü duydum, belki de ilk tanışmamızdan beri geçen altı yıl, yaşamımın kaç gününün 'geçmişte kalmış' olduğunu iç burkucu bir biçimde belli ettiği için. Çok iyi görünüyorsun.

Mutlu olduğuna sevindim. Ayrıca çok centilmence davrandın. Üstüme atılmadın. Oysa seninle ilk tanıştığım ve Sullivan Sokağı'nda bodrumdaki odada kirada oturduğun zamanlar yaptığın tek şey buydu ya da öyle görünüyordu. Kendini hatırlıyor musun? İnsanın üstüne atılmakta inanılmaz derecede iyiydin, adeta kuşların, karanın ya da denizin üzerinde uçarken hareket eden bir şey, yaşamla dopdolu bir şey görüp dalışa geçtikleri ya da hedefe kilitlendikleri ve onu yakaladıkları gibi. İlk tanıştığımızda, uçuş enerjin beni hayrete düşürmüştü. Odana ilk gelişimi hatırlıyorum; geldiğimde, bir sandalyede oturdum, sen odanın içerisinde dönüp duruyor, ara sıra

* Voluptas: Roma mitolojisinde duyusal zevklerin tanrıçası, kelime anlamı (L.) zevk, büyük sevinç ve mutluluk. (ç.n.)

kanepeye ya da bir tabureye tünemek için duruyordun. Ortaklaşa aldığımız şilteden önce üstünde uyuduğun eski püskü bir Salvation Army* kanepen vardı. Bana bir içki ikram ettin. İçkiyi uzatırken beni inanılmaz bir hayret ve merakla inceliyordun. Sanki ellerimin olması ve bardağı tutabiliyor olmam ya da bardaktan içebilecek bir ağzımın olması ya da metroda tanışmamızdan bir gün sonra odanda belirmiş olmam bile bir tür mucizeymiş gibi. Son derece ciddi ama yine de komik bir biçimde konuşuyor, sorular soruyor, bazen sorular yanıtlıyordun ve ben de büyük bir gayretle konuşmaya çalışıyordum ama sohbet bana o kadar kolay gelmiyordu. Böylece orada durmuş dikkatle sana bakıyor, algılıyor ve anlamayı beklediğimden çok daha fazlasını anlıyordum. Ama senin beni çekici buluyor gibi göründüğün ve benim seni çekici bulduğum gerçeğinin yarattığı boşluğu doldurmak için söyleyecek sözcük bulamıyordum. Şöyle düşünüyordum: 'Hazır değilim. Bu kente daha yeni geldim. Şimdi değilim. Ama olacağım, biraz daha zaman geçince, birkaç sohbet sözcüğü daha edilince, tabii eğer ne söylemek istediğimi bulabilirsem.' Ne için 'hazır' bilmiyorum. Sadece sevişmek için değil. *Olmak* için. Ama sonra 'atıldın' Coleman, neredeyse odanın yarısı kadar bir mesafeden, oturduğum yere atıldın ve ben hayretler içinde kaldım ama sevindim. Çok erkendi; ama değildi.'"

Radyodan Sinatra'nın söylediği "Bewitched, Bothered, and Bewildered"ın ilk dizelerini duyunca okumayı bıraktı. "Dans etmeliyim" dedi Coleman. "Dans etmek ister misin?"

Güldüm. Hayır, bu *Hortlaklar*'ın vahşi, kin dolu, savaşa hazır intikamcısı değildi, yaşama yabancılaşmış ve yaşamın delirttiği bir adam; bu başka bir adam bile değildi. Bu başka bir *ruhtu*. Hem de delikanlı bir ruh. O zaman, hem Steena'nın mektubunun, hem onu okumakta olan gömleksiz Coleman'ın etkisiyle bir zamanlar Coleman Silk'in, nasıl birisi olduğuna dair güçlü bir tablo canlandı zihnimde. Devrimci bir dekan olmadan önce, ciddi bir klasik eserler profesörü olmadan önce ve Athena'nın paryası olmadan çok önce, yalnız çalışkan değil, aynı zamanda alımlı ve baştan çıkarıcı bir delikanlı olmuştu. Heyecanlı. Muzip. Hatta biraz şeytanî; kalkık burunlu, keçi ayaklı

* Salvation Army, Kurtuluş Ordusu. (ç.n.)

bir Pan.* Evvel zaman içinde, ciddi şeyler kontrolü tamamen ele geçirmeden önce.

"Mektubu okumayı bitirdikten sonra" diye cevap verdim dans davetine. "Bana Steena'nın mektubunun gerisini oku."

"Tanıştığımızda Minnesota'dan üç ay önce ayrılmıştı. Metroya indim ve onunla birlikte yukarı çıktım işte. Evet" dedi, "1948 böyleydi" ve kızın mektubuna döndü. "'Senden çok hoşlanmıştım'" diye okudu "'ama beni çok genç bulmandan endişeleniyordum, orta batıdan gelme, hiçbir ilginç yönü olmayan, yavan bir kız olduğumu düşünmenden. Ayrıca 'zeki, tatlı ve güzel' biriyle görüşüyordun zaten; gerçi sinsi bir gülümsemeyle, 'Onunla evleneceğimizi sanmıyorum' diye eklemiştin. 'Neden?' diye sordum. 'Sıkılmaya başlamış olabilirim' diye cevap verdin; böylece seni sıkmamak için aklıma gelebilecek her şeyi yapmamı, gerekirse sıkıcı olma tehlikesinden kaçınmak için, teması kesmemi garanti altına alıyordun. İşte bu kadar. Bu kadar yeter. Seni rahatsız etmemeliyim zaten. Bir daha da etmeyeceğime söz veriyorum. Kendine iyi bak. İyi bak. İyi bak. Sevgiyle, Steena.'"

"Eh" dedim, "bu *sahiden* 1948'miş."

"Gel. Dans edelim."

"Ama kulağıma şarkı söylememelisin."

"Haydi gel. Kalk."

Ne çıkar, diye düşündüm, ikimiz de yeterince yakın bir zamanda ölmüş olacağız; böylece kalktım ve orada, verandada Coleman Silk'le fokstrot yapmaya başladık. O idare etti ve ben, elimden geldiğince, onu izledim. Iris'in defni için gereken ayarlamaları yaptıktan sonra stüdyoma daldığı ve üzüntü ve öfkeden aklını kaçırmış bir halde bana, karısının katliyle sonuçlanan bütün o inanılmaz abeslikler hakkındaki kitabı, onun adına yazmak zorunda olduğumu söylediği o günü hatırladım. İnsan bu adamın bir daha asla yaşamın aptallığından zevk alamayacağını, içinde oyunbaz ve kaygısız olan her şeyin, kariyeri, itibarı ve heybetli karısıyla birlikte yıkılmış ve kaybolmuş olduğunu sanırdı. Belki de gülmeyi ve isterse verandada kendi başına dans etmesine izin verip yalnızca onu seyrederken gülüp eğlenmeyi

* Pan: Yunan mitolojisinde orman, sürü ve çobanların tanrısı. İnsan bedenli, keçi ayaklı ve boynuzlu ve son derece çapkın olarak canlandırılırdı. (ç.n.)

düşünmeyişimin, ona elimi verip kolunu belime yerleştirmesine ve beni o eski göktaşı zeminde hülyalı bir biçimde dolaştırmasına izin verişimin nedeni, o gün Iris'in cesedi hâlâ sıcakken orada Coleman'ın nasıl göründüğüne tanıklık etmiş olmamdı.

"Umarım yoldan gönüllü itfaiye servisinden birileri geçmez" dedim.

"Ya" dedi. "Birisinin omzuma dokunup 'İzin verir misiniz?' diye sormasını istemeyiz."

Dans edip durduk. Açıktan açığa bedensel bir şey yoktu bunda; ama Coleman sadece bir kot şort giymiş olduğu ve elim onun sıcak sırtında, sanki bir köpeğin ya da atın sırtındaymış gibi rahatça durduğu için, tam olarak bir taklit oyunu da değildi. Taş zemin üzerinde beni yönetişinde yarı ciddi bir samimiyet, ayrıca sadece yaşıyor olmaktan, tesadüfen ve bir soytarı gibi ve nedensizce yaşıyor olmaktan duyduğu düşüncesiz bir sevinç vardı. Çocukken ilk kez tarak ve tuvalet kâğıdıyla melodi çalmayı öğrendiğinizde duyduğunuz türden bir sevinç.

İşte oturduğumuz zamandı ki Coleman, bana kadından söz etti. "Bir ilişki yaşıyorum, Nathan. Otuz dört yaşında bir kadınla ilişki yaşıyorum. Bunun bana neler yaptığını sana anlatamam."

"Dans etmeyi yeni bıraktık, mecbur değilsin."

"Hiçbir şeye daha fazla katlanamayacağımı sanıyordum. Ama bu şeyler, yaşamın bu kadar ilerlemiş dönemlerinde, durup dururken tamamen beklenmeyen, hatta istenmeyen bir biçimde sana geri gelince ve onu seyreltecek hiçbir şey olmayınca, artık yirmi iki cephede mücadele ediyor olmadığında, artık günlük karmaşaya dalmış olmadığında, sadece *bu* olduğunda..."

"O da otuz dört yaşında olduğunda."

"Hem de alev almaya hazır olduğunda. Alev almaya hazır bir kadın. Seksi yeniden bir ahlaksızlığa dönüştürdü o."

"La Belle Dame sans Merci* seni esir almış.'"

"Öyle görünüyor. Ona 'yetmiş bir yaşında biriyle olmak sana nasıl geliyor?' diye soruyorum. 'Yetmiş bir yaşında biriyle olmak mükemmel bir şey. Huyları yerleşmiş oluyor ve değişemiyor. Onun ne olduğunu biliyorsun. Sürpriz yok' diyor."

* La Belle Dame sans Merci: (Fr.) merhametsiz güzel kadın. (ç.n.)

"Nasıl bu kadar bilge olabilmiş?"

"Sürprizler. Otuz dört yıldır karşılaştığı vahşi sürprizler ona bilgelik vermiş. Ama çok dar, antisosyal bir bilgelik bu. Vahşi de. Hiçbir şey beklemeyen birinin bilgeliği. Bilgeliği bu ve onuru da bu ama olumsuz bir bilgelik ve insanı günden güne yola sokan cinsten değil. Neredeyse bütün yaşamı boyunca, o yaşamın ezmeye çalışmış olduğu bir kadın bu. Öğrendiği her şey oradan geliyor."

Konuşabileceği birisini bulmuş, diye düşündüm. Sonra, ben de buldum, diye düşündüm. Bir erkek size seksten söz etmeye başladığı anda, size ikinizle ilgili bir şeyden söz ediyordur. Yüzde doksan böyle bir şey olmaz ve muhtemelen olmaması daha iyidir ama seks konusunda belli bir içtenlik düzeyine ulaşamaz ve bunun yerine o konu hiç aklınızdan geçmiyormuş gibi davranmayı seçerseniz, erkeklerin arkadaşlığı eksik kalır. Çoğu erkek hiçbir zaman böyle bir arkadaş bulamaz. Sık rastlanan bir şey değildir. Ama bu gerçekleştiği zaman, iki erkek kendilerini yargılanma, utandırılma, kıskanılma ya da geride bırakılma korkusu olmadan, güvenlerine ihanet edilmeyeceğinin güveniyle erkek olmanın bu temel parçasında anlaşmış bulurlarsa insanî bağları çok güçlü olabilir ve beklenmedik bir samimiyet doğar. Muhtemelen onun için olağan bir şey değil bu, diye düşünüyordum; ama en kötü anlarını, aylar boyunca kendini zehirlemesini izlemiştim ve şimdi o, nefretle dolu olarak bana gelmiş olduğu için, berbat bir hastalıkta yatağınızın yanında size yardım etmiş birisiyle birlikte olmanın özgürlüğünü duyumsuyordu. Övünme dürtüsünden ziyade, kendi yeniden doğuşu kadar şaşkına çevirici yenilikte bir şeyi, bütünüyle kendine saklamak zorunda olmamanın müthiş rahatlığını duyuyordu.

"Onu nerede buldun?" diye sordum.

"Günün sonunda mektuplarımı almaya gittim ve işte oradaydı; yerleri siliyordu. Bazen postaneyi temizleyen sıska sarışın. Athena'da devamlı odacı kadrosunda. Benim bir zamanlar dekan olduğum yerde tam zamanlı bir odacı. Kadının hiçbir şeyi yok. Faunia Farley. Adı bu. Faunia'nın kesinlikle hiçbir şeyi yok."

"Neden hiçbir şeyi yok?"

"Bir kocası varmış. Onu o kadar kötü dövüyormuş ki sonunda Faunia komaya girmiş. Bir mandıraları varmış. Adam orayı o kadar

kötü işletiyormuş ki iflas etmiş. İki çocuğu varmış. Bir oda ısıtıcısı devrilmiş, alev almış ve iki çocuk da havasızlıktan boğulmuş. Yatağının altındaki bir teneke kutuda sakladığı, iki çocuğun külleri dışında, sahip olduğu tek değerli şey, 83 model bir Chevrolet. Onun ağlar gibi olduğunu gördüğüm tek durum, bana 'Külleri ne yapacağımı bilemiyorum' dediğindeydi. Kırsal yerlerde yaşadığı felaketler Faunia'nın gözyaşlarını bile tüketmiş. Üstelik yaşama zengin, ayrıcalıklı bir çocuk olarak başlamış. Boston'ın güneyinde büyük, sere serpe bir evde büyümüş. Beş yatak odasında şömineler, en iyi antikalar, kuşaktan kuşağa aktarılan porselenler. Her şey eski ve kaliteliymiş, aile de dahil. Şaşılacak derecede düzgün konuşabiliyor, eğer isterse. Ama sosyal merdivenin o kadar yükseklerinden o kadar aşağılarına düşmüş ki artık, oldukça karışık bir sözel salata haline gelmiş. Faunia, onun olması gereken haklardan mahrum edilmiş. Sınıfından soyutlanmış. Çektiği acılarda gerçek bir demokratikleşme süreci var."

"Onu yıkan ne olmuş?"

"Onu yıkan bir üvey baba olmuş. Onu yıkan üst burjuva kötülüğü olmuş. O beş yaşındayken bir boşanma gerçekleşmiş. Servet sahibi baba, güzel anneyi bir ilişki yaşarken yakalamış. Anne parayı severmiş, yeniden parayla evlenmiş ve zengin üvey baba Faunia'yı rahat bırakmamış. Geldiği günden itibaren onu okşamaya başlamış. Ondan uzak duramıyormuş. Bu sarışın, melek gibi çocuğu okşuyor, elliyormuş; onu becermeye çalışınca da evden kaçmış. On dört yaşındaymış. Anne ona inanmayı reddediyormuş. Onu bir psikiyatra götürmüşler. Faunia psikiyatra neler olduğunu anlatmış ve on seanstan sonra psikiyatr da üvey babanın tarafına geçmiş. 'Ona para verenlerin tarafını tuttu' diyor Faunia. 'Herkes gibi.' Anne daha sonra psikiyatrla bir ilişki yaşamış. Anlattığına göre, onu kendi başının çaresine bakmak zorunda olan bir kabadayı gibi yaşamaya başlatan şeylerin öyküsü bu. Evden, okuldan kaçmış, güneye gitmiş, orada çalışmış, tekrar buralara dönmüş, bulabildiği işlerde çalışmış ve yirmi yaşındayken kendinden büyük bir mandıracı ve bir Vietnam gazisi olan bu çiftçiyle evlenmiş; eğer çok çalışıp çocuk büyütüp çiftliğin başarılı olmasını sağlarlarsa dengeli, sıradan bir yaşamı olabileceğini düşünmüş; adam biraz aptalca da olsa. Özellikle biraz aptalca olursa.

Akıllı olan kendisi olursa daha iyi durumda olacağını düşünmüş. Avantajının bu olduğunu düşünmüş. Yanılmış. Birlikte sahip oldukları tek şey dertler olmuş. Çiftlik başarısızlığa uğramış. 'Hergele' diyor bana, 'gereğinden bir fazla traktör aldı.' Devamlı olarak da onu dövüyormuş. Her tarafı morarıncaya kadar dövüyormuş. Evliliğinin doruk noktası olarak neyi gösteriyor, biliyor musun? 'Büyük sıcak bok savaşı' dediği olayı. Bir akşam süt sağdıktan sonra ahırda bir şey hakkında tartışıyorlar ve yanındaki bir inek büyük bir bok yapıyor ve Faunia bir avuç alıp Lester'ın yüzüne fırlatıyor. O da Faunia'ya bir avuç fırlatıyor ve olay böyle başlıyor. Bana dedi ki, 'Sıcak bok savaşı birlikte geçirdiğimiz en güzel zamandı belki de.' Sonunda, inek bokuyla kaplanmışlar; kahkahalarla gülüyorlarmış ve ahırda hortumla yıkandıktan sonra, düzüşmek için eve çıkmışlar. Ama bu, işin tadını kaçırmış. Kavganın yüzde biri kadar bile eğlenceli olmamış. Lester'la düzüşmek hiçbir zaman eğlenceli değilmiş. Faunia'ya bakılırsa, nasıl yapılacağını bilmiyormuş. 'Doğru dürüst düzüşemeyecek kadar aptalmış. Bana mükemmel erkek olduğumu söylediği zaman, kendisine neden öyle geliyor olabileceğini anladığımı söylüyorum ona. O adamdan sonra bana gelmiş olduğuna göre..."

"Peki, on dört yaşından beri yaşamın Lesterlarına karşı sıcak bokla savaşmak, otuz dört yaşında onu ne yapmış" diye sordum, "yabani bir bilge dışında? Dayanıklı mı? Kurnaz mı? Öfkeli mi? Deli mi?"

"Savaşçı bir yaşam onu dayanıklı yapmış, cinsel olarak kesinlikle dayanıklı ama deli yapmamış. En azından şimdilik öyle düşünüyorum. Öfkeli mi? Eğer öyle bir şey varsa neden olmasın? Kaçamak bir öfke bu. Öfkesiz bir öfke. Tamamıyla şanssız yaşamış gibi görünen birisi olsa da hiç sızlanmıyor. Bana göstermiyor, en azından. Ama kurnazlığa gelince, hayır, değil. Bazen kulağa kurnazlık gibi gelen şeyler söylüyor. 'Belki de beni tesadüfen daha genç görünen aynı yaşta bir yoldaş olarak düşünmelisin. Sanırım öyleyim de' diyor. 'Benden ne istiyorsun?' diye sorduğumda, 'Biraz yoldaşlık. Belki biraz bilgi. Seks. Zevk. Merak etme. O kadar' dedi. Bir keresinde ona yaşına göre çok bilge olduğunu söylediğimde, 'Yaşıma göre çok aptalım' dedi bana. Tabii ki Lester'dan daha zekiydi ama kurnaz mı? Hayır. Faunia'nın içinde, hep on dört yaşında kalan ve kurnazlıktan

olabildiğince uzak bir şeyler var. Patronuyla bir ilişkisi olmuş, onu işe alan adamla. Smoky Hollenbeck. *Ben* de *onu* işe almıştım; üniversite binalarını ve arazisini işleten adam. Smoky bir zamanlar burada bir futbol yıldızıydı. Onu ta yetmişli yıllardan, öğrenci olduğu zamanlardan tanıyordum. Şimdi bir inşaat mühendisi. Faunia'yı müstahdem kadrosunda işe alıyor ve daha işe alırken, Faunia onun aklında ne olduğunu anlıyor. Adam onu çekici buluyor. Heyecansız bir evlilikte sıkışıp kalmış, bu yüzden de Faunia'ya kızmıyor. Neden uslanmadın, neden hâlâ etrafta sürtüyor ve fahişelik yapıyorsun? diye düşünerek onu hor görmüyor. Smoky herhangi bir burjuva üstünlüğü taslamıyor. Smoky hep doğru şeyleri yapıyor ve güzel bir biçimde yapıyor; bir eş, *beş* çocuk, olabildiğince evli, üniversite çevresinde hâlâ bir spor kahramanı, kasabada hayranlık duyulan, popüler biri. Ama bir yeteneği var; bütün bunların dışına da çıkabiliyor. Onunla konuşsan inanamazsın. Bay Athena'lı Muhafazakâr'ın karesi, her bakımdan oynaması gerektiği gibi oynuyor. Kendi kıssasının tüm hisselerini almış gibi görünüyor. Hayatının içine edilmiş bu aptal orospu mu? Lanet olsun, çıkarın onu ofisimden, diye düşünmesini beklersin. Ama öyle düşünmüyor. Athena'daki herkesten farklı olarak; evet, düzmek isteyebileceğim gerçek bir amcık bu, diye düşünemeyecek kadar kendini Smoky efsanesine kaptırmamış. Ya da harekete geçemeyecek kadar. Onu düzüyor, Nathan. Faunia'yı yatağa atıyor ve müstahdem kadrosundan bir başka kadını da. İkisini birlikte düzüyor. Altı ay sürüyor bu. Sonra, yerel sahnede kısa bir süre önce beliren yeni boşanmış emlakçı bir kadın da oyuna katılıyor. Smoky'nin sirki. Smoky'nin gizli, üç daireli sirki. Ama sonra, altı ay sonra, onu bırakıyor. Faunia'yı rotasyondan çıkarıyor ve bırakıyor. Faunia bana anlatıncaya kadar bütün bunlar hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bana anlatmasının tek nedeni de bir gece yatakta, gözlerinin kayıp bana onun adıyla seslenmesi. Bana 'Smoky' diye fısıldadı. Yaşlı Smoky'nin* tepesinde. Onun adamla o seks üçgeninde bulunmuş olması, bana karşımdaki hatun hakkında daha iyi bir fikir verdi. Kavı artırdı. Beni sarstı, aslında bir amatör değildi. Ona, Smoky'nin bu sürüleri kendine çekmeyi nasıl başardığını sorduğumda bana, 'Kamışının gücüyle' diyor. 'Açık-

* ABD'deki Smoky Mountain (Dumanlı Dağ)'la ilgili bir şarkının dizesi. (ç.n.)

la' diyorum ve bana diyor ki: 'Bilirsin, gerçek bir kuku odaya girdiğinde, bir erkek bunu bilir. Eh işte, aynı şey tersine de işliyor. Bazı insanlar, hangi kılığa girmiş olurlarsa olsunlar, ne yapmak için orada olduklarını bilirsin.' Yatak, Faunia'nın herhangi bir biçimde kurnaz olduğu tek yer, Nathan. İçten gelen bir fiziksel kurnazlık. Yatakta başrolü o oynuyor; yardımcı roldeyse hudutları aşan bir cüretkârlık var. Yatakta hiçbir şey Faunia'nın dikkatinden kaçmıyor. Teninin gözleri var. Teni her şeyi görüyor. Yatakta zevki sınırları aşmakta bulan güçlü, tutarlı, bütünleşmiş bir varlık o. Yatakta ilginç bir fenomen. Belki o tacizin bir armağanıdır bu. Aşağıya, mutfağa indiğimizde, ben yumurta pişirdiğim ve orada oturup birlikte yediğimiz zaman, çocuklaşıyor. Belki bu da tacizin armağanıdır. Yanımda boş bakışlı, dikkati dağılmış, tutarsız bir çocuk oluyor. Başka hiçbir yerde olmuyor bu. Ama ne zaman yemek yesek, işte öyle; ben ve çocuğum. İçinde kalmış olan o kız çocuğu açığa çıkıyor. Sandalyesinde doğru oturamıyor, birbiriyle herhangi bir ilgisi olan iki cümleyi bir araya getiremiyor. Seks ve trajedi konusundaki bütün o kayıtsızlık görüntüsü tamamen kayboluyor ve orada oturup ona şöyle söylemek istiyorum: 'Doğru otur, bornozumun kolunu tabağından çıkar, söylediklerimi dinlemeye çalış ve konuşurken bana bak, lanet olsun.'"

"Peki, *söylüyor* musun?"

"Pek uygun görünmüyor. Hayır, söylemiyorum; orada varolan şeyin yoğunluğunu korumayı tercih ettiğim sürece, hayır. Yatağının altındaki o teneke kutuyu düşünüyorum, içinde ne yapacağını bilemediği külleri sakladığı kutuyu ve şöyle söylemek istiyorum: 'İki yıl olmuş. Onları gömmenin zamanı gelmiş. Eğer onları toprağa veremiyorsan, o halde nehre git ve külleri köprüden savur. Yüzüp gitsinler. Bırak gitsinler. Seninle gelirim. Birlikte yaparız.' Ama ben bu kız çocuğunun babası değilim; burada oynadığım rol o değil. Onun profesörü de değilim. Hiç kimsenin profesörü değilim. İnsanlara öğretmekten, insanları düzeltmekten, insanlara öğüt vermekten, onları incelemekten ve aydınlatmaktan emekli oldum. Otuz dört yaşında bir metresi olan yetmiş bir yaşında bir adamım. Bu beni, Massachusetts Eyaleti'nde, herhangi birini aydınlatmaktan diskalifiye ediyor. Viagra alıyorum, Nathan. *İşte* sana La Belle Dame sans Merci. Bütün

bu çalkantıyı ve mutluluğu Viagra'ya borçluyum. Viagra olmasa bütün bunlar olmazdı. Viagra olmasa, yaşıma uygun bir dünya görüşüm ve tamamen farklı amaçlarım olurdu. Viagra olmasa, doğru davranan, arzudan azade yaşlı bir centilmenin haysiyetine sahip olurdum. Anlamsız bir şey yapıyor olmazdım. Uygunsuz, gözü pek, iyi düşünülmemiş ve ilgili herkes için felaketle sonuçlanabilecek bir şey yapıyor olmazdım. Viagra olmasa, gerileme yıllarımda, yaşamın tensel hazlarından çoktan vazgeçmiş, deneyimli ve bilgili, sorumluluklarından onuruyla azat edilmiş bir adamın geniş nesnel perspektifini geliştirmeye devam edebilirdim. Kendimi cinsel sarhoşluğun sonu gelmeyen aciliyet haline geri döndürmek yerine, derin felsefi sonuçlar çıkarmaya ve gençler üzerinde dengeleyici ahlakî bir etki sahibi olmaya devam edebilirdim. Viagra sayesinde, Zeus'un âşıkane dönüşümlerini anlamaya başladım. Viagra'ya o adı vermeliydiler. Zeus adını vermeliydiler."

Bana bütün bunları anlatıyor olduğu için şaşkınlık duyuyor mu? Olabilir, sanırım. Ama bunlar onu öyle canlandırıyor ki, duramıyor. Bu dürtü, onu benimle dans etmeye sevk edenle aynı. Evet, diye düşündüm, meydan okuyarak utançtan kurtulmanın yolu *Hortlaklar*'ı yazmak değil artık; Faunia'yı düzmek. Ama onu güdüleyen daha başka bir şeyler de var. Hayvanı, o gücü serbest bırakma isteği var. Yarım saat için, iki saat için, herhangi bir süre için, doğal şeyin içinde özgür kalma isteği. Uzun bir süre evliydi o. Çocukları oldu. Bir üniversitede dekandı. Kırk yıl boyunca yapması gerekli olan şeyleri yaptı. Meşguldü ve o hayvanî, doğal şey bir kutuya yerleştirilmişti. Şimdi ise o kutu açıldı. Bir dekan olmak, bir baba olmak, bir koca olmak, bir bilim adamı, bir öğretmen olmak, kitaplar okumak, dersler vermek, kâğıtları derecelendirmek, not vermek, bunlar sona erdi. Yetmiş bir yaşında, yirmi altı yaşındayken olduğunuz atılgan, şehvetli hayvan değilsinizdir, tabii. Ama ya hayvanın kalıntıları, o doğal şeyin kalıntıları? Şimdi kalıntılarla temas halinde. Sonuçta mutlu, kalıntılarla temas halinde olduğu için minnettar. Mutludan da öte, heyecan dolu ve o heyecandan dolayı daha şimdiden kadına bağlanmış, derinden bağlanmış. Bunu yapan aile değil; biyolojinin artık onunla işi kalmamış. Aile değil, sorumluluk değil, görev değil, para

değil, paylaşılan bir felsefe ya da edebiyat sevgisi değil, yüce fikirlerin büyük tartışmaları değil. Hayır, onu kadına bağlayan şey, heyecan. Yarın kanser olup güm diye gidebilir. Ama bugün bu heyecana sahip o.

Neden bana anlatıyor? Çünkü insanın kendini buna özgürce bırakabilmesi için, birisinin bilmesi gerekiyor. O kendini bırakmakta özgür, diye düşündüm, kaybedecek bir şeyi yok. Çünkü bir geleceği yok. Çünkü o yetmiş bir, kadın otuz dört yaşında. Öğrenmek için değil, plan yapmak için değil, serüven için bu işe girmiş; bu işe kadının girdiği gibi girmiş: eğlencesi için. O, otuz yedi yaşlık fark, ona bir rahatlık vermiş. Yaşlı bir adam ve son bir kez, cinsel heyecan. Herhangi birisi için, daha kışkırtıcı ne olabilir?

"Tabii şunu sormam gerekiyor" dedi Coleman, "onun *benimle* ne işi var? Aklından aslında ne geçiyor? Onun için heyecan verici yeni bir deneyim mi dedesi kadar yaşlı bir adamla beraber olmak?"

"Sahiden bunu heyecan verici bir deneyim olarak gören bir kadın tipi vardır, sanırım" dedim. "Başka her tip var, neden bu tip olmasın? Bak, belli ki bir yerlerde bir bakanlık var Coleman, yaşlı adamlarla ilgilenen bir federal büro var ve o da bu bürodan geliyor."

"Genç bir adamken" dedi Coleman bana, "asla çirkin kadınlarla ilişki kurmazdım. Ama donanmada Farriello adında bir arkadaşım vardı. Çirkin kadınlar onun uzmanlık dalıydı. Norfolk'ta, bir kilisede dansa ya da gece USO'ya* gitsek, Farriello doğruca en çirkin kıza yönelirdi. Ona güldüğümde, ne kaçırdığımı bilmediğimi söylerdi bana. Onlar hayal kırıklığına uğramış, derdi. Seçtiğin imparatoriçeler kadar güzel değiller, bu yüzden ne istersen yaparlar.. Çoğu adam bunu bilmediği için aptaldır, derdi. Anlamazlar ki en çirkin kadına bir yaklaşsan, en olağanüstü olan odur. Eğer onu açabilirsen, tabii. Ama ya başarırsan? Eğer onu açmayı başarırsan, başta ne yapacağını bilemezsin, heyecanla öylesine titriyordur. Bütün bunlar da çirkin olduğu için. Hiçbir zaman seçilmediği için. Diğer bütün kızlar dans ederken o köşede kaldığı için. Yaşlı bir adam olmak da işte öyle bir şey. O çirkin kıza benzemek gibi. Dansta köşede kalmak gibi."

"Öyleyse Faunia senin Farriellon."

* USO: A.B.D. orkestrası. (ç.n.)

Gülümsedi. "Aşağı yukarı."

"Eh, başka her ne oluyorsa olsun" dedim ona, "Viagra sayesinde artık o kitabı yazma işkencesini çekmiyorsun."

"Sanırım öyle" dedi Coleman. "Sanırım bu doğru. O aptal kitap. Faunia'nın okuma yazma bilmediğini söylemiş miydim sana? Bir gece akşam yemeği için Vermont'a gittiğimizde keşfettim bunu. Menüyü okuyamadı. Bir kenara attı. Bir huyu var, layıkıyla mağrur görünmek istediği zaman, üstdudağının sadece bir yarısını kaldırıyor, bir nebze kaldırıyor ve sonra aklından geçenleri söylüyor. Layıkıyla mağrur bir biçimde garson kıza, 'O ne alırsa, aynısı' dedi."

"On dört yaşına kadar okula gitmiş. Nasıl olur da okuma bilmez?"

"Okuma yetisi, okumayı öğrendiği çocukluğuyla birlikte ölmüş gibi görünüyor. Ona bunun nasıl olabildiğini sordum ama yalnızca güldü. 'Kolay' dedi. Athena'daki iyi liberaller onu bir okuma yazma programına katılmaya teşvik etmeye çalışıyorlar ama Faunia kabul etmiyor. '*Sen* de bana öğretmeye kalkma. Benimle ne istersen yap, ne istersen' dedi bana o gece, 'ama o boku yeme. İnsanların konuşmalarını duymak zorunda olmak yeteri kadar kötü. Bana okumayı öğretmeye başlarsan, beni buna zorlarsan, okumayı bana dayatırsan, beni uçuruma iten sen olursun.' Vermont'tan dönerken yol boyunca sessizdim; o da öyle. Eve varıncaya kadar birbirimize tek bir söz söylemedik. Sonra, 'Okuyamayan birini düzmek istemiyorsun' dedi.

'Değerli, meşru, *okuyan* bir insan olmadığım için beni bırakacaksın. Bana, 'Okumayı öğren ya da git' diyeceksin.' 'Hayır' dedim ona, 'Okuyamadığın için seni daha da sıkı düzeceğim.' 'İyi' dedi, 'birbirimizi anlıyoruz. Bu işi o okuryazar kızlar gibi yapmıyorum ben ve bana onlara yapıldığı gibi yapılmasını istemiyorum.' 'Seni' dedim, 'sadece sen olduğun için düzeceğim.' 'Doğrusu bu' dedi. Artık ikimiz de gülüyorduk. Faunia'nın, her ihtimale karşı elinin altında bir beysbol sopası bulunduran bir kadın barmeninkine benzer bir gülüşü var ve işte o gülüşüyle gülüyordu; her şeyi yaşadım diyen o kavgacı gülüşüyle. Bilirsin, geçmişi olan bir kadının o kaba, rahat gülüşüyle. Ve bir yandan fermuarımı açıyordu. Ama ondan vazgeçmeye karar vermiş olmam konusunda sapına kadar haklıydı. Vermont'tan dönerken yol boyunca tam da düşündüğümü söylediği şeyi düşünüyordum.

Ama bunu yapmayacağım. Harika erdemimi ona dayatmayacağım. Ya da kendime. O iş bitti. Bu tür şeylerin bir bedeli olduğunu biliyorum. Bu konuda satın alabileceğin bir sigorta olmadığını biliyorum. Seni onarmakta olan şeyin sonradan seni öldürebileceğini biliyorum. Bir erkeğin yapabileceği her hatanın genellikle cinsel bir itkisi olduğunu biliyorum. Ama şu anda umurumda değil. Sabah uyanıyorum, yerde bir havlu var, komodinin üstünde bebek yağı var. Bütün bunlar oraya nasıl geldi? diye düşünüyorum. Sonra hatırlıyorum. Yeniden yaşıyor olduğum için oraya geldiler. Yeniden kasırganın içinde olduğum için. Olmak, büyük harflerle OLMAK, bu olduğu için. Ondan vazgeçmeyeceğim, Nathan. Ona Voluptas demeye başladım."

Birkaç yıl önce prostatımı aldırmak için geçirdiğim bir ameliyat sonucunda, idrarımı tutamaz oldum. Başarılı olduğu halde, sinir tahribatı ve içeride bıraktığı yara izlerinden dolayı, bu tür operasyonlarda hemen hemen kaçınılmaz olan olumsuz etkileri de beraberinde getiren bir kanser ameliyatıydı bu. Ve bu yüzden, Coleman'dan eve döndüğümde yaptığım ilk şey, bir sosisin sandviç ekmeğinin içinde yattığı gibi, çamaşırımın ağının içine yerleştirilmiş olarak gece gündüz taşıdığım emici pamuk tamponu atmak oldu. O akşamki sıcak yüzünden ve halka açık bir yere ya da bir sosyal toplantıya gidiyor olmadığımdan, tamponun üzerine plastik külot yerine normal pamuklu külot giyerek idare etmeye çalışmıştım ve sonuçta idrar, haki pantolonuma sızmıştı. Eve gittiğimde pantolonun ön tarafının renk değiştirdiğini ve biraz koktuğumu keşfettim. Tamponlar işlemden geçmiş oluyor ama bu kez bir koku vardı. Coleman'a ve öyküsüne o kadar dalmıştım ki kendimi denetlemeyi unutmuştum. Orada olduğum süre boyunca, bira içerken, onunla dans ederken yaşamındaki bu dönemeci kendisi için daha az sarsıcı yapmaya çalışırken kullandığı net tavra, ondan beklenen rasyonelliğe ve tasvirlerindeki açıklığa dikkatimi verirken, uyanık olduğum saatlerde normal olarak yaptığım gibi, gidip kendimi kontrol etmemiştim ve böylece, artık arada sırada başıma gelen şey o gece de başıma gelmişti.

Hayır, bu talihsizlik, ameliyattan sonraki aylarda, bu sorunla başa çıkma yollarını ilk olarak denediğim, bedeninin temel işlevleri üze-

rinde bir yetişkinin hâkimiyetine sahip, özgür ve rahat, kuru ve kokusuz bir yetişkin, altmış yıl boyunca iç çamaşırlarının durumu konusunda endişe duymadan günlük işleriyle ilgilenmiş birisi olmaya alışkın olduğum zamanlardaki kadar etkilemiyor beni.. Yine de artık, yaşamımın bir parçası olan bu alışılmış rahatsızlıktan daha pis bir şeyle uğraşmak zorunda kaldığım zaman, en azından içimde bir sızı duyuyor ve adeta bebeklik halini tanımlayan bu olağandışı durumun asla ortadan kalkmayacağını düşününce hâlâ umutsuzluğa kapılıyorum.

Ayrıca, ameliyat sonucunda iktidarsız kaldım. 1998 yazında uygulama bakımından hemen hemen yepyeni olan ve daha o zaman, piyasada bulunmuş olduğu kısa süre içinde, adeta mucizevî bir iksir olduğu ortaya çıkan, Coleman gibi başka bir sağlık sorunu olmayan yaşlıca birçok erkeğe işlevsel iktidarını geri kazandıran ilaç tedavisinin, ameliyatın yaptığı geniş kapsamlı sinir tahribatı yüzünden bana faydası olmuyordu. Benimki gibi durumlar için Viagra hiçbir şey yapamıyordu; gerçi faydalı olduğu ortaya çıkmış olsaydı bile kullanmazdım herhalde.

Beni münzevi bir yaşama iten şeyin, iktidarsızlık olmadığını açıklığa kavuşturmak isterim. Aksine, zaten yaklaşık on sekiz aydır burada, Berkshire'daki iki odalı kulübemde yaşıyor ve yazıyordum ki rutin bir fiziksel muayeneyi takiben, prostat kanserinin ön tanısı konuldu ve bir ay sonra takip testleri yapılınca, prostat ameliyatı için Boston'a gittim. Demek istediğim şu ki, buraya taşınarak cinsel flörtle olan ilişkimi kasıtlı olarak değiştirmiştim; hem de uyarıcı unsurlar ve aslına bakılırsa ereksiyonlarım da iyice zayıflamış olduğu için değil, artık şamatasının bedelini ödeyemediğim, artık onun yanıltıcı ve çelişkili anlamlar dizisiyle başa çıkacak kıvraklığı, kuvveti, sabrı, yanılsamayı, ironiyi, gayreti, bencilliği, esnekliği ya da dayanıklılığı, kurnazlığı, sahteliği, ikiyüzlülüğü, erotik *profesyonelliği* seferber edemediğim için. Sonuç olarak, kalıcı iktidarsızlık olasılığından dolayı ameliyattan sonra yaşadığım şoku biraz atlatabildim; ameliyatın bütün yaptığının, zaten gönüllü olarak teslim olduğum bir vazgeçişe sadık kalmamı sağlamak olduğunu hatırlayarak. Ameliyat sadece, dolu dolu, enerjik ve sabırsız bir cinsel yaşam dönemi boyunca de-

vam eden karmaşık ilişki deneyimlerinin baskısıyla vermiş olduğum bir kararı kesin olarak yürürlüğe koymuştu.Tekrarlamak, tekrarlamak ve tekrarlamak için duyulan serüvenci erkeksi cinnetin, fizyolojik problemlerle engellenmiş olmadığı bir zamanda vermiş olduğum bir karardı bu.

Ancak Coleman bana kendisini ve Volupta'sını anlattığı zaman, bilinçli feragat yoluyla elde edilen bu huzur hakkındaki bütün o rahatlatıcı aldanışlar yok oldu ve tamamen dengemi kaybettim. Sabahın ilk saatlerine kadar, bir akıl hastası gibi düşüncelerimi kontrol etmekten aciz, öteki çiftle ipnotize olmuş bir halde ve onları kendi solgun halimle kıyaslayarak uyanık yattım. Coleman'ın vazgeçmeyi reddettiği o "haddini aşan cüret"i zihnimde canlandırmaktan kendimi alıkoymaya bile çalışmadan sabahladım. O çılgınlığın hâlâ hayat dolu, cinsel gücü yerinde bu katılımcısıyla zararsız bir hadım gibi etrafta dans etmiş olmam ise şimdi bana, hiç de sevimli bir kendini hicvetme gibi gelmiyordu.

İnsan nasıl, "Hayır, yaşamın bir parçası değil bu" diyebilir, daima öyle olduğuna göre? Bulaşıcı seks; türümüzü ideal olmaktan uzaklaştıran ve bize ebediyen bizi oluşturan maddeyi hatırlatan, o kurtarıcı yozlaşma.

Ertesi haftanın ortasında, Coleman o imzasız mektubu aldı. Bir cümle uzunluğundaydı bu; özne, yüklem ve belirli tümleçler, tek bir beyaz daktilo kâğıdına iri harflerle gösterişli bir biçimde yazılmıştı. Bir itham niyetiyle yazılmış on iki kelimelik mesaj, kâğıdı baştan sona kadar dolduruyordu:

Herkes biliyor ki tacize uğramış,
okuması yazması olmayan,
yarı yaşındaki bir kadını
cinsel olarak istismar
ediyorsun.

Hem zarftaki, hem mektuptaki yazı, kırmızı dolmakalemle yazılmıştı. Zarftaki New York Şehri posta damgasına rağmen, Coleman derhal elyazısının, dekanlıktan ayrıldıktan sonra öğretmenliğe dön-

düğünde bölüm başkanı olan ve daha sonra, ırkçı olarak ifşa edilmesine ve kaçak siyahî öğrencilerine yönelttiği hakaret için kınanmasına en hevesli olanlar arasında bulunan genç Fransız kadına ait olduğunu anladı.

Hortlaklar dosyalarında, davasına ilişkin evraktan birkaçının üzerinde, Dil ve Edebiyat Bölümü'nden Profesör Delphine Roux'nun, imzasız mektubun yazarı olduğu teşhisini doğrulayan elyazısı örnekleri buldu. Roux, ilk iki sözcüğü elyazısı yerine kitap harfleriyle yazmış olması dışında, yazısını değiştirerek Coleman'ın izini bulmasını engellemek için, onun görebildiği hiçbir çaba harcamamıştı. O niyetle başlamış olabilirdi ama daha "Herkes biliyor"dan ileriye gidemeden, vazgeçmiş ya da unutmuş gibi görünüyordu. Fransız asıllı profesör, zarfın üzerinde, Coleman'ın sokak numarası ve posta kodundaki, kendini ele veren Avrupa tarzı yedi rakamlarından kaçınmaya bile zahmet etmemişti. Bu gevşeklik, imzasız bir mektupta, kimliğinin belirtilerini gizlemedeki bu garip umursamazlık, onun mektubu göndermeden önce içinde bulunduğu, ne yaptığını iyice düşünmesine izin vermeyen aşırı duygusal bir durumla açıklanabilirdi; ancak mektup o civardan ve aceleyle postalanmamıştı ve damgaya bakılırsa postaya verilmeden önce, iki yüz yirmi kilometre kadar güneye taşınmış gibi görünüyordu. Belki de Roux elyazısında, Coleman'ın dekanlık günlerinden onu tanımasını sağlayacak kadar ayırt edici ya da eksantrik bir şey olmadığını düşünmüştü; belki imzasını taşıyan son raporla birlikte fakülte araştırma komitesine iletmiş olduğu, Coleman'ın davasıyla ilgili evrakı ve Tracy Cummings'le iki görüşmesinin notlarını hatırlayamamıştı. Belki de Coleman'ın talebi üzerine, komitenin ona kendi orijinal notlarının ve aleyhindeki şikâyetle ilgili diğer bütün verilerin fotokopilerini temin etmiş olduğunun farkında değildi. Ya da belki Coleman'ın, sırrını kimin açığa çıkarmış olduğunu belirlemesi umurunda değildi: Hem faili meçhul bir ithamın tehditkâr saldırganlığıyla ona sataşmak, hem aynı zamanda, ithamın artık hiç de güçsüz olmayan biri tarafından getirilmiş olduğunu neredeyse ifşa etmek istiyordu.

Coleman'ın bana telefon edip imzasız mektubu görmeye gelmemi istediği öğleden sonra, Delphine Roux'nun *Hortlaklar* dosyaların-

dan alınma bütün elyazısı örnekleri düzgün bir biçimde mutfak masasının üzerine serilmişti; hem orijinalleri hem de üzerinde imzasız mektuptaki kalem darbelerinin tekrarı olarak gördüğü her harfi kırmızı kalemle daire içine almış olduğu, orijinallerin kopyaları. Çoğunlukla, ayrı duran harfler işaretlenmişti: bir *y*, bir *s*, bir *x*, bir yerde sözcük sonunda geniş halkalı bir *e*, başka bir yerde, yanındaki *d*'ye sokulduğu zaman *i* gibi gözüken ama bir *r*'den önce geldiğinde daha çok geleneksel biçimde yazılmış *e*'ye benzeyen bir *e*. Mektupla *Hortlaklar* evrakı arasındaki yazı benzerliklerinin dikkate değerdi ama ancak Coleman, tam adının zarf üzerinde bulunduğu yerle Roux'nun Tracy Cummings'le görüşmesinin notlarında bulunduğu yeri bana gösterdiği zaman kendisini enselemeye çalışan suçluyu enselemiş olduğu tartışılmaz göründü bana.

Herkes biliyor ki tacize uğramış,
okuması yazması olmayan,
yarı yaşındaki bir kadını
cinsel olarak istismar
ediyorsun.

Mektubu Coleman'ın yapmamı isteyeceği şekilde, sanki Delphine Roux değil de Emily Dickinson tarafından yazılmışçasına, elimden geldiği kadar dikkatle tuttum. Sözcüklerin seçimini ve doğrusal düzenini değerlendirirken Coleman bana, Delphine Roux'nun bir şekilde delmiş olduğu ve açığa çıkarmakla onu aşağı yukarı tehdit ettiği gizliliğe ikisine de ant içtirenin, kendisi değil, o vahşi bilgeliğiyle Faunia olduğunu açıkladı. "Hiç kimsenin hayatıma burnunu sokmasını istemiyorum. Tek istediğim, görmüş geçirmiş ve güzelce sakinleşmiş bir adamla çaktırmadan, haftada bir, baskısız bir düzüşme. Bunun dışında, lanet olsun, hiç kimseyi ilgilendirmez" demişti.

Faunia'nın asıl sözünü ettiği o hiç kimsenin, eski kocası Lester Farley olduğu ortaya çıkmıştı. Hayatında yalnız bu adam tarafından tartaklanmış olduğundan değildi bu tutumu. "Nasıl olabilir, on dört yaşımdan beri tek başıma ortalıkta olduğuma göre?" Mesela, on yedi yaşında Florida'da garsonluk yaparken o zamanki erkek arkadaşı,

yalnız onu dövüp dairesini çöplüğe çevirmekle kalmamış, vibratörünü çalmıştı. "Bu canımı yaktı" demişti Faunia. Kışkırtan şey de her zaman kıskançlık olmuştu. Başka bir adama yanlış bir biçimde bakmış olsun, başka bir adamı *ona* yanlış bir biçimde bakmaya davet etmiş olsun, önceki yarım saatte nerede olduğunu inandırıcı bir biçimde açıklamamış olsun, yanlış sözcüğü söylemiş, yanlış tonlamayı kullanmış olsun, *ona* kalırsa asılsız olarak, aldatan, güvenilmez bir kaltak olduğuna işaret eden bir şeyler yapmış olsun. Sebep ne olursa olsun, beraber olduğu her kim idiyse yumruklarını savurarak ve çizmeleriyle tekmeleyerek ona saldırır ve Faunia canhıraş çığlıklar atmaya başlardı.

Lester Farley boşanmalarından önceki yıl onu iki kez hastanelik etmişti ve hâlâ tepelerde bir yerde yaşadığından, iflasından beri kasabanın yol ekibi için çalıştığından ve hâlâ deli olduğu şüphe götürmediğinden, neler olup bittiğini keşfeder diye, Faunia kendisi için olduğu kadar Coleman için de korkuyordu. Smoky'nin onu o kadar ani olarak sepetlemesinin, Les Farley'yle yaşadığı bir tür kavga ya da sürtüşme yüzünden olduğundan kuşkulanıyordu. Çünkü her ne kadar Hollenbeck'in buluşma yerleri son derece iyi gizlenmiş, üniversite binaları ve arazisinin patronundan başka hiç kimsenin varlığından haberdar olamayacağı ve ulaşamayacağı, eski binaların ücra köşelerinde saklanmış olsa da, eski karısını düzenli aralıklarla takip eden Les, bir şekilde onunla patronu arasındaki ilişkiyi keşfetmişti. Kendi müstahdem kadrosundan edindiği kız arkadaşlarıyla kampusun içinde randevulaşması pervasızca görünse de aslında, Smoky eğlence hayatının idaresinde de üniversitedeki iş hayatında olduğu kadar titizdi. Kampus yollarını tüm profesyonelliğiyle birkaç saat içinde karlardan temizleyebildiği gibi, gerekirse aynı ivedilikle kızlarından birinden kurtulabiliyordu.

"O halde ne yapmalıyım?" diye sordu Coleman bana. "Azılı eski kocayı öğrenmeden önce bile bu işi gizli tutmaya karşı değildim. Böyle bir şeyin olacağını biliyordum. Şimdi Faunia'nın tuvaletleri temizlediği yerde, bir zamanlar dekan olduğumu unut. Ben yetmiş bir yaşındayım ve o otuz dört yaşında. Bir tek bunun bile yeterli olduğuna güvenebilirdim, bundan emindim ve böylece, bunun hiç kimseyi

ilgilendirmediğini söylediği zaman, 'bu işi benim üzerimden aldı' diye düşündüm. Konuyu açmam bile gerekmez. Oyunu zina gibi mi oynamalı? Bana göre hava hoş. O yüzden akşam yemeği için Vermont'a gittik. O yüzden, postanede yolumuz kesişecek olursa, selamlaşmaya bile zahmet etmiyoruz."

"Belki Vermont'ta birisi sizi gördü. Belki birisi sizi arabanda birlikte giderken gördü."

"Doğru, herhalde öyle oldu. Olsa olsa *öyle* olmuştur. Bizi gören Farley'in kendisi olabilir. Tanrım, Nathan, neredeyse elli yıldır bir randevuya gitmemiştim, sandım ki restoran... Ah, ben bir budalayım."

"Hayır, budalalık değildi. Hayır, hayır, sadece klostrofobi duymuşsun. Bak" dedim, "Delphine Roux'nun, senin emekliliğinde kimi düzdüğünü neden bu kadar tutkuyla önemsediğini anladığımı iddia etmeyeceğim ama diğer insanların, uzlaşmacı olamayan birisiyle başlarının hoş olmadığını bildiğimize göre, onun bu tür insanlardan olduğunu farz edelim. Ama sen değilsin. Sen özgürsün. Özgür ve bağımsız bir adam. Özgür ve bağımsız *yaşlı* bir adam. O yerden ayrılmakla çok şey kaybettin ama ya kazandıkların? İnsanları aydınlatmak artık senin görevin değil, kendin de öyle söyledin. Kendini istisnasız bütün sosyal kısıtlamalardan kurtarıp kurtaramayacağının sınanması da değil bu. Artık emekli olmuş olabilirsin ama hayatının hemen hemen tamamını komün halindeki akademik camianın sınırları içinde yaşamış bir adamsın. Eğer seni doğru okuyorsam, senin için son derece alışılmamış bir şey bu. Faunia olayını belki de hiç istemedin. Bu olayı istememen gerektiğine bile inanıyor olabilirsin. Ama en kuvvetli korunaklar bile zaaflarla doludur ve bir bakarsın dünyada beklediğin son şey içeriye girivermiş. Yaş yetmiş bir, işte Faunia; yıl 1998, işte Viagra; işte bir kez daha o hemen hemen unutulmuş olan şey. O muazzam teselli. O yalın güç. İnsana yolunu şaşırtan o yoğunluk. Durup dururken Coleman Silk'in son büyük çılgınlığı. Diyelim ki Faunia Farley'nin biyografisinin ayrıntıları, seninkilerle olanaksız bir tezat oluşturuyor. Diyelim ki tüm bunları, senin yaşında ve konumunda bir adamın yatağına kimi alacağına dair, ille de birini alması gerekiyorsa tabii, adaba uygun bulmadılar.

"Hortlak" sözcüğünü söylemenden kaynaklanan şeyler nezihliğin şablonuna uyuyor muydu peki? Iris'in kalp krizi nezihliğin şablonuna uyuyor muydu? O anlamsızca aptal mektubu yok farz et. Seni yıldırmasına neden izin veresin ki?"

"O *imzasız* anlamsızca aptal mektup" dedi Coleman. "Şimdiye kadar kim bana imzasız bir mektup göndermiş? Aklı başında hangi insan herhangi birine imzasız bir mektup gönderir?"

"Belki de Fransızlara özgü bir şeydir" dedim. "Balzac'ta buna benzer birçok şey yok mu? Stendhal'da? *Kırmızı ve Siyah*'ta imzasız mektuplar yok mu?"

"Hatırlamıyorum."

"Bak, her nedense senin yaptığın her şeyin açıklaması acımasızlık, Delphie Roux'nun yaptığı her şeyinse açıklaması erdem olmak zorunda. Mitoloji devler, canavarlar ve yılanlarla dolu değil mi? Seni bir canavar olarak tanımlayınca, kendini de bir kahraman olarak tanımlıyor. Canavarı böyle öldürüyor. Senin, güçsüzleri avlamanın intikamını böyle alıyor. Bütün bu olaya mitolojik bir statü veriyor."

Bana hoşgörüyle sunduğu gülümsemeden, şaka yollu bile olsa imzasız ithamın Homer öncesi bir yorumunu uydurmakla fazla ilerleme kaydedemediğimi anladım. "Mit yaratmada" dedi bana, "onun zihinsel süreçlerinin bir açıklamasını bulamazsın. Mit yaratmak için gereken hayal gücü kaynakları yok onun. Onun hüneri köylülerin, kendi sefaletlerini açıklamak için anlattıkları öyküler. Kem göz. Büyüler. Ben Faunia'ya büyü yapmışım. Onun hüneri cadılar ve büyücülerle dolu halk masalları."

Şimdi iyi vakit geçiriyorduk ve farkına vardım ki, zevkinin önceliğini savunarak onun saldırgan öfkesini dağıtmaya çabalarken, bana olan duygularını kuvvetlendirmiş ve benim ona olan duygularımı açığa vurmuştum. Coşkundum ve bunun farkındaydım. Memnun etme hevesime şaşıyor, fazla konuştuğumu, fazla şey açıkladığımı, fazla ilgili ve fazla heyecanlı olduğumu hissediyordum, tıpkı çocukken sokaktaki yeni oğlanda ruh ikizinizi bulduğunuzu düşündüğünüz, bu âşıktaşlığın kuvvetiyle çekildiğinizi hissettiğiniz ve böylece normalde davranmadığınız bir biçimde ve hatta isteyebileceğinizden çok daha açık davrandığınız gibi. Ama Iris'in ölümünden sonraki

gün kapımı yumrukladığı ve onun için *Hortlaklar*'ı yazmamı teklif ettiğinden beri, hesaplamadan, planlamadan, Coleman Silk'le ciddi bir arkadaşlığın içine düşmüştüm. İçinde bulunduğu çıkmaza sadece zihinsel bir egzersiz olarak ilgi göstermiyordum. Çektiği zorlukları önemsiyordum ve bu da *benim*, ne kadar zamanım kaldıysa o zaman içinde işimin günlük taleplerinden başka hiçbir şeyle ilgilenmeme kararlılığıma, somut işten başka hiçbir şeye kendimi vermeme, başka hiçbir yerde serüven aramama, bırakın bir başkasınınkini, kendi hayatımı bile düşünmeme kararlılığıma rağmen oluyordu.

Bütün bunların da bir miktar hayal kırıklığıyla farkına vardım. Toplumun reddi, dikkatin dağılmasından kaçınma, bütün mesleki özlemlerden, sosyal aldanışlardan, kültürel zehirlerden ve cezp edici yakınlıklardan kendi kararıyla ayrılma, kendini mağaralara, hücrelere ya da uzak orman kulübelerine kapatan sadık dindarların uyguladığı katı inziva ancak benim özümü oluşturandan daha dayanıklı bir cevherle sürdürülebilir. Tek başıma ancak beş yıl dayanabilmiştim. Madamaska Dağı'na çıkarken birkaç kilometre yukarıda, iki odalı hoş bir kulübede okuyarak ve yazarak geçen beş yıl. Benim yerimin arkasındaki küçük bir gölle, toprak yolun karşısındaki fundalığın ötesinde, göçmen Kanada kazlarının her akşam sığındığı ve sabırlı bir mavi balıkçılın bütün yaz boyunca yalnız başına zikzaklar çizdiği, on hektarlık bir bataklığın arasında yer alan kulübemde. Dünyanın koşuşturması içinde en az acıyla yaşamanın sırrı, olabildiğince çok insanın sizin aldanışlarınıza katılmasını sağlamaktır. Burada, yukarıda yalnız yaşamanın, bütün huzur bozucu ayak bağlarından, ayartmalardan ve beklentilerden uzakta, özellikle kendi yoğunluğundan ayrı yaşamanın püf noktasıysa sessizliği düzenlemek, sessizliğin dağın tepesindeki bolluğunu sermaye, katlanarak artan bir servet gibi görmektir. Sizi saran sessizliği, kendi seçtiğiniz bir avantaj kaynağı ve tek yakınınız olarak görmektir. Püf noktası, "yalnız bir zihnin kendisiyle iletişimleri"nde destek bulmaktır. Sırrı, Hawthorne gibi *insanlarda*, zekâ ve meziyet sahibi ölülerin bilgeliğinde destek bulmaktır.

Bu seçimin getirdiği zorlukları cesaretle karşılamak zaman aldı; kaybolan her şeye duyulan özlemleri dindirmek, zaman ve balıkçı-

lınkine benzer bir sabır gerektirdi ama beş yıl sonra, günlerimi bir cerrah gibi bölmekte o kadar ustalaşmıştım ki, kucaklamış olduğum olaysız yaşamın artık benim için önemli olmayan tek bir saati bile yoktu. Gerekliliği olmayan, hatta heyecanı olmayan. Artık *başka bir şey* için duyabileceğim o zararlı arzuya kapılmıyordum ve yeniden katlanabileceğimi düşündüğüm son şey, *başka birisi* ile sürekli beraber olmaktı. Akşam yemeğinden sonra çaldığım müzik, sessizlikten bir kurtuluş değil, onun sağlamlaştırılması gibi bir şey: Her akşam bir iki saat müzik dinlemek beni sessizlikten mahrum etmiyor; müzik, sessizliğin gerçeğe dönüşmesi oluyor. Her yaz sabahı ilk iş olarak gölcüğümde yarım saat yüzüyorum ve yılın diğer zamanlarında, sabahki yazı seansımdan sonra ve kar, yürüyüşü olanaksızlaştırmadığı sürece, hemen her öğleden sonra iki saat dağ yollarındayım. Prostatıma mal olan kanserde bir nüksetme olmadı. Altmış beş yaşında, formda, sağlıklıyım, çok çalışıyorum ve hayatın gerçeklerini biliyorum. Bilmek *zorundayım*.

Neden o halde, bu radikal inziva deneyini zengin, dolu dolu bir tek başına varoluşa dönüştürmüşken neden hiçbir uyarı olmaksızın özlem duyuyorum? Neyin özlemi bu? Giden gitti. Ciddiyeti gevşetmek, feragat edilenleri geri almak olmaz. Tam olarak neyin özlemi bu? Basit; antipati geliştirmiş olduğum şeyin. Sırtımı dönmüş olduğum şeyin. Yaşamın. Yaşama karışmanın.

Coleman'ın arkadaşım olması ve gözlerden uzak evimde yalnız yaşama ve kanserin darbeleriyle uğraşma yiğitliğinin yükünden kurtuluşum, işte böyle gerçekleşti. Coleman Silk dans ederek beni doğruca yaşama döndürdü. Önce Athena Üniversitesi'ni, sonra beni. İşte o, bir şeyleri olduran adamdı. Aslında, arkadaşlığımızı mühürleyen dans, aynı zamanda onun felaketini ve maskesini benim meselem haline getiren şeydi. Sırrının uygun bir biçimde sunulmasını da çözmem gereken bir sorun haline getiren şey. Kaçmış olduğum çalkantıdan ve yoğunluktan ayrı yaşayabilme yetim böyle sona erdi. Tek yaptığım, bir arkadaş bulmaktı ve dünyanın bütün kötülüğü içeriye sökün etti.

O gün akşamüzeri, Coleman beni evinden on kilometre uzaklıktaki küçük bir mandırada Faunia'yla tanışmaya götürdü. Faunia, ba-

zen süt sağma işini üstlenme karşılığında, kira ödemeden burada kalıyordu. Şimdi birkaç yıllık olan mandıra işletmesi, iki boşanmış kadın tarafından kurulmuştu. Üniversite eğitimi almış birer çevreci olan bu kadınların ikisi de New England'lı, çiftçi ailelerinden geliyordu ve çiğ süt satarak geçim sağlamak gibi neredeyse imkânsız bir işi üstlenmek üzere kaynaklarını biraraya getirmişlerdi. Küçük çocuklarını da biraraya getirmişlerdi, müşterilerine söylemekten hoşlandıkları gibi, sütün nereden geldiğini öğrenmek için *Susam Sokağı*'na ihtiyacı olmayan altı çocuğu. Eşi olmayan bir işletmeydi bu, büyük mandıralarda olup bitenlere hiç benzemeyen, kişisellikten uzak ya da fabrikayı andıran hiçbir yanı olmayan, bu günlerde çoğu insana mandıra gibi görünmeyecek bir yer. Adı Organik Çiftlik Hayvanları'ydı; yerel bakkal dükkânlarında ve yöredeki süpermarketlerden bazılarında bulunabilen ve haftada üç galon ya da daha fazlasını satın alan düzenli müşterilerin doğrudan doğruya çiftlikten alabildiği çiğ sütü üretiyor ve şişeliyorlardı.

Burada sadece on bir inek bulunuyordu; her birine numaralı bir kulak yaftası yerine eski usül bir inek ismi verilen safkan Jersey'lerdi bunlar. Sütleri, türlü kimyasallar şırınga edilen devasa sürülerin sütleriyle karışmadığı, pastörize edilerek değeri düşürülmediği ve homojenleştirilerek parçalanmadığı için, mevsim mevsim yedikleri şeylerin; ot öldürücü, böcek öldürücü ya da kimyasal gübre kullanmadan yetiştirilmiş yemlerin rengini, hatta biraz da tadını aldığı ve içerdiği besinler bakımından karışık sütlerden daha zengin olduğu için, diyetlerini işlenmiş gıdalardan ziyade saf gıdalardan oluşturmaya çalışan bazı insanlar tarafından el üstünde tutuluyordu. Çiftliğin, özellikle büyük bir kentin kirleticilerinden, hayal kırıklıklarından ve aşağılanmalarından kaçarak buraya sığınmış, aralarında emekliler olduğu kadar çocuk yetiştiren aileler de bulunan birçok insan arasında, çok sayıda tutkunu vardı. Yerel haftalık gazetede düzenli olarak, son zamanlarda bu taşra yollarının yanında daha iyi bir yaşam bulmuş birinden, editöre gelen bir mektup yayımlanır ve saygılı bir tonla sadece lezzetli bir içecek olarak değil, kentin hırpaladığı idealizmlerinin ihtiyaç duyduğu, tazeleyen, tatlılık veren bir köy saflığının timsali olarak Organik Çiftlik Hayvanları'nın sütünden söz edilirdi..

Yayımlanan bu mektuplarda "iyilik" ve "ruh" gibi sözcükler sürekli olarak belirirdi, sanki bir bardak Organik Çiftlik Hayvanları sütünü mideye indirmek besinsel bir nimet olduğu kadar, günahları affettiren dinî bir ayinmiş gibi. "Organik Çiftlik Hayvanları sütü içtiğimizde, vücudumuz, canımız ve ruhumuz bir bütün olarak besleniyor. Vücudumuzdaki çeşitli organlar bu bütünlüğü alıyor ve sezemeyebileceğimiz bir biçimde değerlendiriyor." Bu türden cümlelerin yanı sıra aklı başında yetişkinlere kendilerini New York'tan, Hartford'dan ya da Boston'dan uzaklaştıran sıkıntıdan kurtulup yedi yaşındalarmış gibi davranarak çalışma masasında hoş birkaç dakika geçirtebilecekler cümleler belirirdi gazetelerde.

Coleman kahvaltıda mısır gevreğine koyduğu, günde topu topu yarım bardak sütten fazlasını muhtemelen kullanmadığı halde, Organik Çiftlik Hayvanları'nda haftada üç galon alan bir müşteri olarak yazılmıştı. Bunu yapmak, sütünü inekten yeni sağılmış olarak, hemen çiftlikten almasına, arabasını yoldan içeriye, uzun traktör izi boyunca ahıra kadar sürmesine ve ahıra girip sütü soğuk soğuk buzdolabından almasına imkân veriyordu. Bunu, üç galon müşterilerine sağlanan fiyat indirimini elde etmek için değil, buzdolabı, ahıra giriş yolunun hemen kenarına ve ineklerin günde iki kez, teker teker, sağılmak üzere götürüldükleri bölmeden sadece beş metre kadar uzağa yerleştirilmiş olduğu için ayarlamıştı. Burada, saat 17:00'de üniversitedeki işinden yeni gelmiş olan Faunia, haftada birkaç kez süt sağıyordu ve Coleman da bu sıralarda çıkageliyordu.

Coleman'ın orada tek yaptığı, Faunia'nın çalışmasını seyretmekti. O saatte etrafta başka pek insan olmadığı halde, Coleman bölmenin dışında kalarak içeriye bakıyor ve Faunia'nın onunla konuşma zahmetine katlanmadan işine devam etmesine izin veriyordu. Çoğu zaman hiçbir şey söylemiyorlardı; çünkü hiçbir şey söylememek, duydukları hazzın şiddetini artırıyordu. Faunia, onun kendisini seyrettiğini biliyordu; bunun farkında olan Coleman'sa daha bir dikkatle seyrediyordu ve toprağın üstünde çiftleşemiyor olmaları zerre kadar önemli değildi. Coleman'ın yatağından *başka* bir yerde birlikte yalnız olmaları yeterliydi; aşılmaz sosyal engellerle ayrılmış olmanın gerçekliğini sürdürme zorunluluğu yeterliydi. Çiftlik işçisi ve emekli

üniversite profesörü olarak rollerini oynamaları, Faunia'nın otuz dört yaşında güçlü, sırım gibi, çalışan bir kadın, okuryazar olmayan bir suskun, biraz önce avluda tırmıkla sabahki süt sağma işleminin artıklarını temizlemiş olan, adale ve kemikten ibaret ilkel bir taşralı, Coleman'ınsa yetmiş bir yaşında, düşünceli, yaşlı bir vatandaş, başarılı bir klasikçi, iki antik dilin kelime hazineleriyle dopdolu, engin bir beyinden ibaret bir adam olarak rollerini kusursuz bir biçimde icra etmeleri yeterliydi. Kesinlikle ortak hiçbir şeyleri olmayan iki insan gibi davranabilmek ama bu arada, onlarda bağdaşmaz olan her şeyi, tüm o gücü üreten insanî uyuşmazlıkları damıtarak orgazma ulaştıran bir öz haline getirebildiklerini hatırlamak, çifte bir yaşam sürmenin heyecanını duymak yeterliydi.

İlk bakışta, o öğleden sonra sürüyle birlikte içeride gördüğüm ve Coleman'ın Voluptası olarak tanımladığı; şort, tişört ve lastik çizmeler giymiş, üzerine pislik sıçramış, sıska, sırık gibi kadında, insanın tensel beklentilerini karşılayacak bir şey göze çarpmıyordu. Tensel olarak asıl yetkili görünen yaratıklar, bütün mekânı işgal eden o gövdelere sahip olanlardı; krem rengindeki o inekler, serbestçe salınan, merteğe benzer kalçaları, fıçı kadar geniş göbekleri ve karikatür gibi orantısız bir biçimde sütle dolu memeleriyle o heyecansız, ağırkanlı, mücadelesiz inekler. Her biri kendi hazzına hizmet eden yedi yüz kiloluk bir endüstri olan, bir uçta yem dolu bir tekneden tıkınırken diğerinde bir, iki, üç değil, nabız gibi atan dört adet yorulmaz mekanik ağız tarafından sonuna kadar emilmek. Duyularının aynı anda her iki uçtan uyarılmasını şehevi olarak hak etmiş o büyük gözlü hayvanların her biri, ruhsal derinlikten bahtiyar bir biçimde yoksun, hayvanî bir varoluşa dalmıştı: fışkırtmak ve çiğnemek, pislemek ve işemek, otlamak ve uyumak. Bütün var olma nedenleri buydu. Coleman'ın bana açıkladığına göre, ara sıra uzun plastik eldivenli bir insan kolu, dışkıyı boşaltmak için rektuma giriyor ve sonra, eldivenle rektumun duvarını yoklayarak, meni bırakmak üzere şıringaya benzer bir dölleme tabancasını üreme kanalından yukarı sokmak için diğer kola yol gösteriyordu. Bu demek oluyor ki bir boğanın, rahatlarını kaçırmasına katlanmak zorunda kalmadan çoğalıyorlar, döllenirken bile şımartılıyorlar ve sonra kar fırtınalı sıfırın altındaki

gecelerde bile, Faunia'nın söylediğine göre ilgili herkes için duygusal bir süreç olabilen doğumda yardım alıyorlar. Her tensel şeyin en iyisi onların; geviş getirdikleri lifli maddenin damlayan, lapaması, ağız dolusu lokmalarının rahat rahat tadını çıkarmak da dahil. Bırakın alelade kadınları, pek az metres bu kadar iyi yaşamıştır,

Şımartılan bu yaratıkların dişilik bereketiyle zengin, dünyevî bir bütünlük içinde olmalarının yarattığı atmosferin ortasında, bedenini çevreleyen ineklerle evrimin daha acınası tüy sıkletlerinden biri gibi görünmesine rağmen asıl yük hayvanı gibi çalışan Faunia'ydı. Bir saman ve bok karışımının içinde rahatça yayıldıkları üstü açık sundurmadan dışarıya gelmeleri için ineklere seslenirken "Gidelim, Daisy, bana zorluk çıkarma. Haydi, Maggie, aferin kızım. Kıçını kaldır, Flossie, seni yaşlı orospu" diyerek onları tasmalarından yakalayıp avlunun çamuru içinden ve sağma odasının beton zeminine çıkan basamaktan yukarıya sürüp oyalarken, bu hantal Daisy ve Maggieleri emniyet içinde direklerin arasına girinceye kadar tekneye doğru itelerken, her birine vitamin ve yem paylarını ölçerek ayırırken, meme uçlarını dezenfekte edip birkaç çekişle süt akışını başlatırken, sonra sterilize edilmiş meme uçlarına süt pençesinin ucundaki emme başlıklarını takarken, sürekli olarak hareket halindeydi. Sağma işleminin her aşamasına kararlı bir biçimde dikkatini veriyor ama süt, şeffaf borudan parlak paslanmaz çelik kovaya akmaya başlayıncaya kadar, ineklerin inatçı uysallığıyla abartılı bir tezat halinde, arı gibi bir beceriklilikle sürekli hareket ediyor ve nihayet sessizce kenarda duruyor, her şeyin çalışıyor olduğundan ve ineğin de sessizce durduğundan emin olmak için izliyordu. Sonra tekrar harekete geçiyor, sütün tamamen sağıldığından emin olmak için memeye masaj yapıyor, meme ucu başlıklarını çıkarıyor, sağılmış ineği direklerin arasından aldıktan sonra sağacağı inek için yem payını döküyor, diğer direklerin önünde bekleyen bir sonraki inek için tahılı alıyor ve sonra, o küçükçe mekânın sınırları içinde, sağılmış ineği yine tasmasından yakalıyor ve koca gövdesini döndürüyor, iterek ona yardımcı oluyor, bir omzuyla onu itekliyor, emreder gibi ona, "Dışarı çık, haydi çık burdan, çıksana" diyor ve onu çamurun içinden sundurmaya geri götürüyordu.

Faunia Farley ince bacaklı, ince bilekli, ince kolluydu; açıkça fark edilen kaburgaları ve dışarı fırlayan kürek kemikleri vardı ama yine de kasıldığı zaman, uzuvlarının sert olduğunu görebiliyordunuz. Bir şey almak için uzandığı ya da gerildiği zaman göğüslerinin şaşırtıcı bir biçimde büyük olduğunu fark ediyor ve bu bunaltıcı yaz gününde sürünün çevresinde vızıldayan sineklerden ve tatarcıklardan dolayı ensesine ya da arka tarafına bir tokat attığı zaman, bunun dışında dimdik olan tarzına rağmen, ne kadar kıvrak olabildiğini fark ediyordunuz. Vücudunun verimli bir biçimde zayıf ve sert olmaktan daha fazla bir şey olduğunu artık yeterince olgunlaştığı ama henüz bozulmaya başlamadığı bir noktada, tehlikeli bir biçimde dengede duran sağlam yapılı bir kadın olduğunu görüyordunuz. Yaşamının en güzel çağında, bir tutam beyaz saçının çekiciliğinin, aslında yanaklarının ve çenesinin keskin kuzeyli hatlarından ve uzun, kesinlikle dişi boynunun henüz yaşlanmanın dönüşümlerine uğramamış olmasından kaynaklanan bir kadın olduğunu görüyordunuz.

"Bu, komşum" dedi Coleman, dirseğinin içiyle yüzündeki teri silmek ve bize doğru bakmak için durakladığı sırada. "Bu Nathan."

Sükûnet beklemiyordum. Daha açık bir biçimde öfkeli birini bekliyordum. Beni yalnızca çenesinin ani bir hareketiyle selamladı. Ona çok yaraşan bir hareketti bu. Ona çok yaraşan bir *çeneydi* bu. Normalde yaptığı gibi çenesini yukarıya kaldırmak, ona cinsel bir kudret veriyordu. Verdiği karşılıkta da bu vardı; o dosdoğru bakışta kudretli ve amansız, aynı zamanda biraz da külhanî bir şeyler vardı.Seksin ve ihanetin, kendisi için ekmek kadar temel şeyler olduğu bir insanın bakışı. Bir kaçağın bakışı ve kötü talihin taciz edici monotonluğunun sonucu olan bir bakış. Önlenemez değişiminin dokunaklı başlangıcındaki o altın sarısı saçları, arkada bir lastik bandın içinden bükülmüştü. Çalışırken bir bukle kaşına düşüp duruyordu. Sessizce bize doğru bakarken onu eliyle geriye itti ve yüzünde ilk kez, belki hatalı olarak, bir işaret aradığım için, açıklayıcı bir etki yapan küçük bir özelliğin farkına vardım: Kaş yükseltisiyle üst gözkapağı arasındaki dar yayın tümsek biçimindeki doluluğun. Düz bir burnu, berrak mavi gözleri, sağlam dişleri ve çıkık bir çenesi olan ince dudaklı bir kadındı ve kaşlarının hemen altındaki o şişkinlik, tek egzotik alametiydi,

tek cazibe simgesi, arzuyla şişmiş bir şey. Ayrıca, bakışının sert ifadesinde tedirgin edici bir biçimde belirsiz olan birçok şeyi de açıklıyordu bu.

Bir bütün olarak Faunia, nefesinizi kesen baştan çıkarıcı, büyüleyici bir kadın değil, insanı, "çocukken çok güzeldi herhalde" diye düşündüren düzgün görünüşlü bir kadındı. Öyleymiş de; Coleman'a bakılırsa, kendisini rahat bırakmayan bir üvey babaya ve korumayan bir anneye sahip altın renkli, güzel bir çocukmuş.

Faunia on bir ineğin her birini... Daisy, Maggie, Flossie, Bessy, Dolly, Maiden, Sweetheart, Stupid, Emma, Friendly ve Jill'i sağarken, her biriyle aynı değişmez işlemleri yerine getirirken orada durup seyrettik. Bu işlemi bitirip sağma odasına bitişik, büyük eviyelerin, hortumların ve sterilizasyon ünitelerinin bulunduğu beyaz badanalı odaya geçtiğinde, soda eriyiğini ve temizlik maddelerini karıştırırken ve vakum borusunu nakil borusundan, meme ucu başlıklarını pençeden, iki sağma kovasını kapaklarından ayırdıktan sonra... beraberinde içeriye götürmüş olduğu sağma ünitesinin tamamını söktükten sonra, çeşitli fırçalarla ve eviyeler dolusu temiz suyla her bir borunun, subabın, contanın, tapanın, levhanın, kılıfın, kapağın, diskin ve pistonun her bir yüzeyini, hepsi tertemiz ve sıhhî oluncaya kadar ovuşturarak yıkamak üzere işe girişirken kapı aralığından onu seyrettik. Coleman sütünü almadan ve biz, gitmek üzere arabasına binmeden önce, o ve ben bir buçuk saate yakın bir süre birlikte buzdolabının yanında durmuştuk ve beni Faunia'yla tanıştırmak için sarf ettiği sözcükler dışında, insan olan hiçbir varlık başka bir şey söylememişti. Tek duyabildiğiniz, orada yuva yapan ahır kırlangıçlarının arkamızda, ahırın dışarıya açıldığı yerdeki çatı kirişlerinin arasından hızla geçerken çıkardıkları kanat sesleri ve cıvıltılar, Faunia yem kovasını boşalttığı zaman beton tekneye düşen topaklar ve inekleri iteleyerek, sürükleyerek, yönlendirerek direklerin arasına yerleştirirken yerinden zorlukla kaldırılan toynakların ağır adımlarla sağma odasının zemininde sürünmesi ve sonra emme sesi, süt pompasının yumuşak derin nefesiydi.

Dört ay sonra ikisi de gömüldüğünde, o süt sağma seansını, benim önemsiz bir oyuncu, bir figüran olduğum bir tiyatro gösterisiy-

miş gibi hatırlayacaktım. Şimdi gerçekten de öyleyim. Gecelerce uyuyamadım; çünkü iki başrol oyuncusu ve ineklerin korosuyla birlikte orada, sahnede olmaktan ve bütün topluluk tarafından kusursuz bir biçimde icra edilen, sevdalı yaşlı bir adamın, gizli aşığı olan temizlikçi kadın-çiftlik işçisini çalışırken seyretme sahnesini gözlemlemekten vazgeçemiyordum. Kadının o ineklerle yaptığı her şeyi, onlarla ilgilenme biçimini, onlara dokunma, onların bakımını yapma, onlarla konuşma biçimini, adamın açgözlü bir hayranlıkla kendine mal ettiği, dokunaklılık, hipnoz ve cinsel esaretle dolu bu sahneyi; neredeyse tükeneceği kadar uzun bir süre boyunca içinde bastırılmış olan bir kuvvet tarafından teslim alınmış bir adamın, sersemletici gücünün dirilişini gözlerimin önünde sergilediği bu sahneyi. Cinsel özlemi, ıstırap verici ölümlülük olgusuyla kaynama noktasına gelmiş olan Aschenbach'ın ateşli bir biçimde Tadzio'yu seyredişini seyretmek gibi bir şeydi bu sanırım; yalnız Venedik Lido'sunda lüks bir otelde değildik ve Almanca, hatta o zamanlar, İngilizce yazılmış bir romandaki karakterler de değildik. Yazın en sıcak günleriydi ve ülkemizin kuzeydoğusundaki bir ahırdaydık. Amerika Başkanı'nın yüce divana sevk edildiği yılda, Amerika'da ve hayvanlar ne kadar mitolojik ya da doldurulmuş idiyse, biz de şimdilik roman kahramanlarına o kadar benziyorduk. Her şey on binlerce ufak izlenim tarafından gerçek olarak kaydedilmişti: günün aydınlığı ve sıcaklığı her ineğin, bütün diğerlerininkine paralel giden yaşamının değişmez sükûneti, o etkin, enerjik kadının kıvraklığını inceleyen sevdalı adam, onun içinde yükselen övgü, daha önce başına hiç bu kadar heyecan verici bir şey gelmemiş gibi görünmesi ve aynı zamanda, kendi gönüllü bekleyişim, onların insan tipleri olarak sonsuz farklılıklarıyla, cinsel anlaşmaların benzemezlikleri, değişkenlikleri, bol miktardaki farklılıklarıyla kendi büyülenişim. Bize, insanlara ve öküzgillere, son derece farklılaşmış ve hemen hiç farklılaşmamış olanlara yapılan uyarıyla yaşamamız için, sadece dayanmamız değil *yaşamamız* için, almaya, vermeye, beslemeye, sağmaya, yaşamanın gayesiz anlamlılığını, gerçekte de olduğu gibi bir muamma olarak canıgönülden kabul etmeye devam etmemiz için yapılan uyarıyla büyülenişim. Yaşamın, bir rapsodi olan duyusal doluluğu, bereketliliği, bol, aşırı bol ayrıntı-

ları. Bir de şimdi ölmüş olan, gün gün, dakika dakika, beklenmeyenin akışına kapılmış olan, kendileri de o aşırı bolluğun içinde birer ayrıntı olan Coleman ve Faunia.

Hiçbir şey sonsuza kadar devam etmez; ama hiçbir şey geçmez de. Zaten hiçbir şey sonsuza kadar devam etmediği için hiçbir şey geçmez.

Les Farley'yle sorunlar o gecenin daha geç saatlerinde başladı. Coleman evinin etrafındaki çalılarda bir şeyin kıpırdadığını duydu, bir geyik ya da rakun olmadığına karar verdi, Faunia'yla ikisinin spagettiden oluşan akşam yemeklerini yeni bitirmiş oldukları mutfak masasından kalktı ve mutfak kapısından, yaz akşamının alacakaranlığında, evin arkasındaki tarladan ormana doğru koşan bir adam gözüne ilişti. "Hey! Sen! Dur!" diye bağırdı Coleman; ama adam ne durdu, ne de arkasına baktı. Hızla ağaçların arasında kayboldu. Son aylarda Coleman'ın evden sadece birkaç karış uzakta saklanan biri tarafından gözetlendiğini ilk hissedişi değildi bu; ama daha önce akşamın daha geç saatleriydi ve bir röntgencinin mi yoksa bir hayvanın hareketleriyle mi alarma geçirildiğini kesin olarak bilemeyeceği kadar karanlıktı. Ayrıca, daha önce hep yalnız olmuştu. Faunia ilk kez oradaydı ve tarlayı geçen adamın siluetini görmesine gerek kalmadan, mütecavizi eski kocası olarak tanımlayan o oldu.

Faunia, Coleman'a Farley'in, boşanmadan sonra, sürekli olarak kendisini gözetlediğini anlatmıştı. Özellikle iki çocuğun ölümünü takip eden, Faunia'yı ihmaliyle çocukları öldürmüş olmakla suçladığı aylarda, korkutucu bir biçimde azimliydi. İki kez durup dururken ortaya çıkmıştı. Bir keresinde bir süpermarketin park yerinde, bir keresinde de Faunia bir benzincideyken. Kamyonetin penceresinden, "Katil fahişe! Katil orospu! Çocuklarımı öldürdün, seni katil orospu!" diye bağırmıştı. Birçok sabah, üniversiteye giderken, dikiz aynasına baktığında, Farley'in, kamyonetinin ön camının arkasında, dudakları "Çocuklarımı öldürdün" sözcüklerini şekillendiren yüzü orada oluyordu. Bazen arabasıyla üniversiteden eve giderken, yolda arkasında oluyordu. Faunia o zamanlar hâlâ çocukların ısıtıcı yangınında boğulduğu kulübe-garajın yanmamış olan kısmında yaşıyordu. Farley'nin korkusundan önce Seeley Falls'daki bir odaya ve engelle-

nen bir intihar girişiminden sonra da mandıradaki odaya taşınmıştı. Burada, iki işletmeci ve küçük çocukları hemen her zaman etraftaydılar ve eski eşi tarafından taciz edilme tehlikesi o kadar büyük değildi. İkinci taşınmadan sonra Farley'nin kamyoneti dikiz aynasında daha ender belirmeye başlamış ve sonra aylar boyu hiç görünmeyince Faunia, onun temelli gitmiş olabileceğini ummuştu. Ama şimdi, onun her nasılsa Coleman'ı keşfetmiş ve kendisini her zaman öfkelendirmiş olan her şeye yeniden öfkelenerek çılgın gözetlemesine geri dönmüş olduğundan, Faunia'nın orada ne yaptığını görmek için Coleman'ın evinin önünde saklandığından emindi. *Onların* orada ne yaptığını görmek için.

O gece Faunia, Coleman'ın gözden ırak, ahırının içinde park etmesini istediği eski Chevrolet'ye bindiğinde Coleman onu, inek ahırının yanından geçerek çiftlik evine giden toprak araba yoluna emniyetle girinceye kadar, on kilometre boyunca kendi arabasıyla hemen arkadan takip etmeye karar verdi. Sonra da kendi evine gidinceye kadar yol boyunca, *kendi* arkasında kimse olup olmadığına dikkat etti. Oraya varınca, araba korunağından eve, elinde bir tekerlek demiri sallayarak, her bir yöne doğru sallayarak yürüdü; bu şekilde karanlıkta pusuya yatmış olabilecek herhangi birini uzak tutmayı umuyordu.

Ertesi sabah, yatağında dertleriyle uğraşarak geçirdiği sekiz saatten sonra, Coleman eyalet polisine şikâyette bulunmamaya karar vermişti. Farley'nin kimliği kesin olarak belirlenemeyeceği için, polis zaten onunla ilgili hiçbir şey yapamayacaktı ve eğer Coleman'ın polisle temas kurduğu duyulacak olursa, çağrısı ancak sabık dekan ile Athena'nın odacısı hakkında, daha şimdiden etrafta dolaşmakta olan söylentileri doğrulamaya hizmet etmiş olacaktı. Uykusuz geçirdiği geceden sonra, Coleman *her* konuda hiçbir şey yapmamaya razı olmuş da değildi. Kahvaltının arkasından, avukatı Nelson Primus'a telefon etti ve o öğleden sonra, imzasız mektupla ilgili olarak ona danışmak üzere Athena'ya gitti. Orada, Primus'un bu meseleyi unutmasını önermesine aldırmayarak onu, üniversitedeki Delphine Roux'ya şunları yazmaya ikna etti: "Sevgili Ms. Roux: Coleman Silk'i temsil ediyorum. Birkaç gün önce Bay Silk'e, tacizkâr ve Bay Silk'i

karalayan, rencide eden imzasız bir mektup göndermişsiniz. Mektubunuzun muhteviyatı şu: 'Herkes biliyor ki tacize uğramış, okuması yazması olmayan yarı yaşındaki bir kadını cinsel olarak istismar ediyorsun.' Ne yazık ki, sizi ilgilendirmeyen bir meseleye atılmış ve katılımcısı olmuşsunuz. Bunu yaparak, Bay Silk'in yasal haklarını ihlal etmiş oldunuz ve mahkemeye verilebilirsiniz."

Birkaç gün sonra Delphine Roux'nun avukatından Primus'a üç kısa ve ters cümle geldi. Coleman, Delphine Roux'nun imzasız mektubun yazarı olduğunu katiyetle inkâr eden ikinci cümlenin altını kırmızıyla çizdi. "Mektubunuzdaki iddiaların hiçbiri doğru değildir" diye yazmıştı onun avukatı Primus'a "ve gerçekten haysiyet kırıcıdır."

Coleman derhal Primus'tan, Boston'daki sertifikalı bir evrak uzmanının, özel kurumlar, ABD hükûmet büroları ve devlet için adlî çalışmalar yapan bir elyazısı çözümleyicisinin adını aldı ve ertesi gün, bizzat kendisi, imzasız mektup ve zarfıyla birlikte Delphine Roux'nun onda bulunan elyazısı örneklerini evrak uzmanının ellerine teslim etmek için arabasıyla üç saat mesafedeki Boston'a gitti. Bulguları ertesi hafta postadan aldı. "Talebiniz üzerine" diyordu rapor, "Delphine Roux'nun bilinen elyazısı kopyalarıyla, sorgulanan imzasız bir notu ve Coleman Silk'in adresi yazılmış zarfı inceledim ve karşılaştırdım. Sorgulanan evrakın üzerindeki elyazısının yazarının belirlenmesini istemiştiniz. İncelemem, eğim, aralama, harf oluşumları, çizgi niteliği, basınç dağılımı, orantı, harf yüksekliği ilişkisi, bağlantılar ve başharfler ve bitiriş darbesi oluşumu gibi elyazısı özelliklerini kapsamaktadır. Teslim edilen evraka dayanarak, meslekî görüşüm, bütün bilinen ölçütleri Delphine Roux olarak kaleme alan elin, sorgulanan imzasız mektubu ve zarfı kaleme alanla aynı el olduğudur. Saygılarımla, Douglas Gordon, SEU." Coleman uzmanın raporunu, bir kopyasını Delphine Roux'nun avukatına gönderme talimatıyla, Nelson Primus'a devrettiği zaman, Coleman'ı neredeyse üniversiteyle yaşadığı kriz sıralarında olduğu kadar öfkeli görmek onun için ne kadar üzücü olsa da Primus daha fazla itiraz etmedi;.

Coleman'ın, Farley'nin ormana kaçışını gördüğü akşamdan beri toplam sekiz gün geçmiş, bu sekiz gün boyunca, Faunia'nın uzak kalmasının ve telefonla haberleşmelerinin daha iyi olacağına karar ver-

mişti. İkisinden birinin herhangi bir yerden gözetlenmesini davet etmemek için, çiğ sütünü almaya çiftliğe gitmiyor, mümkün olduğu kadar evde kalıyor ve orada, özellikle karanlık olduktan sonra, birisinin sinsice etrafta dolaşıp dolaşmadığını anlamak için dikkatle nöbet bekliyordu. Faunia'ya ise mandırada kendi nöbetini tutmasını ve arabayla herhangi bir yere giderken dikiz aynasını kontrol etmesini söylemişti. "Sanki halkın güvenliğine bir tehditmişiz gibi" dedi Faunia ona, o gülüşüyle. "Hayır, halkın sağlığına" diye cevap verdi Coleman, "sağlık kuruluyla uyuşmazlık halindeyiz."

Sekiz günün sonunda, henüz Farley'nin mütecaviz olduğunu değilse de en azından, Delphine Roux'nun mektubun yazarı olduğunu doğrulamayı başardığında Coleman bütün bu tatsız ve kışkırtıcı müdahalelere karşı korunabilmek için elinden gelen her şeyi yapmış olduğuna karar verdi. O öğleden sonra, yemek molasında, Faunia ona telefon edip "Karantina sona erdi mi?" diye sorduğunda, nihayet ona tehlike geçti işareti verecek kadar endişelerinden kurtulmuştu ya da kurtulmuş olmaya karar vermişti.

Faunia'nın o akşam saat yedi civarında gelmesini beklediğinden, saat altıda bir Viagra tableti yuttu ve kendine bir bardak şarap doldurduktan sonra, bir bahçe koltuğuna yerleşip kızını aramak üzere telefonu alarak dışarıya çıktı. O ve Iris dört çocuk büyütmüşlerdi: Batı Sahili'nde yaşayan, şimdi kırklı yaşlarına gelmiş, ikisi de üniversitede fen profesörü, evli ve çocuklu iki oğul ve otuzlu yaşlarının sonlarında, ikisi de New York'ta yaşayan, bekâr ikizler, Lisa ve Mark. Biri hariç, Silk çocuklarının hepsi yılda üç dört kez babalarını görmek için Berkshire'a çıkmaya çalışıyor ve her ay telefonla arayarak teması sürdürüyorlardı. Bütün yaşamı boyunca Coleman'la yıldızı barışmamış olan ve zaman zaman tamamen ilişkiyi kesen Mark, burada istisnaydı.

Coleman Lisa'yı arıyordu; çünkü onunla konuşalı bir aydan fazla, hatta belki de iki ay geçmiş olduğunu fark etmişti. Sadece Faunia geldiğinde geçecek olan kısa süreli bir yalnızlık duygusuna teslim oluyordu belki; ama gerekçesi ne olursa olsun, telefon görüşmesinden önce, onu neyin beklediği konusunda hiçbir fikri olamazdı. Şurası muhakkak ki aradığı son şey biraz daha muhalefetti; hele sadece

Aşağı Doğu Yakası'nda öğretmen olarak geçirdiği on iki zor yıla rağmen hâlâ genç bir kızınkini andıran yumuşak, ahenkli sesinin bile kendisini yatıştırıp sakinleştireceğine, bazen daha da fazlasını yaparak, onu yeniden kızına âşık edeceğine her zaman güvenebileceği bu çocuğundan. Muhtemelen, yaşlanmakta olan hemen her ebeveynin, yüzlerce nedenden biriyle bir anlığına o eski hitap terimlerini hatırlamak için, şehirlerarası bir telefon görüşmesine bel bağladığında yapacağı şeyi yapıyordu. Coleman ile Lisa arasındaki şefkatin kuşkuya yer bırakmayan, kesintisiz geçmişi onu, Coleman'a hâlâ yakın olanlar arasında, meydan okuyabileceği son insan yapıyordu.

Üç yıl kadar evvel, hortlak olayından önce, Lisa bir Okuma Kazanımı öğretmeni olmak için sınıf öğretmenliğinden vazgeçmekle çok büyük bir hata yapıp yapmadığını düşünürken Coleman, kızının gerçekten kötü durumda olup olmadığını görmek için New York'a gitmiş ve birkaç gün kalmıştı. Iris o zaman hayattaydı, son derece hayatta ama Lisa'nın istediği, Iris'in muazzam enerjisi değildi. Iris'in insanı harekete geçirebildiği gibi harekete geçirilmek istemiyordu, istediği daha çok, herhangi bir karışıklığı sistemli, kararlı bir biçimde çözme tarzıyla eski fakülte dekanıydı. Iris mutlaka ona ısrarla ilerlemesini söyleyecek, bu da Lisa'nın kendini şaşkın ve kapana kısılmış hissetmesine sebep olacaktı. Halbuki, eğer Lisa kendi sebatının aleyhinde ikna edici bir savunma yapacak olursa Coleman'ın ona, istediği takdirde zararın neresinden olsa dönebileceğini ve vazgeçebileceğini söylemesi ihtimali vardı. Bu Lisa'ya devam etme cesareti verirdi.

Coleman ilk geceyi, geç saatlere kadar onun oturma odasında oturup acılarını dinleyerek geçirmekle kalmamış ertesi gün, onu tüketen şeyin ne olduğunu görmek için okula gitmişti. Görmüştü de: Sabah ilk iş olarak, birinci ve ikinci sınıflardaki en başarısız öğrencilerden altı ya da yedi yaşında birer çocukla arka arkaya yarımşar saatlik dört seans ve sonra günün geri kalanında, okuma becerileri bire bir eğitilen çocuklarınkinden daha iyi olmayan ama yoğun programda, henüz kendileri için yeterli yetişmiş personel bulunmayan çocuklardan oluşan sekiz kişilik gruplarla kırk beşer dakikalık seanslar.

"Normal sınıflar çok kalabalık" dedi Lisa ona "ve bu yüzden öğretmenler bu çocuklara bir şey öğretemiyor. Ben bir sınıf öğretme-

niydim. Bocalayan çocuklar; otuz kişiden üçü böyleydi. Üçü ya da dördü. Çok kötü değil. Bütün diğer çocukların ilerlemesi sana yardımcı oluyor. Hocalar, durup umutsuz çocuklara ihtiyaçları olan şeyi vermek yerine, bütünle birlikte hareket ettiklerini düşünerek ya da öyleymiş gibi davranarak onları bir şekilde idare ediyorlar. Bu çocuklar ikinci, üçüncü, hatta dördüncü sınıfa kadar idare ediliyorlar ve sonra ciddi bir biçimde başarısızlığa uğruyorlar. Ama burada *sadece* bu çocuklar var: ulaşılamayanlar ve ulaşmaya çalışılmayanlar. Ben, çocuklarım ve öğretmenlik konusunda çok duygusal olduğum için, bütün varlığımı etkiliyor bu, bütün *dünyamı*. Ayrıca okul, yönetim tarzı hiç iyi değil, baba. Ne istediği hakkında hiçbir vizyonu olmayan bir müdür ve en iyisi olduğunu düşündükleri şeyi yapan bir insanlar keşmekeşi var; ki bu da her zaman en iyi şey *olmuyor*. On iki yıl önce buraya geldiğimde her şey harikaydı. Müdür gerçekten iyiydi. Bütün okulu değiştirmişti. Ama şimdi dört yılda yirmi bir öğretmen değiştirdiler. Ki bu çok fazla. Birçok iyi insanı kaybettiler. İki yıl önce Okuma Kazanımı'na girdim çünkü sınıfta tükeniyordum. On yıl boyunca her gün *o* şeyler. Artık dayanamıyordum."

Colemen onun konuşmasına izin verdi, fazla bir şey söylemedi ve kırk yaşına yaklaşmış olduğu için, gerçeklerle hırpalanmış bu kızını kollarına alma dürtüsünü kolayca bastırabildi; onun, okuyamayan altı yaşındaki bir çocukla aynı dürtüyü bastırdığını tahmin ettiği gibi. Lisa, Iris'in tüm yoğunluğuna sahipti ama Iris'in otoritesine sahip değildi ve yaşamı yalnızca başkaları için varolan birisi olduğundan iflâh olmaz bir özgecilik, Lisa'nın lanetiydi. Bir öğretmen olarak, daima tükenişin eşiğinde geziniyordu. Genellikle, talepkâr bir erkek arkadaş da oluyordu, şefkatini esirgeyemediği, bütün iç dünyasını açtığı ve her defasında, lekesiz etik bakireliğinin müthiş bir can sıkıntısına sürüklediği bir erkek arkadaş. Lisa daima ahlakî olarak boyundan büyük işlere kalkışıyordu ama ne başka birinin ihtiyacını hayal kırıklığına uğratma vurdumduymazlığına ne de gücü hakkındaki yanılsamasını ortadan kaldıracak güce sahipti. Bu yüzden Coleman, onun Okuma Kazanımı programından asla ayrılmayacağını biliyordu ve ayrıca bu yüzden, bir baba olarak onunla duyduğu gurur yalnızca korku yüklü değil, bazen de küçümsemeye yaklaşan bir sabırsızlıkla karışık oluyordu.

"Otuz çocukla ilgilenmek zorundasın, çocukların gelirken bulundukları değişik düzeylerle yaşamış oldukları değişik deneyimlerle; bütün bunlarda başarılı olman gerekiyor" diyordu Lisa ona. "Otuz farklı ortamdan gelme, otuz farklı şekilde öğrenen, otuz farklı çocuk. Bu çok fazla yönetim yeteneği gerektiriyor. Bu çok fazla evrak işi gerektiriyor. Bu çok fazla *her şey* gerektiriyor. Ama o yine de *buna* kıyasla *hiçbir şey* değil. Elbette, Okuma Kazanımı'nda bile, "Bugün iyiydim ama çoğu gün pencereden atlamak istiyorum" diye düşündüğüm günler oluyor. Bunun benim için doğru program olup olmadığını düşünerek çok bocalıyorum. Çünkü her şeyi çok yoğun yaşayan bir insanım, eğer bilmiyor idiysen. Bu işleri doğru yoldan yapmak istiyorum ve doğru yol diye bir şey yok. Her çocuk farklı, her çocuk umutsuz bir vaka ve benim oraya girip başarılı olmam bekleniyor. Tabii öğrenemeyen çocuklarla herkes her zaman bocalıyor. Öğrenemeyen bir çocukla ne yaparsın? Düşün, okuyamayan bir çocuk. Çok zor, babacığım. Egon da biraz işin içine karışıyor, üstelik."

İçinde onca endişe barındıran, vicdanı çelişki tanımayan, yalnızca yardım etmek için var olmak isteyen Lisa. Hayallerinden vazgeçirilemeyen Lisa, anlatılamayacak kadar idealist olan Lisa. Lisa'ya telefon et, dedi Coleman kendi kendine, aptallık derecesinde azizeye benzeyen bu çocuğundan, telefonunu yanıtlarken kullandığı çelik gibi hoşnutsuzluk tonunu duyabileceğini asla hayal etmeden.

"Sesin tuhaf geliyor."

"Ben iyiyim" dedi Lisa ona.

"Neyin var, Lisa?"

"Hiç."

"Yaz okulu nasıl? Öğretmenlik nasıl gidiyor?"

"İyi."

"Ya Josh?" Son erkek arkadaş.

"İyi."

"Çocukların nasıl? *N* harfini tanıyamayan ufaklığa ne oldu? Onuncu seviyeye geçebildi mi? Hani isminde bir sürü *n* olan çocuk... Hernando."

"Her şey yolunda."

Sonra, neşeli bir sesle "Benim nasıl olduğumu bilmek ister miydin?" diye sordu Coleman.

"Nasıl olduğunu biliyorum."

"Öyle mi?"

Yanıt gelmedi.

"Canını sıkan ne, tatlım?"

"Hiç." Bu ikinci "hiç" çok açık bir biçimde, *Bana tatlım demeye kalkma* anlamına geliyordu.

Anlaşılmaz bir şeyler oluyordu. Ona kim söylemişti? *Ne* söylemişti? Lise öğrencisiyken ve sonra savaşın arkasından üniversitede, Coleman son derece zorlu bir müfredatı takip etmişti; Athena'da dekanken yorucu bir işin zorluklarıyla zenginleşmişti; hortlaklar olayında suçlanan kişi olarak, aleyhindeki sahte suçlamayla savaşırken bir kez bile zayıflık göstermemişti; üniversiteden istifası bile bir teslimiyet hareketi değil, öfkeli bir protesto, sarsılmaz küçümseme duygusunun kasıtlı bir tezahürüydü. Ama her külfet, aksilik ve şoka göğüs gerdiği bütün o yıllar boyunca, Iris'in ölümünden sonra bile asla kendini bu kadar savunmasız hissetmemişti; neredeyse gülünç bir iyi yürekliliğin timsali olan Lisa'nın, daha önce, bütün yaşamı boyunca hiçbir zaman, hak eden bir hedef bulamadığı bütün haşin duyguları, o bir tek "hiç" sözcüğünde topladığı zamanki kadar.

Sonra da tam Lisa'nın "hiç"i, korkunç anlamını hissettirirken, Coleman, evin aşağısındaki yolda ilerleyen bir kamyonet gördü. Bir iki metre sürünür gibi ilerliyor, fren yapıyor, tekrar yavaşça ilerliyor, sonra tekrar fren yapıyordu. Ayağa fırladı, görebilmek için başını uzatarak biçilmiş çimleri kararsızlıkla geçmeye başladı ve sonra, koşarak, "Sen! Ne yapıyorsun! Hey!" diye bağırmaya başladı. Ama kamyonet hemen hızını artırdı ve Coleman ne sürücü, ne de kamyonetle ilgili işine yarar bir şey fark edecek kadar yaklaşamadan gözden kayboldu. Bir markayı diğerinden ayırt edemediği ve vardığı yerden, kamyonetin eski mi yoksa yeni mi olduğunu bile anlayamadığı için, elde edebildiği tek şey, rengi oldu, belirsiz bir gri.

Şimdi de telefon kesilmişti. Coleman çimenlikte koşarken, kazara kapama düğmesine basmıştı. Ya öyle ya da Lisa kasıtlı olarak bağlantıyı kesmişti. Numarayı yeniden çevirdiğinde, bir erkek cevap

verdi. "Josh'la mı konuşuyorum?" diye sordu Coleman. "Evet" dedi adam. "Ben Coleman Silk. Lisa'nın babasıyım." Bir anlık bir sessizlikten sonra adam, "Lisa konuşmak istemiyor" dedi ve kapattı.

Mark'ın işiydi bu. Öyle olmalıydı. Başka hiç kimsenin işi olamazdı. Bu lanet Josh'un işi olamazdı, o kimdi ki? Coleman'ın, Mark'ın Faunia'yı nasıl keşfetmiş olabileceği konusunda, Delphine Roux'nun ya da herhangi bir başkasının onu nasıl keşfetmiş olabileceğinden daha fazla bir fikri yoktu; ama şimdi bu önemli değildi. İkiz kardeşini babalarının suçuyla etkileyen Mark'tı. Çünkü o çocuğa suç gibi gelirdi bu. Neredeyse konuşmaya başladığı zamandan beri Mark, babasının kendisine karşı olduğu fikrinden vazgeçememişti: Daha büyük ve okulda başarılı oldukları ve babalarının entelektüel iddialarını şikâyet etmeden benimsedikleri için iki büyük oğlunun *yanında*; sırf Lisa olduğu için, ailenin küçük kızı, babacığı tarafından tartışmasız en çok şımartılan çocuk olduğu için Lisa'nın *yanında*; ikiz kardeşinin olduğu hiçbir şeyi olmadığı, sevimli, sevecen, erdemli, dokunaklı, köküne kadar asil olmadığı ve olmayı reddettiği için Mark'ın *karşısında* olduğu fikrinden.

Mark'ın kişiliği Coleman'ın kaderinde, anlamaya değil, yalnızca kızgınlıkları anlaşılabilirdi, çözümlemeye çalıştığı muhtemelen en zor kişilikti. Sızlanmalar ve surat asmalar, o daha yuvaya gidecek kadar büyümeden başlamıştı; ailesine ve onların anlayışlarına karşı itirazlar hemen arkasından gelmiş ve gönlünü almak için gösterilen bütün çabalara rağmen, yıllar içinde katılaşarak *onun* köküne yerleşmişti. On dört yaşındayken, yüce divan oturumları sırasında, ailenin geri kalanı Nixon'un müebbet hapse mahkûm edilmesi için tezahürat yaparken onu gürültücü bir biçimde desteklemişti; on altı yaşındayken dindar bir Yahudi oldu. Diğerleri, din adamlarının nüfuzuna karşı çıkan ateist ebeveynlerinin izinden giderek hemen yalnızca ismen Yahudi'yken; yirmi yaşında, bitirmesine iki dönem kalmışken Brandeis'i bırakarak babasını son derece öfkelendirdi. Şimdi de kırklı yaşlarına girmek üzereyken, kendine layık görmediği bir düzine işe başlayıp sonra safra gibi attıktan sonra, bir şair olduğunu keşfetmişti.

Mark, babasına duyduğu sarsılmaz düşmanlıktan dolayı kendini, ailesinin olmadığı her şey haline; daha da üzücü olanı, *kendinin* de

olmadığı her şey haline getirmişti. Zeki bir çocuktu, bilgiliydi, hızlı bir aklı ve keskin bir dili vardı; buna rağmen Coleman'ı nasıl alt edeceğini hiç bilememişti. Ta ki otuz sekiz yaşında, Kutsal Kitap'ın konularını işleyen bir şair olarak, yaşamını yönlendiren büyük antipatisini, hiçbir şeyde başarılı olamamış birinin tüm küstah guruyla beslemeye başlayıncaya kadar. Mizah anlayışından yoksun, dini kurallara saygılı, gergin genç bir kadın olan vefalı kız arkadaşı, Manhattan'da diş teknisyenliği yaparak geçimlerini sağlıyor, bu arada Mark, Brooklyn'de asansörsüz bir binadaki evlerinde oturup Yahudi dergilerinin bile basmadığı, Kutsal Kitap'tan esinlenen şiirlerini yazıyordu: David'in, oğlu Absalom'a ettiği haksızlık ve Isaac'ın, oğlu Esau'ya ettiği haksızlık ve Judah'nın, kardeşi Joseph'e ettiği haksızlık ve David'in Bathsheba'yla günah işlemesinden sonra kâhin Nathan'ın onu lanetleyişi hakkında sonu gelmez şiirler. Gösterişli ve pek de iyi maskelenmemiş biçimlerde Markie'nin, uğruna her şeyini tehlikeye attığı ve uğruna her şeyini kaybettiği sabit fikri yad eden şiirler.

Lisa onu nasıl dinlerdi? Yaşamı boyunca onu neyin güdülediğini bilirken Markie'nin getirdiği herhangi bir suçlamayı nasıl ciddiye alırdı? Öte yandan, kardeşini sakatlayan düşmanlıkların ne kadar yersiz olduğunu düşünürse düşünsün, Lisa'nın ona olan cömertliği, neredeyse ikiz olarak doğdukları güne kadar uzanıyordu. İyi niyet tabiatının bir parçası olduğu ve daha küçük bir okul çocuğuyken bile tercih edilen bir evladın huzursuz vicdanının acısını çektiği için, ikiz kardeşinin yakınmalarına daima hoşgörü göstermiş ve aile anlaşmazlıklarında onu teselli etmişti. Ama ikisinden daha az sevilene gösterdiği ihtimam, bu çılgın suçlamaya kadar varmalı mıydı? Hem suçlama *neydi*? Baba hangi zarar verici eylemde bulunmuştu? Çocuklarında, Delphine Roux ve Lester Farley'yle iş birliği yapmaya itecek hangi yarayı açmıştı? Ya diğer ikisi, bilim adamı olan oğulları, onlar ve titizlikleri de bu işin içinde miydi? *Onlardan* en son ne zaman haber almıştı?

Şimdi, Iris'in cenazesinden sonra evdeki o korkunç saati, büyük oğulları araya girip Mark'ı öğlen sonrasının geri kalanı süresince eski odasına nakletmeden önce, onun babasına karşı getirmiş olduğu suçlamaları hatırladı ve yeniden canı yandı. Bunu takip eden günlerde,

çocukların hepsi daha oralardayken Coleman, oğlunun söylemeye cüret ettiği şeyler için Mark'ı değil de Markie'nin elemini suçlamaya razıydı; ama bu, unutmuş olduğu ya da bundan sonra unutacağı anlamına gelmiyordu. Mezarlıktan döndükten daha birkaç dakika sonra Markie, onu şiddetle azarlamaya başlamıştı. "Bunu üniversite yapmadı. Siyahlar yapmadı. Düşmanların yapmadı. Bunu *sen* yaptın. Annemi sen öldürdün. Her şeyi öldürdüğün gibi! Çünkü haklı olmak zorundasın! Çünkü özür dilemezsin; çünkü her defasında yüzde yüz haklısındır; şimdiyse ölen *annem* oldu! Hâlbuki her şey o kadar kolaylıkla halledilebilirdi ki. Hayatında bir kez *özür* dilemeyi bilseydin, her şey yirmi dört saatte halledilirdi. "'Hortlak" dediğim için üzgünüm.' Bütün yapman gereken buydu, büyük adam, sadece o öğrencilere gidip üzgün olduğunu söylemen yeterdi ve annem ölmüş olmazdı!"

Çimenliğinde dururken Coleman birdenbire, Markie'nin feveranını takip eden günden, bir saatin içinde istifasını yazıp üniversiteye teslim ettiği günden beri hissetmemiş olduğu türden bir hiddet duydu. Çocuklarına karşı böyle hissetmenin doğru olmadığını biliyordu. Hortlak olayından, bu boyuttaki hiddetin bir tür delilik olduğunu ve onu teslim alabileceğini biliyordu. Böyle bir hiddetin onu, sorunun düzgün ve mantıklı bir yaklaşımına götürmeyeceğini biliyordu. Bir eğitimci olarak insanların nasıl eğitileceğini, bir baba olarak nasıl babalık edileceğini ve yetmişin üzerinde bir erkek olarak özellikle bir ailenin içinde, Mark gibi garezle dolu bir oğul barındıran bir ailede bile, hiçbir şeyin amansızca değişmez olarak görülmemesi gerektiğini biliyordu. Ağır bir haksızlığa uğradığına inanan bir adamı nelerin yıpratabileceğini ve çarpıtabileceğini yalnız hortlak olayından biliyor da değildi. En yüksek hiddet derecesine ulaşıldığı ve adalet adına cezalandırmanın gerçekleştiği ve bir misilleme döngüsü başladığı zaman, bunun ardından gelebilecek dehşetleri, Akhilleus'un gazabından, Philoktetes'in öfkesinden, Medea'nın atıp tutmalarından, Aias'ın çılgınlığından, Elektra'nın umutsuzluğundan ve Prometheus'un ıstırabından biliyordu.

Bütün bunları biliyor olması da bir şanstı; çünkü tüm bunlar Atina trajedilerinin ve Yunan epik şiirinin koruyucu etkisine benzer bir bi-

çimde onu hemen oracıkta telefon edip Markie'ye, başından beri ne aşağılık bir insan olduğunu hatırlatmaktan alıkoyabildi.

Farley'yle burun buruna karşılaşma, dört saat kadar sonra gerçekleşti. Benim zihnimde canlandırdığıma göre Coleman, evi gözetleyen hiç kimse olmadığından emin olmak için, Faunia'nın gelişinden sonraki saatlerde, kendisi de ön kapıdan, arka kapıdan ve mutfak kapısından altı, yedi kez girip çıkmıştı. Ancak saat on civarında, ikisi mutfağın tel kapısının iç tarafında birlikte durmuş, o geceliğine ayrılmadan önce birbirlerine sarılmışlarken tüm o yıpratıcı hiddeti yenerek yaşamındaki gerçekten ciddi olan şeyin yeniden önem kazanmasına ve kendisine hâkim olmasına izin verebildi. O son çılgınlığın sarhoşluğunun Mann'ın, Aschenbach'dan bahsederken "duyguların ileri yaşlardaki serüveni" dediği şeyin. Faunia gitmek üzereyken nihayet onu şiddetle, başka hiçbir şeyin önemi yokmuşçasına arzuladığını hissetti. Ne kızının, ne oğullarının, ne Faunia'nın eski kocasının, ne de Delphine Roux'nun. Bu sadece yaşam değil, diye düşündü, yaşamın *sonu*. Katlanılmaz olan, onun ve Faunia'nın uyandırmış olduğu tüm bu gülünç antipati değildi; katlanılmaz olan, ömrünün son yıllarına, belki de son aylarına gelmiş olmasıydı; eğer bunun bir zamanı varsa, kavgayı bırakmanın, iddiayı çürütmekten vazgeçmenin, o dört canlı çocuğu yetiştirirken, çatışmalı bir evlilikte sebat ederken, dik kafalı meslektaşlarını etkilerken ve Athena'nın vasat öğrencilerine, elinden gelen en iyi şekilde, yaklaşık iki bin beş yüz yıllık bir edebiyatta kılavuzluk yaparken gösterdiği titizlikten kendini koparma zamanının gelmiş olmasıydı. Artık teslim olma, bu basit iştahın *onun* kılavuzu olmasına izin verme zamanıydı. O insanların suçlamalarının ötesinde. Suçlu olduğu yolundaki kararlarının ötesinde. Yargılarının ötesinde. Ölmeden önce, dedi kendi kendine, onların delirten, iğrenç, aptalca suçlamalarının etki alanından uzakta yaşamayı öğren.

Farley'yle karşılaşma. O gece Farley'yle karşılaşma; başarısız olmak istememiş ama öyle olmuş bir mandıra çiftçisi, ona uygun görülen görev ne kadar alelade ve haysiyet kırıcı olursa olsun, kasabaya

her şeyini veren bir yol ekibi çalışanı, ülkesine bir değil iki nöbetle hizmet etmiş, lanet işi bitirmek için bir kez daha geri gitmiş sadık bir Amerikalı'yla yüzleşme. Kalkıp geri gitmişti; çünkü ilk sefer eve döndüğünde herkes aynı insan olmadığını ve onu tanıyamadıklarını söylüyordu ve o, bunun doğru olduğunu görüyordu: hepsi ondan korkuyordu. Orman savaşından onlara geri gelmişti ama yalnız takdir edilmemekle kalmıyor, korku uyandırıyordu; bu yüzden oraya dönse daha iyiydi. Bir kahraman gibi karşılanmayı beklemiyordu ama ya herkesin ona öyle bakması? Böylece ikinci nöbet için geri gitti Farley. Bu sefer hazırlıklıydı. Kızgındı. Enerji doluydu. Çok saldırgan bir savaşçıydı. İlk seferinde o kadar hevesli değildi. İlk seferinde, umutsuzluk duymanın ne demek olduğunu bilmeyen kalender Les'di. İlk seferinde Berkshire'dan gelen çocuktu; insanlara güven duyan ve hayatın ne kadar ucuz olabileceği hakkında hiçbir fikri olmayan, ilaç kullanmanın ne olduğunu bilmeyen, kendini hiç kimsenin altında hissetmeyen, toplum için bir tehdit olmayan kaygısız Les; tonlarca arkadaş, hızlı arabalar, işte öyle şeyler. İlk seferinde, orada olduğu için ve böyle yapıldığı için kulak kesilmişti ama o kadar. Bir kez bütün o kanunsuzluğun içine girince, işe başlamak için sabırsızlananlardan değildi; pek sağlam kişilikli olmayanlardan ya da zaten oldukça saldırgan olup en küçük fırsatta çirkefleşenlerden değildi. Onun birliğinden bir adam, Büyük Adam dedikleri biri, hamile bir kadının göbeğini yardığında bir iki gün ortada görünmemişti. Farley ilk nöbetinin sonunda, bu işte yeni yeni ustalaşmaya başlamıştı. Ama ikinci sefer, kendisi gibi geri dönmüş olan ama sadece zaman öldürmek ya da fazladan bir iki papel kazanmak için geri gelmiş olmayan başka birçok adamın bulunduğu bu birlikte, bu ikinci kez, hep öncü olmak için can atan bu adamların, dehşeti tanıyan ama bunun hayatlarının en iyi anı olduğunu bilen bu çirkef adamların arasında, o da çirkef oldu. Bir vuruşmada, tehlikeden kaçarken, tüfek patlatırken korkmamazlık edemezsin ama kudurabilirsin ve heyecan duyabilirsin; böylece ikinci sefer kudurdu. İkinci sefer ortalığı kahredici biçimde kırıp geçirdi. Orada, ta kenarda tam gaz yaşıyordu. O heyecan ve o korku; sivil hayatta buna benzer bir şey yoktu. Kapı ateşi. Helikopter kaybediyorlardı ve kapı ateşçilerine ihtiyaçları var-

dı. Bir aşamada kapı ateşçileri istediler ve o atıldı, gönüllü oldu. Yukarda, çarpışmanın üstündeydi ve yukardan her şey küçük görünüyordu ve *müthiş* ateş ediyordu. Hareket eden her şeye. Ölüm ve yıkım, kapı ateşi işte bundan ibaretti. Sürekli aşağıda, ormanda olmak zorunda kalmamak da cabasıydı. Ama sonra eve döndü ve durum ilk seferkinden daha kötüydü. İkinci Dünya Savaşı'ndaki adamlar gibi değildi o; onların gemileri vardı, dinlenebiliyorlardı, birileri onlarla ilgileniyordu, nasıl olduklarını soruyorlardı. Onun geçiş süreci olmamıştı. Bir gün Vietnam'da kapı ateşi açıyordu, helikopterlerin, göğün ortasında arkadaşlarının havaya uçtuğunu görüyordu; o kadar alçakta havaya uçuyorlardı ki yanık deri kokusunu alıyor, çığlıkları duyuyor, kasabaların bütünüyle yanıp yok olduğunu görüyordu. Ertesi gün kendini Berkshire'da buldu. Şimdiyse kendini *sahiden* oraya ait hissetmiyordu ve üstelik başının üstünden geçen şeylerle ilgili korkuları vardı artık. Başka insanların yakınında olmak istemiyor, gülüp şakalaşamıyor, artık onların dünyasının bir parçası olmadığını hissediyordu; bu insanların bildiklerinin o kadar dışında şeyler görmüş ve yapmıştı ki onlarla bağlantı kuramadığını ve onların da kendisiyle bağlantı kuramadığını hissediyordu. Eve dönebileceğini mi söylemişlerdi ona? Eve nasıl dönebilirdi? Evde bir helikopteri yoktu. Tek başına kalıyor ve içiyordu ve Ordu Emeklileri İdaresi'ne başvurduğunda, ona oraya sadece para almak için geldiğini söylüyorlardı; oysa o oraya yardım almak için geldiğini biliyordu. Daha önce hükümet yardımı almaya çalışmıştı ve ona verdikleri tek şey uyku hapları olmuştu; o yüzden siktirsindi hükümet. Ona pislik gibi davranmışlardı. Gençsin demişlerdi, atlatırsın. O da atlatmaya çalışıyordu. Hükümetle başa çıkamazdı, bu yüzden kendi başına yapmak zorundaydı. Yalnız iki nöbetten sonra dönüp kendi başına işleri yoluna koymak kolay değildi. Sakin değildi o. Tedirgindi. Huzursuzdu. İçiyordu. En küçük bir şey onu gazaba getiriyordu. Başının üstünden bir şeyler geçiyordu. Yine de çabalıyordu; zamanla eşi, evi, çocukları, çiftliği oldu. Yalnız olmak istiyordu ama karısı yerleşmek ve onunla birlikte çiftçilik yapmak istiyordu; böylece o da yerleşmek istemeye çalıştı. Kalender Les'in on, on beş yıl evvel, Vietnam'dan önce istediğini hatırladığı şeyleri yeniden istemeye çalıştı. Sorun

şuydu ki aslında, bu insanlara karşı bir şey hissedemiyordu. Mutfakta oturuyor ve onlarla yemek yiyor ve hiçbir şey hissetmiyordu. Oradan buraya gelebilmesinin bir yolu yoktu. Yine de *hâlâ* çabalıyordu. Bir iki kez gecenin yarısında uyanıp karısını boğmaya çalıştığını fark etti ama onun kabahati değildi bu; hükümetin kabahatiydi. Bunu ona hükümet yapmıştı. Karısının kahrolası düşman olduğunu sandı. Peki, karısı onun ne yapacağını sandı ki? Kendine geleceğini biliyor olmalıydı. Karısını hiç incitmedi o; çocukları da hiç incitmedi. Bunlar hep yalandı. Karısı kendinden başka kimseyi umursamıyordu. Onun o çocuklarla beraber gitmesine asla izin vermemeliydi. Karısı, o rehabilitasyona girinceye kadar bekledi; onu rehabilitasyona sokmayı bunun için istedi. Tekrar beraber olabilmeleri için iyileşmesini istediğini söyledi ve bunun yerine, çocukları ondan almak için bütün bu olayı ona karşı kullandı. Orospu. Kaltak. Onu oyuna getirdi. Onun o çocuklarla beraber gitmesine asla izin vermemeliydi. Bu biraz da kendi kabahatiydi çünkü o kadar sarhoştu ki onu rehabilitasyona zorla götürebildiler ama hepsini temizleyeceğini söylediği zaman bunu yapsaydı daha iyi olurdu. Onu öldürmeliydi, çocukları öldürmeliydi ve rehabilitasyon olmasa bunu yapardı da. Faunia da bunu biliyordu; onları götürmeye kalkışsa onları *oracıkta* öldüreceğini biliyordu. Babaydı o, birisi onun çocuklarını büyütecekse bu, o olmalıydı. Eğer onlara bakamıyorsa, çocukların ölmesi onlar için daha iyi olurdu. Onun, çocuklarını çalmaya hakkı yoktu. Onları çaldı, sonra *kendisi* öldürdü. Vietnam'da yaptıklarının kefareti. Rehabilitasyonda herkes bunu söylüyordu. Kefaret şu, kefaret bu; ama herkesin söylemesi bunu ortadan kaldırmıyordu. *Sahiden* kefaretti, *hepsi* kefaretti, çocukların ölümü kefaretti ve karısının düzüştüğü marangoz kefaretti. O adamı neden öldürmediğini bilmiyordu. Başta sadece dumanın kokusunu almıştı. Yolun aşağısındaki çalıların arasından, marangozun kamyonetinin içindeki o ikisini seyrediyordu. Karısının araba yolunda park etmişlerdi. Karısı aşağı gelmişti. Kiraladığı daire bir kulübenin arkasındaki garajın üstündeydi ve kamyonete binmişti ve ışık yoktu ve ay yoktu ama ne olup bittiğini biliyordu o. Sonra dumanın kokusunu aldı. Vietnam'da sağ kalmış olmasının tek sebebi, herhangi bir değişiklik olsun, bir ses, bir hayvanın kokusu, ormanda

herhangi bir hareket olsun, herkesten önce fark etmesiydi; ormanda tetikteydi, sanki orada doğmuş gibi. Dumanı göremiyordu, alevleri göremiyordu; o kadar karanlıktı ki hiçbir şey göremiyordu ama aniden dumanın kokusunu aldı. Başının üstünde bir şeyler uçuyordu ve koşmaya başladı. Onun geldiğini gördüler ve çocukları çalacağını sandılar. Binanın alev aldığını bilmiyorlardı. Keçileri kaçırdığını sandılar. Ama o, dumanın kokusunu alabiliyordu, ikinci kattan geldiğini biliyordu ve çocukların orada olduğunu biliyordu. Karısının, o aptal, kaltak orospunun bir şey yapmayacağını biliyordu çünkü o, kamyonda marangozun kamışını emiyordu. Koşarak doğruca yanlarından geçti. Artık nerede olduğunu bilmiyordu, nerede olduğunu unutmuştu, tek bildiği oraya girip merdivenlerden yukarı çıkması gerektiğiydi. Yan kapıyı kırdı ve yukarıya, yangının olduğu yere koştu ve işte o zaman merdivenlerde çocukları gördü; merdivenlerin tepesinde büzülmüş haldeydiler ve güçlükle nefes alıyorlardı. Çocukları kucağına aldı. Birlikte merdivenlere çökmüşlerdi ve onları kucağına aldı ve kapıdan dışarı fırladı. Yaşıyorlardı, bundan emindi. Yaşıyor olmamaları ihtimalini hiç düşünmedi. Sadece korkmuş olduklarını düşündü. Sonra başını kaldırdı ve bir de ne görsün, marangoz orada, kapının önünde durmuş bakıyor. İşte o zaman kendini kaybetti. Ne yaptığını bilmiyordu. İşte o zaman doğruca onun boğazına saldırdı. Onu boğmaya başladı ve o orospu, çocuklara gideceği yerde, kahrolası erkek arkadaşını boğacağından endişe ediyordu. Kahrolası orospu, kendi lanet çocukları için endişeleneceğine erkek arkadaşını öldüreceğinden endişe ediyordu. Kurtulabilirlerdi. Bu yüzden öldüler. Çünkü çocuklar onun umurunda değildi. Hiçbir zaman da olmamıştı. Onları kucağına aldığında ölmemişlerdi. *Sıcaktılar.* Ölü nedir bilirdi o. Vietnam'da iki nöbetten sonra ona ölünün ne olduğunu söyleyemezdiniz. Gerektiği zaman ölümün *kokusunu* alabilirdi. Ölümün *tadını* alabilirdi. Ölümün *ne* olduğunu biliyordu. *Onlar... ölü... değildi.* Kahrolası ölü olacak olan erkek arkadaştı ama sonra polisler hükümetle iş birliği içinde tüfekleriyle geldiler ve işte o zaman onu içeri tıktılar. Çocukları o orospu öldürdü, onun ihmaliydi bu ama *kendisini* içeri tıktılar. Yüce İsa, bir an için o haklı olsun! Orospu dikkat etmiyordu! Hiç etmezdi ki. Bir pusuya doğru gittikleri içine doğduğu zamanki gibi.

Neden olduğunu anlatamıyordu ama onlara tuzak kurulduğunu biliyordu ve hiç kimse ona inanmadı ama o *haklıydı*. Bölüğe sersem yeni bir subay gelmişti, onu dinlediler ve böylece insanlar öldü. Böylece insanlar cehennem gibi yandı! Böylece pislik torbaları en iyi iki arkadaşının ölümüne sebep oldu! Onu dinlemediler! Ona hakkını vermediler! Sağ döndü, değil mi? Bütün uzuvlarıyla döndü, kamışıyla döndü. Bunun neler gerektirdiğini biliyor musunuz? Ama karısı dinlemiyordu! Asla! Ona sırtını döndü ve onun çocuklarına sırtını döndü. O sadece deli bir Vietnam gazisiydi. Ama bir şeyler *biliyordu*, lanet olsun. Karısıysa *hiçbir* şey bilmiyordu. Ama aptal orospuyu içeri tıktılar mı? *Onu* içeri tıktılar. Ona iğneler vurdular. Onu yine bağladılar ve Northampton Ordu Emeklileri İdaresi'nden dışarı bırakmadılar. Tek yaptığıysa yapması için onu eğitmiş oldukları şeydi: düşmanı görürsün, düşmanı öldürürsün. Bir yıl seni eğitiyorlardı, sonra bir yıl seni öldürmeye çalışıyorlardı ve sadece yapman için seni eğittikleri şeyi yaptığın zaman, işte o zaman seni deri bağlarla kahredici biçimde bağlıyorlardı ve sana iğneyle bir boklar vuruyorlardı. Yapması için onu eğittikleri şeyi yapmıştı ve bunu yaparken kahrolası karısı, onun çocuklarına sırtını dönmüştü. Yapabilecekken hepsini öldürmeliydi. Hele de onu. Erkek arkadaşı. Kahrolası kafalarını kesmeliydi. Neden yapmadığını bilmiyordu. O kahrolası adam ona yaklaşmasındı. Kahrolası erkek arkadaşın nerede olduğunu bilse, onu öyle çabuk öldürecekti ki; o neye uğradığını şaşıracaktı ve kimin yaptığını anlamayacaklardı çünkü bunu kimsenin duymayacağı şekilde yapmasını biliyordu. Çünkü hükümet bunu yapmak için eğitmişti onu. Birleşik Devletler hükümeti sayesinde eğitimli bir katil olmuştu o. İşini yapmıştı. Ona yapmasını söyledikleri şeyi yapmıştı. Kahrolası, şimdi de ona böyle mi davranıyorlardı? Onu tecrit koğuşuna indiriyorlar, onu hücreye koyuyorlar, *onu* kahrolası hücreye gönderiyorlardı! Ona bir çek bile kesmiyorlardı. Bütün bunlar için kahrolası yüzde yirmi alıyordu. Yüzde yirmi. Yüzde yirmi için bütün ailesine cehennem azabı çektirmişti. Bunun için bile yalvarmak zorundaydı. "Peki, neler olduğunu anlat bana" diyorlardı, küçük toplumsal yardım işçileri, üniversite diplomaları olan küçük psikologlar. "Vietnam'dayken kimseyi öldürdün mü?" Vietnam'dayken *öldürmediği*

hiç kimse var mıydı? Onu Vietnam'a gönderdiklerinde yapması *gereken* şey bu değil miydi? Kahrolası sarı benizlileri öldürmek. Her şey yapılabilir mi demişlerdi? Böylece her şey yapıldı. Hepsi de "öldür" kelimesiyle ilgiliydi. Sarı benizlileri öldür! "Kimseyi öldürdün mü?" sorusu yeteri kadar kötü değilmiş gibi, ona kahrolası bir sarı benizli psikiyatr verdiler, rezil bir Çinli. O, ülkesine hizmet etmişti ama ona kahrolası İngilizce konuşan bir doktor bile vermediler. Northampton'ın her yerinde Çin restoranları vardı; Vietnam restoranları, Kore marketleri vardı... ama ya kendisi? Eğer Vietnamlıysan, Çinliysen idare ediyordun, bir restoranın oluyordu, bir marketin oluyordu, bir bakkal dükkânın oluyordu, bir ailen oluyordu, iyi bir öğrenim görüyordun. Ama ona elinin körünü verdiler. Çünkü ölmesini istiyorlardı. Hiç geri gelmemiş olmasını diliyorlardı. Onların en kötü kâbusuydu o. Geri *gelmemesi* gerekiyordu. Şimdi de bu üniversite profesörü. Hükümet onları bir kolları arkalarına bağlı olarak oraya gönderdiği zaman o neredeydi, biliyor musunuz? Çıkmış, kahrolası protestoculara önderlik ediyordu. Üniversiteye gittikleri zaman, onlara öğretmek için para veriyorlardı, çocuklara öğretmek için, kahrolası Vietnam Savaşı'nı protesto etmek için değil. Ama *onlara* kahrolası bir fırsat vermemişlerdi. Savaşı onların kaybettiğini söylüyorlardı. Savaşı *onlar* kaybetmemişti, savaşı hükümet kaybetmişti. Ama süslü profesörlerin canı isteyince, ders vermek yerine bir gün çıkıp savaşa karşı gösteri yapmaya gidiyorlardı. Ülkesine hizmet ettiği için aldığı teşekkür buydu işte. Her Tanrı'nın günü katlanmak zorunda kaldığı rezillik için aldığı teşekkür buydu. Bir lanet gece bile uyuyamıyordu. Kahrolası yirmi beş senedir bir gece bile doğru dürüst uyuyamamıştı. Sonra buna karşılık, *buna* karşılık karısı iki paralık Yahudi bir profesörün altına yatıyordu, öyle mi? Vietnam'da fazla Yahudi yoktu, hatırladığı kadarıyla. Onlar diplomalarını almakla meşguldü. Yahudi piçi. O Yahudi piçlerinde bir acayiplik vardı. Doğru görünmüyorlardı. *Onun* altına mı yatıyordu? Yüce İsa. Kusacaktı, arkadaş. Her şey *ne* içindi, peki? Karısı nasıl olduğunu bilmiyordu. Hayatında zor bir günü olmamıştı. Karısının canını hiç yakmadı o, çocukların canını da yakmadı. "Ah, üvey babam bana kötü davranırdı." Üvey baba onu parmaklıyormuş. Onu düzse daha iyi olurdu, biraz aklını başına ge-

tırırdi bu. Çocuklar bugün yaşıyor olurdu. Kahrolası, çocukları bugün yaşıyor olurdu! O da aileleri ve güzel arabaları olan, etraftaki bütün öbür adamlar gibi olurdu. Kahrolası bir Ordu Emeklileri İdaresi binasına kapatılmış olacağına. Aldığı teşekkür buydu: Thorazine. Teşekkürü Thorazine'le baştan savılmaktı. Sadece kendini Vietnam'da sandığı için.

Çalıların arasından kükreyerek çıkan Lester Farley buydu işte. Mutfak girişinin hemen içinde dururlarken Coleman ve Faunia'yı gören, evin yanındaki çalıların karanlığından kükreyerek üzerlerine gelen adam buydu. Bütün bunlar da gecelerce, tüm ilkbahar boyunca ve şimdi yazın ilk günlerinde, saatler boyu, kasılmış, hareketsiz bir vaziyette, onca duyguyu yaşayarak saklanırken ve karısının o işi yaptığını görmek için gizlenerek beklerken, kafasının içinde olanların sadece bir kısmıydı. Karısının, iki çocuğu dumanların içinde boğularak ölürken yaptığı şeyi yaptığını görmek için beklerken. Bu defa kendi yaşında bir adam bile değildi. Farley'nin yaşında bile değildi. Bu defa patronu değildi; büyük, Gerçek Amerikalı Hollenbeck değildi. Hollenbeck hiç olmazsa karşılığında ona bir şeyler verirdi. Hollenbeck için ona neredeyse saygı duyabilirdin. Ama kadın artık kendini o kadar kaybetmişti ki o işi herkesle bedavaya yapardı. Şimdi de saçları ağarmış, bir deri bir kemik, ihtiyar bir adamla yaşıyordu, azametli bir Yahudi profesörle, sarı Yahudi yüzü zevkle çarpılan ve titrek ihtiyar elleriyle onun kafasını yakalayan bir adamla. Başka kimin ihtiyar bir Yahudi'nin kamışını emen bir karısı vardı? Başka kimin! Ahlaksız, katil, inleyen orospu, bu sefer fahişelik eden ağzına iğrenç ihtiyar bir Yahudi'nin sulu er sıvısını pompalıyordu ve Rawley ile küçük Les hâlâ ölüydü.

Kefaret. Hiç sonu gelmiyordu.

Uçmak gibiydi, Vietnam gibiydi, çıldırdığın o an gibiydi. Farley aniden, karısının çocukları öldürmüş olmasından çok, o Yahudi'nin kamışını emiyor olmasına delirip haykırarak yukarı doğru uçtu. Yahudi profesör de haykırdı; bir tekerlek demirini havaya kaldırdı. Farley, sadece silahsız olduğu, o gece itfaiye şubesinin taliminden doğruca oraya geldiği ve silahlarla dolu bodrumundan bir tek silah bile almamış olduğu için için onları havaya uçurmadı. Nasıl olup da

o tekerlek demirine uzanıp adamın elinden alarak her şeye son vermediğini, hiçbir zaman bilemeyecekti. O tekerlek demiriyle çok güzel şeyler başarabilirdi. "Onu yere koy! Kahrolası kafanı patlatacağım onunla! Kahrolası *yere* koy onu!" Yahudi de onu yere koydu. Yahudi şanslıymış ki onu yere koydu.

Bunu nasıl yaptığını hiç bilmiyordu ama o gece eve gitmeyi başardıktan sonra ve ta sabahın ilk saatlerine kadar; ki o zaman da onu zapt etmek, bağlamak ve arabayla Northampton'a götürmek için itfaiye şubesinden beş adam, beş arkadaşı gerekmişti, Lester hepsini gördü, her şeyi, bir anda, oracıkta, kendi evinde; mutfak masasının hemen yanında, kendi marley döşemesinin üstünde yağmura, çamura, dev karıncalara, katil arılara katlandı; ishalden, baş ağrısından hastalandı; yiyeceksizlikten ve susuzluktan hastalandı; cephanesi kıt, bunun son gecesi olduğundan emin, o işin olmasını bekliyordu; Foster bubi tuzağına basıyor, Quillen boğuluyor, kendisi de neredeyse boğuluyor, korkudan çıldırıyor, her tarafa el bombaları atarak "Ölmek istemiyorum" diye bağırıyor, savaş uçakları hep birbirine karışıyor ve onlara ateş ediyor, Drago bir bacağını, bir kolunu, burnunu kaybediyor, Conrity'nin yanmış vücudu ellerine yapışıyor, helikopterlerden birinin inmesini sağlayamıyor, helikopter inemeyeceğini çünkü saldırı altında olduklarını söylüyordu ve öleceğini bildiğinden o kadar kahrolası derecede öfkeleniyordu ki onu vurup indirmeye, kendi helikopterimizi indirmeye çalışıyordu. Tanık olduğu en insanlık dışı geceydi bu ve şimdi oracıkta, kendi pislik torbası evinde yaşanıyordu ve ayrıca en uzun geceydi, yeryüzündeki en uzun gecesi ve her hareketinde taş kesiliyordu; insanlar haykırıyor ve altına ediyor ve ağlıyordu; kendisiyse bu kadar çok ağlama duymaya hazırlıklı değildi; insanlar yüzlerinden vurulmuşlar ve ölüyorlar, son nefeslerini veriyor ve ölüyorlar, Contrity'nin vücudu ellerine bulaşmış, Drago'nun kanları her yere yayılıyor, Lester ölmüş birini sarsarak uyandırmaya çalışıyor ve o hiç durmadan, "Ölmek istemiyorum" diye haykırıyor, bağırıyordu. Ölüme ara yoktu. Ölüme mola yoktu. Ölümden kaçış yoktu. Ölümün tatili yoktu. Ta sabaha kadar ölümle mücadele etti ve her şey çok yoğundu. Korku yoğundu; öfke yoğundu; inmeye gönüllü hiçbir helikopter yoktu ve Drago'nun kanının berbat kokusu orada,

kendi kahrolası evindeydi. Bu kadar kötü kokabileceğini daha önce bilmiyordu. HER ŞEY ÖYLESİNE YOĞUN VE HERKES EVİNDEN UZAKTA VE KIZGIN KIZGIN KIZGIN KIZGIN HİDDET!

Northampton'a giderken neredeyse bütün yol boyunca... onlar artık dayanamayıp ağzını tıkayıncaya kadar... Farley gece geç vakit yeri kazıyor ve sabah uyanıp birisinin mezarında kurtçuklarla beraber uyumuş olduğunu keşfediyordu. "Lütfen!" diye bağırıyordu. "Bu kadarı yeter artık! Yeter!" Böylece de onu susturmaktan başka çareleri kalmadı.

Ordu Emeklileri İdaresi'nin hastanesinde ancak zorla getirilebildiği ve yıllardır kaçmış olduğu bu yerden, ömrü boyunca, başa çıkamadığı bir hükümetin hastanesinden kaçmıştı. Onu hapishane koğuşuna koydular, yatağa bağladılar, kaybettiği suyu geri verdiler, dengesini sağladılar, toksinlerden arındırdılar, alkolden kurtardılar, karaciğer hasarı için tedavi ettiler ve sonra, izleyen altı hafta boyunca her sabah, grup terapisi seansında Rawley ile küçük Les'in nasıl öldüğünü anlattı. Hepsine olan bitenleri anlattı; iki küçük çocuğunun boğulmuş yüzlerini görüp öldüklerini kesin olarak anladığı zaman neyin *olmadığını* anlattı her gün onlara.

"Hissiz" dedi. "Kahrolası hissiz. Duygu yok. Kendi çocuklarımın ölümüne karşı hissiz. Oğlumun gözleri başının arkasına kaymış ve nabzı yok. Kalp atışı yok. Kahrolası, oğlum nefes almıyor. Oğlum. Küçük Les. Sahip olacağım tek oğul. Ama bir şey hissetmiyordum. O bir yabancıymış gibi davranıyordum. Rawley'yle de aynı şey. O bir yabancıydı. Küçük kızım. O kahrolası Vietnam, buna sen sebep oldun! Savaşın bitmesinden sonra bu kadar yıl geçti ve buna sen sebep oldun! Bütün duygularımın içine sıçılmış. Hiçbir şey olmazken beşe onluk bir sopayla kafamın yan tarafına vuruluyormuş gibi hissediyorum. Sonra bir şey oluyor, kahrolası *kocaman* bir şey, kahrolası, hiçbir şey hissetmiyorum. Hissizim. Çocuklarım ölmüş ama vücudum hissiz ve kafam boş. Vietnam. O yüzden! Çocuklarım için hiç ağlamadım ki. Oğlan beş, kız sekiz yaşındaydı. Kendi kendime, 'Niye hissedemiyorum?' dedim. 'Onları niye kurtarmadım? Onları niye kurtaramadım?' dedim. Kefaret. Kefaret! Vietnam'ı düşünüp durdum. Öldüğümü sandığım bütün o zamanları. Ölemeyeceğimi öyle anlamaya başladım. Çünkü zaten ölüydüm. Çünkü zaten Vietnam'da öldüm. Çünkü kahrolası *ölmüş* bir adamım."

Grup, Körfez Savaşı'nda dört günlük bir çarpışmada gözlerine biraz kum kaçmış iki sulu göz hariç, Farley gibi Vietnam gazilerinden oluşuyordu. Yüz saatlik bir savaş. Çölde uzun süreler boyunca beklemeler. Bu Vietnam gazileri, savaştan sonraki hayatlarında kendileri de en kötü şeylerden geçmiş adamlardı: boşanma, içki, uyuşturucular, suç, polis, hapis, depresyonun yıkıcı tükenmişliği, kontrolsüz ağlamalar, haykırmak, bir şeyleri parçalamak istemeler, metallerin uçuşunu ve göz alıcı patlamaları ve kopmuş uzuvları yeniden yaşamaktan, esirlerin ve ailelerin ve yaşlı kadınların ve çocukların öldürülüşünü yeniden yaşamaktan ileri gelen şeyler, ellerin titremesi ve vücudun seğirmesi ve yüzdeki gerginlik ve tepeden tırnağa terlemeler. Böylece, bu gerçekten hasta adamlar Rawley ile Küçük Les'le ilgili olarak başlarını salladıkları ve onları gözleri kaymış halde gördüğü zaman, kendisi de ölmüş olduğu için bir şey hissedemeyişini anladıkları halde, Farley'nin bunu arkasında bırakıp hayatına devam etmesinin daha iyi olacağı konusunda anlaşmışlardı. Aralarından herhangi birinin, kendinden başka bir insanın patlamaya hazır durumda ve göklere "Neden?" diye haykırarak sokaklarda dolaşmasından, başka bir insanın hak ettiği saygıyı görmemesinden, başka bir insanın ölüp, gömülüp, unutuluncaya kadar mutlu olamayacağından bahsetmeyi başarabildiği o nadir anda.

Hayatına devam etmek. Bunun bir bok olmadığını biliyor ama elindeki tek şey bu. Devam et. Peki.

Ağustosun sonlarında, bunu yapmaya kararlı bir halde hastaneden salıverilmişti. Katıldığı bir destek grubunun ve özellikle bastonla yürüyen ve adı Jimmy Borrero olan bir adamın yardımıyla da hiç olmazsa yarı yarıya başardı. Zordu ama Jimmy'nin yardımıyla bunu az çok yapıyordu; neredeyse üç aydır, ta kasıma kadar içki içmemişti. Ama sonra, birisinin ona söylediği ya da TV'de gördüğü bir şey yüzünden ya da ailesiz geçecek bir Şükran Günü'nün daha yaklaşıyor olmasından değil, Farley için başka bir seçenek olmadığından, geçmişin yeniden birikmesini, birikerek onu eyleme çağırmasını ve ondan muazzam bir yanıt talep etmesini önlemenin bir yolu olmadığından... her şeyi arkasında kalmış değil, önünde uzanıyor buldu.

Bir kez daha, hayatı *bunlar* olmuştu.

2
Yumruktan Sıyrılış

Coleman ertesi gün, Farley'nin bir daha arazisine tecavüz etmesini kesin olarak önlemek için ne yapılabileceğini sormak üzere Athena'ya gittiğinde, avukat Nelson Primus ona duymak istemediği şeyi söyledi: Aşk macerasına son vermeyi düşünmesi gerektiğini. Primus'a ilk olarak "Hortlak" olayının başlangıcında danışmıştı ve Primus'un verdiği isabetli tavsiyelerden ve genç avukatın, Coleman'ın gençliğindeki halini hatırlatan çalımlı açık sözlülük edasından dolayı; Primus'un, duygusal lüzumsuzluklara karşı duyduğu tiksintiden ve kasabadaki diğer avukatlar arasında hâkim olan normal adam kalenderliğinin arkasına saklamak için hiçbir çaba sarf etmeyişinden dolayı Delphine Roux'nun mektubunu verdiği kişi de o olmuştu.

Primus otuzlu yaşlarının başındaydı. Doktora sahibi genç bir kadının; Coleman'ın dört yıl kadar önce işe almış olduğu bir felsefe profesörünün kocası ve iki küçük çocuğun babasıydı. Profesyonellerin hemen hepsinin iş kıyafetlerinin L. L. Bean tarafından yapıldığı, Athena gibi bir New England üniversite kasabasında, uzun boylu, düzgün giyimli, atletik ve esnek olan bu parlak ve yakışıklı, kuzgunî saçlı genç adam her sabah ofisine özenle dikilmiş takımlar, ışıldayan siyah ayakkabılar ve gösterişsiz bir biçimde markalanmış kolalı beyaz gömleklerle gelirdi. Yalnız etkileyici bir özgüven ve kişisel önem duygusunu değil, aynı zamanda her türden hırpaniliğe duyulan bir nefreti gösteren giysilerle. Bütün bunlar da Nelson Primus'un, çimenliğin karşısında, Talbots dükkânının üzerindeki bir ofisten daha fazlasına özlem duyduğunu ima ediyordu. Karısı burada öğretmenlik yapıyordu; o yüzden şimdilik buradaydı. Ama bu uzun sürmeyecekti. Kol düğmeli ve ince çizgili takım elbiseli genç bir panterdi o; saldırmaya hazır bir panter.

"Farley'nin bir psikopat olduğundan kuşkum yok" dedi Primus ona, her sözcüğü kesintili bir biçimde ve titizlikle ölçerek ve konuşurken dikkatle Coleman'ı gözleyerek. "*Beni* takip ediyor olsa ben de endişelenirdim. Ama onun eski karısıyla sıkı fıkı olmandan önce seni takip ediyor muydu? Kim olduğunu bilmiyordu. Delphine Roux'nun mektubu tamamen başka bir şey. Ona yazmamı istedin, doğru bulmadığım halde senin için bunu yaptım. Bir uzmanın, elyazısını analiz etmesini istedin, doğru bulmadığım halde elyazısını incelemek için sana birini buldum. Elyazısı analizini onun avukatına göndermemi istedin, doğru bulmadığım halde sonuçları ona gönderdim. Önemsiz bir belayı öyle kabul edebilmiş olmanı dilediğim halde, yapmam için talimat verdiğin her şeyi yaptım. Ama Lester Farley önemsiz bir bela değil. Delphine Roux, Farley'yle boy ölçüşemez, ne bir psikopat olarak, ne de bir hasım olarak. Farley'nin dünyası, Faunia'nın içinde hayatta kalmayı zorlukla başarabildiği ve senin kapından girerken beraberinde getirmemezlik edemediği bir dünya. Lester Farley yol ekibinde çalışıyor, öyle değil mi? Farley için bir kısıtlama emri çıkartırsak, sırrınız, sessiz küçük orman kasabanızın her yerine yayılır. Kısa sürede *bu* kasabanın da üniversitenin de her yerine yayılır.

Seni katran ve tüy cezasına çarptırmalarına yol açacak olan o kindar bağnazlık da şu andaki durumuna hiç benzemeyecektir. Yerel haftalık mizah gazetesinin, aleyhindeki gülünç suçlamayı ve istifanın anlamını nasıl itinayla anlamazdan geldiğini hatırlıyorum. 'Eski Dekan Irçılık Gölgesi Altında Üniversiteden Ayrılıyor.' Fotoğrafının altındaki yazıyı da hatırlıyorum. 'Sınıfta kullandığı karalayıcı bir tanımlama Profesör Silk'i emekliliğe zorluyor.' O zaman ne durumda olduğunu hatırlıyorum, şimdi ne durumda olduğunu bildiğimi sanıyorum ve gelecekte bütün ülke ırkçılık gölgesi altında üniversiteden ayrılan adamın seks serüvenlerine sır ortağı olduğu zaman ne durumda olacağını bildiğime inanıyorum. Yatak odanın kapısı arkasında olup bitenlerin senden başka herhangi birini ilgilendirdiğini ima etmeye çalışmıyorum. Böyle olmaması gerektiğini biliyorum. 1998 yılındayız. Janis Joplin ve Norman O. Brown her şeyi değiştirip daha iyi bir duruma getireli yıllar oldu. Ama burada, Berkshire'da, hem taşralılar hem üniversite profesörleri arasında öyle insanlar var ki, hiçbir şekilde değerlerinden ödün vermiyor ve cinsel devrimi kuzu kuzu kabul etmiyorlar. Dar görüşlü kilise müdavimleri, adap meraklıları, senin gibi adamları teşhir etmeye ve cezalandırmaya can atan her türden gerici insanlar. Senin için işleri kızıştırabilirler, Coleman ve Viagra'nın yaptığı şekilde de değil."

Zeki çocuk; Viagra'yı kendi başına buldu. Gösteriş yapıyor ama daha önce bana yardımı oldu, diye düşündü Coleman. O yüzden sözünü kesme, onu aşağılama, her şeyin böylesine farkında olması ne kadar sinir bozucu olursa olsun. Zırhında şefkatten doğan hiçbir çatlak yok mu? Bana göre hava hoş. Tavsiyesini istedin, o halde sonuna kadar dinle onu. Uyarılmamış olmaktan dolayı bir hata yapmak istemezsin.

"Sana bir kısıtlama emri çıkartabilirim, elbette" dedi Primus ona. "Ama onu kısıtlayacak mı bu? Kısıtlama emri onu körükleyecektir. Sana bir elyazısı uzmanı buldum, bir kısıtlama emri de bulabilirim, kurşun geçirmez bir yelek de bulabilirim. Ama sağlayamayacağım şey, bu kadınla ilişki halinde olduğun sürece asla görmeyeceğin bir şey: skandalsız, sansürsüz, Farley'siz bir yaşam. Takip edilmemekten gelen iç huzuru. Komik duruma düşmemekten ve hor görülmemek-

ten, yanlış değerlendirilmemekten. HIV negatif mi o, bu arada? Onu test ettirdin mi, Coleman? Prezervatif kullanıyor musun, Coleman?"

Ne kadar çağdaş olduğunu hayal ediyor da olsa, bu yaşlı adamı ve seksi gerçekten anlayamıyor, öyle değil mi? Bunlar son derece aykırı görünüyor ona. Ama otuz iki yaşındayken, yetmiş bir yaşında da bu işlerin tıpatıp aynı olduğunu kim kavrayabilir? Nasıl ve niçin yapıyor bunu? diye düşünüyor. Benim yaşlı-serseri erkeklik gücümü ve sebep olduğu dertleri. Otuz iki yaşındayken, diye düşündü Coleman, ben de anlayamazdım. Ancak bunun dışında, dünyanın işleyişi konusunda, kendinden on ya da yirmi yaş büyük birinin otoritesiyle konuşuyor. Hem ne kadar deneyimi olmuş, yaşamın zorluklarına ne kadar maruz kalmış olabilir ki yaşı onunkinin iki katından fazla bir adama, böyle hükmedici bir tavırla konuşabiliyor? Çok, çok azdır ya da hiç.

"Coleman, eğer sen kullanmıyorsan" diyordu Primus, "*o* bir şey kullanıyor mu? Eğer kullandığını söylüyorsa da öyle olduğuna emin olabilir misin? Talihsiz temizlikçi kadınların bile zaman zaman hakikati gizledikleri ve hatta bazen katlandıkları bütün rezilliklere çare aradıkları görülmüştür. Faunia Farley hamile kaldığı zaman ne olacak? Bir piç peyda etme eyleminin, Jim Morrison ve The Doors tarafından temize çıkarılmasından beri birçok kadının düşünmekte olduğu biçimde düşünüyor olabilir. Sen ne kadar sabırla aksine mantık yürütsen de Faunia pekâlâ seçkin, emekli bir profesörün çocuğunun annesi olmak isteyebilir. Tamamen başarısız olmuş bir kaçığın çocuklarının annesi olduktan sonra, seçkin bir profesörün çocuğunun annesi olmak ferahlatıcı bir değişiklik olabilir. Bir kez hamile kalınca da artık hizmetçi olmak istemediğine, bir daha asla *hiçbir* işte çalışmak istemediğine karar verirse aydınlanmış bir mahkeme, hem çocuğu, *hem* bekâr anneyi geçindirmeni emretmekte tereddüt etmeyecektir. Şimdi, babalık davasında seni temsil edebilirim ve bunu yapmam gerekirse yükümlülüğünü emekli maaşının yarısında tutmak için savaşırım. Seksenli yaşlarına yaklaşırken banka hesabında bir şeyler kalması için elimden gelen her şeyi yaparım. Coleman, dinle beni; bu kötü bir iş. Her bakımdan kötü bir iş. Hedonist danışmanına gidersen sana başka bir şey söyleyecektir; ama ben senin hukuk danışmanınım ve sana bunun *berbat* bir iş olduğunu söyleyeceğim. Se-

nin yerinde olsaydım, Lester Farley'nin vahşi hoşnutsuzluğunun yoluna çıkmazdım. Senin yerinde olsaydım, Faunia defterini kapatır ve bu işin içinden çıkardım."

Söyleyeceği her şeyi söylemiş olduğundan, Primus çalışma masasından kalktı. Üzerinden tüm kâğıtların ve dosyaların daima titizlikle kaldırıldığı, genç profesör karısının ve iki çocuğunun çerçeveli fotoğrafları dışında kasten boş tutulan, iyice cilalanmış büyük bir masaydı bu. Yüzeyi adeta leke sürülmemiş *temiz sicil*'i temsil eden ve ancak Coleman'ın, bu cerbezeli genç adamın yolunda duran sistemsiz hiçbir şey, ne karakter zayıflıkları, ne aşırı görüşler, ne sabırsız dürtüler, hatta ne de dikkatsizlik sonucu hata yapma ihtimali, aniden ortaya çıkarak mesleki ödülleri ve burjuva başarıyı elde etmesini engelleyecek iyi gizlenmemiş ya da tersine, iyi gizlenmiş hiçbir şey olmadığı kanaatine varmasına sebep olacak bir masa. Nelson Primus'un hayatında hortlaklar olmayacak, Faunia Farley'ler ya da Lester Farley'ler, ondan nefret edecek Markie'ler ya da onu terk edecek Lisa'lar olmayacak. Primus çizgiyi çekmiş ve onu suçlu duruma düşürecek hiçbir kirliliğin bunu ihlâl etmesine izin verilmeyecek. Ama ben de çizgiyi çekmemiş miydim, hem de aynı ciddiyetle? Meşru hedeflerin ve saygıdeğer, dengeli bir yaşamın arayışında bu kadar dikkatli değil miydim? Kendi baş eğmez titizliğimin arkasından uygun adım yürürken bu kadar güvenli değil miydim? Bu kadar mağrur değil miydim? Robert'ın pehlivanı olarak geçirdiğim ilk yüz günde, eski tayfayı aynen bu şekilde ele almadım mı? Onları bu şekilde deliye döndürüp def etmedim mi? Kendimden bu kadar amansızca emin değil miydim? Yine de o tek sözcük yeterli oldu. Hiçbir şekilde İngiliz dilinin en kışkırtıcı, en habis, en dehşet verici sözcüğü değil o; ama yine de kim ve ne olduğum hakikatini, herkesin görmesi, yargılaması, kusurlu bulması için gözler önüne sermeye yetti.

Tek bir sözcüğü bile yumuşatmamış, her birini, düpedüz azarlamaya varan uyarıcı bir alaycılıkla örmüş, amacını tek bir dolambaçlı sözle bile seçkin yaşlı müşterisinden saklamamış olan avukat, ofisinden ayrılırken Coleman'a eşlik etmek üzere çalışma masasının arkasından çıktı ve sonra, kapının girişine geldiklerinde, daha da ileri giderek merdivenlerden aşağı ve dışarıya, güneşli sokağa kadar ona

refakat etti. Büyük ölçüde karısı Beth'in hatırınaydı ki Primus, bir zamanlar esaslı biri olan bu üniversiteli şahsiyeti kendini daha fazla rezil etmekten alıkoymak umuduyla Coleman'a söyleyebileceği her şeyi olabildiğince etkili bir biçimde söylediğinden, ne kadar acımasız görünse de söylenmesi gereken her şeyi söylediğinden emin olmak istemişti. O hortlak olayı karısının ani ölümüyle de çakıştığından, o kadar ciddi bir biçimde aklını oynatmasına sebep olmuştu ki, Dekan Silk, yalnız düşüncesiz bir adım atıp istifa etmekle kalmamıştı (hem de tam aleyhindeki dava, düzmece seyrini neredeyse tamamlamış olduğu bir sırada), şimdi, dolu dolu iki yıl sonra bile, uzun vadede neyin çıkarına olup neyin olmayacağını hâlâ tartamaz bir hale gelmişti. Primus'a sanki Coleman Silk haksız olarak *yeterince* küçük düşürülmemiş de kara yazgılı bir adamın, kurnaz kalın kafalılığıyla bir Tanrı'nın gazabına uğramışçasına, son, kindar, haysiyet kırıcı bir saldırının, mağduriyetini ebediyen doğrulayacak nihai bir adaletsizliğin çılgın arayışındaymış gibi geliyordu. Küçük dünyasında bir zamanlar oldukça büyük bir gücün keyfini sürmüş olan bu adam, yalnız kendini bir Delphine Roux'nun ve bir Lester Farley'nin tecavüzlerine karşı korumaktan değil, zor durumdaki öz imgesi için aynı derecede tehlikeli olan, yaşlanmakta olan bir adamın, canlı, güçlü bir erkekliğin kaybını telafi etmek için kullanmaya çalışacağı acıklı baştan çıkmalara karşı, kendini savunmaktan da acizmiş gibi görünüyordu. Primus, Coleman'ın tavrından, Viagra konusunda doğru tahmin yürütmüş olduğunu anlıyordu. Bir başka kimyasal tehdit, diye düşündü genç adam. Esrar çekse de olurdu; Viagra'nın ona daha fazla bir yararı dokunmuyor.

Sokağa çıkınca, ikisi el sıkıştılar. Karısı daha o sabah, Dekan Silk'i göreceğini söylediği zaman, onun Athena'dan ayrılışından duyduğu üzüntüyü ifade etmiş, hortlak meselesindeki rolünden dolayı nefret ettiği Delphine Roux'dan yine küçümseyerek söz etmişti. "Coleman" dedi Primus "Faunia Farley senin dünyandan değil. Dün gece, onu şekillendiren, ezen ve benim kadar iyi bildiğin nedenlerle, asla kaçamayacağı o dünyayı iyice gördün. Bütün bunlar, dün geceden daha kötü bir şeye yol açabilir, çok daha kötü bir şeye. Seni mahvetmeye ve senin yerine kendilerinden birini getirebilmek için seni işinden

uzaklaştırmaya çalıştıkları bir dünyada mücadele etmiyorsun artık. Hırslarını asil ruhlu ideallerin arkasında gizleyen terbiyeli bir seçkinci eşitlikçiler çetesiyle mücadele etmiyorsun. Şimdi insanların acımasızlığının, kendini insancıl söylemle örtmeye zahmet etmediği bir dünyada mücadele ediyorsun. Bunlar, yaşam hakkındaki temel duyguları, yol boyunca haksız yere canlarına okunmuş olan insanlar. Senin davanın üniversite tarafından ele alınış biçimi yüzünden çektiklerin ne kadar berbat olsa da, bu insanlar onları her dakika, her saat, her..."

Bu aşamada Coleman'ın bakışında, *bu kadar yeter* ifadesi öyle açıkça okunuyordu ki Primus bile susmasının zamanı geldiğini anladı. Coleman görüşme boyunca, duygularını bastırarak zihnini açık tutmaya ve Primus'un, kendisinden neredeyse kırk yaş büyük bir meslek adamına, tedbirin erdemleri konusunda gösterişli bir nutuk atmaktan duyduğu fazlasıyla aşikâr hazzı görmezden gelmeye çalışarak sessizce dinlemişti. Biraz keyiflenmek için "Bana kızmak hepsine kendilerini daha iyi hissettiriyor; herkesi bana hatalı olduğumu söylemekte özgür bırakıyor" diye düşünmüştü. Ama sokağa çıktıklarında, savı sözden ya da kendini, her zaman olmuş olduğu o yetkili insandan, yetkili ve riayet edilen insandan ayırmak artık mümkün değildi. Müvekkiliyle doğrudan doğruya can alıcı noktalara değinerek konuşurken, Primus'un bu kadar çok hicivli süsleme yapması gerekmiyordu. Eğer amaç ikna edici, avukatça bir tarzda tavsiye vermek idiyse, çok *küçük* dozda bir istihza, işi daha etkili bir biçimde başarırdı. Ama parlak ve büyük şeylere yazgılı olduğu duygusu Primus'u ele geçirmiş gibi, diye düşündü Coleman. Böylece, bir tableti on dolara satılan bir ecza bileşiğiyle cinsel açıdan güçlü hale gelen gülünç bir yaşlı budalaya karşı kullandığı istihza sınır tanımamıştı.

"Olağanüstü çenebaz bir söz ustasısın, Nelson. Öyle keskin zekâlısın ki. Öyle akıcı konuşuyorsun ki. Sonu gelmeyen, aşırı ayrıntılı ve gösterişli cümlelerin ustasısın. Karşılaşmak zorunda kalmadığın tüm insanî sorunlara karşı da öylesine küçümsemeyle dolusun ki." Avukatı gömleğinin ön tarafından yakalayıp küstah orospu çocuğunu Talbots'un camından içeri fırlatma dürtüsü dayanılmazdı. Bunun yerine, geri çekilerek, kendini dizginleyerek, strateji bakımından elin-

den geldiği kadar yumuşak, yine de pek dikkatli olmayan bir biçimde konuşarak "Bir daha asla o kendine hayran sesini duymak ya da kendini beğenmiş kahrolası zambak beyazı yüzünü görmek istemiyorum" dedi Coleman.

"'Zambak beyazı' mı?" dedi Primus karısına o akşam. "Neden 'zambak beyazı'? İnsanların kullanıldıklarını ve onurlarının ellerinden alındığını düşündükleri zaman gösterdikleri tepki yüzünden onları asla sorumlu tutamazsın. Ama ona saldırıyor gibi görünmek *niyetinde* miydim? Tabii ki hayır. Daha da kötüsü. Daha kötü; çünkü bu yaşlı adam yolunu şaşırmış ve ben ona yardım etmek istedim. Daha kötü; çünkü adam bir hatayı sürdürerek bir felakete dönüştürmenin eşiğinde ve ben onu *durdurmak* istedim. Ona karşı bir saldırı olarak algıladığı şey, aslında onun tarafından ciddiye alınmak, onu etkilemek için gösterilen hatalı bir çabaydı. Başarısız oldum, Beth; işi tamamen yanlış yürüttüm. Belki de gerçekten ondan çekindiğim için. Kendi çelimsiz, küçük insan tarzında, adam bir güç. Onu büyük dekanken hiç tanımadım. Sadece başı dertte olan birisiyken tanıdım. Ama varlığını hissediyorsun. İnsanların ondan neden çekindiklerini görüyorsun. Bir yerde oturduğu zaman, orada *birisi* var. Bak, ne olduğunu bilmiyorum. Hayatında 5-6 defa gördüğün birisi hakkında ne düşüneceğini bilmek kolay değil. Belki de esasen bendeki bir aptallıktan kaynaklanıyor bu. Ama nedeni her neyse, kitaptaki her amatörce hatayı yaptım. Psikopatoloji, Viagra, The Doors, Norman O. Brown, doğum kontrolü, AIDS. Her şey hakkında her şeyi biliyordum. Özellikle eğer ben doğmadan önce olmuş bir şeyse, bilinebilecek her şeyi biliyordum. Özlü, pratik, nesnel olmalıydım; bunun yerine, kışkırtıcı davrandım. Ona yardım etmek istedim ve bunun yerine ona hakaret ettim, onun için işleri daha kötü bir hale getirdim. Hayır, bana öyle yüklendiği için ona kusur bulmuyorum. Ama tatlım, bunlar soruyu yanıtlamıyor: Neden *beyaz*?"

Coleman iki yıldır Athena kampusunda bulunmamıştı ve mecbur kalmadıkça artık kasabaya bile gitmiyordu. Athena öğretim üyelerinin her birinden nefret etmiyordu artık, sadece onlarla herhangi bir alakası olsun istemiyordu; havadan sudan da olsa, çene çalmak için duracak olursa, acısını gizleyemeyeceğinden ya da acısını gizliyor

olduğunu gizleyemeyeceğinden korkuyordu. Orada durup hırslanmaktan ya da daha kötüsü, kendini kaybederek durdurulamaz bir biçimde, haksızlığa uğramış adamın kederli türküsünün fazlaca açık seçik bir anlatımına girişmekten kendini alıkoyamayacağından korkuyordu. İstifasından birkaç gün sonra, Athena'dan on sekiz mil kadar uzakta, nehrin üzerinde basık bir fabrika kasabası olan Blackwell'deki bankada ve süpermarkette yeni hesaplar açtırmış ve hatta oradaki yerel kütüphane için bir kart almıştı. Koleksiyon ne kadar yetersiz de olsa, bir daha Athena'daki rafların arasında gezinmektense, orasını kullanmaya kararlıydı. Blackwell'deki YMCA'ya* katıldı. Günün sonunda Athena üniversite havuzunda yüzmek ya da neredeyse otuz yıldır işten sonra yaptığı gibi, Athena spor salonunda minder üzerinde idman yapmak yerine, turlarını haftada iki kez, aynı derecede hoş olmayan Blackwell Y havuzunda yapıyordu artık. Hatta yukarıya, köhne spor salonuna gidip uzmanlık okulundan beri ilk kez, kırklardakinden çok daha yavaş bir tempoda, hız torbasıyla çalışmaya ve ağır torbaya vurmaya başlamıştı. Kuzeye, Blackwell'e gitmek, dağdan aşağıya, Athena'ya gitmenin iki katı vakit alıyordu ama Blackwell'de eski meslektaşlarına rastlama ihtimali zayıftı ve rastladığında da gülümsemeden selam verip işine devam etmek, onun için Athena'nın güzel eski sokaklarında olacağı kadar sıkılgan bir duyguyla yüklü olmuyordu. Çünkü Athena'da ona kendisinin, üniversitenin ırkçısı olmadan önceki ve her şeyin farklı olduğu zamanlardaki halini bir şekilde hatırlatmayan tek bir sokak levhası, bir bank, bir ağaç, çimenlikteki tek bir anıt yoktu. Çimenliğin karşısındaki bir dizi dükkân, dekanlığı sırasında Athena'ya personel olarak, öğrenci olarak ve öğrenci ebeveyni olarak her türden yeni insan gelinceye kadar orada yoktu bile ve böylece, zaman içinde, üniversiteyi sarsmış olduğu kadar, camiayı da değiştirmeyi başarmıştı. Can çekişen antikacı dükkânı, kötü restoran, varlığını ancak sürdürebilen bakkal, mahallî içki dükkânı, taşra kasabası usulü berber, on dokuzuncu yüzyıl tuhafiye mağazası, stoku kıt kitapçı, kibarlık iddiasındaki çayhane, karanlık eczane, kasvetli meyhane, gazetesi olmayan gazeteci, boş, esrarengiz sihirbazlık dükkânı... Hepsi kaybolmuş, yerlerine doğru

* YMCA: Young Men's Christian Association (Genç Erkekler Hıristiyan Derneği). (ç.n.)

dürüst bir yemek yiyebileceğiniz, iyi bir fincan kahve içebileceğiniz, reçete yazdırabileceğiniz, iyi bir şişe şarap satın alabileceğiniz, Berkshire'dan başka bir şeyler hakkında bir kitap bulabileceğiniz ve ayrıca kışın sizi sıcak tutacak uzun iç çamaşırlarından başka bir şeyler bulabileceğiniz işyerleri gelmişti. Bir zamanlar Athena öğretim üyelerine ve müfredatına dayatmakla itibar kazandığı "nitelik devrimi"ni, kasıtsızca da olsa, kasaba sokağında da yaygınlaştırmıştı. Ki bu da sadece, burada böylesine bir yabancı haline gelmiş olmasının acısını ve şaşkınlığını artırıyordu.

İki yıl geçtikten sonra, kendini *onlar* tarafından kuşatılmış hissetmekten çok... (Delphine Roux dışında, artık Athena'daki hangi insan Coleman Silk ve hortlak olayıyla ilgileniyordu ki?) zorlukla bastırılan, kolayca uyarılan garezinin yaratmış olduğu yorgunlukla kuşatılmış hissediyordu. Athena sokaklarında şimdi, her şeyden önce, kayıtsızlıktan, korkaklıktan ya da hırstan dolayı, onun lehine en ufak bir protestoda bulunmayı başaramamış olanlardan çok, kendine karşı nefret duyuyordu. Doktoraları olan tahsilli birtakım insanların, mantıklı ve bağımsız düşünme kapasitesine sahip olduklarına inandığı için kendisinin işe almış olduğu bu insanların, aleyhindeki akıl almaz kanıtları tartarak yerinde bir sonuca varmaya hiçbir eğilim duymadıkları ortaya çıkmıştı. Irkçı. Bu sıfat Athena Üniversitesi'nde aniden, üzerinize yapışabilecek en duygu yüklü sıfat haline gelmişti. Tüm öğretim üyeleri o duygusallığa, personel dosyaları ve ilerideki terfileri konusundaki korkularına teslim olmuştu. Resmî bir tınlamayla "ırkçı" sözcüğü telaffuz edilmiş ve onun her bir potansiyel yandaşı, telaşla sipere koşmuştu.

Kampusa çıkmak mı? Mevsim yazdı. Okul tatildi. Athena'da geçen neredeyse kırk yıldan sonra, yıkılan ve kaybedilen her şeyden sonra, oraya ulaşmak için katlanmış olduğu her şeyden sonra, neden olmasın? Önce "hortlak" şimdi de "zambak beyazı"... Ağzından dökülecek hafifçe antikalaşmış bir sonraki tabirle, neredeyse sevimli olacak kadar zamansız bir sonraki deyimle kim bilir hangi itici kusuru sergilenecekti? İnsan mükemmel bir sözcükle nasıl da sergileniyor ya da mahvoluyor. Kamuflajı, kaplamayı ve örtüyü yok eden nedir? İşte bu; kendiliğinden, insanın düşünmesine bile gerek kalmadan telaffuz edilen doğru sözcük.

"Birinci kez söylüyorum: Hortlak dedim; çünkü hortlak demek istedim. Babam bir meyhaneciydi ama dili doğru kullanmamda ısrar ederdi ve ben ona verdiğim sözü tuttum. Sözcüklerin anlamları vardır; sadece yedi yıllık bir öğrenimle, bu kadarını babam bile bilirdi. Barın arkasında, devamlı müşterileri arasındaki tartışmaları yatıştırmaya yardım edecek iki şey saklardı: bir sopa ve bir sözlük. En iyi arkadaşımın sözlük olduğunu söylerdi bana ve bugün de benim için öyle. Çünkü sözlüğe bakarsak, 'hortlak'ın ilk anlamı olarak ne buluruz? Birincil anlamı olarak: 1. *Konuşma dili.* hayalet; heyula. "Ama Dekan Silk, bu şekilde algılanmamış. Size *ikinci* sözlük anlamını okuyayım. 2. *Aşağılayıcı.* zenci. Bu şekilde algılanmış ve bunun mantığını da görebiliyorsunuz: Onları tanıyan var mı yoksa onlar tanımadığınız siyahîler mi?" "Efendim, eğer niyetim, 'Onları tanıyan var mı yoksa siyahî oldukları için mi onları tanımıyorsunuz?' demek olsaydı, öyle derdim. 'Onları tanıyan var mı yoksa iki siyahî öğrenci oldukları için mi hiçbiriniz tanımıyorsunuz? Onları tanıyan var mı yoksa onlar hiç kimsenin tanımadığı siyahîler mi?' Eğer bunu kastetmiş olsaydım, *aynen bu şekilde* söylerdim. Ama onları asla görmemiş olduğuma ve adları dışında, onlar hakkında hiçbir bilgim olmadığına göre, siyahî öğrenciler olduklarını nasıl bilebilirdim? Tartışmasız olarak bildiğim şey, *görünmez* öğrenciler olduklarıydı ve görünmez şeyler için hayaletler, heyulalar için kullanılan sözcük; birincil anlamıyla kullandığım sözcüktür: hortlak. "Hortlak"tan bir sonraki sözlük girişi olan "hortlaksı" sıfatına bakın. Hortlaksı. Hepimizin çocukluktan hatırladığı bir sözcük; peki *bu* ne anlama geliyor? Kısaltılmamış sözlüğe göre: *'Konuşma dili.* 1. Hortlağa ya da hayalete benzer ya da yakışır; hortlakları anımsatan. 2. Tekin olmayan; korkutucu. 3. (öz. atlar için) Huzursuz; ürkek.' Özellikle atlar için. Şimdi, iki öğrencimi at olarak da nitelendirdiğimi ileri sürmek isteyen var mı? Hayır mı? Ama neden olmasın? Başlamışken, neden bu da olmasın?

Athena'ya son bir bakış ve sonra utanç tekmil olsun.

Silky. Silky Silk.* Elli yılı aşkın bir süredir bu adla anılmamıştı ama yine de neredeyse birisinin "Hey, Silky!" diye bağırdığını duymayı bekledi; sanki Doğu Orange'e geri gelmiş, okuldan sonra Mer-

* Silk ipek, silky ise ipeksi, düzgün, parlak anlamına gelir. (ç.n.)

kez Caddesi'nde yürüyormuş gibi. Athena'nın Kasaba Sokağı'nı geçip istifasından beri ilk kez, kampusa giden yokuşu çıkmaya başlamış olmak yerine, kız kardeşi Ernestine'le Merkez Caddesi'nde yürüyormuş, bir önceki akşam, şu Yahudi doktor, annelerinin Newark'taki hastanesinden şu büyük cerrah Dr. Fensterman, ailelerini ziyarete geldiğinde, Ernestine'in kulak misafiri olduğu şey hakkındaki o çılgın öyküsünü dinliyormuş gibi. O sırada Coleman spor salonunda atletizm takımıyla idman yapıyordu ama Ernestine evdeydi; mutfakta ödevini yapıyor ve oradan, anne ve babalarıyla oturma odasında oturan Dr. Fensterman'ın, oğulları Bertram'ın birincilikle mezun olarak diploma töreninde veda söylevini verme hakkını kazanmasının, kendisi ve Bayan Fensterman için neden son derece önemli olduğunu açıklayışını duyabiliyordu. Silklerin de bildiği gibi, şimdi sınıflarında birinci olan Coleman'dı. Bert ise ikinciydi; gerçi bir tek notla Coleman'ın gerisindeydi. Bir önceki dönem Bert'ün karnesinde fizikten aldığı o tek B, aslında hakkıyla A olması gereken o B, son sınıftaki iki en üstün öğrenciyi ayıran tek şeydi. Dr. Fensterman, Bay ve Bayan Silk'e Bert'ün babasını izleyerek tıp okumak istediğini ama bunu yapabilmek için mükemmel bir sicili olmasının ve sadece üniversitede mükemmel olmasının değil, ta yuvadan başlayarak olağanüstü bir sicili olmasının zorunlu olduğunu açıkladı. Belki Silkler Yahudileri tıp fakültelerinden, özellikle Harvard ve Yale'deki tıp fakültelerinden uzak tutmak için tasarlanmış ayrımcı kotalardan haberdar değildiler; oysa Dr. ve Bayan Fensterman, eğer Bert'e fırsat verilecek olursa, buralarda parlakların en parlağı olabileceğinden emindiler. Çoğu tıp fakültesindeki çok kısıtlı Yahudi kotasından dolayı, Dr. Fensterman kendisi de öğrenimi için Alabama'ya gitmek durumunda kalmış ve siyahların mücadele etmek zorunda olduğu şeyleri orada ilk elden görmüştü. Dr. Fensterman, akademik kurumlarda siyah öğrencilere karşı varolan önyargının Yahudilere karşı olandan çok daha kötü olduğunu biliyordu. Silklerin örnek bir zenci aile olarak seçkin bir duruma gelmek için aştıkları engelleri biliyordu. Ekonomik bunalımda optik mağazası iflas ettiğinden beri Bay Silk'in katlanmak zorunda kaldığı büyük sıkıntıları biliyordu. Bay Silk'in kendisi gibi üniversite mezunu olduğunu biliyordu ve vekil-

harç olarak demiryollarında çalışmakla... "Bir garson için böyle dedi Coleman, 'vekilharç' dedi." Meslekî eğitimiyle hiçbir şekilde mütenasip olmayan bir iş yaptığını biliyordu. Bayan Silk'i hastaneden tanıyordu, tabii. Dr. Fensterman'ın kanaatince, hastane personeli arasında, Bayan Silk'ten daha mükemmel, daha zeki, bilgili, güvenilir ve becerikli bir hemşire yoktu ve bu kanaati, hemşire denetçisinin kendisi de paylaşıyordu. Kanaatince, Gladys Silk çoktan tıbbî cerrahî katına başhemşire olarak atanmış olmalıydı. Dr. Fensterman'ın Silklere vermek istediği vaatlerden biri, o andaki tıbbî cerrahî başhemşiresi Bayan Noonan'ın emekli olmasından sonra, o görevin Bayan Silk'e verilmesini sağlamak için personel müdürüyle ilgili olarak elinden gelen her şeyi yapmaya hazır olduğuydu. Dahası, Coleman üniversiteye gideceği ve ailenin kuşkusuz ilave masraflara gireceği zaman, toptan bir meblağ halinde ödenebilecek üç bin dolarlık faizsiz, geri ödemesiz bir "borç"la Silklere yardımcı olmaya hazırdı. Karşılığında da zannedebilecekleri kadar çok şey istemiyordu. İkincilikle mezun olup diploma töreninde açılış söylevini verecek öğrenci olarak Coleman yine de 1944 mezunları arasında en yüksek dereceli siyahi öğrenci olacaktı. Üstelik E.O.'dan şimdiye kadar mezun olmuş en yüksek dereceli siyah öğrenci. Bu not ortalamasıyla, Coleman muhtemelen ilçedeki, hatta eyaletteki en yüksek dereceli siyah öğrenci olacak ve Howard Üniversitesi'ne kaydolduğu zaman, liseyi birinci değil de ikinci olarak bitirmiş olması hiçbir şey değiştirmeyecekti. Böyle bir dereceyle, en küçük bir zorlukla bile karşılaşma ihtimali pek düşüktü. Coleman hiçbir şey kaybetmeyecek, öte yandan Silkler çocuklarının üniversite masraflarına yatırabilecekleri üç bin dolara sahip olacaklardı. Ayrıca, Dr. Fensterman'ın desteği ve arka çıkmasıyla, Gladys Silk yükselerek sadece birkaç yıl içinde, Newark kentindeki herhangi bir hastanenin herhangi bir katındaki ilk siyah başhemşire olabilirdi pekâlâ. Coleman'dan talep edilen tek şey ise en zayıf olduğu iki konuyu seçerek, final imtihanlarında A yerine B almaktı. Ondan sonra bütün konularından A almak Bert'e düşüyordu. Bunu yapmak, pazarlığın kendine düşen payını yerine getirmeyi oluşturacaktı. Eğer Bert bütün bu A'ları alacak kadar sıkı çalışmayarak herkesi hayal kırıklığına uğratacak olursa o zaman iki çocuk, işi dü-

rüst bir bereberlikle bitirirlerdi ya da Coleman birinci bile gelebilirdi ve Dr. Fensterman vaatlerini yine de yerine getirirdi. Söylemeye gerek yoktu ki bu anlaşma, ilgili herkes tarafından gizli tutulacaktı.

Duydukları Coleman'a o kadar keyif vermişti ki Ernestine'in elinden kurtularak sokakta ileriye doğru fırladı; yüksek sesle, "En zayıf iki konum; hangileriymiş bunlar?" diye bağırarak, coşkun bir keyifle Merkez Caddesi boyunca Evergreen'e ve sonra geriye koştu. Sanki Dr. Fensterman, Coleman'a akademik bir zayıflık atfetmekle son derece komik bir fıkra anlatmış gibiydi. "Ne dediler, Ern? Babam ne dedi?" "Duyamadım. Çok alçak sesle söyledi." "Annem ne dedi?" "Bilmiyorum. Annemi de duyamadım. Ama doktor gittikten sonra ne söylediklerini duydum." "Söyle bana! Ne?" "Babam, 'O adamı öldürmek istedim' dedi." "Öyle mi dedi?" "Gerçekten. Evet." "Ya annem?" "'Ben sadece dilimi ısırdım.' Annem böyle söyledi 'Ben sadece dilimi ısırdım.'" "Ama *ona* ne söylediklerini duymadın, öyle mi?" "Hayır." "Pekâlâ, sana şunu söyleyeyim: bunu yapmayacağım." "Tabii ki yapmayacaksın" dedi Ernestine. "Ama ya babam ona yapacağımı söylediyse?" "Sen deli misin, Coleman?" "Ernie, üç bin dolar babamın bütün bir senede kazandığından daha fazla. Ernie, üç bin dolar!" Dr. Fensterman'ın babasına bütün o parayla doldurulmuş büyük bir kese kâğıdı verdiğini düşünmek de yeniden koşmasına neden oldu; şaklabanlıkla hayalî birtakım alçak engelleri atlayarak Evergreen'e ve geriye koştu. Art arda birkaç yıldır alçak engellide Essex İli lise şampiyonu olmuş ve yüz metre koşusunda ikinci gelmişti. Bir zafer daha; bunu düşünüyordu. Muhteşem, emsalsiz, eşi bulunmaz Silky Silk için rekor kıran bir zafer daha! Bir atletizm yıldızı olduğu kadar, sınıf birincisiydi de elbette ama aynı zamanda, daha on yedi yaşında olduğundan, Dr. Fensterman'ın teklifi onun için, hemen hemen herkesin gözünde son derece önemli olduğu dışında bir anlam taşımıyordu. Büyük tabloyu henüz kavrayamıyordu.

Hemen herkesin beyaz olduğu, ya fakir İtalyan olup kasabanın Orange ucunda veya Newark'ın Birinci Bölge'si civarında ya da Piskoposluğa bağlı ve zengin olup Upsala'da veya Güney Harrison dolaylarındaki büyük evlerde yaşadığı Doğu Orange'de zencilerden bile daha az Yahudi vardı; ama yine de o günlerde, Coleman'ın dersler

dışındaki etkinliklerinde herkesten daha başarılı kişiler, Yahudiler ve onların çocuklarıydı. İlk olarak, bir önceki yıl akşam boks sınıfına katıldığı zaman Coleman'ı neredeyse evlat edinmiş Doc Chizner vardı ve şimdi de Bert'ün birinci gelebilmesi için Coleman'ın ikinci olmasına karşılık üç bin dolar teklif eden Dr. Fensterman. Doc Chizner, boksu çok seven bir diş hekimiydi. Fırsat buldukça dövüşlere giderdi. Jersey'de Laurel Garden'a ve Meadowbrook Bowl'a, New York'ta Garden'a ve ta St. Nick'in yerine. İnsanlar şöyle derdi: "Doc'un yanına oturuncaya kadar dövüşü bildiğinizi sanırsınız. Ama Doc Chizner'ın yanına oturduğunuz zaman, aynı dövüşü seyretmediğinizi anlarsınız." Doc, Newark'taki Altın Eldivenler de dahil olmak üzere, Essex İli'nin her tarafındaki amatör dövüşlerde hakemlik yapardı. Orange'in her tarafında, Maplewood'da, Irvington'da... Newark'ın güneybatı köşesindeki Weequahic bölgesi kadar uzak yerlerde yaşayan Yahudi aileler, kendilerini korumasını öğrenmeleri için, oğullarını Doc'un yerel boks derslerine gönderirlerdi. Coleman Doc Chizner'ın sınıfına, boksu bilmediği için değil, babası oğlunun lisedeki ikinci yılından beri, atletizm çalışmasından sonra, tek başına ve bazen haftada üç kez, sezdirmeden Newark'ın kenar mahallelerindeki Yüksek Sokak'tan Morton Sokağı'na, Newark Delikanlılar Kulübü'ne gittiğini ve dövüşçü olmak için gizlice antrenman yaptığını keşfettiği için girmişti. Başladığında on dört yaşında ve elli kiloydu; orada iki saat idman yapar, gevşer, üç raunt idman dövüşü yapar, ağır torbaya vurur, hız torbasına vurur, ip atlar, egzersizlerini yapar ve sonra ödevlerini yapmak üzere eve yollanırdı. Bir önceki yıl Boston'daki Milli Şampiyona'yı kazanan Cooper Fulham'le iki kez idman dövüşü yapma şansına bile sahip olmuştu. Coleman'ın annesi hastanede arka arkaya bir buçuk, hatta iki nöbet tutuyordu; babası trende garsonluk yapıyor ve uyku saatleri dışında hemen hiç evde bulunmuyordu; ağabeyi Walt önce üniversitede, sonra da orduda olduğu için evden uzaktaydı ve böylece Coleman, istediği gibi gelip gidiyordu. Ernestine'e gizlilik yemini ettiriyor ve notlarının düşmemesini sağlama bağlıyor, okuldaki çalışma salonunda, gece yatakta, Newark'a gidip gelirken otobüslerde (iki yönde ikişer otobüs) hiç kimsenin Morton Sokağı işini keşfetmemesi için derslerine her zamankinden daha fazla asılıyordu.

Amatör boks yapmak istediğinizde, gideceğiniz yer Newark Delikanlılar Kulübü'ydü ve eğer iyiyseniz ve on üçle on sekiz yaş arasındaysanız Paterson'daki, Jersey City'deki, Butler'daki Delikanlılar Kulübü'nden, Ironbound PAL'dan ve benzer yerlerden kişilerle maç yapabilirdiniz. Delikanlılar Kulübü'nde bir sürü çocuk vardı, bazıları Rahway'den, Linden'dan, Elizabeth'ten, iki tanesi Morristown kadar uzak bir yerden. Belleville'den gelen Kukla dedikleri bir sağır dilsiz de vardı ama çoğu Newark'tandı ve hepsi siyahtı; oysa kulübü işleten iki adam beyazdı. Bunlardan biri, Mac Machrone, Batı Yakası Parkı'nda polisti, bir tabancası vardı ve Coleman'a, eğer egzersiz koşusunu yapmıyor olduğunu keşfedecek olursa, onu vuracağını söylerdi. Mac hıza inanırdı; Coleman'a da bu yüzden inanıyordu. Hıza, hız ayarına ve karşı vuruşa inanırdı. Bir kez Coleman'a nasıl duracağını, nasıl hareket edeceğini ve nasıl yumruk atacağını öğrettikten, delikanlının ne kadar çabuk öğrendiğini, ne kadar zeki olduğunu ve reflekslerinin ne kadar hızlı olduğunu gördükten sonra, ona daha ince şeyleri öğretmeye başladı. Başını nasıl oynatacağını, yumruklardan nasıl sıyrılacağını, yumrukları nasıl engelleyeceğini, nasıl karşılık vereceğini. Coleman'a kısa darbeyi öğretmek için Mac, "Sanki fiskeyle burnundan bir pire atar gibi. Ona fiske atıver" diye tekrarlıyordu. Coleman'a sadece kısa darbesini kullanarak dövüş kazanmayı öğretti. Kısa darbeyi vur, yumruğu indir, karşıla. Bir kısa darbe gelir, sıyrılırsın, sağ karşı vuruşu yaparsın. Ya da içeri sıyırırsın, çengel vuruşla karşılarsın. Ya da sadece aşağıya dalarsın, kalbine bir sağ vurursun, midesine bir sol çengel vurursun. Coleman, narin yapılı olduğu halde, bazen kısa vuruşu iki eliyle hızla tutar, çocuğu çeker ve sonra midesine çengel vurur, yükselir, başına çengel vururdu. "Yumruğa vur. Karşı vuruş yap. Sen bir karşı vuruşçusun, Silky. Sen busun, sadece busun." Sonra Paterson'a gittiler. İlk amatör turnuva dövüşü. Çocuklardan biri bir kısa vuruş yapıyor ve Coleman geriye eğiliyordu ama ayakları yere sıkı basıyor ve geri gelip çocuğu bir sağla karşılayabiliyordu. Bütün dövüş boyunca çocuk böyle yapıp durdu. Böylece Coleman üç raundu da kazandı. Delikanlılar Kulübü'nde, Silky Silk'in stili oldu bu. Arada yumruk atması ise hiç kimsenin bir şey yapmadan orada öylece durduğunu söylememesi içindi. Çoğunlukla öteki çocuğun atmasını beklerdi, sonra karşılığında

iki, üç tane atardı ve sonra ayrılır ve yine beklerdi. Coleman, yönetmek yerine hasmının yönetmesini bekleyerek ona daha çok vurabiliyordu. Sonuç olarak, Coleman on altı yaşına gelinceye kadar, sadece Essex ve Hudson illerinde, silahhanedeki amatör gösterilerde, Pythias Şövalyeleri'nde, ordu emeklileri hastanesinde gaziler için yapılan gösterilerde, Altın Eldivenler şampiyonu olan üç çocuğu yenmiş olmalıydı. Hesapladığına göre, o zamana kadar 112, 118, 126 kez kazanmış olabilirdi. Ancak gazetelere çıkmadan ve ailesi keşfetmeden Altın Eldivenler'de dövüşebilmesinin bir yolu yoktu. Ama yine de keşfettiler. Bunun nasıl olduğunu bilmiyordu. Bilmesi de gerekmiyordu. Keşfettiler çünkü birisi onlara söyledi. Bu kadar basitti.

Bir pazar günü, kiliseden sonra, hep birlikte yemeğe oturuyorlardı ki babası, "Nasıl gitti, Coleman?" diye sordu.

"Ne nasıl gitti?"

"Dün gece. Pythias Şövalyeleri'nde. Nasıl gitti?"

"Pythias Şövalyeleri de nedir?" diye sordu Coleman.

"Dün doğduğumu mu sanıyorsun, oğlum? Pythias Şövalyeleri, dün gece turnuvayı yaptıkları yer. Programda kaç dövüş vardı?"

"On beş."

"Peki, sen ne yaptın?"

"Kazandım."

"Şimdiye kadar kaç dövüş kazandın? Turnuvalarda, gösterilerde. Başladığından beri kaç tane?"

"On bir."

"Peki, kaç tane kaybettin?"

"Şimdiye kadar, hiç."

"Peki, saat için ne kadar aldın?"

"Hangi saat?"

"Lyons Ordu Emeklileri Hastanesi'nde kazandığın saat. Dövüşü kazandığın için gazilerin sana verdiği saat. Mulberry Sokağı'nda rehin verdiğin saat. Newark'ta Coleman, geçen hafta Newark'ta rehin verdiğin saat."

Adam her şeyi biliyordu.

"Ne kadar aldığımı düşünüyorsun?" diye cevap vermeye cüret etti Coleman ama konuşurken babasına bakmadı. Bunun yerine sadece

pazar günü kullandıkları özel masa örtüsündeki, nakışla işlenmiş desene baktı.

"İki dolar aldın, Coleman. Ne zaman profesyonel olmayı planlıyorsun?"

"Bunu para için yapmıyorum" dedi, hâlâ gözlerini kaçırarak. "Para benim için önemli değil. Zevk için yapıyorum. Zevk almadan yapılacak bir spor değil bu."

"Biliyor musun, eğer baban olsaydım Coleman, şimdi sana ne derdim, biliyor musun?"

"Babamsın zaten" dedi Coleman.

"Ya, öyle miyim?" dedi babası.

"E, tabii..."

"A... ben hiç emin değilim. Babanın belki de Newark Delikanlılar Kulübü'ndeki Mac Machrone olduğunu düşünüyordum."

"Haydi ama baba. Mac antrenörüm."

"Anlıyorum. Peki, baban kim o halde, öğrenebilir miyim?"

"Biliyorsun. Sensin. Sensin, baba."

"Öyle miyim? Sahiden mi?"

"Hayır!" diye bağırdı Coleman. "Hayır, değilsin!" Bu noktada, pazar yemeğinin en başında, koşarak evden çıktı ve bir saate yakın süre egzersiz koşusu yaptı. Merkez Caddesi'nden yukarı, Orange hattı boyunca, sonra Orange'in içinden ta Batı Orange hattına kadar, sonra Watchung Caddesi'ni geçerek Rosedale Mezarlığı'na ve sonra Washington'dan güneye, Main'e döndü. Koşuyor ve yumruk atıyor, seğirtiyor, sonra sadece koşuyor, sonra sadece seğirtiyordu. Sonra Brick Church İstasyonu'na dönerken yol boyunca gölge boksu yaptı ve nihayet seğirterek açıklığı geçti ve eve yöneldi. İçeriye, ailenin tatlılarını yemekte olduğu yemek odasına geri girdi ve yerinden fırladığı zamankinden çok daha sakin bir halde, tekrar yerine oturmayı ve babasının kaldığı yerden devam etmesini beklemeyi bildi: Asla sükûnetini bozmayan babasının. İnsana başka şekilde boyun eğdiren babasının. Sözcüklerle, konuşmayla, "Chaucer'ın, Shakespeare'in ve Dickens'ın dili" dediği şeyle boyun eğdiren, hiç kimsenin asla sizden alamayacağı ve Bay Silk'in daima büyük bir dolgunluk, berraklık ve gösterişle, sanki sıradan konuşmalarda bile Marcus Antonius'un

Sezar'ın cesedi başında verdiği söylevi okuyormuş gibi zengince seslendirdiği İngiliz diliyle boyun eğdiren babasının. Üç çocuğunun her birine Bay Silk'in en iyi ezberlediği oyundan alınma bir göbek adı verilmişti; onun görüşüne göre İngiliz edebiyatının doruk noktası ve ihanetin, şimdiye kadar yazılmış en eğitici incelemesi olan oyundan: Silk'lerin en büyük oğlu Walter Antony'ydi; ikinci oğul Coleman Brutus'tu; küçük kız kardeşleri Ernestine Calpurnia, göbek adını Sezar'ın sadık karısından alıyordu.

Bay Silk'in kendi adına çalışma hayatı, bankaların kapanmasıyla acı bir sona ulaşmıştı. Orange'deki optik mağazasını kaybettikten sonra kendini toparlaması oldukça uzun bir zaman almıştı, tabii eğer buna gerçekten toparlanma denilebilirse. Zavallı babanız, derdi anneleri, her zaman kendi adına çalışmayı isterdi. Üniversiteye güneyde, geldiği yer olan Georgia'da devam etmiş (anneleri New Jersey'dendi), çiftçilik ve hayvancılık okumuştu. Ama sonra okulu bırakmış ve kuzeyde, Trenton'da, optik okuluna gitmişti. Sonra Birinci Dünya Savaşı için orduya alınmış, sonra anneleriyle tanışmış, onunla birlikte Doğu Orange'e taşınmış, mağazayı açmış, evi almış, sonra iflas etmişti ve şimdi bir yemekli vagonda garsondu. Ama yemekli vagonda yapamıyorsa da, hiç olmazsa evde, bütün ağırlığı, titizliği ve açıklığıyla konuşabiliyor ve insanı sözcüklerle utandırabiliyordu. Çocuklarının düzgün konuşması konusunda çok titizdi. Onlar büyürken asla, "Hav hava bak" dememişlerdi. Hatta "Kuçu kuçuya bak" bile dememişlerdi. "Doberman'a bak. Tazıya bak. Teriyere bak" demişlerdi. Nesnelerin sınıflara ayrıldıklarını öğrenmişlerdi. Doğru adlandırmanın gücünü öğrenmişlerdi. Bay Silk onlara İngilizce öğretiyordu. Eve gelen ufaklıkların, çocuklarının arkadaşlarının bile daima İngilizcelerini düzeltiyordu.

Optikçiyken, yani, rahip kıyafetini andıran koyu renkli takım elbise üzerine beyaz doktor önlüğü giyip aşağı yukarı düzenli saatlerde çalışırken tatlıdan sonra yemek masasında oturup gazete okurdu Hepsi okurlardı. Çocukların her biri, bebek Ernestine bile, mizah sayfası hariç *Newark Akşam Gazetesi*'ni sırayla okumak zorundaydı Coleman'ın babaannesi, sahibesinden okumayı öğrenmişti ve köleliğin kaldırılmasından sonra, o zamanlar Georgia Eyaleti Siyahlar İçin

Normal ve Endüsriyel Okulu denilen okula gitmişti. Coleman'ın büyükbabası, bir Metodist rahibiydi. Silk ailesinin fertleri bütün eski klasikleri okumuştu. Silk ailesinde çocuklar ödüllü boks maçlarına değil, zırhları görmek üzere New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi'ne, Güneş sistemini öğrenmek üzere Hayden Gökevi'ne, düzenli olarak da Tabiat Tarihi Müzesi'ne götürülürlerdi. Sonra, 1937'de, Temmuz'un 4'ünde maliyetine rağmen Bay Silk hepsini Broadway'deki Müzik Kutusu Tiyatrosu'na, *Haklı Olmayı Yeğlerim*'de George M. Cohan'ı görmeye götürdü. Coleman babasının ertesi gün telefonda kardeşine, yani Bobby Amca'ya, neler söylediğini hâlâ hatırlıyordu. "Defalarca sahneye geri çağırıldıktan sonra perde George M. Cohan'ın üzerine kapandığı zaman adam ne yaptı, biliyor musun? Çıktı ve bir saat boyunca bütün şarkılarını söyledi. Her birini. Bir çocuk tiyatroyla daha iyi bir şekilde tanıştırılabilir mi?"

"Eğer baban olsaydım" diye devam etti Coleman'ın babası, delikanlı boş tabağının başında ciddiyetle otururken, "şimdi sana ne söylerdim, biliyor musun?"

"Ne?" dedi Coleman. Yumuşak bir sesle konuşuyordu; yaptığı o egzersiz koşusundan nefesi kesildiği için değil, artık bir optikçi değil de bir yemekli vagon garsonu olan ve ölünceye kadar da bir yemekli vagon garsonu olarak kalacak kendi babasına, babası olmadığını söylediği için ıslah olmuş olduğu için.

"Şöyle derdim: 'Dün gece kazandın, öyle mi? İyi. Şimdi yenilgi almadan çekilebilirsin. Çekildin.' Böyle derdim, Coleman."

Daha sonra, Coleman öğleden sonrayı ödevlerini yaparak geçirdikten ve annesi, babasıyla konuşup onu ikna etmeye çalışma fırsatı bulduktan sonra Coleman onunla konuştuğunda, her şey çok daha kolay oldu. O zaman hepsi birlikte oturma odasında, aşağı yukarı barış içinde oturup Coleman'ın boksun harikalarını, üstünlük sağlamak için kullanılması gereken bütün kaynaklar göz önüne alınırsa, atletizmde kazanmayı bile aşan harikalarını anlatışını dinleyebildiler.

Bu defa soruları soran annesiydi ve onu yanıtlamak sorun değildi. Küçük oğlu, Gladys Silk'in kurmuş olduğu her iyileştirici düşle bir armağan gibi paketlenmişti. Giderek daha yakışıklı ve daha zeki bir hale geldikçe, çocuğu düşlerden ayırt etmek annesi için daha da zor-

laşıyordu. Hastanedeki hastalara karşı duyarlı ve müşfik olabildiği kadar, diğer hemşirelerle, doktorlarla, hatta beyaz doktorlarla bile, titiz ve katı da olabiliyor, onlara, kendine dayattıkları kadar sıkı davranış kuralları dayatıyordu. Ernestine'le de öyle olabiliyordu. Ama Coleman'la asla. Coleman hastaların aldığını alıyordu: Onun dikkatli şefkatini ve bakımını. Coleman istediği hemen her şeyi alıyordu. Baba yol gösteriyor, anne sevgiyle besliyordu. Eski çifte yumruk.

"Tanımadığın birine nasıl öfkelendiğini anlamıyorum. Özellikle senin" dedi, "o mutlu tabiatınla."

"Öfkelenmiyorsun. Sadece konsantre oluyorsun. Bu bir spor. Dövüşten önce ısınıyorsun. Gölge boksu yapıyorsun. Üzerine gelecek olan şey için kendini hazırlıyorsun."

"Eğer hasmını daha önce hiç görmemişsen?" diye sordu babası, küçümsemesini elinden geldiği kadar dizginleyerek.

"Sadece şunu demek istiyorum" dedi Coleman, "öfkelenmen *gerekmiyor.*"

"Ama" diye sordu annesi, "ya öteki çocuk öfkeliyse?"

"Fark etmez. Aklınla kazanıyorsun, öfkelenerek değil. Öfkelensin. Kimin umurunda? Düşünmen gerekiyor. Bir satranç oyunu gibi. Kediyle fare gibi. Bir adamı yönetebilirsin. Dün gece bir çocukla dövüştüm; on sekiz, on dokuz yaşlarındaydı ve biraz yavaştı. Başımın üstüne bir kısa vuruş yaptı. Böylece bir daha yaptığı zaman, ona hazırdım ve bum!. Sağ vuruşla karşıladım, yumruğun nereden geldiğini bilemedi. Onu yere indirdim. İnsanları yere indirmem ama bu adamı indirdim. Bunu da beni o yumrukla tekrar yakalayabileceğini düşündürdüğüm için yaptım."

"Coleman" dedi annesi, "duyduğum şeylerin tınısını beğenmiyorum."

Coleman ona göstermek için ayağa kalktı. "Bak. Yavaş bir yumruktu. Görüyor musun? Kısa vuruşunun yavaş olduğunu ve beni yakalayamadığını gördüm. Bana zarar veren bir şey değildi, anne. Eğer tekrar yaparsa, sıyrılırım ve sağla geri patlatırım, diye düşünüyordum sadece. Böylece tekrar attığı zaman, öyle yavaş olduğu için geldiğini gördüm ve karşılayıp onu yakalayabildim. Onu yere indirdim anne ama kızgın olduğum için değil. Daha iyi boks yaptığım için."

"Ama dövüştüğün şu Newark'lı çocuklar sahip olduğun arkadaşlara hiç benzemiyorlar" dedi annesi ve sevgiyle, Doğu Orange Lisesi'nde geçirdiği yıldaki en terbiyeli, en parlak diğer iki zenci çocuğun adlarını söyledi; bunlar sahiden de okulda birlikte yemek yediği ve vakit geçirdiği dostlarıydı. "Bu Newark'lı çocukları sokakta görüyorum. Bu çocuklar öyle *sert* ki" dedi. "Atletizm bokstan çok daha medeni, sana çok daha yaraşır bir şey. Hayatım, o kadar güzel koşuyorsun ki."

"Ne kadar sert oldukları ya da ne kadar sert olduklarını sandıkları fark *etmez*" dedi Coleman ona. "Sokakta fark eder. Ama ringde fark etmez. Sokakta bu çocuk muhtemelen beni döve döve serseme çevirebilirdi. Ama ringde? Kurallar varken? Eldivenler varken? Hayır, hayır, bir yumruk bile indiremedi."

"Ama ya sana *vurabildikleri* zaman ne oluyor? Sana zarar veriyor olmalı. O darbe. Zarar veriyor olmalı. Bu da o kadar tehlikeli ki. Başın. *Beynin.*"

"Yumrukla birlikte dönüyorsun, anne. Başını nasıl döndüreceğini sana orada öğretiyorlar. Böyle, görüyor musun? Darbeyi hafifletiyor bu. Bir kez, sadece bir kez ve sadece ahmak olduğum için, sadece kendi aptalca hatam yüzünden ve bir solakla dövüşmeye alışık olmadığım için, biraz sersemledim. Başını duvara çarptığında, biraz başın döner ve sarsılmış hissedersin ya, işte sadece onun gibi bir şey. Ama sonra birdenbire vücudun toparlanıveriyor. Bütün yapman gereken sadece adama tutunmak ya da uzaklaşmak. Sonra kafan düzeliyor. Bazen burnuna darbe alıyorsun, gözlerin bir an için biraz sulanıyor ama o kadar. Ne yaptığını biliyorsan, hiç de tehlikeli değil."

Bu kadarı babası için yeterliydi. "İnsanların, geldiğini asla görmedikleri yumruklar yediğini gördüm. Bu olduğu zaman da" dedi Bay Silk, "gözleri sulanmıyor; bu olduğu zaman, onları yere seriyor. Joe Louis bile, hatırlarsan, yere serilmişti, öyle değil mi? Yanılıyor muyum? Eğer Joe Louis yere serilebiliyorsa, Coleman, sen de serilebilirsin."

"Evet ama baba, o ilk gece Louis'le dövüştüğü zaman, Schmeling bir zaafını gördü. Zaafı da şuydu: Louis kısa vuruşunu yaptığı zaman, geri gelmek yerine... " Delikanlı yine ayağa kalkıp ebeveynine ne

demek istediğini gösterdi. "Geri gelmek yerine, sol elini indiriyordu, görüyor musunuz Schmeling karşı vuruş yapıp duruyordu ve Schmeling onu böyle nakavt etti. Hepsi düşünmeye bağlı. Gerçekten, *öyle*, baba. Sana yemin ederim."

"Öyle deme. 'Sana yemin ederim' deme."

"Demem, demem. Ama bak, eğer pozisyon aldığı yere geri gelmezse, onun yerine buraya gelirse, o zaman adam sağ eliyle karşılayacaktır ve eninde sonunda onu yakalayacaktır. O ilk kez işte böyle oldu. Tam olarak böyle oldu."

Ama Bay Silk birçok dövüş görmüştü; orduda gördüğü, birlikler için geceleyin askerler arasında düzenlenen bazı dövüşlerde, dövüşçüler yalnız Joe Louis gibi nakavt edilmekle kalmamış, öyle kötü yaralanmışlardı ki, kanamayı durdurmak için hiçbir şey yapılamamıştı. Üssünde kafalarını ana silahları olarak kullanan siyah dövüşçüler görmüştü; kafalarında bir eldiven olması gereken sert sokak dövüşçüleriydi bunlar, diğer dövüşçünün yüzü bir yüz olarak tanınamayacak hale gelinceye kadar kafalarıyla toslayıp duran aptal adamlardı. Hayır, Coleman yenilgi almadan çekilecekti ve eğer zevk olsun, spor olsun diye boks yapmak istiyorsa bunu, Bay Silk'e göre kenar mahalle çocukları için, ya suç dünyasına ya da hapse girecek cahiller ve serseriler için olan Newark Delikanlılar Kulübü'nde değil, hemen orada, Doğu Orange'de, Bay Silk işini kaybetmeden önce, Birleşik Elektrik İşçileri'nin üyelerine gözlük sağlayan bir optikçiyken sendikanın diş hekimliğini yapan Doc Chizner'ın nezareti altında yapacaktı. Doc Chizner hâlâ diş hekimiydi ama iş saatlerinden sonra Yahudi doktorların, avukatların ve işadamlarının oğullarına boksun temel becerilerini öğretiyordu ve onun sınıfındaki hiç kimse zarar görmüyor ya da ömür boyu sakat kalmıyordu, bundan emin olabilirdiniz. Coleman'ın babasına göre Yahudiler, Dr. Fensterman gibi küstah ve tatsız Yahudiler bile, Kızılderili izciler gibiydi; toplumlarının dışındakilere içeriye giriş yolunu gösteren, sosyal olanakları gösteren, zeki bir siyah aileye bu işin nasıl yapılabileceğini gösteren kurnaz insanlardı.

Coleman Doc Chizner'in grubuna işte böyle katıldı ve bütün ayrıcalıklı Yahudi çocuklarının tanıdığı siyahî çocuk; muhtemelen

ömür boyu tanıyacakları tek siyahî çocuk haline geldi. Kısa sürede Doc'un asistanı oldu. Bu Yahudi çocuklara, tam olarak Mac Machrone'un üstün öğrencisine öğretmiş olduğu, enerjiyi ve hareketi idareli kullanmanın ince noktalarını değil ama temel şeyleri öğretmeye başladı ki, zaten onlar da bu kadarını istiyorlardı. "Bir deyince, kısa vuruş yapacaksın. Bir-bir deyince, çifte kısa vuruş yapacaksın. Bir-iki deyince, sol kısa, sağ çapraz vuracaksın. Bir-iki-üç, sol kısa, sağ çapraz, sol çengel vuracaksın." Ara sıra da burnu kanayan birisi, bir daha dönmemek üzere dersleri bırakıyordu. Diğer öğrenciler eve gittikten sonra Doc Chizner Coleman'la yalnız çalışıyor, bazı geceler onunla ciddi ciddi yakın dövüş yaparak dayanıklılığını geliştiriyordu. Bu dövüş tarzında, çekiştiriyor, çekiyor, vuruyordunuz ve böylece daha sonra, idman boksu yapmak buna kıyasla çocuk oyunu gibi geliyordu. Doc, daha sütçünün atı arabayı çekerek sabah teslimatıyla birlikte mahalleye yeni varırken, Coleman'ın, kalkıp dışarı çıkmasını, idman koşusuna ve gölge boksuna başlamasını sağlıyordu. Coleman sabahın beşinde kapüşonlu gri eşofmanıyla dışarıda olurdu. Soğukta, karda, fark etmezdi; okulun ilk zilinden önce üç buçuk saat dışarıda olurdu. Etrafta başka hiç kimse yokken, kimse koşmazken, daha koşmanın ne olduğundan kimsenin haberi yokken, üç hızlı mil yapar ve yol boyunca yumruk atar, keşişlerinkine benzer başlıklı cübbesine netameli bir biçimde sarınmış bir halde, sütçüyle bir hizaya gelip ileriye doğru seğirtirken sadece o büyük, kahverengi, hantal, yaşlı hayvanı korkutmamak için dururdu. Koşmanın sıkıcılığından nefret ederdi ama ve bir gün bile atlamazdı.

Dr. Fensterman'ın, ebeveynine teklifini yapmak üzere eve gelişinden dört ay kadar önce, Coleman bir cumartesi günü kendini Doc Chizner'ın arabasında, West Point'e giderken buldu. Doc orada, Ordu'yla Pittsburgh Üniversitesi arasındaki bir maçta hakemlik yapacaktı. Doc, Pitt'in antrenörünü tanıyor ve antrenörün Coleman'ın dövüşünü görmesini istiyordu. Doc, Coleman'ın notları sayesinde, antrenörün ona Pitt'te dört yıllık bir burs, atletizm için alabileceğinden çok daha büyük bir burs bulabileceğinden emindi ve yapması gereken tek şey, Pitt takımı için boks yapmak olacaktı.

Giderken Doc ona, Pitt antrenörüne beyaz olduğunu söylemesi-

ni falan tembihlemiş değildi. Sadece Coleman'a siyahî olduğundan söz etmemesini söyledi.

"Eğer konu açılmazsa" dedi Doc, "sen de açmazsın. Ne birisin, ne de öbürü. Sen Silky Silk'sin. Bu kadarı yeter. Olay bu." Doc'un en sevdiği deyimdi: olay bu. Coleman'ın babasının, evde tekrarlamasına izin vermeyeceği bir şey daha.

"Anlamaz mı?" diye sordu Coleman.

"Nasıl? Nasıl anlayacak? Nasıl anlasın yahu? İşte Doğu Orange Lisesi'ndeki en üstün çocuk ve Doc Chizner'la beraber. Ne düşünecek, biliyor musun, eğer bir şey düşünecekse?"

"Ne?"

"Göründüğün gibi görünüyorsun, benimlesin ve böylece Doc'un delikanlılarından biri olduğunu düşünecek. Yahudi olduğunu düşünecek."

Coleman hiçbir zaman Doc'u bir komedyen olarak görmemişti. Mac Machrone'a ve onun, bir Newark polisi olmakla ilgili öykülerine hiç benzemiyordu ama buna yüksek sesle güldü ve sonra ona, "Howard'a gideceğim. Pitt'e gidemem. Howard'a gitmek zorundayım" diye hatırlattı. Coleman kendini bildi bileli babası onu, üç çocuğun en parlağını, meslek sahibi siyah seçkinlerin ayrıcalıklı çocuklarıyla birlikte, tarihsel olarak siyahlar için olan bir üniversiteye göndermeye kararlı olmuştu.

"Coleman, adam için boks yap. O kadar. Bütün olay bu. Ne olacağına bakalım."

Coleman, ailesiyle New York'a yaptığı eğitici geziler dışında daha önce Jersey'den hiç çıkmamıştı ve bu yüzden, önce West Point'e *devam edeceği* için West Point'ta bulunuyormuş gibi davranarak West Point'ta dolaşıp harika bir gün geçirdi ve sonra, Pitt'in antrenörü için, Pythias Şövalyeleri'nde boks yaptığı adama benzer bir adamla boks yaptı. Yavaş biriydi bu; öylesine yavaştı ki birkaç saniye içinde Coleman bu adamın onu yenmesinin bir yolu olmadığını anladı, yirmi yaşında ve bir üniversite boksörü olsa da. Tanrım, diye düşündü Coleman ilk raundun sonunda, eğer ömrümün sonuna kadar bu adamla dövüşebilseydim, Ray Robinson'dan daha iyi olurdum. Mesele sadece Coleman'ın, Pythias Şövalyeleri'nde amatör

programda boks yaptığı zamandan üç kilo kadar daha ağır çekiyor olması değildi. Adını bile koyamadığı bir şeyin daha önce hiç cüret etmediği kadar yıkıcı olmayı istemesine, o gün sadece kazanmaktan daha fazla bir şeyler yapmayı istemesine neden olmasıydı. Pitt'in antrenörünün onun siyahî olduğunu bilmemesi yüzünden miydi bu? Gerçekte kim olduğunun, bütünüyle onun sırrı olması yüzünden olabilir miydi? Gerçekten de sırlara bayılırdı. Aklınızdan nelerin geçtiğini hiç kimsenin bilmeyişinin sırrını, kimsenin bilmesinin imkânı olmadan düşünmek istediğinizi düşünmeyi. Diğer bütün çocuklar, daima kendileri hakkında boşboğazlık ediyorlardı. Ama güç bunda değildi, zevk de bunda değildi. Güç ve zevk tam aksinde, karşı vuruşçu olduğunuz şekilde karşı itirafçı olmakta yatıyordu ve Coleman bunu, hiç kimsenin söylemesine gerek kalmadan ve bu konuda düşünmesine gerek olmadan biliyordu. Gölge boksunu ve ağır torbaya vurmayı bunun için seviyordu: içerdiği gizlilik için. Atletizmi de bunun için seviyordu ama bu daha da iyiydi. Bazı adamlar ağır torbaya öylece vurup duruyordu. Coleman öyle yapmıyordu. Coleman *düşünüyordu*. Okulda ya da bir yarışta düşündüğü şekilde düşünüyordu. Başka her şeyi unut, başka hiçbir şeyin içeri girmesine izin verme ve kendini o işe ver, o konuya, o yarışmaya, o sınava...Hâkim olunacak şey her neyse o şey haline gel. Bunu biyolojide de yapabiliyordu, koşuda da boksta da. Üstelik yalnız dışarıdaki değil, içindeki herhangi bir şey de bir fark yaratmıyordu. Eğer dövüşteki kalabalıkta ona bağıran insanlar varsa bunu dikkate almayabiliyordu; eğer dövüştüğü adam en iyi arkadaşıysa, bunu da dikkate almayabiliyordu. Dövüşten sonra yeniden arkadaş olmak için pek çok zaman vardı. Kendisini, duygularına aldırmamaya zorlamayı başarıyordu. İster korku, ister güvensizlik, hatta isterse arkadaşlık olsun, duygulara sahip olmayı ama kendinden ayrı olarak sahip olmayı başarıyordu. Mesela, gölge boksu yaparken, gevşemekle kalmıyordu. Aynı zamanda hayalinde başka bir adamı canlandırıyor, kafasında, başka bir adamla gizli bir dövüş yapıyordu. Öteki adamın, gerçek, pis kokulu, sümüklü, ıslak olduğu, alabildiğine gerçek yumruklar attığı ringde, sizin ne düşündüğünüz hakkında hiçbir fikri olamazdı. Sorunun yanıtını sorabileceğiniz bir öğretmen yoktu. Ringde bulduğunuz bütün

yanıtları kendinize saklardınız ve sırrı açığa vurduğunuz zaman da ağzınız *dışındaki* her yerden açığa vururdunuz.

Böylece sihirli, efsanevi West Point'te; o gün ona, West Point bayrak direğinde dalgalanan bayrağın her bir santimetre karesinde, şimdiye kadar görmüş olduğu herhangi bir bayrakta olduğundan daha fazla Amerika varmış gibi göründü. Askerî okulun öğrencilerinin demir gibi yüzlerinin onun için son derece güçlü, kahramanca bir anlam taşıdığı bu yerde; vatanseverliğin merkezinde, ülkesinin kırılmaz belkemiğinin iliğinde; burası hakkındaki on altı yaşına özgü fantezisi resmî fanteziye tam olarak uygun düştü. Doğadaki her şey sanki kendi yaşamının bir tezahürüymüş; güneş, gök, dağlar, nehir, ağaçlar, milyonuncu kuvveti alınmış Coleman Brutus Silky Silk'ten ibaretmiş gibiydi. Gördüğü her şeyin yalnız kendisine değil, görülebilen her şeye karşı bir sevgi coşkunluğu duymasına neden olduğu bu yerde; burada bile hiç kimse sırrını bilmiyordu. Böylece ilk rauntta oraya çıktı ve Mac Machrone'un yenilgi almamış karşı vuruşçusuna benzemeyen bir biçimde, adama bütün gücüyle vurmaya başladı. Adam ve kendisi aynı çapta oldukları zaman, beynini kullanması gerekirdi ama adam kolay olduğu ve Coleman bunu erkenden gördüğü zaman, rahatlıkla daha saldırgan bir dövüşçü olabilir ve vurmaya başlayabilirdi. West Point'ta da öyle oldu. Göz açıp kapayıncaya kadar adamın gözlerini patlatmıştı, adamın burnu kanıyor ve Coleman onu yerden yere vuruyordu. Sonra, daha önce hiç olmayan bir şey oldu. Bir çengel vurdu, dörtte üçü adamın vücuduna girmiş gibi görünen bir çengel. Vuruş o kadar derine gitti ki, Coleman hayretler içinde kaldı; ama Pitt'li adam ondan çok daha fazla şaşırdı. Coleman elli sekiz kilo geliyordu; pek de insanları nakavt eden genç bir boksör değildi. Hiçbir zaman o tek esaslı vuruşu yapmak üzere ayaklarını tam olarak yere sıkı basmıyordu; onun tarzı değildi bu. Yine de adamın gövdesine attığı bu yumruk o kadar derine gitti ki adam öne doğru katlanıverdi; yirmi yaşına gelmiş üniversiteli bir boksördü o ve Coleman onu, Doc Chizner'ın "labonz" dediği yerden yakalamıştı. Onu tam labonzdan yakalamıştı; adam öne katlandı ve bir an için Coleman adamın kusacağını düşündü ve bu yüzden adam kusmadan ve yere inmeden önce, Coleman ona sağıyla bir kez daha vurmaya

hazırlandı. Bu beyaz adam yere düşerken tek gördüğü şey, ölesiye dövmek istediği birisiydi... ama hakem olan Pitt antrenörü aniden, "Yapma, Silky!" diye seslendi ve Coleman o son sağı atmaya başlarken, antrenör onu yakaladı ve dövüşü durdurdu.

"O çocuk da" dedi Doc, arabayla eve dönerlerken, "o çocuk da lanet olası iyi bir dövüşçüydü. Ama onu köşesine sürüklediklerı zaman, ona dövüşün bittiğini söylemek zorunda kaldılar. Çocuk köşesine dönmüştü bile ve ona neyin çarptığını *hâlâ* bilmiyordu."

Coleman, o son yumruğun ve patlayarak açığa çıkmış, kurbanını olduğu kadar kendisini de yakalayan o tatlı öfke selinin zaferine, büyüsüne, coşkunluğuna gömülmüş bir halde; dövüşü kafasında yeniden yaşarken arabada, yüksek sesle değil de sanki uykusunda konuşuyormuş gibi, "Sanırım onun için fazla hızlıydım, Doc" dedi.

"Tabii, hızlıydın. Elbette hızlıydın. Hızlı olduğunu biliyorum. Ama kuvvetliydin de. O attığın en iyi çengeldi, Silky. Oğlum, onun için fazla *kuvvetliydin*."

Öyle miydi? Hakikaten kuvvetli miydi?

Yine de Howard'a gitti. Eğer gitmeseydi babası, yalnız sözlerle, İngiliz diliyle, onu öldürürdü. Bay Silk her şeyi hesaplamıştı: Coleman doktor olmak üzere Howard'a gidecekti; orada iyi bir zenci ailesinden açık tenli bir kızla tanışacak, evlenecek, bir yuva kuracak ve kendi sıraları gelince Howard'a gidecek çocuklar yapacaktı. Yalnız zencilerin gittiği Howard'da, Coleman'ın zihninin ve görünüşünün muazzam avantajları, onu zenci toplumunun en üst saflarına yerleştirecek, insanların daima saygı duyacakları birisi haline getirecekti. Ama yine de Coleman, Howard'daki ilk haftasında, bir cumartesi günü hevesle New Brunswick'li bir avukatın oğlu olan oda arkadaşıyla birlikte Washington Anıtı'nı görmeye gidip sosisli sandviç almak için Woolworth'te durduğunda, ona pis zenci dediler. İlk kez. Ona sosisli sandviç de vermediler. Washigton'ın merkezinde, Woolworth'te ona sosisli sandviç vermeyi reddetmişler ve çıkarken pis zenci demişlerdi ve sonuçta, kendini duygularından ringdeki kadar soyutlayamamıştı. Doğu Orange Lisesi'nde sınıf birincisi, ayrımcı Güney'de ise sadece pis zencilerden biriydi. Ayrımcı Güney'de o ve oda arkadaşı için bile farklı kimlikler yoktu. Böyle nüanslara izin

verilmiyordu ve bunun yıkıcı bir etkisi vardı. Pis zenci. Bunu söylerken *onu* kastediyorlardı.

Tabii Doğu Orange'de bile, ailesini ve oradaki küçük siyahî camiayı sosyal olarak Doğu Orange'in geri kalanından ayıran bir nebze daha az kötü niyetli dışlama biçimlerinden ve babasının, "ülkenin zencifobisi" dediği durumdan kaynaklanan şeylerden kaçamamıştı. Ayrıca babasının Pennsylvania Demiryolları için çalışırken kendisinin yalnız bir zencinin olabileceği kadar açık tenli değil, aynı zamanda yıldız bir atlet ve bütün derslerden A alan bir öğrenci, coşkulu, hevesli, zeki bir Doğu Orange'li delikanlı olarak yaşamış olabileceklerinden çok daha aşağılayıcı şeyler yaşadığını, yemekli vagonda hakaretlere ve sendika olsun, olmasın, şirketin önyargılı muamelesine katlanmak zorunda kaldığını da biliyordu. Babasının işteyken, eğer işe devam etmek istiyorsa, uysalca "Evet, efem" demekten başka bir şey yapamayacağı bir olay yaşadıktan sonra eve geldiğinde, patlamamak için elinden gelen her şeyi yapışını izlerdi. Daha açık renkli zencilerin daha iyi muamele gördüğü her zaman doğru değildi. "Ne zaman bir beyaz sizinle bir alışverişte bulunsa" derdi babası aileye, "ne kadar iyi niyetli olursa olsun, sizin zihinsel olarak daha aşağı düzeyde olduğunuzu varsayar. Bir şekilde, doğrudan sözleriyle değilse de yüz ifadesiyle, sesinin tonuyla, sabırsızlığıyla, hatta bunun tersi tahammülüyle, olağanüstü *insancıllık* gösterisiyle daima sizinle aptalmışsınız gibi konuşacaktır ve sonra, eğer değilseniz, hayretler içinde kalacaktır." "Ne oldu, baba?" diye sorardı Coleman. Ama babası, tiksintiden olduğu kadar gururdan, çoğunlukla konuyu aydınlatmazdı. Eğitici noktayı vurgulamak yeterliydi. "Babanız" diye açıklardı Coleman'ın annesi, "olanları tekrarlamaya bile tenezzül etmez."

Doğu Orange Lisesi'nde Coleman'ın kendisine, zeki beyaz çocuklara gösterdiklerine kıyasla bir kabul ediş farklılığı, bir destek farklılığı gösterdiklerini hissettiği öğretmenler vardı; ama bu farklılık asla hedeflerine ulaşmasını önleyebilecek ölçüde değildi. Küçük düşürücü herhangi bir davranışı ya da engeli, koşuda alçak engelleri aştığı gibi aşıyordu. Sırf yenilmez gibi görünmek için de olsa; mesela Walter'ın omuz silkip geçemeyeceği şeylere omuz silkiyordu. Walt

üniversiteler arası futbol oynuyor, iyi notlar alıyordu; bir zenci olarak, ten rengi bakımından Coleman kadar ayrıksıydı; ama yine de her konuda daima biraz daha öfkeliydi. Mesela, beyaz bir çocuğun evine davet edilmeyip dışarıda bekletildiği, dostu olduğunu düşünecek kadar aptallık etmiş olduğu beyaz bir takım arkadaşının doğum günü partisine çağırılmadığı zaman, onunla yatak odasını paylaşan Coleman aylarca bunu dinlerdi. Trigonometride hak ettiği A'yı almadığında, Walt doğruca öğretmene gitmiş, karşısında durmuş ve adamın beyaz yüzüne, "Sanırım bir hata yaptınız" demişti. Öğretmen not defterini tarayıp Walt'un test notlarına tekrar baktıktan sonra, geri gelmiş ve bir yandan hatasını kabul ederken bir yandan da "Notlarının bu kadar yüksek olduğuna inanamadım" deme küstahlığını göstermiş ve ancak böyle bir yorumdan sonra notu B'den A'ya yükseltmişti. Coleman bir öğretmenden notunu değiştirmesini istemeyi aklından bile geçirmezdi; ama öte yandan, bunu yapması da hiç gerekmemişti. Belki Walt'unki gibi kavgaya hazır bir isyankârlığa sahip olmadığından, belki de şanslı olduğundan ya da daha zeki olduğu ve akademik üstünlük onun için Walt'unki kadar büyük bir çaba gerektirmediğinden, zaten A alıyordu. Yedinci sınıfta, beyaz bir arkadaşının, köşedeki apartmanın yöneticisinin anaokula başladıklarından beri okula ve eve Coleman'la birlikte yürüyen küçük beyaz oğlunun, doğum günü partisine davet edilmeyişini de beyaz insanlar tarafından reddedilme olarak algılamadı Coleman. İlk şaşkınlığı geçtikten sonra, bunu Dicky Watkin'in aptal annesi ve babası tarafından reddedilme olarak aldı. Doc Chizner'ın sınıfını eğittiği zamanlar kendisini itici bulan çocuklar olduğunu, onun kendilerine dokunmasından ve onun teriyle temas etmekten hoşlanmayan çocuklar olduğunu biliyordu. Muhtemelen siyahî bir delikanlıdan boks eğitimi ya da herhangi bir eğitim almasını istemeyen ebeveynleri yüzünden zaman zaman sınıftan ayrılan çocuklar da oluyordu. Ama yine de hiçbir küçük düşürücü davranışın etkilemekten geri kalmadığı Walt'tan farklı olarak, Coleman sonunda bunu unutabiliyor, bir tarafa bırakabiliyor ya da öyle yapmış gibi görünmeye karar verebiliyordu. Bir keresinde, atletizm takımındaki beyaz koşuculardan biri, bir araba kazasında ciddi şekilde yaralanmış, takımdan çocuklar kan nakli için

aileye kan vermeye koşmuşlardı ve Coleman da bunlardan biriydi; ama aile onun kanını kabul etmemişti. Ona teşekkür etmişler ve yeterince kan toplanmış olduğunu söylemişlerdi ama Coleman gerçek nedenin ne olduğunu biliyordu. Hayır, neler olup bittiğini bilmiyor değildi. Bilmemek için fazla zekiydi. Atletizm karşılaşmalarında birçok beyaz Newark'lı adamla yarışıyordu; Barringer'dan İtalyanlar, Doğu Yakası'ndan Polonyalılar, Merkez'den İrlandalılar, Weequahic'ten Yahudilerle. Görüyor, duyuyor, *kulak misafiri* oluyordu. Coleman neler olup bittiğini biliyordu; ama neler olup bitmediğini de biliyordu, en azından yaşamının merkezinde. Ebeveyninin koruması, 1.86'lık ağabeyi olarak Walt'un sağladığı koruma, kendi yaradılışındaki güven, parlak cazibesi, koşu yeteneği ("Orange'lerdeki en hızlı çocuk"tu o), hatta onu insanların bazen tam olarak kavrayamadığı biri yapan rengi bile. Bütün bunlar birleşerek Walter'ın tahammül edilmez bulduğu hakaretleri, Coleman için hafif bir hale getiriyordu. Bir de kişilik farkı vardı: Walt Walt'tu; güçlü bir biçimde Walt'tu ve Coleman, güçlü bir biçimde, onun gibi değildi. Farklı tepkileri için muhtemelen bundan daha iyi bir açıklama yoktu.

Ama "pis zenci" mi... *ona* yöneltilmiş olarak mı? Bu onu çıldırttı. Yine de eğer ciddi bir belaya bulaşmak istemiyorsa bu konuda, dükkândan çıkıp gitmekten başka yapabileceği hiçbir şey yoktu. Pythias Şövalyeleri'ndeki amatör boks programı değildi bu. Washington DC'deki Woolworth mağazasıydı. Yumrukları işe yaramazdı; ayak oyunları işe yaramazdı; öfkesi de öyle. Walter'ı bir yana bırak. Peki, *babası* bu rezilliğe nasıl katlanabilmişti? O yemekli vagonda Tanrı'nın her günü bir biçimde buna benzer bokluklara katlanmıştı! Tüm o yaşından ileri zekâsına rağmen, Coleman daha önce yaşamının ne kadar korumalı olduğunun asla farkına varmamış, babasının metanetinin derecesini takdir edememiş ve o adamın ne zorlu bir güç olduğunu anlayamamıştı. Sadece, babası olması nedeniyle de güçlü değildi o. Babasının kabul etmeye mahkûm olmuş olduğu her şeyi nihayet görüyordu. Babasının tüm savunmasızlığını da görüyordu. Oysa daha önce, Bay Silk'in azametli, sert, bazen de çekilmez tavrına bakarak onda kırılgan hiçbir şey olmadığını zannedecek kadar toy bir gençti. Ama gecikmeli olarak birisi, Coleman'ın yüzüne

karşı pis zenci demiş olduğundan, babasının onun için temsil etmiş olduğu, büyük Amerikan tehditinin karşısındaki muazzam engelin nihayet farkına vardı.

Ama bu, Howard'daki yaşamı onun için daha iyi bir hale getirmedi, özellikle de yatakhanesindeki çocuklara göre bile onda bir pis zencilik olduğunu düşünmeye başladığı zaman. Bu çocukların çeşitli yeni giysileri ve ceplerinde paraları vardı ve yazın evlerinin civarındaki sıcak sokaklarda oyalanmıyorlar, "kamp"a gidiyorlardı. Jersey taşrasındaki erkek izci kampına da değil, ata bindikleri, tenis oynadıkları ve piyeslerde rol aldıkları fiyakalı yerlere. "Kotilyon" neydi, Tanrı aşkına? Highland Plajı neredeydi? Bu çocuklar neden söz ediyorlardı? Coleman birinci sınıftaki açık tenlilerin de en açık tenlilerinden biriydi, çay rengindeki oda arkadaşından bile daha açık tenliydi ama onların bildiği ve kendisinin bilmediği kadarıyla en siyah, en cahil tarla işçisinden farkı yoktu. Gittiği günden itibaren Howard'dan nefret etti, bir hafta içinde de Washington'dan. Ekim başlarında babası Wilmington'a gitmek üzere Philadelphia'daki 30. Sokak İstasyonu'ndan ayrılmakta olan Pennsylvania Demiryolları yemekli vagonunda akşam yemeği servisi yaparken düşüp öldüğü ve Coleman cenaze için eve gittiği zaman, annesine o üniversiteyle işinin bittiğini söyledi. Annesi bu kararını gözden geçirmesi için ona yalvardı, aralarına karışıp arkadaşlık edebileceği, kendi mütevazı ortamına benzer yerlerden gelen, kendisi gibi burslu delikanlılar olması gerektiğine onu temin etti; ama ne kadar doğru olursa olsun, söylediği hiçbir şey Coleman'ın kararını değiştiremedi. Bir kez kararını verdikten sonra ancak iki insan, babası ve Walt, bu kararı değiştirmesini sağlayabilirlerdi ve onlar bile bunu yapabilmek için neredeyse iradesini kırmak zorunda kalırdı. Ama Walt ABD Ordusu'yla İtalya'daydı ve Coleman'ın kendisine söyleneni yaparak sakinleştirmek zorunda olduğu baba, artık orada değildi; gür sesiyle ona herhangi bir şeyi dayatamazdı.

Tabii ki cenazede ağladı ve uyarısız olarak ellerinden alınan bu şeyin ne kadar muazzam olduğunu biliyordu. Rahip, İncil'den bazı şeylerin yanı sıra, babasının çok değer verdiği Shakespeare oyunları cildinden, Coleman küçük bir çocukken, ona daima bir spanyel kö-

peğini hatırlatan gevşek deri bir cilde sahip o kocaman kitaptan bir *Jül Sezar* seçkisi okuduğunda, oğul, babasının haşmetini daha önce hiç hissetmemiş olduğu bir biçimde hissetti: hem yükselişinin hem düşüşünün ihtişamını. Doğu Orange'deki evinin minik çevresinden ancak bir ay ayrı kalmış bir üniversite birinci sınıf öğrencisi olarak Coleman'ın, tam anlamıyla nasıl bir şey olduğunu hafiften sezmeye başladığı o ihtişamı.

Korkaklar ölümlerinden önce birçok kez ölür;
Yiğitler ölümü yalnız bir kez tadar.
Duymuş olduğum bütün garip şeyler arasında,
İnsanların korkması en tuhafı geliyor bana;
Mademki o kaçınılmaz son, ölüm,
Geldiği zaman gelecektir.

Rahibin verdirdiği tonlamayla "yiğitler" sözcüğü, Coleman'ın ağır başlılıkla, metanetle kendine hâkim olmak için gösterdiği erkekçe çabayı söküp aldı ve bir daha asla göremeyeceği, kendisine en yakın olan o adama duyduğu çocuksu özlemi açığa çıkardı. Öylesine rahat, öylesine akıcı konuşan, sadece konuşma yeteneğiyle farkına varmadan Coleman'a olağanüstü olmak istemeyi öğretmiş olan, gizlice acı çeken o dev gibi babaya duyduğu özlemi. Coleman tüm duyguların o en temeli ve en bereketlisiyle ağladı; çaresizlik içinde, katlanamadığı bir şeye dönüşmüş bir halde. Babasını arkadaşlarına şikâyet eden bir ergenken onu, duyumsadığından ya da duyumsama kapasitesine sahip olduğundan çok daha fazla, küçümsemeyle nitelendirirdi. Kendi babasını kişisel olmayan bir tarzda yargılıyormuş gibi davranmak, yenilmezlik icat ve iddiası için bulduğu bir başka yöntemdi. Ama artık babasıyla çevrelenmiş ve tanımlanmış olmamak, baktığı her yerdeki duvar ve kol saatlerinin durduğunu ve saatin kaç olduğunu öğrenmenin bir yolu olmadığını fark etmek gibiydi. Washington'a gidip Howard'a girdiği güne kadar, istese de istemese de Coleman'ın öyküsünü onun adına oluşturmuş kişi babasıydı ama artık öyküyü kendisinin oluşturması gerekiyordu ve bu düşünce dehşet vericiydi. Sonra değişti. Üç korkunç, dehşet verici gün geçti, kor-

kunç bir hafta, korkunç iki hafta ve sonra, durup dururken bu durum ona sevinç verdi.

"Neden kaçınılabilir / Kimin sonu yüce Tanrılar tarafından tasarlanmıştır?" Yine *Jül Sezar*'dan, babasının ona aktardığı dizeler; ama Coleman ancak babası mezara girdikten sonra nihayet onları duyma zahmetine katlandı ve duyduğunda da anında onları yüceltti. İşte *bu*, yüce Tanrılar tarafından tasarlanmıştı! Silky'nin özgürlüğü. Ham "ben." Silky Silk olmanın bütün inceliği.

Howard'da, Washington DC için sadece pis bir zenci olmadığını keşfetmişti. Sanki bu şok yeterince kuvvetli değilmiş gibi, Howard'da, aynı zamanda bir zenci olduğunu keşfetmişti. Hem de Howard'lı bir zenci. Bir gece içinde o ham ben, bir "biz"in parçası oldu, o "biz"in bütün tahakküm edici katılığıyla. Coleman ise bununla ya da yoluna çıkacak bir sonraki baskıcı "biz"le hiçbir alakası olsun istemiyordu. Nihayet evden, "biz"in Ur'u* olan evden ayrılıyorsunuz ve *başka* bir "biz" mi buluyorsunuz? Aynı onun gibi olan başka bir yer, onun *yerini* mi alıyor? Doğu Orange'de büyürken bir zenciydi elbette, beş bin dolayındaki küçük camialarının ayrılmaz bir parçasıydı; ama boks yaparken, koşarken, çalışırken, yaptığı her şeyde yoğunlaşır ve başarılı olurken, tek başına Orange'in her tarafında ve Doc Chizner'la birlikte ya da onsuz, Newark hattının karşı tarafında dolaşırken düşünmeden, aynı zamanda başka her şeydi de. Coleman'dı o; "ben"in büyük *öncülerinin* de en büyüğüydü.

Sonra Washington'a gitti ve daha ilk ayda, pis bir zenciydi, başka hiçbir şey değil, bir *zenciydi* ve başka hiçbir şey değildi. Hayır. Hayır. Onu bekleyen kaderi gördü ve reddetti. Onu sezgileriyle kavradı ve tepkisel olarak geri çekildi. Büyük "onlar"ın bağnazlıklarını size dayatmalarına izin veremezsiniz, küçük "onlar"ın bir "biz" haline gelip ahlak kurallarını size dayatmalarına izin veremeyeceğiniz gibi. "Biz"in zorbalığına, "biz" konuşmalarına ve "biz"in omuzlarınıza yüklemek istediği şeylere. Sizi içine çekmeye can atan "biz"in zorbalığı, sinsi *E pluribus unum*'uyla** o zorlayıcı, kapsayıcı, tarihsel, kaçınılmaz, ahlakî "biz" asla ona göre değildi. Ne Woolworth'ün "onlar"ı ne de Howard'ın

* Ur: Fırat nehri üzerinde, ileri bir uygarlığa sahip eski ve önemli bir Sümer kenti. (ç.n.)
** *E pluribus unum*: (L.) birçok varlık arasından biri. (ç.n.)

"biz"i. Onun yerine tüm çevikliğiyle ham "ben." *Kendini* keşfetmek. Labonza yumruk işte buydu. Tekillik. Tekillik için verilen tutkulu mücadele. Tekil hayvan. Her şeyle kurulan kaygan ilişkiler. Statik değil, kaygan. Kendini bilmek ama *gizlice*. Bu kadar güçlü bir şey var mıdır?

"Mart'ın ortalarından sakın." Zırva; *hiçbir* şeyden sakınma. Özgür. Her iki kale de gitmiş olunca, ağabeyi denizaşırı ülkelerde ve babası da ölmüş olunca, yeni bir güç bulmuştu ve ne isterse o olmakta özgürdü; en muazzam hedefin peşine düşmekte özgürdü; kemiklerinde kendi özel "ben"i olma güvenini hissediyordu. Babasının hayal edemeyeceği ölçüde özgür kalmıştı. Babasının tutsak olduğu derecede özgürdü. Artık yalnız babasından değil, babasının katlanmak zorunda kalmış olduğu her şeyden azade oluyor. Dayatmalardan, küçük düşürülmelerden, engellenmelerden, yaralardan, acıdan, yapmacık tavırlardan ve utançtan: başarısızlığın ve yenilginin bütün içsel ıstıraplarından. Onun yerine büyük sahnede özgürdü. Devam edip olağanüstü olmakta özgürdü. "Biz" "onlar" ve "ben" adıllarının, kendini tanımlayan sınırsız dramını oynamakta özgürdü.

Savaş devam ediyordu ve eğer bir gece içinde bitmeyecek olursa, zaten askere alınacaktı. Walt İtalya'da Hitler'le savaşıyor idiyse neden Coleman da o alçakla savaşmasın? 1944'ün Ekim ayıydı ve on sekiz yaşını doldurmasına daha bir ay vardı. Ama yaşı hakkında kolaylıkla yalan söyleyebilirdi. Doğum tarihini bir ay geriye, 12 Kasım'dan 12 Ekim'e almak hiç sorun değildi. Annesinin yasıyla ve onun, üniversiteyi bırakmasından dolayı geçirdiği şokla uğraşıyor olduğu için de, eğer isterse ırkı hakkında da yalan söyleyebileceği ilk anda aklına gelmedi. Teniyle istediği kozu oynayabilir, kendini seçimine göre renklendirebilirdi. Hayır, Newark'taki federal merkez binasında oturup, bütün Deniz Kuvvetleri başvuru formlarını önüne yayıp, onları doldurmadan önce dikkatle, lise sınavlarına çalışmış olduğu kadar titiz bir gözlemlemeyle sanki yapmakta olduğu şey, küçük ya da büyük, her ne idiyse onun üzerinde yoğunlaştığı sürece, dünyadaki en önemli şey oymuş gibi, onları baştan sona okumaya başlayıncaya kadar bunun farkına varmadı. O zaman bile, *aklına* gelmedi bu. Önce yüreğine geldi, ilk büyük suçunu işlemenin eşiğindeki birisinin yüreği gibi çarpmaya başlayan yüreğine.

46'da, Coleman terhis olduğunda, Ernestine çoktan Montclair Eyaleti Öğretmen Üniversitesi'ndeki ilköğretim programına kaydolmuştu, Walt, Montclair Eyalet Üniversitesi'ni bitiriyordu ve her ikisi de dul kalan anneleriyle birlikte evde yaşıyorlardı. Ama kendi başına, yalnız yaşamaya kararlı olan Coleman, nehrin karşı tarafında, New York'taydı; NYU'ya kaydolmuştu. Greenwich Kasabası'nda yaşamayı, NYU'ya gitmekten, şair ya da oyun yazarı olmayı, diploma için çalışmaktan çok daha fazla istiyordu; ama kendini geçindirmek için bir işe girmek zorunda kalmadan hedeflerini kovalamak için düşünebildiği en iyi yol, savaş gazilerine verilen krediden yararlanmaktı. Sorun şuydu ki, dersleri almaya başlar başlamaz, hepsinden A almaya ilgi duymaya başladı. İlk iki yılının sonunda Phi Beta Kappa'ya* ve klasik eserler alanında bir *summa cum laude*** diplomaya doğru emin adımlarla yürümeye başlamıştı. Keskin zekâsı, olağanüstü hafızası ve sınıftaki akıcı konuşması, okul performansını her zamanki kadar seçkin kılıyordu ve sonuçta, New York'a gelirken yapmayı en çok istediği şeyin yerini, kendisinden başka herkesin, yapması gerektiğini düşündüğü, yapması için onu teşvik ettiği ve parlak bir biçimde yaptığı için ona hayranlık duyduğu bir şeydeki başarısı aldı. Yinelenen bir olay zinciri gibi görünmeye başlamıştı bu. Akademik yeteneğinden dolayı kendi isteği dışındaki şeylerde seferber edilip duruyordu. Elbette bütün bunları sineye çekebilir ve hatta sıra dışı bir biçimde sıradan olma zevkinin tadını çıkarabilirdi ama aslında maksat bu değildi. Lisede Latince ve Yunanca'da fişek gibi olmuş ve Howard bursunu almıştı. İstediği şey Altın Eldivenler'de boks yapmakken şimdi üniversitede de aynı derecede fişek gibiydi; oysa şiirlerini profesörlerine gösterdiği zaman, bunlar pek coşku uyandırmıyordu. Önceleri, sadece eğlence için idman koşularına ve boksa devam etti; sonra bir gün, spor salonundayken ona gelip St. Nick Arenası'nda dört rauntluk bir maçta çekilen bir oyuncunun yerini alması için otuz beş dolar teklif ettiler. Daha çok Altın Eldivenler'de kaçırmış olduklarını telafi etmek için teklifi kabul etti ve büyük bir sevinçle, gizlice profesyonel oldu.

* Phi Beta Kappa: (L.) üniversiteyi üstün dereceyle bitirenlerin üye olduğu dernek. (ç.n.)
** Summa cum laude: (L.) iftihar derecesiyle verilen. (ç.n.)

Böylece okul, şiir, profesyonel boks vardı; bir de kızlar.. Nasıl yürünüp ve nasıl giyinileceğini, bir elbisenin içinde nasıl *hareket* edileceğini bilen kızlar; San Francisco'daki terhis merkezinden New York'a doğru yola çıktığında Coleman'ın, hayal etmekte olduğu şeylere uyan kızlar. Greenwich Kasabası'nın sokaklarından ve Washington Meydanı'nın kesişen yaya yollarından layıkıyla faydalanan kızlar. Öyle ılık bahar akşamüzerleri vardı ki bırakın antik dünyayı, savaş sonrasının muzaffer Amerikasında bile hiçbir şey, Coleman için önünde yürüyen kızın bacaklarından daha ilgi çekici olamazdı. Savaştan dönüp de bu saplantıya kapılmış tek kişi de o değildi. O günlerde Greenwich Kasabası'nda NYU'nun sabık askerleri için, gazeteleri okumak ve satranç oynamak amacıyla toplandıkları kahvehanelerin ve küçük lokantaların önünden geçen kadınların bacaklarını değerlendirmekten daha meşgul edici, mesai dışı bir eğlence yok gibiydi. Sosyolojik açıdan nedendir bilinmez ama sebebi ne olursa olsun, Amerika'nın büyük afrodizyak bacaklar devriydi o yıllar ve günde en az bir iki kez, Coleman bu bacaklardan bir çiftini bloklar boyunca takip ederdi; hareket ediş tarzlarını, biçimlerini ve köşedeki ışık kırmızıdan yeşile dönerken, hareketsiz halde nasıl göründüklerini gözden kaçırmamak için. Hem sözel olarak hazır, hem çılgınca ihtiraslı bir hale gelecek kadar uzun bir süre takip edip zamanının geldiğini tahmin ettiğinde ve yetişmek için hızlandığında, konuşarak yanında yürümesine, adını sormasına, onu güldürmesine izin verdiğinde ve bir buluşma koparacak kadar kendini sevdirdiğinde, kız bunu bilse de bilmese de randevuyu, kızın bacaklarına teklif ediyor olurdu.

Kızlar da karşılığında, Coleman'ın bacaklarından hoşlanıyorlardı. On sekiz yaşındaki Minnesota'lı sürgün Steena Palsson, Coleman hakkında, bacaklarından söz eden bir şiir bile yazmıştı. Şiir, çizgili bir defter sayfasına elle yazılmış, "S" diye imzalanmış, sonra dörde katlanmış ve Coleman'ın bodrum katındaki odasının üzerindeki seramik kaplı koridorda posta kutusuna sıkıştırılmıştı. Metro istasyonunda ilk kez flört edişlerinin üzerinden iki hafta geçmişti ve bu, ilk yirmi dört saatlik maratonlarının olduğu pazardan sonraki pazartesiydi. Steena hâlâ banyoda makyaj yaparken Coleman sabah derslerine koşmuştu;

birkaç dakika sonra, Steena da işe gitmek üzere yola koyulmuş ama gitmeden önce ona, önceki gün o kadar titizlikle sergilemiş oldukları tüm dayanıklılığa rağmen, elden veremeyecek kadar utangaçlık duyduğu mektubu bırakmıştı. Coleman'ın programı onu derslerinden kütüphaneye ve oradan da Çin Mahallesi'nde, köhne bir spor salonundaki ringde, akşamın geç saatlerindeki antrenmanına götürdüğünden, posta kutusundan ucu görünen şiiri ancak o gece on bir buçukta Sullivan Sokağı'na döndüğünde bulabildi.

Onun bir vücudu var.
Güzel bir vücudu var.
Bacaklarının arkasındaki ve kasıklarındaki kaslar.
Ayrıca parlak ve atılgan o.
Dört yaş büyük benden,
Ama benden küçük olduğunu hissediyorum bazen.
Tatlı, sakin ve romantik o,
Romantik olmadığını söylüyor gerçi.
Bu adam için adeta tehlikeliyim.
Ne kadarını açıklayabilirim,
Onda ne gördüğümün?
Ne yaptığını merak ediyorum,
Bütün bütün yuttuktan sonra beni.

Steena'nın elyazısını holün loş ışığında hızla okurken, "kasıklarındaki" sözcüğünü önce "karasındaki" olarak gördü *ve karasındaki kaslar*... Kara *nesi*? O zamana kadar her şeyin böylesine kolay oluşuna şaşırmıştı. Zor ve bir biçimde utanç verici ya da yıkıcı olması beklenen şey, yalnız kolay olmakla kalmamış, aynı zamanda hiçbir kötü sonuç doğurmamış, hiçbir bedel ödenmesi gerekmemişti. Ama şimdi vücudundan ter boşanıyordu. Okumaya devam etti, öncekinden de hızlı bir biçimde ama sözcükler anlamlı bir bileşim oluşturmuyordu. Kara NESİ? Bütün bir gün ve gece birlikte çıplak olmuşlar, çoğu zaman birkaç santimden daha uzak kalmamışlardı. Coleman'ın bebekliğinden beri kendisinden başka hiç kimsenin, onun yapısını incelemeye bu kadar çok vakti olmamıştı. Kızın uzun, soluk vücu-

dunda Coleman'ın gözlemlemediği, kızın gizlediği ve şimdi Coleman'ın, bir ressamın duyarlılığıyla; bir aşığın heyecanlı, titiz uzmanlığıyla hayalinde canlandıramadığı hiçbir şeyin olmadığına ve bütün günü kızın, aklının gözüyle gördüğü açılmış bacaklarıyla olduğu kadar, burun deliklerindeki varlığıyla da uyarılmış olarak geçirmiş olduğuna göre, *onun* vücudunda da *kızın* mikroskobik olarak içine çekmediği, onun çok değer verdiği evrimsel benzersizliğiyle işlenmiş o geniş yüzeyde, bir erkek olarak kendine has yapısında, cildinde, gözeneklerinde, bıyığında, dişlerinde, ellerinde, burnunda, kulaklarında, dudaklarında, dilinde, ayaklarında, hayalarında, damarlarında, kamışında, koltukaltlarında, poposunda, kasıklarındaki tüy yumağında, saçlarında, bedenindeki ince tüylerde hiçbir şey, gülüşünde, uyuyuşunda, nefes alışında, hareket edişinde, kokusunda, orgazm olurken sarsılarak titreyişinde kızın dikkat etmediği, hatırlamadığı ve uzun uzun düşünmediği hiçbir şeyin olmadığı sonucu çıkıyordu.

Sadece diğer kişinin vücudunun içinde olduğunuz değil, onun da sizi sıkıca sarıyor olduğu zaman tüm bunları yapan, eylemin kendisi, eylemin mutlak mahremiyeti miydi,? Yoksa fiziksel çıplaklık mıydı? Giysilerinizi çıkarırsınız ve birisiyle yataktasınızdır ve işte asıl orada, her neyi gizlemişseniz, özelliğiniz her neyse, ne kadar şifrelenmiş olursa olsun keşfedilecektir ve utangaçlığın bütün nedeni ve *herkesin* korktuğu şey de budur. O anarşik, çılgın yerde ne kadarım görülüyor, ne kadarım keşfediliyor? *Şimdi kim olduğunu biliyorum. Ta karanın içine kadar açıkça görüyorum.*

Ama nasıl, *neyi* görerek? Ne olmuş olabilirdi bu? Her ne idiyse, kızın onu görebilmesinin nedeni, sarışın İzlandalılar ve Danimarkalılardan oluşan eski bir soydan gelme sarışın bir İzlanda Danimarkalısı olması mıydı? İskandinavya'da yetişmiş, evde, okulda, kilisede, bütün ömrü boyunca çevresinde sadece... Sonra Coleman şiirdeki sözcüğü tanıdı. Kızın yazmış olduğu sözcük, "karasındaki" değil, "kasıklarındaki"ydi. Ha, *kasıklarım!* Kasıklarımmış!.. *bacaklarının arkasındaki ve kasıklarındaki kaslar.*

Ama o halde şu ne anlama geliyordu: "Ne kadarını açıklayabilirim / Onda ne gördüğümün?" Onda ne gördüğünde bu kadar çapraşık

olan neydi? Eğer "ne gördüğümün" yerine "ne gördüğümden" yazmış olsaydı, demek istediğini daha açık yapar mıydı bu? Yoksa daha da belirsiz mi yapardı? O basit dörtlüğü tekrar tekrar okudukça, anlamı daha da belirsizleşiyordu Anlam belirsizleştikçe de kızın, Coleman'ın yaşamına getirdiği sorunu açıkça sezdiğine daha da emin oluyordu. Tabii eğer "onda ne gördüğüm" ile sadece, konuşma dilinde kuşkucu insanların âşık birine "Onda ne görüyor olabilirsin?" diye sorduklarında kastettikleri şeyi kastediyorsa, o başkaydı.

Ya "açıklayabilirim"e ne demeli? *Kime* ne kadarını açıklayabilir? Açıklamakla, yorumlamak mı demek istiyor? "Ne kadarını yorumlayabilirim?" vs. Yoksa ifşa etmek, sergilemek mi demek istiyor? Ya "bu adam için adeta tehlikeliyim"e ne demeli? "Bu adam için tehlikeli" "bu adama tehlikeli"den farklı mı? Her iki şekilde, tehlike ne?

Kızın ne demek istediğini her kavramaya çalıştığında, o kayıp gidiyordu. Koridorda ayaküstü iki telaşlı dakikadan sonra, emin olabildiği tek şey korkusuydu. Bu da onu hayrete düşürdü ve Coleman için her zaman olduğu gibi, alınganlığı onu hazırlıksız yakalayarak aynı zamanda utandırdı ve alarm verdi; kendisiyle ilgili olarak daha ihtiyatlı olması, dizginleri sıkı tutması için, çınlayan bir sinyal gönderdi.

Parlak, istekli ve güzel de olsa, Steena daha on sekiz yaşındaydı ve Minnesota'daki Fergus Falls'dan New York'a yeni gelmişti; ama yine de Coleman şimdi ondan ve onun neredeyse akla sığmayan, şüphe götürmez altın renkliliğinden, ringde o güne kadar karşılaştığı herhangi birisinden çekinmiş olduğundan daha çok çekiniyordu. Norfolk'ta, genelevdeki o gecede bile, üniformasını çıkarmaya başlarken yataktan onu seyreden kadın... Bütünüyle çirkin olmamakla birlikte kesinlikle güzel de olmayan ve kendisi de belki otuz beşte iki oranında beyazdan başka bir şey olan büyük memeli, etli butlu, kuşkucu fahişe, acı acı gülümseyerek "Sen pis, kara bir zencisin, değil mi, çocuk?" dediği ve onu dışarı atmak için iki fedaiyi çağırdığında, işte bir tek o zaman, Steena'nın şiiriyle olduğu kadar sarsılmıştı.

Ne yaptığını merak ediyorum
Bütün bütün yuttuktan sonra beni.

Bunu bile anlayamıyordu. Odasındaki çalışma masasında sabaha kadar, bu son dörtlüğün çelişkili imalarıyla boğuştu; birbiri arkasına birçok karmaşık formül bulup çıkardı ve sonra reddetti. Nihayet şafakta, kesin olarak bildiği tek şey, Steena'ya göre, büyüleyici Steena'ya göre, kendisinde kökünü kazımış olduğu her şeyin, ortadan kaybolmuş olmadığıydı.

Kesinlikle yanılıyordu. Steena'nın şiiri hiçbir anlama gelmiyordu. Şiir bile değildi. Duşun altındayken, kendi aklı karışmışlığının baskısıyla, birtakım fikir kırıntıları, ham düşünce parçaları hep birlikte karmakarışık bir biçimde aklına düşmüştü ve böylece Coleman'ın defterlerinin birinden bir sayfa koparmış, çalışma masasında, şekillenen sözcükleri karalamış, sonra işe koşmadan önce sayfayı posta kutusuna sıkıştırmıştı. O satırlar sadece şaşkınlığının enfes yeniliğiyle yaptığı, yapmak *zorunda* olduğu bir şeydi. O bir şair miydi? "Pek değil" diyerek gülüyordu: Sadece bir ateş halkasının içinden atlayan birisiydi o.

Bir yılı aşkın bir süre, her hafta sonu Coleman'ın odasındaki yatakta beraberdiler; günlük ekmek ve su paylarını delicesine yutan tecritteki tutuklular gibi, birbirlerinden besleniyorlardı. Bir cumartesi gecesi Steena, üzerinde sadece yarım külotuyla, Coleman'ın açılır kapanır kanepe yatağının ayakucunda durarak yaptığı dansla onu hayrete düşürdü; *kendisini* de. Steena giysilerini çıkarıyordu ve radyo açıktı; Symphony Sid ve ilk olarak, onu harekete geçirmek ve havaya sokmak için, şiddetle "Lady Be Good"* çalan Count Basie ve bir grup caz müzisyeni vardı. Çılgın bir canlı kayıt ve bunu takiben, biraz daha Gershwin, Roy Eldridge'in de yer aldığı ve ortalığı kızıştırdığı, Artie Shaw'un 'The Man I Love"ının** yorumu. Coleman yatakta yaslanmış oturuyor, cumartesi geceleri, On Dördüncü Sokak'ta, bir bodrum katındaki en sevdikleri restoranda beş papellik Chianti, spagetti ve cannoliden oluşan yemeklerini yedikten sonra yapmayı en çok sevdiği şeyi yapıyor; kızın giysilerini çıkarışını seyrediyordu. Birdenbire, onun hiçbir kışkırtması olmaksızın görünüşe göre yalnız Eldridge'in trompetinin kışkırtmasıyla kız Coleman'ın New York

* Lady Be Good: Hanımefendi, Uslu Ol. (ç.n.)
** The Man I Love: Sevdiğim Adam. (ç.n.)

Kenti'nde sadece bir yıl yaşamış Fergus Falls'lu bir kız tarafından icra edilen yegâne yılankavi dans olarak tanımlamaktan hoşlandığı şeye başladı. O dansla ve şarkıyı söyleyiş tarzıyla Gershwin'in ta kendisini bile mezardan çıkarabilirdi. Şarkıyı siyahların hazin bir aşk şarkısı gibi çalan siyahî bir trompetçinin kışkırtmış olduğu, beyazlığının tüm gücü orada, gün gibi aşikâr bir biçimde gözler önüne serilmişti. O büyük beyaz şey. "Bir gün çıkıp gelecek/sevdiğim adam/büyük ve güçlü olacak/sevdiğim adam." Şarkının dili, en masum birinci sınıf okuma kitabından alınmış olabilecek kadar sıradandı ama plak bittiğinde, Steena ellerini kaldırıp yüzünü kapattı, biraz utancını gerçekten gizlemek, biraz da gizler gibi yapmak için. Ama bu hareket onu hiçbir şeyden korumadı, özellikle de Coleman'ın heyecanından. Aksine, Coleman'ı daha da kendinden geçirdi. "Seni nereden buldum, Voluptas?" diye sordu. "Seni *nasıl* buldum? Kimsin sen?"

İşte bu en baş döndürücü zamanlardaydı ki Coleman, Çin Mahallesi spor salonundaki akşam antrenmanını bıraktı, sabahın erken saatlerindeki beş millik koşusunu kısalttı ve sonunda, profesyonel olmayı herhangi bir şekilde ciddiye almaktan vazgeçti. Toplam olarak dört profesyonel maçta dövüşmüş ve kazanmıştı, üç tane dört rauntluk ve sonra, altı rauntluk final; hepsi de eski St. Nicholas Arenası'nda pazartesi gecesi dövüşleriydi. Steena'ya asla dövüşlerden söz etmedi, NYU'daki hiç kimseye ve tabii ailesine de asla açıklamadı. Üniversitenin o ilk birkaç yılında, bu da bir başka sırdı, arenada Silky Silk adı altında boks yapıyor olmasına ve St. Nick sonuçlarının, ertesi gün magazin gazetelerinin spor sayfalarında bir kutu içinde küçük puntolarla basılıyor olmasına rağmen. İlk otuz beş dolarlık, dört rauntluk dövüşün ilk raundunun ilk anından itibaren, ringe amatör günlerininkinden farklı bir tavra sahip bir profesyonel olarak çıkmıştı. Bir amatör olarak kaybetmeyi hiç istememişti. Ama bir profesyonel olarak iki misli çaba gösteriyordu; sadece kendisine, eğer isterse orada kalabileceğini kanıtlamak için de olsa. Dövüşlerden hiçbiri böyle bir çaba gerektirmemişti ve son dövüşte, programın başında Beau Jack'le yaptığı, altı rauntluk ve yüz dolar aldığı dövüşte, adamı iki dakika ve birkaç saniyede durdurmuştu; bittiğinde yorgun bile değildi. Altı rauntluğa çıkmak üzere sıraların arasından

yürürken Coleman'ın, promosyoncu Solly Tabak'ın ringin kenarındaki koltuğunun yanından geçmesi gerekmişti. Tabak daha şimdiden Coleman'ın önünde, on yıl boyunca kazancının üçte birini teslim etmek üzere imzalayacağı bir kontrat sallandırıyordu. Solly onun poposuna bir şaplak indirdi ve genizden gelen fısıltısıyla, "İlk rauntta pis zenciyi yokla, nesi varmış bak Silky ve insanlara paralarının karşılığını ver" dedi. Coleman, Tabak'a başını salladı ve gülümsedi ama ringe tırmanırken şöyle düşündü: Siktir git. Yüz dolar alıyorum ve insanlara paralarının karşılığını vermek için adamın tekinin bana vurmasına izin vereceğim, öyle mi? On beşinci sırada oturan bir pezevengi umursamam gerekiyor, öyle mi? Ben altmış üç kilo ve bir yetmiş bir boyundayım, o altmış altı kilo ve bir yetmiş beş boyunda ve gösteri olsun diye adamın başıma fazladan dört, beş, on kez vurmasına izin vermem gerekiyor, öyle mi? Siktir gösteriyi.

Dövüşten sonra Solly, Coleman'ın davranışından hoşnut değildi. Ona çocukça gelmişti. "Pis zenciyi ilk raunt yerine dördüncü rauntta durdurabilir ve insanlara paralarının karşılığını verebilirdin. Ama yapmadın. Sana güzel güzel söylüyorum ve sen söylediğimi yapmıyorsun. Bu nedir, ukalâ çocuk?"

"Çünkü pis bir zenciyi sırtımda taşımam." İşte böyle dedi, NYU'dan klasik eserler öğrencisi ve merhum optikçi, yemekli vagon garsonu, amatör dil bilimci, gramerci, disiplinci ve Shakespeare öğrencisi Clarence Silk'in lise birincisi oğlu. İşte bu kadar inatçıydı, bu kadar ketumdu. Neyi üstlenirse üstlensin, bu kadar ciddiye alıyordu, Doğu Orange Lisesi'nden bu siyahî çocuk.

Dövüşmeyi Steena yüzünden bıraktı. Onun şiirinde saklı olan uğursuz anlam hakkında ne kadar yanılmış olursa olsun, ikisinin cinsel heyecanlarını tükenmez kılan, Steena'nın, Orta Batı'lı tarzıyla adeta yeni bir dini kabul eden birisi gibi kendine şaşarak ve kendini alaya alarak kendilerini, "iki klinik vaka" olarak nitelemesine neden olacak kadar dizginsiz âşıklara dönüştüren gizemli güçlerin bir gün, kendisi hakkında yaratmış olduğu öykünün kızın gözleri önünde deşifre olmasıyla sonuçlanacağına inanmaya devam ediyordu. Bunun nasıl olacağını bilmiyordu; bunu nasıl önleyebileceğini de bilmiyordu. Ama boksun buna faydası olmayacaktı. Kız bir kez Silky Silk'i

keşfedince, kaçınılmaz olarak hakikatle karşılaşmasına yol açacak sorular soracaktı. Doğu Orange'de ruhsatlı bir hemşire olan ve düzenli olarak kiliseye giden bir annesi, Asbury Park'ta yedinci ve sekizinci sınıflara öğretmenlik yapmaya başlamış bir ağabeyi ve Montclair Eyalet Üniversitesi'nde öğretmenlik sertifikasını almak üzere olan bir kız kardeşi olduğunu ve ayda bir kez, Coleman'ın Sullivan Sokağı'ndaki yatağında geçirilen pazar gününün kısa kesilmesi gerektiğini çünkü onun Doğu Orange'de yemeğe beklendiğini biliyordu. Babasının bir optikçi (sadece bu, bir optikçi) olduğunu ve hatta aslen Georgia'lı olduğunu biliyordu. Coleman kızın, ondan duyduğu herhangi bir şeyin gerçekliğinden kuşkulanması için hiçbir nedeni olmamasını sağlamakta çok titizdi ve bir kez bokstan temelli vazgeçince, o konuda bile yalan söylemesi gerekmedi. Steena'ya hiçbir konuda yalan söylemiyordu. Tek yaptığı, West Point'a gittikleri gün Doc Chizner'ın kendisine vermiş olduğu ve daha şimdiden, Coleman'ın Deniz Kuvvetleri'ndeki hizmetini başarıyla atlatmasını sağlayan talimatı izlemekti: Eğer konu açılmazsa, sen de açmazsın.

Steena'yı pazar yemeği için Doğu Orange'e davet etme kararı, artık bütün diğer kararlarında da olduğu gibi, hatta St. Nick'te öteki adamı ilk rauntta saf dışı bırakarak Solly Tabak'a sessizce siktir git deme kararında bile, yalnız ve yalnız kendi düşüncesine dayanıyordu. Tanışmalarının üzerinden iki yıla yakın bir süre geçmişti, Steena yirmi yaşında, kendisi yirmi dört yaşındaydı ve artık kendini onsuz, bırakın yaşamaya devam etmeyi, Sekizinci Sokak'ta yürürken bile hayal edemiyordu. Kızın günlük yaşamdaki hırssız, geleneklere bağlı tavırları, hafta sonundaki kendini bırakışının yoğunluğuyla birleşince ve bunların hepsi de gücü adeta büyülü olan fiziksel bir ışımayla, kızlara yaraşır Amerikanvari bir flaş parlaklığıyla kaplanmış olunca; Coleman'ınki kadar acımasızca bağımsız bir iradenin üzerinde bile şaşırtıcı bir üstünlük sağlamıştı. Kız, Coleman'ı sadece bokstan ve yenilgi almamış hafif sıklet profesyonel Silky Silk olmakla özetlenen savaşçı evlat isyankârlığından koparmakla kalmamış, başka herhangi birine duyabileceği arzudan da azade kılmıştı.

Yine de ona siyahî olduğunu söyleyemiyordu. Söylemek zorunda kalacağını düşündüğü sözler, her şeyi ve de *kendisini* olduğundan daha

kötü gösterecekti. Sonra da ailesini zihninde canlandırmayı ona bırakacak olursa, Steena onları olduklarından tamamen farklı insanlar olarak hayal edecekti. Hiçbir zenci tanımadığı için, sinemada gördüğü, radyodan bildiği ya da fıkralarda duyduğu türden zenciler hayal edecekti. Artık onun önyargılı olmadığını ve eğer Ernestine'le, Walt'la ve annesiyle tanışacak olsa, ne kadar geleneklere bağlı insanlar olduklarını ve kendisinin arkasında, Fergus Falls'da bırakmaktan mutluluk duymuş olduğu sıkıcı saygınlıkla ne kadar çok ortak yanları olduğunu derhal anlayacağını biliyordu. "Beni yanlış anlama, çok sevimli bir şehir" diyordu Steena ona telaşla "güzel bir şehir. Fergus Falls sıra dışı bir yer çünkü hemen doğusunda Otter Tail Gölü* ve evimizden fazla uzak olmayan Otter Tail Nehri var. Bir de sanırım, oralardaki o büyüklükte öteki kasabalardan biraz daha fazla gelişmiş çünkü ülkenin o kesimindeki üniversite kasabası olan FargoMoorhead'in hemen güneyinde ve biraz doğusunda kalıyor." Babasının bir hırdavat dükkânı ve küçük bir kereste deposu vardı. "Taşkın, kocaman, şaşırtıcı bir insan babam. Muazzam. Koca bir parça jambon gibi. Bir gecede, etrafta bulduğu herhangi bir alkolden bütün bir şişe içer. Hiç inanamazdım. Hâlâ da inanamıyorum. İçtikçe içer. Bir makineyle boğuşurken baldırının adalesinde büyük bir yırtık oluşmuş, onu öylece bırakmış, yarayı temizlememiş bile. Böyle oluyorlar İzlandalılar. Buldozer gibi insanlar. İlginç olan, kişiliği. Son derece hayret verici bir insan. Bir sohbette babam bütün odaya hâkim olur. Bunu yapan tek kişi de o değil. Palsson büyükannem ve büyükbabam da öyle. Babası öyle. *Annesi* öyle." "İzlandalılar. Onlara İzlandalı dendiğini bile bilmiyordum. Orada bulunduklarını bile bilmiyordum. İzlandalılar hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Minnesota'ya ne zaman gelmişler?" diye sordu Coleman. Kız omuz silkti ve güldü. "İyi soru. Dinozorlardan sonra diyeceğim. Öyle görünüyor." "Peki, babandan mı kaçıyorsun?" "Sanırım. O tür bir hareketliliğe sahip birinin kızı olmak zor. Seni adeta boğuyor." "Ya annen? Onu da boğuyor mu?" "Annem ailenin Danimarkalı tarafı. Onlar Rasmussenler. Hayır, onu boğmak mümkün değildir. Annem boğulamayacak kadar pratiktir. Onun ailesinin özellikleri ve bunun, o aileye özgü olduğu-

* Otter tail: samur kuyruğu. (ç.n.)

nu sanmıyorum; bütün Danimarkalıların böyle olduğunu düşünüyorum ve bu açıdan da Norveçlilerden çok farklı değiller. Nesnelere ilgi duyarlar. *Nesnelere*. Masa örtülerine. Tabak çanağa. Vazolara. Her bir nesnenin fiyatı hakkında uzun uzun konuşurlar. Annemin babası da böyle, Rasmussen dedem. Annemin bütün ailesi. İçlerinde düş yok. Gerçekliği olmayan hiçbir şey de yok. Her şey nesnelerden ve fiyatlarından ve onları kaça satın alabileceğinizden oluşuyor. Annem insanların evine girer, bütün nesneleri inceler, yarısının nereden alındığını anlar ve onlara, bunları nereden daha ucuza almış olabileceklerini söyler. Giysileri de. Her bir parça giysiyi. Aynı şey. Pratiklik. Bütün o takımda yalın bir pratiklik var. Tutumlular. Son derece tutumlular. Temizler. Son derece temizler. Okuldan eve geldiğimde, tek bir tırnağımın altında zerre dolma kalem mürekkebi olsa farkına varır. Bir cumartesi akşamı misafir geliyor olsa, masayı cuma gecesi saat beş dolaylarında hazırlar. Her bir bardak, her bir gümüş çatal ve bıçak oradadır. Sonra da tozlanmaması için üstüne hafif, tül gibi bir şey atar. Müthiş iyi bir aşçıdır da; eğer baharat ya da tuz ya da biber sevmiyorsan ya da herhangi türden bir tat, her şey kusursuzca düzenlenir. İşte annem, babam böyledir. Özellikle annemle, hiçbir şeyin özüne inemiyorum. Hiçbir konuda. Her şey yüzeysel. O her şeyi düzenliyor ve babam her şeyin düzenini bozuyor; böylece on sekiz yaşına girdim, liseden mezun oldum ve buraya geldim. Eğer Moorhead'e ya da Kuzey Dakota Eyalet Üniversitesi'ne gidecek olsaydım, hâlâ evde yaşıyor olmam gerekecekti; bu yüzden üniversiteye boş ver dedim ve New York'a geldim. Böylece işte karşınızdayım. Steena."

Kim olduğunu, nereden geldiğini ve evden neden ayrıldığını böyle açıklıyordu. Coleman içinse bu kadar basit olmayacaktı. *Daha sonra*, dedi kendi kendine. Daha sonra... Açıklamalarını o zaman yapabilecek ve onun, beklentilerinin ırk kadar tesadüfî bir gösterge tarafından haksızca kısıtlanmasına izin veremeyeceğini anlamasını isteyecekti. Eğer kız onu sonuna dek dinleyecek kadar sakinse kaderini belirlemeyi, aydınlanmamış bir topluma; Kurtuluş Bildirgesi'nden seksen yıl sonra bile bağnazların ona göre fazla büyük bir rol oynadığı bir topluma bırakmaktansa, geleceğini neden kendi ellerine al-

mayı seçtiğini görmesini sağlayabileceğinden emindi. Kendini beyaz olarak tanımlama kararında yanlış bir şey olmadığını, tersine onun görüşüne, tabiatına ve ten rengine sahip birisi için son derece doğal bir şey olduğunu görmesini sağlayacaktı. Çocukluğunun ilk yıllarından beri istemiş olduğu tek şey, özgür olmaktı: Siyah değil, hatta beyaz da değil, sadece kendi başına ve özgür olmak. Seçimiyle hiç kimseye hakaret etmek niyetinde değildi; kendisinden üstün olarak gördüğü herhangi birini taklit etmeye çalışıyor da değildi; kendi ırkına ya da kızın ırkına karşı bir tür protesto yürütüyor da değildi. Her şeyi basmakalıp ve kesinlikle değişmez olarak gören, geleneklere bağlı insanlara yaptığı şeyin asla doğru görünmeyeceğini biliyordu. Ama sadece doğru davranmaya cesaret edebilmek asla onun hedefi olmamıştı. Amacı, kaderinin düşman bir dünyanın cahilce, nefret dolu niyetleri tarafından değil, insanî olarak mümkün olduğunca, kendi kararıyla belirlenmesiydi. Bundan başka koşullardaki bir yaşamı neden kabul etsin?

Ona işte böyle söyleyecekti. Peki, bütün bunlar ona saçmalık gibi gelmeyecek miydi; iddialı bir yalan, büyük bir satış taktiği gibi? Steena, daha önce Coleman'ın ailesiyle tanışmamışsa Coleman'ın ancak ailesi kadar zenci olduğu; onun ve ailesinin, kızın zihninde canlandırabileceği zencilerden farklı olduğu gerçeğiyle yüz yüze gelmemişse... bu ya da herhangi başka bir söz, ona sadece bir diğer gizlenme biçimi gibi gelirdi. Ernestine, Walt ve annesiyle akşam yemeğine oturuncaya ve gün boyunca hepsi sırayla güven verici alelade sözler değiş tokuş edinceye kadar, ona sunacağı herhangi bir açıklama, sadece övünen, kendini yücelten, kendini haklı çıkaran palavralar gibi görünürdü. Sahteliği, kendi gözlerinde olduğu kadar kızın gözlerinde de Coleman'a utanç verecek çalımlı, kurumlu konuşmalar gibi. Hayır, bu rezil şeyleri söyleyemezdi. Buna tenezzül etmezdi. Eğer bu kızı temelli istiyorsa o zaman, şimdi gereken şey cüretkârlıktı, Clarence Silk usulü, hitabet sanatıyla kandırma teşebbüsü değil.

Ziyaretten önceki hafta, başka hiç kimseyi hazırlamadığı halde, aynen bir zamanlar dövüşlere hazırlandığı yoğunlaşma haliyle kendini hazırladı ve hatta o pazar, Brick Church İstasyonu'nda trenden indikleri zaman, gong çalmadan önceki saniyelerde yarı mistik bir

biçimde daima tekrarladığı sözleri aklına getirdi: "Görev. Yalnız görev. Görevle bütünleş. Başka hiçbir şeyi içeriye sokma." Ancak ondan sonra, gong çalınca, köşesinden fırlarken ya da burada, verandanın merdivenlerinden ön kapıya çıkmaya başlarken vasıfsız denizci Joe'nun savaş çağrısını eklerdi: "Haydi iş başına."

Silk'ler 1925'ten, yani Coleman'ın doğumunun bir yıl öncesinden beri müstakil evlerindeydiler. Oraya ilk geldiklerinde, sokağın geri kalanı beyazdı ve küçük ahşap evi onlara, yan evdeki insanlara kızıp nispet olsun diye evi siyahîlere vermeye kararlı bir çift satmıştı. Fakat onların gelişinden dolayı diğer evlerdeki insanların hiçbiri kaçmamıştı ve her ne kadar Silkler hiçbir zaman komşularıyla arkadaşlık etmemiş olsalar da sokağın Piskoposluğa ait papaz evine ve kiliseye doğru giden kısmında herkes, onlara karşı nazikti. Her ne kadar papaz, birkaç yıl önceki ilk gelişinde, etrafına bakıp İngiltere Kilisesi'ne mensup, çoğu Doğu Orange'in zenginleri için çalışan hizmetlilerden, yerini bilen, arkada oturan ve kabul gördüklerini sanan adalılardan oluşan Bajalı ve Barbadoslu'yu gördüğünde ilk pazar vaazına başlamadan önce kürsüsünün üzerine eğilip; "Görüyorum ki burada bazı siyahî aileler var. Bu konuda bir şeyler yapmamız gerekecek" demiş olsa da, naziktiler. Papaz, New York'taki İlahiyat Fakültesiyle fikir teatisinde bulunduktan sonra, siyahî ailelerin evlerinde, temel kilise kanunu dışında, siyahîler için çeşitli hizmetlerin ve pazar okullarının yürütülmesi için gereğini yapmıştı. Daha sonra, lisedeki yüzme havuzu beyaz çocukların siyahî çocuklarla birlikte yüzmek zorunda kalmamaları için, okul denetçisi tarafından kapatılmıştı. Büyük bir yüzme havuzuydu bu; yüzme dersleri ve yüzme takımı için kullanılıyordu ve yıllardır beden eğitimi programının bir parçası olmuştu. Ama siyah çocukların hizmetçi, uşak, şoför, bahçıvan ve mutfakçı olarak çalışan ebeveynlerinin işvereni olan bazı beyaz çocuk ebeveynlerinin itirazı olduğundan, havuz boşaltılmış ve üzeri örtülmüştü.

Nüfusu yetmiş bine varmayan, ikamet açısından bir sinek lekesi gibi olan bu Jersey kasabasının on kilometre karesi içinde, Coleman'ın gençliğinde, ülkenin her tarafında olduğu gibi sınıflar ve ırklar arasında, kilisenin kutsadığı ve okulların meşrulaştırdığı katı ayırımlar vardı. Buna rağmen Silklerin ağaçlarla çevrelenmiş kendi mütevazı

ara sokağında sıradan insanlar, görevi yüzme havuzu ve her şeyiyle bir insan toplumunu katışıklıklarla lekelenmemiş olarak muhafaza etmek olanlar kadar Tanrı'ya ve devlete karşı sorumlu olmak ihtiyacında değildiler. Böylece komşular, son derece saygın, açık tenli Silklere genelde dostça davranıyorlardı. Onlar zenciydi elbette ama Coleman'ın anaokulundaki bir oyun arkadaşının hoşgörülü annesinin deyişiyle, "Çok hoş, adeta yumurtalı süte benzer bir ten renginde insanlar"dı; hatta bir alet ya da merdiven ödünç alacak ya da araba çalışmadığı zaman sorunun ne olduğunu bulmaya yardım edecek kadar. Köşedeki büyük apartman, savaş sonrasına kadar tamamen beyaz olarak kaldı. Sonra, 1945 sonlarında, çoğunlukla meslek sahibi adamların, öğretmenlerin, doktorların ve diş hekimlerinin aileleri siyahî insanlar, sokağın Orange ucundan girmeye başladığında, apartmanın önünde her gün bir taşıma kamyonu oluyordu ve beyaz sakinlerin yarısı birkaç ay içinde kayboldu. Ama kısa süre sonra ortalık yatıştı ve apartman sahibi, sırf binayı işler halde tutabilmek için siyahîlere kiralamaya başladığı halde, yakın çevrede kalmış beyazlar, ayrılmak için zenci fobisinden başka bir neden çıkıncaya kadar oralarda kalmaya devam ettiler.

Haydi iş başına. Sonra zili çaldı, ön kapıyı iterek açtı ve "Biz geldik" diye seslendi.

Walt o gün Asbury Park'tan gelememişti ama annesi ve Ernestine oradaydılar; mutfaktan çıkıp hole gelmişlerdi. Kız arkadaşı işte orada, onların evindeydi. Onun, ailesinin beklediği gibi olup olmadığını bilmiyordu. Coleman'ın annesi hiçbir şey sormamıştı. Tek başına Deniz Kuvvetleri'ne beyaz bir adam olarak katılmaya karar verdiğinden beri, duyabileceklerinin korkusundan, Coleman'a hemen hiçbir şey sormaya cesaret edemiyordu. Nihayet ve Dr. Fensterman'ın yardımı olmaksızın, bir Newark Hastanesi'ndeki ilk siyahî kat başhemşiresi olmuştu ve artık hastane dışında yaşamının ve bütün ailenin sorumluluğunu Walt'un almasına izin verme eğilimindeydi. Hayır, kız hakkında hiçbir şey sormamış, öğrenmeyi nazikçe reddetmiş ve Ernestine'i de soruşturmamaya teşvik etmişti. Coleman da hiç kimseye hiçbir şey söylememişti ve işte, Steena Palsson olabildiğince sarışın ve birbirine uygun mavi el çantasıyla topuklu ayakkabıları, çiçek

desenli, pamuklu şömizye elbisesi, küçük beyaz eldivenleri ve ilaç kutusu biçimindeki şapkasıyla 1950'de hayatta ve genç olan herhangi bir kızın olabileceği kadar kusursuzca şık ve düzgün bir halde, buradaydı. Kral Canute'ye ve daha da eskilere dayanan bir soydan gelen, İzlanda ve Danimarka'nın Amerikalı evladı.

Yapmıştı; bu işi kendi istediği gibi ayarlamış ve hiç kimse irkilmemişti bile. İnsan türünün uyum sağlama yeteneğine bakınız. Hiç kimse söyleyecek söz aranmadı, hiç kimse sessizliğe gömülmedi, hiç kimse telaşla gevezelik etmeye de başlamadı. Beylik sözler, evet, taşralılıklar hem de nasıl, genellemeler, herkesçe bilinen gerçekler, klişeler bol bol. Steena boş yere Otter Tail Nehri kıyılarında büyütülmemişti; yıpranmış sözleri nasıl söyleyeceğini çok iyi biliyordu. Eğer Coleman üç kadını tanıştırmadan önce gözlerini bağlamış ve gün boyunca bağlı tutmuş olsaydı muhtemelen sohbetleri, gülümseyerek doğruca birbirlerinin gözlerinin içine bakarken taşıdığından daha hatırı sayılır bir anlam taşımayacaktı. O standart niyetten başka bir niyet de içermeyecekti: seni gücendirebilecek hiçbir şey söylemeyeceğim, eğer sen beni gücendirebilecek hiçbir şey söylemezsen. Her ne pahasına olursa olsun, saygınlık... İşte bunda Palsson'lar ve Silkler birleşiyordu.

Her üçünün de kafasının karıştığı an, gariptir ki, Steena'nın boyunu tartıştıkları andı. Doğru, bir yetmiş yedi boyundaydı o; Coleman'dan yaklaşık yedi buçuk santim, kız kardeşiyle annesinden ise on beş santim uzundu. Ama Coleman'ın babası bir seksen ikiydi ve Walt ondan üç buçuk santim uzundu; böylece uzun boyluluk kendi içinde aile için yeni bir şey değildi; Steena ve Coleman'ın durumunda olduğu gibi, erkekten daha uzun olan kadın olsa bile. Yine de Steena'nın o yedi buçuk santimi diyelim, alnının tepesinden kaşlarına kadar olan mesafe... fiziksel aykırılıklar konusundaki yalpalayan bir sohbetin, bir on beş dakika kadar, tehlikeli bir biçimde felaketin eşiğinde dolaşmasına neden oldu; ta ki Coleman acı bir koku alıncaya ve kadınlar (üçü birden) bisküvileri alev almadan kurtarmak için mutfağa koşuncaya kadar.

Bundan sonra, yemek boyunca ve genç çiftin New York'a dönme vakti gelinceye kadar her şey, yılmaz bir fazilet içinde geçti. Dış gö-

rünüşte, her iyi ailenin mutlak pazar mutluluğu düşü gibi bir pazardı ve dolayısıyla yaşamla çarpıcı bir biçimde tezat halindeydi. O yaşam ki deneyimin, bu dördünün en gencine bile şimdiden öğretmiş olduğu gibi, yarım dakikalığına bile, bırakın tahmin edilebilir bir öze indirgenmeyi, aslî dengesizliğinden arındırılamazdı.

Ancak Coleman ve Steena'yı New York'a geri taşıyan tren o akşamın erken saatlerinde Pennsylvania İstasyonu'na girdiğindeydi ki, Steena gözyaşlarına boğuldu.

Coleman'ın bildiği kadarıyla Steena o ana kadar, Jersey'den ayrıldıklarından beri, başı onun omzunda, derin bir uykudaydı. Neredeyse Brick Church İstasyonu'nda trene bindikleri dakikadan itibaren, öğleden sonra göstermekte öylesine başarılı olduğu çabanın yorgunluğunu uyuyarak üzerinden atıyordu.

"Steena, ne oldu?"

"Yapamam!" diye haykırdı Steena ve başka hiçbir açıklamada bulunmadan, hıçkırarak, çılgınca ağlayarak, çantasını göğsüne bastırarak ve o uyurken Coleman'ın kucağında tuttuğu şapkasını oracıkta unutarak tek başına, bir saldırgandan kaçar gibi kaçarak trenden uzaklaştı ve bir daha ne Coleman'a telefon etti, ne de onu görmeye çalıştı.

Dört yıl sonra, 1954'te, Grand Central İstasyonu'nda az kalsın çarpışıyorlardı; durup el sıkıştılar ve ancak yirmi iki ve on sekiz yaşlarındayken birbirlerinde uyandırmış oldukları eski şaşkın hayranlığı yeniden canlandıracak kadar konuştular ve sonra bu tesadüfî karşılaşma kadar istatistiksel açıdan harikulade olan şeyin, bir daha asla olamayacağının kesinliğiyle kedere boğularak yollarına devam ettiler.. Coleman o zamana kadar evlenmişti, bir bebeği olacaktı, Adelphi'de klasik eserler öğretmeni olarak çalışıyordu ve bir günlüğüne şehre gelmişti. Steena ise sokağın sonunda, Lexington Caddesi'ndeki bir reklâm ajansında çalışıyordu; hâlâ bekâr, hâlâ güzeldi ama şimdi kadınsıydı, şık giyimli bir New York'luydu kesinlikle ve belli ki eğer daha ileriki bir tarihte meydana gelmiş olsa, Doğu Orange'e yapılan yolculuğu farklı bir tonda sona erdirebilecek biriydi.

Coleman o yolculuğun nasıl sona ermiş olabileceğinden; gerçeğin belirleyici olarak aleyhinde oy kullanmış olduğu o sonuçtan baş-

ka bir şey düşünemiyordu. Birbirlerini hiç unutmamış oldukları gerçeğiyle sersemlemiş bir halde yürüyüp giderken klasik Yunan tiyatrosu okumaları dışında, daha önce anlamasının hiç gerekmediği bir biçimde, hayatın nasıl kolayca yaşanan bir şey değil de başka bir şey olabildiğini ve bir yazgının nasıl tesadüfen belirlendiğini; öte yandan, olayların asla başka türlü gelişemeyeceği zaman, kaderin ne kadar tesadüfî görünebileceğini anlıyordu. Daha doğrusu, yürüyüp giderken hiçbir şey anlamıyordu ve hiçbir şey anlayamayacağını biliyordu; gerçi kendi başına buyruk bir adam olmaktaki bu inatçı kararlılığı konusunda muazzam önem taşıyan bir şeyleri, fizik ötesi bir biçimde *anlamış* olacağı yanılsaması içindeydi. Eğer, bu tür şeyler anlaşılabilir olsaydı.

Steena'nın ertesi hafta, üniversite vasıtasıyla gönderdiği mektup, Coleman'ın Sullivan Sokağı'ndaki odasında ilk kez beraber olduklarında, onun "atılmak"ta; "adeta kuşların, karanın ya da denizin üstünde uçarken, hareket eden bir şey görüp, yaşamla dopdolu bir şey görüp dalışa geçtikleri ve onu yakaladıkları zamanki gibi "atılmakta" ne kadar başarılı olduğu konusundaki iki sayfalık sevimli mektup şöyle başlıyordu: "Sevgili Coleman, New York'ta seni gördüğüme çok sevindim. Karşılaşmamız çok kısa sürmüş olsa da seni gördükten sonra bir sonbahar hüznü duydum, belki de ilk tanışmamızdan bu yana geçen altı yıl, yaşamımın kaç gününün 'geçmişte kalmış' olduğunu iç burkucu bir biçimde belli ettiği için. Çok iyi görünüyorsun ve mutlu olduğuna sevindim." Mektup, yedi küçük cümle ve özlem dolu bir kapanıştan ibaretti ve havada kalan, cansız bir finalle sona eriyordu. Defalarca baştan okuduktan sonra, Coleman bu finali kızın *kendi* kaybı için duyduğu üzüntünün bir ölçüsü, aynı zamanda üstü kapalı bir pişmanlık itirafı olarak aldı, sessiz bir özür dileyişle dokunaklı bir biçimde ona seslenen bir itiraf olarak: "İşte bu kadar. Bu kadar yeter. Seni rahatsız etmemeliyim zaten. Bir daha etmeyeceğime de söz veriyorum. Hoşça kal. Hoşça kal. Hoşça kal. Sevgiyle, Steena."

Coleman mektubu hiçbir zaman atmamıştı ve dosyalarının arasında ona rastladığı ve yapmakta olduğu işin ortasında, ona bakmak için durduğu zaman -oysa beş altı yıldır onu unutmuştu- o gün sokak-

ta Steena'nın yanağından hafifçe öptükten ve ona sonsuza kadar elveda dedikten sonra düşündüğü şeyi düşündü: Eğer Coleman'ın istediği gibi Steena onunla evlenmiş olsaydı her şeyi bilecekti... Coleman'ın istediği gibi ve Coleman'ın ailesiyle, onun ailesiyle, kendi çocuklarıyla yaşayacakları şeyler, Iris'le olduğundan farklı olacaktı. Annesiyle ve Walt'la yaşananlar hiçbir zaman yaşanmayabilirdi. Steena peki demiş olsaydı, Coleman başka bir hayat yaşamış olacaktı.

Yapamam. Bunun içinde bilgelik vardı, genç bir kız için çok fazla bilgelik, normal olarak insanın daha yirmi yaşındayken sahip olmadığı türden bir bilgelik. Ama zaten ona bu yüzden vurulmuştu. Kendi adına düşünen, sağlam bir sağduyu şeklindeki bir bilgeliğe sahip olduğu için. Eğer buna sahip olmasaydı; ama buna sahip olmasaydı, Steena olmazdı o ve Coleman onun karısı olmasını istemezdi.

Aynı faydasız şeyleri düşündü; Sofokles için olmasa da büyük bir yeteneğe sahip olmayan kendisi gibi bir adam için faydasız düşünceleri: Bir kaderin nasıl tesadüfen belirlendiğini ya da kaçınılmaz olduğu zaman, her şeyin ne kadar tesadüfî görünebileceğini.

Iris Gittelman, kendini ve kökenlerini Coleman'a ilk tanımladığı biçimde, sosyal baskının her türüne, özellikle hahamların otoritesine ve sınırı aşan yalanlarına karşı nefretle gümbürdeyen Passaicli bir ailede, dik kafalı, zeki, gizli bir isyankâr olarak büyümüştü. İkinci sınıftan itibaren için için, bunaltıcı çevresinden nasıl kaçabileceğini planlamıştı. Eskenazi dili konuşan babası, Iris'in nitelemesine göre, öyle su katılmamış, aykırı bir anarşistmiş ki, Iris'in iki ağabeyini sünnet bile ettirmemiş; ayrıca evlenme izni alma ya da bir nikâh törenine boyun eğme zahmetine de katlanmamış. Yanlarından bir haham geçerken yere tüküren bu iki öğrenimsiz göçmen ateist kendilerini karı koca olarak görüyorlar, Amerikalı olduklarını beyan ediyorlar, hatta kendilerine Yahudi diyorlarmış. Ama kendilerine ne diyorlarsa özgürce diyorlarmış; babasının küçümseyerek, doğal ve iyi olan her şeyin ikiyüzlü düşmanları olarak tanımladığı şeyden, yani bürokrasiden, gücü gayrimeşru olarak elinde tutanlardan izin istemeden ve onay dilemeden. Ailenin Myrtle Caddesi'ndeki şekerci dükkânı öyle küçük ve kalabalık bir dükkânmış ki, "beşimizi yan yana oraya göme-

mezdin" diyormuş Iris. Soda çeşmesinin üzerinde kirle kaplı, çatlak duvarda çerçeveli iki resim asılıymış; bunlardan biri Sacco'nun, diğeri Vanzetti'nin resimleriymiş ve gazetenin döner baskı bölümünden koparılmışlarmış. Her 22 Ağustos'ta, 1927'de Massachusetts Eyaleti'nin, Iris ile erkek kardeşlerinin masum olduğuna inandırıldıkları iki anarşisti cinayet suçundan idam ettiği günün yıldönümünde, işe ara verilir ve aile bir gün oruç tutmak üzere yukarıya, karman çormanlığı dükkânınkini bile aşan minik, loş daireye çekilirmiş. Iris'in babasının, çılgıncasına, Yahudilerin Kefaret Günü'nü örnek alarak bir mezhep önderi gibi tek başına icat ettiği bir törenmiş bu. Babasının, fikir olarak gördüğü şeyler hakkında hiçbir gerçek fikri yokmuş. Onun düşüncelerinin derinlerinde yatan şey, sadece çaresiz cehalet ve yerinden yurdundan yoksun bırakılmış olmanın acı umutsuzluğu: iktidarsız, devrimci nefretmiş. Her şeyi sıkılmış bir yumrukla söylüyormuş ve her söylediği nutuk gibiymiş. Kropotkin'in ve Bakunin'in adlarını bilir ama yazıları hakkında hiçbir şey bilmezmiş ve dairelerinde devamlı olarak yanında taşıdığı, Eskenazi dilindeki haftalık anarşist gazete *Freie Arbeiter Stimme*'den ancak geceleri uykuya dalmadan önce birkaç sözcük okurmuş. Bütün bunları, Coleman Washington Meydanı'nda onu tavladıktan dakikalar sonra, Bleecker Sokağı'ndaki bir kahvede, dramatik, skandal derecesinde dramatik bir biçimde anlatıyormuş. Annesiyle babası, diye açıklamış Coleman'a, annesiyle babası boş bir hayalin pençesindeki basit insanlarmış, dile getirmeye ya da akılcı bir biçimde savunmaya bile başlayamadıkları; ama uğruna arkadaşlarını, akrabalarını, işlerini, komşularının iyi niyetini, hatta kendi aklî dengelerini, hatta *çocuklarının* aklî dengesini feda etmeye şevkle hazır oldukları bir hayalin. Tek bildikleri, hangi şeylerle ortak yanları olmadığıymış ve büyüdükçe Iris'e bunlar her şey gibi görünmeye başlamış. Oluşmuş şekliyle toplum, onun sürekli bir hareket halinde olan güçleri, sınırına kadar zorlanan, yüzeyin altındaki karmaşık çıkar ağı, süregelen üstünlük sağlama savaşı, süregelen baskı, hizipçi çarpışmalar ve danışıklı dövüşler, ahlakçılığın kurnaz jargonu, adı gelenek olan iyi huylu despot, dengenin var olduğuna dair o dengesiz yanılsama, yapılaşmış olduğu şekliyle, her zaman yapılaşmış olduğu ve yapılaşmak zo-

runda olduğu şekliyle toplum, onlara Kral Arthur'un sarayının Connecticutlı Yanki'ye* geldiği kadar yabancı geliyormuş. Ama bu, başka bir zamana ve yere son derece güçlü bağlarla bağlı olup sonra zorla tamamen yabancı bir dünyaya yerleştirilmiş oldukları için değilmiş. Daha çok, beşikten doğruca yetişkinliğe adım atmış, insan hayvaniliğinin nasıl güdüldüğü ve yönetildiği konusunda hiçbir ara öğrenim görmemiş insanlar gibiymişler. Bebekliğinden beri Iris, çatlaklar tarafından mı yoksa vizyon sahibi insanlar tarafından mı büyütülmekte olduğuna ve paylaşması istenen tutkulu nefretin, korkunç hakikatlerin bir tezahürü mü yoksa tamamen gülünç ve hatta delice mi olduğuna karar verememiş.

Iris bütün o öğleden sonra Coleman'a, folklorik bir tarzda büyüleyici öyküler anlatmış. Passaic'teki şekerci dükkânının üzerinde, Morris ve Ethel Gittelman gibi canlılıkla karanlıkta kalmış bireycilerin kızı olarak büyürken ayakta kalabilmiş olmayı, Rus edebiyatından değil de Rus mizah gazetelerinden çıkma çetin bir maceraymış gibi gösteren öyküler. Sanki Gittelmanlar "Karamazov Çocukları" adında, pazar günleri yayımlanan komik bir resimli öyküdeki kaçık kapı komşularıymış gibi. Henüz on dokuz yaşındaki bir kız için güçlü, göz alıcı bir performansmış bu, o kız ki özgür olmaktan başka hiçbir düşüncesi olmadan Jersey'den kaçarak Hudson'u geçmiş. Zaten Coleman'ın kasabadaki tanıdıklarından hangisi kaçmıyordu ki? Hem de Amarillo kadar uzak yerlerden. Sekizinci Sokak sahnesinde yeni bir beş parasız yabancıymış o, yüz hatları tiyatrovari bir biçimde iri olan, hayat dolu esmer bir kız, duygusal olarak dinamik bir güç ve o günün deyimiyle "etine dolgun." Kentin yukarı tarafındaki Sanat Öğrencileri Birliği'nde bursunu kısmen oradaki canlı çizim derslerine modellik yaparak kazanan bir öğrenci. Tarzı hiçbir şeyi gizlememek olan ve halka açık bir yerde karışıklık yaratmaktan, bir göbek dansözünden daha fazla çekinmezmiş gibi görünen bir insan. Saçları esaslı bir şeymiş; sarmallardan ve lülelerden oluşan, labirente benzer, dalgalanan bir çelenkmiş, sicim kadar havlı ve Noel süsü olarak kul-

* Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı bir Yanki: Mark Twain'in, uyanıp kendini altıncı yüzyıl İngiltere'sinde bulan bir Amerikalıyı anlattığı, hem mizah hem toplumsal eleştiri öğeleri barındıran eseri, ç.n.

lanılabilecek kadar büyük. Çocukluğunun bütün huzursuzluğu, dolaşık bir çalılığa benzeyen saçlarının büklümlerine geçmiş gibiymiş. Dönüştürülemez saçlarının. Onlarla tencere parlatabilir ve yine de yapısını değiştiremezmişsiniz. Sanki denizin zifiri derinliklerinden toplanmış, belki de tıbbi özelliklere sahip, resif oluşturan telli bir tür organizmaymış, mercan ve çalının canlı, yoğun, kuzguni bir melezi ymiş gibi.

Üç saat boyunca Coleman'ı büyülemiş; komedisiyle, gazabıyla, saçıyla ve heyecan imal etme hüneriyle; taşkın, eğitilmemiş, ergen bir akılla ve bir oyuncu gibi kendini ateşleme ve kendinin her bir abartısına inanma yeteneğiyle. O yetenek, , tam anlamıyla kurnazca kendini yaratmış biri, patentine yalnız kendisinin sahip olduğu bir ürün olan Coleman'ın, ona kıyasla kendini, kendisi hakkında hiçbir kavrayışı olmayan biri gibi hissetmesine neden olmuş.

Ama o akşam onu Sullivan Sokağı'na götürdüğü zaman, her şey değişmiş. Onun, kim olduğu hakkında hiçbir fikri olmadığı ortaya çıkmış. Bir kez saçını atlattığınız zaman, eriyip gidiyormuş. Yaşamı hedef almış bir ok olan yirmi beş yaşındaki Coleman Silk'in antitezi ymiş. O da kendi özgürlüğü için savaşıyormuş ama yolunu bulmaya çalışan birinin huzursuz, *anarşist* türüymüş.

Coleman'ın siyahî bir ailede doğmuş ve büyümüş ve neredeyse bütün yaşamı boyunca, kendini bir zenci olarak tanımlamış olduğunu öğrenmek, Iris'i beş dakikalığına bile üzmezdi ve eğer Coleman ondan bunu yapmasını istemiş olsaydı bu sırrını saklamak, ona en ufak bir yük olmazdı. Sıra dışı şeylere karşı hoşgörü, Iris Gittelman'ın eksikliklerinden biri değildi. Onun için sıra dışı şeyler, meşruluğun standartlarına en uygun olanlardı. Bir yerine iki adam olmak mı? Bir yerine iki renkten olmak mı? Sokaklarda kimliğini gizleyerek ya da kılık değiştirerek dolaşmak, ne o ne de bu olmayıp ikisinin arası bir şey olmak mı? Çifte ya da üçlü ya da dörtlü bir kişiliğe sahip olmak mı? Onun için, görünüşte biçimsiz olan bu tür şeylerin korkutucu bir yanı yoktu. Iris'in açık fikirliliği, liberallerin ve özgürlükçülerin sahip olmakla övündükleri türden ahlakî bir nitelik bile değildi; daha çok bir mani, bağnazlığın çatlak antitezi türünden bir şeydi. Çoğu insan için vazgeçilmez olan beklentiler, anlam varsayımı, otoriteye güven,

tutarlılığın ve düzenin kutsanması, ona yaşamda başka hiçbir şeyin gelmediği kadar anlamsız, bütünüyle zırva geliyordu. Olaylar neden bu şekilde gelişsin ve tarih bu şekilde yazılsın, eğer varoluşun tabiatında normallik diye bir şey var idiyse?

Ama Coleman yine de Iris'e Yahudi olduğunu söyledi, Silk adının Silberzweig'in Ellis Adası'na özgü bir sulandırılması olduğunu; babasına yardımsever bir gümrük memuru tarafından dayatılmış olduğunu. O devirde Doğu Orange'deki çoğu zenci arkadaşında olmayan, Kutsal Kitap'ın emrettiği sünnetin izini bile taşıyordu o. Personeli ağırlıklı olarak Yahudi doktorlardan oluşan bir hastanede hemşire olarak çalışan annesi, hızla yayılan tıbbi görüşün etkisiyle, sünnetin önemli sıhhi yararları konusunda ikna olmuştu. Böylece Silkler, Yahudiler arasında geleneksel olan ve o zamanlar, gittikçe artan sayıdaki Yahudi olmayan ebeveyn tarafından doğum sonrası bir ameliyat olarak seçilmeye başlamış olan törenin, bir doktor tarafından yaşamlarının ikinci haftasında her iki erkek bebeklerine uygulanmasını ayarlamışlardı.

Coleman şimdi birkaç yıldır Yahudi olduğunu söylüyordu ya da insanların, eğer isterlerse buna inanmalarına izin veriyordu. Müdavimi olduğu kahvelerde olduğu gibi NYU'da da, tanıdığı birçok insanın başından itibaren Yahudi olduğunu varsaymış gibi göründüğünün farkına vardığından beri. Deniz Kuvvetleri'nde öğrendiği şuydu ki, yapmanız gereken tek şey, kendiniz hakkında oldukça iyi ve tutarlı bilgi vermekti ve hiç kimse bunu soruşturmazdı çünkü hiç kimse, o kadar ilgilenmezdi. NYU'da ya da kasabadaki tanıdıkları, askerlikteki bazı arkadaşlarının yapmış olduğu gibi. Orta Doğu kökenli olduğunu zannetmiş de olabilirlerdi. Ama bu, Washington Meydanı'nın entelektüel avangardı arasında, Yahudilerin kendine tutkunluğunun doruk noktasında olduğu bir zaman olduğuna göre, onların Yahudilere özgü zihinsel cüretkârlığını güden gösterişçi iştahın kontrol edilemez gibi görünmeye başladığı ve *Commentary*, *Midstream* ve *Partisan Review*'dan olduğu kadar onların şakalarından ve aile fıkralarından, kahkahalarından, şaklabanlıklarından, nüktelerinden, tartışmalarından hatta hakaretlerinden bir kültürel önem havasının yayılmakta olduğu bir zaman olduğuna göre, o kim oluyordu da bu harekete

katılmıyordu? Özellikle de Essex İlçesi Yahudi çocuklarının boks eğitmeni olarak Doc Chizner'a asistanlık yaptığı lise yılları, bir New Jersey Yahudi'si olarak yaşanmış bir çocukluğa sahip çıkmak, Suriye ya da Lübnan kökenli bir ABD denizcisi gibi görünmeye çalışmak kadar tuzaklarla yüklü olmadığına göre. Marjinal Manhattan yaşamının ironilerinin tadını çıkaran saldırgan düşünceli, öz çözümleyici, saygısız bir Amerikalı Yahudi olmanın yapay saygınlığını üzerine almak, bu maskeyi kendi başına tasarlayıp hazırlamak için yıllar harcamış olması durumunda düşünebileceği kadar pervasız bir şey değildi kesinlikle. Ama yine de ona oldukça zevkli gelen bir biçimde, kendisini dehşetli pervasız hissettiriyordu ve parlak Bert'ü sınıf birincisi yapmak amacıyla Coleman'ın final sınavlarında dalışa geçmesi için, ailesine üç bin dolar teklif eden Dr. Fensterman'ı hatırladığı zaman, bu da ona dehşetli komik geliyordu; kozları paylaştıran devasa, emsalsiz bir şaka gibi. Dünya onu buna dönüştürmekle ne büyük, kapsamlı bir fikir akıl etmişti, ne yüce, dünyevî bir muziplik! Eğer kusursuz, eşi bulunmaz bir yaratı var idiyse tekillik her zaman onun en derin, ego yüklü arzusu olmamış mıydı zaten? Bu, onun böyle sihirli bir biçimde babasının Fensterman oğluna dönüşümüydü.

Artık oyun oynamıyordu. Kendini baştan yaratma aracı olarak Iris'le allak bullak, ehlileşmemiş, Steena'ya hiç mi hiç benzemeyen, Yahudi olmayan Yahudi Iris'le nihayet doğruyu bulmuştu. Artık bir şeyleri üzerine deneyip sonra çıkarıp atmıyor, sonsuzca pratik yaparak bir şey olmaya hazırlanmıyordu. İşte bu oydu; çözüm, sırrının sırrı, bir damlacık gülünçlükle, kurtarıcı, güven verici gülünçlükle, yaşamın her insan kararına yaptığı o küçük katkıyla tatlandırılmış olarak.

Amerika'nın tarihi sakıncalılarından en birbirine benzemezlerinin şimdiye kadar bilinmeyen bir alaşımı olarak Coleman, artık akla uygun bir varlık haline gelmişti.

Yine de bir ara dönem olmuştu. Steena'dan sonra ve Iris'ten önce, Ellie Magee adında bir kızla beş aylık bir ara dönem olmuştu. Minyon, alımlı bir siyahî kızdı bu, açık kahve tenli, burnu ve yanakları hafifçe çilli, görünümde ergenlikle kadınlık arasındaki ayrım çizgisini tam olarak geçmemiş bir kız. Altıncı Cadde'deki mobilya mağaza-

sında çalışıyor, heyecanla kitap rafı üniteleri ve kapaklı dolaplar satıyordu; çalışma masaları için çekmeceli dolaplar ve yataklar için komodinler. Mağazanın sahibi olan yorgun, yaşlı Yahudi, Ellie'yi işe almasının satışlarını yüzde elli artırmış olduğunu söylüyordu. "Burada doğru dürüst iş yoktu" diyordu Coleman'a. "Kıt kanaat geçiniyordum. Ama şimdi Kasaba'daki her adam masasına çekmeceli dolap istiyor. İnsanlar geliyor ama beni aramıyorlar, Ellie'yi arıyorlar. Telefon ediyor Ellie'yi istiyorlar. Bu küçük kız her şeyi değiştirdi." Doğruydu; hiç kimse ona karşı koyamıyordu. Önce onun yüksek topuklar üzerindeki bacaklarına, sonra da bütün o doğallığına vurulan Coleman da dahildi buna. Cazibesine kapılan NYU'lu beyaz gençlerle ya da NYU'lu siyahî gençlerle çıkıyordu; büyüdüğü Yonkers'dan kasabaya taşınmış, küçük s'yle sıra dışı bir hayatı, reklâmı yapılan şekliyle kasaba hayatını yaşayan, şimdilik hiçbir yara almamış, yirmi üç yaşındaki ışıltılı bir çocuk. O bir keşifti ve böylece Coleman, ihtiyacı olmayan bir çalışma masası almak için oraya gitmiş ve o gece onu bir içki içmeye götürmüştü. Steena'dan ve o kadar çok istemiş olduğu birini kaybetmenin şokundan sonra, yeniden iyi vakit geçiriyordu, yeniden hayat doluydu ve bütün bunlar mağazada flört etmeye başladıkları andan itibaren olmuştu. Mağazada kız onun beyaz bir genç olduğunu mu düşünmüştü? Bunu bilmiyordu. İlginç. Sonra o akşam kız gülmüş ve komik bir biçimde gözlerini kısarak ona bakıp "Sen nesin, Tanrı aşkına?" demişti. Daha başlangıçta bir şey fark etmiş ve durmayıp bunu söylemişti. Ama bu kez, Steena'nın şiirini yanlış okuduğu zamanki gibi Coleman'dan ter boşanmamıştı. "Ne miyim? İstediğin gibi oyna" demişti Coleman. "*Sen* öyle mi oynuyorsun?" diye sormuştu kız. "Tabii ki öyle oynuyorum" demişti. "Öyleyse beyaz kızlar senin beyaz olduğunu mu düşünüyor?" "Ne düşünürlerse" demişti Coleman, "bırakıyorum öyle düşünsünler." "Ben ne düşünürsem de mi?" diye sormuştu Ellie. "Aynı olay" demişti Coleman. Böyle küçük bir oyun oynamışlar ve bu, durumun belirsizliğini oynamak, onlar için işin heyecanı haline gelmişti. Coleman özel olarak hiç kimseye o kadar yakın değildi ama okuldan tanıdığı gençler, onun siyahî bir kızla çıktığını düşünüyor ve kızın bütün arkadaşları da onun beyaz bir gençle dolaştığını düşünüyordu. Diğer insanların on-

ları önemli bulmaları gerçekten eğlenceliydi ve gittikleri hemen her yerde, insanlar onları öyle buluyordu. Yıl 1951'di. Gençler Coleman'a, "O nasıl biri?" diye soruyorlardı. "Ateşli" diyordu Coleman, sözcüğü uzatarak ve bir yandan da Doğu Orange'de İtalyanların yaptığı gibi bir elini gevşek tutup silkerek. Bütün bunlardan, günbegün, anbean zevkli bir heyecan duyuyordu; yaşamında şimdi hafif bir film yıldızı azameti vardı. Ellie'yle çıktığında hep bir sahneyi oynuyor gibiydi. Sekizinci Sokak'ta hiç kimse ne olup bittiğini bilmiyordu ve bu da hoşuna gidiyordu. Onun müthiş bacakları vardı. O daima gülüyordu. Onda doğal bir kadınsılık vardı. Coleman'ı büyüleyen bir rahatlık ve canlı bir masumiyetle doluydu. Biraz Steena gibiydi; yalnız beyaz değildi. Sonuç olarak Coleman'ın ailesini ziyaret etmeye koşmuyorlar ve kızın ailesini de ziyaret etmiyorlardı. Niye etsinler? Kasabada yaşıyorlardı. Onu Doğu Orange'e götürmek Coleman'ın aklına bile gelmiyordu. Belki de onların rahatlayarak derin bir nefes aldıklarını duymak istemediği, sözsüz de olsa, doğru şeyi yapıyor olduğunu söylemelerini istemediği için. Steena'yı eve götürmesine neden olan dürtüyü düşünüyordu. Herkese karşı dürüst olmak için mi yapmıştı bunu? Peki, bu ona ne sağlamıştı? Hayır, hayır, aileleri işe karıştırmayacaktı. En azından şimdilik.

Bu arada, kızla birlikte olmaktan o kadar zevk alıyordu ki bir gece, hakikat ağzından dökülüverdi. Hatta Steena'ya asla söyleyemediği, boksör oluşuyla ilgili hakikat bile. Ellie'ye anlatmak o kadar kolaydı ki. Eleştirici olmaması onu Coleman'ın gözünde bir kat daha yüceltmişti. Geleneklere bağlı biri değildi o; ama yine de öyle mantıklıydı ki. Coleman'ın karşısındaki, kesinlikle dar görüşlü olmayan birisiydi. Bu muhteşem kız her şeyi bilmek istiyordu. Böylece Coleman da konuşuyor, kısıtlama olmayınca, olağanüstü bir konuşmacı oluyor ve Ellie büyüleniyordu. Ona Deniz Kuvvetleri'ni anlatıyordu. Ona ailesini anlatıyordu ve ailesinin kızınkinden fazla farklı olmadığı ortaya çıkıyordu. Yalnız onun, Harlem'de bir eczane çalıştıran babası hayattaydı ve onun kasabaya taşınmış olmasından mutlu olmamakla birlikte, Ellie'nin şansına, onu taparcasına sevmekten kendini alamıyordu. Coleman ona Howard'ı ve neden oraya katlanamadığını anlatıyordu. Howard'dan çok söz ediyorlardı çünkü

ailesi Ellie'nin de oraya gitmesini istemişti. Daima ve ne hakkında konuşuyor olurlarsa olsunlar, Coleman çaba göstermeden onu güldürdüğünü görüyordu. "Daha önce hiç bu kadar çok siyahî insan görmemiştim, Güney Jersey'de, aile toplantısında bile. Howard Üniversitesi'nde çok fazla zenci bir araya toplanmış gibi göründü bana. Her inançtan, her türden zenciler; ama onlarla o şekilde beraber olmayı istemiyordum işte. Bunun benimle ne ilgisi olduğunu hiç bilemiyordum. Oradaki her şey o kadar yoğundu ki, sahip olduğum herhangi türden bir gururu eksiltiyordu. O yoğun, sahte ortam, gururumu kesinlikle eksiltiyordu." "Fazla tatlı bir soda gibi" demişti Ellie. "Aslında" demişti Coleman ona, "içine çok fazla şey koyulmuş olduğundan değil de başka her şey çıkarılmış olduğundan." Ellie'yle açık konuşarak, Coleman tam anlamıyla rahatlamıştı. Doğru, artık bir kahraman değildi; ama öte yandan, hiçbir şekilde bir kötü adam da değildi. Evet, bu kız bir mücadeleciydi. Bağımsızlığa geçişi, bir kasaba kızına dönüşmesi, ailesini idare edişi; her şeyiyle olması gereken şekilde yetişmiş gibi görünüyordu.

Bir akşam Coleman'ı, Bleecker Sokağı'nda, sahibi olan beyaz adamın, mineden güzel şeyler yaptığı küçük bir mücevherciye götürmüştü. Sadece sokağı dolaşmış, etrafa bakınmışlardı; ama oradan ayrıldıklarında kız Coleman'a adamın siyah olduğunu söylemişti. "Yanılıyorsun" demişti Coleman ona, "olamaz." "Bana yanıldığımı söyleme" diye gülmüştü kız, "*sen* körsün." Bir başka gece, gece yarısına yakın, ressamların içmek için bir araya geldikleri, Hudson Sokağı'ndaki bir bara götürmüştü kız onu. "Şunu görüyor musun? Şu tatlı dilliyi?" demişti alçak sesle, başını bardaki bütün kızları büyüleyen yirmili yaşlarının ortasındaki yakışıklı beyaz bir adama doğru eğerek. "O" demişti. "*Hayır*" demişti Coleman, bu defa kendisi gülerek. "Greenwich Kasabası'ndasın, Coleman Silk, Amerika'daki en özgür on kilometre karede. Her iki bloktan birinde böyle bir tane var. Öyle kibirlisin ki bunu kendinin icat etmiş olduğunu sanıyorsun." Eğer kız üçünü biliyor idiyse ki kesinlikle biliyordu, en azından on tane olmalıydı. "Her yerden ve her taraftan" demişti kız, "doğruca Sekizinci Sokak'a geliyorlar. Tıpkı senin küçük Doğu Orange'den geldiğin gibi." "Üstelik" demişti Coleman, "ben hiç anlayamıyorum." Bu da

onları güldürmüştü; güldükçe gülmüşlerdi, Coleman ümitsiz bir vaka olduğu ve başkalarında bu durumu anlayamadığı ve Ellie ona kılavuzluk ettiği, onları gösterdiği için.

Başlangıçta, sorununun çözümü Coleman'a keyif veriyordu. Sırrından kurtulmuş olunca, kendini yeniden bir erkek çocuğu gibi hissediyordu. Sırra sahip olmadan önceki erkek çocuğu gibi. Yeniden bir afacan gibi. Kızın bütün doğallığından, kendinin de doğal olmasının zevkini ve rahatlığını alıyordu. Eğer bir şövalye ve bir kahraman olacaksanız zırh giyersiniz ve şimdi zırhsız olmanın zevkini tadıyordu. "Sen şanslı bir adamsın" diyordu ona Ellie'nin patronu. "Şanslı bir adam" diye tekrarlıyordu Coleman ve buna inanıyordu. Ellie'yle sır artık geçerli değildi. Yalnız ona her şeyi anlatabileceği ve nitekim de anlattığı için değil, eğer isterse ve istediği zaman, artık eve dönebileceğini hissettiği için. Artık kardeşiyle başa çıkabilirdi ve aksi halde bunu asla yapamayacağını biliyordu. O ve annesi geçmişe dönüp eskisi gibi yakın ve rahat olmaya devam edebilirlerdi. Sonra Iris'le tanıştı ve her şey bitti. Ellie'yle olmak eğlenceliydi ve eğlenceli olmaya devam ediyordu ama eksik bir boyutu vardı. Tüm bu olayda hırs yoktu; yaşamı boyunca onu güdüleyen o hırs bu ilişkiden beslenemiyordu. Sonra Iris çıkageldi ve Coleman yeniden ringe çıktı. Babası ona, "Artık yenilgi almamış olarak çekilebilirsin. Çekildin" demişti. Ama işte Coleman kükreyerek köşesinden çıkmıştı, yine bir sırrı vardı. Yine ketum olma *armağanına* sahipti ki, bu kolay bulunur bir şey değildi. Belki kasabada dolaşan onun gibi bir düzine adam daha *vardı*. Ama herkes böyle bir armağana sahip değildi. Daha doğrusu, sahipti ama önemsiz şekillerde; sadece devamlı olarak yalan söylüyorlardı. Coleman gibi görkemli ve ayrıntılı bir biçimde ketum değillerdi. O yeniden atılımdaydı. Onda sırrın iksiri vardı ve başka bir dili kusursuzca konuşmak gibiydi bu, sizin için daima yeni olan bir yerde bulunmak gibi. Bu olmadan da yaşamıştı ve fena değildi. Korkunç bir şeyler olmamıştı. Hoşa gitmeyecek bir şey değildi. Eğlenceliydi. Masum bir eğlence. Ama başka da pek bir şey değildi. Evet, masumiyetini geri kazanmıştı. Ellie bunu ona vermişti, gerçekten. Ama masumiyet ne işe yarardı? Iris daha fazlasını veriyordu. Her şeyi bambaşka bir zirveye çıkarıyordu. Iris ona yaşamını, yaşamak istediği ölçekte geri veriyordu.

Tanıştıktan iki yıl sonra evlenmeye karar verdiler ve işte o zaman Coleman, kullandığı bu yetki için, ilan ettiği bu özgürlük, yapmaya cüret ettiği seçimler için ilk büyük ödemeyi yapmak zorunda kaldı. Sahneye koyabileceği, hırsını barındıracak kadar büyük ve dünyaya meydan okuyacak kadar heybetli bir öz benlik bulmakta bundan daha kurnaz ve becerikli davranmış olabilir miydi?

Annesini görmeye Doğu Orange'e gitti. Bayan Silk, Iris Gittelman'ın varlığından haberdar değildi ama ona evleneceğini ve kızın beyaz olduğunu söylediğinde hiç şaşırmadı. Hatta kızın, Coleman'ın siyahî olduğundan haberdar olmadığını söylediğinde bile şaşırmadı. Eğer şaşıran biri varsa o da Coleman'dı; çünkü niyetini açıkça bildirdikten sonra birdenbire bu kararın, yaşamının en muazzam kararının, bütünüyle hayal edilebilecek en ciddiyetten uzak şeye dayanıp dayanmadığını merak etmeye başlamıştı: Iris'in saçlarına. Coleman'ınkilerden çok daha zenci görünümlü, onunkilerden çok Ernestine'in saçlarına benzeyen, o dolaşık saç çalılığına. Küçük bir kızken Ernestine, "Neden benim de annem gibi uçuşan saçlarım yok?" diye soruşuyla ünlüydü. Yani, neden saçları rüzgârda uçuşmuyordu, yalnız annesininkiler gibi değil, ailenin anne tarafındaki bütün kadınların saçları gibi.

Annesinin müthiş ıstırabı karşısında Coleman'ın içinden, Iris Gittelman'dan istediği tek şeyin, görünümünün doğacak çocuklarının saç dokusu için sağlayabileceği açıklama olduğuna dair uğursuz, çılgınca bir korku geçti.

Ama bu derece münasebetsiz ve göz kamaştırıcı bir biçimde faydacı bir gerekçe, şimdiye kadar dikkatinden nasıl kaçmış olabilirdi? Hiçbir şekilde doğru olmadığı için mi? İçten içe kendi davranışıyla sarsılmış ama yine de, her zaman olduğu gibi, sonuna kadar götürmeye kararlı bir haldeyken annesinin böyle acı çektiğini görünce... bu ürkütücü fikir nasıl olurdu da ona doğrudan *başka* bir şey gibi görünebilirdi? Annesinin karşısında, kusursuz bir kendine hâkimiyet halindeymiş gibi görünerek oturmaya devam ederken bile, dünyadaki en aptalca nedenle eş seçmiş olduğu ve erkeklerin en boşu olduğuna dair belirgin bir duygu içindeydi.

"Annenle babanın öldüğüne inanıyor, Coleman. Ona öyle söyledin."

"Doğru."

"Ağabeyin yok, kız kardeşin yok. Ernestine diye biri yok. Walt diye biri yok."

Coleman başını salladı.

"Başka? Ona başka ne söyledin?"

"Ona başka ne söylediğimi sanıyorsun?"

"İşine gelen her neyse, onu." Bütün öğleden sonra, annesinin en haşin sözleri bunlar oldu. Onun öfke kapasitesi asla Coleman'a kadar ulaşamamıştı ve asla ulaşamayacaktı da. Coleman'ın doğduğu andan beri, sadece onu görmek bile annesinde, savunmasızlık ve değersizlik duyguları uyandırıyordu. "Torunlarımı hiç tanıyamayacağım" dedi.

Coleman kendini hazırlamıştı. Önemli olan, Iris'in saçlarını unutmak ve annesinin konuşmasına izin vermekti; ifade akıcılığını bulmasına ve kendi sözlerinin yumuşak akışından, Coleman'ın adına özrünü yaratmasına izin vermekti.

"Onların beni görmesine asla izin vermeyeceksin" dedi. "Kim olduğumu bilmelerine asla izin vermeyeceksin. 'Anne' diyeceksin bana, 'Anne, sen New York'taki tren istasyonuna gel ve bekleme odasındaki banka otur; saat on bir yirmi beşte, pazar günü kıyafetlerini giymiş çocuklarımla yanından geçeceğim.' Bundan beş yıl sonra doğum günü hediyem bu olacak. 'Orada otur anne ve hiçbir şey söyleme; ben onları yavaş yavaş yanından geçireceğim.' Orada olacağımı da çok iyi biliyorsun. Tren istasyonunda, hayvanat bahçesinde, Central Park'ta. Neresi dersen, tabii ki geleceğim. Torunlarıma dokunabilmemin tek yolunun Bayan Brown olarak gelip onlara bakıcılık yapmam ve uykuya yatırmam için beni tutman olduğunu söyle, bunu da yaparım. Bayan Brown olarak gelip evini temizlememi söyle, *onu* da yaparım. Elbette bana ne söylersen yaparım. Başka seçeneğim yok."

"Yok mu?"

"Seçenek mi? Evet, seçeneğim ne, Coleman?"

"Beni evlatlıktan reddetmek."

Annesi, adeta alay edercesine, bu fikri biraz düşünür gibi yaptı. "Herhalde sana karşı o kadar acımasız olabilirim. Evet, bu mümkün, herhalde. Ama kendime karşı o kadar acımasız olma gücünü nereden bulacağım sence?"

Çocukluğunu hatırlamasının zamanı değildi bu. Annesinin mantıklılığına, alaycılığına ve cesaretine hayran olmasının zamanı değildi. Anne sevgisinin neredeyse patolojik fenomenine teslim olmasının zamanı değildi. Annesinin söylemediği ama söylediklerinden bile daha etkili bir biçimde dile getirdiği tüm o sözleri duymanın zamanı değildi. Gelirken donandığı düşüncelerden daha başka şeyler düşünmenin zamanı değildi. Kuşkusuz açıklamalara başvurmanın, avantajları ve dezavantajlarını parlak bir biçimde sıralamaya başlamanın ve bu, sadece mantıklı bir kararmış gibi davranmanın zamanı hiç değildi. Annesine yapmakta olduğu şeyin dehşetini hafifletebilecek hiçbir açıklama yoktu. Başarmak için oraya gittiği şeye daha derinden odaklanma zamanıydı. Eğer onu evlatlıktan reddetmek annesine kapalı bir seçenek idiyse, darbeyi almaktan başka yapabileceği bir şey yoktu. Sakin konuş, az şey söyle, Iris'in saçlarını unut ve ne kadar uzun sürerse sürsün, onun, şimdiye kadar yapmış olduğum en zalim şeyin zulmünü varlığına sindirebilmek için kendi sözcüklerini kullanmaya devam etmesine izin ver, dedi kendi kendine.

Onu öldürüyordu. Babanızı öldürmeniz gerekmez. Dünya bunu sizin yerinize yapar. Babanızın peşinde sayısız güçler vardır. Dünya onun icabına bakar; tıpkı Bay Silk'in icabına bakmış olduğu gibi. Öldürebileceğiniz kişi annenizdir ve ona işte bunu yapmakta olduğunu gördü, bu kadın tarafından öylesine sevilmiş çocuk, onu, kendi coşku verici özgürlük kavramı uğruna öldürüyordu! Annesi olmasaydı her şey çok daha kolay olurdu. Ama yalnızca bu sınavı geçerek olmayı seçtiği adam olabilir, doğumda ona verilenlerden değişmez bir biçimde ayrılabilir, herhangi bir insanın özgür olmak isteyeceği gibi özgür olmak için mücadele etmekte özgür olabilirdi. Yaşamdan bunu, yani kendi koşullarındaki alternatif kaderi alabilmek için, yapılması gerekeni yapmak zorundaydı. Çoğu insan ona verilmiş olan boktan yaşamdan çıkıp gitmek istemez mi? Ama gitmezler ve onları onlar yapan odur; onu o yapmakta olansa buydu. Yumruğu at, zararı ver ve kapıyı sonsuza kadar kilitle. Sizi koşulsuz seven ve sizi mutlu etmiş harika bir anneye yapamazsınız bunu; bu acıyı verip sonra geri dönebileceğinizi düşünemezsiniz. Bu, o kadar berbat bir şeydir ki yapabileceğiniz tek şey, onunla yaşamaktır. Bir kez böyle bir şey

yaptığınızda, o kadar çok şiddet uygulamış olursunuz ki, *asla* geri dönüşü olamaz. Coleman'ın istediği de buydu. West Point'ta, adamın yere inmekte olduğu an gibi. Onu Coleman'ın yapabileceklerinden ancak hakem kurtarabilmişti. Şimdiki gibi, o zaman da bir dövüşçü olarak Coleman bunun gücünü hissediyordu. Çünkü reddedişin zulmüne gerçek ve affedilmez insani anlamını vermek, kaderinizin muazzam bir şeyle kesiştiği anı, olabildiğince gerçekçi ve açık bir biçimde karşılamak da sınavın bir parçasıydı. Bu da onun anıydı işte. Bu adam ve annesi. Bu kadın ve sevgili oğlu. Eğer Coleman kendini bileme görevinde, hayal edilebilecek en zor şeyi yapmaya girişiyor idiyse işte bu oydu, annesini bıçaklamak dışında. Onu doğruca meselenin özüne götürüyordu bu. Yaşamının en önemli eylemiydi ve bu eylemin heybetini canlı, bilinçli bir biçimde hissediyordu.

"Niye buna daha hazırlıklı olmadığımı bilmiyorum, Coleman. Olmam gerekirdi" dedi annesi. "Neredeyse dünyaya geldiğin günden beri uyarı veriyordun. Meme emmeye bile ciddi bir biçimde isteksizdin. Evet, öyleydin. Neden olduğunu şimdi anlıyorum. O bile kaçışını geciktirebilirdi. Ailemizde daima bir şey vardı. Renkten söz etmiyorum. Bizde sana ayakbağı olan bir şey vardı. Bir tutsak gibi düşünüyorsun. Öyle, Coleman Brutus. Kar kadar beyazsın ama bir köle gibi düşünüyorsun."

Annesinin zekâsına güvenmesinin zamanı değildi; onun en ilginç ifadesini bile özel bir bilgeliğin timsali olarak almasının zamanı da değildi. Annesinin bir şeyi, bildiğinden daha fazlasını biliyormuş gibi gösteren bir şekilde söyleyebilmesi, sıklıkla olan bir olaydı. Akılcı diğer yarı. Nutuk çekmeyi Coleman'ın babasına bırakıp böylece ona kıyasla önemli olan şeyleri söylüyor gibi görününce işte böyle oluyordu.

"Şimdi sana kaçış olmadığını, kaçmak için göstereceğin tüm çabaların ancak seni başladığın yere geri götüreceğini söyleyebilirdim. Baban olsa sana bunu söylerdi. *Jül Sezar*'dan da kendisini destekleyecek bir şeyler bulurdu. Ama herkesin hayran kaldığı senin gibi bir genç adam için mi? Senin fiziğine, senin kararlılığına, senin kurnazlığına, bütün o harika yeteneklerine sahip yakışıklı, çekici, zeki bir delikanlı için mi? Yeşil gözlerin ve koyu renkli uzun kirpiklerinle

senin için mi? Doğrusu, senin için hiç sorun olmamalı bu. Beni görmeye gelmenden daha zor olmayacak sanırım ve bak şimdi burada nasıl sakince oturuyorsun. Bu da yaptığın şeyin çok mantıklı olduğunu bildiğinden. *Ben* mantıklı olduğunu biliyorum çünkü sen mantıklı olmayan bir hedefin peşine düşmezsin. Hayal kırıklıkların olacak elbette. Her şey, karşımda böyle sakince otururken hayal ettiğin gibi gelişmeyecek elbette. Senin özel kaderin, özel olacak kuşkusuz; ama nasıl özel? Yirmi altı yaşındasın, bu özel kaderi tahmin bile edemezsin. Ama hiçbir şey yapmasaydın da aynı şey yine olmayacak mıydı? Hayattaki her esaslı değişiklik, birisine 'Seni tanımıyorum' demeyi gerektirir, sanırım."

Annesi iki saate yakın bir süre konuşmaya devam etti; Coleman'ın, bebekliğine kadar giden özerkliği konusunda uzun bir nutuktu bu. Karşı karşıya kaldığı, itiraz etmeyi umut edemeyeceği ve katlanmak zorunda olduğu her şeyi resmederek acıyı ustalıkla içine sindiriyordu. Bu sırada Coleman en basit şeylerde, onun saçlarının seyrekleşmiş olmasında (Iris'in değil, annesinin saçlarının) ve başının öne doğru çıkışında, ayak bileklerinin şişliğinde, göbeğinin büyümüş olmasında, büyük dişlerinin abartılı yayvanlığında onun, Steena'yı rahatlatmak için elinden gelen her nezaketi gösterdiği, üç yıl önceki o pazar gününden beri, ölüme giden yolda ne kadar ilerlemiş olduğunu fark etmemek için elinden geleni yapıyordu. Öğlen sonrasının ortalarında bir yerde Coleman'a, sanki annesi büyük değişimin ta eşiğine kadar gelmiş gibi göründü: yaşlı insanlarda olduğu gibi, minik, biçimsiz bir varlığa dönüşme noktasına. O konuştukça, bunun gerçekleştiğini görmekte olduğuna daha da inanıyordu. Onu öldürecek olan hastalığı, onun için yapacakları cenaze törenini, mezarının yanında okunacak övgüleri ve sunulacak duaları düşünmemeye çalıştı. Ama sonra onun yaşamaya devam ettiğini de düşünmemeye çalıştı, kendisinin gittiğini, onun burada ve hayatta kaldığını, yılların geçtiğini ve onun kendisini, çocuklarını ve karısını düşündüğünü, yılların geçmeye devam ettiğini ve inkârından dolayı, ikisinin arasındaki bağın annesi için daha da kuvvetlendiğini.

Ne annesinin uzun ömürlü olmasının ne de ölümlülüğünün, Coleman'ın yapmakta olduğu şeyle herhangi bir ilgisinin olmasına izin verilemezdi; köhne bir kulübede doğduğu ve yedi yaşındayken

babası ölünceye kadar ebeveyni ve dört erkek kardeşiyle birlikte yaşadığı Lawnside'da, ailesinin katlandığı mücadelelerin de. Babasının ailesi 1855'ten beri Lawnside, New Jersey'deydi. Kaçak kölelerdi onlar; Quakerlar* onları Yeraltı Demiryolu'yla Maryland'den kuzeye, güneybatı Jersey'ye getirmişlerdi. Zenciler önceleri oraya Free Haven** adını vermişlerdi. O zamanlar orada hiç beyaz yaşamıyordu ve şimdi de hemen herkesin Haddonfield Quakerlarının korumuş olduğu kaçak kölelerin soyundan geldiği, iki bin nüfuslu bir kasabanın çevresinde sadece bir avuç vardı. Vali onların soyundan geliyordu; itfaiye şefi, polis şefi, vergi memuru, ilkokuldaki öğretmenler ve öğrenciler de öyle. Ama bir zenci kasabası olarak Lawnside'ın emsalsizliğinin herhangi bir şeyle alakası da yoktu. Jersey'nin daha güneyinde, May Burnu yakınındaki Gouldtown'un emsalsizliğinin de öyle. Orası, annesinin ailesinin memleketiydi ve babasının ölümünden sonra aile oraya taşındı. Burası, anneannesinin de aralarında bulunduğu, birçoğu hemen hemen beyaz olan, herkesin herkesle bir şekilde akraba olduğu, siyahî insanlardan oluşan bir başka yerleşimdi. "Çok, çok eskiden" diye açıklardı anneannesi Coleman'a çocukken (duymuş olduğu bütün efsaneleri elinden geldiğince basitleştirerek ve özetleyerek) Fransız- Kızılderili savaşında öldürülmüş bir Avrupa ordusu askerine ait bir köle varmış. Köle, askerin dul karısıyla ilgilenmiş. Her şeyi yapmış; şafaktan karanlığa kadar yapılması gerekenleri yapmaktan geri durmamış. Odun kesmiş ve taşımış, ekinleri toplamış, toprağı kazmış ve lahanalar için bir depo yapmış, lahanaları oraya istiflemiş, balkabaklarını depolamış, elmaları, şalgamları ve patatesleri kış için toprağa gömmüş, çavdarı ve buğdayı ambara yığmış, domuzu kesmiş, etini tuzlamış, ineği kesmiş, etini salamura yapmış; nihayet bir gün dul onunla evlenmiş ve üç oğulları olmuş. Bu oğullar da aileleri, yerleşimin 1600'lerdeki kökenlerine kadar uzanan ve İhtilâl'e kadar hep birbirleriyle evlenmiş, yoğun bir biçimde birbirine karışmış aileler olan Gouldtown'lu kızlarla evlenmişler. Bunlardan biri, birkaçı ya da hepsi, Indian Fields'deki geniş Lenape yerleşiminden gelen ve başlangıçtaki Hollandalı göçmenlerin yerini

* Quaker: 1650'de bir İngiliz tarafından kurulan, giyimde, davranışlarda ve ibadette sadelige inanan bir dinî mezhebin üyesi.
** Free haven: özgür sığınak, ç.n.

alan İsveçlilerden biriyle evlenen ve onunla beş çocuk yapan bir Kızılderili'nin soyundan geliyormuş. Biri, birkaçı ya da hepsi, nehirden yukarı, Greenwich'ten Bridgeton'a seyreden bir ticaret gemisiyle Batı Hint Adaları'ndan getirilen, Bridgeton'da yolculuk ücretlerini karşılayan arazi sahiplerinin yanına verilen ve daha sonra kendileri de eşleri olmak üzere Hollanda'dan gelmeleri için iki Felemenk kız kardeşin yolculuk ücretlerini ödeyen iki melez kardeşin soyundan geliyormuş. Biri, birkaçı ya da hepsi, bir İngiliz baronunun oğlu Cromwell'in Britanya Milletler Topluluğu ordusunda bir süvari subayı ve Dostlar Derneği'nin bir üyesi olan ve New Cesarea (Hudson ve Delaware nehirleri arasında uzanan, İngiltere kralının kardeşi tarafından iki İngiliz mülk sahibine senetle devredilen yöre), New Jersey olduktan bir iki yıl sonra burada ölen, John Fenwick'in torununun soyundan geliyormuş. Fenwick 1683'te ölmüş ve satın aldığı, kurduğu, yönettiği ve Bridgeton'ın kuzeyinde Salem'a, güneyde ve doğuda Delaware'e kadar uzanan kişisel koloninin bir yerlerine gömülmüş.

Fenwick'in on dokuz yaşındaki torunu, Elizabeth Adams, siyahî Gould'la evlenmiş. "Elizebeth'in mahvına sebep olan o siyah adam" diye tanımlıyormuş Elizabeth'in dedesi Gould'u "Tanrı, kendisine karşı işlediği menfur günahı görmesi için onun gözlerini açana" kadar Elizabeth'i mülkünden herhangi bir pay almaktan men ettiği vasiyetnamesinde. Öyküye göre, Gould'la Elizabeth'in beş oğlundan yalnız bir oğul yetişkinliğe kadar yaşamış; Benjamin Gould'muş bu ve Finli Ann'le evlenmiş. Benjamin 1777'de, Delaware'in karşı kıyısında, Philadelphia'da Özgürlük Bildirgesi'nin imzalanmasından sonraki yıl ölmüş ve geride Sarah adında bir kız evlat ve Anthony, Samuel, Abijah ve Elisha adında dört oğul bırakmış. Gouldtown, adını bunlardan almış.

Coleman, annesi vasıtasıyla Pennsylvania'nın Philadelphia'yı kapsayan kısmı için William Penn ne ifade ediyorsa, New Jersey'nin güneybatısındaki o bölge için aynı şeyi ifade eden ve bazen, bütün Gouldtown onun soyundan gelmiş gibi görünen, aristokrat John Fenwick'in zamanına kadar geri giden çapraşık aile tarihini öğrenmişti. Çocukken Walt, Ernestine ve o, anne ve babalarıyla yıllık aile toplantısı için Gouldtown'a gittikleri zamanlarda büyük teyzelerden ve büyük amcalardan, büyük *büyük* teyzelerden ve amcalardan, bazıları yüz yaşına yakın insanlardan,

hiçbir zaman bütün ayrıntılarıyla aynı şekilde olmasa da bunu yeniden dinlemişti, Güneybatı Jersey'den, Philadelphia'dan, Atlantic City'den, Boston kadar uzak yerlerden gelen neredeyse iki yüz akraba, gün boyunca en sevilen aile yemekleri olan kızarmış lüfer, haşlanmış tavuk, kızarmış tavuk, evde yapılmış dondurma, şeftali şekerlemesi, turtalar ve kekler yer, beyzbol oynar, şarkılar söyler ve anıları tazelerlerdi. Eski kadınların nasıl yün eğirdiği ve ördüğü, erkeklerin tarlalara götürmesi için yağlı domuz eti haşladığı ve kocaman ekmekler pişirdiği, giysiler yaptığı, kuyudan su çektiği, çoğunlukla ormandan elde edilmiş ilaçlar, kızamığı tedavi etmek için demlenmiş bitkiler, boğmacayı bertaraf etmek için kullandıkları melas ve soğan şurupları hakkında öyküler anlatırlardı. Enfes peynirler yaparken günlük tutan aile kadınları hakkında,, kâhya, terzi ve okul öğretmeni olmak için Philadelphia kentine giden ya da memlekette kalan, olağanüstü konuksever kadınlar hakkında öyküler. Erkeklerin nasıl ormanda et için kışlık avları tuzağa düşürerek vurduğu, çiftçilerin tarlaları sürdüğü, çit yapmak için kütükleri ve çubukları biçtiği, sığır aldığı, sattığı, kestiği ve zengin olanların, yani tacirlerin, körfezin ve nehirlerin kıyısında sahip oldukları tuzlu bataktan kesilmiş tuzlu samanı ambalajlama için Trenton Seramik Fabrikası'na nasıl sattıkları hakkında öyküler. İç Savaş'ta bazıları beyaz, bazıları siyah askerler olarak hizmet etmek için ormandan, çiftlikten, bataktan ve sedir bataklığından ayrılan erkekler hakkında öyküler. Kuşatmayı yarmak üzere denize açılan erkekler ve cenaze levazımcısı, matbaacı, berber, elektrikçi, puro imalatçısı ve Afrika Piskoposluk Metodist Kilisesi'nde rahip olmak üzere Philadelphia'ya giden erkekler... Teddy Roosevelt ve Vahşi Süvarileri'yle at sürmek üzere Küba'ya giden biri ve başı belaya giren, kaçan ve bir daha dönmeyen birkaç adam hakkında öyküler. Kendileri gibi iyi aile çocukları hakkında öyküler, çoğunluğu fakir giyimli, bazılarının ayakkabıları ya da paltoları olmayan, kış gecelerinde basit evlerin buz gibi odalarında uyuyan, yaz sıcağında erkeklerle birlikte saman savuran, yükleyen ve taşıyan ama anne babalarından terbiye ve okulda da Presbiteryenlerden din eğitimi alan, okuma yazma öğrenen ve o günlerde bile istedikleri kadar domuz eti, patates, ekmek, melas ve av eti yiyebilen ve güçlü, sağlıklı, dürüst olarak büyüyen çocuklar hakkında öyküler.

Ama insan, Lawnside'ın kaçak kölelerinin tarihi, Gouldtown aile toplantılarında her şeyin bolluğu ve ailenin Amerikan soy ağacının giriftliği yüzünden boksör olmamaya karar vermez. Ya da Lawnside'ın kaçak kölelerinin tarihi, Gouldtown aile toplantılarının bolluğu ve ailenin Amerikan soy ağacının giriftliği yüzünden klasik eserler öğretmeni olmamaya karar vermez. Bu gibi nedenlerle herhangi başka bir şey olmamaya karar vermeyeceği gibi. Bir ailenin yaşamındaki birçok şey kaybolup gider. Lawnside bunlardan biridir, Gouldtown bir başkası, soy ağacı bir üçüncüsü ve Coleman Silk de bir dördüncüsü olmuştu.

Şu son elli küsur yıl içinde, Trenton Seramik Fabrikası için tuzlu saman hasat edilişini dinleyen ya da Gouldtown aile toplantılarında kızarmış lüfer ve şeftali şekerlemesi yiyen ve büyüyüp böyle ortadan kaybolan; ailede dedikleri gibi, "hiçbir iz bırakmadan" kaybolan ilk çocuk da değildi o. "Kendini bütün insanlarına kaybettirdi", bunu bir başka ifade ediş biçimleriydi.

"Atalara tapınma." Coleman ise bunu böyle ifade ediyordu. Geçmişe saygı bir şeydi, putperestlik derecesinde atalara tapınma başka bir şey. O tutsaklığın canı cehennemeydi.

O gece Doğu Orange'den kasabaya döndükten sonra Coleman'a, Asbury Park'taki ağabeyinden, işleri planlamış olduğundan daha hızlı bir biçimde, daha da ileri götüren bir telefon geldi. "Bir daha sakın onun yakınına gelme" diye uyardı Walt Coleman'ı. Sesi, zorla bastırdığı, Coleman'ın babasının zamanından beri duymamış olduğu bir şeylerle çınlıyordu; *bastırıldığı* için daha da korkutucu bir şeylerle. O ailede bir başka güç daha vardı, şimdi onu *tamamen* öteki tarafa iten bir güç. Bu eylem, 1953'te cüretkâr bir genç adam tarafından Greenwich Kasabası'nda gerçekleşmişti, belirli bir insan tarafından, belirli bir yerde, belirli bir zamanda; ama o artık sonsuza kadar öteki tarafta olacaktı. Oysa bütün mesele onun da keşfedeceği gibi, tam olarak buydu: Özgürlük tehlikelidir. Özgürlük çok tehlikelidir. Hiçbir şey de uzun süre sizin koşullarınıza göre yürümez. "Onu görmeye *çalışma* bile. Temas yok. Telefon yok. Hiçbir şey yok. Asla. Beni duyuyor musun?" demişti Walt. "*Asla*! Zambak beyazı yüzünü, o evde bir daha asla göstermeye kalkışma sakın!"

3
Okuyamayan Bir Çocukla Ne Yaparsın?

Clinton onu arkadan becermiş olsaydı, ağzını açmayabilirdi. Bill Clinton söyledikleri gibi bir adam değil. Eğer Oval Ofis'te onu çevirip arkadan becermiş olsaydı, bunların hiçbiri olmazdı.

"Tabii, hiç hükmetmedi ona. Tedbirli davrandı."

"Bak, bir kez Beyaz Saray'a gittikten sonra, artık hiç kimseye hükmetmedi. Edemedi. Willey'ye de hükmetmedi. Kız ona bunun için kızdı. Bir kez başkan olduktan sonra, Arkansaslı erkeklere özgü kadınlara hükmetme yeteneğini kaybetti. Başsavcı ve küçük, silik bir eyaletin valisi olduğu sürece, onun için her şey mükemmeldi."

"Tabii. Gennifer Flowers."

"Arkansas'da ne olur? Eğer henüz Arkansas'dayken düşersen pek büyük bir yükseklikten düşmezsin."

"Doğru. Hem arkadan beceren bir adam olman beklenir zaten. Öyle bir gelenek vardır."

"Ama Beyaz Saray'a gittiğin zaman, hükmedemezsin. Hükmedemediğin zaman da Bayan Willey ve Bayan Monica senin aleyhine döner. Sadakati, onu arkadan becermekle kazanılırdı. Antlaşma bu olmalı. Bu sizi birbirinize sımsıkı mühürlemeli. Ama bir antlaşma yok."

"Tabii, kadın korktu. Az kalsın hiçbir şey söylemeyecekti, biliyorsun. Starr onu şaşkına döndürdü. O otelde onunla odada on bir adam vardı! Ona asılıyorlardı! Bir çete düzmesiydi. Starr'ın orada, otelde sahnelediği şey, bir çete tecavüzüydü."

"Ya. Doğru. Ama Linda Tripp'e anlatıyordu."

"A, sahiden."

"Herkese anlatıyordu. O aptal kültürün bir parçası o. Car, car, car. Yüzeyselliğinden gurur duyan bu kuşağın bir parçası. Samimi performans her şeydir. Samimi ve boş, tamamen boş. Her yöne giden bir samimiyet. Sahtelikten daha kötü bir samimiyet ve ahlak bozukluğundan daha kötü bir masumiyet. Bütün açgözlülük, samimiyetin ve jargonun altına gizlenmiş. Kendilerindeki 'öz değer yoksunluğu' hakkında, hepsinin sahip olduğu ve sahiden *inanıyor* gibi göründükleri harika bir dilleri var; oysa asıl inandıkları şey, her şeye hakları olduğu. Utanmazlıklarına sevecenlik diyorlar ve acımasızlık, yitirilmiş 'öz saygı' olarak maskeleniyor. Hitler'in de öz saygısı yoktu. Sorunu buydu. Bu çocukların yaptığı, dolandırıcılık. En bayağı duyguların aşırı derecede dramatize edilmesi. İlişki. Benim ilişkim. İlişkimi açıklığa kavuştur. Ağızlarını açıyorlar ve beni deli ediyorlar. Konuştukları dilin tamamı son kırk yılın aptallığının bir özeti. Olayı kapatma. İşte biri *bu*. Öğrencilerim, düşünmenin gerçekleşmesi gereken o yerde kalamıyorlar. Olayı kapatma! Başı, ortası ve sonuyla gelenekselleşmiş anlatımı seçiyorlar. Her deneyim, ne kadar belirsiz, ne kadar çetrefil ya da gizemli olursa olsun, normalleştiren, gelenekselleştiren, dayanak noktası bu klişeye uymalı. 'Olayı kapatma' diyen herhangi bir çocuğu sınıfta bırakırım. Olayı kapatmak mı istiyorlar, işte onlara kapanış."

"Evet, Monica her ne ise tam bir narsis, suç ortaklığı yapan küçük bir orospu, Beverly Hills tarihindeki, ayrıcalıklarla ahlakı tamamen bozulmuş en teşhirci Yahudi kızı. Adam bunların hepsini önceden biliyordu. Onu bir kitap gibi okuyabiliyordu. Eğer Monica Lewinsky'yi okuyamıyorsa Saddam Hüseyin'i nasıl okuyabilir? Eğer Monica Lewinsky'yi okuyamıyor ve kurnazlıkta onu alt edemiyorsa adam başkan *olmamalı*. Yüce Divan için *sahici* nedenler var. Hayır, görüyordu, her şeyi görüyordu. Kızın arkasına sığındığı öyküyle uzun süre hipnotize olduğunu sanmıyorum. Onun tamamen yoz ve tamamen masum olduğunu tabii ki gördü. Aşırı masumiyet, yozluğun ta kendisiydi; onun yozluğu, deliliği ve kurnazlığıydı. Bu bileşim onun gücüydü. Derinliğinin olmaması, Clinton'un başkomutan olarak geçen gününün sonunda, onun çekiciliğini oluşturuyordu. Sığlığın yoğunluğu, cazibesiydi. Yoğunluğun sığlığından söz etmeye bile gerek yok. Çocukluğu hakkındaki öyküler. Sevimli dik kafalılığıyla övünmeler: 'Görüyorsunuz, üç yaşındaydım ama daha o zamandan bir kişiliktim.' Eminim ki yaptığı ve kızın sabuklamalarıyla uyuşmayan her şeyin, onun öz saygısına zalim bir darbe daha vuracağını biliyordu. Ama görmediği şey, onu arkadan becermesi gerektiğiydi. Neden mi? Onu susturmak için. Başkanımız için tuhaf bir davranış. Kızın ona gösterdiği ilk şeydi o. Onu burnuna sokmuştu. Ona sunmuştu. Ama o bu konuda hiçbir şey yapmadı. Bu adamı anlamıyorum. Eğer onu arkadan becerseydi, onun Linda Tripp'e anlatmış olacağını hiç sanmıyorum. Çünkü bundan bahsetmek istemeyecekti."

"Purodan bahsetmek istedi ama."

"O farklı. O çocuk işi. Hayır, ona düzenli olarak, bahsetmek istemediği bir şey vermedi. Onun istediği, kızın istemediği bir şey. Hata burada."

"Sadakati arkadan becererek yaratırsın."

"Bu onu susturur muydu, bilmiyorum. Onu susturmanın insanî olarak mümkün olup olmadığını bilmiyorum. Bu, Boğuk Ses değil. Bu, Büyük Ağız."

"Yine de bu kızın Amerika hakkında Dos Passos'tan beri hiç kimsenin yapmadığı kadar çok şeyi açığa çıkarmış olduğunu kabul etmelisin. O, *ülkenin* arkasından bir termometre soktu. Monica'nın *ABD'si*."

"Sorun şu ki Clinton'dan, bütün o adamlardan aldığı şeyin aynısını alıyordu. Oysa ondan başka bir şey istiyordu. O başkan, kızsa bir aşk teröristi. Onun, ilişki yaşadığı şu öğretmenden farklı olmasını istiyordu."

"Ya, onun canına kibarlığı okudu. İlginç. Gaddarlığı değil de kibarlığı. Kendi kurallarına değil de kızın kurallarına göre oynaması. Kız onu yönetiyor çünkü o bunu istiyor. Bunu alması gerekiyor. Bu tamamen yanlış. İş istemek için geldiğinde Kennedy kıza ne söylerdi, biliyor musun? Nixon ona ne söylerdi? Harry Truman, hatta Eisenhower bile ona bunu söylerdi. İkinci Dünya Savaşı'nı yöneten general, kibar olmamayı bilirdi. Ona, sadece onu işe almamakla kalmayacaklarını, yaşadığı sürece hiç kimsenin bir daha asla onu işe almayacağını söylerlerdi. New Mexico'daki Horse Springs'de taksi şoförü olarak bile iş bulamayacağını. *Hiçbir* iş. Babasının işinin sabote edileceğini ve *onun* da işsiz kalacağını. Eğer on bir oral seks vakası hakkında ağzını açmaya bile cüret ederse, annesinin de, erkek kardeşinin de bir daha asla çalışamayacağını, ailesinde hiç kimsenin bir kuruş daha kazanamayacağını söylerdi. On bir vaka. Yuvarlak hesap bir düzine bile değil. İki yıldan fazla bir sürede bir düzineden azının, zamparalıkta Heisman ödülü için yeterli olacağını sanmıyorum, ya siz?"

"Tedbirliliği; onun canına okuyan tedbirliliği oldu. Kesinlikle. Oyunu bir avukat gibi oynadı."

"Kıza kanıt vermek istemedi. Bu yüzden boşalmıyordu."

"Bunda haklıydı. Boşaldığı anda, işi bitti. Kız suç kanıtını elde etmişti. Bir numune aldı. Sırrı açığa çıkaran meni. Onu arkadan becermiş olsaydı, ulus bu korkunç travmadan esirgenmiş olabilirdi."

Güldüler. Üç kişiydiler.

"Hiçbir zaman kendini bu işe gerçekten kaptırmadı. Gözü kapıdaydı. Orada kendi sistemi vardı. Kız ortaya konan parayı yükseltmeye çalışıyordu."

"Mafya da öyle yapmaz mı? Birilerine hakkında konuşamayacakları bir şey verirsin. O zaman onları avucuna almış olursun."

"Onları ortak bir suça karıştırırsın ve ortak bir yozlaşma elde edersin. Elbette."

"Öyleyse onun sorunu, *yeterince* yoz olmaması."

"A, evet. Kesinlikle. Bir de görmüş geçirmiş olmayışı."

"Kabahatli olduğu suçlamasının tam tersi doğru. Yeterince kabahatli değil."

"Tabii. O davranışa girişmişsen, neden çizgiyi orada çekesin? Bu oldukça yapay değil miydi?"

"Bir kez çizgiyi çektin mi, korktuğunu belli etmiş olursun. Korktuğun zaman da işin biter. Mahvın, Monica'nın cep telefonu kadar yakındır."

"Kontrolü kaybetmek istemedi, anladın mı? Sana alışmak istemiyorum, senin bağımlın olmak istemiyorum demişti, hatırlıyor musunuz? Bu bana doğru gibi geldi."

"Onun rol olduğunu düşünmüştüm."

"Sanmıyorum. Muhtemelen kızın hatırladığı şekliyle, kulağa rol gibi geliyor ama bence gerekçesi; hayır, cinsel bağımlılık istemiyordu. Kız iyiydi ama ikame edilebilirdi."

"Herkes ikame edilebilir."

"Ama onun ne yaşadığını bilmiyorsunuz. Fahişelere ve o tür şeylere meraklı değildi."

"Kennedy fahişelere meraklıydı."

"Ya, evet. Gerçek olay. Clinton denen bu adamınki, okul çocuğu olayı."

"Arkansas'dayken okul çocuğu olduğunu sanmıyorum."

"Hayır, Arkansas'da ölçek kararındaydı. Burada ise çığırından çıkmıştı. Bu da onu delirtmiş olmalı. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı; her şeye ulaşma gücü var ama dokunamıyor. Cehennemdi bu. Özellikle o hanım hanımcık karısıyla."

"Hanım hanımcık mı sence?"

"A, elbette."

"Ya Vince Foster'la o?"

"Eh, birisine âşık olabilir ama *evli* olduğu için hiçbir çılgınlık yapmazdı. Zinayı bile sıkıcı hale getirebilir o. Gerçek bir günahtan arındırıcı."

"Sence Foster'la düzüşüyor muydu?"

"Evet. A, evet."

"Şimdi bütün dünya o hanım hanımcığa âşık oldu. İşte aynen böyle âşık oldular."

"Clinton'ın dehası, Vince Foster'a Washington'da bir iş vermekti. Onu tam oraya koymak. Yönetim için ona kendi kişisel hissesine düşeni yaptırmak. Bu deha işte. Orada Clinton iyi bir mafya babası gibi davrandı ve karısına üstün geldi."

"Ya, o iyi. Ama Monica'ya yaptığı bu değildi. Monica hakkında yalnız Vernon Jordan'la konuşabiliyordu. Muhtemelen konuşacağı en doğru insan da oydu. Ama bunu çözemediler. Çünkü Monica'nın sadece aptal küçük Kaliforniya Vadisi Kızları'na boşboğazlık ettiğini düşündüler. Pekâlâ, ne çıkar? Ama bu Linda Tripp'in, bu Iago'nun,* Starr'ın Beyaz Saray'da çalıştırdığı bu casus Iago'nun."

Bu noktada, Coleman oturduğu yerden kalktı ve kampusa doğru yola çıktı. Coleman'ın çimenlikteki bir bankta oturmuş, atacağı bir sonraki adımı tasarlarken kulak misafiri olduğu koronun tamamı bu kadardı. Onların seslerini tanımıyordu; arkaları dönük ve bankları ağacın öteki tarafında olduğundan, yüzlerini de göremiyordu. Tahminine göre, öğretim kadrosuna onun zamanından sonra, yeni katılmış üç genç adamdı bunlar; kasaba çimenliğinde şişe suyu ya da kâğıt bardaktan kafeinsiz kahve içiyorlar, kasabanın tenis kortlarında bir antrenmandan yeni dönmüş, birlikte dinleniyorlar; eve, karılarına ve çocuklarına gitmeden önce, günün Clinton haberini tartışıyorlardı. Genç doçentlerle, özellikle Athena'dakilerle bağdaştıramadığı bir ölçüde cinsel bilinç ve cinsel güven sahibiymiş gibi gelmişlerdi ona. Konuşmalar oldukça kabaydı; akademik şakalaşmalar için oldukça çiğdi. Bu sert çocukların onun zamanında oralarda olmaması pek yazıktı. Şeye karşı bir direniş kadrosu oluşturabilirlerdi... Hayır, hayır. Herkesin birer tenis arkadaşı olmadığı kampusta, bu türden bir kuvvet, kendi kendini tamamıyla bastırmadığı zamanlarda da şakalarla tüketilmeye meyilli olurdu. İş ona destek vermeye gelince, muhtemelen öğretim üyelerinin geri kalanından daha atılgan olmazlardı. Zaten onları tanımıyordu ve tanımak da istemiyordu. Artık hiç kimseyi tanımıyordu. İki yıldır, *Hortlaklar*'ı yazdığı süre zarfında kendini, ömrü boyunca arka-

* Lago: Shakespeare'in Othello adlı eserinde Othello'ya ihanet eden ve onu tuzağa düşüren karakter, ç.n.

daşı, meslektaşı ve yoldaşı olmuş insanlardan tamamen koparmıştı ve dolayısıyla bugüne kadar, öğleden hemen önce, Nelson Primus'la yalnız kötü değil, insanı sersemletecek kadar kötü bir biçimde, Coleman'ın hakaretamiz sözleriyle *kendi* kendisini hayrete düşürmesiyle sona eren buluşmasını takiben, şimdi yapmakta olduğu gibi, Kasaba Sokağı'ndan ayrılmak, Güney Mahalle'den aşağı yönelmek ve sonra, İç Savaş anıtından kampusa giden yokuşu tırmanmak aklından bile geçmemişti. Muhtemelen karşılaşabileceği tanıdık hiç kimse olmayacaktı; belki bir tek, Tanglewood konserlerine, Stockbridge galerilerine ve Norman Rockwell Müzesi'ne yapılan ziyaretleri de içeren, üniversitenin Yaşlılar Yurdu programında iki hafta geçirmek üzere temmuzda gelen emeklilere ders veren kişi her kimse, onu tanıyor olabilirdi.

Tepenin başına ulaşıp o anda, Athena katalogunun kapağında olduğundan bile daha amiyane bir üniversiteli gibi görünerek, eski astronomi binasının arkasından güneşle beneklenmiş ana avluya çıktığında, ilk gördüğü şey işte bu yaz okulu öğrencileriydi. Öğle yemeği için kafeteryaya yönelmişlerdi; ağaçlarla çevrelenmiş avlunun kesişen yollarından birinde, çiftler halinde ağır ağır yürüyorlardı. İkili bir resmigeçit: karı kocalar birlikte, kocalardan oluşan çiftler ve karılardan oluşan çiftler, dul kadın çiftleri, dul erkek çiftleri. Burada, Yaşlılar Yurdu'ndaki derslerinde tanıştıktan sonra çift olarak eşleşmiş ya da Coleman'ın öyle olduklarını düşündüğü, karışık dul kadın ve dul erkek çiftleri. Hepsi de hafif yazlık giysiler, parlak pastel renklerde birçok gömlek ve bluz, beyaz ya da açık haki pantolonlar, bazı Brooks Biraderler yazlık ekoseleri içinde, düzgün bir biçimde giyinmişlerdi. Erkeklerin çoğu siperli kasket giymişti, birçoğunun üzerine profesyonel spor takımlarının logosu dikilmiş, her renkten kasketler. Hiçbir tekerlekli sandalye, yürüteç, koltuk değneği ya da baston göremiyordu. Onun yaşında dinç insanlardı, görünüşe göre onun kadar formda, bazıları biraz daha genç, bazıları belli ki daha yaşlı; ama emeklilik özgürlüğünün, az çok rahat nefes alabilecek, az çok acısızca dolaşabilecek ve az çok net bir biçimde düşünebilecek kadar şanslı olanlara sağlaması gerekenlerin keyfini çıkaran insanlardı. Onun da burada olması gerekirdi. Doğru dürüst eşleşmiş olması. Adaba uygun bir biçimde.

Adaba uygun. Sağlıklı çizgiden herhangi bir sapmayı dizginlemek ve böylece herkesi "rahat" ettirmek için kullanılan güncel anahtar sözcükler. Yapmakta olduğum için yargılandığım şeyi değil, onun yerine Tanrı bilir hangi ahlak filozofumuzun münasip gördüğü şeyi yapıyor olmak, diye düşündü. Barbara Walters'ın mı? Joyce Biraderlerin mi? William Bennett'ın mı? NBC haber kanalının mı? Buralarda profesör olsaydı, "Klasik Yunan Tiyatrosu'nda Adaba Uygun Davranışlar" dersi verirdi, daha başlamadan bitecek bir ders.

Yemeğe gidiyorlardı; Kuzey Binası'nın, yani on yılı aşkın bir süre Coleman Silk'in fakülte dekanı olarak rektörün dairesinin karşısındaki ofisi işgal etmiş olduğu, sarmaşıklı, hoş bir eskilikteki koloni tarzı tuğla binanın görüş alanından geçiyorlardı. Athena'nın merkezinden görülebilen sivri bir tepesi ve onun üstünde bayrağı olan üniversitenin mimari nişanesi, Kuzey Binası'nın altı köşeli saat kulesinin çanı, öğle vaktini bildiriyordu. Coleman avlunun yaşlılıktan yamru yumru olmuş en ünlü çınarının gölgelediği bir bankta oturup sakince, adaba uygunluğun dayatmalarını, adaba uygunluğun *zorbalığını* düşünmeye çalıştı. Kendini zorbalığa maruz kalan kişi olarak görse de 1998'in ortalarında, Coleman için bile Amerika'nın adaba uygunluğunun kalıcı gücüne inanmak zordu. Bu kavramın, hâlâ olduğu gibi, topluma hitaplarda bir dizgin oluşturmasına, insanların kendilerini olduklarından farklı göstermeleri için ilham sağlayışına inanmak. H.L. Mencken'in budalalıkla özdeşleştirdiği, Philip Wylie'nin anneye aşırı bağlılık olarak gördüğü, Avrupalıların tarihe aykırı bir biçimde, Amerikan püritenliği dediği, Ronald Reagan gibilerin Amerika'nın çekirdek değerleri olarak tanımladığı bu kavram, kendine başka bir şey, başka *her* şey süsü vererek yaygın yetki bölgesini koruyor ve kürsüden yapılan bu iktidarsızlaştırıcı erdem ticareti hemen her yerde sürüp gidiyordu. Bir güç olarak, adaba uygunluk değişkendir; bin bir kılığa giren bir despottur; gerekirse vatandaşlık sorumluluğu, WASP asaleti, kadın hakları, siyahların gururu, etnik bağlılık ya da duygu yüklü Yahudi etnik hassasiyeti olarak içeriye sızar. Sanki Marx, Freud, Darwin, Stalin, Hitler ya da Mao hiç var olmamış gibi değil de Sinclair Lewis hiç var olmamış gibidir. Sanki *Babbitt* hiç yazılmamış gibidir, diye düşündü Coleman. Sanki yaratıcı düşüncenin o en te-

mel düzeyinin bile bilince girip en ufak bir karışıklığa neden olmasına izin verilmemiş gibidir. İnsan ırkının başına, aşırılığıyla başka hiçbirine benzemeyen yıkım dolu bir yüzyıl geliyor ve onu mahvediyor. On milyonlarca sıradan insan yoksunluk üzerine yoksunluk, vahşet üzerine vahşet, kötülük üzerine kötülük yaşamaya mahkûm ediliyor, dünyanın yarısı ya da daha fazlası sosyal politika olarak hastalıklı sadizme maruz bırakılıyor, bütünüyle toplumlar şiddetli zulüm korkusuyla düzenleniyor ve zincire vuruluyor, bireysel yaşamın aşındırılması tarihte görülmemiş bir ölçekte yürütülüyor, uluslar her şeylerini ellerinden alan ideolojik caniler tarafından parçalanıyor ve esir ediliyor. Halkların o kadar umutları kırılıyor ki sabahları yataktan, günü karşılamak için en ufak bir arzu duymadan kalkıyorlar. Bu yüzyılın sunduğu bütün korkunç mihenk taşları dururken onlar kalkmış, Faunia Farley konusunda silaha sarılıyorlar. Burada, Amerika'da, mesele ya Faunia Farley'dir ya da Monica Lewinsky! Bu yaşamların zevki ve sefası, Clinton'ın ve Silk'in uygunsuz davranışlarıyla öyle rahatsız edilmiştir ki! *Bu*, 1998'de, katlanmak zorunda kaldıkları günahkârlıktır. *Bu*, 1998'de, işkenceleri, cefaları ve ruhsal ölümleridir. En büyük ahlaki çaresizliklerinin kaynağı, Faunia'nın bana oral seks yapması ve benim Faunia'yı düzmemdir. Ahlaksızlığım yalnız, beyaz öğrencilerden oluşan bir sınıfa bir kez "hortlak" sözcüğünü söylemiş olmamdan kaynaklanmıyor. Dikkat ediniz, orada durup köleliğin mirasını, Kara Panterlerin atıp tutmalarını, Malcolm X'in dönüşümünü, James Baldwin'in etkili söylevciliğini ya da *Amos'n' Andy*'nin radyodaki popülerliğini gözden geçirirken değil, rutin bir biçimde yoklama yaparken söylemiş olmamdan.

Bütün bunları, bir bankta oturup bir zamanlar dekanı olduğu sevimli binaya bakarken, beş dakikadan daha kısa bir sürede düşündü.

Ama hata, yapılmıştı. Coleman geri gelmişti. Oradaydı. Onu uzaklaştırmış oldukları tepeye geri gelmişti ve etrafında toplanmayan arkadaşlarına, kendisini desteklemeye zahmet etmeyen meslektaşlarına ve meslekî kariyerinin tüm anlamını o kadar kolayca imha eden düşmanlarına duyduğu hor görme de öyle. Onların ahlakçı ahmaklıklarının kaprisli gaddarlığını sergileme dürtüsü Coleman'ı hiddetle doldurdu. Tepeye, hiddetinin tutsaklığına geri dönmüştü ve

onun şiddetinin, bütün mantığını uzaklaştırdığını ve derhal harekete geçmesini talep ettiğini hissedebiliyordu.

Delphine Roux.

Ayağa kalktı ve Roux'un ofisine yöneldi. Belli bir yaşta, diye düşündü, yapmak üzere olduğu şeyi yapmamak insanın sağlığı için daha iyidir. Belli bir yaşta, bir erkeğin dünya görüşü, tevekkülle ya da düpedüz teslimiyetle değilse de ılımlılıkla yumuşatılmış olmalıdır. Belli bir yaşta, insan geçmişin üzüntülerini çok fazla anmadan ve bugün, geçerli inançlara karşı bir meydan okumayı simgeleyerek direnişi davet etmeden yaşamalıdır. Yine de sosyal olarak belirlenen rolden başka, kendi örneğinde, saygın bir biçimde emekli olmuşlar için belirlenen rolden başka herhangi bir rolü oynamaktan vazgeçmek... Yetmiş bir yaşında, adaba uygun olan elbette budur ve dolayısıyla, uzun zaman önce gerekli acımasızlıkla kendi annesine de gösterdiği gibi, Coleman Silk için kabul edilemeyecek olan da budur.

Iris'in çılgın babası Gittelman gibi küskün bir anarşist değildi o. Hiçbir şekilde bir fesatçı ya da kışkırtıcı değildi. Deli de değildi. Radikal ya da devrimci de değildi, entelektüel ya da felsefi açıdan bile. Tabii eğer kuralcı toplumun en kısıtlayıcı sınırlandırmalarını görmezden gelmenin ve tamamen yasaların çerçevesi içinde olan özgür bir kişisel tercihi bağımsız olarak beyan etmenin, temel bir insanî haktan başka bir şey olduğuna inanmak devrimcilikse; reşit olduğunuz zaman, daha doğumda imzanıza hazırlanmış mukaveleyi otomatik olarak kabul etmeyi reddetmek devrimcilikse, o başkaydı.

Bu arada, Kuzey Binası'nın arkasından geçmiş, Barton'a ve Delphine Roux'nun ofisine giden bir çimenlikteki uzun bowling sahasına yönelmişti. Yaz ortasında, böyle muhteşem bir günde, güz yarıyılının başlamasına henüz altı yedi hafta varken, onu masasında yakalayabilecek bile olsa, ne söyleyeceği hakkında hiçbir fikri yoktu. Bunu keşfedemedi de; çünkü daha Barton'ı çevreleyen geniş tuğla yola yaklaşmadan, Kuzey Binası'nın arkasında, bodruma inen bir merdivenin yanındaki gölgelik bir çimenlikte toplanmış, müstahdem gömlekleri ve kahverengi UPS pantolonları giymiş, bir paket pizzayı paylaşırken birinin anlattığı fıkraya içtenlikle gülen beş üniversite hademesinden oluşan grubun farkına vardı. Beşinin arasındaki tek

kadın, yemek saatinde iş arkadaşlarının ilgi odağı olan Faunia Farley'di. Fıkrayı anlatmış, nükteyi patlatmış ya da birine şakayı yapmış ve aynı zamanda en yüksek sesle gülen Faunia Farley.

Erkekler otuzlu yaşlarının başında ya da o civarda görünüyorlardı. İkisi sakallıydı ve uzun bir atkuyruğu olan sakallılardan biri, özellikle geniş ve ayı gibiydi. Ayaktaki tek kişi oydu; görünüşe göre, yerde oturmuş, uzun bacaklarını önüne uzatmış, anın neşesiyle başını geriye atmış olan Faunia'nın tam tepesinde dikilebilmek için ayakta duruyordu. Faunia'nın saçları Coleman'a sürpriz oldu. Saçlarını açmıştı. Coleman'ın deneyiminde, Faunia'nın saçları daima lastik bir bantla sıkıca arkaya toplanmış olurdu. Onları yalnız yatakta açar, bandı çıkarıp çıplak omuzlarına düşmelerine izin verirdi.

Çocuklarla. Sözünü ettiği "çocuklar" bunlar olmalıydı. Bir tanesi son zamanlarda boşanmış, Faunia'nın Chevrolet'sini onun için çalışır durumda tutan ve ne yaparsa yapsın lanet şeyin çalışmadığı günlerde, onu arabasıyla işe götürüp getiren başarısız, eski bir araba tamircisiydi. Başka bir tanesi, karısı Blackwell karton kutu fabrikasında gece vardiyasında çalıştığı zamanlarda Faunia'yı porno filmlere götürmek istiyordu ve çocuklardan bir tanesi o kadar masumdu ki hermafroditin* ne olduğunu bilmiyordu. Onun naklettiği şekliyle konuşmalarının özüne bakınca, ona nasıl bir ilgi duyduklarını ne kadar merak ederse etsin, sohbet sırasında çocuklardan söz açıldığı zaman Coleman, yorum yapmadan, Faunia'nın onlar hakkında anlattıklarına dair hiçbir can sıkıntısı ifade etmeden dinliyordu. Ama Faunia onları sonu gelmez bir biçimde anlatmadığı ve Coleman onlar hakkında sorular sorarak onu teşvik etmediği için, çocuklar onun üzerinde, mesela Lester Farley üzerinde bırakacakları izlenimi bırakmıyordu. Tabii Faunia kendisi, biraz daha ölçülü olmayı seçebilir ve kendini onların fantezilerine malzeme haline getirmede bu kadar işbirliği yapmayabilirdi; ama Coleman bunu öğütlemeye zorlandığını hissettiği zaman bile, kendini tutmayı kolaylıkla başarıyordu. Faunia herhangi biriyle istediği kadar anlamsız ya da anlamlı bir biçimde konuşabilirdi ve sonuçları ne olursa olsun, bunlara katlanması gerekirdi. Kızı değildi o. Kız arkadaşı bile değildi. O... neyse oydu.

* Erdişi, çift cinsiyetli. (y.h.n.)

Ama Coleman Kuzey Binası'nın gölgeli duvarında, hızla geri çekildiği yerden görünmeden seyrederken öyle kayıtsız ve hoşgörülü bir tavır almak, hiç de o kadar kolay değildi. Çünkü şimdi yalnız her zaman gördüğü şeyi; yani hayatta o kadar az şey elde etmenin ona ne yapmış olduğunu değil, belki aynı zamanda neden onun o kadar az şey elde etmiş olduğunu görüyordu. Sadece bir buçuk metre ötedeki elverişli konumundan, örnek alması için kendisi yanında olmayınca, onun nasıl etraftaki en kaba, en bayağı, insani beklentileri en düşük ve kendini görüş tarzı en sığ olan kişiyi örnek aldığını, neredeyse mikroskobik olarak gözlemleyebiliyordu. Ne kadar zeki olursanız olun, Voluptas düşünmek istediğiniz hemen her şeyin gerçek olmasını sağladığı için, bazı olasılıklar, bırakın güçlü bir biçimde tahmin edilmeyi, zihninizde oluşmaz bile ve Voluptas'ınızın niteliklerini doğru değerlendirmek, yapmaya donanımlı olduğunuz son şeydir. Ta ki siz gölgelere çekilip onun, dizleri bükülmüş ve hafifçe aralanmış bir halde, bir elinde peynirleri akan pizzası, diğer elinde bir diyet kola sallayarak çimenlerde sırtüstü yuvarlandığını ve katıla katıla güldüğünü görünceye kadar. Neye? Hermafroditliğe mi? Bu arada, başarısız olmuş bir tamircinin şahsında, kendi yaşam tarzınızın antitezi olan her şeyin onun tepesinde dikildiğini gözlemleyinceye kadar. Bir Farley daha mı? Bir Les Farley daha mı? Belki o kadar uğursuz bir şey değil ama kendisinden ziyade Farley'nin yerine konulabilecek biri.

Eğer Coleman dekan olduğu zamanlardaki bir yaz günü rastlamış olsa; ki kuşkusuz defalarca rastlamıştı, ona anlamlı görünmeyecek bir kampus manzarası, o zamanlar yalnız zararsız değil, aynı zamanda, güzel bir günde açık havada yemek yemekten alınabilecek zevkin hoş bir ifadesi gibi görünecek bir kampus manzarası, şimdi *sadece* anlam yüklüydü. Ne Nelson Primus, ne sevgili Lisa'sı, ne de hatta Delphine Roux tarafından imzasız olarak gönderilen gizemli suçlama, onu hiçbir şeye inandıramamışken Kuzey Binası'nın arkasındaki çimenlikte, büyük bir önem taşımayan bu manzara, nihayet ona kendi utancının iç yüzünü sergiledi.

Lisa. Lisa ve onun o çocukları. Minicik Carmen. Aniden aklına o geldi, minik Carmen, altı yaşında ama Lisa'nın sözleriyle, çok daha

küçük bir çocuk gibi olan Carmen. "Çok şirin" diyordu Lisa, "ama bebek gibi." Coleman onu gördüğü zaman da Carmen, tapılacak kadar şirindi: Açık mı açık kahve bir ten, iki sıkı örgü halindeki kuzgunî siyah saçlar, başka hiçbir insanda gördüklerine benzemeyen gözler, ısıdan mavileşmiş ve içten aydınlanmış kömürü andıran gözler, çocuklara özgü çevik ve esnek bir beden, minyatür kot pantolon ve spor ayakkabılar içinde, renkli çoraplar ve beyaz bir tüpe benzeyen, neredeyse bir pipo fırçası kadar dar bir tişört giymiş, görünüşe göre her şeyle, özellikle de Coleman'la ilgilenen canlı küçük bir kız. "Bu benim arkadaşım Coleman" demişti Lisa, Carmen sabah ilk iş ovularak yıkanmış küçük yüzünde halinden memnun, gururlu bir gülümseme taklidiyle, ağır ağır odaya girdiğinde. "Merhaba, Carmen" dedi Coleman. "Sadece ne yaptığımızı görmek istedi" diye açıkladı Lisa. "Peki" dedi Carmen, oldukça nazik bir biçimde; ama Coleman'ı, onun da kendisini incelemekte olduğu kadar dikkatle inceledi, görünüşe göre gülümsemeyle *birlikte*. "Sadece her zaman yaptığımızı yapacağız" dedi Lisa. "Peki" dedi Carmen ama şimdi Coleman'ın üzerinde, o gülümsemenin biraz daha ciddi bir biçimini deniyordu. Sonra dönüp alçak, küçük kara tahtaya mıknatıslanmış hareketli plastik harfleri oynatmaya başladı ve Lisa ondan, harfleri kaydırarak "kuzu" "kız" "kaya" ve "keçi" sözcüklerini yazmasını istedi. "Sana her zaman" diyordu Lisa, "ilk harflere bakman gerektiğini söylüyorum. İlk harfleri oku bakalım. Parmağınla oku." Carmen düzenli aralıklarla başını, sonra bütün vücudunu çevirip durdu, Coleman'a bakmak ve onunla temas halinde kalmak için. "Her şey dikkatini dağıtıyor" dedi Lisa yavaşça babasına. "Haydi, Bayan Carmen. Haydi, tatlım. O bir görünmez adam." "O ne?" "Görünmez" diye tekrarladı Lisa, "onu göremezsin." Carmen güldü. "Onu *görebiliyorum*." "Haydi. Haydi, bana dön. İlk harfler. İşte öyle. Aferin. Ama sözcüğün geri kalanını da okumalısın. Değil mi? İlk harf ve şimdi de sözcüğün geri kalanı. Güzel... 'kaya.' Bu nedir? Biliyorsun. Onu biliyorsun. 'Keçi.' Güzel." Coleman'ın Okuma Kazanımı dersini izlemeye geldiği gün, Carmen programa katılalı yirmi beş hafta olmuştu ve ilerleme kaydetmiş olmakla birlikte, fazla da değildi. Coleman onun yüksek sesle okumakta olduğu resimli hikâye kitabında "senin" sözcüğünde nasıl zorluk

çektiğini hatırladı. Parmaklarıyla gözlerinin çevresini kaşımış, tişörtünün belini sıkarak top yapmış, bacaklarını çocuk boyu sandalyesinin basamak çubuğuna dolamış, poposunu yavaş ama kesin bir biçimde sandalyenin oturma yerinden dışarıya doğru kaydırmıştı; ama yine de "senin"i tanıyamamış ve seslendirememişti. "Mart geldi, baba. Yirmi beş hafta. 'Senin'le uğraşıyor olmak için uzun bir zaman. 'Yapamadı'yla 'yakaladı'yı karıştırıyor olmak için uzun bir zaman ama bu noktada 'senin'e razıyım. Programda yirmi hafta geçirilmesi ve çıkılması bekleniyor. Anaokuluna gitmiş ve bazı temel sözcükleri tanımayı öğrenmiş olması gerek. Ama eylülde ona bir sözcük listesi gösterdiğimde, o zaman birinci sınıfa başlıyordu, 'Bunlar ne?' dedi. Sözcüklerin ne olduğunu bile bilmiyordu. Harflerin de: *B*'yi bilmiyordu, *j*'yi bilmiyordu, *u*'yla *c*'yi karıştırıyordu. Bunu nasıl yaptığını anlıyorsun, görsel olarak benziyorlar ama yirmi beş hafta sonra hâlâ o sorunu biraz yaşıyor. *M* ve *w*. *İ* ve *l*. Sonra *g* ve *d*. Bunlar onun için hâlâ sorun. Hepsi onun için sorun." "Carmen konusunda oldukça umutsuzsun" dedi Coleman. "Eh, her gün yarım saat. Oldukça uzun bir ders bu. Oldukça fazla iş. Evde okuması gerekiyor ama evde yeni bebeği olan on altı yaşında bir ablası var ve annesiyle babası onu unutuyor ya da umursamıyorlar. Annesi babası göçmen; İngilizce onların ikinci dili. Çocuklarına bu dilde okumak onlara kolay gelmiyor, gerçi Carmen'e İspanyolca bile okumamışlar. Her Allah'ın günü bununla uğraşıyorum. Sadece çocukların bir kitapla başa çıkıp çıkamadığına bakmakla. Bunun gibi, başlığının altında büyük, renkli bir resim olan bir kitabı onlara veriyorum ve "Bana kitabın önünü göster" diyorum. Bazı çocuklar biliyor ama çoğu bilmiyor. Basım onlar için hiçbir şey ifade etmiyor. Üstelik" dedi, bitkin ve hiç de Carmen kadar cazibeli olmayan bir biçimde gülümseyerek, "benim çocuklarım sözde öğrenme özürlü değiller. *Ben* okurken Carmen sözcüklere bakmıyor. Umursamıyor. Bu yüzden de günün sonunda tükenmiş oluyorsun. Diğer öğretmenlerin de zor görevleri var, biliyorum ama Carmen üstüne Carmen, Carmen üstüne Carmen'le geçen bir günün sonunda, duygusal olarak tükenmiş bir halde eve geliyorsun. O zamana kadar, *ben* okuyamaz hale geliyorum. Telefon bile edemiyorum. Bir şeyler yiyip yatıyorum. Aslında bu çocukları seviyorum. Bu

çocukları çok seviyorum. Ama bu iş, tüketmekten daha kötüsünü yapıyor: öldürüyor."

Faunia şimdi çimenlerde oturuyor, içeceğini bitiriyor, bu arada çocuklardan en genç, en zayıf, en çocuksu görünümlü olanı, uyumsuz bir biçimde, yalnız çenesinde sakalları olan ve kahverengi üniformasıyla birlikte kırmızı kareli bir bandana bağlamış ve yüksek topuklu kovboy çizmeleri gibi görünen çizmeler giymiş olanı; yemekten kalan bütün çöpleri toplayıp bir çöp torbasına tıkıyor ve diğer üçü güneşin altında, ayrı duruyorlar, işe dönmeden önce son birer sigara içiyorlardı.

Faunia yalnızdı. Şimdi sessizdi. Elinde boş soda kutusu, ciddiyetle orada oturuyordu. Ne düşünüyordu acaba? On altı ve on yedi yaşlarındayken Florida'da garsonluk yaptığı iki yılı mı; yanlarında karıları olmadan öğle yemeğine gelen ve ona, güzel bir dairede oturmak, güzel giysilere ve güzel yeni bir Pinto'ya* sahip olmak, bütün Bal Harbour giysi mağazalarında, mücevhercide ve güzellik salonunda hesap açtırmak ve karşılığında sadece haftada birkaç gece ve ara sıra hafta sonlarında kız arkadaşları olmak isteyip istemeyeceğini soran emekli işadamlarını mı? Daha ilk yılda, bir, iki, üç değil, böyle dört teklif. Sonra da Kübalıdan gelen öneri. Müşteri başına yüz papel kazanacak ve vergi yok. Büyük memeli sıska bir sarışın için, onun gibi cerbeze, hırs ve yüreklilik sahibi, uzun boylu, güzel bir kız için, mini etek, sırtı açık elbise ve çizme de giyince, gecede bin papel hiç sayılırdı. Bir, iki yıl ve sonra, isterse, emekli olurdu, buna parası yeterdi. "Sen bunu yapmadın, öyle mi?" diye sordu Coleman. "Hayır. I-ıh. Ama düşünmediğimi sanma" dedi Faunia. "Bütün o boktan restoran, oradaki sürüngenler, kaçık aşçılar, okuyamadığım bir menü, yazamadığım siparişler, her şeyi aklımda tutmak, eğlenceli değildi. Ama okuyamıyorsam, sayabiliyorum. Toplayabiliyorum. Çıkartabiliyorum. Sözcükleri okuyamıyorum ama Shakespeare'in kim olduğunu biliyorum. Einstein'ın kim olduğunu biliyorum. İç Savaş'ı kimin kazandığını biliyorum. Aptal değilim. Sadece okumam yazmam yok. İnce bir ayrım ama böyle bir ayrım var. Rakamlar başka bir şey. İnan bana, rakamları biliyorum. Hiç de kötü bir fikir olmayabileceğini dü-

* Bir araba modeli. (y.h.n)

şünmedim sanma." Ama Coleman'ın böyle bir açıklamaya ihtiyacı yoktu. Onun on yedi yaşında fahişe olmanın iyi bir fikir olabileceğini düşündüğünü düşünmekle kalmıyor, bunun sadece zihninde beslemekten fazlasını yaptığı bir fikir olduğunu düşünüyordu.

"Okuyamayan bir çocukla ne yaparsın?" diye sormuştu Lisa ona çaresizlik içinde. "Bu her şeyin anahtarı, o yüzden bir şey *yapmak* zorundasın ama bunu yapmak beni bitiriyor. İkinci yılının daha iyi olması bekleniyor. Üçüncü yılının daha da iyi olması. Buysa benim dördüncü yılım." "Peki, daha iyi değil mi?" diye sordu Coleman. "Zor. Öyle zor ki. Her yıl *daha* da zor. Ama eğer bire bir ders vermek işe yaramıyorsa, *ne* yaparsın?" Eh, *Coleman'ın* okuyamayan çocukla yaptığı şey, onu metresi yapmak olmuştu. Farley'nin yaptığı, onu kum torbası yapmaktı. Kübalının yaptığı, onu fahişesi yapmaktı ya da fahişelerinden biri. Coleman çoğu zaman buna inanıyordu. Peki, ne kadar bir süre fahişelik yapmıştı? Faunia'nın, koridorları temizlemeyi bitirmek için Kuzey Binası'na yönelmek üzere kalkmadan önce düşündüğü şey bu muydu? Bütün bunların ne kadar sürmüş olduğunu mu düşünüyordu? Anne, üvey baba, üvey babadan kaçış, güneydeki yerler, kuzeydeki yerler, erkekler, dayaklar, işler, evlilik, çiftlik, sürü, iflas, evlatlar, iki ölü evlat. Güneşte çocuklarla bir pizza paylaşarak geçen yarım saatin onun için cennet olmasına şaşmamalıydı.

"Bu arkadaşım Coleman, Faunia. Sadece seyredecek."

"Peki" diyor Faunia. Fitilli kadifeden yeşil bir jile, tertemiz beyaz çoraplar ve parlak siyah ayakkabılar giymiş ve hiç de Carmen kadar kaygısız değil. Sakin, terbiyeli, sürekli olarak biraz morali bozuk, iki yanda toplanıp kelebek şeklinde tokalarla tutturulmuş uzun sarı saçlarıyla, sevimli, orta sınıf bir beyaz çocuğu ve Carmen'in aksine, bir kez tanıştırıldıktan sonra, Coleman'la hiç ilgilenmiyor, hiç meraklı davranmıyor. "Merhaba" diye mırıldanıyor uysalca ve itaatkâr bir biçimde mıknatıslı harfleri kaydırmaya, *v*'leri, *t*'leri, *n*'leri, *s*'leri bir araya itmeye ve kara tahtanın başka bir tarafında, bütün seslileri bir araya toplamaya devam ediyor.

"İki elini kullan" diyor Lisa ve o, söyleneni yapıyor.

"Bunlar hangileri?" diye soruyor Lisa.

Faunia da onları okuyor. Bütün harfleri doğru okuyor.

"Bildiği bir şeyi alalım" diyor Lisa babasına. "'Yok' yaz, Faunia."

Faunia bunu yapıyor. Faunia "yok" yazıyor.

"Aferin. Şimdi bilmediği bir şey. 'Tok' yaz."

Faunia harflere uzun uzun ve dikkatle bakıyor ama hiçbir şey olmuyor. Faunia hiçbir şey yazmıyor. Hiçbir şey yapmıyor. Bekliyor. Bir sonraki şeyin olmasını bekliyor. Hayatı boyunca bir sonraki şeyin olmasını beklemiş. Her zaman da bir şey olmuş.

"İlk kısmını değiştirmeni istiyorum, Bayan Faunia. Haydi. Bunu biliyorsun. 'Tok'un ilk kısmı nedir?"

"*T*." *Y*'yi uzaklaştırıyor ve sözcüğün başına onun yerine *t* getiriyor.

"Aferin. Şimdi onu 'çok' yap."

Bunu yapıyor. Çok.

"Güzel. Şimdi onu parmağınla oku."

Faunia parmağını her bir harfin altında gezdiriyor, bu arada sesini açık seçik telaffuz ediyor. "Çok."

"Çabuk kavrıyor" diyor Coleman.

"Evet ama bunun çabuk olması gerekiyor zaten."

Büyük odanın başka yerlerinde üç başka Okuma Kazanımı öğretmeniyle üç çocuk daha var ve böylece Coleman her taraftan, yüksek sesle okuyan küçük sesler, içeriğe bakmaksızın aynı çocuksu ritimle yükselip alçalan sesler duyuyor ve diğer öğretmenlerin, "Bunu biliyorsun... *u*, 'uzak' gibi... *u*, *u*..." ve "Bunu biliyorsun... *ken*, *ken*'i biliyorsun..." ve "*O*'yu biliyorsun... güzel, aferin" dediklerini duyuyor ve dönüp baktığında, ders verilen diğer bütün çocukların da Faunia olduğunu görüyor. Her yerde, üzerlerinde harfleri göstermek için bazı nesnelerin resimleri olan alfabe şemaları ve her yerde, elinize alabileceğiniz, sözcükleri fonetik olarak harf harf oluşturmanıza yardım etmek için farklı renklerde plastik harfler var ve her yere, en basit öyküleri anlatan en basit kitaplar yığılmış: "...Cuma günü plaja gittik. Cumartesi günü havaalanına gittik." "'Baba Ayı, Bebek Ayı yanında mı?' 'Hayır' dedi Baba Ayı." "Sabahleyin, bir köpek Sara'ya havladı. Sara korktu. 'Cesur bir kız olmaya çalış, Sara' dedi annesi." Bütün bu kitaplara, bütün bu öykülere, bütün bu Sara'lara, bütün bu köpeklere, bütün bu ayılara ve bütün bu plajlara ilaveten, dört öğretmen var,

hepsi de Faunia için dört öğretmen ve *yine de* ona kendi seviyesinde okumayı öğretemiyorlar.

"O birinci sınıfta" diyor Lisa babasına. "Eğer dördümüz de onunla her gün, gün boyu çalışırsak, yılın sonuna kadar normal hızına getirebileceğimizi umuyoruz. Ama kendi başına harekete geçmesi zor."

"Güzel küçük bir kız" diyor Coleman.

"Öyle mi? Onu güzel mi buluyorsun? Senin tipin bu mu, baba, uzun sarı saçları, kırık bir iradesi ve kelebek tokaları olan güzel, okumada yavaş tip mi?"

"Öyle söylemedim."

"Söylemen gerekmiyordu. Ona nasıl tepki verdiğini izliyordum" diyor Lisa ve her dört Faunia'nın sessizce kara tahtanın önünde oturmuş, renkli plastik harflerle defalarca "yok" "tok" ve "çok" sözcüklerini oluşturmakta oldukları, odanın çeşitli yerlerini işaret ediyor. "İlk kez parmağıyla 'yok' sözcüğünü okuduğu zaman, gözlerini çocuktan alamadın. Eh, eğer bu seni heyecanlandırıyorsa, eylülde burada olman gerekirdi. Eylülde adını da, soyadını da yanlış yazdı. Anaokulundan yeni çıkmıştı ve sözcük listesinde tanıyabildiği tek sözcük 'yok'tu. Basılı metinlerin bir mesaj içerdiğini anlamıyordu. Sağ sayfadan önce sol sayfanın geldiğini bilmiyordu. 'Altın Bukleler ve Üç Ayı'yı bilmiyordu. '"Altın Bukleler ve Üç Ayı"yı biliyor musun, Faunia?' 'Hayır.' Bu da anaokulu deneyiminin pek iyi olmadığını gösteriyor; çünkü orada bunları görüyorlar, masallar, ninniler. Bugün 'Kırmızı Pelerinli Kız'ı biliyor ama sonra? Unut bunu. Ah, eğer Faunia'yla geçen eylül karşılaşsaydın, anaokulunda başarısız olup buraya gelmiş haliyle, seni temin ederim, baba, çılgına çevirirdi seni."

Okuyamayan bir çocukla ne yaparsın? Evinin giriş yolundaki bir kamyonette birisinin kamışını emen çocukla? Bu arada yukarıda, bir garajın üstündeki minik dairede, onun küçük çocuklarının, çalışan bir ısıtıcının yanında uyumakta oldukları sanılırken gözetimsiz iki çocuk, bir yangın çıkıyor ve o, kamyonetinde bir adamla. On dört yaşından beri kaçak, bütün hayatı boyunca, açıklanması olanaksız hayatından firar halindeki bir çocukla ne yaparsın? Sağlayacağı denge ve güvence uğruna, yatağınızda dönmenizle boğazınıza sarılan, savaşın delirttiği bir asker emeklisiyle evlenen çocukla. Sahte olan,

kendini gizleyen ve yalan söyleyen çocukla, *okuyabilen* okuyamayan çocukla, okuyamıyormuş gibi yapan çocukla, ait olmadığı ve ait olması gerekmeyen ama tamamen yanlış nedenlerle Coleman'ın ait olduğuna inanmasını istediği alt türün bir üyesini daha iyi canlandırabilmek için, bu sakatlayıcı noksanlığı gönüllü olarak üzerine alan çocukla. Yaşamı yedi yaşında bir sanrı, on dört yaşında bir felaket ve ondan sonra da bir facia haline gelen, mesleği ne bir garson, ne bir fahişe, ne bir çiftçi, ne de bir hademe olmak değil, sonsuza kadar, şehvet düşkünü bir üvey babanın üvey kızı ve kendini saplantı haline getirmiş bir annenin savunmasız dölü olmak olan, bir kız çocuğuyla. Hiç kimseye güvenmeyen, herkeste bir sahtekâr gören ama yine de hiçbir şeye karşı korunmuş olmayan, yılmadan sebat etme kapasitesi muazzam ama yine de hayattan elde ettikleri pek az olan, talihsizliğin en çok sevdiği başı dertteki çocukla. Başa gelebilecek her iğrenç şeyin başına gelmiş olduğu ve şansı hiçbir değişme belirtisi göstermeyen ama yine de Coleman'ı Steena'dan beri hiç kimsenin yapmadığı kadar heyecanlandıran ve tahrik eden, tanıdığı en çok değil, ahlakî açıdan, en *az* itici insan olan çocukla. Aksi yöne giderek *kaçırmış* olduğu her şey yüzünden, Coleman o kadar uzun süre aksi yönü hedeflemiş olduğu için ve daha önce ona hükmeden, içindeki doğruluk duygusu, tam da şimdi onu yöneten şey olduğu için kendisine çekici gelen, umulmadık bir cinsel eş olan, fiziksel olduğu kadar ruhsal bir birleşme de paylaştığı çocukla. Kesinlikle hayvani tabiatını tatmin etmek için haftada iki kez vücudunu üstüne fırlattığı bir oyuncak *olmayan*, onun için dünyadaki herkesten çok bir silah arkadaşı gibi olan çocukla.

Peki, böyle bir çocukla ne yaparsın? Olabildiğince hızla bir jetonlu telefon bulursun ve ahmakça hatanı düzeltirsin.

Coleman, Faunia'nın, her şeyin ne kadar uzun sürdüğünü düşünmekte olduğunu düşünüyor. Anneyi, üvey babayı, üvey babadan kaçışı, kuzeydeki yerleri, güneydeki yerleri, erkekleri, dayakları, işleri, evliliği, çiftliği, sürüyü, iflası, evlatları, ölen evlatları ve belki de sahiden bunları düşünüyor o. Belki de sahiden öyle, her ne kadar çocuklar sigara içip öğle yemeğinin artıklarını toplarken o şimdi, çimenlerin üzerinde tek başına, kargaları düşündüğünü düşünüyor

olsa da. Kargaları birçok zaman düşünüyor. Onlar her yerdeler. Ormanda, onun uyuduğu yataktan çok uzak olmayan bir yerde geceliyorlar. Faunia otlakta inekler için çitin yerini değiştirirken oradalar ve bugün kampusun her tarafında gaklıyorlar ve böylece düşündüklerini Coleman'ın düşündüğünü düşündüğü şekilde düşünmek yerine, eskiden Seeley Falls'da dükkânın çevresinde vakit geçiren kargayı düşünüyor; yangından sonra ve çiftliğe taşınmadan önce, Farley'den saklanmaya çalışmak amacıyla oradaki möbleli odayı kiraladığı zaman, postaneyle dükkân arasındaki otoparkta yaşayan, terk edildiği ya da annesi öldüğü için (onun nasıl öksüz kaldığını hiç öğrenememişti) birisinin sahiplenmiş olduğu kargayı. Şimdiyse ikinci kez terk edilmiş ve gün boyunca hemen herkesin gelip gittiği o otoparkta yaşamaya başlamıştı. Bu karga Seeley Falls'da birçok problem yaratmış çünkü postaneye giren insanlara pike yapmaya, küçük kızların saçlarındaki tokalara saldırmaya ve buna benzer birçok şey yapmaya başlamıştı. Kargaların hep yaptığı gibi; çünkü parlak maddeleri, cam parçalarını ve bu gibi şeyleri toplamak onların tabiatında vardır. Böylece postane müdiresi, ilgilenen birkaç kasabalıya danışarak, onu Audubon Derneği'ne götürmeye karar vermiş ve kuş burada kafese koyulmuştu. Uçmasına ancak ara sıra izin veriliyordu; serbest bırakılamazdı çünkü otoparkta vakit geçirmeyi seven bir kuş, yabanda hiçbir şekilde uyum sağlayamazdı. O karganın sesi. Faunia onu her saat hatırlıyor, gündüz ya da gece, uyanıkken, uyurken ya da uykusuzluk çekerken. Garip bir sesi vardı onun. Başka kargaların sesine benzemiyordu; herhalde başka kargalarla birlikte büyümediğinden. Yangından hemen sonra, gidip Audubon Derneği'nde o kargayı ziyaret ederdim ve ziyaret bitip de gitmek üzere arkamı döndüğümde, beni o sesle geri çağırırdı. Evet, kafesteydi ama o öyle bir kuş olduğu için, böylesi daha iyiydi. Kafeslerde, artık yabanda yaşayamadıkları için insanların getirmiş olduğu başka kuşlar vardı. Bir çift küçük baykuş vardı. Oyuncak gibi görünen benekli şeylerdi. Baykuşları da ziyaret ederdim. Bir de tiz bir çığlığı olan bir bozdoğanı. Güzel kuşlardı. Sonra da buraya taşındım ve yalnız olduğumdan ki hâlâ da öyleyim, kargaları daha önce hiç tanımadığım kadar tanımaya başladım. Onlar da beni. Onların o mizah duygusu. Böyle bir şey var

mı? Belki mizah duygusu değil. Ama bana öyle geliyor. Etrafta yürüyüşleri. Başlarını kanatlarının altına sokuşları. Onlara verecek ekmeğim yoksa bana haykırışları. Faunia, git ekmeği getir. Çalımlı çalımlı yürüyorlar. Öteki kuşlara patronluk taslıyorlar. Cumartesi günü, Cumberland'deki kızılkuyruklu doğanla o sohbeti yaptıktan sonra eve geldim ve arkada, koruluklarda iki karganın sesini duydum. Bir şeyler olduğunu anladım. Şu korkutucu karga çığlıkları. Nitekim üç kuş gördüm; haykırarak ve gaklayarak bir doğanı uzaklaştıran iki karga. Belki de birkaç dakika önce konuştuğum kuşun ta kendisi. Onu kovalıyorlardı. Belli ki kızılkuyruk bir fesatlık peşindeydi. Ama bir doğana kafa tutmak. Bu iyi bir fikir mi? Öteki kargaların gözünde onlara puan kazandırır ama ben bunu yapar mıydım bilmiyorum. *İki* tanesi bile bir doğana kafa tutabilir mi? Saldırgan piç kuruları. Genellikle düşmanca oluyorlar. Aferin onlara. Bir keresinde bir fotoğraf görmüştüm; bir kartalın hemen yanına gidip ona bağıran bir karga. Kartalın umurunda değil. Onu görmüyor bile. Ama karga müthiş bir şey. O uçuşu. Kuzgunlar kadar güzel değiller, kuzgunların uçtukları ve o harika, güzelim akrobatik hareketleri yaptıkları zaman oldukları kadar. Yerden kaldırmaları gereken büyük bir gövdeleri var ama yine de havalanmadan önce mutlaka koşmaları gerekmiyor. Birkaç adım işi görüyor. Bunu izledim. Daha çok, müthiş bir çaba gerekiyor. Bu müthiş çabayı gösteriyorlar ve havadalar. Çocukları Friendly'nin Yeri'nde yemeğe götürdüğüm zamanlar. Dört yıl önce. Milyonlarcası vardı. Blackwell'de Doğu Merkez Caddesi'ndeki Friendly'nin Yeri. Akşamüstü. Hava kararmadan önce. Otoparkta milyonlarcası. Friendly'nin Yeri'ndeki karga kongresi. Kargalarla otoparklar arasında ne var? Bunun anlamı ne? Bunun ya da başka herhangi bir şeyin anlamını asla bilemeyeceğiz. Öteki kuşlar kargaların yanında biraz sönükler. Evet, gökçe kuşların müthiş bir sıçrayışı var. Tramplen yürüyüşü. O iyi. Ama kargalar hem sıçrayışı, hem gururlu göğüs kabartışını yapabiliyorlar. Çok etkileyici. Başlarını bir sağa, bir sola çeviriyor, etrafı dikizliyorlar. Ah, onlar afili keratalar. Onlar esaslı. O gaklamaları. O gürültülü gaklamaları. Dinleyin. Bir dinleyin. Ah, buna bayılıyorum. O haberleşmeleri. Tehlike demek olan o telaşlı çığlıkları. Buna bayılıyorum. O zaman dışarı koşuyorum. Saat saba-

hın beşi olabilir, umurumda değil. O telaşlı çığlığı duyup dışarıya koşarsan, her an gösterinin başlamasını bekleyebilirsin. Öteki çığlıklar, onların ne anlama geldiğini bildiğimi söyleyemem. Belki hiçbir anlama gelmiyorlar. Bazen kısa bir çığlık. Bazen genizden geliyor. Bunu kuzgunun çığlığıyla karıştırmayın. Kargalar kargalarla çiftleşir, kuzgunlar kuzgunlarla. Akıllarının hiç karışmaması harika bir şey. En azından benim bildiğim kadarıyla. Çirkin leş yiyici kuşlar olduklarını söyleyenler, ki hemen hemen herkes öyle söylüyor, aklını kaçırmış. Bence onlar güzeller. A, evet. Çok güzeller. Düzgünlükleri ve parlaklıkları. Renk tonları. O kadar kara ki orada mor görebilirsin. Kafaları. Gaganın başındaki o kıl sürgünü, bıyığa benzer o şey, tüylerden ileri doğru çıkan o kıllar. Herhalde bir ismi vardır. Ama isim önemli değil. Hiçbir zaman değildir. Önemli olan orada olması. Hiç kimse de neden orada olduğunu bilmiyor. Her şey gibi... *orada* işte. Hepsinin gözleri kara. Herkes kara gözlere sahip oluyor. Kara pençelere. Uçmak nasıl bir şey? Yükseklerde süzülme işini kuzgunlar yapıyor; kargalar sadece gidecekleri yere gidiyor gibi görünüyorlar. Anladığım kadarıyla öyle etrafta uçuşmuyorlar. Bırak kuzgunlar yükseklerde süzülsün. Bırak yükseklerde süzülme işini kuzgunlar yapsın. Bırak kuzgunlar milleri biriktirsin, rekorları kırsın, ödülleri alsın. Kargaların bir yerden başka bir yere gitmeleri gerekiyor. Bende ekmek olduğunu duyuyorlar; hemen buradalar. Yolun iki mil ilerisindeki birisinde ekmek olduğunu duyuyorlar; hemen oradalar. Onlara ekmeklerini attığımda, her zaman bir tanesi nöbetçi oluyor ve uzaklardan duyabildiğin bir tane daha oluyor ve sırf neler olup bittiğini herkese bildirmek için ileri geri işaretleşiyorlar. Herkesin herkese göz kulak olduğuna inanmak zor ama öyle görünüyor. Çocukken bir arkadaşımın bana anlattığı, ona da annesinin anlattığı, hiç unutmadığım harika bir hikâye var. Birtakım kargalar varmış; o kadar akıllıymışlar ki kıramadıkları cevizleri karayoluna götürmeyi akıl etmişler. Işıkları, trafik ışıklarını takip ederlermiş ve arabaların ne zaman hareket edeceğini bilirlermiş. O kadar zekilermiş ki ışıkların ne işe yaradığını biliyorlarmış ve cevizleri, kırılsınlar diye tam lastiklerin önüne koyarlarmış ve ışıklar değişir değişmez aşağı inerlermiş. O zamanlar buna inanmıştım. O zamanlar her şeye inanırdım. Şimdi de onları

tanıdığım ve başka hiç kimseyi tanımadığım için, yine inanıyorum. Ben ve kargalar. Parola bu. Kargalardan ayrılmazsan hayatta başarılı olursun. Birbirlerinin tüylerini taradıklarını duydum. Bunu hiç görmedim. Onları birbirlerine yakın dururken gördüm ve ne yaptıklarını merak ettim. Ama tam olarak bunu yaptıklarını görmedim. Kendi yavrularını bile taradıklarını görmüyorum. Ama öte yandan, tüneğin bitişik komşusuyum; içinde değilim. Keşke olsaydım. Onlardan biri olmayı tercih ederdim. A, evet, kesinlikle. Bundan kuşkum yok. Karga olmayı çok daha tercih ederdim. Birisinden ya da bir şeyden kaçmak için hareket etmek gibi bir tasaları yok. Sadece hareket ediyorlar işte. Hiçbir eşya toplamaları gerekmiyor. Sadece gidiyorlar. Bir şey onları ezdiği zaman, işte o kadar, her şey bitiyor. Bir kanadını yırt, her şey bitiyor. Bir ayağını kır, her şey bitiyor. Bizimkinden çok daha iyi bir yol. Belki onlardan biri olarak geri gelirim. Daha önce neydim ki *bu* olarak geri geldim? Kargaydım! Evet! Öyleydim! Dedim ki, "Tanrım, aşağıdaki o büyük memeli kız olsaydım keşke" ve dileğim yerine geldi ve şimdi, İsa aşkına, karga statüme geri dönmeyi nasıl da istiyorum. Statü kargama. Bir karga için iyi bir isim o. Statü. Siyah ve büyük olan herhangi bir şey için iyi bir isim. Çalımlı yürüyüşle iyi gidiyor. Statü. Çocukken her şeyi fark ederdim. Kuşları çok severdim. Kargalara ve doğanlara ve baykuşlara hep tutkundum. Gece hâlâ baykuşları görüyorum, Coleman'ın yerinden eve giderken. Onlarla konuşmak için arabadan iniyorum; kendimi alıkoyamıyorum. Yapmamalıyım. O alçak beni öldürmeden doğruca eve gitmeliyim. Öteki kuşların şarkı söylediğini duydukları zaman kargalar ne düşünüyor? Aptalca olduğunu düşünüyorlar. Öyle de. Gaklamak. Tek şey bu. Çalımlı çalımlı yürüyen bir kuşun tatlı küçük bir şarkı söylemesi iyi görünmez. Hayır, kafan kopana kadar gakla. Lanet parola bu. Kafan kopana kadar gaklamak ve hiçbir şeyden korkmamak ve gidip ölü olan her şeyi yemek. Öyle uçmak istiyorsan, bir gün içinde, yolda ölmüş birçok hayvan bulmalısın. Sürükleyip götürmeye zahmet etmiyorlar; hemen yolda yiyorlar. Araba gelirken son dakikaya kadar bekliyorlar, sonra kalkıp gidiyorlar; ama araba geçer geçmez hemen geri hoplayıp yeniden yumulamayacakları kadar uzağa değil. Yolun ortasında yiyorlar. Et bozulduğu zaman ne oluyor acaba? Belki onla-

ra göre bozulmuyor. Belki leş yiyici bu demek. Onlar ve hindi akbabaları, bu onların işi. Bizim uğraşmak istemediğimiz, ormandaki ve yoldaki bütün o şeyleri hallediyorlar. Bütün bu dünyada hiçbir karga aç kalmıyor. Hiçbir zaman yemeksiz kalmıyor. Bir şey kokuşursa, karganın kaçtığını görmezsin. Ölüm varsa, oradadırlar. Bir şey ölüyor; gelip onu alıyorlar. Bu hoşuma gidiyor. Bu çok hoşuma gidiyor. Ne olursa olsun, o tilkiyi yiyorlar. Kamyonun gelip bel kemiğini çatlatıp açmasını bekliyorlar, sonra oraya gidiyorlar ve o güzel kara gövdeyi yerden kaldırmak için gereken bütün iyi şeyleri yutuyorlar. Acayip davranışları da var tabii. Her şey gibi. Bazen onları o ağaçların tepelerinde, hep beraber toplanmış konuşurken görüyorum ve *bir şeyler* olduğunu anlıyorum. Ama ne olduğunu hiç bilemeyeceğim. Orada güçlü bir düzen var. Ama bunun ne olduğunu kendilerinin de bilip bilmediği konusunda hiçbir fikrim yok. Başka her şey kadar anlamsız olabilir. Ama iddiaya varım ki değildir ve burada, aşağıdaki herhangi bir lanet şeyden bir milyon lanet kere daha anlamlıdır. Yoksa değil midir? Sadece başka bir şey gibi görünen ama olmayan birtakım şeyler midir? Belki de hepsi sadece genetik bir tiktir. Ya da tak. Kargaların her şeye hâkim olduğunu düşünün. Yine aynı bokluk mu olurdu? Onların özelliği, tepeden tırnağa pratik olmaları. Uçuşlarında. Konuşmalarında. Renklerinde bile. Bütün o karalık. Sadece karalık. Belki onlardan biriydim, belki de değildim. Galiba bazen daha şimdiden onlardan biri olduğuma inanıyorum. Evet, aylardır zaman zaman buna inanıyorum. Neden olmasın? Kadın vücudunda hapsolmuş erkekler var, erkek vücudunda hapsolmuş kadınlar var; peki ben niye bu vücutta hapsolmuş bir karga olmayayım? Evet, peki beni serbest bırakmak için ne yapıyorlarsa onu yapacak doktor nerede? Olduğum şeyi olmama izin verecek ameliyatı olmak için nereye gitmem gerek? Kiminle konuşmam gerek? Nereye gitmem ve ne yapmam ve lanet olası dışarıya nasıl çıkmam gerek?

Ben bir kargayım. Biliyorum. Biliyorum!

Coleman, Kuzey Binası'ndan yokuş aşağı inerken yarı yoldaki öğrenci birliği binasında, Yaşlılar Yurdu öğrencilerinin öğle yemeklerini yemekte oldukları kafeteryanın karşısındaki koridorda, jetonlu bir telefon buldu. Çifte kapılardan, içerisini, çiftlerin öğle yemeğin-

de hep birlikte mutlulukla sohbet etmekte oldukları uzun yemek masalarını görebiliyordu.

Jeff evde değildi. Los Angeles'de saat sabahın aşağı yukarı onuydu ve Coleman'ın karşısına telesekreter çıktı; böylece, Jeff'in henüz sınıfa girmemiş olmasına dua ederek, onun üniversitedeki ofis numarasını bulmak için adres defterini taradı. Babanın en büyük oğluna söylemek istediği şeyin, derhal söylenmesi gerekiyordu. Jeff'i en son buna biraz olsun benzer bir halde arayışı, ona Iris'in öldüğünü söylemek için olmuştu. "Onu öldürdüler. Beni öldürmek için yola çıktılar ve onu öldürdüler." Herkese söylediği buydu ve sadece o ilk yirmi dört saatte de değil. Çözülmenin başlangıcıydı bu; öfkenin her şeye el koyuşunun başlangıcı. Ama bu da sonuydu. Sonu... oğluna vereceği haber işte buydu. Kendine de. Önceki yaşamdan uzaklaştırılışın sonu. Kendinizi sürgün edişinizden ve bunun gücünüze getirdiği ezici zorluktan daha az tantanalı bir şeye razı olmak. Kendinizi bir kez daha akılcı bir varlık olarak düzenleyerek, o musibeti ve hiddeti silerek, mütevazı bir tarzda başarısızlığınızla yaşamak. Eğer boyun eğmiyorsanız, bunu sessizce yapmak. Barışçı bir biçimde. Vakurca düşünmek; parola bu, Faunia'nın sevdiği deyişle. Philoktetes'i akla getirmeyen bir biçimde yaşamak. İzleğini takip eden trajik bir karakter gibi yaşamak zorunda değil o. Birincil olanın çözüm gibi görünmesi yeni bir şey değildir, her zaman öyle görünür zaten. Arzuyla her şey değişir. Tahrip edilmiş olan her şeyin yanıtıdır bu. Ama protestoyu sürekli hale getirerek skandalı uzatmayı seçmek. Her yerde aptallığım. Her yerde deliliğim. Duygusallığın daniskası. Özlemle Steena'yı hatırlayışım. Nathan Zuckerman'la şaka yollu dans edişim. Ona açılışım. Onunla birlikte geçmişi anışım. Dinlemesine izin verişim. Yazarın gerçeklik duygusunu bileyişim. O kocaman fırsatçı boğazı, bir yazarın zihnini besleyişim. Hangi felaket vuku bulursa bulsun, yazar bunu yazıya dönüştürür. Felaket onun için savaşta feda edilen askerler gibidir. Ama *ben* bunu neye dönüştürebilirim? Buna saplanıp kalmışım. Olduğu gibi. Dil, biçim, yapı, anlam olmaksızın... Üç Birlik Kuralı,* arınma, hiçbir şey olmaksızın. Sadece dönüştürülmemiş, öngörülmeyen şey-

* Aristo estetiğine göre bir sahne eserinin uyması gereken Üç Birlik Kuralı: zaman, yer ve eylem birliği, ç.n.

lerden biraz dahası. İnsan neden bundan biraz daha istesin ki? Yine de Faunia denen kadın öngörülmeyenin ta kendisi. Öngörülmeyene orgazm dolu bir biçimde dolanmışım ve gelenek tahammül edilmez geliyor. Namuslu ilkeler tahammül edilmez geliyor. Tek ilke, onun bedeniyle temas etmek. Bundan daha önemli hiçbir şey yok; ve onun dudak büküşünün kuvveti. Köküne kadar yabancı oluşu. *Bununla* temas etmek. Yaşamımı onunkine ve onunkinin kaprislerine tabi kılma zorunluluğu. Avareliğine. Havailiğine. Tuhaflığına. Bu yalın Eros'un hazzına. Yaşanıp bitmiş her şeye, yüceltilmiş bütün haklı çıkarmalara Faunia denen çekici vur ve hepsini parçalayarak özgürlüğe ulaş. Neyin özgürlüğü? Haklı olmanın aptalca şanı. Gülünç anlamlılık arayışı. Asla sona ermeyen meşru olma kampanyası. Yetmiş bir yaşında, özgürlüğün hücumu bu, bir ömrü geride bırakma özgürlüğünün. Aschenbach deliliği olarak da bilinir. "Ve karanlık çökmeden"... *Venedik'te Ölüm*'ün son satırları... "sarsılmış ve saygılı bir dünya onun ölüm haberini aldı." Hayır, *herhangi* bir izleği takip eden trajik bir karakter gibi yaşamak zorunda değil o.

"Jeff! Benim. Baban."

"Merhaba. Nasıl gidiyor?"

"Jeff, senden ve Michael'dan niye haber almadığımı biliyorum. Mark'dan haber almayı zaten beklemiyorum. Lisa da son aradığımda telefonu yüzüme kapadı."

"Bana telefon edip anlattı."

"Dinle, Jeff... bu kadınla ilişkim sona erdi."

"Öyle mi? Nasıl oldu?"

Çünkü onun için umut yok, diye düşünüyor. Çünkü erkekler onu ölesiye dövmüş. Çünkü çocukları bir yangında ölmüş. Çünkü hademe olarak çalışıyor. Çünkü tahsili yok ve okuyamadığını söylüyor. Çünkü on dört yaşından beri kaçıyor. Çünkü bana, "Benimle ne işin var?" diye sormuyor bile. Çünkü *herkesin* onunla ne işi olduğunu biliyor. Çünkü her şeyi görmüş ve hiçbir umut yok.

Ama oğluna tek söylediği, "Çünkü çocuklarımı kaybetmek istemiyorum" oluyor.

Son derece yumuşak bir gülüşle, Jeff dedi ki: "Ne kadar uğraşsan da, bunu yapamazsın. Beni kesinlikle kaybedemezsin. Mike'ı ya da

Lisa'yı da kaybedecek olduğuna inanmıyorum. Markie başka bir şey. Markie *hiçbirimizin* ona veremeyeceği bir şeye özlem duyuyor. Yalnız senin değil; hiçbirimizin. Markie konusu çok üzücü. Ama *seni* kaybediyor olduğumuz. Annem öldüğünden ve sen istifa ettiğinden beri seni kaybediyor olduğumuz. Bu, hepimizin birlikte yaşamakta olduğu bir şey. Baba, hiç kimse ne yapacağını bilemedi. Üniversiteyle savaşa girdiğinden beri, sana ulaşmak kolay olmuyordu."

"Bunun farkındayım" dedi Coleman, "Bunu anlıyorum." Konuşmaya başlayalı daha iki dakika olmuştu ama şimdiden ona dayanılmaz geliyordu. Bu aklı başında, son derece becerikli, yumuşak başlı oğlunun, en büyüklerinin, aralarında en serinkanlı olanının, aile sorununu, sorunun *ta* kendisi olan babayla sakince konuşuyor olması, mantıksız küçük oğlunun ona hiddetlenmesi ve aklını kaçırması kadar katlanılması imkânsız bir şeydi. Onların anlayışına sığınmasındaki aşırılık; kendi çocuklarının anlayışına! "Anlıyorum" dedi Coleman yine ve anlıyor olması, durumu daha da kötüleştiriyordu.

"Umarım onunla aranızda çok korkunç şeyler geçmemiştir" dedi Jeff.

"Onunla mı? Hayır. Sadece bu kadarının yettiğine karar verdim." Çok farklı bir şey söylemeye başlayacağı korkusuyla daha fazla konuşmadı.

"Bu iyi" dedi Jeff. "Müthiş rahatladım. Geri tepmeler olmadığı için, eğer dediğin buysa. Bu harika."

Geri tepmeler mi?

"Ne demek istediğini anlamıyorum" dedi Coleman. "Niye geri tepmeler?"

"Özgür ve serbest misin? Kendine geldin mi? Yıllardır olmadığın kadar kendin gibi konuşuyorsun. Aramış olman... önemli olan tek şey bu. Bekliyordum, umuyordum ve şimdi aradın. Söylenecek başka bir şey yok. Geri geldin. Endişelendiğimiz tek şey buydu."

"Kayboldum, Jeff. Beni aydınlat. Burada ne hakkında konuşup durduğumuz konusunda kayboldum. Neden geri tepmeler?"

Jeff yeniden konuşmadan önce duraksadı ve konuştuğu zaman da isteksizdi. "Kürtajdan. İntihar teşebbüsünden."

"Faunia mı?"

"Doğru."

"Kürtaj mı olmuş? İntihar etmeye mi kalkışmış? Ne zaman?"

"Baba, Athena'da herkes biliyordu. Bize de öyle ulaştı."

"Herkes mi? Herkes kim?"

"Bak, baba, geri tepme yok."

"Böyle şeyler asla olmadı, oğlum, o yüzden 'geri tepme' yok. *Böyle şeyler asla olmadı*. Kürtaj olmadı, intihar teşebbüsü olmadı; bildiğim kadarıyla olmadı ve onun da bildiği kadarıyla olmadı. Ama bu *herkes* tam olarak kim? Lanet olsun, böyle bir hikâye duyuyorsun, böyle anlamsız bir hikâye duyuyorsun, neden telefon etmiyorsun, neden *bana* gelmiyorsun?"

"Çünkü sana gelmek bana düşmez. Senin yaşındaki bir adama gelmem."

"Yo, gelmezsin, öyle mi? Bunun yerine, benim yaşımdaki bir adam hakkında sana söylenene, ne kadar gülünç, ne kadar kötü niyetli ve saçma olursa olsun, inanırsın."

"Eğer bir hata yaptıysam, gerçekten üzgünüm. Haklısın. Tabii ki haklısın. Ama hepimiz için uzun süren bir iş oldu. Uzun zamandır sana ulaşmak o kadar kolay olmuyordu."

"Sana bunu kim söyledi?"

"Lisa. Önce Lisa duymuş."

"Lisa kimden duymuş?"

"Birkaç kaynaktan. İnsanlardan. Arkadaşlardan."

"İsim istiyorum. Bu herkesin *kim* olduğunu bilmek istiyorum. Hangi arkadaşlar?"

"Eski arkadaşlar. Athena'dan arkadaşlar."

"Cici çocukluk arkadaşları. Meslektaşlarımın çoluk çocuğu. Onlara kim söyledi acaba?"

"İntihar teşebbüsü olmamış" dedi Jeff.

"Hayır, Jeffrey, olmadı. Bildiğim kadarıyla kürtaj da olmadı."

"Eh, pekâlâ."

"Peki, ya olsaydı? Eğer bu kadını hamile bırakmış olsaydım ve gidip kürtaj olmuş ve kürtajdan sonra intihara teşebbüs etmiş olsaydı? Farz edelim ki Jeff, intiharda başarılı olmuş olsaydı. O zaman ne olacaktı? O *zaman ne olacaktı, Jeff*? Babanın metresi kendini öldürüyor.

O zaman ne olacaktı? Babanın aleyhine mi dönecektin? Cani babanın? Hayır, hayır, hayır... geri gidelim, bir adım geri, intihar *teşebbüsüne*. Ah, bak bu hoşuma gitti. İntihar *teşebbüsünü* kimin akıl ettiğini gerçekten merak ediyorum. Kürtaj yüzünden mi bu intihara teşebbüs ediyor? Lisa'nın Athena arkadaşlarından duyduğu bu melodramı doğru anlayalım. Kürtajı *istemediği* için mi? Kürtaj ona *dayatıldığı* için mi? Anlıyorum. Zalimliği anlıyorum. Bir yangında iki küçük çocuk kaybetmiş bir anne, aşığından hamile kalıyor. Coşku. Yeni bir hayat. İkinci bir fırsat. Ölenlerin yerine geçecek yeni bir çocuk. Ama aşığı, *hayır* diyor ve onu saçlarından tutarak kürtajcıya sürüklüyor ve sonra... tabii... bir kez ona istediğini yaptırınca da çıplak, kanayan bedeni alıyor."

Bu arada Jeff telefonu kapatmıştı.

Ama bu arada Coleman'ın, Jeff'in devam etmesine ihtiyacı kalmamıştı zaten. Yapmış olduğu geleneksel şeylerin bile ona rahatlık sağlamadığını düşünmesi için sadece sınıfa dönmeden önce kafeteryada kahvelerini bitirmekte olan Yaşlılar Yurdu çiftlerini görmesi; görünmeleri gerektiği gibi görünen ve konuşmaları gerektiği gibi konuşan bu adaba uygun yaşlıların orada rahatça oturmuş, iyi vakit geçirdiklerini duyması yeterliydi. Geçmişte, bir profesör, bir dekan olmuş olması her koşulda aynı heybetli kadınla evli kalmış olması, aynı zamanda bir aileye ve zeki çocuklara sahip olması...Bütün bunlar ona hiçbir şey sağlamıyordu. Eğer herhangi birisinin çocuklarının bunu anlayabilmesi gerekiyor idiyse, onunkilerin anlayabilmesi gerekmiyor muydu? Bütün o okul öncesi eğitim. Çocuklara okudukları onca kitap. Ansiklopedi takımları. Sınavlardan önceki hazırlıklar. Akşam yemeğindeki konuşmalar. Yaşamın çok-biçimli doğası hakkında Iris'ten, kendisinden, sonu gelmeyen dersler. Dilin incelenmesi. Yaptığımız bunca şey ve sonra bu zihniyetle beni paylamaları. Bütün o öğretimden, bütün o kitaplardan, bütün o sözcüklerden ve bütün o üstün SAT* puanlarından sonra, tahammül edilmez bir şey bu. Onları öylesine ciddiye almamızdan sonra. Aptalca bir şey söylediklerinde, ciddiyetle ilgilenmemizden sonra. Mantığın, aklın ve yaratıcı duygudaşlığın gelişimine gösterdiğimiz onca dikkatten sonra. Bir de kuşku-

* SAT: Öğrenci Yetenek Sınavı, ç.n.

culuğun gelişimine; bilgili kuşkuculuğun. Kendi adına düşünmenin. Sonra da ilk dedikoduyu yutmak. Onca öğrenim ama hiçbir şeyin faydası yok. Hiçbir şey onları en düşük düşünce düzeyinden koruyamıyor. Kendilerine, "Ama babamız böyle bir şey yapar mı? Bence böyle bir şey yapar mı?" diye bile sormamak. Onun yerine, babanızı şipşak çözülecek bir vaka olarak görmek. TV seyretmenize hiç izin verilmedi ama siz bir dizi film zihniyeti sergiliyorsunuz. Yunanlılardan ve eşdeğer şeylerden başka hiçbir şey okumanıza izin verilmedi ama siz yaşamı, Victoria tarzı bir dizi filme çeviriyorsunuz. Sorularınızı yanıtlardım. Her bir sorunuzu. Hiçbirini geri çevirmeden. Büyükannenizi ve büyükbabanızı sordunuz; kim olduklarını sordunuz ve size anlattım. Ben gençken öldüler, büyükanneniz ve büyükbabanız. Büyükbaba ben lisedeyken, büyükanne de ben Deniz Kuvvetleri'ndeyken. Savaştan döndüğümde, ev sahibi çoktan her şeyi sokağa koymuştu. Hiçbir şey kalmamıştı. Ev sahibi bana parasız kaldığını ve saire ve saire, kira ödenmediğini söyledi. Orospu çocuğunu öldürebilirdim. Fotoğraf albümleri. Mektuplar. Çocukluğumdan kalma eşyalar, *onların* çocukluğundan kalma eşyaları, hepsi, her şey, tümü gitmişti. "Nerede doğmuşlar? Nerede yaşıyorlardı?" Jersey'de doğmuşlar. Ailelerinin burada doğan ilk fertleriymişler. Büyükbabanız meyhaneciydi. Babası, büyük büyükbabanız, Rusya'da taverna işinde çalışıyormuş galiba. Moskoflara içki satıyormuş. "Büyük halalarımız ve büyük amcalarımız var mı?" Babamın, ben küçük bir çocukken Kaliforniya'ya giden bir ağabeyi vardı ve annem tek çocuktu, benim gibi. Benden sonra çocuk sahibi olamadı; neden böyle olduğunu hiç bilemedim. Kardeşi, yani babamın ağabeyi, bir Silberzweig olarak kaldı, bildiğim kadarıyla yeni adı hiç almadı. Jack Silberzweig. Eski memlekette doğmuş ve bu yüzden adını değiştirmemiş. Gemiyle San Francisco'dan ayrılırken onu bulmaya çalışmak amacıyla bütün Kaliforniya telefon rehberlerine baktım. Babamla araları iyi değildi. Babam onun tembel bir serseri olduğunu düşünür, onunla herhangi bir alakası olsun istemezdi ve bu yüzden hiç kimse Jack Amca'nın hangi kentte yaşadığından emin olamazdı. Bütün telefon rehberlerine baktım. Ona kardeşinin öldüğünü söyleyecektim. Onunla tanışmak istedim. O taraftan tek yaşayan akrabam. Serseriyse ne çıkar? Onun

çocuklarıyla, kuzenlerimle tanışmak istedim, eğer çocukları var idiyse. Silberzweig adıyla baktım. Silk adıyla baktım. Silber adıyla baktım. Belki Kaliforniya'da Silber adını almıştı. Bilmiyordum. Hâlâ da bilmiyorum. Hiçbir fikrim yok. Sonra da aramayı bıraktım. Kendinize ait bir aileniz olmayınca, bu gibi şeylerle uğraşıyorsunuz. Sonra siz doğdunuz ve ben bir amcam ve kuzenlerimin olması konusuna kafa yormayı bıraktım. Her çocuk aynı şeyi duydu. Bununla tatmin olmayan tek çocuk Mark'tı. Büyük oğlanlar çok fazla soru sormamışlardı ama ikizler ısrarcıydı. "Geçmişte hiç ikiz olmuş mu?" Anladığım kadarıyla bana böyle söylenmişti galiba; ikiz olan ya bir büyük büyükbaba ya da bir büyük büyük büyükbaba varmış. Iris'e anlattığı hikâye de buydu. Hepsi Iris için icat edilmişti. İlk tanıştıklarında, Sullivan Sokağı'nda ona anlattığı ve sadık kaldığı hikâyeydi bu; orijinal kalıptı. Hiçbir zaman tatmin olmayan tek çocuk Mark'tı. "Büyük büyükannemiz ve büyükbabamız nereden gelmişler?" Rusya'dan. "Ama hangi kentten?" Anneme ve babama sordum ama hiçbir zaman kesin olarak biliyor gibi görünmediler. Bir seferinde bir yerdi, bir seferinde başka bir yer. O kuşağın bütün Yahudileri böyleydi. Hiçbir zaman tam olarak bilemediler. Eski insanlar bu konuda fazla konuşmuyorlardı ve Amerikalı çocuklar o kadar merak etmiyorlardı, Amerikalı olmanın heyecanı içindeydiler. Bu yüzden, birçok ailede olduğu gibi benim ailemdeki Yahudilerde de genel bir coğrafî hafıza kaybı vardı. Sorduğumda aldığım tek yanıt, diyordu Coleman onlara, "Rusya"ydı. Ama Markie, "Rusya dev gibi, baba. Rusya'nın *neresi*?" diyordu. Markie teskin olmuyordu. Neden? *Neden?* Yanıt yoktu. Markie kim oldukları ve nereden geldikleri hakkında bilgi istiyordu, babasının ona asla veremeyeceği her şeyi. Bu yüzden mi Ortodoks bir Yahudi olmuştu? Bu yüzden mi Kutsal Kitap'tan esinlenen protesto şiirleri yazıyordu? Bu yüzden mi Markie ondan o kadar nefret ediyordu? İmkânsız. Gittelman'lar vardı. Gittelman büyükanne ve büyükbaba. Gittelman teyzeler ve dayılar. Jersey'nin her yerinde küçük Gittelman kuzenler. Bu yetmiyor muydu? Kaç akrabaya ihtiyacı vardı? Silkler ve Silberzweiglar da mı olmak zorundaydı? Bir hoşnutsuzluk kaynağı olarak bunun hiçbir anlamı yoktu. Olamazdı! Ama Coleman yine de merak ediyordu, Markie'nin derin öfkesini kendi sırrıyla bağdaştırmak ne

kadar mantıksız olsa da. Markie onunla anlaşmazlık halinde olduğu sürece, kendini merak etmekten asla alıkoyamıyordu ve bu, hiçbir zaman Jeff telefonu yüzüne kapadıktan sonra olduğu kadar ıstırap verici olmamıştı. Eğer genlerinde onun kökenlerini taşıyan ve bu kökenleri kendi çocuklarına aktaracak olan çocuklar, onun Faunia'ya en kötü türden bir zalimlik yaptığından kuşkulanmayı bu kadar kolay buluyorlarsa bunun ne açıklaması olabilirdi? Hiçbir zaman onlara ailelerini anlatamadığı için miydi? Anlatma konusunda onlara borçlu kaldığı için mi? Böyle bir bilgiyi onlardan esirgemek yanlış olduğu için mi? Bunun hiçbir anlamı yoktu! Cezalandırma şuursuzca ya da bilmeden yapılmazdı. Böyle bir *quid pro quo** yoktu. *Olamazdı*. Ama yine de, telefon konuşmasından sonra, öğrenci birliğinden ayrılırken, kampustan ayrılırken, gözyaşları içinde arabasını tekrar dağdan yukarı sürerken, yol boyunca, aynen böyle olmuş gibi hissediyordu.

Arabasını eve doğru sürerken de yol boyunca, Iris'e her şeyi söylemek üzere olduğu o anı hatırlıyordu. İkizler doğduktan sonraydı. Aile artık tamamlanmıştı. Bunu yapmışlardı. O başarmıştı. Çocuklarının hiçbirinde sırrının herhangi bir belirtisi olmadığından, sanki sırrından *azat* edilmiş gibiydi. Bunu becermiş olmanın verdiği coşkunluk, onu bütün sırrını ele vermenin eşiğine getirdi. Evet, karısına elindeki en büyük armağanı sunacaktı: Dört çocuğunun annesine, babalarının aslında kim olduğunu söyleyecekti. Iris'e hakikati söyleyecekti. Karısı onların güzel ikizlerini dünyaya getirdikten sonra ve Coleman, Jeff ve Mikey'yi yeni kardeşlerini görmek için hastaneye götürdüğünde, kendini işte böylesine heyecanlı ve rahatlamış hissediyor, işte yere böylesine sağlam basıyordu. Bütün endişelerinin en korkutucusu, hayatından silinip gitmişti.

Ama Iris'e o armağanı asla vermedi. Iris'in çok sevdiği bir arkadaşının başına gelen felaket sayesinde bunu yapmaktan kurtuldu ya da yapmamaya lanetlendi. Iris'in sanat derneği yönetim kurulundaki en yakın ortağı, Claudia McChesney adında hoş, kibar bir suluboya ressamının, ilçenin en büyük inşaat şirketinin sahibi olan kocasının da kendine ait, oldukça şaşırtıcı bir sırrı olduğu ortaya çıktı: ikinci bir aile. Harvey McChesney, yaklaşık sekiz yıldır Taconic yakınlarında-

* *Quid pro quo*: kısasa kısas, ç.n.

ki bir sandalye fabrikasında muhasebeci olan, Claudia'dan hayli genç bir kadını metres tutmuş ve ondan iki çocuğu olmuştu. Dört ve altı yaşlarında iki küçük çocuk; onlar Massachusetts hattının hemen ötesinde, New York Eyaleti'nde küçük bir kasabada yaşıyorlardı ve Harvey onları her hafta ziyaret ediyor, onları geçindiriyor ve onları seviyor gibi görünüyordu. McChesneylerin Athena'daki ailesinden hiç kimse bundan haberdar değildi, ta ki tanımadıkları biri; muhtemelen Harvey'nin inşaat piyasasındaki rakiplerinden biri, telefon edip Claudia'ya ve üç ergen çocuğa, McChesney'nin işe gitmediği zamanlarda tam olarak neler çevirdiğini açıklayıncaya kadar. O gece Claudia yıkılmış, tamamen dağılmış ve bileklerini kesmeye çalışmıştı ve Iris, sabahın üçünden itibaren, psikiyatr bir arkadaşının yardımıyla Claudia'nın, gün doğmadan Stockbridge'deki psikiyatri hastanesi Austin Riggs'e yatmasını sağlayan kurtarma operasyonunu düzenlemişti. Ayrıca Iris, yeni doğmuş iki bebeği emzirmekte ve okul çağına gelmemiş iki erkek çocuğa annelik yapmakta olduğu bir sırada, her gün hastaneye, ziyarete gitmişti; Claudia'yla konuşuyor, onu yatıştırıyor, teselli ediyor, ona ilgilenmesi için saksı bitkileri ve okuması için sanat kitapları götürüyor, hatta Claudia'nın saçlarını tarıyor ve örüyordu; ta ki beş hafta sonra psikiyatri programının olduğu kadar Iris'in sadakatinin de sonucu olarak Claudia, bütün ıstırabına sebep olan adamdan kendini kurtarmak için gerekli adımları atmaya başlamak üzere evine dönünceye kadar.

Iris birkaç gün içinde Claudia'ya Pittsfield'deki bir boşanma avukatının adını bulmuş ve bebekler de dahil, bütün Silk çocuklarını bir steyşın arabanın arkasına emniyet kemeriyle bağlayarak arkadaşını avukatın ofisine götürmüştü, ayrılma hazırlıklarının başlatıldığından ve Claudia'nın McChesney'den kurtuluşunun gerçekleşmekte olduğundan kesinlikle emin olmak için. O gün, eve dönüş yolunda, Claudia'ya bol miktarda cesaret vermesi gerekmişti; ama insanlara cesaret vermek Iris'in uzmanlık alanıydı ve o, Claudia'nın yaşamını düzeltme kararlılığının, arta kalan korkularıyla silinip gitmemesi için gerekeni yapmıştı.

"Başka bir insana böyle aşağılık bir şey yapılır mı?" demişti Iris. "Kız arkadaşı demek istemiyorum. O da kötü ama böyle şeyler olu-

yor. Küçük çocuklar da değil, o bile değil, öteki kadının küçük oğlu ve kızı bile değil, bunu keşfetmek bir eş için ne kadar acı verici ve zalim olsa da. Hayır, sır saklamış olması... Claudia'yı mahveden bu oldu, Coleman. Bu yüzden yaşamak istemiyor. 'Samimiyet nerede kalıyor?' Buna her defasında ağlamaya başlıyor. 'Böyle bir sır olduğu zaman, samimiyet nerede kalıyor?' diyor. Bunu ondan saklayabilmiş olması ve saklamaya *devam* edecek olması. İşte Claudia buna karşı savunmasız ve bu yüzden hâlâ kendine kıymak istiyor. 'Bir ceset keşfetmek gibi bir şey bu' diyor bana. 'Üç ceset. Döşememizin altına saklanmış üç insan vücudu.'" "Evet" demişti Coleman, "Yunanlılardan alınma bir şey gibi. *Bakkhalar*'dan." "Daha kötü" demişti Iris "çünkü *Bakkhalar*'dan alınma değil. Claudia'nın yaşamından alınma."

Bir yıla yakın ev tedavisinden sonra, Claudia kocasıyla barıştığı, adam Athena'daki eve geri döndüğü ve McChesneyler yeniden bir aile olarak birlikte yaşamaya başladığı zaman; Harvey, sorumlu bir baba olarak kalmaya yemin ettiği, diğer çocuklarından değilse de, diğer kadından vazgeçmeyi kabul ettiği zaman, Claudia arkadaşlıklarını canlı tutmaya Iris'ten daha istekli gibi görünmemişti. Claudia sanat derneğinden istifa ettikten sonra iki kadın, sosyal ortamlarda ya da Iris'in genellikle elebaşı olduğu organizasyon toplantılarında bir daha görüşmemişlerdi.

Coleman da ikizler doğduğunda zaferinin emrettiği gibi karısına, *kendi* şaşırtıcı sırrını söylemedi. Sergilemiş olabileceği en çocukça duygusal gösteriden kurtulduğunu düşündü. Birdenbire aptalların düşündüğü şekilde düşünmeye başlamış olmak: Birdenbire her şey ve herkes hakkında en iyisini düşünmek, güvensizliğinden, tedbirinden, *öz* güvensizliğinden tamamıyla soyunmak, bütün güçlüklerin sona ermiş, bütün karmaşıklıkların bitmiş olduğunu sanmak, yalnız nerede olduğunu değil, oraya nasıl gelmiş olduğunu unutmak, sebattan, disiplinden, her bir durumu ölçüp biçmekten vazgeçmek. Sanki her insanın tekil savaşı olan savaştan bir şekilde feragat edilebilirmiş, sanki insan kendisi olmayı, zaten baştan savaşın uğruna üstlenildiği o karakteristik, o değişmez kendi benliği olmayı istemli olarak bir alıp bir bırakabilirmiş gibi. Son çocuklarının da tamamen beyaz olarak doğmuş olması, az kalsın onu, içindeki en güçlü ve en bilge şeyi alıp

paramparça etmeye sürükleyecekti. Ama "Hiçbir şey yapma" diyen o bilgelik tarafından kurtarılmıştı.

Ama daha bile önce, ilk çocuklarının doğumundan sonra, hemen hemen aynı derecede aptalca ve duygusal bir şey yapmıştı. O zamanlar genç bir klasik eserler profesörüydü ve *İlyada* hakkında üç günlük bir konferans için Adelphi'den Pennsylvania Üniversitesi'ne gelmişti. Bir tebliğ sunmuş, bazı temaslarda bulunmuş, hatta tanınmış bir klasikçi tarafından, sessizce, Princeton'da açılmış bir pozisyon için başvurmaya davet edilmişti ve eve dönüş yolunda, yaşamın doruğunda olduğunu düşünerek, Jersey Turnikesi'nden, Long Island'a gitmek üzere kuzeye yönelmek yerine, az kalsın güneye dönüp Salem ve Cumberland illerinin arka yollarından Gouldtown'a, o çocukken yıllık aile pikniklerinin düzenlendiği, annesinin atalardan kalma evine yönelecekti. Evet, o zaman da baba olmuş olduğundan kendine, insanların düşünmeyi bıraktıkları zaman arayışına girdikleri o anlamlı duygulardan birinin kolay zevkini vermeye çalışacaktı. Ama bir oğlu olması güneye, Gouldown'a dönmesini gerektirmiyordu, aynı yolculukta, kuzey Jersey'ye vardığı zaman, bu oğula sahip olmuş olması, Newark çıkışına sapıp Doğu Orange'e yönelmesini gerektirmediği gibi. Bastırılacak bir dürtü daha vardı: Annesini görmek, neler olduğunu ona anlatmak ve çocuğu ona götürmek için duyduğu dürtü. Onu safra atar gibi attıktan iki yıl sonra, Walter'ın uyarısına rağmen, *kendisini* annesine gösterme dürtüsü. Hayır. Kesinlikle olmazdı. Bunun yerine, doğruca eve, beyaz karısına ve beyaz çocuğuna gitmek üzere yola devam etti.

Kırk yıl kadar sonra, karşı suçlamalarla kuşatılmış bir halde, yaşamının en güzel anlarından bazılarını hatırlayarak, arabasını üniversiteden eve doğru sürerken; çocuklarının doğumunu, o coşkuyu, o fazlasıyla masum heyecanı, kararının o çılgınca dalgalanmasını, kararını neredeyse *bozacak* kadar büyük olan o rahatlamayla birlikte yaşamının en kötü gecesini de hatırlıyordu. Deniz Kuvvetleri'ndeki görev süresini ve o Norfolk genelevinden, Oris'in Yeri denilen ünlü beyaz genelevden atıldığı geceyi hatırlıyordu. "Kara, pis bir zenci-

sin, değil mi, çocuk?" ve birkaç saniye sonra fedailer onu açık ön kapıdan dışarıya, basamakların üzerinden kaldırıma ve sokağın ortasına fırlatmışlardı. Aradığı yer Lulu'nun Yeri'ymiş, hani şu Warwick Caddesi'ndeki... Kara kıçının ait olduğu yer, Lulu'nun Yeri, diye bağırmışlardı arkasından. Alnı kaldırıma çarpmış ama yine de kendini toplamış, bir ara yol görünceye kadar koşmuş ve orada, sokaktan ve cumartesi günleri coplarını sallayarak etrafta dolaşan çok sayıdaki Kıyı Devriyesi'nden sıvışmıştı. Kendisini, öylesine hırpalanmış bir haldeyken girmeye cüret edebildiği tek barın tuvaletinde bulmuştu. Hampton Roads'dan ve Newport Haberleri feribotundan (denizcileri Lulu'nun Yeri'ne taşıyan feribottan) sadece yüz metre ve Oris'in Yeri'nden on blok kadar uzaklıktaki, siyahîlere özgü bir barın tuvaletinde. Doğu Orange'li bir okul çocuğu olduğu, o ve bir arkadaşı Newark Hattı'ndaki Billy'nin Alacakaranlık Kulübü'nde spor toto oynadıkları zamanlardan beri, gittiği ilk siyahî barıydı bu. Lisedeki ilk iki yılında, gizlice boks yapmanın yanında, bütün sonbahar boyunca sürekli olarak Billy'nin Alacakaranlık'ına girip çıkmıştı ve Doğu Orange'li beyaz bir çocuk olarak Yahudi pederine ait bir meyhanede öğrenmiş olduğunu iddia ettiği bar raconunu işte orada edinmişti.

Kesilmiş yüzünün kanamasını durdurmaya çalışmasını ve beyaz süveteriyle kesiği boş yere silip duruşunu ama kanın biteviye damlayarak her yere sıçrayışını hatırlıyordu. Kapaksız klozet bokla kaplıydı, ıslak tahta döşeme idrarla yıkanmıştı ve lavabo, eğer o şey lavabo idiyse, balgam ve kusmukla dolu bir yem teknesi gibiydi. Öyle ki bileğindeki acıdan dolayı kusmaya başladığında, yüzünü o pisliğe yaklaştırmaktansa karşısındaki duvarın üstüne kusmayı yeğlemişti..

Korkunç, kulak tırmalayan bir batakhaneydi bu, en kötüsü, şimdiye kadar gördüğü hiçbir yere benzemeyen, hayal edebileceklerinin en berbatı; ama bir yerde saklanması gerekiyordu ve böylece, bara üşüşen insan enkazından olabildiğince uzak bir kanepede ve bütün korkularının pençesine düşmüş bir halde, bir birayı yudumlamaya, kendini yatıştırmaya, acıyı dindirmeye ve ilgi çekmekten kaçınmaya çalıştı. Gerçi birayı aldıktan ve boş masaların arkasındaki duvara sindikten sonra bardaki herhangi birisi ondan yana bakmaya

zahmet etmiş değildi. Tıpkı beyaz genelevde olduğu gibi, burada da hiç kimse onu olduğundan başka birisi sanmıyordu.

İkinci birada, olmaması gereken bir yerde olduğunu hâlâ biliyordu; yine de eğer Kıyı Devriyesi onu toplayacak olursa, Oris'in Yeri'nden neden atıldığını keşfedecek olurlarsa mahvolmuştu. Divanıharp, hüküm giyme, uzun süreli ağır hapis ve arkasından ordudan tart ve hepsi de Deniz Kuvvetleri'ne ırkı konusunda yalan söylediği, zenci oldukları aşikâr o insanların ya çarşafları yıkamakta ya da pislikleri temizlemekte olduğu bir kapıdan içeriye adımını atacak kadar aptal olduğu için.

İşte buraya kadardı. Görevini tamamlayacaktı, bir beyaz adam olarak süresini dolduracaktı ve işte buraya kadardı. Çünkü bunu beceremeyeceğim, diye düşündü; becermek istemiyorum bile. Daha önce, gerçek utancı hiç tatmamıştı. Daha önce, polisten saklanmanın nasıl bir şey olduğunu hiç yaşamamıştı. Daha önce, aldığı bir darbe yüzünden hiç kan akıtmamıştı. Amatör boks yaptığı bütün o rauntlarda bir damla bile kan kaybetmemiş, yaralanmamış ve herhangi bir şekilde zarar görmemişti. Ama şimdi beyaz üniformasının süveteri bir ameliyat sargısı kadar kırmızıydı. Yol kenarındaki çukurda dizlerinin üstüne düştüğü yerden yırtılmış ve kirden kararmış pantolonu pıhtılaşmakta olan kanla sırılsıklamdı Düşüşünü eliyle hafiflettiği zaman da bileği incinmiş, hatta belki de parçalanmıştı. Onu oynatamıyor ve ona dokunmaya dayanamıyordu. Birayı içip bitirdi ve sonra acıyı dindirmeye çalışmak amacıyla bir tane daha aldı.

Babasının ideallerini gerçekleştirmekte başarısız olmanın, babasının emirlerini küçümsemenin, ölmüş babasını tamamen terk etmenin sonucu işte buydu. Keşke babasının yaptığı gibi, Walter'ın yaptığı gibi yapmış olsaydı; her şey başka türlü gelişiyor olurdu. Ama önce Deniz Kuvvetleri'ne girmek için yalan söyleyerek kanunu çiğnemişti ve şimdi de düzmek için beyaz bir kadın ararken başına gelebilecek en kötü felakete bulaşmıştı. "Terhisime kadar kazasız belasız bir geleyim. Bir dışarı çıkayım. Sonra bir daha asla yalan söylemeyeceğim. Sadece süremi doldurayım ve işte o kadar!" Babası yemekli vagonda düşüp öldüğünden beri, bu onunla ilk konuşmasıydı.

Eğer buna devam edecek olursa, yaşamının hiçbir değeri olmaya-

caktı. Coleman bunu nereden mi biliyordu? Çünkü babası ona yanıt veriyordu: O eski, uyarıcı otorite bir kez daha babasının göğsünden gürlüyordu, her zamanki gibi, dürüst bir adamın kuşkuya yer bırakmayan meşruluğuyla yankılanarak. Eğer Coleman böyle devam edecek olursa, sonunda boğazı kesilmiş olarak bir hendeği boylayacaktı. Şimdi nerede olduğuna bakın. Saklanmak için nereye geldiğine bakın. Nasıl? Neden? İnanışı yüzünden, o küstah, kibirli "Sizlerden biri değilim, size katlanamıyorum, zenci 'biz'inizin bir parçası değilim" inanışı yüzünden. Onların "biz"ine karşı verdiği o büyük, kahramanca mücadele ve şimdi onun neye benzediğine bakın! Değerli tekillik için verdiği o tutkulu mücadele, zencilerin kaderine karşı tek kişilik başkaldırısı ve isyankâr büyük adamın kendini nerede bulduğuna bir bakın! Var oluşun daha derin anlamını aramak için geldiğin yer burası mı, Coleman? Bir sevgi dünyası, sahip olduğun şey işte buydu ve ondan bunun için vazgeçiyorsun! Ne trajik, pervasız bir şey yaptın! Yalnız kendine de değil hepimize. Ernestine'e, Walt'a, annene, bana. Mezarımda bana. Mezarında babama. Başka hangi gösterişli şeyi planlıyorsun, Coleman Brutus? Bundan sonra kimi yanıltacak ve kime ihanet edeceksin?

Kıyı Devriyesi'nin, Divanıharbin, bahriye hapishanesinin ve sonsuza kadar peşini bırakmayacak olan ordudan tardın korkusuyla hâlâ sokağa çıkamıyordu,. İçindeki her şey, içmeye devam etmekten başka hiçbir şey yapamayacağı kadar karmakarışık bir hale gelmişti, tabii ta ki aşikâr bir biçimde kendi ırkından bir fahişe, kanepede ona katılıncaya kadar.

Sabah Kıyı Devriyesi onu bulduğunda, kanlı yaralarını, kırık bileğini ve kirlenmiş, buruş buruş üniformasını, zenci mahallesinde bir gece geçirmiş olmasına yordular; siyah amcık arzulayan hovarda bir beyaz çük daha, diye düşündüler. O, kalafatlanıp, tütsülenip, kuru temizlendikten (üstelik bir de itinayla dövme yapıldıktan) sonra, çöp toplayıcıları tarafından didiklenmek üzere feribot iskelelerinin arkasındaki cam kırıklarıyla kaplı boş arsaya bırakılmıştı.

Dövmede yalnız "ABD Deniz Kuvvetleri" yazıyordu. Sadece yarım santim yüksekliğindeki sözcükler, beş santim uzunluğundaki mavi bir çapanın mavi kolları arasına mavi boyayla kazınmıştı. Askerî

bir dövme için son derece gösterişsiz bir desendi bu ve tedbirli bir biçimde sağ kolun omza birleştiği yerin hemen altında konumlanmış olduğundan, kuşkusuz gizlenmesi oldukça kolay bir dövmeydi. Ama onu nasıl edindiğini hatırladığında, yalnız yaşamının en kötü gecesinin çalkantısını değil, çalkantının altında yatan her şeyi de çağrıştıran bir damgaydı. Bütünüyle geçmişinin, kahramanlığın ve utancın ayrılmazlığının bir işaretiydi. O mavi dövmenin içine, kendisinin hakikî ve eksiksiz bir imgesi nakşedilmişti. Silinmez biyografisi oradaydı, silinmez şeylerin prototipi de öyle; çünkü bir dövme asla yok edilemeyecek olanların simgesidir. Devasa girişimi de oradaydı. Dış güçler oradaydı. Öngörülemeyen şeylerin bütün silsilesi, sergilenmenin ve gizlenmenin tüm tehlikeleri; yaşamın anlamsızlığı bile orada, o aptal küçük mavi dövmenin içindeydi.

Delphine Roux ile sorunları, yeniden ders vermeye başladığı ilk döneme kadar dayanıyordu. Öğrencilerinden, Profesör Roux'nun gözdesi olan birinin, bölüm başkanı Roux'ya gidip Coleman'ın Yunan trajedisi dersindeki Euripides oyunları konusunda şikâyette bulunmasına kadar. Oyunlardan biri *Hippolytos*, bir diğeriyse *Alkestis*'ti; öğrenci, Elena Mitnick, bu oyunların "kadınları aşağıladığını" düşünüyordu.

"O halde Bayan Mitnick'i yatıştırmak için ne yapayım? Euripides'i okuma listemden çıkarayım mı?"

"Hiç de değil. Açıkça görülüyor ki her şey Euripides'i nasıl öğrettiğinize bağlı."

"Pekâlâ, bu günlerde belirlenen yöntem nedir?" diye sordu Coleman, daha konuşurken bunun sabır ya da nezaket gösterebileceği bir tartışma olmadığını düşünerek. Ayrıca, Delphine Roux'yu tartışmaya *girişmeyerek* şaşırtmak daha kolaydı. Kendine verdiği entelektüel önemle dopdolu olduğu halde, henüz yirmi dokuz yaşındaydı ve okullar dışında hemen hemen deneyimsizdi. İşinde ve hem üniversitede, hem ülkede nispeten yeniydi. Coleman, daha önceki karşılaşmalarından, onun yalnız amiri gibi değil, aynı zamanda mağrur bir amir gibi görünme çabalarının; "Açıkça görülüyor ki" vs. yargılarına tam bir kayıtsızlık sergilenerek en iyi şekilde geri püskürtülebileceğini anlamıştı. Coleman'a katlanamadığı gibi, Athena'daki diğer

meslektaşlarını öylesine etkileyen akademik referanslarının, eski dekanı henüz şaşkına çevirmemiş olmasına da katlanamıyordu. Ne kadar uğraşırsa uğraşsın, beş yıl önce, Yale'in uzmanlık okulundan yeni mezun olmuşken onu isteksizce işe alan ve daha sonra, özellikle bölümündeki psikolojik mankafalar böylesine aklı karışık bir genç kadının başkanları olmasına karar verdiklerinde, bundan pişmanlık duyduğunu asla inkâr etmeyen adamın kendisinde uyandırdığı ürkeklikten kurtulamıyordu.

Bugüne kadar Coleman Silk'in varlığından, şimdi onun kendisinden rahatsız olmasını dileyecek ölçüde huzursuz olmaya devam etmişti. Coleman'daki bir şeyler onu daima çocukluğuna ve erken gelişmiş çocukların taşıdığı, içinin okunduğu korkusuna geri götürüyordu; aynı zamanda erken gelişmiş bir çocuğun, içinin yeterince okunmadığı korkusuna. Teşhir edilmekten korkma ve görülmek için can atma: işte size bir ikilem. Ondaki bir şeyler, diğer zamanlarda konuşurken kendini tamamen rahat hissettiği İngilizcesini bile yeniden düşünmeye itiyordu. Yüz yüze geldikleri zaman bir şeyler ona, Coleman'ın onun ellerini arkasına bağlamaktan başka hiçbir şey istemediğini düşündürüyordu.

Neydi bu şeyler? Mülakata alınmak üzere onun ofisine ilk girdiğinde, kendisini cinsel olarak tartması mı yoksa bunu yapmayı ihmal etmiş olması mıydı? Onun kendisini nasıl okuduğunu okumak mümkün olmamıştı; hem de bütün güçlerinden azami ölçüde yararlandığını bildiği bir sabah. Müthiş görünmek istemişti ve öyle görünüyordu, akıcı konuşmak istemişti ve öyle konuşmuştu, bilgili olduğunu hissettirmek istemişti ve bunu başarmıştı, bundan emindi. Ama yine de Coleman ona bir okul çocuğuymuş gibi bakmıştı, Bay ve Bayan Önemsiz'in adı sanı olmayan küçük kızıymış gibi.

Belki de İskoç eteği yüzündendi bu. Mini İskoç eteği ona okul çocuklarının üniformalarını hatırlatmış olabilirdi, özellikle eteği giyen kişi, neredeyse tamamen gözlerden ibaret küçük bir yüze sahip ve giysileriyle birlikte ancak kırk beş kilo gelen biçimli, ufak tefek, siyah saçlı genç bir kadın olduğuna göre. İskoç eteğiyle olduğu gibi, dik yakalı siyah kaşmir kazak, siyah külotlu çoraplar ve uzun siyah çizmelerle de niyeti, ne giymeyi seçtiği şeylerle cinselliğini örtmek

(Amerika'da şimdiye kadar karşılaşmış olduğu üniversite kadınlarının hepsi fazlaca gayretli bir biçimde aynen bunu yapıyor gibiydiler), ne de ona boş umutlar vermeye çalışıyor gibi görünmekti. Dekan, altmışlı yaşlarının ortalarında olduğunun söylenmesine rağmen, elli yaşındaki babasından daha yaşlı görünmüyordu; hatta babasının şirketindeki küçük ortaklardan birine benziyordu; babasının birkaç mühendis iş arkadaşından biri olan ve on iki yaşına geldiğinden beri ondan gözlerini ayırmayan birine. Dekanın karşısında otururken, bacak bacak üstüne attığı ve eteğinin yırtmacı açıldığı zaman, onu çekip kapatmadan, bir cüzdanı kapatır gibi ilgisizce kapatmadan, önce bir iki dakika beklemiş olmasının tek nedeni, ne kadar genç görünürse görünsün, bir okul çocuğunun korkularına ve bir okul çocuğunun ciddiyetine sahip, bir okul çocuğunun kurallarıyla hapsedilmiş bir okul çocuğu *olmamasıydı*. O izlenimi bırakmayı arzu etmiyordu, yırtmacın açık kalmasına izin vererek ve böylece onu, mülakat boyunca siyah külotlu çoraplarının içindeki narin bacaklarına bakmasını istediğini hayal etmeye davet ederek aksi izlenimi bırakmayı da istemediği gibi. Elinden geldiğince, giysi seçimiyle olduğu kadar tavrıyla da bir araya gelerek yirmi dört yaşında onu bu kadar ilginç kılan *bütün* güçlerin karmaşık etkileşimlerini, dekanın zihnine yerleştirmeye çalışmıştı.

Tek mücevheri, o sabah sol elinin orta parmağına taktığı, tek süsü olan büyük yüzük bile, entelektüel kimliğine tuttuğu ışık için seçilmişti. Yaşamın estetik yüzeyinden açıkça, savunmasızca, iştahını ve eksperliğini gizlemeden zevk almayı erteleyen, her şeye rağmen, bilimsel çabaya ömür boyu süren sadakatinin yanında ikinci plana iten bir insan oluşuna. Yüzük, bir Roma mühür yüzüğünün on sekizinci yüzyılda yapılmış kopyasıydı, daha önce bir erkek tarafından takılmış, erkek boyu bir yüzük. Oval akiğin üzerinde, bir altın serpintisi biçimine girmiş Zeus'u ağırlayan Danae'nin yatay olarak yerleştirilmiş bir kabartması vardı. Yüzüğü o kadar iri ve erkeksi yapan da buydu. dört yıl önce, Delphine yirmi yaşındayken ona Paris'te, yüzüğün sahibi profesör tarafından bir aşk nişanesi olarak verilmişti; karşı koyamadığı ve tutkulu bir ilişki yaşadığı tek profesör tarafından. Tesadüfen, o da bir klasikçiydi. İlk karşılaştıklarında ofisinde, o

kadar uzak, o kadar yargılayıcı görünmüştü ki Delphine, korkudan donakaldığını hissetmişti, ta ki onun baştan çıkarma oyununu ters taraftan oynadığını anlayıncaya kadar. Şu Dekan Silk'in de yapmaya çalıştığı bu muydu?

Yüzüğün boyutları çok dikkat çekici idiyse de dekan akiğe oyulmuş altın serpintisine bakmayı hiç talep etmedi ve Delphine bunun daha iyi olduğuna karar verdi. Yüzüğü nasıl edindiğinin öyküsü cüretkâr bir yetişkinliğe tanıklık ediyorsa da dekan, yüzüğü uçarı bir nefsini tatmin, olgunluktan *yoksun* olduğunun bir işareti olarak görecekti. Serseri bir umut dışında, el sıkıştıkları andan itibaren onun, kendisi hakkında bu doğrultuda düşündüğünden emindi; bunda da haklıydı. Coleman'ın onu algılayışı, bu iş için fazla genç, henüz çözümlenmemiş çok fazla çelişki barındıran, hem kendini biraz fazla büyük gören, hem kendine hâkimiyeti tam olmayan bir çocuk gibi, kendine önem verme oyunu oynayan, en ufak bir beğenilmeme emaresine hemen tepki veren, yaralanmaya oldukça yatkın ve hem bir çocuk, *hem* bir kadın olarak başarıdan başarıya, hayrandan hayrana, fetihten fethe sürükleniyor olması, özgüvenden olduğu kadar kararsızlıktan da kaynaklanan birisi olduğu yönündeydi. Yaşına göre akıllı, hatta fazla akıllı ama duygusal olarak hedefi tutturamayan ve diğer birçok bakımdan ciddi bir biçimde az gelişmiş biri.

Özgeçmişinden ve ona eşlik eden; altı yaşında başlamış entelektüel bir yolculuğun gelişimini ayrıntılarıyla anlatan, on beş sayfalık tamamlayıcı bir otobiyografik makaleden, tabloyu yeterince açık olarak görmüştü. Referansları gerçekten mükemmeldi ama onunla ilgili her şey (referanslar da dahil), Coleman'a, Athena gibi küçük bir yer için özellikle yanlış geliyordu. 16. *Arrondissement*'da,* Rue de Longchamp** üzerinde geçmiş ayrıcalıklı bir çocukluk. Bay Roux bir mühendis, kırk kişinin çalıştığı bir şirketin sahibi; Bayan Roux (kızlık soyadı de Walincourt) eski ve asil bir adla doğmuş bir taşra aristokratı, eş, üç çocuk annesi, ortaçağ Fransız edebiyatı araştırmacısı, usta bir klavsenci, klavsen edebiyatı araştırmacısı, papalık tarihçisi "vs." Ne kadar etkili bir "vs."ydi bu! Ortanca çocuk ve tek kız evlat Delp-

* Arrondissement: Fransa'nın bazı büyük şehirlerinde idari bölge, ç.n.

** Rue: sokak, ç.n.

hine, Janson de Sailly Lisesi'nden mezun olmuş, orada felsefe ve edebiyat, İngilizce ve Almanca, Latince, Fransız edebiyatı okumuş: "... Fransız edebiyatının bütününü kutsal kitabı okur gibi okumuş"tu. Janson Lisesi'nden sonra, Henri IV Lisesi: "...Fransız edebiyatı ve felsefesi, İngiliz dili ve edebiyat tarihi üzerine derinlemesine, meşakkatli çalışmalar." Yirmi yaşında, Henri IV Lisesi'nden sonra, École Normale Supérieure de Fontenay: "...Fransız entelektüel toplumunun seçkinleriyle birlikte, yılda yalnız otuz kişi seçilen bir yerde." Tez: "Georges Bataille'da Özünü Reddediş." Bataille mı? Bir tane daha mı? Her ultra-fiyakalı Yale yüksek lisans öğrencisi ya Mallarmé ya da Bataille üzerinde çalışıyor. Onun anlamasını amaçladığı şeyi anlamak zor değil, özellikle Coleman bir yıl Fulbright bursu almış aile babası genç bir profesör olduğu günlerden Paris'i ve seçkin liselerde eğitilmiş bu hırslı Fransız çocuklarını da biraz tanıdığı için. Son derece iyi hazırlanmış, entelektüel olarak iyi bağlantılara, en züppe Fransız eğitimine sahip ve enerjik bir biçimde, bütün yaşamları boyunca gıpta uyandırmaya hazırlanan, çok zeki, olgunlaşmamış bu genç insanlar, her cumartesi gecesi Rue St. Jacques'taki ucuz Vietnam lokantasında toplanır, önemli şeylerden konuşurlar; asla alelade şeylerden söz edilmez ve havadan sudan konuşulmaz; yalnız fikirler, politika, felsefe konuşulur. Boş vakitlerinde, tamamen yalnız olduklarında bile, yalnızca yirminci yüzyıl Fransız entelektüel yaşamında Hegel'in nasıl karşılandığını düşünürler. Bir entelektüel, havai olmamalıdır. Yaşam yalnızca düşünceyle ilgilidir. Beyinleri ister saldırgan bir biçimde Marksist olmak, ister saldırgan bir biçimde anti-Marksist olmak üzere yıkanmış olsun,

Amerikan olan her şeyden kalıtsal olarak dehşete kapılırlar. Delphine, bunların arasından sıyrılıp Yale'e geliyor: Lisans öğrencilerine Fransız dilini öğretmek ve doktora programına alınmak için başvuruyor ve otobiyografik makalesinde kaydettiği gibi, bütün Fransa'dan kabul edilen iki kişiden biri oluyor. "Yale'e gittiğimde çok Kartezyen'dim ama orada her şey çok daha çoğulcu ve çok sesliydi." Lisans öğrencileri tuhafına gitmiş. Entelektüel yanları neredeymiş? Eğleniyor olmalarından tam anlamıyla şoke olmuş. İdeolojik olmayan, kaotik düşünme tarzları, yaşama tarzları! Bir Kurosawa filmi bile

görmemişler, *o kadarını* bile bilmiyorlar. Onların yaşına geldiğinde o, bütün Kurosawa'ları, bütün Tarkovsky'leri, bütün Fellini'leri, bütün Antonioni'leri, bütün Fassbinder'leri, bütün Wertmüller'leri, bütün Satyajit Ray'leri, bütün René Clair'leri, bütün Wim Wenders'leri, bütün Truffaut'ları, Godard'ları, Chabrol'ları, Resnais'leri, Rohmer'leri, Renoir'ları görmüşmüş ve bu çocukların tek görmüş olduğu, *Yıldız Savaşları*. Yale'de işi ciddiye alarak entelektüel misyonuna yeniden başlıyor; en çağdaş profesörlerden ders alıyor. Ancak biraz kaybolmuş. Kafası karışmış. Özellikle diğer yüksek lisans öğrencileri yüzünden. Aynı entelektüel dili konuşan insanlarla birlikte olmaya alışık ve bu Amerikalılar... Herkes de onu o kadar ilginç bulmuyor. Amerika'ya geldiğinde herkesin, "Aman, Tanrım, o bir *normalienne*" demesini bekliyormuş. Ama Amerika'da hiç kimse, Fransa'dayken izlediği o çok özel yolun ve o yolun muazzam itibarının değerini bilmiyor. Fransız entelektüel seçkinlerinin filizlenen bir üyesi olarak görmeye alıştırıldığı türden bir takdir görmüyor. Hatta görmeye alıştırıldığı türden bir hınç bile görmüyor. Bir danışman buluyor ve tezini yazıyor. Savunuyor. Diplomayı alıyor. Zaten Fransa'da çok çalışmış olduğu için, diplomasını olağanüstü derecede çabuk alıyor. Onca öğrenim ve sıkı çalışmadan sonra, artık büyük bir okuldaki büyük bir iş için hazır; Princeton, Colombia, Cornell, Chicago'da ve hiçbir şey alamayınca yıkılıyor. Athena Üniversitesi'nde bir konuk öğretim görevliliği mi? Athena Üniversitesi nedir, nerededir? Burun kıvırıyor. Ta ki danışmanı, "Delphine, bu sektörde, büyük işini başka bir işteyken bulursun. Athena Üniversitesi'nde konuk doçent mi? *Sen* duymamış olabilirsin ama biz duyduk. Son derece düzgün bir kurum. İlk iş olarak son derece düzgün bir iş" deyinceye kadar. Yabancı yüksek lisans öğrencisi arkadaşları ona, Athena Üniversitesi için fazla iyi olduğunu, düzeyinin çok altına düşmüş olacağını söylüyorlar; ama Stop & Shop'un kazan dairesindeki bir öğretmenlik işi için adam öldürmeye hazır Amerikalı yüksek lisans öğrencisi arkadaşları, bu züppeliğinin Delphine'in tipik bir hali olduğunu düşünüyorlar. Gönülsüzce başvuruyor... ve kendini, mini İskoç eteği ve çizmeleriyle, Dekan Silk'in çalışma masasının karşısında buluyor. Fiyakalı işi bulmak için, önce bu Athena işine ihtiyacı var; ama yaklaşık bir saat

boyunca Dekan Silk onun, neredeyse Athena işini almasını önleyecek tarzdaki konuşmasını dinliyor. Anlatım yapısı ve geçicilik. Sanat eserinin içsel çelişkileri. Rousseau kendini gizler ama sonra retoriği onu ele verir. (Biraz kendisi gibi, diye düşünüyor dekan, o otobiyografik makalede olduğu gibi.) Eleştirmenin sesi, Herodotos'un sesi kadar meşrudur. Anlatımbilim. Anlatımsallık. Anlatım ile öykünme arasındaki fark. Parantez içindeki deneyim. Metnin ön sezişli niteliği. Coleman'ın bütün bunların ne anlama geldiğini sorması gerekmiyor. Bütün Yale sözcüklerinin ve bütün École Normale Supérieure sözcüklerinin ne demek olduğunu, orijinal Yunanca anlamlarıyla biliyor o. Peki, kendisi biliyor mu? Otuz yılı aşkın bir süredir bunlarla uğraştığından, Coleman'ın bütün bunlar için vakti yok. Şöyle düşünüyor: Bu kadar güzel biri neden bu sözcüklerin arkasında, deneyiminin insanî boyutundan saklanmak ister? Belki tam da bu kadar güzel olduğu için. Şöyle düşünüyor: Kendine ne kadar dikkatle değer biçiyor ve ne kadar mutlak bir biçimde aldanıyor.

Referansları vardı, elbette. Ama Coleman için o, Athena öğrencilerinin ancak kafalarındaki bir deliğe duyacakları kadar ihtiyaç duydukları ama öğretim üyeleri arasında ikinci sınıf olanlar için çekiciliği karşı konulmaz olacak türden itibarlı bir akademik saçmalığı temsil ediyordu.

O zamanlar Coleman, onu işe almakla açık fikirli davrandığını düşünüyordu. Ama daha büyük olasılıkla, öylesine müthiş bir cazibeye sahip olduğu için işe almıştı onu. Öylesine güzel, öylesine çekici olduğu için; bir kız çocuk gibi göründüğü için daha da çekiciydi o.

Delphine Roux, Silk'in bakışını yanlış okumuştu. Becerikliliğinin engellerinden biri, yalnız aceleyle melodramatik bir sonuca varmak için değil, aynı zamanda erotik olarak melodramın büyüsüne kapılmak için duyduğu bu dürtüydü. Onun istediğinin, ellerini arkasına bağlamak olduğunu düşünmüştü; olası her nedenle istediğinin, kendisinin etrafta olmaması olduğunu. Böylece Coleman onu işe almıştı ve bu şekilde cidden geçinememeye başlamışlardı.

Şimdiyse Coleman'ı mülakata alınmak üzere ofisine çağıran oydu. Coleman'ın öğretmenliğe dönmek için dekanlığı bıraktığı 1995 yılına kadar, minyon ve güzel Delphine'in her şeyi kuşatan ve gizli bir şehve-

tin şımarıkça imalarını taşıyan zarafetinin cazibesi, École Normale sofistikeliğinin ayartmalarıyla, Coleman'ın, onun "daimi kendini şişirme rolü" olarak tanımladığı şeyle birlikte, hemen her kur yapılabilir budala profesörü elde etmiş gibi görünmüştü Coleman'a. Daha yirmili yaşlarını tamamlamadan; ama belki de bir zamanlar Coleman'ın olan dekanlığa göz koymuş olarak on iki yıl kadar önce diğer dil bölümleriyle birlikte, Coleman'ın okutman olarak işe başlamış olduğu eski Klasikler Bölümü'nü de bünyesine katmış olan, küçükçe bölümün başkanlığına gelmeyi başarmıştı. Yeni Dil ve Edebiyat Bölümü'nde on bir kişilik bir kadro vardı; bir Rusça, bir İtalyanca, bir İspanyolca, bir Almanca profesörü, Fransızca'da Delphine, klasiklerde Coleman Silk ve temel dersleri veren, tecrübesiz birer okutman olan ve aşırı çalıştırılan beş asistan ve ayrıca birkaç yerel yabancı..

"Bayan Mitnick'in o iki oyun hakkındaki yanlış yorumu" diyordu Coleman ona, "öyle dar ve sınırlı ideolojik kaygılara dayanıyor ki düzeltilmeye el vermiyor."

"O halde söylediği şeyi inkâr etmiyorsunuz; ona yardım etmeye çalışmadığınızı."

"Bana, onunla 'cinsiyet ayrımcısı bir dilde' konuştuğumu söyleyen bir öğrenci, benim yardım edemeyeceğim bir noktadadır."

"O halde" dedi Delphine neşeli bir havayla, "sorun burada, değil mi?"

Coleman güldü; hem içtenlikle, hem belli bir amaçla. "Öyle mi? Konuştuğum İngilizce Bayan Mitnick'inki kadar hassas bir zihin için yeterince nüanslı değil mi?"

"Coleman, çok uzun bir süredir sınıfa girmediniz."

"Sense hiç oradan çıkmadın. Canım" dedi, kasıtlı olarak sinirlendirici bir gülümsemeyle, "bütün hayatım boyunca bu oyunları okudum ve düşündüm."

"Ama hiçbir zaman Elena'nın feminist perspektifinden değil."

"Hiçbir zaman Musa'nın Yahudi perspektifinden de değil. Hatta hiçbir zaman Nietzsche'nin, revaçta olan, perspektif hakkındaki perspektifinden de değil."

"Gezegende bir tek Coleman Silk, kesin olarak tümüyle tarafsız bir edebî perspektife sahip."

"Neredeyse istisnasız olarak, canım."... yine mi? Neden olmasın?.. "Öğrencilerimiz derin bir cehalet içinde. İnanılmaz derecede kötü eğitilmişler. Entelektüel açıdan yaşamları kısır. Hiçbir şey bilmeyerek geliyorlar ve çoğu hiçbir şey bilmeyerek gidiyor. Benim sınıfımda boy gösterdikleri zaman, en az bildikleri şey de klasik tiyatronun nasıl okunacağı. Özellikle 1990'larda Athena'da öğretmenlik yapmak, Amerika tarihindeki hiç kuşkusuz en aptal kuşağa öğretmenlik yapmak, Manhattan'da, Broadway boyunca kendi kendine konuşarak yürümekle aynı şey. Şu farkla ki sokakta kendi kendine konuştuğunuzu duyan on sekiz kişi yerine, burada hepsi odanın içinde. Hemen hemen *hiçbir* şey bilmiyorlar. Böyle öğrencilerle uğraşarak geçen neredeyse kırk yıldan sonra. Bayan Mitnick sadece tipik bir örnek. Euripides hakkındaki feminist bir perspektifin hiç de ihtiyaçları olmayan bir şey olduğunu sana söyleyebilirim. Okurların bu en toylarına Euripides hakkında feminist bir perspektif sağlamak, düşünme süreçleri henüz onların beyinsiz 'beğeni'lerinden bir tekini bile yıkmaya başlama fırsatı bulamadan, bu süreci durdurmak için bulabileceğiniz en iyi yollardan biridir. Seninki gibi bir Fransız akademik altyapıdan gelen tahsilli bir kadının, Euripides hakkında, aptallıktan ibaret olmayan bir feminist perspektifin *olabileceğini* düşündüğüne inanmakta güçlük çekiyorum. Gerçekten bu kadar kısa bir zamanda eğittiler mi seni yoksa bu sadece, şu anda feminist meslektaşlarından duyduğun korkudan kaynaklanan eski usul bir kariyercilik mi? Çünkü eğer sadece kariyercilikse, bana göre hava hoş. Bu insanca bir şey ve bunu anlarım. Ama eğer bu geri zekâlılığa entelektüel bir bağlılıksa, o zaman hayrete düşerim; çünkü sen geri zekâlı değilsin. Çünkü sen daha iyisini biliyorsun. Çünkü kuşkusuz Fransa'da École Normale'den hiç kimse bu zımbırtıyı ciddiye almayı aklından bile geçirmez. Yoksa geçirir mi? *Hippolytos* ve *Alkestis* gibi iki oyunu okumak, sonra derste bir hafta boyunca her biri hakkındaki tartışmaları dinlemek, sonra ikisi hakkında da 'kadınları aşağılayıcı' oldukları dışında söyleyecek bir şey bulamamak, bir 'perspektif' değildir, Tanrı aşkına, gargaradır. Sadece en yeni gargaradır."

"Elena bir öğrenci. Yirmi yaşında. Öğreniyor."

"Öğrencilerine duygusal davranmak sana yaraşmıyor, canım. Onları ciddiye al. Elena öğrenmiyor. Taklit ediyor. Doğruca sana koşmuş olmasının nedeni, taklit ettiği kişinin büyük ihtimalle sen olması."

"Bu doğru değil; gerçi kültürel olarak beni bu çerçeveye koymak hoşunuza gidiyorsa bu da sorun değil ve tamamen beklenen bir şey. Eğer beni bu aptal çerçeveye oturtmak size kendinizi üstün ve güvende hissettiriyorsa, öyle olsun, canım" dedi Delphine keyifle, bu kez kendisi gülümseyerek. "Elena'ya davranışınız onu rencide etmiş. Bu yüzden bana koştu. Onu korkutmuşsunuz. Altüst olmuş."

"Eh, senin gibi birini işe almış olmamın sonuçlarıyla yüzleşirken, sinir bozucu bazı kişisel tavırlar geliştirebiliyorum."

"Bazı öğrencilerimiz de" diye cevap verdi Delphine, "fosilleşmiş pedagojiyle yüzleşirken sinir bozucu kişisel tavırlar geliştiriyorlar. Eğer edebiyatı alışık olduğunuz sıkıcı tarzda öğretmeyi sürdürürseniz, eğer Yunan tragedyasına 1950'lerden beri benimsediğiniz sözde hümanist yaklaşımda ısrar ederseniz, bu tür çatışmalar devamlı olarak çıkacaktır."

"İyi" dedi Coleman. "Gelsinler bakalım." Ve yürüyüp çıktı. Ve sonra, hemen ertesi dönem Tracy Cummings, ağlamaklı bir halde zorlukla konuşarak Profesör Silk'in onu sınıf arkadaşlarına tanımlamak için gıyabında, ırkla ilgili kötü niyetli bir lakap kullanmış olduğunu öğrenmekle şaşkına dönmüş bir halde Profesör Roux'ya koşunca, Delphine suçlamayı tartışmak için Coleman'ı ofisine çağırmanın ancak zaman kaybı olacağına karar verdi. Coleman'ın, bir kız öğrencinin şikâyette bulunduğu bir önceki zamandakinden daha nazik davranmayacağından emin olduğu için ve geçmiş deneyimlerden, eğer onu çağıracak olursa, hükmedici tavrıyla bir kez daha kendisine tepeden bakacağından, ona, tavrını sorgulamaya cüret eden bir zıpçıktı dişi daha, endişelerini yanıtlamaya tenezzül edecek bile olsa, bunları küçümsemesi gereken bir kadın daha, diye bakacağından emin olduğu için. Meseleyi Coleman'ın yerine geçmiş olan, ulaşılması kolay fakülte dekanına devretmişti. Ondan sonra zamanını daha faydalı bir biçimde, Tracy'yle geçirebilmiş, kızı sakinleştirmiş, teselli etmiş, neredeyse onun sorumluluğunu üzerine almıştı;

ebeveyni olmayan bu siyah gencin morali o kadar bozulmuştu ki olaydan sonraki ilk birkaç hafta, kalkıp bilinmeze kaçmasını önlemek için, Delphine onu öğrenci yurdundan çıkarıp kendi dairesindeki kullanılmayan bir odaya almak ve geçici olarak, bir tür vesayet altına almak için izin elde etmişti. Her ne kadar akademik yılın sonunda Coleman Silk kendi isteğiyle öğretim üyeliğinden ayrılarak hortlak meselesindeki kötü niyetini esas itibariyle itiraf etmiş olduysa da gördüğü hasar, zaten oldukça güvensiz olan Tracy'yi fazlasıyla kuvvetten düşürmüştü: Soruşturma yüzünden derslerine odaklanamadığından ve Profesör Silk'in, diğer öğretmenleri onun aleyhine çevireceği korkusundan, bütün derslerinde başarısız olmuştu. Tracy yalnız üniversiteyi bırakmakla kalmadı, kasabadan tamamıyla ayrıldı. Delphine'in, okula dönebilecek duruma gelinceye kadar ona bir iş bulmayı, göz kulak olmayı ve özel dersler almasını sağlamayı umduğu Athena'dan. Bir gün Tracy, Tulsa'daki üvey kardeşiyle kalmak üzere Oklahoma'ya giden bir otobüse bindi; ancak Delphine, Tulsa'daki adresi kullanarak kızı bulmayı hiç başaramadı.

Sonra da Delphine, Coleman Silk'in, gizlemek için elinden gelen her şeyi yaptığı, Faunia Farley'yle ilişkisini duydu. Buna inanamadı. Emekliliğinin ikinci yılıydı, yetmiş bir yaşındaydı ve adam hâlâ iş üzerindeydi. Artık önyargısını sorgulamaya cüret eden, gözünü korkutabileceği kız öğrenciler olmayınca, eğitilmeye ihtiyacı olan, alaya alabileceği siyah genç kızlar olmayınca, egemenliğini tehdit eden, yıldırabileceği ve hakaret edebileceği kendisi gibi genç kadın profesörler olmayınca, üniversitenin en alt kesimlerinden, dişi çaresizliğinin prototipi olan bir esir adayı bulup çıkarmayı başarmıştı: tam anlamıyla, hırpalanmış bir eş. Delphine, Faunia'nın geçmişi hakkında neler öğrenebileceğini görmek için personel ofisine uğradığında; eski kocayla ve iki küçük çocuğun, bazılarının, eski koca tarafından çıkarıldığına inandığı esrarengiz yangındaki dehşet verici ölümüyle ilgili bilgileri; Faunia'yı hademelik görevlerinin en adilerini yapmaya mahkûm eden cehaletini okuduğunda, Coleman Silk'in tam da bir kadın düşmanının gönlüne göre birisini bulup çıkarmayı başarmış olduğunu anladı. O, Faunia Farley'de, Elena ve Tracy'den bile daha savunmasız birisini, ezilmeye en uygun kadını bulmuştu. Athena'da

onun akıl almaz iktidar duygusuna meydan okumaya cüret etmiş herkesin hesabını şimdi Faunia Farley verecekti.

Onu durduracak hiç kimse yok, diye düşündü Delphine. Yoluna çıkacak hiç kimse yok.

Coleman'ın, üniversitenin yetki sınırının ötesinde olduğunun ve bu yüzden hiçbir şeyin onu, *kendisinden*, psikolojik olarak kız öğrencilerine dehşet salmasını engellemek için yaptığı her şey için, yetkilerinin elinden alınmasında ve sınıftan uzaklaştırılmasında gönüllü olarak oynadığı rol için intikam almaktan alıkoyamayacağının farkına vardığında, öfkesine hâkim olamadı. O, Faunia Farley'yi kendisinin yerine koymuştu. Faunia Farley kanalıyla ona karşı saldırıda bulunuyordu. O sana kimin yüzünü, adını ve biçimini hatırlatıyor, benden başka? Benim aynadaki aksim gibi olduğuna göre, sana başka hiç kimseyi hatırlatamaz. Benim gibi, Athena Üniversitesi'nde çalışan, benim gibi, yarı yaşında olan, yine de başka her açıdan benim zıddım olan bir kadını ayartarak mahvetmek istediğin kişinin aslında kim olduğunu, aynı anda hem zekice maskeliyor, hem alenen açıklıyorsun. Bunu bilmeyecek kadar kurnazlıktan yoksun değilsin ve kendi yüce gözlem noktandan bakarken, bundan zevk alacak kadar da acımasızsın. Ama ben de peşinde olduğun kişinin, temsilî olarak, ben olduğumu anlamayacak kadar aptal değilim.

Bu kavrayış öyle hızlı gelişmiş, öyle doğal olarak patlayıcı cümlelerle gelmişti ki mektubun ikinci sayfasının dibine imzasını atarken ve genel dağıtıma verilecek bir zarfa Coleman'ın adını ve adresini yazarken bile, zaten her şeyini kaybetmiş olan bu korkunç derecede mağdur kadını *oyuncak* haline getirebilen, yalnızca *kendisinden* intikam almak için Faunia Farley gibi acı çeken bir insanla keyfince oynayabilen bu habisliğin düşüncesiyle hâlâ köpürüyordu. O bile bunu nasıl yapabilirdi? Hayır, yazdıklarının tek bir hecesini bile değiştirmeyecek, onun daha kolayca okuması için daktiloya çekmeye de zahmet etmeyecekti. Mesajında, elyazısının ileriye doğru sürüklenen, telaşlı eğimiyle çizgisel olarak kendisini açıkça ele veren bir yeri bozmayı reddetti. Coleman onun azmini küçümsememeliydi. Şimdi onun için hiçbir şey, Coleman Silk'in ne olduğunu sergilemekten daha önemli değildi.

Ama yirmi dakika sonra mektubu yırttı. Neyse ki öyle. Neyse ki. Dizginsiz idealizmi kendisini kuşattığında, her zaman onu bir fantezi olarak göremiyordu. Bu kadar kabahatli bir yırtıcıyı azarlamakta haklıydı. Ama Tracy'yi kurtaramamışken, Faunia Farley kadar yitik bir kadını kurtarmayı hayal etmek. Küskün yaşlılığında, artık yalnız bütün kurumsal dizginlerden değil, aynı zamanda (insaniyetçi olduğuna göre!) bütün insancıl kaygılardan da azade olan bir adama üstün gelmeyi hayal etmek. Onun için, Coleman Silk'in kurnazlığına rakip olduğuna inanmak kadar büyük bir gaflet olamazdı. Ahlakî bir tiksintinin akkorunda yazıldığı böylesine aşikâr olan bir mektup bile, kuşku götürmez bir biçimde Coleman'a, sırrının açığa çıkmış, maskesinin düşmüş, sergilenmiş, kıstırılmış olduğunu bildiren bir mektup bile, onun elinde; bir şekilde çarpıtılarak *kendisini* zor duruma düşürecek ve eğer fırsat çıkarsa, düpedüz mahvedecek bir iddianame haline getirilirdi.

Coleman acımasız ve paranoyaktı ve Delphine istese de istemese de göz önüne alınacak pratik meseleler ve bazı kaygılar vardı. Adaletsizliği onaylayamayışı, kabul etmek gerekir ki bazen sağduyusunu geride bırakan, Marksist eğilimli bir lise öğrencisiyken onu engellemeyebilecek kaygılar. Şimdi bir üniversite profesörüydü, erken bir zamanda ayrıcalık tanınmış, daha şimdiden kendi bölümünün başkanı olmuş ve bir gün Princeton'a, Columbia'ya, Cornell'e, Chicago'ya geçmesi, hatta belki de zaferle Yale'e geri gitmesi hemen hemen kesin olan bir profesör. Onun imzaladığı ve Coleman Silk tarafından elden ele geçirilen böyle bir mektup, kaçınılmaz olarak, kıskançlıktan, hınçtan, çok genç yaşta müthiş başarılı olmuş olduğundan, ayağını kaydırmak isteyebilecek birine ulaşırdı. Evet, bu mektup, öyle cesurca ve öfkesi hiçbir şekilde sansür edilmemiş olduğuna göre, Coleman tarafından onu değersiz kılmak, olgunluktan yoksun olduğunu ve *hiç kimsenin* amiri olamayacağını iddia etmek için kullanılırdı. Onun bağlantıları vardı; hâlâ bazı insanlar tanıyordu. Bunu yapabilirdi. Bunu *yapardı*; yazdıklarının anlamını öyle tahrif ederdi ki...

Mektubu hemen küçük parçalara böldü ve boş bir kâğıdın ortasına, yazışmalar için normalde asla kullanmadığı türden kırmızı bir tükenmez kalemle ve hiç kimsenin onun yazısı olduğunu anlayamayacağı büyük kalın harflerle şunu yazdı:

"Herkes biliyor."

Ama o kadar. Orada kendini frenledi. Üç gece ertesinde, ışıkları söndürdükten birkaç dakika sonra, yataktan çıktı ve aklı başına gelmiş olarak "Herkes biliyor" diye başlayan kâğıt parçasını buruşturup atmak ve sonsuza kadar unutmak üzere çalışma masasına gitti; ama bunun yerine, masanın üstüne eğilerek oturmadan, otururken geçecek zaman içinde yine cesaretini kaybedeceğinden korkarak aceleyle Coleman'a, ipliğinin pazara çıkmasının an meselesi olduğunu bildirmeye yetecek on sözcük daha yazdı. Zarf yazılmış, pullanmış, imzasız mektup içine konup yapıştırılmış, çalışma masasının lambası söndürülmüştü ve Delphine, durumunun pratik kısıtlamaları içinde yapılabilecek en etkili şeye kesin olarak karar vermiş olmanın rahatlığıyla yeniden yatağında ve tasasız bir uykuya manen hazır durumdaydı.

Ama önce tekrar kalkarak yazdıklarını bir daha okumak, çok az şey ya da fazla etkisiz bir biçimde ya da fazla keskin bir biçimde söylemiş olup olmadığına bakmak için, kendisini zarfı yırtıp açmaya güdüleyen şeyleri bastırması gerekiyordu. Bu onun konuşma tarzı değildi, tabii. Olamazdı. Bu tarzı o yüzden kullanmıştı. İzini kendisine kadar sürülemeyeceği ölçüde pervasız, bayağı, slogan gibiydi. Ama tam da bu nedenle, belki kendisi tarafından yanlış değerlendiriliyordu ve ikna edici değildi. Kalkıp elyazısını maskelemeyi hatırlamış olup olmadığına bakmak zorundaydı. Dalgınlıkla, o anın etkisiyle, öfkeli bir kalem sallayışla, kendini kaybedip imzasını atmış olup olmadığına. Düşünmeden, herhangi bir şekilde kimliğini belli etmiş olup olmadığına bakmak zorundaydı. Peki, ya etmişse? İmzasını *atmalıydı*. Bütün hayatı, ayrıcalıklarını herkesi sindirmek ve istediklerini yapmak için kullanan Coleman Silkler tarafından yıldırılmamak için savaşarak geçmişti. Erkeklerle konuşarak. Erkeklere *karşı* konuşarak. Kendinden çok daha yaşlı erkeklere bile. Onların garantili gördükleri otoritelerinden ya da bilgelik iddialarından çekinmemeyi öğrenerek. Zekâsının bir önem *taşıdığını* kavrayarak. Onların dengi olduğunu düşünmeye cüret ederek. Bir sav ileri sürdüğü ve bu işe yaramadığında, teslim olma dürtüsünü yenmeyi öğrenerek; onu susturmak için ne yaparlarsa yapsınlar, ne söylerlerse söylesinler,

fikrini savunmaya *devam* etmek için gereken mantığı, güveni ve soğukkanlılığı toparlamayı öğrenerek. İkinci adımı atmayı, yıkılmak yerine çabayı sürdürmeyi öğrenerek. *Geri çekilmeden* fikrini savunmayı öğrenerek. Ona boyun eğmek zorunda değildi; *hiç kimseye* boyun eğmek zorunda değildi. Kendisini işe almış olan dekan değildi artık o. Bölüm başkanı da değildi. Kendisi bölüm başkanıydı. Dekan Silk artık hiçbir şey değildi. Gerçekten de o zarfı açıp imzasını atmalıydı. O, hiçbir şey değildi. Bu sözcükler bir mantranın* tüm rahatlatıcı etkisine sahipti: hiçbir şey.

Zarfı yapıştırılmış mektubu haftalarca çantasında taşıdı, yalnız onu göndermek için değil, çekinmeyip imzalamak için sahip olduğu nedenleri gözden geçirerek. Adam, asla kendisine karşı savaşamayacak bu kanadı kırık kadında karar kılıyor. Onunla asla yarışamayacak bu kadında. Entelektüel olarak var bile olmayan bu kadında. Kendini asla savunmamış, *savunamayan*, her bakımdan kendisinden korkunç derecede aşağı düzeyde olan, bu yeryüzünde istismar edilebilecek en zayıf kadında karar kılıyor ve tezatlı gerekçelerin en şeffafı yüzünden onda karar kılıyor. Bütün kadınları kendinden aşağı gördüğü ve beyni olan her kadından korktuğu için. Ben haklarımı savunduğum, zorbalığa boyun eğmediğim için, başarılı, çekici, bağımsız ruhlu olduğum için, birinci sınıf bir öğrenime, birinci sınıf bir diplomaya sahip olduğum için...

Sonra da bir cumartesi günü, Jackson Pollock sergisini görmeye gittiği New York'ta, Delphine zarfı çantadan çıkardı. On iki sözcüklü mektubu, imzalanmamış olarak, Port Authority binasındaki bir posta kutusuna, Bonanza otobüsünden indikten sonra gördüğü ilk posta kutusuna atıyordu az kalsın. Metroya bindiğinde mektup hâlâ elindeydi ama tren hareket edince onu unuttu, tekrar çantasına soktu ve kendini metronun anlamlılığına bıraktı. New York metrosu onu her zaman hayrete düşürür ve heyecanlandırırdı. Paris'te metrodayken bunu hiç düşünmemişti ama New York metrosundaki insanların hüzünlü ıstırabı, Amerika'ya gelmiş olmasının doğruluğuna olan inancını yenilemekten asla geri kalmazdı. New York metrosu, gelme nedeninin, gerçeklerden korkmayı reddedişinin simgesiydi.

* Mantra: Hinduizm'de terennüm edilen söz, ç.n.

Pollock sergisi onu duygusal olarak öyle ele geçirdi ki bir olağanüstü tablodan diğerine ilerlerken şehvet çılgınlığı denen, o kabaran, şamatalı duyguya yakın bir şey hissetti. *Numara 1A, 1948* başlıklı tablonun tüm karmaşası, o günün daha önceki bir vaktinde, o *yılın* daha önceki bir vaktinde, sadece vücudu olan o boşluğa çılgınca girerken bir kadının cep telefonu aniden çalmaya başlayınca, öyle öfkelendi ki döndü ve "Madam, sizi boğmak istiyorum!" diye haykırdı.

Sonra 42. Sokak'taki New York Halk Kütüphanesi'ne gitti. New York'ta bunu hep yapardı. Müzelere, galerilere, konserlere, ücra Athena'daki tek berbat sinema salonuna asla gelmeyecek filmlere giderdi ve New York'a hangi belirli şeyleri yapmak için gelmiş olursa olsun, sonunda kütüphanenin ana okuma odasında bir saat kadar oturarak yanında getirmiş olduğu kitabı okurdu.

Okur, etrafına bakınır, gözlemlerdi. Oradaki erkeklere küçük hayranlıklar duyardı. Paris'te, festivallerden birinde, *Maratoncu* adlı filmi görmüştü. (Sinemada dehşetli duygusal olduğunu ve sık sık gözyaşları içinde kaldığını kimse bilmezdi.) *Maratoncu*'da, sahte bir öğrenci olan karakter, New York Halk Kütüphanesi'nde vakit geçirir ve Dustin Hoffman orada ona kur yapar. Bu yüzden New York Halk Kütüphanesi'ni daima o romantik ışık altında görmüştü. Şimdiye kadar orada hiç kimse ona kur yapmamıştı, fazla genç, fazla çiğ ve ilk anda yanlış sözler söyleyen bir tıp öğrencisi dışında. Delphine, daha başlangıçta, aksanı hakkında bir şeyler söyleyen öğrenciye tahammül edememişti. Hiç yaşamamış bir delikanlı. Ona kendini bir büyükanne gibi hissettirmişti. Kendisi onun yaşına gelinceye kadar öyle çok aşk macerası geçirmiş, öyle çok düşünmüş ve yine düşünmüş, öyle çeşitli düzeylerde acı çekmişti ki. Yirmi yaşında, ondan yıllarca gençken, o büyük aşk hikâyesini bir değil, iki kez yaşamıştı. Amerika'ya kısmen o aşk hikâyesinden *kaçmak* ve aynı zamanda, annesinin adeta suç derecesinde başarılı yaşamının uzun süredir sahnelenen *vs.* başlıklı dramında oynamakta olduğu figüran rolünden ayrılmak için gelmişti. Ama şimdi bağlantı kurabileceği bir erkek arayışının çıkmazında, kendini son derece yalnız hissediyordu.

Ona kur yapmaya çalışan başkaları bazen, yeterince kabul edilebilir, bazen de sevimli denecek kadar alaycı ya da muzip şeyler söy-

lüyorlardı; ama sonra yakından bakınca, farkına varmış olduklarından daha güzel olduğu ve bu kadar minyon birisi için, tahmin etmiş olabileceklerinden biraz daha mağrur olduğu için mahcup olup vazgeçiyorlardı. Onunla göz temasına girenler, otomatik olarak hoşlanmadığı kişiler oluyordu. Sevimli bir biçimde kayıtsız ve sevimli bir biçimde arzu edilir olanlarsa kitaplarının içinde kaybolmuş oluyorlardı. O kimi arıyordu? *Onu* tanıyacak adamı arıyordu. Büyük Tanıyıcı'yı arıyordu.

Bugün Julia Kristeva'nın Fransızca bir kitabını, hüzün üzerine yazılmış en harika incelemelerden birini okuyor ve tesadüfe bakın ki yandaki masanın karşı tarafında, Kristeva'nın kocası Philippe Sollers'in Fransızca bir kitabını okuyan bir adam görüyor. Sollers, oyunbazlığını ciddiye almayı artık reddettiği birisi, her ne kadar entelektüel gelişiminin daha erken bir döneminde onu ciddiye almışsa da; oyunbaz Fransız yazarlar, Kundera gibi oyunbaz Doğu Avrupalı yazarlardan farklı olarak, artık onu tatmin etmiyor. Ama New York Halk Kütüphanesi'ndeki mesele bu değil. Mesele bu tesadüf, neredeyse netameli olan bu tesadüf. Özlem dolu, huzursuz ruh haliyle, kendisi Kristeva okurken Sollers okuyan adam hakkında bin türlü tahmin yürütmeye dalıyor ve sadece kur yapmanın değil, bir aşk macerasının yakın olduğunu hissediyor. Kırk, kırk iki yaşındaki siyah saçlı bu adamın, tam da Athena'daki hiç kimsede bulamadığı türden bir ciddiyete sahip olduğunu biliyor. Onun sessizce oturuş ve okuyuş tarzından edindiği kanaat, bir şeyler olacağını giderek daha çok umut etmesine neden oluyor.

Bir şey oluyor: Bir kız onunla buluşmaya geliyor, kesinlikle bir kız, kendisinden bile daha genç biri ve ikisi birlikte çıkıp gidiyorlar; o ise eşyalarını toplayıp kütüphaneden ayrılıyor ve gördüğü ilk posta kutusunun yanında, mektubu çantasından çıkarıyor. Pollock sergisindeki kadına onu boğmak istediğini söylediği zaman hissettiğine benzer bir öfkeyle bir aydan uzun bir süredir çantada taşımakta olduğu mektubu posta kutusuna sokuşturuyor. İşte! Gitti! Yaptım! İyi!

Yaptığı gafın büyüklüğü onu şaşkına çevirmeden ve dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetmeden önce, dolu dolu beş saniye geçmesi gerekiyor. "Aman, Tanrım!" Mektubu imzalamamış olmasına ve ken-

disine ait olmayan bayağı bir hitap tarzı kullanmış olmasına rağmen, Coleman Silk kadar ona kafayı takmış birisi için mektubun kaynağı bir muamma olmayacak.

Artık onu *hiç* rahat bırakmayacak.

4
Hangi Manyak Tasarlamış Bunu?

Temmuzdan sonra Coleman'ı yalnız bir kez daha canlı gördüm. O, kendisi, üniversiteyi ziyaretinden ve öğrenci birliğinin oradan oğlu Jeff'i telefonla aradığından bana hiç bahsetmedi. O gün kampusta olduğunu, eski meslektaşı Herb Keble tarafından, tesadüfen bir ofisin penceresinden görülmüş olduğu için öğrendim. Keble, cenazedeki konuşmasının sonuna doğru, Coleman'ın Kuzey Binası'nın gölgeli duvarına dayanmış bir şekilde, gizlenerek durduğunu gördüğünü, Keble'm ancak tahmin yürütebileceği nedenlerle kendini saklıyor gibi göründüğünü söyledi. Telefon konuşmasını, cenazeden sonra görüştüğüm Jeff Silk, bunun hakkında bir şeyler

söylediği için, konuşmanın çılgınca Coleman'ın kontrolünden çıkmış olduğunu bilmeme yetecek kadarını söylediği için biliyordum. Coleman'ın Jeff'e telefon ettiği günün daha erken bir saatinde, avukatın ofisine yapmış olduğu ve diğer konuşma gibi, Coleman'ın hakaretamiz bir tiksinti içinde saldırıya geçmesiyle sona eren ziyareti, doğrudan Nelson Primus'tan öğrendim. Ondan sonra ne Primus, ne de Jeff Silk bir daha Coleman'la konuşmamışlardı. Coleman onların telefonlarına da, benimkilere de cevap vermemişti. Görünüşe göre hiç kimseninkine cevap vermemişti; sonra da telesekreterini hattan çıkarmıştı anlaşılan çünkü kısa bir süre sonra, ona ulaşmaya çalıştığım zamanlarda telefon biteviye çalıp durmaya başladı.

Ancak oradaydı; tek başına evdeydi, bir yere gitmemişti. Orada olduğunu biliyordum çünkü iki hafta boyunca cevaplanmayan telefonlardan sonra, ağustosun başlarında bir cumartesi akşamı hava kararınca, kontrol etmek için arabamla evinin yanından geçtim. Yalnızca birkaç lamba yanıyordu ama gerçekten de arabamı Coleman'ın kocaman dallı eski akağaçlarının yanına çektiğim, motoru susturduğum ve inişli çıkışlı çimenliğin dibindeki asfalt yolun üzerinde, arabada hareketsizce oturduğum zaman, siyah panjurlu, tahta kaplı beyaz evin açık pencerelerinden dans müziği geliyordu. Akşam boyunca süren ve onu Steena Palsson'a ve savaştan hemen sonra Sullivan Sokağı'ndaki bodrum katına geri götüren, cumartesi FM programının sesi geliyordu. Şimdi o içerdeydi, sadece Faunia'yla birlikte; her biri diğerini başka herkesten koruyor; her biri, diğeri için, başka herkesi *oluşturuyordu*. Orada dans ediyorlardı, muhtemelen çıplak olarak, dünyanın çilesinin ötesinde, dünyevî bir şehvetle dopdolu ama dünyaya ait olmayan bir cennette, çiftleşmelerinin, yaşamlarının bütün öfkeli hayal kırıklığını içine boşalttıkları bir dram olduğu o yerde. O akşamların birinden sonraki parıltılı anlarda, aralarında onca şey geçiyormuş gibi görünen o zamanda, Faunia'nın söylemiş olduğunu anlattığı bir şey geldi aklıma. Faunia'ya, "Seksten öte bir şey bu" demiş ve Faunia soğuk bir tavırla şu yanıtı vermiş: "Hayır, değil. Seksin ne olduğunu unutmuşsun, sadece. Bu seks. Başlı başına. Başka bir şeymiş gibi davranarak içine etme."

Şu anda kim onlar? Kendilerinin, olabilecek en basit biçimleri.

Tekilliğin özü. Acı veren her şeyin ihtiras olarak pıhtılaşmış hali. Hatta artık durumlarının başka türlü olmadığına esef etmiyor bile olabilirler. Bunun için fazlasıyla tiksintiye saplanmış durumdalar. Şimdiye kadar üstlerine yığılan her şeyden sıyrılmışlar. Hayatta hiçbir şey onları çekmiyor; hayatta hiçbir şey onları heyecanlandırmıyor; hayatta hiçbir şey hayata duydukları nefreti bu mahremiyet kadar dindirmiyor. Yetmiş bir ve otuz dört yaşlarında böyle tutarsız bir ittifak içindeki, bu son derece birbirine benzemez insanlar kim? Onlar için belirlenen felaketin ta kendileri. Tommy Dorsey orkestrasının ritmiyle ve genç Sinatra'nın yumuşak şarkısıyla çırılçıplak dans ederek doğruca, şiddet dolu bir ölüme gidiyorlar. Yeryüzündeki herkes sonunu farklı bir biçimde oynar. Bu da ikisinin sonlarını gerçekleştirme şekli. Çok geç olmadan kendilerini durdurmalarının bir yolu yok. Artık olan oldu.

Yoldan müziği dinleyen tek kişi ben değilim.

Telefonlarım yanıtlanmayınca Coleman'ın benimle alakasını kesmek istediğini varsaydım. Bir şeyler ters gitmişti ve bir arkadaşlık, özellikle yeni bir arkadaşlık aniden sona erdiği zaman insanların yaptığı gibi, bundan kendimin sorumlu olduğunu düşündüm. Onu derinden sinirlendirmiş ya da gücendirmiş olan düşüncesiz bir söz ya da hareketle değilse, o halde kim ve ne olduğumla ilgili bir şey. Hatırlarsanız, Coleman bana ilk olarak, gerçekçi olmayan bir biçimde beni, üniversitenin karısını nasıl öldürmüş olduğunu açıklayan kitabı yazmaya ikna edebileceğini umduğu için gelmişti. Şimdi, aynı yazarın özel yaşamına burnunu sokmasına izin vermek, muhtemelen istediği son şeydi. Her nedense Faunia'yla olan yaşamının ayrıntılarını benden saklamanın ona, bana açılmaya devam etmekten daha akıllıca gelmeye başlamış olduğundan başka nasıl bir sonuca varabileceğimi bilmiyordum.

Tabii o zaman, kökenleriyle ilgili o hakikat hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bunu da kesin olarak cenazede öğrenecektim. Böylece asla tahmin edemezdim ki Iris'in ölümünden önceki yıllarda hiç tanışmamış olmamızın nedeni, *tanışmamayı* istemiş olmasının nedeni, Doğu Orange'den sadece birkaç mil uzakta büyümüş olduğum için o bölgeyle sıradan bir aşinalıktan fazlasına sahip olmam, onun Jer-

sey'deki araştırılmamış kökleri için fazla bilgili ya da fazla meraklı olmamdı. Ya Doc Chizner'ın okul sonrası boks derslerindeki Newark'lı Yahudi çocuklarından birisi olmuş olsaydım? Gerçekten de *öyleydim* ama ancak 46 ve 47'den sonra, ki o zaman Silky artık benim gibi çocuklara, durmanın, hareket etmenin ve yumruk atmanın doğru yolunu öğretmekte Doc'a yardım etmiyordu; savaş gazileri bursuyla NYU'daydı.

Gerçek şu ki *Hortlaklar*'ın taslağını yazdığı dönemde, benimle arkadaşlık etmekle sahiden de bir risk almıştı, hem de aptalca bir risk. Neredeyse altmış yıl sonra, Doğu Orange Lisesi'nin zenci sınıf birincisi olarak ifşa edilme riskini, beyaz bir adam olarak Deniz Kuvvetleri'ne katılmadan önce Morton Sokağı Delikanlılar Kulübü'yle Jersey dolaylarındaki amatör dövüşlerde boks yapmış siyahî bir çocuk olarak ifşa edilme riskini göze almıştı. O nedenle o yazın ortasında beni terk etmek, neden olduğunu tahmin etmemin bir yolu olmasa da mantıklı bir işti.

Peki, onu son görüşüme dönelim. Ağustosta bir cumartesi, yalnızlık çektiğim için, ertesi günün konser programının halka açık provasını dinlemek üzere arabamla Tanglewood'a gittim. Coleman'ın evinin aşağısında park ettikten bir hafta sonra hâlâ, hem onu hem yakın bir arkadaşa sahip olma deneyimini özlüyordum. Bu yüzden, bu provalar için Müzik Barakası'nın aşağı yukarı dörtte birini dolduran müziksever yazlıkçılardan ve ziyaretçi müzik öğrencilerinden ama esas olarak yaşlı turistlerden, o gün için otobüsle Berkshire'lara getirilmiş, işitme cihazlı insanlardan, dürbün taşıyan ya da *New York Times*'ı karıştıran insanlardan oluşan bu seyirci kitlesinin, küçük cumartesi sabahı seyirci kitlesinin bir parçası olmayı düşündüm.

Belki dışarıya çıkmış, dolaşıyor olmamdan doğan tuhaflıktandı, bir an için sosyal bir yaratık (ya da sosyallik taklidi yapan bir yaratık) olma deneyiminden; belki de seyircilerin arasında bir araya gelmiş yaşlıların, müziğin kaldırma kuvvetiyle yaşlılığın fazlasıyla hissedilir kısıtlamalarından yüzüp gitmeyi bekleyen birer yolcu, birer sürgün olduklarına dair kapıldığım gelip geçici bir düşünce yüzündendi bilmiyorum ama Coleman Silk'in yaşamının son yazında bu esintili, güneşli pazar günü, Müzik Barakası bana bir zamanlar Hudson Neh-

ri üzerinde göz göz uzanan rıhtımları hatırlatıp durdu. Sanki Manhattan'a transatlantiklerin yanaştığı günlerden kalma o çelik kirişli, geniş rıhtımlardan biri, bütün azametiyle sudan kaldırılmış, roket gibi yüz yirmi mil kuzeye fırlatılmış ve dağlık New England'ın yüksek ağaçları ve engin manzaraları arasında mükemmel bir iniş alanı olan, geniş Tanglewood çimenliğine sapa sağlam oturtulmuş gibi.

Fark ettiğim tek boş koltuğa, henüz hiç kimsenin, ayırtılmış olduğunu belirtmek için üzerine bir kazak ya da ceket atmamış olduğu, sahneye yakın birkaç boş koltuktan birine doğru ilerlerken hepimizin birlikte bir yere gitmekte olduğumuzu düşünüyordum; hatta gitmiş ve oraya varmış, her şeyi geride bırakmış olduğumuzu... Oysa tek yaptığımız, Boston Senfoni'nin Rachmaninoff'u, Prokofiev'i ve Rimsky-Korsakov'u prova edişini dinlemeye hazırlanmaktı. Müzik Barakası'nda, ayağınızın altında, koltuğunuzun sağlamca karaya basmakta olduğunu gayet açıkça belli eden, sıkıştırılmış kahverengi toprak bir zemin vardır; ayrıca yapının sivri tepesinde tüneyen, orkestra parçaları arasındaki ağır sessizlikte cıvıltılarını duyduğunuz kuşlar vardır, tepenin dibindeki koruluktan telaşla kanat çırparak gelen ve sonra, hiçbir kuşun Nuh'un Gemisi'nden ipini koparmaya cesaret edemeyeceği bir biçimde yine ıslık gibi uçup giden kırlangıçlar ve çalıkuşları. Atlantik'in üç saatlik bir sürüş mesafesi kadar batısındaydık ama ben, bu ikili duyguyu bir türlü üzerimden atamıyordum, hem olduğum yerde olduğum, hem yaşlı vatandaşların geri kalanıyla birlikte, esrarengiz, ıslak bir bilinmeyene yelken açmış olduğum duygusunu.

Denize bu açılışı düşünürken aklımdaki şey sadece ölüm müydü? Ölüm ve kendim miydi? Ölüm ve Coleman mı? Yoksa ölüm ve yaz gezisine çıkmış bir grup kampçı gibi otobüsle oraya buraya götürülmekten hâlâ zevk alabilen ama yine de hissedilebilir bir insan kalabalığı olarak, duyulara sahip tenden ve sıcak kızıl kandan oluşan bir bütün olarak, unutuluştan, en ince, en kırılgan yaşam katmanıyla ayrılmış bir insan topluluğu mu?

Ben geldiğimde, provadan önceki program bitmek üzereydi. Spor gömlek ve haki pantolon giymiş canlı bir konuşmacı, orkestra-

nın boş sandalyelerinin önünde durmuş, seyircilere dinleyecekleri parçaların sonuncusunu tanıtıyordu... Teypten onlar için Rachmaninoff'tan bölümler çalıyor ve parlak bir biçimde, *Senfonik Danslar*'ın "karanlık, ritmik niteliği"nden söz ediyordu. Konuşma bitip seyirciler alkışlamaya başladığında, birisi kulisten çıkıp timballerin örtüsünü açtı ve müzik sehpalarına nota sayfalarını yerleştirmeye başladı. Sahnenin uzak tarafında, arpları taşıyan iki sahne yardımcısı belirdi ve sonra müzisyenler, birbirleriyle sohbet ederek acele etmeden sahneye geldiler; hepsi de prova için konuşmacı gibi günlük giysiler giymişlerdi... Gri kapüşonlu eşofman üstü giymiş bir obuacı, solmuş Levi's kotlar içinde iki davulcu ve sonra kemancılar, görünüşe göre, Muz Cumhuriyeti tarafından giydirilmiş kadın ve erkekler. Orkestra şefi, Sergiu Commissiona adlı konuk şef, dik yakalı kazağı, tepesinde çalı gibi beyaz saçları, ayağında mavi bez ayakkabılarıyla yaşlı bir Romanyalı. Gözlüklerini takarken ve çocuk gibi saygılı seyirciler bir kez daha alkışlamaya başlarken sıraların arasındaki koridorda oturmak için sahneye yakın bir yer arayarak yürüyen Coleman ile Faunia'yı fark ettim.

Bu uzun boylu, çökük yanaklı sarışın kadın ve onun kadar uzun boylu olmayıp çok daha yaşlı olan ama hâlâ o çevik, atletik yürüyüşüyle yürüyen, ince, yakışıklı, kır saçlı adam, benden üç sıra önde ve altı metre kadar sağımdaki iki boş koltuğa doğru ilerlerken, tasasız tatilciler gibi görünen bir gruptan, güçlü ve akıcı bir müzik makinesine dönüşümlerini gerçekleştirmek üzere olan müzisyenler, çoktan yerleşmişlerdi ve aletlerini akort ediyorlardı;.

Rimski-Korsakov'un parçası seyircilerin, tatlılığını karşı koyulmaz bulduğu, obualar ve flütlerin ahenkli bir masalıydı ve orkestra ilk turunun sonuna geldiğinde, yaşlı kalabalıktan yine hevesli alkışlar bir masumiyet patlaması gibi yükseldi. Müzisyenler sahiden de yaşam hakkındaki düşüncelerimizin en gencini, en masumunu açığa çıkarmışlardı, olmayan ve asla olamayacak şeylere duyulan o yok edilmez özlemi. Ya da ben öyle düşündüm, bakışlarımı sabık arkadaşımla metresine çevirirken ve onların, Coleman ortalıktan kaybolduğundan beri ikisini hayalimde canlandırmaya başlamış olduğum gibi, hiç de olağan dışı ya da insanlardan soyutlanmış görünmediklerini

fark ederken. Hiç de ölçüsüz insanlar gibi görünmüyorlardı, hele heykele benzer Amerikan yüz hatları bana, pencereleri olan ama kapısı olmayan dar bir odayı düşündüren Faunia. Bu ikisindeki hiçbir şey, hayatla çatışma içinde ya da saldırı halinde ya da hatta savunma halinde gibi görünmüyordu. Belki kendi başına olsa, aşina olmadığı bu ortamda, Faunia şimdi göründüğü kadar rahat olmayabilirdi; ama Coleman yanındayken,, çevreye olan yakınlığı, en az ona olan yakınlığı kadar doğal gibiydi. Orada birlikte otururken bir çift azılı haydut gibi değil, kendilerine ait son derece yoğun bir sükûnete kavuşmuş, varlıklarının kışkırtabileceği duygulara ve fantezilere bırakın Berkshire'da, dünyanın herhangi bir yerinde hiçbir şekilde aldırış etmeyen bir çift gibi görünüyorlardı.

Coleman'ın, nasıl davranması gerektiği konusunda Faunia'yı önceden hazırlamış olup olmadığını merak ettim. Bunu yapmış olsa, Faunia'nın onu dinleyip dinlemeyeceğini de merak ettim. Onu hazırlamanın gerekli olup olmadığını merak ettim. Neden Faunia'yı Tanglewood'a getirmeyi seçmiş olduğunu merak ettim. Sadece müziği dinlemek istediği için miydi? Onun dinlemesini ve müzisyenleri canlı olarak görmesini istediği için mi? Afrodit'in himayesi altında, Pygmalion kılığında ve Tanglewood civarında, emekli klasik eserler profesörü, dik kafalı, itaatsiz Faunia'yı şimdi zarif ve uygar bir Galatea* olarak mı yaşama geçiriyordu? Coleman onu eğitmeye, onu etkilemeye mi girişmişti, onu yabancılığının trajedisinden kurtarmaya mı girişmişti? Tanglewood, onların dik başlılığını o kadar sıra dışı olmayan bir şey haline getirme yolunda büyük bir ilk adım mıydı? Neden bu kadar erken? Zaten ne gerek vardı? Neden, birlikte buldukları ve sahip oldukları her şey, saklı, gizli ve ham olan bir şeyden türemişken? Bir "çift" olarak etrafta dolaşarak, bu ittifakı normalleştirmeye ya da usulüne uydurmaya neden zahmet etsinler? Hatta bunu yapmaya çalışmaya bile ne gerek vardı? Topluma açılmak olsa olsa ilişkilerinin yoğunluğunu aşındırmaya hizmet edeceğine göre, aslında istedikleri hakikaten bu muydu? *Coleman'ın* istediği bu muydu? *Evcilleşme* şimdi hayatları için gerekli miydi; yoksa burada olmala-

* Ovid'in *Dönüşüm*'ünde, Pygmalion adlı bir heykeltıraş, idealindeki kadını temsil eden fildişi bir heykel yapar ve ona âşık olur. Dualarına karşılık Afrodit heykele hayat verir, ç.n.

rının böyle bir anlamı yok muydu? Bu yaptıkları bir şaka mıydı; ortalığı karıştırmak için tasarlanmış bir eylem, kasıtlı bir kışkırtma mıydı? Kendi kendilerine gülümsüyorlar mıydı bu şehvetli hayvanlar; yoksa sadece orada oturmuş, müziği mi dinliyorlardı?

Orkestra ara verdiğinde ve Prokofiev'in İkinci Piyano Konçertosu için sahneye tekerlekler üzerinde bir piyano getirildiğinde, onlar bacaklarını esnetmek ya da etrafta gezinmek için kalkmadıklarından, ben de yerimde kaldım. Barakanın içi biraz soğuktu; yazdan çok sonbahara özgü bir serinlik vardı. Oysa büyük çimenliğe göz alıcı bir biçimde yayılan güneş ışığı, dışarıdan dinlemeyi ve eğlenmeyi tercih edenleri ısıtıyordu: Yirmili yaşlarda çiftlerden, küçük çocuklarını tutan annelerden ve daha şimdiden sepetlerinden yemeklerini çıkaran piknikçi ailelerden oluşan, çoğunlukla daha genç bir seyirci kitlesini. Üç sıra önümde Coleman, başı hafifçe Faunia'ya doğru eğilmiş, sessizce, ciddiyetle ona bir şeyler söylüyordu; ama ne hakkında konuştuğunu bilmiyordum tabii.

Çünkü bilmiyoruz, öyle değil mi? *Herkes biliyor*. Olayların neden o şekilde geliştiğini mi? Olaylar zincirindeki kargaşanın, insanî işleri tanımlayan belirsizliklerin, talihsizliklerin, ahenksizliğin, sarsıcı düzensizliklerin altında yatanları mı? *Hiç kimse* bilmiyor, Profesör Roux. "Herkes biliyor" sadece bir klişenin icrası ve deneyimin sıradanlaştırılmaya başlaması; katlanılmaz olansa insanların bu klişeyi dile getirirken takındıkları ciddiyet ve otorite duygusu. Bildiğimiz, klişe olmayan bir biçimde, hiç kimsenin hiçbir şey bilmediği. Hiçbir şey *bilemezsiniz*. *Bildiğiniz* şeyleri bile bilmezsiniz. Niyet mi? Gerekçe mi? Sonuç mu? Anlam mı? Ne kadar çok şeyi bilmediğimiz hayret vericidir. Daha da hayret verici olan, bilmek sayılan şeylerdir.

Seyirciler sırayla tekrar yerlerini alırken hiç kimse tarafından farkına varılmadan içimizde, her birimizin içinde aralıksız faaliyette olan ölümcül hastalığı, karikatür gibi zihnimde canlandırmaya başladım: Beyzbol kasketlerinin altında tıkanmakta olan kan damarlarını, permalı beyaz saçların altında büyümekte olan habislikleri, çalışmayan, körelen, dumura uğrayan organları, tüm bu seyirci kitlesini sinsice ilerideki o umulmayan felakete götürmekte olan yüz milyarlarca öldürücü hücreyi hayal etmeye. Kendimi bundan alamıyordum. Adı

ölüm olan o sersemletici kıyımın hepimizi süpürüp götürdüğünü düşünüyordum. Orkestrayı, seyircileri, şefi, teknisyenleri, kırlangıçları, çalıkuşlarını... Sadece Tanglewood için, yalnız bugün ile 4000 yılı arasındaki sayıları düşünün. Sonra bunu her şeyle çarpın. Sonu gelmeyen bir telefat. Ne düşünce! Hangi manyak tasarlamış bunu? Ama yine de bugün ne hoş bir gün, armağan gibi bir gün, kendisi de yeryüzünde olabilecek en zararsız ve güzel yerlerden biri olan bir Massachusetts tatil yöresinde, hiçbir eksiği olmayan mükemmel bir gün.

Sonra Bronfman beliriyor. Dinozor Bronfman! Bay Fortissimo! Bronfman giriyor ve Prokofiev'i öyle bir tempoyla ve öyle bir cesaretle çalıyor ki marazî halimi doğruca ringden dışarıya fırlatıyor. Gövdesinin üst kısmı belirgin bir biçimde iri bir insan o, bir eşofman üstü içine gizlenmiş bir doğa kuvveti, pehlivan olduğu bir sirkten Müzik Barakası'na tesadüfen gelmiş ve piyanoya, keyfini sürdüğü devasa güce gülünç bir meydan okumaymış gibi girişen biri. Yefim Bronfman, piyanoyu çalacak kişi değil de onu taşıyor olması gereken adam gibi görünüyor. Daha önce hiç kimsenin bir piyanoya, gürbüz küçük bir fıçıya benzeyen, tıraş olmamış bu Rus Yahudisi gibi giriştiğini görmemiştim. Bitirdiği zaman, diye düşündüm, piyanoyu kaldırıp atmaları gerekecek. Onu eziyor. O piyanonun hiçbir şeyi saklamasına izin vermiyor. Onun içinde ne varsa dışarıya çıkacak, hem de ellerini havaya kaldırmış olarak çıkacak. Çıktığı zaman her şey, son titreşimin sonu orada açığa çıkmış olduğu zaman da o kendisi kalkıp, arkasında bizim kurtuluşumuzu bırakarak gidiyor. Kaygısız bir el sallayışla aniden kayboluyor ve her ne kadar Prometeus'tan aşağı kalmayan bir kuvvet gibi, bütün ateşini beraberinde götürse de kendi yaşamlarımız artık söndürülemezmiş gibi geliyor bize. Hiç kimse ölmüyor, *hiç kimse*. Eğer Bronfman'ın bu konuda söyleyecek bir sözü varsa!

Provada bir ara daha verildi ve bu kez Faunia'yla Coleman barakadan ayrılmak üzere kalkınca, ben de kalktım. Coleman'a nasıl yaklaşacağımı ve artık bana, buralardaki başka herhangi birisine olduğundan daha fazla ihtiyacı yokmuş gibi göründüğünden, ona yaklaşmamın doğru olup olmadığını bilemediğim için, önümden gitmelerini bekledim. Yine de onu özlüyordum. Peki, ne yapmıştım? Bir

arkadaşa duyduğum o özlem, tıpkı ilk tanıştığımız zamanlardaki gibi su yüzüne çıktı ve bir kez daha, Coleman'daki bir çekicilikten, hiçbir zaman tam olarak belirleyemediğim bir cazibeden dolayı, bu özlemi bastırmak için etkili bir yol bulamadım.

Onlar, dalgalanan bir insan kümesinin içinde, sıraların arasındaki koridorun eğiminden yukarı, güneşin aydınlattığı çimenliğe doğru ilerlerken, üç metre kadar geriden onları izledim; Coleman yine alçak sesle Faunia'yla konuşuyor, eli onun kürek kemiklerinin arasında, avucu bel kemiğine dayanmış, onu yönlendiriyor, bu arada ona bir şeyler açıklıyordu, bilmediği hangi şey hakkında şimdi her ne açıklıyorsa. Dışarı çıkınca çimenlikten karşıya, muhtemelen ana kapıya ve ötesindeki, toprak zeminli otoparka doğru gitmeye başladılar ve ben onları takip etmeye kalkışmadım. Tesadüfen geriye, barakaya doğru baktığımda içeride, sahnedeki ışıkların altında, müzisyenlerin ara vermek üzere çıkıp gitmeden önce kenarları üzerinde durdurarak bırakmış oldukları yerde, sekiz güzel kontrbasın düzgün bir sıra halinde dizildiklerini gördüm. Bunun bana neden hepimizin ölümünü hatırlattığına aklım ermedi. Yatay çalgıların oluşturduğu bir mezarlık mıydı bu? Daha neşeli bir biçimde, aklıma bir balina sürüsünü getiremezler miydi?

Çimenlikte durmuş geriniyor, Rachmaninoff'u dinlemek üzere koltuğuma dönmeden önce, birkaç saniye daha güneşte sırtımı ısıtıyordum ki onların döndüğünü gördüm. Anlaşılan barakanın civarından sadece etrafı dolaşmak, belki de Coleman'ın ona güney tarafındaki manzaraları göstermesi için ayrılmışlardı ve şimdi orkestranın *Senfonik Danslar*'la açık provasını sonlandırışını dinlemek üzere geri dönüyorlardı. O zaman, öğrenebileceklerimi öğrenmek için, doğruca onlara gitmeye karar verdim, her ne kadar hâlâ başkalarını işlerine karıştırmayan insanlar gibi görünüyordularsa da. Coleman'a el sallayıp "Merhaba. Coleman, merhaba" diyerek yollarını kestim.

"Seni gördüğümü düşünmüştüm" dedi Coleman ve ona inanmamama rağmen, şöyle düşündüm: Faunia'yı rahatlatmak için söylenecek bundan daha iyi bir şey var mı? Ya da beni rahatlatmak için. Kendisini rahatlatmak için. O kalender, dik kafalı fakülte dekanına özgü cazibesinden başka hiçbir şeyden eser olmaksızın ve ansızın

belirişimden hiç de rahatsız olmamış gibi görünerek, Coleman, "Bay Bronfman müthiş bir şey. Faunia'ya o piyanodan en az on yıl götürdüğünü söylüyordum" dedi.

"Ben de bu yollu bir şey düşünüyordum."

"Bu Faunia Farley" dedi bana ve ona, "Bu Nathan Zuckerman. İkiniz çiftlikte tanıştınız."

Coleman'dan çok benim boyuma yakın. Zayıf ve sert. Gözlerinden hemen hiçbir şey anlaşılmıyor. Kesinlikle hiçbir şey anlatmayan bir yüz. Şehvet mi? Sıfır. Ortada yok. Süt sağma salonunun dışındayken, çekici olan her şey alıkonmuş. Kendisini o hale getirmiş ki, *o* bile ortada yok. Hayvanlara özgü bir beceri, ister avcı olsun, ister av.

Solmuş bir kot ve bir çift mokasen giymişti, Coleman gibi ve Coleman'ınkilerden biri olduğunu hatırladığım, kolları yukarı kıvrılmış eski, takma yakalı, ekose bir gömlek.

"Seni özledim" dedim ona. "Belki bir gece ikinizi yemeğe götürebilirim."

"İyi fikir. Evet. Bunu yapalım."

Faunia artık ilgilenmiyordu. Ağaçların tepelerine doğru bakıyordu. Ağaçlar rüzgârda dalgalanıyorlardı ama Faunia, onları sanki konuşuyorlarmış gibi seyrediyordu. O zaman, bir şeyinin eksik olduğunu anladım. Havadan sudan konuşmaları takip edebilme kapasitesini kastetmiyordum. Neyi kastettiğime bir ad verebilseydim verirdim. Zekâ değildi bu. Denge değildi. Görgü ya da terbiye değildi, o manevrayı kolayca yapabilirdi. Derinlik değildi, sorun sığlık değildi. İçsellik değildi, içinde birçok şeyle uğraştığı görülebiliyordu. Akıl sağlığı değildi, aklı başındaydı ve biraz şaşkın bir biçimde kibirli, çektiği acıların etkisiyle üstün de görünüyordu. Yine de bir parçası kesinlikle yerinde değildi.

Sağ elinin orta parmağında bir yüzük olduğunu fark ettim. Taşı süt beyazıydı. Bir opal. Bunu ona Coleman'ın vermiş olduğundan emindim.

Faunia'nın tersine, Coleman tamamen tek parça halindeydi ya da öyle görünüyordu. Samimiyetsiz bir biçimde öyle görünüyordu. Faunia'yı benimle ya da bir başkasıyla yemeğe götürmeye hiç niyeti olmadığını biliyordum.

"Madamaska Hanı" dedim. "Dışarıda yeriz. Ne dersin?"

Coleman'ı hiç o kadar kibar görmemiştim, bana yalandan şunları söylediği zamanki kadar: "Handa... tamam. Yapmalıyız. Yapacağız. Ama biz seni götürelim. Nathan, konuşalım" dedi, aniden acele ederek ve Faunia'nın elini yakalayarak. Başıyla Müzik Barakası'na doğru işaret etti ve "Faunia'nın Rachmaninoff'u duymasını istiyorum" dedi. Ve gittiler, bu âşıklar, Keats'in yazdığı gibi, "uçup gittiler, fırtınanın içine."

Sadece bir iki dakika içinde öyle çok şey olmuştu ya da olur gibi görünmüştü ki; çünkü aslında önemli hiçbir şey geçmemişti, koltuğuma dönmek yerine, etrafta gezinmeye başladım. Önce bir uyurgezer gibi, gayesizce, piknikçilerle beneklenmiş çimenliğin karşı tarafına ve Müzik Barakası'nın arkasına doğru yöneldim; sonra gerisin geri, yazın en sıcak günlerinde, Berkshire manzarasının, Rocky Dağları'nın doğusunda bulunabilecek en güzel manzaralardan biri olduğu yere döndüm. Uzaktan, barakadan gelen Rachmaninoff danslarını duyabiliyordum; ama bunun dışında tek başıma gibiydim, bu yeşil tepelerin kıvrımlarının içine gömülmüş gibi. Çimenlere oturdum; şaşkın bir haldeydim, düşündüğüm şeyi açıklayamıyordum: onun bir sırrı var. En ikna edici, inandırıcı bir duygusal çizgide yapılandırılmış bu adamın, bir güç olarak bir tarihçesi olan bu gücün, yumuşak ve kurnaz, zarif ve çekici, her şeyi tam gibi görünen bu erkeksi erkeğin devasa bir sırrı var. Bu sonuca nasıl mı varıyorum? Neden mi bir sır? Çünkü o Faunia'yla beraberken bu sır da orada. Faunia'yla beraber değilken de orada. Onun çekiciliğini oluşturan şey, bu sır. Aklı çelen şey, orada *olmayan* bir şey ve baştan beri beni çeken de bu; kendisinin ve yalnız kendisinin olarak ayrı tuttuğu o esrarengiz şey. O kendisini, ay gibi yalnız yarı yarıya görülebilecek şekilde ayarlamış; ve ben onu tamamen görünür bir hale getiremiyorum. Bir boşluk var. Söyleyebileceğim tek şey bu. Onlar birlikte, bir boşluk *çifti* oluşturuyorlar. Faunia'da bir boşluk var; Coleman'sa oturaklı bir insan havasında olmasına rağmen, gerektiğinde inatçı ve kararlı bir hasım. O insanların küçük düşürücü zırvalarına maruz kalmaktansa istifa eden öfkeli fakülte devi havasında olmasına rağmen, bir yerlerde onda da bir boşluk var; bir silme, bir kesip atma var ama

neyi silmiş, neyi kesip atmış olduğunu tahmin etmeye başlayamıyorum bile. Aslında, bu önsezinin bir anlamı var mı yoksa bir başka insan hakkındaki cehaletimi hayalperestlikle tescil mi ediyorum, bunu bile bilemiyorum.

Ancak üç ay kadar sonraydı, sırrını öğrendiğim ve bu kitaba, baştan beri yazmamı istediği ama belki onun istediği şekilde yazılmış olmayan bu kitaba başladığım zamandı ki, aralarındaki paktın dayanağını anlayabildim: Coleman ona bütün öyküsünü anlatmıştı. Yalnız Faunia, Coleman Silk'in, olduğu adam haline nasıl, geldiğini biliyordu. Onun bildiğini nereden mi biliyorum? Bilmiyorum. Bunu da bilemezdim. Bilemem. Şimdi ölmüş olduklarına göre, hiç kimse bilemez. İyi ya da kötü ancak bildiğini sanan herkesin yaptığını yapabilirim. Hayal ederim. Hayal etmek zorundayım. Gerçek şu ki hayatımı böyle kazanıyorum. Bu benim işim. Artık yaptığım tek şey bu.

Les, Ordu Emeklileri İdaresi'nin hastanesinden çıktıktan ve içkiden uzak kalabilmek ve sapıtmamak için destek grubuna katıldıktan sonra, Louie Borrero'nun onun için koyduğu uzun vadeli hedef, Les'in Duvar'a bir hac ziyareti yapmasıydı. Gerçek Duvar'a, Washington'daki Vietnam Savaş Gazileri Anıtı'na değilse bile, kasımda Pittsfield'e gelecek olan Hareketli Duvar'a. Washington DC, Les'in, hükümete duyduğu nefret ve 92'den beri, Beyaz Saray'da uyuyan o asker kaçağına duyduğu tiksinti yüzünden asla ayak basmamaya yemin ettiği bir kentti. Onun Massachusetts'ten ta Washington'a yolculuk etmesini sağlamak, zaten muhtemelen çok fazla şey istemek olurdu: Hastaneden yeni çıkmış birisi, otobüsle gelip giderken çok uzun saatlere yayılan çok fazla duygu yaşardı.

Les'i Hareketli Duvar için hazırlamanın yolu, Louie'nin herkesi hazırlama şekliyle aynıydı. İşe bir Çin restoranından başla, Les'in dört beş başka adamla birlikte Çin yemeği yemeye gitmesini sağla, kaç kez gerekiyorsa; iki, üç, yedi, on iki, icabında on beş. O kadar kez gitmesini ayarla, ta ki gömleği terden sırılsıklam olmadan, çorbasını kaşıklamak için doğru duramayacak derecede titremeden, beş dakikada bir nefes almak için dışarıya koşmadan, sonunda banyoda kusup kilitli bölmede saklanmadan, tabii tamamen kendini kaybedip Çinli garsonla kanlı bıçaklı olmadan bütün bir yemek boyunca daya-

nabilinceye, çorbadan tatlıya kadar bütün çeşitleri yiyebilinceye kadar.

Louie Borrero'nun askerlik hizmetleriyle yüzde yüz bağlantısı vardı, on iki yıldır uyuşturucu kullanmıyor ve ilaçlarını alıyordu ve dediğine göre, gazilere yardım etmek onun tedavisi oluyordu. Otuz küsur yıl sonra, ortalıkta hâlâ acı çeken birçok Vietnam gazisi vardı ve bu yüzden o da hemen hemen her günün her saatini, kamyonetiyle eyaletin çeşitli yerlerine giderek gaziler ve aileleri için destek grupları oluşturarak, onlara doktor bularak, AA* toplantılarına gitmelerini sağlayarak, ailevî, psikiyatrik, malî, her türlü dertlerini dinleyerek, Ordu Emeklileri İdaresi'yle ilgili sorunlarda rehberlik ederek ve adamların Washington'a, Duvar'a gitmelerini sağlamaya çalışarak geçiriyordu.

Duvar Louie'nin bebeğiydi. Her şeyi o düzenliyordu: Otobüsleri kiralıyor, yiyecek ayarlıyor, şefkatli yoldaşlık yeteneğiyle, çok ağlayacaklarını, kendilerini çok hasta hissedeceklerini ya da kalp krizi geçirip öleceklerini düşünerek dehşete kapılan adamlarla kişisel olarak ilgileniyordu. Önce hepsi de aşağı yukarı aynı şeyi söyleyerek kaçıyorlardı: "Yolu yok. Duvar'a gidemem. Oraya gidip falancanın adını göremem. Yolu yok. Çaresi yok. Yapamam." Mesela Les, Louie'ye şöyle demişti: "O geçen seferki gezinizi duydum. Ne kadar kötü gittiğini, her şeyi duydum. Bu kiralık otobüs için kafa başına yirmi beş dolar. Sözde içinde yemek de var ama çocukların hepsi yemeğin boktan olduğunu söylüyorlar; *beş para* etmezmiş. O New Yorklu adam orada beklemek istememiş, o şoför. Doğru mu, Lou? Atlantic City'ye bir sefer yapmak için erken mi dönmek istemiş? Atlantic City! Lanet olsun böyle boktan işe, arkadaş. Her şeyi ve herkesi aceleye getirip sonunda da büyük bir bahşiş beklemek mi? Ben istemem, Lou. Hiçbir lanet şekilde. Eğer kamuflaj kıyafetinde iki adamın birbirlerine sarılıp hüngür hüngür ağladıklarını görmek zorunda kalsam, kusardım."

Ama Louie bu ziyaretin ne anlama gelebileceğini biliyordu. "Les, bin dokuz yüz doksan sekizdeyiz. Yirminci yüzyılın sonu, Lester. Bu işle yüzleşmeye başlamanın vakti geldi. Birdenbire yapamazsın, bili-

* AA: Anonim Alkolikler, ç.n.

yorum ve hiç kimse bunu yapmanı istemeyecek. Ama programını uygulamanın vakti geldi, dostum. Vakti *geldi*. Duvar'la başlamayacağız. Yavaştan başlayacağız. Çin restoranıyla başlayacağız."

Ama Les için, yavaştan başlamak değildi bu; Les için, Athena'daki hazır yemek satan yere gittiğinde bile, Faunia yemeği alırken kamyonda beklemesi gerekmişti. Eğer içeriye girseydi, sarı benizlileri görür görmez onları öldürmek isteyecekti. "Ama onlar Çinli" dedi Faunia ona, "Vietnamlı değil." "Sersem! Lanet olası *ne* oldukları umurumda değil! Sarı benizli sayılırlar! Sarı benizli sarı benizlidir!"

Sanki son yirmi altı yıldır uykuları yeterince kötü değilmiş gibi, Çin restoranına yapılacak ziyaretten önceki hafta hiç uyumadı. Gidemeyeceğini söylemek için Louie'ye elli kez telefon etmiş olmalıydı ve telefonların en az yarısını sabahın üçünden sonra açmıştı. Ama saat kaç olursa olsun, Louie dinliyor, onun aklındaki her şeyi söylemesine izin veriyor, hatta ona hak veriyor, sonuna kadar sabırla "I-hı...ı-hı...ı-hı" diye mırıldanıyor ama sonunda, onu hep aynı şekilde susturuyordu: "Orada oturacaksın, Les, elinden gelen en iyi şekilde. Yapman gereken tek şey bu. İçinde neler olmaya başlarsa başlasın, üzüntü de olsa, kızgınlık da olsa, her ne olursa olsun: nefret, öfke. Hepimiz orada seninle beraber olacağız ve sen, kaçmadan ve hiçbir şey yapmadan orada oturmaya çalışacaksın." "Ama *garson*" diyordu Les, "lanet olası garsonla nasıl başa çıkacağım? Yapamam Lou, kendimi lanet olası kaybederim!" "Garsonla ben başa çıkarım. Senin tek yapman gereken oturmak." Garsonu öldürebileceği tehlikesi de dahil, Les'in ortaya sürdüğü her itiraza Louie, tek yapması gerekenin oturmak olduğu yanıtını veriyordu. Sanki bir adamı en kötü düşmanını öldürmekten alıkoymak için gereken tek şey buymuş,gibi.

Les'in hastaneden taburcu edilmesinden sadece iki hafta sonra bir akşam Blackwell'e gittiklerinde, Louie'nin kamyonetinde beş kişiydiler. Anne-baba-kardeş-lider Louie vardı; kel bir adamdı o, sinekkaydı tıraş olmuş, yeni ütülenmiş, düzgün giysiler ve siyah Vietnam Gazisi kasketini giymiş ve elinde bastonuyla, kısa cüssesi, eğimli omuzları ve yüksekte duran göbeğiyle, sakat bacakları üzerindeki tutuk yürüyüşü yüzünden bir pengueni andıran bir adam. Sonra, hiçbir zaman fazla konuşmayan iki iri adam vardı. Deniz eri olan, üç kez boşanmış boya-

cı Chet. Üç değişik eşin, hiçbir konuşma arzusu olmayan, hayvanî boyutlardaki bu donuk, at kuyruklu hantal adamın korkusuyla ödleri patlamıştı. Bir kara mayınıyla ayağını kaybetmiş ve Midas Muffler için çalışan sabık piyade eri Bobcat. Son olarak, yetersiz beslenmiş garip bir tip vardı, azı dişlerinin çoğu eksik olan ve asabî hareketler yapan sıska bir astımlı; bu adam kendine Swift diyordu çünkü terhisinden sonra yasal olarak adını değiştirmişti, sanki artık Joe Brown ya da Bill Green ya da askere alındığında her kim idiyse onu olmamak, eve döndüğünde, her sabah yataktan sevinçle fırlamasına neden olacakmış gibi. Vietnam'dan beri, Swift'in sağlığı her türden deri, solunum ve nöroloji hastalığı yüzünden neredeyse mahvolmuştu ve şimdi de Körfez Savaşı gazilerine karşı, Les'in hor görmesini bile aşan bir düşmanlık, onu yiyip bitiriyordu. Blackwell'e giderken yol boyunca, Les çoktan titremeye ve bulantı hissetmeye başlarken, Swift iri adamların sessizliğini fazlasıyla telafi etmişti. O hırıltılı sesi durmak bilmiyordu. "En büyük sorunları kumsala gidememek miymiş? Kumsalda kumları görünce canları mı sıkılıyormuş? Zırva. Onlar hafta sonu savaşçıları ve birdenbire biraz gerçek hareket görmek zorunda kalıyorlar. O yüzden kızıyorlar; hep yedekteydiler, çağrılacaklarını hiç düşünmüyorlardı ama sonra çağrıldılar ve hiçbir *bok* yapmadılar. Savaşın *ne* olduğunu bilmiyorlar. Buna savaş mı diyorsunuz? Dört günlük kara savaşına? *Onlar* kaç tane sarı benizli öldürdü? Saddam Hüseyin'i öldüremediler diye canları sıkılıyor. Bir tane düşmanları var: Saddam Hüseyin. Yapmayın yahu. Bu adamların hiçbir şeyi yok. Sadece sıkıntıya girmeden para almak istiyorlar. Kurdeşen. Ajan Orange'den kaç defa kurdeşen kaptım, biliyor musunuz? Altmışımı görmeyeceğim ve bu adamlar kurdeşeni dert ediyorlar!"

Çin restoranı, Blackwell'in kuzey ucunda, tahtayla kapatılmış kâğıt fabrikasının hemen ötesindeki ana yolda, arkası nehre dönük olarak duruyordu. Beton blok bina alçak, uzun ve pembeydi; ön tarafta kalın camlı bir penceresi vardı ve yarısı tuğla işi, pembe tuğla işi gibi görünecek şekilde boyanmıştı. Yıllar önce bowling salonuydu. Büyük pencerede, bir neon tabelasının üzerinde, Çin yazısı gibi görünmesine niyet edilmiş, düzensizce kırpışan harflerle "Armoni Sarayı" yazıyordu.

Les için, o tabelanın görüntüsü, en ufak bir umut ışığını bile yok etmeye yeterdi. Bunu yapamayacaktı. Asla başaramayacaktı. Kendini tamamen kaybedecekti.

Bu sözcükleri tekrarlamanın tekdüzeliği ve yine de hissettiği o müthiş korkuyu aşmak için gereken kuvvet. Kapıdaki gülümseyen sarı benizlinin yanından geçmeyi başarıp masada yerini alabilmek için, içinden yürümesi gereken kan nehri. Ona bir menü uzatan, gülümseyen sarı benizlinin dehşeti, karşısında tamamen savunmasız olduğu, çıldırtıcı bir dehşet. Ona bir bardak su dolduran sarı benizlinin düpedüz groteskliği. *Ona* su sunan sarı benizlinin! Çektiği bütün acıların kaynağı o su olabilirdi. Onu öylesine çıldırtıyordu.

"Tamam, Les, iyi gidiyorsun. Bayağı iyi gidiyorsun" dedi Louie. "Bunu teker teker yapman gerek sadece. Şimdiye kadar çok iyi. Şimdi menünle ilgilenmeni istiyorum. O kadar. Sadece menü. Sadece menüyü aç, aç onu. Dikkatini çorbalara vermeni istiyorum. Şimdi yapman gereken tek şey çorbanı ısmarlamak. Yapman gereken tek şey bu. Eğer karar veremezsen, biz senin yerine karar veririz. Burada oldukça iyi wonton çorbaları var."

"Lanet olası garson" dedi Les.

"O garson değil, Les. Onun adı Henry. O buranın sahibi. Les, dikkatimizi çorbaya vermeliyiz. Henry burada yerini işletiyor. Her şeyin iyi yürümesini sağlıyor. Ne azı, ne fazlası. Bütün öteki şeyleri bilmiyor. Bilmiyor, bilmek de istemiyor. Çorba için ne diyorsun?"

"Siz ne alıyorsunuz?" Bunu *o* söylemişti. Les. Bu çaresiz dramın ortasında o, Les, bütün karmaşadan uzak durup onların ne yiyeceklerini sormayı başarmıştı.

"Wonton" dedi hepsi.

"Pekâlâ. Wonton."

"Tamam" dedi Louie. "Şimdi öteki şeyleri ısmarlayacağız. Paylaşmak istiyor muyuz? Bu çok fazla mı olur, Les; yoksa kendine ait bir şey mi istiyorsun? Les, ne istiyorsun? Tavuk mu istiyorsun, sebze mi, domuz eti mi? Lo mein mi istiyorsun? Şu makarnalı şeyi?"

Les, aynı şeyi bir daha yapıp yapamayacağını görmeye çalıştı. "Siz ne alacaksınız?"

"Bak, Les, bazılarımız domuz eti yiyor, bazılarımız dana yiyor."

"Umurumda değil!" Umurunda olmamasının nedeni, bütün bunların başka bir gezegende oluyor olmasıydı, böyle Çin yemeği ısmarlıyormuş gibi yapmalarının. Aslında olan bu değildi.

"Çifte kavrulmuş domuz eti olur mu? Les için çifte kavrulmuş domuz eti. Tamam. Şimdi yapman gereken tek şey dikkatini toplamak Les ve Chet sana çay koyacak. Tamam mı? Tamam."

"Lanet olası garsonu uzak tutun sadece." Çünkü göz ucuyla bir hareket görmüştü.

"Bayım, bayım" diye seslendi Louie garsona. "Bayım, siz orada kalın, biz gelip siparişimizi size söyleriz. Eğer sakıncası yoksa. Biz gelip siparişleri söyleriz, siz buraya gelmeyin." Ama garson anlamamış gibi görünüyordu ve yine onlara doğru gelmeye başlayınca, Louie beceriksizce ama hızla sakat bacaklarının üzerinde doğruldu. "*Bayım! Biz* gelip siparişleri söyleriz. *Biz. Gelip*. Tamam mı? Tamam" dedi Louie, tekrar oturarak. "İyi" dedi, "iyi" üç metre kadar uzakta put gibi duran garsona başını sallayarak. "İşte böyle, bayım. Bu mükemmel."

Armoni Sarayı, duvar diplerine yapay bitkiler serpiştirilmiş ve uzun yemek salonu boyunca sıralar halinde belki elli masa dizilmiş, karanlık bir yerdi. Masaların sadece birkaç tanesi doluydu ve bunların hepsi de oldukça uzaktaydı, öyle ki diğer müşterilerin hiçbiri, beş adamın yemek yemekte olduğu uçtaki kısa süreli karışıklığı fark etmiş gibi görünmüyordu. Tedbir olarak, Louie içeriye girerken daima Henry'nin onun grubunu herkesten ayrı bir yere yerleştirmesini sağlardı. O ve Henry bunları daha önce de yaşamışlardı.

"Tamam, Les, her şeyi kontrol altına aldık. Şimdi menüyü bırakabilirsin. Les, menüyü bırak. Önce sağ elinden. Şimdi sol elinden. İşte. Chet senin için katlayacak onu."

İki iri adam, Chet ve Bobcat, Les'in iki yanına oturtulmuştu. Louie onları akşamın askerî polisleri olarak görevlendirmişti ve Les yanlış bir hareket yapacak olursa ne yapacaklarını biliyorlardı. Swift yuvarlak masanın öteki tarafında, Les'in tam karşısında olan Louie'nin yanında oturuyordu ve şimdi, oğluna bisiklete binmesini öğreten bir babanın kullanabileceği yardımcı ses tonuyla, Les'e şunları söyledi: "Buraya ilk gelişimi hatırlıyorum. Asla sonuna kadar dayana-

mayacağımı sanmıştım. Sen bayağı iyi gidiyorsun. İlk seferimde, menüyü bile okuyamıyordum. O harfler, hepsi üstüme üstüme geliyordu. Pencereyi kırıp atlayacağımı sandım. İki adamın beni dışarı çıkarmaları gerekti çünkü yerimde duramıyordum. Sen iyi iş çıkarıyorsun, Les." Eğer Les şimdi ellerinin ne kadar çok titrediğinden başka bir şeyi fark edebiliyor olsaydı, daha önce Swift'i asabî hareketler yapmazken hiç görmemiş olduğunun farkına varırdı. Asabî hareketler yapmaz ve şikâyet etmezken. Louie onu bu yüzden getirmişti; çünkü birisinin Çin yemeğini tamamlamasına yardım etmek, Swift'in dünyada en iyi yaptığı şey gibiydi. Swift burada, Armoni Sarayı'nda, başka hiçbir yerde olmadığı bir biçimde, bir süreliğine neyin ne olduğunu hatırlar gibi oluyordu. Burada insan onun, yaşamını elleri ve dizleri üzerinde sürünerek geçiren birisi olduğunu hissetmiyordu bile. Burada, bu küskün, hastalıklı insan kalıntısında, bir zamanlar cesaret olan şeyin ufak, pejmürde bir parçası açığa çıkıyordu. "İyi iş çıkarıyorsun, Les. İyi gidiyorsun. Sadece biraz çay içmen gerek" diye önerdi Swift. "Chet biraz çay koysun."

"Nefes al" dedi Louie. "İşte böyle. Nefes al, Les. Çorbadan sonra dayanamazsan, gideriz. Ama ilk tabağın sonuna kadar dayanmalısın. Eğer çifte kavrulmuş domuz etinin sonuna kadar dayanamazsan, sorun değil. Ama çorbanın sonuna kadar dayanmalısın. Eğer çıkman gerekirse diye, bir şifre sözcük yapalım. Çaren kalmayınca bana verebileceğin bir şifre sözcük. Şifre sözcük olarak 'çay yaprağı' nasıl olur? Tek söylemen gereken bu ve buradan çıkıp gideriz. Çay yaprağı. Eğer ihtiyacın olursa, işte orada. Ama *yalnız* ihtiyacın olursa."

Garson, içinde beş çorba kâsesi bulunan tepsiyi tutmuş, kısa bir mesafe ötede duruyordu. Chet ve Bobcat hemen fırladılar ve çorbayı alıp masaya getirdiler.

Şimdi Les sadece "çay yaprağı" demek ve defolup gitmek istiyor. Peki, neden bunu yapmıyor? Buradan çıkmalıyım. Buradan çıkmalıyım.

Kendi kendine "buradan çıkmalıyım" diye tekrarlayarak kendini bir trans haline sokabiliyor ve hiç iştahı olmadığı halde, çorbasını içmeye başlayabiliyor. Et suyunun birazını yutabiliyor. "Buradan çıkmalıyım" ve bu, garsonu ve restoran sahibini bloke ediyor ama duvar kenarında-

ki bir masada bezelye ayıklayan ve ayıklanmış bezelyeleri bir tencereye atan iki kadını değil. On metre ötedeler ama Les, bu dört sarı benizlinin kulaklarının arkasına sıktığı ne marka olduğu belirsiz ucuz tuvalet kolonyasının kokusunu alabiliyor. Bu koku onun için taze toprak kokusu kadar keskin. Vietnam'daki bir ormanın siyah yoğunluğu içinde sessiz bir avcının yıkanmamış kokusunu fark etmesini sağlayan olağanüstü hayat kurtarıcı güçlerle, kadınların kokusunu alıyor ve kendini kaybetmeye başlıyor. Hiç kimse ona burada bunu yapan kadınlar olacağını söylemedi. Bunu ne zamana kadar yapacaklar? İki genç kadın. Sarı benizli. Neden orada oturmuş bunu yapıyorlar? "Buradan çıkmalıyım." Ama hareket edemiyor çünkü dikkatini kadınlardan alamıyor.

"Neden o kadınlar bunu yapıyor?" diye soruyor Les Louie'ye. "Neden bunu yapmayı kesmiyorlar? Bunu yapıp durmak zorundalar mı? Bütün gece bunu yapıp duracaklar mı? Arka arkaya bunu yapıp duracaklar mı? Bir sebebi var mı? Birisi bana sebebini söyleyebilir mi? Onları durdurun."

"Sakin ol" diyor Louie.

"Sakinim. Sadece bilmek istiyorum; bunu yapıp duracaklar mı? Birisi onları durdurabilir mi? Bir *yolunu* bulabilecek hiç kimse yok mu?" Şimdi sesi yükseliyor ve bunu durdurmak, o kadınları durdurmak kadar zor.

"Les, bir restorandayız. Bir restoranda, fasulye hazırlarlar."

"Bezelye" diyor Les. "*Onlar bezelye!*"

"Les, çorban geldi ve bir sonraki yemeğin geliyor. Bir sonraki yemek: şu anda bütün dünya bu. Her şey bu. O kadar. Bundan sonra yapman gereken tek şey biraz çifte kavrulmuş domuz eti yemek. O kadar."

"Yeteri kadar çorba içtim."

"Öyle mi?" diyor Bobcat. "Kalanı içmeyecek misin? Onunla işin bitti mi?"

Gelecek olan felaketle her yandan kuşatılmışken bu azap ne zamana kadar *yemek* yemeye dönüştürülebilir? Les, kısık bir sesle "Al onu" demeyi başarıyor.

İşte o zaman garson hamlesini yapıyor, sözde boş tabakları almak için.

"Hayır!" diye kükrüyor Les ve Louie yine ayakta ve şimdi, sirkteki bir aslan terbiyecisi gibi görünerek ve Les, gergin bir halde garsonun aldırmasını beklerken bastonuyla garsona geri gitmesini işaret ediyor.

"Sen orada kal" diyor Louie garsona. "*Orada* kal. Biz boş tabakları ana getiririz. Sen bize gelme."

Bezelyeleri ayıklayan kadınlar durmuşlar, hem de Les'in kalkıp yanlarına giderek nasıl duracaklarını onlara göstermesine gerek kalmadan.

Şimdi Henry de işin içinde, bu belli. Bu leylek bacaklı, zayıf, gülümseyen Henry, onların sularını dolduran ve kot pantolon, cırlak renkli gömlek ve koşu ayakkabıları giymiş, restoranın sahibi bu genç adam, kapıdan dik dik Les'e bakıyor. Gülümsüyor ama dik dik bakıyor. O adam bir tehdit. Çıkışı kapatıyor. Henry'nin gitmesi gerekiyor.

"Her şey yolunda" diye sesleniyor Louie, Henry'ye. "Çok iyi yemekler. Harika yemekler. Bunun için geliyoruz." Sonra garsona, "Salece beni izle" diyor ve sonra bastonunu indiriyor ve tekrar oturuyor. Chet ve Bobcat boş tabakları topluyorlar ve gidip garsonun tepsisine yığıyorlar.

"Başka?" diye soruyor Louie. "Başka birisinin, ilk seferi hakkında bir hikâyesi var mı?"

"I-ıh" diyor Chet; bu arada Bobcat kendine Les'in kalan çorbasını zevkle silip süpürme görevini veriyor.

Bu kez, garson siparişlerinin geri kalanını taşıyarak mutfaktan çıkar çıkmaz, Chet ve Bobcat hemen kalkıp, o unutup yine masaya yaklaşmaya başlamadan, aptal lanet olası sarı benizliye gidiyorlar.

Şimdiyse ortadalar. Yemekler. Adı yemek olan azap. Karides dana lo mein. Moo goo gai pan. Biberli dana. Çifte kavrulmuş domuz eti. Kaburga. Pilav. Pilavın azabı. Buharın azabı. Kokuların azabı. Ortadaki her şey, sözde onu ölümden kurtaracak. Delikanlı Les'le bağlantı kurmasını sağlayacak. Hep yinelenen düş işte bu: çiftlikteki bozulmamış delikanlı.

"İyi görünüyor!"

"Tadı daha da iyi!"

"Chet'in tabağına biraz koymasını mı istersin yoksa kendin mi almak istiyorsun, Les?"

"Aç değilim."

"Sorun değil" diyor Louie, Chet Les'in tabağına onun için bir şeyler doldurmaya başlarken. "Aç olmak zorunda değilsin. Olay bu değil."

"Bu iş artık bitiyor mu?" diyor Les. "Buradan çıkmalıyım. Şaka etmiyorum, arkadaşlar. Sahiden buradan çıkmalıyım. Bu kadarı yetti. Dayanamayacağım. Kontrolümü kaybedeceğimi hissediyorum. Bu kadarı bana yetti. Gidebileceğimi söylediniz. Dışarı çıkmalıyım."

"Şifre sözcüğü duymuyorum, Les" diyor Louie, "bu yüzden devam edeceğiz."

Şimdi titremeler çok kötü bastırmış. Pilavla başa çıkamıyor. Çataldan düşüyorlar, öyle kötü titriyor.

Yüce Tanrım, işte bir garson su getiriyor. Masanın etrafından dolanıp ansızın Les'e arkadan yaklaşan lanet olası bir garson daha. Birdenbire, Les'in "Yaaah!" diye bağırarak garsonun boğazına sarılmasına ve su sürahisinin onun ayaklarının önünde patlamasına ramak kalıyor.

"Durun!" diye haykırıyor Louie. "Geri çekilin!"

Bezelye ayıklayan kadınlar çığlık atmaya başlıyor.

"Suya ihtiyacı yok onun!" Louie bağırırken, bastonunu başının üzerine kaldırmış, ayakta durur ve bağırırken kadınlara, çatlak olan oymuş gibi görünüyor. Ama eğer Louie'nin çatlak olduğunu düşünüyorlarsa, çatlağın ne demek olduğunu bilmiyorlar. Hiçbir fikirleri yok.

Öteki masalarda bazı insanlar ayağa kalkmış; Henry onlara koşuyor ve hepsi oturuncaya kadar onlarla alçak sesle konuşuyor. Bunların Vietnam gazileri olduklarını, geldikleri zaman onları hoş karşılamayı ve bir iki saat onların sorunlarına katlanmayı bir vatanseverlik görevi olarak gördüğünü açıklıyor.

Bundan sonra restoranda mutlak bir sessizlik oluyor. Les isteksizce yemeğiyle oynuyor ve diğerleri her şeyi yiyip bitiriyorlar, masada yiyecek olarak yalnızca, hâlâ Les'in tabağında duranlar kalıncaya kadar.

"Onunla işin bitti mi?" diye soruyor Bobcat. "Onu yemeyecek misin?"

Bu kez "al onu" demeyi bile başaramıyor. O iki sözcüğü bir söylerse, restoranın döşemesi altına gömülmüş olan herkes, intikam almak için yerden yükselir. *Tek* bir sözcük söylerse ilk seferinde orada olup neye benzediğini görmediyseniz, merak etmeyin, şimdi görürsünüz.

İşte şans kurabiyeleri geliyor. Genellikle buna bayılırlar. Falları okurlar, gülerler, çayı içerler; buna kim bayılmaz? Ama Les "Çay yaprağı!" diye bağırıyor ve fırlayıp gidiyor ve Louie Swift'e, "Onunla beraber dışarı çık. Yakala onu, Swifti. Ona göz kulak ol. Gözünü ayırma ondan. Biz hesabı ödeyeceğiz" diyor.

Eve dönüş yolunda sessizlik var. Bobcat sessiz çünkü karnı yemekle dolu; Chet sessiz çünkü karıştığı çok fazla sayıdaki kavga yüzünden tekrar tekrar cezalandırılma sonunda, kendisi kadar berbat olmuş bir adam için, arkadaşça görünmenin tek yolunun sessizlik olduğunu, uzun zaman önce öğrenmiş; Swift de hem sessiz, hem küskün ve canı sıkkın; çünkü kırpışan neon ışıkları arkalarında kalınca, Armoni Sarayı'nda kendisi hakkında hatırlar gibi olduğu şeyler de arkalarında kalıyor. Swift şimdi acısını körüklemekle meşgul.

Les sessiz çünkü uyuyor. Bu yolculuktan önceki aralıksız on günlük uykusuzluktan sonra, nihayet dalıp gitmiş.

Bütün diğerleri evlerine bırakıldıktan ve Les'le Louie kamyonette yalnız kaldıktan sonra, Louie onun uyandığını duyuyor ve şöyle söylüyor: "Les? Les? İyi iş çıkardın, Lester. Terlediğini gördüm. Eyvah eyvah, diye düşündüm, asla başaramayacak. Rengini görmeliydin. Gözlerime inanamadım. Garsonun işinin bittiğini düşündüm." Eve döndükten sonraki ilk gecelerini, ormandan geri geleli daha kırk sekiz saat olmuşken iyi yüreklilikle onu evine alan kayın biraderini öldürmeyeceğinden emin olmak için kendini kız kardeşinin garajındaki bir radyatöre kelepçeleyerek geçiren Louie, hiçbir şeytanî dürtünün bir daha asla içeriye sızamayacağı şekilde, uyanık olduğu saatler, bütün diğerlerinin ihtiyaçları etrafında düzenlenmiş olan Louie, bir düzine yıl boyunca ayık ve temiz kaldıktan sonra gülüyor. On İki Adım'ı uyguladıktan ve kaygı için Klonopin'ini, dep-

resyon için Zoloft'unu, sızlayan bilekleri, azap veren dizleri ve insafsızca ağrıyan kalçaları için Salsalate'ini, çoğu zaman midesini yakmaktan, gaz yapmaktan ve bağırsaklarını bozmaktan başka pek bir işe yaramayan iltihap giderici ilaçlarını imanla aldıktan sonra, başkalarıyla yeniden uygarca konuşabileceği ve huzur içinde olmasa da hayatının sonuna kadar acı veren bu bacaklar üzerinde verimsiz bir biçimde dolaşmak, kumdan bir temel üzerinde vakarla durmaya çalışmak zorunda olduğu için kendini o derece delice mağdur hissetmeyeceği kadar enkazı temizlemeyi başarmış Louie, kalender Louie gülüyor. "Onun *hiçbir* şansı olmadığını düşündüm. Ama dostum" diyor Louie, "yalnız çorbanın sonuna kadar dayanmadın, lanet olası şans kurabiyelerine kadar dayandın. Şans kurabiyelerine kadar dayanmak için benim kaç kere gitmem gerekti, biliyor musun? Dört. Dört kere, Les. İlk seferinde doğruca banyoya gittim ve beni dışarı çıkarmaları on beş dakika sürdü. Karıma ne diyeceğim, biliyor musun? Ona diyeceğim ki: 'Les *iyi* iş çıkardı. Les *bayağı* iyi iş çıkardı.'"

Ama oraya bir daha gitme zamanı geldiğinde, Les reddetti. "Orada oturmuş olmam yetmez mi?" "Yemeni istiyorum" dedi Louie. "Yemeği yemeni istiyorum. O yolu yürümeni, o konuşmaları yapmanı, o yemeği yemeni istiyorum. Yeni bir hedefimiz var, Les." "Artık hedeflerinizi istemiyorum. Sonuna kadar dayandım. Hiç kimseyi öldürmedim. Bu yetmez mi?" Ama bir hafta sonra, tekrar Armoni Sarayı'na gittiler: Aynı oyuncular, aynı su dolu bardak, aynı menüler, hatta restoranda çalışan kadınların sürüp sürüştürülmüş Asyalı tenlerinin saldığı ve tatlı, galvanik bir biçimde Les'e doğru yayılan aynı ucuz tuvalet kolonyası kokusu, avının izini sürmesini sağlayan o ifşa edici koku. İkinci seferinde yiyor, üçüncü seferinde hem yiyor, hem sipariş veriyor. Gerçi garsonu hâlâ masaya yaklaştırmıyorlar ve dördüncü kez, garsonun onlara servis yapmasına izin veriyorlar ve Les çılgın gibi yiyor, neredeyse patlayıncaya kadar yiyor, bir senedir yiyecek yüzü görmemiş gibi yiyor.

Armoni Sarayı'nın önünde, herkesin keyfi yerinde. Chet bile sevinçli. Chet konuşuyor, Chet *bağırıyor*, "Semper fi!"*

* Semper fi: semper fidelis, Latince daima sadık, ABD Deniz Kuvvetleri'nin simge sözü, ç.n.

"Gelecek sefer" diyor Les, arabayla eve giderlerken ve mezardan çıkmış olduğu duygusu başını döndürürken, "gelecek sefer, Louie, fazla ileri gideceksin. Gelecek sefer, *zevk* almamı isteyeceksin!"

Ama gelecek sefer yapılacak şey, Duvar'la yüzleşmek. Gidip Kenny'nin adına bakması gerekiyor. Ama bunu yapamaz. Ordu Emeklileri İdaresi'ndeki kitapta bir kez Kenny'nin adını arayıp bulmak yetti ona. Ondan sonra, bir hafta hasta oldu. Düşünebildiği tek şey oydu. Zaten her zaman düşünebildiği tek şey o. Kenny orada, yanında ve kafası yerinde yok. Gece gündüz düşünüyor, Neden Kenny, neden Chip, neden Buddy, neden ben değil de onlar? Bazen onların şanslı olduğunu düşünüyor. Onlar için her şey bitmiş. Hayır, yolu yok, hiçbir şekilde Duvar'a gitmeyecek. O Duvar'a. Kesinlikle olmaz. Yapamaz. Yapmayacak. İşte o kadar.

"Benim için dans et."

Aşağı yukarı altı aydır beraberler ve böylece bir gece ona, "Haydi, benim için dans et" diyor ve yatak odasında bir CD'yi çalıyor, trompette Roy Eldridge'le, "Sevdiğim Adam"ın Artie Shaw düzenlemesini. Benim için dans et, diyor, ona sıkıca sarılmış kollarını gevşeterek ve yatağın ayakucundaki yere doğru işaret ederek. Ve böylece Faunia, dehşete kapılmadan, o kokuyu koklamakta olduğu yerden kalkıyor, giysileri çıkarılmış Coleman kokusunu, güneşten kavrulmuş o ten kokusunu. Derine gömülmüş olarak yattığı yerden, yüzü onun çıplak belinin yan tarafına yaslanmış, dişleri ve dili onun menisiyle kaplanmış, eli onun göbeğinin altında, o kıvırcık tüylerin kırışık, yağlı düğümü üzerine yayılmış olarak yattığı yerden kalkıyor ve Coleman onu bir kartal gibi gözlerken, yeşil gözleri uzun kirpiklerinin koyu renkli çerçevesi arasından kararlı bir biçimde bakarken, hiç de bayılmak üzere olan tükenmiş yaşlı bir adam gibi değil ama bir pencere camına yapışmış birisi gibi bakarken, dans ediyor. Cilveyle değil, 1948'de Steena'nın yaptığı gibi değil, tatlı bir kız olduğu için değil, ona zevk vermenin zevki için dans eden tatlı bir genç kız olduğu için, ne yaptığını pek bilmeyen ve kendi kendine, "Ona bunu verebilirim, bunu istiyor ve ben bunu yapabilirim, o halde işte yapıyorum" diyen tatlı bir genç kız olduğu için değil. Hayır, çiçek haline gelen tomurcuk ya da kısrak haline gelen tayın saf ve masum manza-

rası değil tam olarak bu. Faunia bunu yapabiliyor, pekâlâ ama yeni tomurcuklanmaya başlamış bir olgunlukla yapmıyor, kendini ve onu ve ölü ya da diri herkesi gençliğe özgü, buğulu bir biçimde idealize ederek yapmıyor. Coleman, "Haydi, benim için dans et" diyor ve o, rahat gülüşüyle, "Neden olmasın? Bu bakımdan cömertimdir" diyor ve cildini sanki buruşuk bir elbiseymiş gibi düzelterek, her şeyin yerli yerinde, gerektiği gibi gergin, kemikli ya da yuvarlak olmasına dikkat ederek hareket etmeye başlıyor. Parmaklarını boynundan yukarı ve sıcak kulaklarının üzerinden yavaşça yanaklarına ve dudaklarına doğru gezdirirken kendisinden bir esinti, çağrışımlar yapan bitkisel bir koku, aşinalıkla parmaklarından yayılıyor ve Faunia hafifçe kırlaşmış, nemli ve dağınık sarı saçlarıyla sanki yosunmuşlar gibi oynuyor; yosun olduklarını, her zaman da yosun olmuş olduklarını, tuza doygun, damlayan koca bir yosun demeti olduklarını hayal ediyor; hem ne kaybeder ki zaten? Ne çıkar ki? Dal içeriye. Yağdır ona. Eğer istediği buysa, adamı alıp kaçır, kıskıvrak yakala. Bu ilk olmaz ki.

Olmaya başladığında farkına varıyor: o şey, o bağlantı. Hareket ediyor, yatağın ayakucunda şimdi onun sahnesi olan yerde hareket ediyor, geçen saatlerden çekici bir biçimde dağınık ve biraz da yağlı, önceki performanstan kirlenmiş ve ıslanmış, sarışın, çiftlikte güneşten yanmamış yerleri beyaz tenli, yarım düzine yerinde yara izleri. Diz kapağı ahırda kaydığı zamandan çocuklarınki gibi sıyrılmış, otlak çitlerinden her iki kolunda ve bacağında yarı iyileşmiş çok ince iplik gibi kesikler, elleri sertleşmiş, kızarmış, çiti çevirirken batan elyaf kıymıklarından, her hafta o kazıkları çıkarmaktan ve yerine sokmaktan yara olmuş, tam boğazıyla gövdesinin birleştiği yerde, ya süt sağma salonundan ya da Coleman'dan kaynaklanan, yaprak biçimli, kırmızı renkli bir çürük, adalesiz budunun girintisinde mavisiyah bir başka çürük, ısırılmış ve sokulmuş olduğu yerlerde benekler. Coleman'ın bir saç teli, saçından bir virgül, grimsi zarif bir ben gibi yanağına yapışmış, ağzı ancak dişlerinin kavsini gösterecek kadar açılmış ve bir yere varmak için hiç acelesi yok çünkü eğlenceli olan oraya gidiş. Hareket ediyor ve şimdi Coleman onu görüyor, bu uzun bedenin ritmik bir biçimde hareket ettiğini, göründüğünden çok daha kuvvetli ve şaşırtıcı derecede iri göğüslü olan bu ince bedenin

daldığını, daldığını, daldığını, bacaklarının uzun, düz sapları üzerinde, ağzına kadar onun sıvısıyla dolu bir kepçe gibi ona doğru eğildiğini görüyor. Coleman karşı koymaksızın yatak çarşaflarının kırışıkları üzerine uzanmış, kıvrımlı bir yastık karmaşasını başını desteklemek için bir araya toplamış, başı onun kalçalarının genişliğiyle, göbeğiyle, oynayan göbeğiyle aynı seviyede duruyor ve onu görüyor, her zerresini; onu görüyor ve Faunia onun kendisini gördüğünü biliyor. Aralarında bir bağ var. Faunia onun, bir şeye sahip çıkmasını istediğini biliyor. Benim burada durmamı ve hareket etmemi istiyor, diye düşünüyor ve benim olana sahip çıkmamı. Peki, nedir bu? O. O. Bana kendisini sunuyor. Tamam, yüksek voltajlı bir şey bu ama haydi bakalım. Böylece, o incelikli aşağı doğru bakışıyla ona bakarak hareket ediyor, hareket ediyor ve resmî güç transferi başlıyor. İşte bu Faunia'ya çok iyi geliyor, o müzikle böyle hareket etmek ve gücün karşıya geçmesi, en küçük emriyle, bir garsonu çağırır gibi hafif bir parmak hareketiyle, onun o yataktan sürünerek çıkıp ayaklarını yalayacağını bilmek. Dans etmeye yeni başladı ve daha şimdiden onu bir meyve gibi soyup yiyebilir. Her şey dövülmek ve hademe olmaktan ibaret değil ve ben üniversitede ve postanede başka insanların pisliğini temizliyorum ve bu, diğer bütün insanların pisliğini temizlemek, insana korkunç bir dayanıklılık veriyor. Doğrusunu isterseniz, berbat bir şey bu ve bana daha iyi işler olmadığını söylemeyin ama ben bu işteyim, bunu yapıyorum, üç iş yapıyorum çünkü bu arabanın ancak altı günü kaldı, işleyen ucuz bir araba almalıyım, bu yüzden üç iş yapıyorum. Bu ilk sefer değil ve bu arada, mandırada lanet olası çok iş var, size harika gibi geliyor, evet size harika görünüyor, Faunia ve inekler. Ama öteki şeylerin üstüne gelince lanet olası belimi büküyor. Fakat şimdi bir erkekle bir odada çıplağım, kamışıyla ve o Deniz Kuvvetleri dövmesiyle orada yattığını görüyorum ve her şey sakin. O sakin, benim dans ettiğimi görmekten heyecanlanırken bile o kadar sakin ki. Kısa bir zaman önce onun da canına okumuşlar. Karısını kaybetmiş, işini kaybetmiş, ırkçı bir profesör olarak alenen küçük düşürülmüş; peki, ırkçı bir profesör nedir? Birdenbire öyle olmazsın ki. Olay şu ki; açığa çıkarılmışsındır, yani bütün hayatın öyle olmuştur. Sadece bir kere bir şeyi yanlış yapmış değilsindir. Eğer ırkçıysan,

her zaman ırkçı olmuşsundur. Birdenbire, bütün hayatın boyunca ırkçı olmuş oluyorsun. Namus lekesi bu işte ve bu doğru bile değil ama yine de o şimdi sakin. Onun için bunu yapabiliyorum. Onu böyle sakin yapabiliyorum, o beni böyle sakin yapabiliyor. Tek yapmam gereken sadece hareket etmeye devam etmek. Benim için dans et diyor ve ben, neden olmasın, diye düşünüyorum? Neden olmasın? Yalnız bu, ona ayak uydurup onunla birlikte sanki bu başka bir şeymiş gibi davranacağımı sanmasına yol açacak. Dünya bizimmiş gibi davranacak ve ben buna izin vereceğim ve sonra ben de öyle davranacağım. Yine de, neden olmasın? Dans edebilirim ama onun da hatırlaması gerekiyor. Bu sadece neyse o, opal yüzükten başka hiçbir şey giymiyor olsam da, üstümde bana verdiği yüzükten başka hiçbir şey olmasa da. Işıklar açıkken aşığının önünde çıplak durmak ve hareket etmek bu. Tamam, sen bir erkeksin ve hayatının baharında değilsin ve bir yaşamın var ve ben onun bir parçası değilim ama burada ne var, biliyorum. Bana bir erkek olarak geliyorsun. Böylece ben de sana geliyorum. Bu büyük bir şey. Ama sadece bu kadar. Işıklar açık olarak senin önünde çıplak dans ediyorum ve sen de çıplaksın ve bütün öteki şeylerin önemi yok. Bu şimdiye kadar yapmış olduğumuz en basit şey. Bundan fazla bir şey olduğunu düşünerek içine etme. Sen yapmazsan ben de yapmam. Bundan fazla bir şey olmasına gerek *yok*. Ne, biliyor musun? Seni görüyorum, Coleman.

Sonra yüksek sesle söylüyor bunu. "Biliyor musun? Seni görüyorum."

"Öyle mi?" diyor Coleman. "O halde cehennem şimdi başlıyor."

"Tanrı var mı, diye düşünüyor musun, eğer bilmek istiyorsan, tabii? Niye bu dünyada olduğunu bilmek istiyor musun? Bütün bunların ne demek olduğunu? İşte bu demek. Sen buradasın ve ben senin için bunu yapacağım demek. Başka bir yerde başka birisi olduğunu düşünmemek demek. Bir kadınsın ve kocanla yataktasın ve düzüşmek için düzüşmüyorsun, boşalmak için düzüşmüyorsun, kocanla yatakta olduğun için ve yapılacak doğru şey bu olduğu için düzüşüyorsun. Bir erkeksin ve karınla berabersin ve onu düzüyorsun ama postanenin hademesini düzüyor olmak istediğini düşünüyorsun. Tamam ne, biliyor musun? Hademeyle berabersin işte."

Coleman gülerek, yumuşak bir sesle, "Bu da Tanrı'nın varlığını kanıtlıyor" diyor.

"Eğer bu kanıtlamıyorsa, hiçbir şey kanıtlamaz."

"Dansa devam et" diyor Coleman.

"Öldüğün zaman, doğru insanla evlenmemişsen ne fark eder?" diye soruyor Faunia.

"Fark etmez. Hayattayken bile fark etmez. Dansa devam et."

"Nedir, Coleman? Fark eden nedir?"

"Bu" diyor Coleman.

"Aferin, oğlum" diye cevap veriyor Faunia. "İşte şimdi öğreniyorsun."

"Olay bu mu, bana öğretiyor musun?"

"Birisinin bunu yapma zamanı geldi. Evet, sana öğretiyorum. Ama şimdi bana, bundan başka bir şeye yararmışım gibi bakma. Bundan fazla bir şeye yararmışım gibi. Bunu yapma. Benimle burada kal. Gitme. Buna tutun. Başka hiçbir şey düşünme. Benimle burada kal. Ne istersen yaparım. Kaç kere bir kadın sana sahiden bunu söyledi ve içinden gelerek söyledi? İstediğin her şeyi yaparım. Bunu kaybetme. Bunu başka bir yere götürme, Coleman. Sadece bunu yapmak için buradayız. Bunun yarınla ilgili olduğunu düşünme. Bütün kapıları kapat, öncekileri ve sonrakileri. Bütün sosyal düşünme şekilleri, kapat onları gitsin. Harika toplumun istediği şeyler mi? Sosyal olarak nasıl bir yerde olduğumuz mu? 'Şöyle yapmalıyım, böyle yapmalıyım' mı? Siktir et bütün bunları. Ne olmak zorunda olduğun, ne yapmak zorunda olduğun, bütün bunlar, her şeyi öldürüyor sadece. Dansa devam edebilirim, eğer mesele buysa. Bu gizli küçük an, eğer bütün mesele buysa. Bu dilimi alabilirsin. Zamanın bu dilimini. Bundan fazla bir şey değil bu ve umarım bunu biliyorsundur."

"Dansa devam et."

"Önemli olan şeyler, işte bunlar" diyor Faunia. "Eğer bunu düşünmekten vazgeçseydim..."

"Neyi? Neyi düşünmekten?"

"Baştan beri küçük bir fahişeydim ben."

"Öyle miydin?"

"O hep kendine suçun onda olmadığını, bende olduğunu söylerdi."

"Üvey baba."

"Evet. Kendine öyle söylerdi. Belki haklıydı da. Ama sekiz ve dokuz ve on yaşındayken seçeneğim yoktu. Yanlış olan işin gaddarlığıydı."

"On yaşındayken nasıl oluyordu?"

"Bütün evi kaldırıp sırtımda taşımamı istemek gibiydi."

"Gece kapı açıldığı ve o, odana girdiği zaman nasıl oluyordu?"

"Savaş zamanında yaşayan bir çocukmuşsun gibi. Gazetede şehirleri bombalanan çocukların resimlerini gördün mü hiç? İşte onun gibi. Bir bomba kadar büyük bir şey. Ama kaç kere havaya uçurulmuş olursam olayım, hâlâ ayaktaydım. Düşüşüm bu oldu işte; hâlâ ayakta kalışım. Sonra on iki, on üç yaşına geldim ve göğüslerim çıkmaya başladı. Kanamaya başladım. Birdenbire organımı çevreleyen bir vücuttan ibaret olmuştum... Ama danstan ayrılma. Bütün kapılar kapalı, öncekiler ve sonrakiler, Coleman. Seni görüyorum, Coleman. Kapıları kapatmıyorsun. Hâlâ aşk fantezilerin var. Ne, biliyor musun? Aslında bana senden daha yaşlı bir adam lâzım. Bütün o aşk zırvaları, içinden tamamen kapı dışarı edilmiş bir adam. Sen benim için çok gençsin, Coleman. Haline bak. Piyano öğretmenine âşık olan küçük bir çocuksun sen. Bana âşık oluyorsun, Coleman ve benim gibiler için fazlasıyla gençsin. Bana çok daha yaşlı bir adam lâzım. Bana en az yüz yaşında bir adam lâzım, sanırım. Beni tanıştırabileceğin, tekerlekli sandalyede bir arkadaşın var mı? Tekerlekli sandalyeler iyidir; hem dans edip hem itebilirim. Belki bir ağabeyin vardır. Haline bak, Coleman. O okul çocuğu gözleriyle bana bakışına. Lütfen, lütfen, yaşlı arkadaşını ara. Ben dansa devam ederim, sen ona telefon et, yeter. Onunla konuşmak istiyorum."

Bunu söylerken de onu kendisine âşık etmekte olan şeyin bu ve dans edişi olduğunu biliyor. O kadar da kolay ki. Birçok erkeği kendime çektim, birçok kamışı; kamışlar beni buluyor ve bana geliyor, kamışı olan herhangi bir erkek değil, anlamayanlar değil, ki bunlar erkeklerin hemen hemen yüzde doksanı, gerçek erkekliğe sahip erkekler, genç delikanlılar, Smoky gibi gerçekten anlayanlar. Sahip olmadığın şeyler için kendini harap edebilirsin ama ben buna sahi-

bim, tamamen giyinikken bile. Bazı adamlar bunu anlıyor, ne olduğunu anlıyor, beni bunun için buluyorlar ve bana bunun için geliyorlar; ama bu, bu, bu tereyağından kıl çekmek gibi. Tabii ki hatırlıyor. Nasıl hatırlamasın? Bir kez tadını alınca, hatırlarsın. Vay, vay. İki yüz altmış oral işten ve dört yüz normal ve yüz altı arkadan düzüşmeden sonra, flört başlıyor. Ama işler böyle yürüyor işte. Dünyada herhangi bir insan düzüşmeden önce sevmiş mi hiç? Ben düzüştükten *sonra* sevdim mi hiç? Yoksa bu o mu, benim siftahım mı?

"Nasıl hissettiğimi bilmek ister misin?" diye soruyor ona.

"Evet."

"Öyle *iyi* hissediyorum ki."

"O halde" diye soruyor Coleman, "kim bundan canlı kurtulabilir?"

"Orada sana katılıyorum, bayım. Haklısın, Coleman. Felakete yol açacak bu. Yetmiş bir yaşında bunu mu yapıyorsun? Yetmiş bir yaşında seni yolundan mı döndürdü bu? I-ıh. O ham şeye dönsek iyi olur."

"Dansa devam et" diyor Coleman; yatağın yanındaki Sony'nin bir düğmesine basıyor ve "Sevdiğim Adam" kaydı yeniden başlıyor.

"Hayır. Hayır. Düşünmem gereken bir hademelik kariyerim var."

"Durma."

"Durma." diye tekrarlıyor Faunia. "Bu sözü daha önce de bir yerlerde duydum." Aslında, "ma" eki olmaksızın "dur" sözcüğünü pek duymamış. Ne erkeklerden, hatta ne de kendisinden. " 'Durma'nın, sözcüğün yalın hali olduğunu düşünmüşümdür hep" diyor.

"Öyle zaten. Dansa devam et."

"Öyleyse bunu kaybetme" diyor Faunia. "Bir odada bir erkek ve bir kadın. Çıplak. İhtiyacımız olan her şeye sahibiz. Aşka ihtiyacımız yok. Kendini küçültme; kendini duygusal bir budala olarak sergileme. Bunu yapmak için ölüyorsun ama yapma. Bunu kaybetmeyelim. Hayal et, Coleman, bunu sürdürmeyi hayal et."

Böyle dans ettiğimi hiç görmedi; böyle konuştuğumu hiç duymadı. Böyle konuşmayalı o kadar uzun zaman oldu ki, nasıl yapılacağını unutmuş olacağımı sanırdım. O kadar uzun süre saklandım ki. Böyle konuştuğumu *hiç kimse* duymadı. Bazen ormanda atmacalar ve kargalar ama bunun dışında hiç kimse. Genellikle erkekleri bu şekilde eğlendirmem. Şimdiye kadar hiç böyle pervasız olmadım. Hayal et.

"Hayal et" diyor, "her gün gelip bunu bulmayı. Her şeye sahip olmak istemeyen kadını. *Hiçbir şeye* sahip olmak istemeyen kadını."

Ama bir şeye sahip olmayı hiç bu kadar çok istememişti.

"Çoğu kadın her şeye sahip olmak ister" diyor. "Senin mektuplarına sahip olmak isterler. Geleceğine sahip olmak isterler. Fantezilerine sahip olmak isterler. 'Benden başkasını düzmeyi istemeye nasıl cüret edersin. Fantezin *ben* olmalıyım. Evde *ben* varken neden porno seyrediyorsun?' Kim olduğuna sahip olmak isterler, Coleman. Ama zevk o insana sahip olmak değildir. Zevk budur. Odada seninle birlikte bir mücadeleci daha olmasıdır. Ah, seni görüyorum, Coleman. Bütün hayatım boyunca seni başkasına verip yine de sana sahip olabilirim. Sadece dans ederek. Doğru değil mi? Yanılıyor muyum? Bundan hoşlanıyor musun, Coleman?"

"Ne şans" diyor Coleman, ısrarla seyrederek. "Ne inanılmaz bir şans. Hayat bana bunu borçluydu."

"Sahi mi?"

"Senin gibisi yok. Truvalı Helen."

"Hiçbir Yerli Helen. Hiçbir Şeyli Helen."

"Dansa devam et."

"Seni görüyorum, Coleman. Gerçekten görüyorum. Ne gördüğümü bilmek ister misin?"

"Elbette."

"Yaşlı bir adam görüp görmediğimi bilmek istiyorsun, değil mi? Yaşlı bir adam göreceğimden ve kaçacağımdan korkuyorsun. Genç bir adamdan ne kadar farklı olduğunu görürsem, gevşek ve gitmiş olan şeyleri görürsem, beni kaybedeceğinden korkuyorsun. Fazla yaşlı olduğun için. Ama ne görüyorum, biliyor musun?"

"Ne?"

"Bir çocuk görüyorum. Çocuk gibi âşık olduğunu görüyorum. Ama olmamalısın. Olmamalısın. Başka ne gördüğümü biliyor musun?"

"Evet."

"Evet, şimdi görüyorum... yaşlı bir adam görüyorum sahiden. Ölmekte olan yaşlı bir adam görüyorum."

"Anlat bana."

"Her şeyi kaybetmişsin."

"Bunu mu görüyorsun?"

"Evet. Benim dans edişimden başka her şeyi. Ne gördüğümü bilmek istiyor musun?"

"Ne?"

"Sana dağıtılan o eli hak etmedin, Coleman. Bunu görüyorum. Çok öfkeli olduğunu görüyorum ve bu şekilde sona erecek. Öfkeli, yaşlı bir adam olarak. Böyle olmamalıydı. Bunu görüyorum: öfkeni. Kızgınlığını ve utancını görüyorum. Yaşlı bir adam olarak zamanın ne olduğunu anladığını görüyorum. Sonuna yaklaşıncaya kadar bunu anlamazsın. Ama şimdi anlıyorsun, korkutucu bir şey bu. Çünkü bir daha yapamazsın. Yeniden yirmi yaşında olamazsın. Bu geri gelmeyecek. İşte böyle bitti. Ölmekten bile daha kötü olanı, ölmüş olmaktan bile daha kötü olanı, sana bunu yapan lanet olası alçaklar. Senden her şeyi almışlar. Sende bunu görüyorum, Coleman. Görüyorum çünkü bu bildiğim bir şey. Göz açıp kapayıncaya kadar her şeyi değiştiren o lanet olası alçaklar. Hayatını almışlar ve çöpe atmışlar. *Senin* hayatını almışlar ve onu çöpe atmaya *onlar* karar vermişler. Doğru dansçı kıza geldin. Neyin çöp olduğuna onlar karar veriyor ve *senin* çöp olduğuna karar vermişler. Saçmalık olduğunu herkesin bildiği bir mesele yüzünden bir adamı utandırmışlar, küçük düşürmüşler, mahvetmişler. Onlar için bir önemi olmayan, kesinlikle hiçbir önemi olmayan boktan küçük bir sözcük yüzünden. Bu, insanı öfkeden deliye döndürecek bir şey."

"Dikkat ettiğini bilmiyordum."

Faunia o rahat gülüşüyle gülüyor ve dans ediyor. İdealizm olmaksızın, idealize etme ve tatlı genç kızların tüm o ütopyacılığı olmaksızın ve gerçekliğin ne olduğunu tam olarak bilmesine, hayatının geri dönüşü olmayan anlamsızlığına rağmen, bütün o karmaşaya ve kayıtsızlığa rağmen dans ediyor! Bir erkekle hiç konuşmamış olduğu gibi konuşuyor. Onun gibi düzüşen kadınların böyle konuşması beklenmez. En azından onun gibi kadınlarla düzüşmeyen erkekler böyle düşünmeyi tercih ediyor. Onun gibi düzüşmeyen *kadınlar* da böyle düşünmeyi tercih ediyor. Herkes böyle düşünmeyi tercih ediyor, aptal Faunia. Peki, bırak düşünsünler. Zevk duyarım. "Evet, aptal Faunia

dikkat ediyordu" diyor. "Aptal Faunia hayatını nasıl sürdürüyor sanıyorsun? Aptal Faunia olmak... bu benim başarım, Coleman, bu benim en akıllı halim. Aslına bakarsan, Coleman, ben de *senin* dans edişini seyrediyordum. Bunu nerden mi biliyorum? Çünkü *benimle* berabersin. Neden benimle beraber olasın, eğer o kadar lanet olası öfkeli olmasan? Ben neden seninle beraber olayım, eğer *ben* o kadar lanet olası öfkeli olmasam? Harika düzüşmeyi bu yaratıyor, Coleman. Her şeyi eşitleyen öfke. O yüzden bunu kaybetme."

"Dansa devam et."

"Düşene kadar mı?"

"Düşene kadar" diyor Coleman ona. "Son nefesine kadar."

"Nasıl istersen."

"Seni nereden buldum, Voluptas?" diyor Coleman. "Seni *nasıl* buldum? Kimsin sen?" diye soruyor, "Sevdiğim Adam"ı başlatan düğmeye bir daha basarken.

"Sen ne istersen ben oyum."

Coleman ona pazar gazetesinden, Başkan ve Monica Lewinsky hakkında bir şey okumaktan başka bir şey yapmıyordu ki Faunia ayağa kalkıp, "Şu lanet derslerden uzak duramaz mısın? Dersler yetti artık! Öğrenemiyorum! Öğrenmiyorum! Öğrenmek *istemiyorum!* Bana lanet olası ders vermeyi bırak, işe yaramaz bu!" diye bağırdı. Kahvaltının ortasında, koşup gitti.

Kabahat orada kalmaktı. Eve gitmedi; şimdiyse ondan nefret ediyor. En çok neden mi nefret ediyor? Onun, çektiği acıların gerçekten büyük bir mesele olduğunu düşünüyor olmasından. Gerçekten, Athena Üniversitesi'nde herkesin ne düşündüğünün, herkesin onun hakkında ne söylediğinin hayatını mahvettiğini düşünüyor olmasından. Bir sürü pisliğin onu sevmemesi; büyük bir mesele değil bu. Coleman için, başına gelen en korkunç şey bu, öyle mi? Ama büyük bir mesele değil bu. İki çocuğun boğularak ölmesi, işte bu büyük bir mesele. Üvey babanın parmaklarını onun organının içine sokması, bu büyük bir mesele. Emekli olmak üzereyken işini kaybetmek büyük bir mesele değil. Onun bu yanından nefret ediyor, acılarının ayrıcalıklılığından. Hiçbir şansı olmadığını düşünüyor, öyle mi? Yeryüzünde gerçek acılar var ve o, *kendisinin* bir şansı olmadığını dü-

şünüyor, öyle mi? Ne zaman şansın olmaz, biliyor musun? Sabah süt sağdıktan sonra, adam demir boruyu alıp senin kafana vurduğu zaman. Darbenin geldiğini bile görmüyorum ve *onun* hiç şansı olmamış! Hayat *ona* bir şey borçluymuş!

Kısacası, kahvaltıda ona ders verilmesini istemiyor. Zavallı Monica, New York Kenti'nde iyi bir iş bulamaz mıymış? Ne, biliyor musun? Umurumda değil. Günü üniversitede geçirdikten sonra o lanet inekleri sağmaktan sırtımın ağrıyıp ağrımadığı, Monica'nın umurunda mı sence? Lanet çöp tenekesini kullanmaya zahmet etmedikleri için postanede, insanların pisliğini süpürmekten sırtımın ağrıyıp ağrımadığı? Bu Monica'nın umurunda mı sence? Beyaz Saray'a telefon edip duruyor ve telefonlarına karşılık verilmemesi çok berbat olmalı. Senin için her şey bitmiş, öyle mi? Bu da mı berbat bir şeymiş? Benim için hiç *başlamadı* ki. *Başlamadan* bitti. Demir boruyla yere yıkılmayı bir dene. Dün gece mi? Oluverdi işte. İyiydi. Harikaydı. Benim de buna ihtiyacım vardı. Ama benim hâlâ üç işim var. Hiçbir şeyi değiştirmedi. O yüzden bunu olurken yaşarsın çünkü bir şey değiştirmez. Annene, kocasının gece içeri geldiği zaman parmaklarını senin içine soktuğunu söyle, bir şeyi değiştirmez. Belki şimdi annen biliyor ve sana yardım edecek. Ama hiçbir şey bir şey değiştirmez. Dans ettiğimiz böyle bir gece geçirdik. Ama hiçbir şeyi değiştirmiyor. Bana Washington'daki bu şeyleri okuyor; neyi, neyi, neyi değiştirir ki bu? Bana Washington'daki kaçamakları, Bill Clinton'ın çükünün emilmesini okuyor. Arabam pes ettiği zaman ne işime yarayacak bu? Dünyadaki önemli şeylerin bunlar olduğunu mu düşünüyorsun sahiden? O kadar önemli değiller. *Hiç* önemli değiller. İki çocuğum vardı. Öldüler. Eğer bu sabah Monica'yla Bill için kendimi kötü hissedecek kadar enerjim yoksa, iki çocuğum yüzünden, tamam mı? Eğer kusurum buysa, varsın olsun. Artık içimde dünyanın bütün büyük dertleri için verecek bir şey kalmadı.

Kabahat orada kalmaktı. Kabahat o büyüye öylesine kapılmaktı. En vahşi fırtınada bile eve dönmüştü. Farley'nin arkasından takip etmesinden ve kendisini yoldan çıkarıp nehre düşürmesinden ölesiye korktuğu zaman bile, eve dönmüştü. Ama kaldı. Dans yüzünden kaldı ve sabah kızgın. Ona kızgın. Harika yeni bir gün, bakalım gazete ne

diyor. Dün geceden sonra gazetenin ne dediğini görmek istiyor, öyle mi? Belki konuşmamış olsalardı, sadece kahvaltı etmiş olsalar ve oradan ayrılmış olsaydı, kalmış olmasının sakıncası olmazdı. Ama derslere başlamak. Bu onun yapabileceği hemen hemen en kötü şeydi. *Ne* mi yapmış olmalıydı? Ona yiyecek bir şeyler getirmeli ve eve gitmesine izin vermeliydi. Ama dans, yapacağını yaptı. Kaldım. Aptal gibi kaldım. Gece çıkıp gitmek; benim gibi bir kız için daha önemli bir şey yoktur. Birçok şey hakkında çok emin değilim ama şunu biliyorum: Ertesi sabaha kadar kalmak, bunun bir *anlamı* vardır. Coleman-ile Faunia fantezisi. Dünyadaki en bayat fanteziye , "sonsuza kadar" fantezisine kapılmanın başlangıcı. Gidecek bir yerim var, öyle değil mi? Pek hoş bir yer değil ama bir yer. Git oraya! Geç saatlere kadar düzüş ama sonra *git*. Anma Günü'nde fırtına vardı, sanki bir savaş çıkmış gibi tepelerde yırtınan, gümbürdeyen, yaylım ateşi açan bir fırtına. Berkshire'a o sürpriz saldırı. Ama sabahın üçünde kalktım, giysilerimi üstüme geçirdim ve gittim. Şimşekler çakıyor, ağaçlar yarılıyor, dallar kırılıyor, başıma kurşun gibi dolu yağıyordu ve ben gittim. Bütün o rüzgâr beni kırbaçlarken, gittim. Dağ patlıyordu ve yine de gittim. Daha evle araba arasındayken ölebilirdim, bir yıldırımla tutuşabilir ve ölebilirdim ama kalmadım, *gittim*. Ama bütün gece yatakta onunla yatmak mı? Ay büyük, bütün yeryüzü sessiz, her yerde ay ve ay ışığı var ve ben kaldım. Öyle bir gecede kör bir adam bile eve gidiş yolunu bulabilirdi ama ben gitmedim ve uyumadım. Uyuyamadım. Bütün gece uyanıktım. Dönüp adama yaklaşmak istemedim. Bu adama dokunmak istemedim. *Nasıl* yapacağımı bilemedim, aylardır kıçının deliğini yaladığım bu adama. Bir cüzamlı gibi, gün doğuncaya kadar yatağın kenarında onun ağaçlarının gölgelerinin, çimenliğinin üstünde ilerleyişini seyrettim. "Kalmalısın" dedi ama kalmamı istemiyordu ve ben, "Sanırım sözünü tutacağım" dedim ve tuttum. En azından birimizin katı olmasına bel bağlarsın. Ama hayır. İkimiz de olabilecek en kötü fikre boyun eğdik. Orospuların ona söylemiş olduğu şey, fahişelerin büyük bilgeliği: "Erkekler sana onlarla uyuman için para vermez. Eve gitmen için para verirler."

Ama nefret ettiği bütün şeyleri bildiği gibi, hoşlandıklarını da biliyor. Onun cömertliği. Herhangi birisinin cömertliğinin herhangi

bir şekilde yakınında olması onun için öyle nadir bir şey ki. Başıma boru savurmayan bir erkek olmasından gelen kuvvet. Eğer beni sıkıştırsaydı, ona zeki olduğumu itiraf etmek zorunda bile kalırdım. Dün gece zaten öyle yapmadım mı? Beni dinledi ve o yüzden ben de zekice davrandım. Beni dinliyor. Bana sadık. Hiçbir şey için beni azarlamıyor. Hiçbir şekilde bana karşı dolap çevirmiyor. Peki, o kadar lanet olası kızgın olmam için bir sebep mi bu? Beni ciddiye alıyor. Bunda samimî. Bana yüzüğü vermekle söylemek istediği buydu. Onu soymuşlar ve bu yüzden o bana çıplak geldi. En ölümcül anında. Ömrüm boyunca ayaklarımın altına böyle adamlar serilmedi. Eğer ona izin versem, arabayı almama yardım ederdi. Eğer ona izin versem, her şeyi almama yardım ederdi. Bu adamla acı yok. Sadece sesinin iniş çıkışları, sadece onu *duymak*, bana güven veriyor.

Peki, bunlardan mı kaçıyorsun? Bunun için mi çocuk gibi kavga çıkarıyorsun? Onunla karşılaşmış olman bile tamamen tesadüf, ilk şanslı tesadüfün, son şanslı tesadüfün ve sen parlayıp çocuk gibi kaçıyor musun? Gerçekten de bu işin sonunu davet etmek istiyor musun? Ondan önceki hayatına geri dönmeyi?

Ama kaçtı; evden kaçtı, arabasını ahırdan dışarıya çekti ve Audubon Derneği'ndeki kargayı ziyaret etmek için dağın karşı tarafına sürdü. Beş mil ileride yoldan ayrılıp hızla dar toprak giriş yoluna döndü, çok eskiden insanların oturduğu ama simdi derneğin yerel merkezi olan, ormanın ve patikaların kenarına yerleşmiş gri kiremitli, iki katlı ev, ağaçların arasında bütün sevimliğiyle belirinceye kadar, çeyrek mil boyunca kıvrılıp bükülen yola. Arabayı çakıl taşlı araba girişine sürerek kütüklerden yapılmış bariyerin kenarına tosladı ve üzerine şifalı bitki bahçesine işaret eden bir tabela çivilenmiş huş ağacının önüne park etti; etraftaki tek araba onunkiydi. Başarmıştı. Arabasını dağın kenarından aşağı sürmüş de olabilirdi, pekâlâ.

Girişin yanına asılmış rüzgâr çanları, esintide camsı, esrarengiz bir sesle çıngırdıyordu; sanki dinsel bir tarikat sözcük kullanmadan ziyaretçileri, yalnız etrafa bakmak için değil, aynı zamanda meditasyon yapmak için orada kalmaya davet ediyor gibiydi. Sanki burada küçük ama dokunaklı bir şeye saygı gösteriliyor gibi; ama bayrak henüz direğe çekilmemişti ve kapıdaki bir tabela, orasının pazar günleri ancak

saat 13:00'te açıldığını söylüyordu. Bununla birlikte, kapıyı ittiği zaman kendiliğinden açıldı ve Faunia, yapraksız kızılcık ağaçlarının sabaha özgü zayıf gölgesinden hole girdi. Burada, değişik kuş yemi karışımlarıyla dolu büyük çuvallar istiflenmiş, kış müşterileri için hazır edilmişti ve çuvalların karşısında, içinde çeşitli kuş yemlikleri bulunan kutular, karşı duvar boyunca pencereye kadar yığılmıştı. Yemliklerle birlikte doğa kitapları, yüzölçüm haritaları, kuş sesi kayıtları ve hayvanlardan esinlenmiş çeşitli süs eşyaları sattıkları hediye dükkânında ışık yoktu; ama diğer yöne dönüp doldurulmuş hayvanlardan oluşan zayıf bir koleksiyonu ve canlı örneklerden; kaplumbağalar, yılanlar, kafeslerde birkaç kuştan ibaret küçük bir grubu barındıran daha büyük sergi odasına girdiğinde, elemanlardan biri oradaydı. On sekiz, on dokuz yaşlarında tombul bir kızdı bu. "Merhaba" dedi kız ve orasının henüz açılmamış olduğunu söyleyerek sorun çıkarmadı. Dağın bu kadar uzak bir köşesinde, sonbahar yaprakları bittikten sonra, kasımın birinci gününde, ziyaretçi yeterince enderdi ve sabah dokuzu çeyrek geçe çıkagelen birisini geri çevirecek değildi. Hatta Berkshire Tepeleri'nde güzün ortası için pek de açık havaya uygun giyinmemiş, gri eşofmanının üzerine bir erkek pijamasının üstünü giymiş gibi görünen ve ayaklarında sadece arkalıksız ev terlikleri, şıpıdık dedikleri o şeylerden olan bu kadını bile. Kadının uzun sarı saçları da henüz taranmış ya da fırçalanmış değildi. Ama bütün olarak, sefih değil de pejmürde görünüyordu ve böylece ayaklarının önündeki bir kutuda bulunan yılanı fareyle besleyen; her bir fareyi, yılan ileriye atılıp onu alıncaya ve sonsuzca ağır yutma süreci başlayıncaya kadar, bir maşanın ucunda yılana uzatmakta olan kız... sadece "Merhaba" dedi ve pazar sabahı görevlerine döndü.

Karga ortadaki kafesteydi, aşağı yukarı bir gardırop büyüklüğündeki bir kafeste, iki küçük baykuşun durduğu kafesle bozdoğanın kafesi arasında. İşte oradaydı. Faunia şimdiden kendini daha iyi hissediyordu.

"Prens. Hey, büyük adam." Dilini damağına dayayarak ona dilini şaklattı... şak, şak, şak.

Yılanı besleyen kıza döndü. Geçmişte, Faunia kargayı görmeye geldiğinde kız oralarda değildi ve büyük ihtimalle yeniydi. Ya da

nispeten yeniydi. Faunia kendisi de aylardır kargayı ziyarete gelmemişti. Coleman'la görüşmeye başladığından beriyse hiç gelmemişti. İnsan ırkından uzaklaşmanın yollarını aramayalı oldukça uzun bir zaman geçmişti. Çocuklar öldükten sonraki günlerden beri burayı düzenli olarak ziyaret etmemişti; oysa o zamanlar bazen haftada dört beş kez uğrardı. "Dışarı çıkabilir, değil mi? Sadece bir dakikalığına çıkabilir, herhalde."

"Tabii" dedi kız.

"Omzumda durmasını istiyorum" dedi Faunia ve kafesin cam kapısını kapalı tutan kancayı açmak için eğildi. "Ah, merhaba, Prens. Ah, Prens. Şuna bakın."

Kapı açıldığında, karga, tüneğinden kapının tepesine sıçradı ve orada oturarak başını bir yandan öteki yana doğru uzatmaya başladı.

Faunia hafifçe güldü. "Ne müthiş bir ifade. Beni kontrol ediyor" diye seslendi kıza. "Bak" dedi ve kargaya Coleman'ın armağanını, opal yüzüğünü gösterdi. Tanglewood'a gittikleri, ağustostaki o cumartesi sabahında arabada kendisine vermiş olduğu yüzüğü. "Bak. Buraya gel. Haydi, buraya gel" diye fısıldadı kuşa, ona omzunu sunarak.

Ama karga daveti reddetti, tekrar kafesin içine sıçradı ve tünekteki yaşama geri döndü.

"Prens havasında değil" dedi kız.

"Tatlım?" diye cıvıldadı Faunia. "Gel. Haydi, gel. Ben Faunia. Arkadaşın. Aferin, oğlum. Haydi, gel." Ama kuş kımıldamıyordu.

"Onu almak istediğini bilirse, aşağıya gelmez" dedi kız ve maşayı kullanarak, bir küme ölü farenin bulunduğu tepsiden bir fare daha aldı ve nihayet, milim milim, bir öncekinin tamamını ağzına çeken yılana sundu. "Onu almaya çalıştığını bilirse genellikle uzak kalıyor ama onu görmezden geldiğini düşünürse aşağıya gelir."

Bu insanî davranışa birlikte güldüler.

"Peki" dedi Faunia, "onu biraz yalnız bırakacağım." Kızın oturup yılanı beslediği yere doğru yürüdü. "Kargalara bayılıyorum. En sevdiğim kuş onlar. Bir de kuzgunlar. Seeley Falls'da otururdum; o yüzden Prens'le ilgili her şeyi biliyorum. Onu oralarda, Higginson'ın dükkânının etrafında oyalandığı zamanlardan tanıyorum. Küçük kız-

ların saç tokalarını çalardı. Doğruca parlak ve renkli olan her şeye gider. Bununla ünlüydü. Onunla ilgili gazete kesikleri vardı. Onunla ve yuvası yıkıldıktan sonra onu besleyen insanlarla ve dükkânda bir kodaman gibi dolaşmasıyla ilgili her şey. Tam şuraya iğnelenmişti" dedi, odanın girişindeki bir ilan tahtasını işaret ederek. "Kesikler nerde?"

"Onları yırttı."

Faunia kahkahayı bastı, bu kez öncekinden çok daha yüksek sesle. "O mu yırttı?"

"Gagasıyla. Onları parçaladı."

"Hiç kimsenin geçmişini bilmesini istememiş! Kendi geçmişinden utanmış! Prens!" diye seslendi ve arkasına dönüp kapısı hâlâ ardına kadar açık duran kafese baktı. "Geçmişteki kötü şöhretinden utanıyorsun, öyle mi? Ah, seni iyi çocuk. Sen iyi bir kargasın."

Şimdi, destekler üzerinde odanın çeşitli yerlerine yerleştirilmiş, doldurulmuş birkaç hayvandan birisi dikkatini çekti. "Şuradaki bir vaşak mı?"

"Ya" dedi kız, sabırla yılanın yeni ölü fareye dilini çıkarıp durmayı bırakıp onu kapmasını bekleyerek.

"Buralardan mı?"

"Bilmiyorum."

"Buralarda gördüm onları, tepelerde. Aynı buna benziyordu, gördüğüm. Büyük ihtimalle de o." Ve yine güldü. Sarhoş değildi. Evden kaçtığında, bırakın içkiyi, daha kahvesinin yarısını bile içmemişti; ama o kahkaha birkaç kadeh devirmiş birisinin kahkahasına benziyordu. Yılanla ve kargayla ve doldurulmuş vaşakla birlikte burada olmaktan memnundu sadece; onların hiçbiri ona herhangi bir şey öğretmeye kararlı değildi. Hiçbiri ona *New York Times*'tan bir şeyler okumayacaktı. Hiçbiri onun geçen üç bin yılda insan ırkının tarihi hakkındaki bilgisini tazelemeye çalışmayacaktı. İnsan ırkının tarihi hakkında bilmesi gereken her şeyi biliyordu o: acımasızları ve savunmasızları. Tarihlere ve adlara ihtiyacı yoktu. Acımasızlar ve savunmasızlar: İşte bütün lanet olası mesele bu. Burada hiç kimse onu okumaya teşvik etmeye çalışmayacaktı çünkü buradaki hiç kimse okumayı bilmiyordu, kız dışında. O yılanın bilmediği kesindi. Sadece fare yemesini biliyordu o. Yavaş yavaş ve rahatça. Zamanı boldu.

"Ne cins bir yılan o?"

"Kara sıçan yılanı."

"Bütün bütün yutuyor."

"Ya."

"Bağırsaklarda sindiriliyor."

"Ya."

"Kaç tane yiyecek?"

"Bu yedinci faresi. Kendisine göre bile biraz yavaş aldı onu. Sonuncu olabilir."

"Her gün yedi tane mi?"

"Hayır. Bir iki haftada bir."

"Peki, dışarıya bırakılıyor mu yoksa hayatı bu mu?" dedi Faunia, beslemek için plastik kartona alınmadan önce yılanın içinde olduğu cam kutuyu işaret ederek.

"İşte o kadar. Orası."

"İyi iş" dedi Faunia ve dönüp odanın karşı tarafına, hâlâ kafesin içindeki tüneğinde duran kargaya baktı. "Peki, Prens, ben buradayım, sen oradasın ve seninle hiç ilgilenmiyorum. Eğer omzuma konmak istemiyorsan, hiç umurumda değil." Doldurulmuş hayvanlardan bir diğerini işaret etti. "Oradaki tip nedir?"

"O bir balıkçıl atmaca."

Faunia onu şöyle bir süzdü, sivri pençelere dikkatle baktı ve yine sıkı bir kahkahayla, "Balıkçıl atmacaya bulaşma" dedi.

Yılan sekizinci bir fare yiyip yemeyeceğini düşünüyordu. "Çocuklarımın yedi fare yemesini bir sağlayabilseydim" dedi Faunia, "yeryüzündeki en mutlu anne olurdum."

Kız gülümsedi ve "Geçen pazar, Prens kafesinden çıktı ve etrafta uçtu. Sahip olduğumuz bütün kuşlar uçamıyor. Prens uçabilen tek kuşumuz. Oldukça hızlı" dedi.

"A, bunu biliyorum" dedi Faunia.

"Dışarıya biraz su döküyordum; o dosdoğru kapıya gitti ve dışarı çıkıp ağaçların arasına girdi. Birkaç dakika içinde üç dört karga geldi. Ağaçta onun etrafını aldılar. Akıllarını kaçırmış gibiydiler. Ona saldırıyorlardı. Sırtına vuruyorlardı. Haykırıyorlardı. Ona çarpıyorlardı, falan. Birkaç dakika içinde geldiler. Onun sesi doğru çıkmıyor.

Karga dilini bilmiyor. Dışarıda onu sevmiyorlar. Bir süre sonra benim yanıma indi çünkü dışarıdaydım. Onu öldürürlerdi."

"Elde büyütülünce böyle olur işte" dedi Faunia. "Bütün hayatı boyunca bizim gibi insanların etrafında yaşayınca böyle olur. İnsan lekesi" dedi ve bunu tiksinmeden, hor görmeden, yargılamadan söyledi. Hatta hüzün bile duymadan. *İşler böyle*... Faunia, kendi sade tarzında, yılanı besleyen kıza bunu söylüyordu sadece: bir leke bırakıyoruz, bir iz bırakıyoruz, damgamızı bırakıyoruz. Katışıklık, zulüm, kötüye kullanma, hata, dışkı, meni; burada olmanın başka yolu yok. İtaatsizlikle ilgisi yok bunun. Tanrı'nın lütfuyla ya da ruhun kurtuluşuyla ya da günahların affıyla ilgisi yok. Bu herkeste var. İçlerinde yaşıyor. Tabiatlarında var. Onları tanımlıyor. Daha izi çıkmadan orada bulunan leke. Hiçbir işaret olmaksızın, orada. Bir iz gerektirmeyecek kadar içsel olan leke. İtaatsizlikten *önce* gelen, itaatsizliği *kapsayan*, herhangi bir açıklamayı ve anlayışı imkânsız hale getiren leke. Bu yüzden bütün temizlenmeler birer şakadan ibaret. Hem de barbarca bir şaka. Saflık fantezisi dehşet verici bir şey. Bir delilik. Arındırma arayışı *biraz daha* katışıklıktan başka nedir? Leke hakkında tek söylediği, onun kaçınılmaz olduğuydu. Doğal olarak, Faunia'nın onu algılama biçimi bu olurdu: önüne geçilmez bir biçimde lekeli yaratıklar olduğumuz. O korkunç, temel kusuru kabullenmiş yaratıklar. Şu Yunanlılar gibi, Coleman'ın Yunanlıları gibi. Onların tanrıları gibi. Tanrılar çıkarcı. Kavga ediyorlar. Dövüşüyorlar. Nefret ediyorlar. Cinayet işliyorlar. Düzüşüyorlar. Onların Zeus'unun tek yapmak istediği, düzmek; tanrıçaları, ölümlüleri, buzağıları, dişi ayıları ve sadece kendi biçiminde değil, daha da heyecan vericisi, hayvan olarak belirmiş haliyle. Bir boğa olarak, heybetle bir kadının tepesine çıkmak. Kanat çırpan beyaz bir kuğu olarak, garip bir biçimde onun içine girmek. Tanrıların kralı için, asla yeterince ten yok ya da yeterince sapıklık. Arzunun getirdiği bütün o çılgınlık. O sefahat. O ahlaksızlık. O en kaba zevkler ve her şeyi gören karısının gazabı. İbranilerin sonsuzca yalnız, sonsuzca belirsiz tanrısı değil o; saplantılı bir biçimde varolan, var olmuş ve daima var olacak tek tanrı; Yahudiler için endişelenmekten başka yapacak bir işi olmayan o tanrı değil. Hıristiyanların cinsellikten tamamen arındırılmış insan tanrısı,

onun kirletilmemiş annesi ve eşsiz bir ruhanîliğin uyandırdığı tüm o suçluluk ve utanç da değil. Bunun yerine, Yunanlı Zeus, serüvene dalmış, kendini canlılıkla ifade eden, kaprisli, şehvetli, coşkun bir biçimde kendi zengin varlığıyla evli, hiç de yalnız olmayan ve hiç de gizli olmayan Zeus. Bunun yerine, *ilahî* leke. Faunia Farley için gerçeği yansıtan, müthiş bir din, eğer, Coleman vasıtasıyla onun hakkında herhangi bir şey biliyor olsaydı. Şu kibirli fanteziye göre insan, Tanrı'nın imgesinde yaratılmıştır; elbette ama bizimkinin değil, *onlarınkinin*. Sefahate dalmış bir tanrının. Ahlakı bozulmuş bir tanrının. Tam anlamıyla bir yaşam tanrısının. *İnsanın* imgesinde bir tanrının.

"Ya. Karga besleyen insanların trajedisi bu, galiba" diye cevap verdi kız, Faunia'nın nereye varmak istediğini tam olarak kavrayamadan ama bütünüyle de kaçırmadan. "Onlar kendi türlerini tanımıyorlar. O tanımıyor. Oysa tanımalı. Buna zihnine yerleştirme deniyor" dedi kız ona. "Prens aslında karga olmasını bilmeyen bir karga."

Aniden Prens gaklamaya başladı, gerçek bir karga gaklamasıyla değil de kendisinin tesadüfen bulduğu ve diğer kargaları deliye döndüren o gaklamayla. Kuş şimdi dışarıda, kapının tepesindeydi; adeta feryat ediyordu.

Faunia, ayartıcı bir biçimde gülümseyerek döndü ve "Bunu bir iltifat olarak kabul ediyorum, Prens" dedi.

"Buraya gelip onu taklit eden okul çocuklarını taklit ediyor" diye açıkladı kız. "Okul gezilerindeki çocukların karga taklitleri vardır ya? Çocuklar hakkındaki izlenimi bu. Bunu çocuklar yapıyor. Kendi dilini icat etti o. Çocuklardan."

Faunia, kendisi de garip bir sesle, "İcat ettiği o garip sese bayıldım" dedi. Bu arada yeniden karşıya, kafesin yanına gitmişti ve kapıdan sadece birkaç santim uzakta duruyordu. Yüzüğün takılı olduğu elini kaldırdı ve kuşa, "İşte. İşte. Bak sana oynaman için ne getirdim" dedi. Yüzüğü çıkardı ve onun yakından incelemesi için yukarıya uzattı. "Opal yüzüğümü sevdi."

"Oynaması için genellikle ona anahtar veriyoruz."

"Eh, dünyada daha yüksek bir yere geldi o artık. Hepimiz de gelmedik mi? İşte. Üç yüz papel" dedi Faunia. "Haydi, oyna onunla. Birisi sana pahalı bir yüzük sunduğu zaman anlamıyor musun sen?"

"Alır onu" dedi kız. "İçeriye, yanına alır. İstifçi sıçan gibi o. Yiyeceğini alır, kafesinin duvarındaki çatlaklara sokar ve gagasıyla vurarak içeri iter."

Karga şimdi yüzüğü gagasıyla sıkıca kavramıştı ve başını kesik hareketlerle bir yandan bir yana oynatıyordu. Sonra yüzük yere düştü. Kuş onu düşürmüştü.

Faunia yere eğildi, yüzüğü aldı ve yine kargaya sundu. "Eğer düşürürsen, sana vermeyeceğim onu. Bunu biliyorsun. Üç yüz papel. Sana üç yüz papellik bir yüzük veriyorum; nesin sen, pezevenk mi? Eğer onu istiyorsan, almak zorundasın. Oldu mu? Tamam mı?"

Kuş gagasıyla yüzüğü tekrar Faunia'nın parmaklarının arasından çekip aldı ve sıkıca tuttu.

"Teşekkür ederim" dedi Faunia. "İçeri götür onu" diye fısıldadı, kızın duyamayacağı bir şekilde. "Kafesine götür. Haydi, durma. Sana getirdim onu."

Ama karga yüzüğü yine düşürdü.

"O çok zeki" diye seslendi kız Faunia'ya. "Onunla oynadığımız zaman, bir kabın içine bir fare koyup kapatıyoruz ve o, kabı nasıl açacağını keşfediyor. Şaşılacak bir şey."

Faunia bir kez daha yüzüğü yerden alıp kargaya sundu; karga onu aldı ve bir daha düşürdü.

"Ah, Prens... bunu *bilerek* yaptın. Şimdi oyun oynuyorsun, öyle mi?"

Gak. Gak. Gak. Gak. Kuş o özel gürültüsüyle Faunia'nın yüzüne karşı feveran etti.

Bu noktada Faunia elini uzattı ve karganın başını ve sonra, ağır ağır, başından aşağıya doğru vücudunu okşamaya başladı ve karga bunu yapmasına izin verdi. "Ah, Prens. Ah, ne kadar güzel ve parlak. Bana *mırıldanıyor*" dedi ve sesi sevinç doluydu; sanki nihayet her şeyin anlamını keşfetmiş gibiydi. "*Mırıldanıyor*." O da mırıldanmaya başladı; "İuuuu... iuuuu... hmmmmm" diyerek, arkasındaki tüyleri okşayan elin basıncını hissederken sahiden de bir tür böğürme sesi çıkaran kuşu taklit etti. Sonra kuş aniden gagasını tıkırdatmaya başladı: tık, tık. "Ah, bu çok iyi" diye fısıldadı Faunia; sonra başını kıza çevirdi ve en içten gülüşüyle, "O satılık mı? Bu tıkırdama işi bağladı.

Onu alacağım" dedi. Bu arada kuşa, "Evet, seni alacağım, seni satın alacağım" diyerek dudaklarını onun tıkırdayan gagasına yaklaştırdı.

"Isırır; gözlerine dikkat et" dedi kız.

"A, ısırdığını biliyorum. Beni daha önce de bir iki kere ısırdı. İlk karşılaştığımızda beni ısırmıştı. Ama tıkırdıyor da. Ah, tıkırdayışını dinleyin, çocuklar."

Ölmek için ne kadar uğraşmış olduğunu hatırlıyordu. İki kez. Seeley Falls'da, yukarıdaki odada. Çocuklar öldükten sonraki ay, o odada iki kere kendimi öldürmeye çalıştım. Aslına bakarsan, ilk seferinde yaptım da. Hemşirenin bana anlattığı öykülerden biliyorum. Monitörde kalp atışlarını gösteren o şey yokmuş bile. Genellikle ölümcül olur, dedi. Ama bazı kızlar şanslıdır. O kadar da uğraşmıştım. Duş aldığımı, bacaklarımı tıraş ettiğimi, en güzel eteğimi, uzun pamuklu eteğimi giydiğimi hatırlıyorum. Sarmalı eteği. Bir sefer, bir yaz, Brattleboro'dan aldığım bluzu, işli bluzu. Cini ve Valium'u hatırlıyorum ve hayal meyal, şu tozu hatırlıyorum. Adını unutuyorum. Bir tür fare tozu, acı bir şey ve onu vanilyalı pudinge karıştırdım. Fırını açtım mı? Yoksa unuttum mu? Morardım mı? Ne kadar uyudum? Kapıyı kırmaya ne zaman karar verdiler? Bunu kimin yaptığını hâlâ bilmiyorum. Benim için coşkulu bir şeydi, kendimi hazırlamak. Hayatta kutlanmaya değer zamanlar vardır. Zafer dolu zamanlar. Süslenmenin uğruna icat edildiği vesileler. Ah, nasıl da hazırlandım. Saçımı ördüm. Gözlerimi boyadım. Kendi annem bile benimle gurur duyardı ve bu az şey değil. Ona daha önceki hafta çocukların öldüğünü söylemek için telefon etmiştim. Yirmi senede ilk telefon. "Ben Faunia, anne." "Bu isimde kimseyi tanımıyorum. Üzgünüm" ve telefonu kapattı. Orospu. Ben kaçtıktan sonra herkese, "Kocam katıdır ve Faunia bu kurallara göre yaşayamadı. Hiçbir zaman kurallara göre yaşayamadı" demiş. Klasik örtbas etme şekli. Hangi ayrıcalıklı kız çocuk üvey babası katı olduğu için kaçmış ki? Üvey babası katı olmadığı için kaçıyor, seni orospu; üvey babası keyfine düşkün olduğu ve onu rahat bırakmadığı için. Her neyse, sahip olduğum en güzel kıyafetleri giydim. Daha azı olmazdı. İkinci seferinde süslenmedim ve süslenmemiş olmam bütün hikâyeyi anlatıyor. Artık heves duymuyordum, ilk sefer işe yaramadıktan sonra. İkinci sefer, birdenbire ve

düşünmeden ve neşesiz oldu. O ilk seferin gelişi o kadar uzun zaman almıştı ki, günler ve geceler boyu, tüm o bekleyiş. O hazırlıklar. Tozu almak. Reçeteler almak. Ama ikinci sefer aceleye geldi. Ruhsuzdu. Boğulmaya dayanamadığım için durdum, sanırım. Boğazım tıkanıyordu, gerçekten boğuluyordum, hava alamıyordum ve uzatma kablosunu aceleyle çözdüm. İlk seferinde o acele işler yoktu. Sakin ve huzurluydu. Çocuklar gitmiş ve hakkında endişe edilecek kimse yok ve istediğim kadar zamanım var. Keşke doğru yapabilseydim. Öyle çok zevk veriyordu ki. Nihayet hiç sevinç kalmayınca, o son sevinçli an var, ölümün senin kendi öfkeli koşullarında gelmesi gerektiği an; ama kendini öfkeli hissetmiyorsun, sadece sevinçli hissediyorsun. Bunu düşünmeden duramıyorum. Bütün bu hafta. Bana *New York Times*'tan Clinton'ı okuyor ve benim tek düşündüğüm Dr. Kevorkian ve onun karbon monoksit makinesi. Sadece derin derin içine çek. Sadece içine çekecek bir şey kalmayıncaya kadar em.

"'O kadar güzel çocuklardı ki' dedi. 'Böyle bir şeyin sizin ya da arkadaşlarınızın başına gelmesini asla beklemezsiniz. Hiç olmazsa Faunia çocuklarının şimdi Tanrı'yla birlikte olduğu inancını taşıyor.'"

Pezevengin teki gazeteye böyle söylemişti. YÖREDEKİ EV YANGININDA 2 ÇOCUK BOĞULDU. "'İlk soruşturmaya dayanarak' dedi Çavuş Donaldson, 'kanıtlar gösteriyor ki bir ısıtıcı...' Köy yolunun sakinleri yangının farkına vardıklarında çocukların annesi..."

Çocukların annesi kendisini, emmekte olduğu kamıştan koparıyordu.

"Komşular, birkaç dakika sonra çocukların babası Lester Farley'nin koridordan çıktığını söylediler."

Beni bir çırpıda öldürmeye hazır vaziyette. Ama yapmadı ve sonra ben de yapmadım. Hayret verici. Şimdiye kadar hiç kimsenin ölen çocukların annesine bunu yapmamış olması hayret verici.

"Evet, yapmadım, Prens. Onu da beceremedim." diye fısıldadı, elinin altındaki parlak siyahlığı, daha önce okşamış olduğu herhangi bir şeyden daha sıcak ve kaygan olan kuşa, "onun yerine işte buradayız. Karga olmasını pek bilmeyen bir karga, kadın olmasını pek bilmeyen bir kadın. Biz birbirimiz için yaratılmışız. Evlen benimle. Sen

benim kaderimsin, seni gülünç kuş." Sonra geri çekildi ve bir reverans yaptı. "Hoşça kal, Prens'im."

Kuş da yanıtladı. Yüksek perdeli sesi, "İyi. İyi. İyi"ye o kadar benziyordu ki Faunia bir kez daha kahkahayı bastı. Kıza el sallamak için döndüğünde ona, "Eh, sokakta gördüğüm adamlardan daha iyi bu" dedi.

Yüzüğü de bırakmıştı. Coleman'ın armağanını. Kızın bakmadığı bir sırada, kafesin içine saklamıştı onu. Bir kargayla nişanlanmak. İşin sırrı buydu.

"Teşekkür ederim" diye seslendi Faunia.

"Bir şey değil. Şansın açık olsun" diye seslendi kız arkasından ve bunun üzerine, Faunia kahvaltısını bitirmek ve Coleman'la işlerin nasıl gelişeceğini görmek için onun evine döndü. Yüzük kafeste. Yüzüğü karga aldı. Üç yüz dolarlık yüzüğü karga aldı.

Pittsfield'deki Hareketli Duvar'a gezi, Gaziler Günü'nde yapıldı, bayrağın sadece yarıya kadar çekildiği, birçok kasabanın resmigeçitler düzenlediği, büyük mağazaların indirimli satış yaptığı ve Les gibi hisseden gazilerin, yurttaşlarından, ülkelerinden ve hükümetlerinden, yılın başka herhangi bir günündekinden daha çok tiksindiği günde. *Şimdi* mi, bando çalarken ve herkes bayrak sallarken iki paralık bir resmigeçide katılıp etrafta uygun adım yürümesi bekleniyordu? *Şimdi* mi, bir dakikalığına Vietnam gazilerini takdir ediyor olmak herkesin kendini iyi hissetmesini sağlayacaktı? Eğer, şimdi onu orada görmeye o kadar hevesliydilerse nasıl oluyordu da eve döndüğünde, yüzüne tükürüyorlardı? O asker kaçağı Beyaz Saray'da uyurken, nasıl oluyordu da bazı gaziler sokakta uyuyordu? Parlak Willie, başkomutan. Orospu çocuğu. Ordu Emeklileri İdaresi'nin bütçesi batarken o, Yahudi kızın tombul memelerini sıkıyor. Seks hakkında yalan söylemek mi? İçine edeyim. Lanet olası hükümet *her* şey hakkında yalan söylüyor. Hayır, ABD hükümeti Lester Farley'ye zaten yeteri kadar kötü şaka yapmıştı, üstüne bir de Gaziler Günü şakasını eklemeden.

Ama yine de işte oradaydı, başka gün kalmamış gibi o gün; Louie'nin kamyonetinde Pittsfield'e gidiyordu. Gerçek Duvar'ın on beş yıldır ülkeyi turlamakta olan yarı büyüklüğündeki kopyasına doğru gidiyorlardı; Pittsfield Yurtdışı Savaş Gazileri kuruluşunun

sponsorluğu altında, Kasım'ın onundan on altısına kadar, Ramada Hanı'nın park sahasında sergilenecekti Duvar. Les'in yanında, Çin yemeği sınavında kendisine yardımcı olan aynı ekip vardı. Tek başına gitmesine izin vermeyeceklerdi ve baştan beri bu konuda ona güvence vermişlerdi: Seninle birlikte orada olacağız, yanında duracağız, eğer gerekirse 7/24 seninle olacağız. Hatta Louie, sonrasında Les'in onunla ve karısıyla evlerinde kalabileceğini ve ne kadar uzun sürerse sürsün, onunla ilgileneceklerini söyleyecek kadar ileri gitmişti. "Tek başına eve gitmek zorunda kalmayacaksın Les, eğer istemezsen. Gitmeye çalışmamalısın bence. Sen gel, benimle ve Tess'le kal. Tessie her türlü şeyi gördü. Tessie anlıyor. Tessie konusunda endişelenmen gerekmez. Ben geri döndüğümde, beni teşvik eden Tessie oldu. Bakış açım şuydu: "Herhangi birisi bana ne yapacağımı nasıl söyleyebilir?" "Hiçbir kışkırtma olmadan öfkeye kapılıyordum. Biliyorsun. Hepsini biliyorsun, Les. Ama Tanrı'ya şükür, Tessie azimle yanımda durdu. Eğer istersen, senin de yanında durur."

Les için Louie bir kardeş gibiydi, bir adamın sahip olmayı umabileceği en iyi kardeş; ama Duvar'a gitmek konusunda onu rahat bırakmadığı ve o duvarı görmesi konusunda o kadar lanet olası fanatik olduğu için, onu boğazından yakalayıp boğmamak için kendini zor tutuyordu. Topal İspanyol piçi, beni rahat bırak! Bana Duvar'a gitmenin on yılını aldığını anlatmayı kes. Bana hayatını nasıl kahrolası değiştirdiğini anlatmayı kes. Bana Mikey'yle nasıl barış yaptığını anlatmayı kes. Bana Mikey'nin Duvar'da sana ne söylediğini anlatmayı kes. Bilmek istemiyorum!

Ama yine de gidiyorlar, yoldalar ve Louie yine ona tekrarlıyor: "'Her şey yolunda, Louie'... Mikey bana böyle söyledi ve Kenny de sana böyle söyleyecek. Bana söylediği şey, Les, her şeyin yolunda olduğuydu, hayatıma devam edebileceğimdi."

"Dayanamayacağım, Lou... geri dön."

"Ahbap, sakin ol. Yarı yola geldik."

"Lanet olası şeyi geri döndür!"

"Les, gitmezsen bilemezsin. Gitmek zorundasın" dedi Louie şefkatle "ve keşfetmek zorundasın."

"Keşfetmek *istemiyorum!*"

"İlaçlarından biraz daha almaya ne dersin? Biraz Ativan. Biraz Valium. Fazladan biraz ilacın zararı olmaz. Ona biraz su ver, Chet."

Pittsfield'e vardıklarında ve Louie, Ramada Hanı'nın karşısında park ettiğinde, Les'i kamyonetten çıkarmak kolay olmadı. "Bunu yapmıyorum" dedi ve böylece diğerleri, dışarıda sigara içerek, fazladan aldığı Ativan'ın ve Valium'un etki etmesi için Les'e biraz daha zaman tanıyarak beklediler. Louie sokaktan onu gözlüyordu. Etrafta birçok polis arabası ve otobüs vardı. Duvar'da bir tören yapılıyor, birisi mikrofonla konuşuyordu, yerel bir politikacı, o sabah böbürlenmek için kürsüye çıkan muhtemelen on beşinci kişi. "Arkamdaki bu duvara adı işlenmiş olan insanlar, sizin akrabalarınız, arkadaşlarınız ve komşularınızdır. Onlar Hıristiyan, Yahudi, Müslüman, siyah, beyaz, yerli insanlardır; hepsi de Amerikalıdır. Onlar savunmak ve korumak için yemin ettiler ve o yemini tutmak için hayatlarını verdiler. Minnettarlığımızı ve hayranlığımızı tam olarak ifade edebilecek hiçbir saygı gösterisi, hiçbir tören yoktur. Okuyacağım şiir birkaç hafta önce Ohio'da bu duvarın önüne bırakıldı ve onu sizinle paylaşmak istiyorum. 'Sizi hatırlıyoruz, gülümser, gururlu, güçlü / Bize kaygılanmamamızı söylediniz / O son kucaklaşmaları ve öpüşmeleri hatırlıyoruz...'"

Bu söylev bitince de bir tanesi daha gelecekti. "... ama arkamda isimlerden oluşan bu duvarla, kalabalığa bakıp bazıları madalyalar ve askerî üniformaların başka parçalarını takmış benim gibi orta yaşlı erkeklerin yüzlerini ve gözlerindeki hafif hüznü gördüğümde; belki de bu, sadece evden on bin mil uzakta birer kardeş piyade eri, birer yaya asker olduğumuz zamanlarda hepimizin edindiği o bin metrelik sabit bakıştan geriye kalan şeydir. Bütün bunları gördüğümde, bir şekilde otuz yıl öncesine gidiyorum. Seyahat eden bu anıtın sabit adaşı, 13 Kasım 1982'de, Washington'daki Ağaçlı Yol'da açıldı. Oraya varmak aşağı yukarı iki buçuk yılımı aldı. O zamana bakınca, biliyorum ki birçok Vietnam gazisi gibi kasıtlı olarak uzak kaldım, canlandıracağını bildiğim acılı anılar yüzünden. Böylece bir Washington akşamında, alacakaranlık çökerken, tek başıma Duvar'a gittim. Karımı ve çocuklarımı otelde bıraktım. Disney World'den dönüş yolundaydık ve onu ziyaret ettim; zirvesinde tek başıma durdum, şu

anda durduğum yere yakın bir yerde. Sonra anılar geldi; kasırga halinde duygular geldi. Birlikte büyüdüğüm, birlikte top oynadığım insanları hatırladım, bu duvarda isimleri olan, hemen buralı, Pittsfield'li insanlar. Radyo operatörüm Sal'i hatırladım. Vietnam'da tanışmıştık. 'Memleket Neresi Hemşerim' oyununu oynamıştık. Massachusetts. Massachusetts. Massachusetts'in ne tarafı? Batı Springfield'liydi. Ben Pittsfield'li olduğumu söyledim ve ben ayrıldıktan bir ay sonra Sal öldü. Nisan'da eve geldim, elime yerel bir gazete aldım ve Sal'in içki içmek için Pittsfield'de ya da Springfield'de benimle buluşmayacağını gördüm. Birlikte hizmet ettiğim başka adamları hatırladım..."

Sonra da bir bando "Yeşil Berelilerin Savaş İlahisi"ni çaldı... büyük ihtimalle bir ordu piyade bandosu ve bu da Louie'nin, Les'i kamyonetten çıkarmadan önce törenin tamamen sona ermesini beklemenin daha iyi olacağına karar vermesine neden oldu. Louie oraya varış zamanlarını, söylevlerle ya da duygusal müziklerle başa çıkmak zorunda kalmayacakları şekilde ayarlamıştı; ama program büyük ihtimalle geç başlamıştı ve bu yüzden hâlâ devam ediyordu. Gerçi saatine bakıp öğlene yaklaştığını görünce, sonuna geliyor olması gerektiğini hesapladı. Evet... birdenbire, bitiriyorlardı. Tek bir borazan sus borusunu çalıyordu. Daha iyi. Bırakın tam orada, bütün ağlayan insanların yanında olup hem sus borusu, hem Duvar'la başa çıkıyor olmayı, sokakta, bütün o boş otobüslerin ve polis arabalarının arasında durarak sus borusunu duymak da yeterince zordu,. Sus borusu çalındı, azap veren sus borusu, sus borusunun son korkunç notası ve sonra bando "Tanrı Amerika'yı Kutsasın"ı çalmaya başladı ve Louie Duvar'daki insanların birlikte söylediğini duyabiliyordu: "Dağlardan bozkırlara, beyaz köpüklü okyanuslara"... ve bir dakika sonra her şey bitmişti.

Les kamyonetin içinde hâlâ titriyordu ama sürekli olarak arkasına bakıyor gibi görünmüyordu ve "malum şeyler"i görmek için yukarıya sadece ara sıra bakıyordu. Louie tekrar acemice içeriye tırmandı ve onun yanına oturdu, şimdi Les'in tüm hayatının, keşfetmek üzere olduğu şeyin korkusu olduğunu ve bu yüzden yapılması gerekenin onu oraya götürmek ve bu işi bitirmek olduğunu bilerek.

"Swift'i önden göndereceğiz, Les, sana Kenny'yi bulması için. Oldukça uzun bir duvar bu. Senin bütün o isimleri taramak zorunda kalmandan daha iyisi, Swift ve çocuklar gidip onun yerini önceden tespit edecekler. İsimler orada, panolarda, zaman sırasına göre dizilmiş. Zamana göre, ilk adamdan son adama kadar. Kenny'nin tarihini biliyoruz, bize tarihi verdin, o yüzden onu bulmak şimdi fazla uzun sürmeyecek."

"Bu işi yapmıyorum."

Swift kamyonete döndüğünde, kapıyı biraz araladı ve Louie'ye, "Kenny'yi bulduk. Onu bulduk" dedi.

"Tamam; zamanı geldi, Lester. İçine sindir. Oraya yürüyeceksin. Hanın arka tarafında. Orada senin yaptığın şeyin aynısını yapan başka insanlar olacak. Küçük, resmî bir tören yaptılar ama o bitti ve o konuda kaygılanman gerekmiyor. Söylev yok. Zırvalık yok. Sadece çocuklar ve ana babalar ve büyükannelerle büyükbabalar olacak ve hepsi de aynı şeyi yapıyor olacak. Çiçeklerden çelenkler koyuyor olacaklar. Dua ediyor olacaklar. Çoğunlukla isim arıyor olacaklar. İnsanların yaptığı gibi aralarında konuşuyor olacaklar, Les. Bazıları ağlıyor olacak. Orada olup biten sadece bunlar. Böylece orada neler olduğunu tam olarak biliyorsun. Acele etmeyeceksin ama bizimle geliyorsun."

Kasım için alışılmadık derecede sıcaktı ve Duvar'a yaklaşırken, adamlardan birçoğunun gömlekli olduğunu ve kadınlardan bazılarının şort giymiş olduğunu gördüler. Kasım ortasında güneş gözlüğü takmış insanlar vardı ama onun dışında çiçekler, insanlar, çocuklar, büyükanneler ve büyükbabalar; her şey tam olarak Louie'nin tarif etmiş olduğu gibiydi. Hareketli Duvar sürpriz olmadı: Dergilerde, tişörtlerin üzerinde görmüştü onu ve bir kez televizyonda, tam boyutlarıyla DC'deki gerçek Duvar gözüne ilişmişti, hızla TV'yi kapatmadan önce. Makadam otoparkın tüm uzunluğu boyunca, birbirine bitiştirilmiş bütün o aşina panolar uzanıyordu; her iki ucunda giderek alçalan ve sıkıca yerleştirilmiş bütün o isimlerin beyaz harfleriyle damgalanmış, koyu renkli düşey levhalardan dikey bir mezarlık. Ölenlerin her birinin adı, bir erkeğin küçük parmak boyunun yaklaşık dörtte biri kadardı. Hepsini oraya sığdırabilmek için

böyle olması gerekiyordu, artık yürüyüşlere çıkmayan ve sinemaya gitmeyen ama değeri her neyse, Ramada Hanı'nın arkasındaki bir Massachusetts otoparkında, beşe onluk kirişlerden bir çerçeveyle arkadan desteklenmiş portatif, siyah alüminyum bir duvardaki yazılar olarak var olmayı başaran 58.209 insanı.

Swift, Duvar'a ilk gidişinde otobüsten çıkamamıştı; diğerlerinin onu dışarı sürüklemeleri ve onu Duvar'la karşı karşıya getirinceye kadar da sürüklemeye devam etmeleri gerekmişti ve daha sonra, "Duvar'ın ağladığını duyabiliyorsun" demişti. Chet, Duvar'a ilk gidişinde onu yumruklamaya ve "Billy'nin adı olmamalıydı o... Hayır, Billy, hayır! Oradaki benim adım olmalıydı!" diye bağırmaya başlamıştı. Bobcat, Duvar'a ilk gidişinde sadece elini uzatıp ona dokunmuş ve sonra, sanki donmuşçasına, elini geri çekememiş. Ordu Emeklileri İdaresi doktorunun bir tür nöbet dediği bir şey geçirmişti. Louie, Duvar'a ilk gidişinde, meselenin ne olduğunu keşfetmesi ve sadede gelmesi uzun sürmemişti. "Pekâlâ, Mikey" demişti yüksek sesle, "işte buradayım. Buradayım ben" ve Mikey, kendi sesiyle konuşarak, ona doğruca karşılık vermişti: "Sorun yok, Lou. Her şey yolunda."

Les, ilk defasında neler olabileceği hakkındaki bütün bu öyküleri biliyordu ve şimdi ilk defa oradaydı ve hiçbir şey hissetmiyordu. Hiçbir şey olmuyor. Herkes ona daha iyi olacağını söylüyor, bununla uzlaşacaksın, her gelişinde biraz daha iyi olacak ve sonra seni Washington'a götüreceğiz ve büyük duvarda, Kenny'nin adının kopyasını çıkaracaksın ve bu, işte bu, gerçek bir ruhsal iyileşme olacak diyor. Bu müthiş birikim var ama hiçbir şey olmuyor. Hiçbir şey. Swift, Duvar'ın ağladığını duymuştu... Les hiçbir şey duymuyor. Hiçbir şey hissetmiyor, hiçbir şey duymuyor, hatta hiçbir şey hatırlamıyor. İki çocuğunun ölmüş olduğunu gördüğü zamanki gibi. Bu muazzam hazırlık var ama hiçbir şey olmuyor. Çok fazla şey hissedeceğinden öylesine korkuyordu ki; ama hiçbir şey hissetmiyor ve bu daha da kötü. Her şeye rağmen, Louie'ye ve Çin restoranına gidişlere ve ilaçlara ve içki içmemeye rağmen, ölü olduğuna inanmakta baştan beri haklı olduğunu gösteriyor bu. Çin restoranında bir şeyler hissetmişti ve onu geçici olarak kandırmıştı bu. Ama şimdi ölü olduğunu kesin olarak biliyor çünkü Kenny'nin anısını bile aklında can-

landıramıyor. Daha önce bu anı ona işkence ediyordu; şimdiyse hiçbir şekilde bununla bağlantı kuramıyor.

İlk kez gelen birisi olduğu için, diğerleri adeta üstüne titriyor. Kendi arkadaşlarına saygılarını sunmak için, sırayla, kısa süreli olarak uzaklaşıyorlar ama onu kontrol etmek için daima yanında kalan birisi oluyor ve her adam uzaklaşıp geri döndüğünde, bir koluyla Les'i sarıp kucaklıyor. Hepsi de şu anda birbirleriyle daha önce hiç olmadıkları kadar ahenk içinde olduklarına inanıyor ve Les'in yüzünde, olması gereken sersemlemiş bakış olduğu için, hepsi de yaşamasını istedikleri deneyimi yaşamakta olduğuna inanıyor. Onun, bakışlarını yukarıya, otoparkın üzerinde, siyah POW / MIA* bayrağının yanı sıra, yarıya kadar çekilmiş olarak dalgalanmakta olan üç Amerikan bayrağından birisine çevirdiği zaman, Kenny'yi ya da hatta Gaziler Günü'nü değil, Les Farley'nin ölü olduğu nihayet belirlenmiş olduğu için, Pittsfield'de bütün bayrakları yarıya kadar çekmiş olduklarını düşünmekte olduğunu hiç bilmiyorlar. Bu artık resmîleşmiş: O tamamen ölü ve sadece içi de değil. Bunu diğerlerine söylemiyor. Ne anlamı var ki? Hakikat hakikattir. "Seninle gurur duyuyorum" diye fısıldıyor Louie ona. "Yapabileceğini biliyordum. Böyle olacağını biliyordum." Swift, "Eğer bu konuda konuşmak istersen..." diyor ona.

Şimdi ona, hepsinin tedavinin başarısı zannettiği bir sükûnet hâkim olmuş. "Şifa Veren Duvar"... Hanın önündeki tabela işte böyle diyor ve duvarın yaptığı da bu. Kenny'nin adı önünde yeterince durmuş olduklarından, Les'le birlikte bir aşağı bir yukarı yürüyorlar, Duvar boyunca ve geriye. İsimleri arayan insanları seyrediyorlar; Lester'ın her şeyi içine sindirmesine, olduğu yerde olduğunu, yaptığı şeyi yaptığını bilmesine izin veriyorlar. "Tırmanılacak bir duvar değil bu, tatlım" diyor bir kadın kısık sesle, Duvar'ın alçak ucu üzerinden merakla bakmakta olduğu yerden geri getirdiği küçük çocuğa. "Adı ne? Steve'in soyadı ne?" diye soruyor yaşlı bir adam karısına, panolardan birini tararken; bir parmağıyla, tepeden başlayarak sıra sıra dikkatle sayarken. Bir kadının, "İşte orada" dediğini duyuyorlar, daha yeni yürümeye başlamış bir ufaklığa; bir parmağıyla Duvar'daki bir isme dokunuyor. "İşte orada,

* POW / MIA: Prisoner of War / Missing in Action: Savaş Esiri / Çatışmada Kaybolmuş, ç.n.

tatlım. O Johnny Amca." Sonra haç çıkarıyor. "Bunun yirmi sekizinci sıra olduğuna emin misin?" diyor bir kadın kocasına. "Eminim." "E, orada olması gerek. Dördüncü pano, yirmi sekizinci sıra. Washington'da onu buldum." "E, ben görmüyorum. Yeniden sayayım." "O benim kuzenim" diyor bir kadın. "Orada bir şişe kola açmış ve şişe patlamış. Bubi tuzağıymış. On dokuz yaşındaydı. Cephenin gerisindeydi. Huzur içinde yatıyor, Tanrı'nın lütfuyla." Amerikan Lejyon kasketi giymiş bir gazi, panolardan birinin önünde diz çökmüş, en iyi kiliselik giysilerini giymiş iki siyah bayana yardım ediyor. "Adı ne?" diye soruyor, ikisinden genç olanına. "Bates. James." "İşte burada" diyor gazi. "İşte orada, anne" diyor daha genç olan kadın.

Duvar, Washington Duvarı'nın yarı büyüklüğünde olduğundan, birçok insan isimleri aramak için diz çökmek zorunda kalıyor ve bu, daha yaşlı olanlar için, onların yerini bulmayı daha da zorlaştırıyor. Duvar'a yaslanmış olarak duran, selofana sarılmış çiçekler var. Birisinin Duvar'ın dibine bantla yapıştırmış olduğu bir kâğıt parçası üzerinde, elle yazılmış bir şiir görülüyor. Louie sözcükleri okumak için eğiliyor: "Işıklı yıldız, parlak yıldız / Bu gece gördüğüm ilk yıldız..." Ağlamaktan gözleri kızarmış insanlar var. Louie'ninki gibi siyah Vietnam Gazisi kasketleri giymiş gaziler var; bazılarının kasketlerine kampanya kurdeleleri iğnelenmiş. İnatla Duvar'a arkasını dönmüş, bir kadına, "Onu okumak *istemiyorum*" diyen on yaşlarında tombul bir çocuk var. Üzerinde "Büyük Kırmızı Adam" yazan bir Birinci Piyade Tümeni tişörtü giymiş, her tarafı dövmelerle kaplı bir adam var; kollarını sıkıca kendi bedenine dolamış ve şaşkın şaşkın etrafta dolaşıyor; aklından korkunç düşünceler geçiyor. Louie duruyor, onu yakalıyor ve kucaklıyor. Hepsi onu kucaklıyorlar. Hatta Les'in bile onu kucaklamasını sağlıyorlar. "Lise arkadaşlarımdan iki tanesi orada; kırk sekiz saat arayla öldürüldüler" diyor yakındaki bir adam. "ve ikisi de aynı cenaze evinden kaldırıldı. Kingston Lisesi'nde üzücü bir gündü." "Nam'e giden ilk kişiydi" diyor bir başkası "ve aramızdan geri dönmeyen tek kişi o. Biliyor musunuz, orada, adının altında ne olsun isterdi, orada, Duvar'da? Aynı Nam'da istediği şeyi. Size tam olarak söyleyeyim: bir şişe Jack Daniel's viski, bir çift güzel çizme ve kurabiye gibi kızarmış anıcık kılları."

Oralarda durup konuşan dört kişilik bir grup var ve Louie onların heyecanla konuştuklarını, eski günleri andıklarını duyunca, dinlemek için duruyor ve diğerleri onunla birlikte orada bekliyorlar. Bu dört yabancının hepsi de kır saçlı adamlar; onlar artık seyrek kır saçlı ya da kır bukleli ya da bir tanesinde olduğu gibi, Vietnam Gazisi kasketinin arkasından çıkan kır atkuyruklu.

"Oradayken motorize olmuştunuz, ha?"

"Ya. Epeyce taşıma yapıyorduk ama er geç o elliye döneceğini biliyordun."

"Biz çok yürüyorduk. O acayip Orta Yaylaların her tarafında yürüdük. O lanet dağların her tarafında."

"Mekanize birliğin bir başka yanı, hiç geride olmuyorduk. Galiba orada olduğum bütün zaman boyunca, neredeyse on bir ayda, bir tek oraya vardığımda üs kampına gidip tanka bindim; o kadar."

"Paletler hareket ettiği zaman, geldiğinizi ve oraya ne zaman varacağınızı da biliyorlardı, böylece o B-40 roketi orada oturmuş bekliyor oluyordu. Onu halletmek ve üstüne adınızı yazmak için bir sürü zamanı oluyordu."

Aniden Louie lafa karışıyor; konuşmaya başlıyor. "Buradayız" diyor dört yabancıya açık açık. "*Buradayız*, değil mi? Hepimiz buradayız. Adları ve adresleri alayım." Arka cebinden not defterini çıkarıyor ve bastonuna dayanarak onun ve Tessie'nin, yılda iki kez kendi başlarına yayımlayıp dağıttıkları haber bültenini postalayabilmek için onlarla ilgili bütün bilgileri yazıyor.

Sonra boş sandalyelerin yanından geçiyorlar. Les düşmeden ya da kaçmadan, onu Duvar'a getirmeye dikkatlerini öyle vermişlerdi ki gelirken onları görmemişlerdi. Otoparkın ucunda, kırk bir tane grikahve, eski, metal platform sandalyesi var; muhtemelen bir kilisenin bodrumundan çıkmışlar ve bir mezuniyet ya da ödül töreninde olduğu gibi hafifçe kavisli sıralar halinde dizilmişler; üç sırada on, bir sırada da on bir tane var. Onları tam olarak böyle düzenlemek için büyük çaba harcanmış. Her sandalyenin arkalığına bantla birisinin ismi yapıştırılmış. Boş oturma yerinin üstünde, beyaz bir karta basılmış bir isim, bir erkek ismi. Kendi başına duran bir bölüm sandalye bunlar ve oraya hiç kimsenin oturmamasını sağlamak için, birbirine

dolanmış siyah ve mor şeritlerden sarkık bir iple dört tarafından çevrilmiş.

Oraya bir de çelenk asılmış, karanfillerden büyük bir çelenk ve hiçbir şeyi kaçırmayan Louie, onları saymak için durduğunda, tahmin ettiği gibi kırk bir adet karanfil olduğunu keşfediyor.

"Nedir bu?" diye soruyor Swift.

"Ölen Pittsfield'li adamlar. Onların boş sandalyeleri" diyor Louie.

"Orospu çocuğu" diyor Swift. "Ne lanet bir katliam. Ya kazanmak için savaş ya da hiç savaşma. Lanet orospunun çocuğu."

Ama öğlen sonrası onlar için daha sona ermedi. Ramada Hanı'nın önündeki kaldırımda, o gün için fazlasıyla kalın bir palto giymiş, gözlüklü, sıska bir adam, ciddi bir sorun yaşıyor. Geçen yabancılara bağırıyor, onlara işaret ediyor, böyle şiddetle bağırdığı için tükürükler saçıyor ve polisler, birisine saldırmadan ya da eğer üzerinde gizlenmiş bir silah varsa onu çıkarıp ateş etmeden önce, onu sakinleştirmeye çalışmak için koşup devriye arabalarından geliyorlar. Bir elinde bir şişe viski tutuyor; görünüşe göre, üzerinde sadece bu var. "Bana bakın!" diye bağırıyor. "Ben boktan biriyim ve bana bakan herkes boktan biri olduğumu anlıyor. Nixon! Nixon! Bana bunu yapan o! Bana bunu yapan bu! Nixon beni Vietnam'a gönderdi!"

Kamyonete doluşurken her biri anılarının ağırlığını taşıdığından, son derece ciddiler ama sokakta aklını kaçırmakta olan adamdan farklı olarak, Les'i onda daha önce hiç olmayan bir sükûnet hali içinde görmenin rahatlığını hissediyorlar. Yüce duygular ifade etme alışkanlığında olan adamlar olmadıkları halde, Les'in yanında, o türden bir dürtüye eşlik edebilecek hisler duyuyorlar. Eve gidiş yolu boyunca, Les dışında her biri, hayatta ve akış halinde olmanın gizemini, erişebildiği en yüksek derecede kavrıyor.

Sakin görünüyordu ama sahte bir görünüştü bu. Kararını vermişti. Aracını kullan. Hepsini temizle, kendin dahil. Nehrin kıyısında doğruca onların üstüne git, aynı şeritte, onların şeridinde, nehrin kıvrıldığı yerdeki dönemeçte.

Kararını verdi. Kaybedeceği hiçbir şey yok ve kazanacağı çok şey var. Şu olursa ya da şunu görürsem ya da şunu düşünürsem o işi yaparım ve eğer bunlar olmazsa yapmam meselesi değil. O derece

kararlı ki artık düşünmüyor. Bir intihar misyonuna girişmiş ve içi müthiş çalkantılı. Söz yok. Düşünce yok. Sadece görmek, işitmek, tatmak, koku almak var; öfke, adrenalin ve teslimiyet var. Vietnam'da değiliz. Vietnam'ın ötesindeyiz.

(Bir yıl sonra, bağlanmış bir halde tekrar Northampton Ordu Emeklileri İdaresi'ne götürüldüğünde; bu katıksız "hiçbir şey olmayan şey" halini psikologa basit bir İngilizce'yle ifade etmeye çalışıyor. Her şey gizli kalacak nasılsa. Kadın bir doktor. Tıbbî etik. Kesinlikle ikisinin arasında. "Ne düşünüyordun?" "Düşünmek yoktu." "Bir şeyler düşünüyor olmuş olmalısın." "Hiçbir şey." "Kamyonuna ne zaman bindin?" "Hava karardıktan sonra." "Akşam yemeği yemiş miydin?" "Yemek yoktu." "Kamyonete neden bindiğini düşünüyordun?" "Neden olduğunu biliyordum." "Nereye gittiğini biliyordun." "Onu haklamaya." "Kimi haklamaya?" "Yahudi'yi. Yahudi profesörü." "Bunu neden yapacaktın?" "Onu haklamak için." "Yapmak zorunda olduğun için mi?" "Yapmak zorunda olduğum için." "Neden yapmak zorundaydın?" "Kenny." "Onu öldürecektin." "Ya, evet. Hepimizi." "Planlama vardı, o halde." "Planlama yoktu." "Ne yaptığını biliyordun." "Evet." "Ama planlamadın." "Hayır." "Yine Vietnam'da olduğunu mu sanıyordun?" "Vietnam yoktu." "Geçmişe mi dönmüştün?" "Geçmişe dönmek yoktu." "Ormanda olduğunu mu sanıyordun?" "Orman yoktu." "Kendini daha iyi hissedeceğini mi düşünüyordun?" "His yoktu." "Çocukları mı düşünüyordun? Cereme miydi bu?" "Cereme yoktu." "Emin misin?" "Cereme yoktu." "Bu kadın, diyorsun bana, senin çocuklarını öldürmüş; 'oral seks' dedin bana, 'çocuklarımı öldürdü'... ondan öç almaya, bunun intikamını almaya çalışmıyor muydun?" "İntikam yoktu." "Depresyonda mıydın?" "Hayır, depresyon yoktu." "İki insanı ve kendini öldürmek niyetindeydin ve kızgın değildin, öyle mi?" "Hayır, artık kızgınlık yoktu." "Bayım, kamyonuna bindin ve nerede olacaklarını biliyordun ve kamyonunu onların farlarının üzerine sürdün. Bir de bana onları öldürmeye çalışıyor olmadığını söylemeye çalışıyorsun, öyle mi?" "Onları öldürmedim." "Onları kim öldürdü?" "Kendileri öldürdü.")

Sadece araba sürüyor. Tek yaptığı bu. Planlıyor ama planlamıyor. Biliyor ama bilmiyor. Öteki farlar üzerine geliyor ve sonra kaybolu-

yor. Çarpışma olmadı mı? Peki, çarpışma olmadı. Bir kez onlar yoldan çıkınca, şerit değiştiriyor ve yola devam ediyor. Arabayı sürmeye devam ediyor. Ertesi sabah, yol ekibinin işe çıkmasını beklerken kasabanın garajında olayı duyuyor. Öteki adamlar zaten biliyorlar.

Çarpışma olmamış; bu yüzden, olay hakkında belli bir sezgisi olmasına rağmen, ayrıntıları bilmiyor ve araba kullanmaktan eve dönüp kamyondan çıktığında, neler olduğundan emin değil. Onun için büyük bir gün bu. Kasımın on biri. Gaziler Günü. O sabah Louie'yle gidiyor. O sabah Duvar'a gidiyor, o öğlen sonrası Duvar'dan eve dönüyor, o geceyse herkesi öldürmeye çıkıyor. Öldürdü mü? Bilemiyor çünkü çarpışma olmamış ama yine de tedavi açısından oldukça esaslı bir gün. İkinci yarısı birincisinden daha tedavi edici. Artık hakikaten sükûnete kavuşuyor. Artık Kenny onunla konuşabilir. Kenny'yle yan yana ateş ediyorlar, ikisi de tam otomatiğe geçmiş ve o sırada tim lideri Hector bağırarak emir veriyor: "Eşyalarınızı alın; çıkalım buradan!" ve aniden Kenny ölüyor. O kadar çabuk. Tepenin tekinde. Saldırıya uğruyorlar, geri çekiliyorlar ve Kenny ölüyor. Olamaz. Dostu, kendisi gibi bir köy çocuğu, aynı koşullarda yetişmiş ama Missourili. Birlikte mandıracılık yapacaklardı; altı yaşında bir çocukken babasının ve dokuz yaşında bir çocukken de annesinin ölümünü seyretmiş bir adam o; ondan sonra, çok sevdiği ve hep sözünü ettiği bir amcası tarafından büyütülmüş; amcası oldukça büyük bir çiftliği olan başarılı bir mandıracı. 180 sağmal inek, sağma odasında her biri bir defada altı inek sağan on iki makine ve Kenny'nin kafası uçtu ve o öldü.

Anlaşılan Les dostuyla haberleşiyor artık. Kenny'ye, Kenny'nin unutulmadığını gösterdi. Kenny bunu yapmasını istedi, o da yaptı. Şimdi biliyor ki her ne yaptıysa; ne yaptığından emin olmasa bile bunu Kenny için yaptı. Eğer birisini öldürmüşse ve hapse girse bile önemi yok. Önemi olamaz çünkü o ölü. Bu sadece Kenny için yapılacak son bir şeydi. Ona olan borcunu ödedi. Şimdi Kenny'nin rahat olduğunu biliyor.

("Duvar'a gittim ve onun adı oradaydı ve sessizlik vardı. Bekledim, bekledim, bekledim. Ben ona baktım, o bana baktı. Hiçbir şey duymadım, hiçbir şey hissetmedim ve o anda, Kenny'nin rahat olmadığını anladım. Daha yapılacak bir şeyler olduğunu anladım. Ne ol-

duğunu bilmiyordum. Ama o beni öylece bırakmazdı. O yüzden benim için bir mesaj yoktu. Kenny için yapmam gereken daha bir şeyler olduğu için. Şimdi mi? Şimdi Kenny rahat. Şimdi huzur içinde yatabilir." "Ya sen hâlâ ölü müsün?" "Nesin sen, tuvalet kâğıdı mı? Yo, seninle konuşamam, seni tuvalet kâğıdı! Ölü *olduğum* için yaptım bunu!")

Ertesi sabah ilk iş, garajda, Faunia'nın Yahudi'yle bir araba kazası geçirdiğini duyuyor. Herkes onun adamla oral seks yapıyor olduğunu ve adamın kontrolü kaybettiğini, yoldan çıkıp bariyeri geçtiklerini ve setin üzerinden aşıp baş aşağı nehrin sığ yerine uçtuklarını tahmin ediyor. Yahudi arabanın kontrolünü kaybetmiş.

Hayır, bununla bir önceki gece olan şey arasında bağlantı kurmuyor. Sadece dışarıya çıkmış, araba kullanıyordu o, tamamen farklı bir ruh haliyle.

"Ya? Ne olmuş? Onu kim öldürmüş?" diyor.

"Yahudi öldürmüş. Yoldan çıkmış."

"Herhalde adamın üstüne yatmıştı."

"Öyle diyorlar."

İşte bu kadar. Bunun için de bir şey hissetmiyor. Hâlâ hiçbir şey hissetmiyor. Acısından başka. Başına gelen şeyler için neden bu kadar çok acı çekiyor, Faunia yaşlı Yahudilerle oral seks yapmaya devam edebiliyorken? Acıyı çeken kendisi ve şimdi Faunia kalkıp her şeyi bırakıp gidiyor.

Kasabanın garajında sabah kahvesini yudumlarken, ona öyle görünüyor, en azından.

Herkes kamyonlara gitmek üzere ayağa kalktığında, "Sanırım cumartesi geceleri o evden müzik duyulmayacak artık" diyor Les.

Bazen olduğu gibi, hiç kimse onun neden söz ettiğini anlamıyor ama yine de gülüyorlar ve bunun üzerine, iş günü başlıyor.

Eğer yerini Batı Massachusetts olarak belirtip özellikle de görünüşünü de tarif edip niteliklerini sayacak olursa *New York Kitap Eleştirileri*'ne abone olan meslektaşları, ilanı onun verdiğini keşfedebilirdi. Öte yandan, eğer ikamet ettiği yeri belirtmeyecek olursa yüz, iki yüz, hatta üç yüz mil yarıçapı içinde herhangi birisinden tek bir yanıt bile alamayabilirdi. *New York Kitap Eleştirileri*'nde incelemiş

olduğu her ilanda, kadınlar tarafından verilen yaş, kendisininkinin on beş ila otuz yaş üzerinde olduğuna göre, böyle genç, böyle çekici, böyle başarılı olduğunu iddia eden ama kişisel bir ilan yoluyla erkek arama gereksinimi duyan bir kadında, açıklamadığı önemli bir kusur olduğu kuşkusunu uyandırmadan kendini bütünüyle doğru tarif etmek amacıyla doğru yaşını nasıl açıklardı,? Kendisini "tutkulu" olarak tanımlayacak olsa; şehvet düşkünleri kolayca bunu kasıtlı bir kışkırtma olarak, "hafifmeşrep" ya da daha kötü bir anlamda yorumlayabilirdi ve *NYKE* kutusuna asla ilişkiye girmek istemeyeceği erkeklerden mektup yağardı. Ama eğer sekse, akademik, bilimsel ve entelektüel uğraşlarından daha az önem verdiği aşikâr olan, aydın bir kadın gibi görünürse güvenebileceği bir erotik eşle birlikteyken onun kadar coşkulu olabilen birisi için, fazlasıyla efemine kaçacak bir tipten gelecek bir yanıtı teşvik edeceği kesindi. Kendisini "sevimli" olarak tanıtırsa, belirsiz, genel bir kadın sınıfına sokuyor olurdu; ama eğer kendisini açıkça "güzel" olarak tanımlarsa âşıklarına asla abartılı gelmemiş bu sözcüğü duyuracak kadar doğru sözlü olmaya cesaret ederse; ki onlar kendisi için *éblouissante** demişlerdi ("*Éblouissante! Tu as un visage de chat*"da), yani göz kamaştırıcı, sersemletici. Eğer, sadece yaklaşık otuz sözcükten oluşan bir metinde hassasiyeti başarmak adına, büyüklerinin farkına varmış olduğu, babasının daima göklere çıkarmayı sevdiği, Leslie Caron'a olan benzerliğine başvursa, o zaman bir megalomandan başkası ona yaklaşmaya çekinebilir ya da onu bir entelektüel olarak ciddiye almayı reddedebilirdi. Eğer, "Mektupla birlikte bir fotoğraf gönderilmesi memnuniyetle karşılanır" ya da sadece, "Fotoğraf, lütfen" yazarsa; yanlış anlaşılabilir, bunun, güzelliğe zekâdan, bilgiden ve kültürel incelikten daha çok değer verdiğini ima ettiği düşünülebilirdi; üstelik alacağı herhangi bir fotoğraf, rötuşlanmış, yıllar önce çekilmiş ya da tamamen sahte olabilirdi. Fotoğraf istemek, tam da ilgisini çekmeyi umduğu erkeklerden gelecek bir yanıtı engelleyebilirdi bile. Ancak eğer fotoğraf istemezse ta Boston'a, New York'a ya da daha uzağa kadar seyahat edip, akşam yemeğinde kendini tamamıyla uygunsuz ve hatta itici birisine eşlik eder bir durumda bulabilirdi. Hem yalnız görünüş açısından itici de

* Muhteşem! Sende bir kedinin yüzü var, ç.n.

olmayabilirdi bu kişi. Ya bir yalancı olursa? Ya bir şarlatan olursa? Ya bir psikopat olursa? Ya AIDS'li olursa? Ya şiddet dolu, kötü ruhlu, evli ya da devletten sağlık yardımı alan biri olursa? Ya bir sapık, kendini elinden kurtaramayacağı biri olursa? Ya adını ve çalıştığı yeri peşini asla bırakmayacak birine verirse? Öte yandan, ilk buluşmalarında adını *nasıl* saklayabilirdi? Evliliğe ve bir aileye gidecek, ciddi, tutkulu bir aşk ilişkisi ararken açık, dürüst bir insan, işe nasıl olur da adı kadar temel bir şey hakkında yalan söyleyerek başlardı? Ya ırk? "Irkın önemi yok" şeklindeki nazik bir teşviki de dahil etse miydi? Ama önemi yok değildi; olmamalıydı, olmaması gerekirdi, pekâlâ olmayabilirdi de on yedi yaşındayken Paris'te yaşadığı fiyasko onu, başka ırktan bir erkeğin uygunsuz; çünkü bilinmez bir eş olduğuna inandırmasaydı.

O zamanlar genç ve maceraperestti, tedbirli olmak *istemiyordu* ve o, Brazzaville'deki iyi bir aileden geliyordu; bir Yargıtay hâkiminin oğluydu ya da öyle diyordu ve bir yıllığına Nanterre'de geçici öğrenci olmak üzere Paris'e gelmişti. Adı Dominique'ti ve Delphine onu edebiyat aşığı ruh eşi olarak görüyordu. Onunla Milan Kundera konferanslarından birinde tanışmıştı. O kendisini orada tavlamıştı ve dışarıda, hâlâ Kundera'nın *Madame Bovary* hakkındaki gözlemlerinin tadını çıkarıyorlardı; her ikisi de Delphine'in heyecanla "Kundera hastalığı" olarak düşündüğü şeye yakalanmışlardı. Kundera onlar için, bir Çek yazar olarak baskı görmesiyle Çekoslovakya'nın özgür olmak için verdiği büyük tarihsel mücadelede yenilgiye uğramış biri olmasıyla meşrulaşıyordu. Kundera'nın oyunbazlığı havai görünmüyordu, hem de hiç. *Kahkaha ve Unutuş Kitabı*'na bayılıyorlardı. Kundera'da güvenilir bir şeyler vardı. Doğu Avrupalılığı, entelektüelin huzursuz tabiatı, her şeyin ona zor geliyor gibi görünmesi. Kundera'nın, süper star davranışının tam tersi olan tevazuu, ikisinin de kalbini kazanıyordu ve ikisi de onun düşünme ve acı çekme ilkesine inanıyorlardı. Tüm o entelektüel ıstıraplar... Bir de görünümü vardı, tabii. Delphine onun şiirsel bir biçimde boksörlere benzeyen görünümünden çok hoşlanıyordu; ona göre, içeride çarpışan her şeyin dış belirtisiydi bu.

Kundera konferansındaki tavlamadan sonra Dominique'le yaşadığı şey, tamamen fiziksel bir deneyimdi ve bunu daha önce hiç ya-

şamamıştı. Tamamen bedeniyle ilgili bir şeydi. Hemen öncesinde Kundera konferansıyla müthiş bir bağlantı kurmuştu ve o bağlantıyı, Dominique'le olan bağlantısıyla karıştırmıştı ve her şey çok hızlı gelişmişti. Bedeninden başka hiçbir şey yoktu. Dominique onun sadece seks istemediğini anlamıyordu. Yağlanıp şişte çevrilen bir et parçasından daha fazla bir şey olmak istiyordu o. Dominique'in yaptığı buydu. Hatta bunlar onun sözleriydi: Delphine'i yağlayıp çeviriyordu. Başka hiçbir şeyle ilgilenmiyordu, hele edebiyatla. Gevşe ve sus. Dominique'in ona karşı tavrı bu ve o, bir şekilde sıkışıp kalıyor; sonra onun odasına gittiği ve onun kendisini orada bir arkadaşıyla birlikte beklemekte olduğu o korkunç gece yaşanıyor. Şimdi önyargılı olmuş falan değil, sadece kendi ırkından bir erkeği böylesine yanlış değerlendirmiş olamayacağını fark etmiş. En kötü başarısızlığıydı bu ve hiç unutamadı bunu. Kurtuluşu ancak ona Roma yüzüğünü veren profesörle gelmişti. Seks evet, harika seks; ama metafiziği olan seks. Ciddiyet sahibi ama kibirli olmayan bir adamla, metafiziği olan seks. Kundera gibi birisiyle. Planı bu.

Hava karardıktan çok sonra, tek başına bilgisayarın karşısında otururken Barton Binası'nda geriye kalmış tek kişi olarak, kendinde ofisinden ayrılacak, arkadaşlık edecek bir kedi bile olmaksızın dairesinde geçireceği bir geceye daha göğüs gerecek gücü bulamadan otururken karşı karşıya olduğu sorun, ilanına, ne kadar incelikli bir biçimde şifrelenmiş olursa olsun, esas olarak "Yalnız beyazlar başvurabilir" diyen bir şeyleri nasıl dahil edebileceğiydi. Eğer böyle bir dışlamayı belirtenin o olduğu, Athena'da keşfedilecek olursa Athena'nın akademik hiyerarşisinde böyle hızla yükselen biri için iyi olmazdı bu. Yine de, her ne kadar her şeyi düşünmeye, hiçbir konuda saf olmamaya, tek başına bir kadın olarak yaşadığı kısa süreye dayanarak erkeklerin nasıl davranabileceklerini göz önüne almaya böylesine çok çalıştığı için, yeteri kadar sadist ya da sapkın birisini, *özellikle* ırk konusunda yanıltmak için tasarlanmış bir fotoğraf göndermekten alıkoyacak hiçbir şey olmadığını bilse de fotoğraf istemekten başka seçeneği yoktu .

Hayır, Athena gibi korkunç derecede taşralı bir yerin öğretim üyeleri arasında, asla bulamayacağı çapta bir erkekle tanışmasına

yardımcı olması için ilan vermek, bütünüyle fazla riskli ve aynı zamanda onuruna yakışmayan bir şeydi. Bunu yapamazdı ve yapmamalıydı; ama yine de uygun bir eş arayışındaki bir kadın olarak, yabancılara kendi reklâmını yapmanın belirsizliklerini, hatta tehlikelerini düşünürken, Dil ve Edebiyat Bölümü'nün başkanı olarak, meslektaşlarına kendisini ciddi bir öğretmen ve bilim insanından başka bir şey olarak ifşa etmeyi göze almanın bütünüyle insanî de olsa, onu küçük gösterecek bir şekilde yanlış yorumlanabilecek ihtiyaçları ve arzuları olan birisi olarak sergilemenin, akla yakın bir şey olmamasının nedenlerini düşünürken aynen bunu yapıyordu. Biraz önce elektronik postayla bölümünün her üyesine, diploma tezleri hakkındaki en son düşüncelerini göndermişken *New York Kitap Eleştirileri*'nin standart kişisel ilanlarının banal dil kalıplarına bağlı kalan ama aynı zamanda, *kendi* çapının doğru bir değerlendirmesini sunmayı başaran bir ilan oluşturmaya çalışıyordu. Bir saattir bununla uğraşıyordu ve takma adla bile olsa, gazeteye postalanamayacak kadar küçük düşürücü olmayan bir şeye hâlâ karar verememişti.

Batı Mass. 29 yaşında minyon, tutkulu, Parisli
profesör, Molière öğretirken rahat olduğu kadar

Dana madalyon pişirirken de bir beşerî bilimler
bölümünün başkanlığını yaparken olduğu kadar rahat olan, zeki, güzel, Berkshireli akademisyen... Arıyor

Ciddi SWF bilim kadını... Arıyor.

SWF Yale doktoralı, Paris doğumlu akademisyen. Minyon, araştırmacı, edebiyatsever, modayı takip eden kumral... Arıyor.

Çekici, ciddi bilim kadını... arıyor

SWF doktoralı, Fransız, Mass.'ta ikamet ediyor... arıyor

Ne arıyor? *Herhangi* bir şey; bu Athena erkeklerinden, hepsi de

son derece gayretli ve erkekliği elinden alınmış, bu hazırcevap delikanlılardan, efemineleşmiş bu yaşlı hanımlardan, bu ürkek, usandırıcı aile ucubelerinden, bu profesyonel babalardan başka herhangi bir şey. Onların ev işlerinin yarısını yapmakla gurur duymaları onu tiksindiriyor. Tahammül edilmez bir şey bu. "Evet, gitmeliyim, görevi karımdan devralmalıyım. Onunla eşit sayıda bebek bezi değiştirmem gerekiyor, biliyorsun." Ne kadar yardımcı olduklarıyla övündükleri zaman kıvranıyor. Pekâlâ, bunu yap ama bundan söz etme görgüsüzlüğünü gösterme. Neden kendini eşitlikçi bir koca olarak böyle teşhir edip gülünç bir duruma düşürüyorsun? Bunu yap işte ve bu konuda ağzını açma. Bu konudaki tiksintisinde, bu erkeklere "hassasiyetleri" için değer veren kadın meslektaşlarından çok farklı o. Karılarını aşırı derecede övmek bu mu oluyor, "hassasiyet" mi? "Ah, Sara Lee öyle olağanüstü bir falan filan ki. Daha şimdiden dört buçuk makale yayımladı..." Bay Hassasiyet daima onun şanından söz etmek zorunda. Bay Hassasiyet, başına "Sara Lee diyor ki..." girişini koyduğundan emin olmadan Metropolitan'daki harika bir gösteri hakkında konuşamıyor. Ya karılarını aşırı derecede övüyorlar ya da susup kalıyorlar. Koca susup kalıyor ve gittikçe daha canı sıkkın bir hale geliyor ve Delphine başka hiçbir ülkede böyle bir şeye rastlamamış. Eğer Sara Lee iş bulamayan bir akademisyenken kocası, diyelim ki işini zorlukla elinde tutuyorsa Sara Lee'nin kendini kazıklanmış hissetmesindense işini kaybetmeyi tercih eder. Hatta eğer durum tersine olsa ve karısı işe giderken evde kalmak zorunda olan o olsa, belli bir gurur bile duyar. Bir Fransız kadını, hatta bir Fransız feministi bile, böyle bir erkeği iğrenç bulur. Fransız kadını zekidir, seksidir, *bakikaten* bağımsızdır ve eğer erkeği ondan daha fazla konuşuyorsa ne çıkar, sorun nedir? O ateşli rekabetin ne anlamı vardır? "Ah, fark ettin mi, kaba, güç meraklısı kocası onu ne kadar eziyor?" değil. Hayır, Fransız kadını, ne kadar dişiyse erkeğin gücünü yansıtmasını *o kadar* istiyor. Ah, beş yıl önce Athena'ya geldiğinde, gücünü yansıtan harika bir adamla tanışabilmek için nasıl da dua etmişti. Oysa daha genç olan erkek öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu; erkekliği elinden alınmış bu evcil tiplerden, entelektüel açıdan heyecan verici olmayan yavan adamlardan, mektuplaştığı Paris'teki insanlara leziz bir

biçimde "Bebek Bezleri" olarak sınıflandırdığı, Sara Lee'nin aşırı derecede övgü dolu kocalarından oluşuyor.

Bir de "Şapkalar" var. Şapkalar derken "yerleşik yazarlar"ı kastediyor, Amerika'nın inanılmaz derecede iddialı yerleşik yazarlarını. Muhtemelen, küçük Athena'dakiler en kötüleri değildir ama bu ikisi yeterince kötü. Haftada bir kez ders vermeye geliyorlar, evliler, ona asılıyorlar ve çekilmez insanlar onlar. Ne zaman öğle yemeği yiyebiliriz, Delphine? Özür dilerim ama etkilenmiyorum, diye düşünüyor. Konferanslarında Kundera'nın hoşlandığı tarafı, daima biraz müphem, hatta bazen biraz hırpani, *malgré lui** büyük bir yazar oluşuydu. En azından Delphine onu böyle algılıyordu ve onun sevdiği yanı buydu. Ama Amerikalı "ben bir yazarım" tipini kesinlikle sevmiyor; onlara *katlanamıyor*. Kendisine baktıklarında onların şöyle düşündüklerini biliyor: Fransız güveninle, Fransız giyim tarzınla ve elit Fransız eğitiminle, gerçekten çok Fransızsın ama her şeye rağmen sen bir akademisyensin ve ben bir yazarım. Biz birbirimizin dengi değiliz.

Bu yerleşik yazarlar, tahmin edebildiği kadarıyla zamanlarının büyük bir kısmını başlarına giydikleri şeyler konusunda tasalanarak geçiriyorlar. Evet, hem şair olanın *hem* nesir yazarı olanın olağanüstü bir şapka fetişi var ve bu yüzden, mektuplarında onları Şapkalar olarak sınıflandırıyor. Bir tanesi her zaman Charles Lindbergh olarak giyiniyor, antika pilot kıyafeti giyiyor ve Delphine, pilot kıyafetiyle yazmak arasında, özellikle yerleşik olarak yazmak arasındaki ilişkiyi anlayamıyor. Paris'teki arkadaşlarıyla esprili yazışmalarında bunun hakkındaki düşüncelerini anlatıyor. Diğeriyse sarkık şapkalı adam, iddiasız adam tipinde, ki son derece yapmacıklı tabii bu ve özensiz giyinmek için aynanın karşısında sekiz saat geçiriyor. Kibirli, anlaşılmaz biri; şimdiye kadar yüz seksen altı kere evlenmiş ve kendini inanılmaz derecede önemsiyor. Bu tipe karşı hissettiği şey, nefretten çok küçümseme. Ama yine de, Berkshire'ın derinliklerinde romantizm açlığından ölmekte olduğundan, bazen Şapkalar için çelişkili şeyler hissediyor ve en azından onları erotik adaylar olarak ciddiye almasının iyi olup olmayacağını merak ediyor. Hayır, yapamaz; Paris'e yazdığı şeylerden sonra olmaz. Onlara karşı direnmeli, sırf

* Malgré lui: (Fr.) kendine rağmen, ç.n.

onunla kendi kelime dağarcığıyla konuşmaya çalıştıkları için bile olsa. Onlardan biri, daha genç olanı, kendini bir nebze daha az önemseyeni Bataille okumuş olduğu için ancak yeterli olacak kadar Bataille bildiği ve ancak yeterli olacak kadar Hegel okumuş olduğu için, birkaç kez onunla çıkmıştı ve hiçbir zaman bir erkek kendisini gözlerinin önünde erotizmden bu kadar hızla arındırmamıştı; adam söylediği her sözcükle; artık kendisinin de biraz kuşku duyduğu o dilini kullanarak hayatından satır satır çıkıp gitmişti.

Oysa daha yaşlı tipler, soğukkanlı olmayan ve tüvit giyenler, "Hümanistler." Eh, Delphine'in konferanslarda ve yayınlarda, mesleğin gerektirdiği gibi yazma ve konuşma lütfunda bulunmak zorunda olmasına rağmen hümanist, tam da kendi benliğinin, bazen ihanet etmekte olduğunu hissettiği bir parçası ve bu yüzden onları çekici buluyor. Oldukları gibi oldukları, her zaman da öyle olmuş oldukları ve kendisini bir hain olarak gördüklerini bildiği için. Derslerinin müdavimleri var ama onlar o müdavimleri küçümsüyor, modaya uygun bir fenomen olarak görüyorlar. Bu daha yaşlı erkekler, Hümanistler, her şeyi okumuş bu eski kafalı, gelenekçi hümanistler, bu yeniden doğmuş öğretmenler (o da onları böyle görüyor), bazen ona derinlikten yoksun olduğunu hissettiriyor. Müdavimlerine gülüyor ve bilgisini hor görüyorlar. Öğretim üyeleri toplantılarında söyledikleri şeyleri söylemekten korkmuyorlar oysa korkmaları gerekir; sınıfta hissettikleri şeyleri söylemekten korkmuyorlar oysa, korkmaları gerekir ve sonuç olarak, onların önünde dağılıyor. Kendisi, Paris'te ve New Haven'da edinmiş olduğu, söylem denilen o şey konusunda pek de inançlı olmadığından, içten içe dağılıyor. Ancak başarılı olmak için o dile ihtiyacı var. Amerika'da tek başına olduğundan, başarılı olmaya o kadar ihtiyacı var ki! Öte yandan, başarılı olmak için gereken her şey bir şekilde ödün vermesini gerektiriyor, bu da kendini gittikçe daha az hakikî hissetmesine neden oluyor ve çıkmazını "Faust tarzı bir pazarlık" olarak dramatize etmek fazla işe yaramıyor.

Arada bir Milan Kundera'ya ihanet ettiğini bile hissediyor ve bu yüzden, yalnız olduğu zamanlarda, onu sessizce hayalinde canlandırıyor, onunla konuşuyor ve affını diliyor. Konferanslarında Kundera'nın maksadı, zekâyı Fransız karmaşıklığından özgür kılmak,

romanı insanoğluyla ve *comédie humaine*'le* ilgili bir şey olarak tartışmaktı; maksadı, öğrencilerini yapısalcılığın ve biçimciliğin çekici tuzaklarından ve modernlik saplantısından özgür kılmak, kendilerine verilmiş Fransız kuramından onları arındırmaktı ve onu dinlemek Delphine'e muazzam bir rahatlama getirmişti; çünkü yayımlarına ve artan bilimsel şöhretine rağmen, edebiyatı, edebiyat kuramı kanalıyla ele almak Delphine'e her zaman zor geliyordu. Sevdiği şeylerle hayran olması beklenen şeyler arasında; hayran olması beklenen şeyler hakkında söylemesi beklenenlerle değer verdiği yazarlar hakkında kendine söyledikleri arasında, öyle muazzam bir uçurum olabiliyordu ki Kundera'ya ihanet ettiği duygusu, yaşamındaki en ciddi sorun olmasa da zaman zaman, iyi yürekli, güvenen, namevcut bir sevgiliye ihanet etmenin utancı gibi bir şey haline geliyordu.

Sık sık birlikte çıktığı tek adam, tuhaftır ki kampustaki en muhafazakâr insan, altmış beş yaşındaki boşanmış bir adam. Arthur Sussman adında, ikinci Ford yönetiminde maliye bakanı olması beklenmiş, Boston Üniversitesi'nden bir ekonomist. Biraz şişman, biraz resmî, her zaman takım elbiseli; kadınlara ve azınlıklara daha fazla hak tanıma girişiminden nefret ediyor, Clinton'dan nefret ediyor, haftada bir kez Boston'dan geliyor, ona bir servet ödeniyor ve orayı ihya ettiği, küçük Athena'yı akademik haritaya yerleştirdiği düşünülüyor. Özellikle kadınlar Delphine'in, sadece bir zamanlar güçlü olduğu için, onunla yatmış olduğundan emin. Ara sıra kafeteryada birlikte yemek yediklerini görüyorlar. O, kafeteryaya geliyor ve dayanılmaz derecede sıkılmış görünüyor, ta ki Delphine'i görünceye kadar; ona katılmasına izin verip vermeyeceğini sorduğundaysa Delphine, "Bugün varlığınızla bizi şereflendirmeniz ne kadar cömert bir davranış" diyor ya da bu tarz bir şey söylüyor. Bir noktaya kadar, Delphine'in onunla alay etmesinden hoşlanıyor. Yemekte, Delphine'in "gerçek bir sohbet" dediği şeyi yapıyorlar. Otuz dokuz milyar dolarlık bir bütçe fazlasıyla, diyor Sussman Delphine'e, hükümet vergi mükellefine hiçbir geri ödeme yapmıyor. İnsanlar bunu hak etti ve harcayabilmeleri gerek; onların paralarıyla ne yapılacağına bürokratlar karar vermemeli. Yemekte, sosyal güvenliğin neden

* *Comédie humaine*: (Fr.) insanlık komedyası, ç.n.

özel yatırım analizcilerine devredilmesi gerektiğini ayrıntılarıyla açıklıyor. Herkes kendi geleceğine yatırım yapmalı, diyor ona. Herhangi birisi, insanların geleceğini temin etmesi için hükümete neden güvensin, sosyal güvenlik size x gelir sağlarken aynı zaman süresince borsaya yatırım yapmış biri, şimdi iki katına ya da daha fazlasına sahip olacaksa? Onun iddiasının temeli daima kişisel egemenlik ve kişisel özgürlük ve asla anlamadığı şey şu ki çoğu insan için, seçim yapmaya yeterli para yok ve eğitimli tahminler yapmaya yeterli eğitim yok, borsa üzerinde yeterli hâkimiyet yok demeye cüret ediyor Delphine, hiç-olmayan-maliye-bakanına. Onun modeli, Delphine'in onun adına yorumladığı gibi, radikal bir kişisel özgürlük kavramına dayanıyor ve bu, onun düşüncelerinde, borsadaki radikal bir egemenliğe indirgeniyor. Bütçe fazlası ve Sosyal Güvenlik; bunlar onu rahatsız eden iki konu ve her zaman bunları konuşuyorlar. Clinton'dan en çok, onun istemiş olduğu her şeyin demokratik biçimini teklif ettiği için nefret ediyor gibi. "İyi ki" diyor Delphine'e, "o küçük zıpçıktı Bob Reich oradan çıkıp gitti. Clinton'ın, insanların asla yapamayacakları işler için yeniden yetiştirilmelerine milyarlarca dolar harcamasına neden olurdu. Kabineden ayrılması iyi oldu. Hiç olmazsa orada Bob Rubin var; hiç olmazsa cesetlerin nerede gömülü olduğunu bilen bir tane aklı başında adam var. Hiç olmazsa o ve Alan faiz oranlarını olması gereken yerde tuttular. Hiç olmazsa o ve Alan bu iyileşmeyi sürdürdüler."

Onda sevdiği tek şey; işin iç yüzünü bilen bir kişi olarak ekonomik meselelerdeki haşin anlayışı bir yana, Engels'in ve Marx'ın tamamını da gerçekten iyi biliyor olması. Daha da etkileyici olanı, onların *Alman İdeolojisi*'ni, her zaman büyüleyici bulmuş olması ve çok sevdiği bu metni yakından bilmesi. Delphine'i Great Barrington'da akşam yemeğine götürdüğü zaman, işler öğle yemeğinde kafeteryada olduğundan hem daha romantik, hem daha entelektüel bir şekil alıyor. Sussman akşam yemeğinde onunla Fransızca konuşmayı seviyor. Yıllar önce fetihlerinden biri Parisliymiş ve sonu gelmeyen bir biçimde bu kadın hakkında konuşuyor. Ancak Paris'teki aşk macerasından ya da ondan önceki ve sonraki çeşitli duygusal bağlantılarından söz ettiği zaman, Delphine'in ağzı açık kalmıyor. Sussman kadınlar konu-

sunda, çok kibar bir tarzda, devamlı olarak övünüyor, bir süre sonra Delphine'in hiç de kibar bulmadığı bir tarzda. Bütün o fetihlerinden etkilendiğini düşünüyor olmasına katlanamıyor ama sabrediyor; çok da sıkılmıyor çünkü bunun dışında, zeki, iddialı, çok okumuş bir dünya adamıyla yemeğe çıkmış olmaktan memnun. Yemekte Sussman elini tuttuğu zaman, eğer kendisiyle yatabileceğini düşünüyorsa deli olduğunu incelikli bir şekilde de olsa anlamasını sağlayacak bir şeyler söylüyor ona. Sussman bazen otoparkta poposunu kavrayarak onu kendine çekiyor ve göğsüne bastırıyor. "Biraz ihtiras olmadan seninle böyle defalarca beraber olamam. Senin kadar güzel bir kadını dışarı çıkarıp, onunla konuşup, konuşup, konuşup, sonra orada bitmesine razı olamam" diyor. "Fransa'da bir deyiş vardır" diyor Delphine ona. "Şöyle der..." "Ne der?" diye soruyor Sussman, üstüne bir de yeni *bon mot** öğrenebileceğini düşünerek. Delphine gülümseyerek, "Bilmiyorum. Sonra aklıma gelir" diyor ve bu şekilde kendini, onun şaşılacak kadar kuvvetli kollarından nazikçe kurtarıyor. Ona nazik davranıyor çünkü işe yarıyor bu ve ona nazik davranıyor çünkü bunun bir yaş meselesi olduğunu sandığını biliyor; oysa aslında, arabasıyla geri dönerken ona açıkladığı gibi, o kadar banal bir mesele değil bu: bir "düşünce tarzı" meselesi. "Kim olduğumla ilgili bir şey" diyor ona ve eğer başka hiçbir şey onu uzaklaştırmamışsa bile, bu onu iki üç ay uzaklaştırıyor, ta ki bir sonraki sefer kafeteryada belirip Delphine'in orada olup olmadığına bakıncaya kadar. Bazen gece geç vakit ya da sabahın erken saatlerinde Sussman ona telefon ediyor. Back Bay'deki yatağından onunla seks hakkında konuşmak istiyor. O ise Marx hakkında konuşmayı tercih ettiğini söylüyor ve bu muhafazakâr ekonomistle, o tür şeylere son vermek için daha fazlası gerekmiyor. Ama yine de Delphine'i sevmeyen bütün kadınlar, Sussman güçlü olduğu için, Delphine'in onunla yatmış olduğundan eminler. Yaşamı böylesine kasvetli ve yalnız olduğuna göre, Arthur Sussman'ın rozet gibi taşıdığı küçük bir metres olmakla ilgilenmemesi onlara anlaşılmaz geliyor. Onlardan birinin, kendisi için "Öyle modası geçmiş ki, Simone de Beauvoir'ın bir parodisi gibi" dediği de kulağına gelmiş. Ki bununla, kanaatine göre Beauvoir'ın Sartre'a ken-

* *Bon mot*: (Fr.) nükteli söz, ç.n.

dini sattığını kastediyor; çok zeki bir kadın ama sonuçta onun kölesi olduğunu. Delphine'i yemekte Arthur Sussman'la gören ve her şeyi yanlış anlayan bu kadınlar için, her şey bir mesele, her şey ideolojik bir tavır, her şey bir ihanet, her şey bir kendini satma. Beauvoir kendini sattı, Delphine kendini sattı vs. vs. Delphine'deki bir şeyler onların rengini attırıyor.

Bu, sorunlarından bir diğeri. Bu kadınları kendinden soğutmak istemiyor. Yine de felsefi açıdan onlardan, erkeklerden olduğu kadar soyutlanmış değil. Onlara bunu söylemesi tedbirli bir davranış olmaz ama Amerikan anlayışına göre bu kadınlar, ondan çok daha feminist. Tedbirli bir davranış olmaz çünkü onu zaten yeterince reddediyorlar ve tavrını her zaman bilir gibi görünüyor, gerekçelerinden ve hedeflerinden her zaman kuşku duyuyorlar. O çekici, genç, ince, çaba göstermeksizin zarif; o kadar hızla, o kadar çok yükselmiş ki daha şimdiden üniversitenin dışında şöhret sahibi olmaya başlamış ve Paris'teki arkadaşları gibi, onların bütün o klişelerini kullanmıyor ve kullanmaya ihtiyaç duymuyor (tam da Bebek Bezleri'nin erkekliklerini onca hevesle ellerinden almak için kullanılan klişeleri). Onların hitap tarzını, yalnız Coleman Silk'e gönderdiği imzasız notta benimsedi ve sadece öylesine gergin olduğu için, kazara olmuş değil bu; sonuçta, kimliğini gizlemek için, kasıtlı yapılmış bir şey. Hakikatte o, Athena'daki bu feministlerden daha az özgürleşmiş değil ve belki de fazlasıyla onlar gibi. Kendi ülkesinden ayrıldı, cesaret edip Fransa'dan ayrıldı. İşinde çok çalışıyor, yayınları üzerinde çok çalışıyor ve başarmak istiyor; böyle tek başına olduğundan, başarmak *zorunda*. O son derece yalnız, desteksiz, evsiz, yurtsuz... *dépaysée*.* Özgür bir halde ama çoğu zaman umutsuzca *dépaysée*. Hırslı mı? Aslında kendi başının çaresine bakan bütün o sağlam feministlerin toplamından daha hırslı. Ama erkekler onu çekici bulduğu ve aralarında Arthur Sussman gibi seçkin bir erkek bulunduğu için ve zevk olsun diye dar kot pantolonla kaliteli bir Chanel ceket ya da yazın dekolte elbiseler giydiği için ve kaşmir ile deri sevdiği için, kadınlar ona hınç duyuyor. O, *onların* korkunç giysileriyle ilgilenmemeye dikkat ediyor; o halde onlar ne hakla onun giysilerinde sabıkalı gördükleri şey-

* Dépaysée: (Fr.) evinden, yurdundan uzak kalmış, ç.n.

ler üzerinde duruyorlar? Ona duydukları kızgınlıkla söyledikleri her şeyi biliyor. Gönülsüzce saygı duyduğu erkeklerin söyledikleri şeyleri, onun bir şarlatan ve gayrimeşru olduğunu söylüyorlar ve bu da daha çok incinmesine neden oluyor. "Öğrencileri kandırıyor" diyorlar. "Nasıl olur da öğrenciler bu kadının iç yüzünü göremez?" diyorlar. "Şu Fransız erkek şovenlerden birinin kadın kılığına girmiş hali olduğunu görmüyorlar mı?" diyorlar. Bölüm başkanı oluşunun *faute de mieux** olduğunu söylüyor ve diliyle alay ediyorlar. "E, tabii, ona müritlerini kazandıran, metinler arası cazibesi. Görüngü bilimiyle olan ilişkisi. O *öyle* bir görüngü bilimcisi ki, ha-ha-ha!" Onu alaya almak için neler söylediklerini biliyor ama yine de Fransa'daki ve Yale'deki günlerini ve *bu* kelime dağarcığı için yaşayışını hatırlıyor; iyi bir edebiyat eleştirmeni olmak için bu kelime dağarcığına sahip olması *gerektiğine* inanıyor. Metinler arası ilişkileri bilmek *zorunda* olduğuna. Sahte olduğu anlamına mı geliyor bu? Hayır! Herhangi bir sınıfa sokulamayacağı anlamına geliyor. Bazı çevrelerde onun esrarlı üstünlüğü olarak görülebilir bu! Ama burası gibi ücra bir cehennem çukurunda, azıcık sınıflandırılmaz olmaya gör, herkesi rahatsız eder bu. Onun sınıflandırılmaz oluşu Arthur Sussman'ı bile rahatsız ediyor. Lanet olsun, neden en azından telefon seksi yapmıyormuş ki o? Burada sınıflandırılamaz olursan, uzlaştıramayacakları bir şey olursan, sana bunun için eziyet ederler. Sınıflandırılamaz olmanın onun *bildungsroman*'ının** bir parçası olduğunu, daima sınıflandırılamaz oluşuyla *beslenmiş* olduğunu, Athena'da hiç kimse anlamıyor.

Onu özellikle deli eden üç kadının oluşturduğu gizli bir komite var: bir felsefe, bir sosyoloji ve bir tarih profesörü. Sırf onlar gibi çevresiyle körü körüne bir uyum halinde olmadığı için, ona karşı düşmanlıkla dolular. Şık bir havası olduğu için, yeteri kadar bilimsel dergi okumamış olduğunu hissediyorlar. Onların Amerikan bağımsızlık kavramları, onun Fransız bağımsızlık kavramlarından farklı olduğu için, güçlü erkeklere yaltaklık ettiğini düşünerek onu reddediyorlar. Ama onların güvensizliğini uyandırmak için tam olarak ne yapmış ki, öğretim üyesi erkekleri böylesine iyi idare etmek-

* *Faute de mieux*: (Fr) daha iyisi bulunmadığı için, ç.n.
** Bildungsroman: (A.) yetişme romanı, ç.n.

ten başka? Evet, Arthur Sussman'la Great Barrington'a akşam yemeğine gitmiş. Kendini onunla entelektüel olarak eşit görmediği anlamına mı gelir bu? Onunla eşit olduğu konusunda hiçbir kuşkusu yok. Onunla gururu okşandığı için çıkmıyor; onun *Alman İdeolojisi* hakkında anlatacaklarını duymak istiyor. Önce *onların* üçüyle birlikte öğle yemeği yemeye çalışmamış mıydı ve ona son derece tepeden bakmamışlar mıydı? Onun bilimsel çalışmalarını okumaya zahmet etmiyorlar, tabii. Hiçbiri yazdığı hiçbir şeyi okumuyor. Her şey algılama meselesi. Tüm gördükleri, Delphine'in bütün ayrıcalıklı erkekler üzerinde, anladığı kadarıyla alaycı bir biçimde "Onun küçük Fransız buğusu" dedikleri şeyi kullanışı. Yine de bu gizli komiteye yakınlık göstermek, onlara Fransız buğusunu *sevmediğini* açıkça söylemek için güçlü bir dürtü duyuyor; eğer sevseydi, Fransa'da yaşıyor olurdu! Ayrıcalıklı erkeklere de sahip değil, hiç kimseye sahip değil. Yoksa neden tek başına olsun; gece saat onda Barton Binası'ndaki bir ofisin çalışma masasında oturan tek insan olsun? Bir hafta geçmiyor ki onu çıldırtan, onu en çok şaşkına çeviren ama etkileyemediği, yönetemediği ve hiçbir şekilde ilgisini çekemediği o üçlüye karşı bir şeyler deneyip başarısız olmasın. *"Les Trois Grâces"** diyor onlara Paris'e yazdığı mektuplarda ve *"grâces"* yerine kindarlıkla *"grasses"* yazıyor. Üç Yağ Topu. Belli partilerde; aslında Delphine'in bulunmak istemediği partilerde, *Les Trois Grasses* değişmez olarak mevcut. Büyük bir feminist entelektüel oraya geldiğinde, Delphine en azından davet edilmek istiyor ama asla edilmiyor. Konferansa gidebiliyor ama yemeğe asla çağırılmıyor. Ama ipleri ellerinde tutan cehennem üçlüsü, her zaman orada oluyor.

Delphine Fransızlığına karşı belli belirsiz bir isyan halinde (aynı zamanda da Fransızlığını saplantı haline getirmiş), gönüllü olarak ülkesinden uzaklaşmış (kendisinden değilse de), *Les Trois Grasses*'ın hoşnutsuzluğuyla öyle tuzağa düşmüş ki, kendilik duygusunu daha da bulandırmadan ve bir zamanki doğal halinin eğilimlerini bütünüyle yanlış yansıtmadan, hangi tepkiyle onların saygısını kazanabileceğini bitmez tükenmez bir biçimde hesaplar durumda, meslekî bakımdan başarılı olmak için edebiyatı nasıl ele alması gerektiğiyle

* *Les trois grâces*: (Fr.) Zeus'un kızları olan üç güzellik tanrıçası, ç.n.

başlangıç olarak edebiyatı seçme nedeni arasındaki tutarsızlıkla kimi zaman utanç derecesinde dengesini kaybeder bir halde. Üstelik onu hayrete düşüren bir biçimde, Amerika'da neredeyse soyutlanmış durumda. Ülkesinden olmuş, soyutlanmış, yabancılaşmış, bir yaşam için hayatî olan her konuda kafası karışmış, şaşkın bir özlemle dolu bir çaresizlik içinde ve her taraftan, onu düşman olarak tanımlayan uyarıcı güçlerle kuşatılmış. Bütün bunlar da kendine ait bir varoluşun peşinden hevesle gitmiş olduğu için, bütün bunlar, cesur davranmış ve kendisi için belirlenen görünümü benimsemeyi reddetmiş olduğu için. Ona öyle geliyor ki kendini *oluşturmak* için gösterdiği bütünüyle takdire layık çabayla kendini baltalamış. Ona bunu yapabildiğine göre yaşamın çok hain bir yanı olmalı. Özünde, çok hain ve çok kinci; insanların kaderlerini mantık kurallarına göre değil de sapkınlığın düşmanca kaprislerine göre belirliyor. Kendi canlılığına teslim olmaya cesaret etmeye gör, şüphe götürmez bir caninin eline düşmüş olursun. Amerika'ya gideceğim ve yaşamımı kendim yazacağım, diyor; kendimi ailemin verilerinin tutuculuğu dışında oluşturacağım, verilere *karşı* savaşacağım, en üst düzeyde tutkulu öznellik, en mükemmel haliyle bireycilik, diyor ve bunun yerine kendini kontrolünün dışındaki bir dramın içinde, hiçbir şey yazmamış bir halde buluyor. Bir şeylere hâkim olma güdüsü var ama hâkim olunan şey ancak insanın kendisi oluyor.

Sadece ne yapması gerektiğini bilmek neden böylesine imkânsız olsun?

Eğer bölüm sekreteri Margo Luzzi olmasaydı, Delphine tamamen soyutlanmış olurdu. Otuzlu yaşlarında ürkek, boşanmış bir kadın bu; kendisi de yalnız, son derece becerikli, olabildiğince utangaç. Delphine için her şeyi yapar; bazen sandviçini Delphine'in ofisinde yer. Bölüm başkanının Athena'daki tek yetişkin kadın arkadaşı. Bir de yerleşik yazarlar var. Onda tam da diğerlerinin nefret ettiği şeylerden hoşlanıyor gibiler. Ama Delphine de *onlara* tahammül edemiyor. Nasıl böyle *ortada* kaldı? Nasıl dışarı çıkacak? Tavizlerini Faust tarzı bir pazarlık olarak dramatize etmek teselli vermediği gibi, yapmaya çalıştığı gibi, ortada kalmışlığını, "Kundera tarzı bir içsel sürgün" olarak düşünmek de pek faydalı olmuyor.

Arıyor. Pekâlâ, *arıyor*. Öğrencilerin söylediği gibi yap: düş peşine! Genç, minyon, kadınsı, çekici, akademik olarak başarılı SWF Fransız asıllı bilim kadını; Paris'te yetişmiş, Yale doktoralı, Mass.'da ikamet ediyor... Arıyor? Sonra her şeyi sırala gitsin. Ne olduğun ve ne aradığın hakikatinden saklanma. Mükemmel, parlak, kolayca orgazm olabilen kadın... Arıyor... Arıyor... Tam olarak ve kesinlikle *ne* arıyor?

Sonra aceleyle yazmaya başladı.

Sağlam karakterli olgun erkek. Bir ilişkisi olmayan. Bağımsız. Zeki. Canlı. Dik başlı. Açık sözlü. İyi öğrenim görmüş. Satirik bir ruha sahip. Çekici. Büyük edebi eserleri bilen ve seven. Güzel ve doğru konuşan. Düzgün yapılı. Bir yetmiş, yetmiş iki boyunda. Akdeniz ten rengi. Yeşil göz tercih edilir. Yaş önemli değil. Ama entelektüel olmalı. Kırlaşmış saç kabul edilir, hatta arzu edilir...

Ancak ondan sonra, ekranda bütün gayretiyle çağırmakta olduğu farazî adam yoğunlaşarak zaten tanıdığı birisinin portresi haline geldi. Aniden yazmayı bıraktı. Bu egzersize yalnızca bir deney olarak girişmişti, ihtiyatla fazla sulanmamış bir ilan oluşturma çabalarını yinelemeden önce, çekingenliğin pençesinden biraz olsun kurtulabilmek için. Buna rağmen, ne bulmuş olduğu, *kimi* bulmuş olduğu onu hayrete düşürdü; sıkıntısı içinde o kırk küsur faydasız sözcüğü bir an evvel silmekten başka bir şey istemiyordu. Aynı zamanda yenilgiyi bir lütuf olarak kabul etmek ve bu kadar olanaksız derecede taviz gerektiren bir entrikaya katılarak ortada kalmışlığını çözme umudundan vazgeçmek için aklına, utancı da dahil, birçok neden geliyordu... Eğer Fransa'da kalmış olsaydı, hiçbir şey için, hele bir erkek bulmak için, bir ilana ihtiyacı olmayacağını düşünüyordu... Amerika'ya gelmenin yapmış olduğu en cesurca şey olduğunu ama o zamanlar, bunu bilemeyeceğini düşünüyordu. Bunu sadece hırsının bir sonraki adımı olarak yapmıştı ve basit bir hırs değildi bu, asil bir hırstı, bağımsız olma hırsıydı; ama şimdi bunun sonuçlarıyla karşı karşıya kalmış durumdaydı. Hırs. Serüven. Işıltı. Amerika'ya gitmenin ışıltısı. Üstünlük. Ayrılıp gitmenin üstünlüğü. Bir gün bunu yapmış olarak eve gelmenin, eve zafer kazanmış olarak dönmenin zevki için ayrıldım. Ayrıldım çünkü bir gün eve geldiğimde şöyle söyleme-

lerini istiyordum; söylemelerini istediğim şey neydi? "Başardı. Bunu başardı ve eğer bunu başardıysa her şeyi başarabilir. Kırk yedi kilo gelen bir kız ancak bir elli beş boyunda, yirmi yaşında, tek başına, hiç kimse için hiçbir anlamı olmayan bir adla tek başına oraya gitti ve başardı. Kendini yarattı. Hiç kimse onu tanımıyordu. O kendini yarattı." Peki, bunları söylemesini istediğim kişiler kimlerdi? Eğer söylemiş olsalardı, ne fark ederdi? "Amerika'daki kızımız..." Onların, "Amerika'da tek başına başardı" demelerini, demek *zorunda* kalmalarını istiyordum. Çünkü Fransa'da başarılı olamazdım, gerçek anlamda başarılı olamazdım, annemle ve onun her şeyin üzerine düşen gölgesiyle olmazdı; gerçekleştirdiği şeylerin gölgesiyle ve daha da kötüsü, onun ailesinin, Walincourt'ların gölgesiyle, kendilerine on üçüncü yüzyılda Kral Saint Louis tarafından verilen yerin adını alan ve hâlâ on üçüncü yüzyılda *belirlenmiş* olduğu şekliyle, aile ideallerine tabî olan Walincourt'ların. Delphine tüm bu ailelerden nasıl da nefret ediyordu, hepsi aynı düşünen, aynı görünen, aynı boğucu değerleri ve aynı boğucu dinsel sadakati paylaşan, taşranın bu katıksız ve eski aristokratlarından. Ne kadar ihtiraslı olurlarsa olsunlar, çocuklarını ne kadar zorlarlarsa zorlasınlar, onları aynı yardımseverlik, özgecilik, disiplin, inanç ve saygı nakaratıyla yetiştirir onlar. Bireye saygı değil (*kahrolsun* birey!), ailenin geleneklerine saygı. Zekâdan, yaratıcılıktan, insanın kendini onlardan ayrı olarak derinlemesine geliştirmesinden üstün, *her* şeyden üstündü aptal Walincourt'ların gelenekleri! Bu değerleri simgeleyen, onları ev halkına dayatan, tek kızını doğumdan mezara kadar bu değerlere zincirleyecek olan kişi Delphine'in annesiydi; eğer kızının, ergenlikten sonra ondan olabildiğince uzağa kaçma gücü olmasaydı. Delphine'in kuşağından olan Walincourt çocukları ya mutlak bir uyum haline girmişler ya da öyle ürkütücü bir biçimde isyan etmişlerdi ki hiç kimse, onlara akıl erdirememişti ve Delphine'in başarısı, ikisini de yapmamış olmasıydı. Delphine, pek çok insanın kendini etkisinden bile kurtaramadığı bir kökenden, benzersiz bir kaçış yapmayı başarmıştı. Amerika'ya, Yale'e, Athena'ya gelmekle aslında, kendisi Fransa'dan ayrılmayı hayal bile edemeyecek olan annesini *aşmıştı*. Delphine'in babası ve onun parası olmadan, Catherine de Walincourt, yirmi iki yaşında

Picardy'den ayrılıp Paris'e gitmeyi hayal bile edemezdi. Çünkü eğer Picardy'den ve ailesinin kalesinden ayrılsa kim olurdu o? *Adının* ne anlamı olurdu? Ben ayrıldım çünkü hiç kimsenin yanlış anlayamayacağı, onlarla hiçbir ilgisi olmayan, bana ait bir başarım olsun istiyordum. Amerikalı bir erkek bulamamasının nedeninin, Amerikalı bir erkek bulamaması değil, bu erkekleri anlayamaması ve bu erkekleri asla anlayamayacak olması; bu erkekleri anlayamamasının nedeninin de akıcı konuşamaması olduğunu düşünüyor. Akıcılığıyla o kadar gurur duyarken, o kadar *akıcıyken* akıcı konuşamıyor! Onları anladığımı düşünüyorum ve anlıyorum da; anlamadığım söyledikleri şeyler değil, söylemedikleri bütün şeyler, *söylemiyor* oldukları bütün şeyler. Burada zekâsının yüzde ellisi çalışıyor; oysa Paris'te her nüansı anlardı. Burada akıllı olmanın anlamı ne, buralı olmadığım için fiilen aptal olduğuma göre? Gerçekten anladığı tek İngilizce'nin; hayır, anladığı tek Amerikanca'nın, pek de Amerikanca olmayan akademik Amerikanca olduğunu, işte bu yüzden aralarına katılmayı başaramadığını, aralarına katılmayı asla başaramayacağını, bu yüzden hayatında asla bir erkek olmayacağını, bu yüzden burasının asla yuvası olmayacağını, bu yüzden sezgilerinin yanlış olduğunu ve her zaman da öyle olacağını, bu yüzden Paris'te bir öğrenci olarak sahip olduğu samimî entelektüel yaşama bir daha asla sahip olmayacağını, bu yüzden yaşamının sonuna kadar bu ülkenin yüzde on birini ve bu erkeklerin yüzde sıfırını anlayacağını düşünüyor. Bütün entelektüel avantajlarının *dépaysée* oluşu yüzünden bastırılmış olduğunu düşünüyor. Çevresel görüş alanını kaybetmiş olduğunu, önündeki şeyleri gördüğünü ama göz ucuyla hiçbir şeyi göremediğini, burada sahip olduğu şeyin, onun zekâsında bir kadının görüşü değil, düz, bütünüyle cepheden bir görüş, bir göçmenin ya da başka yere yerleştirilmiş, *yanlış* yere yerleştirilmiş bir insanın görüşü olduğunu düşünüyor. Neden ayrıldım? Annemin gölgesi yüzünden mi? diye düşünüyor. Benim olan, tanıdık olan her şeyden, beni şu anda olduğum bu güvensizlik karmaşası değil, incelikli bir varlık yapmış olan her şeyden bunun için vazgeçtim. Sevdiğim her şeyden vazgeçtim. İnsanlar bunu, faşistler idareyi ele geçirmiş olduğu için ülkelerinde yaşamak olanaksız olduğu zaman yaparlar, annelerinin gölgesi yüzünden değil. Neden ayrıl-

dım, ben ne yaptım? İmkânsız bir durum bu, diye düşünüyor. Arkadaşlarım, konuşmalarımız, kentim, erkekler, tüm o zeki erkekler. Sohbet edebildiğim güven dolu erkekler. Anlayabilen olgun erkekler. Dengeli, tutkulu, erkeksi erkekler. Kuvvetli, gözü korkmamış erkekler. Meşru ve kesin olarak erkek olan erkekler... Neden birisi beni *durdurmadı*, neden birisi bana bir şey *söylemedi*? diye düşünüyor. Evden ayrılalı on yıl bile olmadı ve daha şimdiden bana iki ömür gibi geliyor. Hâlâ Catherine de Walincourt Roux'nun küçük kızı olduğunu, bunu zerre kadar değiştirememiş olduğunu düşünüyor. Athena'da Fransız olmanın onu oralıların gözünde egzotik yapmış olabileceğini ama annesinin gözünde onu daha olağanüstü bir şey haline getirmiş olmadığını ve asla da olmayacağını düşünüyor. Evet bunun için, annesinin sonsuza kadar sabit, gölgede bırakan gölgesinden sıyrılmak için ayrıldığını ve dönüş yolunu kapayanın da bu olduğunu ve şimdi tam olarak hiçbir yerde, ortada, ne orada ne de burada olduğunu düşünüyor. Egzotik Fransızlığının altında, kendi gözünde, her zaman olduğu gibi bir insan olduğunu, bu egzotik Fransızlığın Amerika'da başardığı tek şeyin, onu tam anlamıyla perişan, yanlış anlaşılmış bir yabancı haline getirmek olduğunu düşünüyor. Delphine, ortada olmaktan da daha kötü durumda olduğunu; *sürgünde* olduğunu, başka bir şey kalmamış gibi annesinden, kendi kendine dayattığı, aptallaştıran, ıstırap verici bir sürgünde olduğunu düşünürken daha önce, başlangıçta, ilanı *New York Kitap Eleştirileri*'ne yöneltmek yerine otomatik olarak bir önceki yazışmasının alıcılarına, çoğu yazışmasının alıcılarına; Athena Dil ve Edebiyat Bölümü'nün on elemanına yöneltmiş olduğuna dikkat etmeyi ihmal ediyor. Önce bu yanlışlığa ve sonra da dalgın, çalkantılı, onu duygusal olarak tüketen hali içinde, sil düğmesine basmak yerine gönder düğmesine basarak bir olağan küçük hatayı bir diğer olağan küçük hataya eklediğine dikkat etmeyi de ihmal ediyor. Böylece bir Coleman Silk kopyası ya da suretinin arayışı içindeki ilan gidiyor, geri alınamaz bir biçimde çıkıp gidiyor, hem de *New York Kitap Eleştirileri*'nin küçük ilanlar kısmına değil, Delphine'in bölümünün her bir üyesine.

Telefon çaldığında saat sabahın 1'ini geçiyordu. Delphine çoktan ofisinden kaçmıştı. Pasaportunu alıp ülkeden kaçmaktan başka bir

şey düşünmeden koşarak ofisinden çıkmıştı ve daha şimdiden normal uyku saatini birkaç saat geçmişti ki, haberi vermek üzere telefon çaldı. İlanın dikkatsizlikle elektronik posta olarak gidişinden dolayı öyle ıstırap içindeydi ki hâlâ uyanıktı ve dairesinde dolaşıp duruyor, saçlarını yoluyor, aynadaki görüntüsüne dudak büküyor, başını mutfak masasına eğerek ellerinin içine ağlıyor ve sanki irkilerek, şimdiye kadar titizlikle savunulmuş bir yetişkin yaşamının uykusundan uyanmış gibi ayağa fırlayarak, "Böyle bir şey olmadı! Böyle bir şey yapmadım!" diye haykırıyordu. Ama kim yapmıştı o halde? Geçmişte hep etrafında onu tepelemek için, bir baş belası saydıkları kendisinden bir şekilde kurtulmak için ellerinden geleni yapan insanlar, karşılarında kendini korumasını zor yoldan öğrenmiş olduğu duygusuz insanlar vardı sanki. Ama bu gece kusur bulunacak hiç kimse yoktu: yıkıcı darbeyi kendi eliyle indirmişti.

Telâşla, çılgına dönmüş bir halde, en kötü şeyin gerçekleşmesini önlemenin bir yolunu bulmaya çalıştı, herhangi bir yolunu; ama olanlara inanamayan bir çaresizliğin içinde, hayalinde ancak en felaketli bir gidişin kaçınılmazlığını canlandırabiliyordu. Saatlerin geçtiğini, şafağın söktüğünü, Barton Binası kapılarının açıldığını, bölümdeki meslektaşlarının her birinin ofisine girdiğini, bilgisayarı açtığını ve orada, sabah kahvesiyle birlikte tadına varılmak üzere, asla göndermeye niyetli olmadığı, bir Coleman Silk kopyası arayan elektronik posta ilanını bulduğunu. Bölümünün tüm üyelerinin onu arka arkaya bir, iki, üç kez okuyup elektronik postayla istisnasız bütün eğitmenlere, profesörlere, idarecilere, ofis memurlarına ve öğrencilere sırayla gönderdiklerini.

Sınıflarındaki herkes onu okuyacak. Sekreteri onu okuyacak. Gün sona ermeden, üniversitenin rektörü ve üniversite mütevelli heyeti onu okumuş olacak. İlanı bir şaka olarak, sadece içeriden birisinin şakası olarak verdiğini iddia etse bile mütevelli heyeti, bu şakanın failinin Athena'da kalmasına neden izin versin ki? Hele şakası, mutlaka yapılacağı gibi, öğrenci gazetesinde yayımlandıktan sonra. Hatta yerel gazetede. *Fransız* gazeteleri tarafından da ele alındıktan sonra.

Annesi! Annesinin duyacağı utanç! Babasının da! *Onun* uğrayacağı hayal kırıklığı! Tüm o uyumcu Walincourt kuzenleri; onların

Delphine'nin yenilgisinden alacakları zevk! Birlikte, geçmişin sınırlılığını zarar görmekten koruyan tüm o gülünç derecede muhafazakâr amcalar ve gülünç derecede dindar teyzeler. Kilisede züppece yan yana otururken onları nasıl da memnun edecek bu! Ama ilanla sadece edebî bir form olarak deney yapmakta olduğunu, ofisinde yalnızken, kişisel ilanla bir, bir... faydacı bir haiku* imiş gibi kayıtsızca oynamakta olduğunu açıkladığını farz et. Faydası olmaz. Fazla gülünç. *Hiçbir* şeyin faydası olmaz. Annesi, babası, kardeşleri, arkadaşları, öğretmenleri. Yale. *Yale!* Skandalın haberi, şimdiye kadar tanımış olduğu herkese ulaşacak ve bu utanç sonsuza kadar yılmadan onu izleyecek. Pasaportuyla nereye kaçabilir ki? Montreal'e mi? Martinique'e mi? Ya hayatını nasıl kazanacak bundan sonra? Hayır, bir kez ilanını öğrendiklerinde, Fransızca konuşan en uzak sınır kasabasında bile öğretmenlik yapmasına izin verilmeyecek. Uğruna bütün bu planlamaları, bütün bu eziyetli çalışmaları yaptığı saf, saygın meslek yaşamı, lekesiz, kusursuz zihin yaşamı. Arthur Sussman'a telefon etmeyi düşündü. Arthur ona bir çözüm yolu bulur. Telefonu eline alıp istediği herkesle görüşebilir. O dayanıklı ve kurnaz, dünya işlerinde tanıdığı en zeki, en nüfuzlu Amerikalı. Arthur gibi güçlü insanlar, dürüst de olsalar, kendilerini hep hakikati söyleme ihtiyacıyla kısıtlanmış hissetmezler. Her şeyi açıklamak için ne gerekiyorsa bulur o. Tam olarak ne yapılacağını hesaplar. Ama neler olduğunu ona söylediği zaman, yardım etmeyi neden düşünsün ki? Tek düşüneceği, Coleman Silk'ten, ondan hoşlandığından daha fazla hoşlandığı olacak. Onun yerine kibiri düşünecek ve onu en aptalca sonuca götürecek. *Herkesin* düşüneceği şeyi düşünecek: Coleman Silk'e özlem duyduğunu. Arthur Sussman'ı değil, bırakın Bebek Bezleri'ni ya da Şapkalar'ı, Coleman Silk'i düşlediğini. Coleman Silk'e âşık olduğunu tahmin ederek telefonu öfkeyle yüzüne kapayacak ve onunla bir daha asla konuşmayacak.

Özetleyecek olursa; olanları gözden geçirecek olursa akılcı şeyi yapabilmek için yeterli perspektifi kazanmaya çalışacak olursa: Onu göndermek istemedi. Evet, onu yazdı ama onu göndermeye utandı ve göndermek istemedi ve *göndermedi*; ama o yine de gitti. İmzasız

* Haiku: Japonlara özgü, 5, 7 ve 5 heceli üç dizelik kıtalardan oluşan şiir, ç.n.

mektupta olduğu gibi onu göndermek istemedi, asla göndermeye niyeti olmadan onu New York'a taşıdı ve o da gitti. Ama bu kez çıkıp gitmiş olan şey çok, çok daha kötü. Bu kez o öyle çaresiz ki, sabahın birini yirmi geçe artık akılcı olan, ne düşüneceğine bakmaksızın Arthur Sussman'a telefon etmek. Arthur ona yardım etmeli. Yapmış olduğu şeyi geri almak için ne yapabileceğini ona söylemeli. Sonra tam biri yirmi geçe, Arthur Sussman'ı aramak üzere elinde tuttuğu telefon aniden çalmaya başlıyor. Arthur *onu* arıyor!

Ama telefon eden, sekreteri. "O öldü" diyor Margo ve öyle hüngür hüngür ağlıyor ki Delphine, duyduklarından tam olarak emin olamıyor. "Margo, iyi misin?" "O öldü!" "Kim?" "Yeni duydum. Delphine. Çok korkunç. Seni arıyorum, bunu yapmak zorundayım, seni aramak zorundayım. Sana korkunç bir şey söylemek zorundayım. Ah, Delphine, geç oldu, geç olduğunu biliyorum" "Hayır! Arthur olamaz!" diye haykırıyor Delphine. "Dekan Silk!" diyor Margo. "Öldü mü?" "Korkunç bir kaza. Bu çok korkunç." "Ne kazası? Margo, neler oldu? Nerede? Yavaş konuş. Baştan başla. Bana ne söylüyorsun?" "Nehirde. Bir kadınla. Arabasında. Bir kaza." Margo artık hiç de anlaşılır bir şekilde konuşabilecek durumda değil; bu arada Delphine öyle afallamış ki daha sonra ne ahizeyi yerine koyuşunu, ne gözyaşları içinde yatağına koşuşunu, ne de orada yatarak, ulurcasına onun adını haykırışını hatırlamıyor.

Ahizeyi yerine koydu ve sonra hayatının en kötü saatlerini geçirdi.

İlan yüzünden ondan hoşlandığını düşünecekler, öyle mi? İlan yüzünden ona *âşık* olduğunu düşünecekler, öyle mi? Ama şimdi onu görseler ne düşünürlerdi, onun dul karısıymış gibi hezeyana kapıldığını görseler? Gözlerini kapayamıyor çünkü kapadığı zaman *onun* gözlerinin, onun dik dik bakan o yeşil gözlerinin patladığını görüyor. Arabanın yoldan fırladığını görüyor; onun başı ileri atılıyor ve kaza anında, gözleri patlıyor. "Hayır! Hayır!" Ama onun gözlerini görmemek için gözlerini açtığında da tek gördüğü, yapmış olduğu şey ve bunun ardından gelecek alaycı sözler. Gözleri açıkken utancını, gözleri kapalıyken ise onun parçalanışını görüyor ve ıstırap sarkacı gece boyunca onu birinden diğerine savurup duruyor.

Uykuya daldığı zaman içinde bulunduğu aynı karmaşa halinde uyanıyor. Neden titremekte olduğunu hatırlayamıyor. Bir kâbus yüzünden titrediğini sanıyor. Onun gözlerinin patladığı bir kâbus. Ama hayır, bu gerçekten oldu, o öldü. Ya ilan? O da oldu. Her şey oldu ve yapılacak bir şey yok. Onların demesini istiyordum ki ve şimdi diyecekler ki: "Amerika'daki kızımız mı? Onun hakkında konuşmuyoruz. O bizim için yok artık." Kendini toplamaya ve bir eylem planına karar vermeye çalıştığında, düşünmek mümkün olmuyor: Yalnız delilik, helezon gibi büyüyerek dehşet halini alan bir hissizlik mümkün oluyor. Saat sabahın 5'ini biraz geçmiş. Uyumaya ve her şeyi unutmaya çalışmak için gözlerini kapıyor ama gözleri kapandığı an, karşısına *onun* gözleri çıkıyor. Gözleri sabit bakışlarla ona bakıyor ve sonra patlıyor.

Giyiniyor. Haykırıyor. Kapısından çıkıyor; oysa daha şafak sökmemiş bile. Makyajı yok. Takısı yok. Sadece dehşet içindeki yüzü var. Coleman Silk öldü.

Kampusa vardığında orada hiç kimse yok. Sadece kargalar var. O kadar erken ki daha bayrak çekilmemiş. Her sabah gözleri Kuzey Binası'nın tepesinde bayrağı arıyor ve her sabah, onu gördüğünde, bir tatmin anı yaşıyor. Evden ayrıldı; bunu yapmaya cüret etti, şimdiyse Amerika'da! Kendi cesaretinden duyduğu hoşnutluk ve bunun kolay olmamış olduğunun bilinci var. Ama şimdi Amerikan bayrağı orada değil ve orada olmadığını görmüyor. Yapması gerekenden başka hiçbir şey görmüyor.

Onda Barton Binası'nın anahtarı var ve içeriye giriyor. Ofisine gidiyor. Bu kadarını yaptı. Dişini sıkıyor. Artık düşünebiliyor. Tamam. Ama onların bilgisayarlarına ulaşmak için ofislerine nasıl girecek? Dün gece panik içinde kaçmak yerine yapması gereken buydu. Kendine hâkimiyetini yeniden kazanmak için, adını kurtarmak için, kariyerini mahvetme felaketinin önüne geçmek için, düşünmeye devam etmesi gerek. Düşünmek her zaman onun bütün hayatı oldu. Okula başladığı zamandan beri, başka ne yapmak için eğitildi zaten? Ofisinden ayrılıyor ve koridor boyunca yürüyor. Şimdi hedefi belli, düşünceleri kararlı. İçeri girip onu silecek, o kadar. Onu silmek onun hakkı, onu kendisi gönderdi ve bunu bile bile yapmadı. İsteyerek

olmadı. Sorumlu değil. O gidiverdi. Ama her bir kapının mandalını denediğinde, kilitli olduğunu görüyor. Bundan sonra anahtarlarını kilitlere uydurmaya çalışıyor, önce binanın anahtarını, sonra ofisinin anahtarını; ama ikisi de uymuyor. Uymazlar tabii. Dün gece de uymazlardı, şimdi de uymuyorlar. Düşünmeye gelince, Einstein gibi düşünebilse bile, düşünmek bu kapıları açmayacak.

Kendi ofisine dönüyor; dosyalarının kilidini açıyor. Ne arıyor? Meslek yaşamı özetini. Meslek yaşamı özetini neden arıyor? Onun meslek yaşamı özetinin sonu geldi. Amerika'daki kızımızın sonu geldi ve sonu gelmiş olduğu için, bütün asılı dosyaları çekmeceden çıkararak yere fırlatıyor. Tüm çekmeceyi boşaltıyor. "Amerika'da bir kızımız yok. Hiç kızımız yok. Sadece oğullarımız var." Artık düşünmesi gerektiğini düşünmeye çalışmıyor. Bunun yerine, eşyaları atmaya başlıyor. Çalışma masasında yığılmış ne varsa, duvarlarını süsleyen ne varsa... Nelerin kırıldığının ne önemi var? Denedi ve başarısız oldu. Kusursuz özgeçmişinin ve bu özgeçmişin saygınlığının sonu geldi. "Amerika'daki kızımız başarısız oldu."

Arthur'ı aramak üzere telefonu eline aldığında hıçkırarak ağlamakta. O, yatağından fırlayacak ve Boston'dan doğruca oraya gelecek. Üç saate kalmadan Athena'da olacak. Saat dokuz oluncaya kadar Arthur burada olacak! Ama çevirdiği numara, telefona yapıştırılmış çıkartmadaki acil durum numarası. O numarayı çevirmeye, iki mektubu göndermeye olduğundan daha fazla niyeti yoktu. Sadece çok insanca bir kurtarılma isteği vardı.

Konuşamıyor.

"Alo?" diyor diğer uçtaki adam. "Alo? Kiminle konuşuyorum?"

Zorlukla söylüyor. Herhangi bir dildeki en sadeleştirilemez iki sözcük. İnsanın adı. Sadeleştirilemez ve değiştirilemez. O olan her şey. O *olmuş* olan. Şimdiyse dünyadaki en gülünç iki sözcük.

"Kim? Profesör kim? Sizi anlayamıyorum, Profesör."

"Güvenlik mi?"

"Daha yüksek sesle konuşun, Profesör. Evet, evet, burası Kampus Güvenlik."

"Buraya gelin" diyor yalvarırcasına ve bir kez daha gözyaşlarına boğuluyor. "Hemen. Korkunç bir şey oldu."

"Profesör? Neredesiniz? Profesör, ne oldu?"

"Barton." Adamın anlayabilmesi için tekrar söylüyor. "Barton 121" diyor ona, "Profesör Roux."

"Ne oldu, Profesör?"

"Korkunç bir şey."

"İyi misiniz? Neyiniz var? Ne oldu? Orada birisi mi var?"

"*Ben* varım."

"Her şey yolunda mı?"

"Birisi zorla içeri girmiş."

"Nereye girmiş?"

"Ofisime."

"Ne zaman? Ne zaman, Profesör?"

"Bilmiyorum. Geceleyin. Bilmiyorum."

"Siz iyi misiniz? Profesör? Profesör Roux? Orada mısınız? Barton Binası mı? Emin misiniz?"

Duraksıyor. Düşünmeye çalışıyor. Emin miyim? Öyle mi? "Kesinlikle" diyor, şimdi kontrolsüz bir biçimde ağlayarak. "Lütfen acele edin! *Lütfen* derhal buraya gelin! Birisi ofisime girmiş! Her şey darmadağınık! Berbat! Korkunç! Eşyalarım! Birisi bilgisayarıma girmiş! Acele edin!"

"Haneye tecavüz mü? Kim olduğunu biliyor musunuz? *Kimin* girdiğini biliyor musunuz? Bir öğrenci miydi?"

"Dekan Silk girdi" dedi. "Acele edin!"

"Profesör... Profesör, orada mısınız? Profesör Roux, Dekan Silk öldü."

"Duydum" dedi, "biliyorum; korkunç bir şey" ve sonra bir çığlık attı, olup biten her şeyin dehşetiyle çığlık attı, onun yapmış olduğu en son şeyin, hem de *kendisine* yapmış olduğu şeyin düşüncesiyle çığlık attı ve ondan sonra, Delphine'in günü bir şenliğe dönüştü.

Dekan Silk'in Athena Üniversitesi'ndeki bir hademeyle birlikte bir araba kazasındaki ölümünün şaşırtıcı haberi, üniversitenin sınıflarından sonuncusuna daha yeni ulaşmıştı ki, Delphine Roux'nun ofisinin yağmalanması ve Dekan Silk'in ölümcül kazadan sadece birkaç saat önce icra etmeye çalışmış olduğu elektronik posta aldatmacası kulaktan kulağa yayılmaya başladı. İnsanlar bütün *bunlara* inanmakta

yeterince güçlük çekiyorlardı ki bir başka öykü, kazanın nasıl olduğuyla ilgili bir öykü, kasabadan üniversiteye yayılarak hemen herkesi daha da şaşkına çevirdi. Bütün çirkin ayrıntılarına rağmen, öykünün güvenilir bir kaynaktan, cesetleri bulan eyalet polisinin kardeşinden çıktığı söyleniyordu. Onun öyküsüne göre, dekanın arabasının kontrolünü kaybetmesinin nedeni, o arabayı sürerken yanındaki yolcu koltuğundan Athena'nın kadın hademesinin onu tatmin etmekte olmasıydı. Polis bu sonucu, enkaz bulunduğu ve nehirden çıkarıldığı zaman, onun giysilerinin durumundan, kadının vücudunun pozisyonundan ve aracın içindeki konumundan çıkarabiliyordu.

Öğretim üyelerinin çoğu, özellikle Coleman Silk'i yıllarca şahsen tanımış daha yaşlı profesörler, önce bu öyküye inanmayı reddettiler ve böylesine bir safdillikle değişmez bir hakikat olarak benimseniyor olması onları gazaba getirdi. Bu hakaretin acımasızlığı onları dehşete düşürdü. Yine de gün ilerledikçe, haneye tecavüzle ilgili ek bilgiler ve Silk'in hademeyle olan ilişkisi hakkında daha da fazlası, onların etrafta gizli gizli dolaştığını gören birçok insanın ifadeleri ortaya çıktıkça, yaşlı öğretim üyelerinin ertesi gün yerel gazetenin dedikodu sütununda belirttiği gibi "yürek parçalayan bir inkâr halinde kalmaları" gittikçe güçleşti.

Ve insanlar, bir iki yıl önce siyah öğrencilerinden ikisine hortlak dediğine nasıl hiç kimsenin inanmak istememiş olduğunu hatırlamaya başladıkları zaman; rezil olmuş bir halde istifa ettikten sonra nasıl eski meslektaşlarından uzaklaşmış olduğunu, kasabada görüldüğü ender durumlarda onunla karşılaşan kimselere nasıl kabalık derecesinde haşin davrandığını hatırladıkları zaman; Athena'yla ilgili her şeye ve herkese duyduğu gürültücü nefret içinde, kendi çocuklarına bile yabancılaşmayı becerdiğinin söylendiğini hatırladıkları zaman... Evet güne, Coleman Silk'in yaşamının böylesine berbat bir şekilde sona ermiş olabileceği yolunda herhangi bir imayı hiçe sayarak başlamış olanlar bile, onun entelektüel düzeyine sahip bir adamın, onun gibi karizmatik bir öğretmenin, dinamik ve etkili bir dekanın, yetmişli yaşlarında hâlâ güçlü kuvvetli, çekici, enerjik bir adamın ve dört yetişkin, harika çocuğun babasının, bir zamanlar değer vermiş olduğu her şeyden vazgeçerek herkesten soyutlanmış garip bir ya-

bancının skandallı ölümüyle böyle aniden kayıp gitmiş olduğunu düşünmeyi dayanılmaz bulan kıdemliler bile; bu insanlar bile, hortlak olayını takip etmiş olan ve yalnız Coleman Silk'i utanç verici sonuna götürmüş olmayıp, aynı zamanda Faunia Farley'nin, artık herkesin bildiği gibi, yaşlılığında metres tutmuş olduğu otuz dört yaşındaki talihsiz cahilin ürpertici ölümüne de yol açmış, affedilmez bir biçimde yol açmış köklü dönüşümü kabul etmek zorunda kaldılar.

5
Arındırma Ayini
İki Cenaze.

Önce Faunia'nınki, Battle Dağı'ndaki mezarlıkta. Burası, arabamla yanından geçmesi benim için her zaman sinir bozucu olmuş, eski mezar taşı durgunluğu ve hareketsiz zaman gizemleriyle gündüz bile tüyler ürperten ve önceleri bir Kızılderili defin alanı olan topraklarda son bulan devlet orman koruma alanının daha da netameli kıldığı bir yerdir. Bu topraklar, çıkıntıdan çıkıntıya cam gibi çağlayan derelerle damarlanmış ve çakalların, vaşakların, hatta siyah ayıların ve koloni öncesindeki gibi muazzam sayılarda dolup taştığı söylenen akıncı geyik sürülerinin yaşadığı, engin, sık ormanlı, kayalarla serpil-

miş vahşi bir arazidir. Mandıradaki kadınlar Faunia'ya, karanlık ormanların hemen kenarında bir mezar parseli almışlar ve mezar başında masum, tenha bir cenaze töreni düzenlemişlerdi. İkisinden daha girişken olanı, kendini Sally olarak tanıtanı, övgü konuşmalarının ilkini yaptı. Çiftçilik ortağını ve ikisinin çocuklarını tanıttı ve sonra, "Hepimiz çiftlikte Faunia'yla beraber yaşadık ve bu sabah burada oluşumuzun nedeni, sizin burada oluşunuzun nedeniyle aynı: bir hayatı kutlamak" dedi.

Çınlayan, canlı bir sesle konuşuyordu; çuval gibi dümdüz, uzun bir elbise giymiş, ufakça yapılı, zinde, yuvarlak yüzlü bir kadındı. Her biri en iyi kıyafetleriyle temiz pak giyinmiş, her biri toprağın içine indirilmeden önce tabutun üzerine serpilecek bir demet çiçek tutan, çiftlikte yetişmiş altı çocukta en az kedere neden olacak bir bakış açısını korumaya neşeyle kararlı kadınlar.

"Hangimiz" diye sordu Sally, "onun o kocaman, sıcak kahkahasını unutabilir? Faunia bizi pat diye söyleyiverdiği bazı şeylerle olduğu kadar, kahkahasının bulaşıcılığıyla da gülmekten kırıp geçirebilirdi. Bildiğiniz gibi, aynı zamanda son derece ruhsal bir insandı. Ruhsal bir insan" diye tekrarladı. "Ruhsal arayış içindeki bir insan; onun inançlarını en iyi tanımlayacak sözcük panteizmdir. Onun Tanrısı doğaydı ve doğaya tapınması, bizim küçük inek sürümüze olan sevgisini de kapsıyordu; aslında tüm ineklere, insan ırkının sütannesi olan, yaratıkların o en iyi huylusuna. Faunia'nın, aile mandırası kurumuna büyük bir saygısı vardı. Peg ile benimle ve çocuklarla birlikte, kültürel mirasımızın geçerli bir parçası olarak, New England'da aile mandırası kurumunu yaşatmaya çalışmakta yardımcı oldu. Onun Tanrısı, çiftliğimizde ve Battle Dağı'nda etrafınızda gördüğünüz her şeydi. Faunia için bu dinlenme yerini seçtik çünkü yerli kabileler burada sevdikleriyle vedalaştıklarından beri burası kutsal bir yer olmuş. Faunia'nın çocuklarımıza anlattığı harika öyküler; ahırdaki kırlangıçlar ve tarlalardaki kargalar hakkında, tarlalarımızın üstünde, yükseklerde süzülen kırmızı kuyruklu şahinler hakkındaki öyküler, işte tam da bu dağ tepesinde duymuş olabileceğiniz türden öykülerdi. Berkshire'ın ekolojik dengesi, bazılarının gelişiyle ilk defa bozulmadan önce."

Kimin gelişiyle olduğunu biliyorsunuz. Övgü konuşmasının geri kalanının çevreci Rousseauculuğu, konsantre olmamı hemen hemen imkânsız hale getirdi.

İkinci övgü konuşmasını yapan kişi Smoky Hollenbeck'ti. Okul binaları ve arazisinin denetçisi olan eski Athena atletizm yıldızı, Faunia'nın patronu ve onu işe alan Coleman'dan bildiğime göre bir süre için biraz daha fazlası. Faunia, neredeyse Smoky'nin müstahdem kadrosuna katıldığı ilk günden itibaren onun Athena haremine alınmış ve Les Farley, Smoky'nin onunla neler yapmakta olduğunu bir şekilde keşfedince, birdenbire hareminden kovulmuştu.

Smoky, Sally gibi, doğal bir varlık olarak Faunia'nın panteist saflığından söz etmedi; üniversitenin temsilcisi sıfatıyla, onun yatakhanelerini temizlediği lisans öğrencileri üzerindeki etkisinden başlayarak, binaların bakımı konusundaki becerisi üzerinde yoğunlaştı.

"Faunia'nın orada oluşuyla öğrenciler için değişen şey" dedi Smoky, "onu ne zaman görseler, onları bir gülümsemeyle, bir merhabayla, nasılsın ya da nezleni atlattın mı ya da dersler nasıl gidiyor sözleriyle selamlayan bir insana sahip olmalarıydı. İşine başlamadan önce bir dakikasını, daima öğrencilerle konuşmaya ve onlarla samimiyet kurmaya ayırırdı. Zaman içinde, öğrenciler için görünmez biri, sadece bir bina bakıcısı olmaktan çıktı ve saygı duymaya başladıkları bir başka insan haline geldi. Faunia'yı tanımalarının bir sonucu olarak arkalarında, onun toplamak zorunda kalacağı bir dağınıklık bırakmamaya daima daha çok dikkat ediyorlardı. Buna tezat olarak, hiçbir zaman göz temasına girmeyen, öğrencilerden gerçekten uzak duran, öğrencilerin ne yaptıkları gerçekten umurunda olmayan ve ne yaptıklarını bilmek istemeyen başka bir bina bakıcısı olabilir. Ama Faunia böyle değildi... Asla. Bence, öğrenci yatakhanelerinin durumu, öğrencilerle bina bakıcıları arasındaki ilişkiyle doğrudan bağlantılıdır. Onarmak zorunda kaldığımız kırık camların sayısı, tamir etmek zorunda kaldığımız duvarlardaki deliklerin sayısı, öğrenciler onları tekmelediği, yumrukladığı, hınçlarını onlardan aldığı zaman meydana gelen durum her ne ise. Duvar yazıları. Her türlü şey. Ama eğer Faunia'nın binasıysa bunların hiçbiri olmazdı. Onun yerine, ve-

rimliliğe, öğrenmeye, yaşamaya ve kendinizi Athena toplumunun bir parçası gibi hissetmeye uygun bir bina olurdu."

Faunia'nın aşığı olarak Coleman'ın selefi olan bu uzun boylu, kıvırcık saçlı, yakışıklı, genç aile erkeğinden son derece başarılı bir performans. Bize anlatmakta olduğu şeylerden, Smoky'nin mükemmel müstahdemiyle tensel bir temasını hayal etmek, bunu Sally'nin öykü anlatan panteistiyle hayal etmek kadar imkânsızdı. "Sabahları" dedi Smoky, "Kuzey Binası'nın ve oradaki idarî ofislerin bakımını yapardı. Çalışma düzeni, bir günden diğerine bir miktar değişiyor olsa da her sabah yapılması gereken bazı temel şeyler vardı ve bunları kusursuzca yapardı. Çöp kutuları boşaltılırdı, o binadaki üç dinlenme odası toplanır ve temizlenirdi. Gerekli olan yerlerde ıslak paspas yapılırdı. Trafiği yoğunalanlar her gün, trafiği o kadar yoğun olmayan alanlar haftada bir kez elektrikli süpürgeyle süpürülürdü. Genellikle haftada bir toz alınırdı. Ön ve arkadaki sürgülü kapıların camları, trafiğe bağlı olarak, Faunia tarafından hemen her gün temizlenirdi. Faunia her zaman çok becerikliydi ve ayrıntılara çok önem verirdi. Elektrikli süpürge çalıştırabileceğiniz ve çalıştıramayacağınız belli zamanlar vardır ve Faunia Farley hakkında bu konuda hiçbir zaman, bir kere bile, şikâyet olmamıştır. Çalışanlara asgarî rahatsızlık vermek için her görevin yapılacağı en iyi zamanı çok kısa sürede keşfetmişti o."

Mezarın etrafında saydığım, çocuklar dışındaki on dört kişiden, üniversite kontenjanı sadece Smoky ve Faunia'mn iş arkadaşlarından oluşan bir gruptan, bakım ekibine mensup, sessizce durmuş onun çalışmalarına yapılan övgüleri dinlemekte olan ceketli ve kravatlı dört adamdan ibaret gibi görünüyordu. Anlayabildiğim kadarıyla yas tutanların geri kalanı ya Peg ve Sally'nin arkadaşları ya da sütlerini çiftlikten alan ve oraya yaptıkları ziyaretler sırasında Faunia'yı tanımış olan kasaba yerlileriydi. Posta müdürümüz ve gönüllü yangın idaresinin başkanı olan Cyril Foster, tanıyabildiğim tek kasaba yerlisiydi. Cyril Faunia'yı haftada iki kez temizlemeye geldiği ve Coleman'ın onu ilk gördüğü yer olan küçük kasaba postanesinden tanıyordu.

Bir de Faunia'nın babası vardı; varlığı Sally tarafından övgü konuşmasında tasdik edilmiş, iri, yaşlıca bir adamdı bu. Tabuttan sade-

ce bir iki metre uzaklıktaki tekerlekli bir sandalyede oturuyordu. Yanında, hemen arkasında duran gençten bir kadın, Filipinli bir hemşire ya da refakatçi vardı ve yüzü tören boyunca ifadesiz kaldı; gerçi başını eğerek alnını ellerinin arasına aldığı ve zaman zaman gözyaşlarına yenik düştüğü görülebiliyordu.

Bir önceki akşam, "Athena Olay.tartış Haber Grubu"nda asılı bulduğum, Faunia için yazılmış elektronik övgü yazısını yazmış olabilecek hiç kimse yoktu orada. Asılı yazının başlığı şöyleydi:

Gönderen: clytemnestra@atreusunevi.com

Alıcı: olay.tartış

Konu: bir faunia'nın* ölümü

Tarih: 12 Kasım 1998 Perşembe

Buna tesadüfen rastlamıştım, merakımdan; Dekan Silk'in cenazesinin yaklaşan olaylar başlığı altında görünüp görünmediğine bakmak için olay.tartış takvimini kontrol ederken. Bu küçük düşürücü yazı neden yazılmıştı? Bir şaka, bir güldürü olmasına mı niyet edimişti? Sadist bir kaprisin sapkınca bir tatmininden daha fazla (ya da daha az) bir anlamı yok muydu; yoksa kasıtlı bir hainlik eylemi miydi? Delphine Roux tarafından asılmış olabilir miydi? Onun kendisine atfedilemeyen suçlamalarından biri daha mıydı? Sanmıyordum. Onun yaratıcılıkta haneye tecavüz öyküsünden daha da ileri gitmekle kazanacağı bir şey yoktu; ama eğer "clytemnestra@atreusunevi.com"un onun eseri olduğu, bir şekilde keşfedilecek olursa, kaybedeceği çok şey vardı. Üstelik eldeki kanıtlara bakılırsa, tipik bir Delphine entrikasının, kurnazca ya da üstün zekâyla yaratılmış bir yanı yoktu. Onunkiler, acele doğaçlamayı, isterik çıkarcılığı, bir amatörün, sonradan failine bile olanaksız gelen türden delice bir eylemi, sonuçları ne kadar nahoş olursa olsun, zehir gibi bir ustanın hem kışkırtıcılığından, hem ince hesaplarından yoksun bir karşı saldırıyı doğuran, fazla heyecanlı düşüncesizliğini ima ediyordu.

Hayır, büyük ihtimalle muzırlıktı bu; *Delphine'in* muzırlığının harekete geçirdiği ama çok daha kurnazca, daha güvenli, daha profesyonelce şeytanî bir muzırlık. Zehrin hatırı sayılır bir artışıydı. Peki, simdi *bu* neye esin verecekti? Bu alenî taşlama nerede bitecekti? Bu

* Faunia: Roma mitolojisinde orman ve kır ilahesi, ç.n.

safdillik nerede bitecekti? Bu insanlar nasıl olur da güvenliğe Delphine Roux tarafından anlatılan bu hikâyeyi, birbirlerine tekrarlıyor olabilirler. Sahte olduğu öyle belli, yalan olduğu öyle aşikâr ki herhangi biri bu şeye nasıl inanabilir? Bu işin Coleman'la bağlantısı nasıl kanıtlanabilir? Kanıtlanamaz. Ama yine de buna inanıyorlar. Zirva olsa da zorla oraya girdiğine, zorla dosyaları açtığına, onun bilgisayarına girip meslektaşlarına elektronik posta gönderdiğine inanıyorlar, inanmak istiyorlar, tekrarlamak için can atıyorlar. Mantıksız, inanılmaz bir öykü ama yine de hiç kimse, hele alenî olarak en basit soruları dile getirmiyor. Eğer bir aldatmaca icra etmek istiyor idiyse, adam neden onun ofisini dağıtsın ve zorla içeriye girmiş olduğuna dikkat çeksin? O belirli ilanı gören insanların yüzde doksanı, onunla herhangi bir ilgisi olduğunu kesinlikle düşünemeyecekken, onu neden oluştursun? Delphine Roux'dan başka kim o ilanı okuyup Coleman'ı düşünürdü? Yapmış olduğu Roux tarafından iddia edilen şeyi yapması için, onun deli olması gerekirdi. Ama hani deli olduğuna dair kanıtlar? Hani delice davranışlarının tarihçesi? Tek başına bu üniversiteyi çekip çevirmiş olan Coleman Silk... Bu adam mı deli? Küskün, öfkeli, soyutlanmış, evet ama deli mi? Athena'daki insanlar bunun doğru olmadığını çok iyi biliyorlar; ama yine de hortlak olayında olduğu gibi, isteyerek sanki bilmiyormuş gibi davranıyorlar. Sadece suçlamayı yapmak, onu kanıtlamaktır. İddiayı duymak, ona inanmaktır. Olayı icra eden için hiçbir neden gerekli değildir; hiçbir mantık ya da gerekçeye ihtiyaç yoktur. Yalnız bir yaftaya ihtiyaç vardır. Yafta işin mantığıdır. Coleman Silk bunu neden yaptı? Çünkü o bir x çünkü o bir y çünkü o her ikisi de. Önce ırkçı ve şimdi de kadın düşmanı. Ona komünist demek için yüzyılın fazla geç bir dönemindeyiz; gerçi eskiden bu iş böyle yapılırdı. Savunmasız bir öğrenciye zarar veren kötücül, ırkçı bir yorum yapabileceğini zaten kanıtlamış bir adam tarafından işlenmiş kadın düşmanı bir eylem. Bu her şeyi açıklıyor. Bu ve delilik.

Küçük Yerlerin Şeytanı... Dedikodu, kıskançlık, hırçınlık, can sıkıntısı, yalanlar. Hayır, taşra zehirlerinin yararı yoktur. Orada insanların canı sıkılır, gıpta duyarlar, yaşamları olduğu ve olacağı gibidir ve böylece, bir öyküyü ciddi olarak sorgulamadan, onu tekrarlarlar;

telefonda, sokakta, kafeteryada, sınıfta. Evde kocalarına ve karılarına tekrarlarlar. Sadece kaza yüzünden bunun gülünç bir yalan olduğunu kanıtlamaya vakit kalmadığından değil. Eğer kaza olmasaydı Roux, zaten bu yalanı söyleyemeyecekti. Ama Coleman'ın ölümü onun iyi şansı oluyor. Coleman'ın ölümü onun kurtuluşu oluyor. Ölüm işe karışarak her şeyi basitleştiriyor. Her kuşku, her endişe, her tereddüt, en büyük küçültücü olan ölüm tarafından kenara itiliyor.

Faunia'nın cenazesinden sonra tek başıma arabama doğru yürürken üniversitede, clytemnestra yazısını yaratacak akıl haline kimin sahip olmuş olabileceğini bilmeme hâlâ imkân yoktu. Anonimliğinden dolayı, sanat formlarının en şeytanîsi olan bu elektronik sanat formunu birisinin, anonim olarak dağıtmak üzere bundan sonra ne icat edebileceğini de bilemezdim. Kesin olarak bildiğim tek şey, kötülük tohumlarının salıverildiği ve Coleman'ın davranışları söz konusu olduğunda, birisinin öfkeyle anlam çıkarmaya çalışmayacağı hiçbir saçmalık olmadığıydı. Athena'da bir salgın hastalık başlamıştı. Coleman'ın ölümünün hemen sonrasında düşüncelerim bu yöndeydi. Peki, salgının yayılmasını önleyecek ne vardı? Oradaydı. Patojenler oradaydı, dışarıda. Tözde. İnsan denen yaratığın vahşiliğinin belirtisi olan sonsuz ve silinmez, evrensel sürek avında.

Artık herkes Hortlaklar'ı yazıyordu; herkes, şimdilik benim dışımda.

"Sizden, düşünmesi hoş olmayan şeyler düşünmenizi isteyeceğim" diye başlıyordu olay.tartış yazısı. "Yalnız otuz dört yaşındaki masum bir kadının şiddet dolu ölümünü değil, ki bu da yeterince korkunç ama aynı zamanda o dehşete özgü koşulları ve Athena Üniversitesi'ne ve eski meslektaşlarına karşı icra ettiği intikam döngüsünü tamamlamak için, neredeyse sanatsal bir biçimde, bu koşulları yaratan adamı.

Bazılarımız bilebilir ki Coleman Silk, bu cinayet intiharı sahnelemesinden önceki saatlerde, çünkü bu adamın o gece kara yolunda arabasını yoldan dışarıya ve korkulukların arasından nehre sürerek gerçekleştirdiği şey budur, Barton Binası'ndaki bir öğretim üyesinin ofisine zorla girmiş, kâğıtları talan etmiş ve sözde bir öğretim üyesi tarafından yazılmış ve onun pozisyonunu tehlikeye düşürmek için tasarlanmış bir yazışmayı elektronik posta olarak göndermişti. Bu öğretim üyesine ve üniversiteye verdiği zarar önemsizdir. Ama bu çocukça kindar hırsızlık ve sahtekârlık eylemine can veren azim ve düşmanca niyet, o akşamın ilerleyen saat-

erinde korkunç derecede şiddetlenerek aynı anda hem kendisini öldürmek, hem birkaç ay önce ona cinsel olarak hizmet etmesi için alaycı bir biçimde ayartmış olduğu bir üniversite müstahdemini soğukkanlılıkla katletmek için ona ilham verdi.

Şimdi dilerseniz bu kadının çıkmazını hayal edin; on dört yaşında evden kaçmış, öğrenimi lisenin ikinci yılında sona ermiş ve kısa yaşamının geri kalanında, işlevsel olarak cahil kalmış bu kadının. Onun, fakülte dekanlarının en despotu olarak geçirdiği on altı yıl içinde, Athena'da üniversitenin rektöründen daha fazla güç sahibi emekli bir üniversite profesörünün bileleriyle mücadele ettiğini hayal edin. Onun üstün kuvvetine karşı koymak için bir şansı var mıydı? Ona boyun eğdikten, kendisininkini fazlasıyla aşan sapkın bir erkeksi güce köle olduktan sonra, yıpranmış bedeninin önce hayatta ve sonra da ölümde onun tarafından hangi kinci amaçlarla kullanılacağını kavramak için bir şansı olabilir miydi?

Art arda ona zulmetmiş tüm acımasız erkekler arasında, ona eziyet etmiş, onu hırpalamış ve mukavemetini kırmış tüm şiddet dolu, pervasız, acımasız, doyumsuz erkekler arasında, amaçları, Athena Üniversitesi'yle paylaşacak bir kozu olan ve bu yüzden, intikamını almak ve bunu da akıl edebildiği en hissedilir biçimde almak için, üniversitenin kendi insanlarından birini ele geçiren bu adam kadar affetmezliğin düşmanlığıyla böylesine çarpıtılmış olanı yoktu. İntikamını onun teninden aldı. Uzuvlarından. Cinsel organlarından. Rahminden. Bu yılın daha önceki aylarında Faunia'yı yaptırmaya zorladığı ve onun intihara kalkışmasına neden olan ihlâl edici kürtaj, onun fiziksel varlığının harap edilmiş arazisi üzerinde icra ettiği kim bilir kaç saldırıdan yalnızca biridir. Artık cinayet mahallindeki berbat tabloyu biliyoruz. Coleman Silk'in tek ve unutulmaz bir imgeyle Faunia'nın onun öfkeli hor görmesine olan esaretini, boyun eğişini ve uzatım yoluyla, üniversite toplumunun esaretini ve boyun eğişini daha iyi kaydedebilmek için, kadının ölümle buluşurken içinde bulunmasını ayarladığı pornografik pozisyonu. Biliyoruz ki korkunç gerçekler polis araştırmasından sızdıkça, bilmeye başlıyoruz ki Faunia'nın burdabaş olmuş bedenindeki bütün çürükler, afete benzeyen bu ölümcül kazada gördüğü hasardan kaynaklanmamıştı. Kaba etinde ve butlarında, adli tıp memuru tarafından keşfedilen ve çarpmanın darbesiyle hiçbir ilgisi olmayan lekeler, kazadan bir süre önce, çok farklı bir biçimde, ya küt bir alet ya da bir insan yumruğuyla oluşturulmuş bereler vardı.

Neden? Ne küçük bir sözcük, yine de bizi delirtecek kadar büyük. Ama öte yandan, Faunia'nın katilininki kadar patolojik bir biçimde netameli bir zihni incelemek kolay değildir. Bu adamı güdüleyen arzuların kökeninde, tabiat olarak şiddet

dolu ya da yapı olarak kindar olmayanların, hepimizin içindeki yontulmamış ve engelsiz şeyler üzerinde uygarlığın dayattığı kısıtlamalarla barışık olanların asla bilemeyeceği, nüfuz edilmez bir karanlık var. İnsan karanlığının yüreği izah edilemez. Ama onların araba kazasının bir kaza olmadığı, işte bunu biliyorum, gördüğü zulüm, masumiyetinin ilk günlerinde başlayıp öldüğü ana kadar sürmüş olan Athena'nın Faunia Farley'inin ölümüne yas tutan herkesle keder birliği içinde olduğumu bildiğim kadar. O kaza bir kaza değildi: Coleman Silk'in yapmaya bütün gücüyle özlem duyduğu şeydi. Neden? Bu "neden"i yanıtlayabilirim ve yanıtlayacağım da. Yalnız ikisini değil, ikisiyle birlikte Faunia'nın nihai işkencecisi olarak kendi geçmişinin tüm izlerini yok etmek için. Faunia'nın onun ne olduğunu sergilemesini önlemek içindir ki Coleman Silk, onu kendisiyle birlikte nehrin dibine götürdü.

Bize, onun gizlemeye kararlı olduğu suçların tam olarak ne kadar menfur olduğunu hayal etmek kalıyor."

Ertesi gün, üniversitenin atletizm sahalarının düz yeşil denizinin karşısında, Kuzey Binası'nın ve onun nirengi taşı olan altıgen saat kulesinin arkasındaki çınar koruluğunun dibinde uzanan bir mezarlığın düzenli bahçesinde, Coleman, karısının yanına gömüldü. Bir önceki gece uyuyamamıştım ve o sabah kalktığımda, kazanın ve onun anlamının nasıl sistematik olarak çarpıtılmakta ve dünyaya duyurulmakta olduğu konusunda hâlâ o kadar huzursuzdum ki kahvemi içecek kadar bir süre bile sükûnetle oturamadım. İnsanın tüm bu yalanları geriye döndürmesi nasıl mümkün olur? Bir şeyin yalan olduğunu gösterseniz bile, Athena gibi bir yerde, bir kez ortalığa çıktığında, o orada kalır. Mezarlığa doğru yola çıkma vakti gelinceye kadar evin içinde huzursuzca dolanıp durmak yerine, kravatımı taktım, ceketimi giydim ve Kasaba Sokağı'nda oyalanmak üzere oraya gittim; duyduğum tiksintiyle bir şeyler yapılabileceği yanılsamasını besleyebileceğim yere.

Şoke olmuştum. Onun ölmüş olduğunu düşünmeye hazır değildim, bırakın gömüldüğünü görmeye. Her şey bir yana, çoktan yetmişli yaşlarına girmiş güçlü, sağlıklı bir adamın ucube bir kazada ölmesinin, kendine has korkunç bir dokunaklılığı vardı. Kalp krizi ya da kanser ya da felçle gitmiş olsaydı en azından, akla yakınlık derecesi daha yüksek olurdu. Üstelik artık kani olmuştum ki haberi duyar

duymaz kani olmuştum ki yakınlarda bir yerde, Les Farley ile kamyonetinin varlığı olmadan, bu kazanın olmuş olması mümkün değildi. Tabii, herhangi birinin başına gelen hiçbir şey, olmuş olamayacak kadar saçma değildir; ama yine de işin içinde Les Farley olunca, başlıca *neden* olarak Farley olunca, nefret ettiği eski karısıyla saplantılı bir biçimde göz hapsine aldığı, delirten aşığın, tek bir elverişli felaketle feci bir biçimde yok oluşu için ufacık bir açıklamadan daha fazlası yok muydu acaba?

Bu sonuca varmak bana, açıklanamayan bir şeyi olduğu gibi kabul etmeye karşı bir isteksizlik gibi gelmedi hiç. Gerçi Coleman'ın cenazesinden sonra, kaza mahalline ilk giden ve cesetleri bulan iki memurla konuşmaya gittiğimde, eyalet polisine aynen böyle geldi. Kaza yapan araç üzerindeki incelemeleri, hayal ettiğim senaryoyu doğrulayabilecek herhangi bir şey ortaya çıkarmıyordu. Onlara verdiğim bilgiler; Farley'nin gizlice Faunia'yı izlemesi, Coleman'ı gözetlemesi, Farley'nin karanlığın içinden kükreyerek ikisinin üzerine geldiği, mutfak kapısının hemen ötesindeki, az kalsın şiddete dönüşecek olan yüzleşme hakkındaki bilgiler, hepsi sabırla kaydedildi, adım, adresim ve telefon numaramla birlikte. Sonra işbirliğim için bana teşekkür edildi, her şeyin kesinlikle gizli tutulacağına dair teminat verildi ve eğer gerekli görülürse benimle tekrar temasa geçileceği söylendi.

Hiçbir zaman temasa geçmediler.

Çıkarken döndüm ve "Bir soru sorabilir miyim? Cesetlerin, arabanın içindeki duruşunu sorabilir miyim?" dedim.

"Ne bilmek istiyorsunuz, bayım?" dedi Memur Balich, iki genç adamın daha büyük olanı; ifadesiz yüzlü, bir zamanlar Madamaska Hanı'nın sahibi olduğunu hatırladığım Hırvat ailesine benzer biçimde sessiz ve işgüzar bir adamdı bu.

"Onları bulduğunuzda tam olarak ne buldunuz? Konumları. Duruşları. Athena'daki söylenti"

"Hayır, bayım" dedi Balich, başını iki yana sallayarak, "öyle değildi. Bunların hiçbiri doğru değil, bayım."

"Neden söz ettiğimi biliyorsunuz, değil mi?"

"Biliyorum, bayım. Bu kesinlikle bir hız yapma vakasıydı. O virajı o hızda alamazsınız. Jeff Gordon bile o virajı o hızda alamazdı. Bir

iki kadeh şarabın beynine oyun oynadığı yaşlı bir adamın, o virajı bir hız delisi gibi dönmesi."

"Coleman Silk'in hayatında hiçbir zaman bir hız delisi gibi araba kullandığını sanmıyorum, memur bey."

"Eh..." dedi Balich ve ellerini kaldırarak avuçlarını yukarı çevirdi, bana saygısızlık etmek istemediğini ama ne onun ne de benim bunu bilmemizin imkânı olmadığını ima ederek. "Direksiyonda olan profesördü, bayım."

Memur Balich, artık amatör bir dedektif olarak aptalca araya girmememi, iddiamda daha fazla ısrar etmeyip nezaketle oradan ayrılmamı bekliyordu. Bana, dizginlerin kimin elinde olduğu konusunda hayale kapılmayacağım kadar çok kez bayım demişti; ben de oradan ayrıldım ve dediğim gibi, bu iş böylece bitti.

Coleman'ın gömüleceği gün, mevsimine göre sıcak, parlak ışıklı bir başka kasım günüydü. Bir önceki hafta, son yapraklar da ağaçlardan dökülmüş olduğundan, dağ manzarasının sert, kayalık konturları şimdi günışığıyla çırılçıplak sergilenmiş, eklemleri ve yivleri eski bir gravürün ince tarama çizgileri gibi işlenmişti ve o sabah, cenaze için Athena'ya doğru giderken geçen ilkbahardan beri yapraklarla örtülmüş uzaktaki bu manzaranın aydınlık yalçınlığı, uygunsuz bir şekilde içimde bir yeniden doğuş, bir yenilenmiş olanaklar duygusu uyandırdı. Yeryüzünün, aylardır ilk kez şimdi hayran olunmaya ve hürmet edilmeye hazır, ağırbaşlı düzeni insana, gürleyerek güneye doğru kaydığı yolun uzak kenarındaki bu dağları törpülemiş buzul saldırısının müthiş aşındırıcı gücünü hatırlatıyordu. Coleman'ın evinin sadece birkaç mil uzağından geçen buzul, otomatik bir fırlatma makinesinin hızlı top vuruşları gibi, restoran buzdolapları büyüklüğünde kayalar tükürmüştü ve o civarda "kaya bahçesi" olarak bilinen dik, ağaçlı bayırı geçtiğimde ve talan edilmiş bir Stonehenge* gibi hepsi yana devrilmiş, bir araya sıkışmış ama büyük ölçüde sapa sağlam olan bu mamut kayaları, yaz yapraklarıyla ve onların süzülen gölgeleriyle beneklenmemiş olarak, çırılçıplak gördüğümde; Coleman ve Faunia'yı zaman içindeki yaşamlarından ayıran ve mancınıkla yeryüzünün geçmişine fırlatan çarpma anının düşüncesiyle

* Stonehenge: İngiltere'nin Salisbury Ovası'nda dikey ve yatay taşlardan oluşan tarih öncesi yapı, ç.n.

ir kez daha dehşete kapıldım. Onlar şimdi buzullar kadar uzaktı. Geegenin yaradılışı kadar. Yaradılışın ta kendisi kadar.

Eyalet polisine gitmeye işte o zaman karar verdim. Oraya o gün, emen o sabah, hatta cenazeden önce gitmeyişimin nedeni kısmen, rabamı kasabada, çimenliğin karşısında park ederken, Pauline'in 'eri'nin penceresinde, kahvaltısını etmekte olan Faunia'nın babasını örmemdi; onu bir masada, önceki gün dağ mezarlığında tekerlekli ındalyesini süren kadınla birlikte oturuyor görmem. Derhal içeriye irdim, onlarınkinin yanındaki boş masaya oturdum, bir şeyler ısıarladım ve birisinin sandalyemin yanında bırakmış olduğu *Madaaska Haftalık Gazetesi*'ni okur gibi yaparken konuşmalarını elimden eldiğince yakalamaya çalıştım.

Bir günlükten söz ediyorlardı. Sally ile Peg'in Faunia'nın babasına evretmiş oldukları eşyaları arasında, Faunia'nın günlüğü varmış.

"Onu okumak istemezsin, Harry. Kesinlikle istemezsin."

"Mecburum" dedi.

"Mecbur değilsin" dedi kadın. "İnan bana, değilsin."

"Diğer her şeyden daha korkunç olamaz."

"Onu okumak istemezsin."

Çoğu insan kendini şişirir ve elde etmeyi ancak hayal etmiş oldu u başarılar konusunda yalan söyler; Faunia'ysa dünyadaki hemen emen her okul çocuğu tarafından bir, iki yıl içinde en azından kaba a edinilecek kadar temel bir beceride yeterliliğe ulaşamamış olduğu onusunda yalan söylemişti.

Bunu da daha meyve suyumu bile bitirmeden öğrendim. Okuma azma bilmemesi bir roldü, durumunun gerektirdiğine karar verdiği ir şey. Ama neden? Bir güç kaynağı mıydı bu? Onun tek güç kayağı mıydı? Ama hangi bedel karşılığında satın alınan bir güçtü bu? Düşünün. Kendini cahillikten de mustarip kılıyor. Bunu isteyerek zerine alıyor. Ancak kendini çocuklaştırmak, kendini muhtaç bir ocuk olarak sunmak için değil; tam tersine, dünyaya yakışan ilkel ir kimliğe ışık tutmak için. Öğrenimi, boğucu bir adaba uygunluk içimi olarak reddetmiyor; öğrenime daha güçlü ve daha öncel bir ilişle üstün geliyor. Aslında okumaya karşı değil, okuyamıyormuş ibi davranmak doğru geliyor ona sadece. İşleri ilginçleştiriyor. Tok-

sinlere bir türlü doyamıyor. Olmaman, göstermemen, söylememen, düşünmemen gereken ama hoşuna gitse de, gitmese de, olduğun, gösterdiğin, söylediğin ve düşündüğün her şeye.

"Onu yakamam" dedi Faunia'nın babası. "O Faunia'nın. Onu tutup çöpe atamam."

"Ama ben atabilirim" dedi kadın.

"Doğru değil bu."

"Bütün hayatın boyunca bu mayın tarlasında dolaşıp durdun. Daha fazlasına ihtiyacın yok."

"Ondan kalan tek şey bu."

"Tabanca var. O da ondan kaldı. Kurşunlar var, Harry. Onları bıraktı."

"Onun yaşama şekli" dedi adam; aniden sesi gözyaşlarının eşiğindeymiş gibi gelmişti.

"Yaşadığı gibi öldü. Bu yüzden öldü."

"Bana günlüğü vermek zorundasın" dedi adam.

"Hayır. Buraya gelmemiz bile yeterince kötü."

"Onu yok et, yok et ve ne yaparsan yap."

"Senin için en iyi olanı yapıyorum sadece."

"Ne diyor?"

"Tekrarlamaya gelmez."

"Ah, Tanrım" dedi adam.

"Ye. Bir şeyler yemelisin. O krepler güzel görünüyor."

"Kızım" dedi.

"Sen yapabileceğin her şeyi yaptın."

"Altı yaşındayken onu alıp götürmeliydim."

"Bilmiyordun. Neler olacağını nasıl bilebilirdin?"

"Onu asla o kadınla bırakmamalıydım."

"Biz de asla buraya gelmemeliydik" dedi refakatçisi. "Şimdi tek yapman gereken burada hastalanmak. O zaman her şey tamam olur."

"Külleri istiyorum."

"Külleri gömmeleri gerekirdi. Oraya. Onunla birlikte. Bunu neden yapmadıklarını bilmiyorum."

"Külleri istiyorum, Syl. Onlar benim torunlarım. Şimdi her şeyden elimde bir tek bu kaldı."

"Ben külleri hallettim."

"Hayır!"

"O küllere ihtiyacın yoktu. Yeteri kadar çektin. Sana bir şey olmasına izin vermeyeceğim. O küller uçağa gelmeyecek."

"*Ne* yaptın?"

"Onları hallettim" dedi kadın. "Saygılı davrandım. Ama gittiler."

"Aman, Tanrım."

"O iş bitti" dedi kadın ona. "Hepsi bitti. Görevini yaptın. Görevinden fazlasını yaptın. Daha fazlasına ihtiyacın yok. Haydi, şimdi bir şeyler ye. Odayı topladım. Hesabı ödedim. Şimdi sadece seni eve götürmek kaldı."

"Ah, sen çok iyisin, Sylvia; sen en iyisisin."

"Artık incinmeni istemiyorum. Seni incitmelerine izin vermeyeceğim."

"Sen en iyisisin."

"Yemeye çalış. Bunlar çok güzel görünüyor."

"Biraz ister misin?"

"Hayır" dedi kadın, "*senin* yemeni istiyorum."

"Hepsini yiyemem."

"Şurup koy. Dur, ben yaparım. Ben dökerim."

Dışarıda, çimenlikte onları bekledim; sonra, tekerlekli sandalyenin restoranın kapısından çıktığını görünce sokağın karşı tarafına geçtim ve kadın onu Pauline'in Yeri'nden ileriye doğru sürerken, onun yanında yürüyerek konuşup kendimi tanıttım. "Burada yaşıyorum. Kızınızı tanırdım. Pek yakından değil ama onunla birkaç kez karşılaştım. Dün cenazedeydim. Sizi orada gördüm. Taziyelerimi sunmak isterim."

İri kemikli, iri bir adamdı, cenazede sandalyeye yığılmış vaziyette otururken göründüğünden çok daha iri. Muhtemelen bir seksenin hayli üzerindeydi ama sert, kemikli yüzünde Faunia'nın ifadesiz yüzü, aynen onun yüzü; o ince dudaklar, o dik çene, o kemerli sivri burun; aynı mavi, çukur gözler ve onların üzerinde, soluk kirpikleri çevreleyen aynı şişkinlik. Mandırada bana onun tek egzotik özelliği, yüzünün tek cazibe simgesiymiş gibi gelen aynı dolgunluk. Yüzünde yalnız o sandalyede hapsolmaya hüküm giymiş değil, hayatı boyunca daha da büyük bir ıstıraba mahkûm olmuş bir adamın bakışı vardı.

Öylesine iri olduğu ya da bir zamanlar öyle olmuş olduğu halde, ondan geriye korkusundan başka hiçbir şey kalmamıştı. Bana teşekkür etmek için başını kaldırdığı anda bakışının arkasında o korkuyu gördüm. "Çok naziksiniz" dedi.

Muhtemelen benim yaşlarımdaydı ama konuşma tarzında, New England'da geçmiş ayrıcalıklı bir çocukluğun, ikimizin de doğumundan çok öncelere dayanan izleri vardı. Bunu daha önce restoranda fark etmiştim. Bir tek o konuşma tarzıyla, paralı, yarı-Anglikan konuşma tarzının kalıplarıyla tamamen başka bir Amerika'nın kibar geleneklerine bağlıydı o.

"Siz Faunia'nın üvey annesi misiniz?" Kadının dikkatini çekmek ve belki de yavaşlamasını sağlamak için oldukça iyi bir yol gibi görünüyordu bu. Çimenlikten köşenin arkasındaki College Arms'a dönmekte olduklarını sanıyordum.

"Bu, Sylvia" dedi adam.

"Acaba durabilir misiniz" dedim Sylvia'ya, "onunla konuşabilmem için?"

"Uçağa yetişiyoruz" dedi kadın bana.

Onu hemen oracıkta benden kurtarmaya böyle açıkça kararlı olduğu için, adımlarımı hâlâ tekerlekli sandalyeye uydurarak dedim ki: "Coleman Silk arkadaşımdı. Arabasını yoldan dışarıya sürmedi. Bunu yapmış olamaz. Öyle değil. Arabası yoldan çıkmaya zorlandı. Kızınızın ölümünden kimin sorumlu olduğunu biliyorum. Coleman Silk değildi bu."

"Beni itmeyi kes. Sylvia, bir dakika itmeyi kes."

"Hayır" dedi kadın. "Bu delilik. Bu kadarı yeter."

"Eski kocasıydı" dedim ona. "Farley'di."

"Hayır" dedi adam zayıf bir sesle, sanki onu vurmuşum gibi. "Hayır... hayır."

"Bayım!" Evet, durmuştu ama bir eliyle tekerlekli sandalyeyi sıkıca tutarken, diğer eliyle uzanıp yakama yapışmıştı. Kısa boylu ve çelimsizdi; küçük, amansız, soluk kahverengi bir yüzü olan Filipinli genç bir kadındı ve korkusuz gözlerinin karanlık kararlılığından, insanî işlerin karmaşasının, koruması altındakilerin yakınına sokulmasına izin verilmediğini görebiliyordum.

"Bir dakika duramaz mısınız?" diye sordum ona. "Çimenliğe gidip, orada oturup konuşamaz mıyız?"

"Adam iyi değil. Ciddi bir biçimde hasta olan bir adamın kuvvetini zorluyorsunuz."

"Ama sizde Faunia'ya ait bir günlük var."

"Hayır, yok."

"Faunia'ya ait bir tabanca var."

"Bayım, gidin. Bayım, onu rahat bırakın, sizi uyarıyorum!" Bu noktada beni itti, ceketimi tutan eliyle beni itekledi.

"O tabancayı kendini Farley'den korumak için aldı" dedim.

Sertçe, "Zavallı şey" diye cevap verdi.

Ondan sonra, onlar köşeyi dönüp hanın verandasına ulaşıncaya kadar, onları takip etmekten başka ne yapacağımı bilemedim. Faunia'nın babası şimdi açık açık ağlıyordu.

Kadın dönüp beni hâlâ orada bulunca, "Yeteri kadar zarar verdiniz. Gidin; yoksa polis çağıracağım" dedi. Bu minik insanda büyük bir yırtıcılık vardı. Anlıyordum ki onu hayatta tutmak bunu gerektiriyordu.

"O günlüğü imha etmeyin" dedim ona. "Orada kaydı var."

"Rezillik! Orada rezilliğin kaydı var!"

"Syl, *Sylvia*"

"Hepsi, o, kardeşi, annesi, üvey babası bütün takım, hayatı boyunca bu adamı ezdiler. Onu soydular. Onu aldattılar. Onu küçük düşürdüler. Kızı bir suçluydu. On altı yaşında hamile kaldı ve bir çocuğu oldu, yetimhaneye terk etti onu. Babası büyütebilirdi o çocuğu. Adi bir fahişeydi o. Tabancalar, erkekler, uyuşturucular, rezillik ve seks. Ona verdiği para; ne yaptı o parayı?"

"Bilmiyorum. Yetimhaneyle ilgili hiçbir şey bilmiyorum. Parayla ilgili hiçbir şey bilmiyorum."

"Uyuşturucular! Uyuşturucu almak için o parayı çaldı!"

"O konuda hiçbir şey bilmiyorum."

"Bütün o aile, rezillik! Biraz merhametli olun, *lütfen!*"

Adama döndüm. "Bu ölümlere neden olan insanın yasal olarak sorumlu tutulmasını istiyorum. Coleman Silk ona hiçbir zarar vermedi. Onu öldürmedi. Sizinle sadece bir dakika konuşmak istiyorum."

"İzin ver, Sylvia"

"Hayır! Artık kimseye izin vermek yok! Onlara yeterince izin verdin!"

Şimdi hanın verandasında insanlar toplanmış bizi seyrediyor ve üst pencerelerden başkaları da seyrediyordu. Bunlar, sonbahar alevinden geriye kalanı yakalamaya çıkmış son yaprakçılardı belki. Belki de Athena mezunlarıydı. Kasabayı ziyaret eden birkaç tanesi daima bulunurdu, nelerin kaybolmuş ve nelerin baki kalmış olduğunu kontrol eden, bin dokuz yüz bilmem kaçta bu sokaklarda başlarına gelmiş her bir şey hakkında en iyi şeyleri, sadece en iyi şeyleri düşünen orta yaşlı ve yaşlı mezunlar. Belki restore edilmiş koloni dönemi evlere bakmak için kasabaya gelmiş ziyaretçilerdi. Bir kısmı Ward Sokağı'nın her iki tarafında, neredeyse bir mil boyunca uzanan ve Athena Tarih Derneği üyelerinin, Salem'dekiler kadar görkemli olmasalar da eyalette Yedi Tepelikli Ev'in batısında kalanlar arasında, en önemlilerinden olduğunu düşündüğü evleri görmeye gelenler. Bu insanlar, College Arms'ın özenle döşenmiş dönem yatak odalarında uyumaya, pencerelerinin altındaki bir bağırışma maçıyla uyanmak için gelmemişlerdi. Güney Ward Sokağı kadar göz alıcı bir yerde ve bu kadar güzel bir günde, böyle bir mücadelenin patlak vermesinin, sakat bir adamın ağlamakta, Asyalı minik bir kadının haykırmakta, haline bakılırsa pekâlâ üniversite profesörü olabilecek bir adamın, söylediği şeylerle görünüşe göre her ikisini de dehşete düşürmekte olmasının, büyük bir kent kavşağında görüneceğinden hem daha olağanüstü hem daha iğrenç görüneceği muhakkaktı.

"Eğer günlüğü görebilseydim."

"Günlük falan yok" dedi kadın ve onun, adamı basamakların yanındaki rampadan yukarıya ve ana kapıdan hanın içine itişini seyretmekten başka yapılacak bir şey kalmadı.

Pauline'in Yeri'ne geri dönüp bir fincan kahve ısmarladım ve garson kızın kasanın altındaki bir çekmeceden benim için bulduğu yazı kâğıdına şu mektubu yazdım:

Ben, Faunia'nın cenazesinden sonraki sabah, Athena'da, Kasaba Sokağı'ndaki restoranın yakınında yanınıza gelen kişiyim. Athena dışında bir kır yolunda yaşıyorum, açıkladığım gibi arkadaşım olan merhum Coleman Silk'in evinden bir-

kaç mil uzakta. Coleman kanalıyla, kızımızla birkaç kez karşılaştım. Zaman zaman Coleman'ın onun hakkında konuştuğunu duydum. İlişkileri tutkuluydu ama bu ilişkide zalimlik yoktu. Onunla esas itibarıyla bir âşığın rolünü oynardı ama aynı zamanda bir arkadaş ve öğretmen olmasını da bilirdi. Eğer o ihtimam istemişse bunun hiçbir zaman esirgenmiş olduğuna inanamam. Onun, Coleman'ın ruhundan kendisine katmış olabileceği herhangi bir şey, asla, asla onun hayatını zehirlemiş olamaz.

Athena'da, onları ve kazayı kuşatan kötü niyetli dedikoduların ne kadarını duyduğunuzu bilmiyorum. Umarım hiçbirini duymamışsınızdır. Ancak tüm o aptallığı gölgede bırakan, çözülmesi gereken bir adalet meselesi var. İki insan öldürüldü. Onları kimin öldürdüğünü biliyorum. Cinayete tanık olmadım ama vuku bulduğunu biliyorum. Bundan kesinlikle eminim. Ama polisin ya da bir avukatın beni ciddiye alması için kanıt gerekiyor. Faunia'nın son aylardaki ya da hatta Farley'yle evliliğine kadar uzanan süre içindeki ruh halini açığa çıkaran herhangi bir şeye sahipseniz, onu imha etmemenizi rica ediyorum. Yıllar içinde ondan almış olabileceğiniz mektupları ve aynı zamanda ölümünden sonra odasında bulunan ve Sally ile Peg tarafından size devredilen eşyalarını kastediyorum.

Telefon numaram ve adresim aşağıdadır.

Bu kadar yazabildim. Onlar gidinceye kadar beklemek, College Arms'a telefon edip bir hikâye uydurarak resepsiyon memurundan adamın adını ve adresini elde etmek ve mektubumu acele posta servisiyle göndermek niyetindeydim. Adresi handan alamayacak olursam, Sally ile Peg'e gidecektim. Ama aslında, ne birini ne de ötekini yapacaktım. Faunia odasında her ne bırakmışsa, Sylvia onları çoktan atmış ya da imha etmişti; gönderildiği yere ulaştığı zaman, benim mektubumun da imha edileceği gibi. Bütün amacı, geçmişin o adama daha fazla işkence etmesine engel olmak olan bu minik varlık, kendisini yüz yüze karşımda bulduğu zaman izin vermediği şeyin, onun evinin duvarları içine girmesine asla göz yummayacaktı. Üstelik izlediği yol, itiraz edemeyeceğim bir yoldu. Eğer ıstırap o ailede bir illet gibi insandan insana geçiyorsa, ben çocukken bulaşıcı hastalık bulunan evlerin girişine astıkları, üzerinde K A R A N T İ N A yazan ya da hastalık kapmamış olanların gözlerine sadece büyük, siyah, majüskül bir K sunan türden bir tabela koymaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Küçük Sylvia o netameli K idi ve onu geçmemin hiçbir yolu yoktu.

Yazdıklarımı yırttım ve kasabanın öteki tarafına, cenazeye doğru yürüdüm.

Coleman'ın töreni çocukları tarafından düzenlenmişti ve dördü, tek sıra halinde içeri giren taziyecileri karşılamak üzere küçük Rishanger Kilisesi'nin kapısındaydılar. Onu Rishanger'den, üniversitenin kilisesinden kaldırmak ailenin kararıydı; iyi planlanmış bir darbe, babalarının kendi kendine dayattığı sürgünü bozmak ve onu, hayatta değilse de ölümde, seçkin kariyerini içinde yapmış olduğu toplumla yeniden bütünleştirmek için gösterilen bir çaba olduğunu anladığım şeyin anahtar unsuruydu bu.

Kendimi tanıttığımda, Coleman'ın kızı Lisa derhal beni kanara çekti, bana sarıldı ve ağlamaklı, fısıltılı bir sesle, "Siz onun arkadaşıydınız. Kalan tek arkadaşıydınız. Herhalde onu en son siz gördünüz" dedi.

"Bir süre arkadaşlık ettik" dedim; ama onu en son birkaç ay önce, ağustosta, Tanglewood'daki o cumartesi sabahında görmüş olduğum ve o zamana kadar, kısa süren arkadaşlığımızın son bulmasına kasıtlı olarak izin vermiş olduğu konusunda hiçbir açıklamada bulunmadım.

"Onu kaybettik" dedi.

"Biliyorum."

"Onu kaybettik" diye tekrarladı ve sonra, konuşmaya çalışmadan ağladı.

Bir süre sonra, "Onunla olmaktan zevk alırdım ve ona hayranlık duyardım. Keşke onu daha uzun süre tanıyabilseydim" dedim.

"Neden oldu bu?"

"Bilmiyorum?"

"Aklını mı kaybetti? Delirmiş miydi?"

"Kesinlikle hayır. Hayır."

"O halde bütün bunlar nasıl olabildi?"

Ben cevap vermeyince (nasıl verebilirdim, bu kitabı yazmaya başlamak dışında?), kolları yavaşça aşağıya düştü ve ikimiz birkaç saniye daha birlikte dururken babasına benzerliğinin ne kadar güçlü olduğunu gördüm. Faunia'nın *kendi* babasına olan benzerliği kadar güçlü. Aynı kuklaya benzer, yontulmuş yüz hatları vardı, aynı yeşil gözler,

aynı esmer ten, hatta Coleman'ın ince atletik yapısının daha dar omuzlu bir biçimi. Annenin, Iris Silk'in gözle görünür genetik mirası, sadece Lisa'nın çalıyı andıran koyu renkli saçlarının esaslı karmaşasında bulunuyor gibiydi. Sayısız fotoğrafında; Coleman'ın bana gösterdiği aile albümlerinde görmüş olduğum fotoğraflarda, Iris'in yüz hatları adeta bir şey ifade etmiyor gibiydi. Ama tüm anlamı değilse bile, bir insan olarak önemi, ona bağışlanmış olan o iddialı, teatral saçlarda öylesine yoğunlaşmış gibi görünüyordu ki. Lisa'nın saçları, annesininkilerde olduğu şekilde karakterinden kaynaklanıyor gibi değil, daha çok onunla tezat oluşturuyor gibi görünüyordu.

Birlikte olduğumuz o birkaç dakika içinde, Lisa ile babası arasında artık kopmuş olan o bağın, yaşamının sonuna kadar tek bir gün bile, kızın aklından çıkmayacağına dair belirgin bir izlenim edindim. Öyle ya da böyle, onun hayali, kızın düşüneceği, yapacağı ya da yapamayacağı her bir şeyle kaynaşacaktı. Sevgili bir kız çocuk olarak onu o kadar derinden sevmiş ve ölümünden önce ona yabancılaşmış olmanın sonuçları, bu kadını asla rahat bırakmayacaktı.

Üç Silk erkeği... Lisa'nın ikiz kardeşi Mark ve en büyük iki kardeş, Jeffrey ile Michael; beni selamlarken o kadar duygusal değildiler. Hor görülmüş bir oğul olarak Mark'ın öfkeli yoğunluğundan hiçbir eser görmedim ve bir saat kadar sonra, mezarın yanında, aklı başında tavrı onu terk ettiği zaman, kurtarılamaz bir biçimde yoksun kalmış birinin şiddetiyle oldu bu. Jeff ve Michael belli ki en dayanıklı Silk çocuklarıydı ve onlarda, güçlü annenin fiziksel damgasını açıkça görüyordunuz. Saçlarını değilse bile (her iki erkek de artık keldi), boyunu, özündeki sağlam güveni, açık yürekli otoritesini. Durumu idare ederek yaşayan insanlar değildi bunlar. Sadece selamlama biçimlerinden ve söyledikleri birkaç sözcükten bile açıkça görülüyordu bu. Jeff ve Michael'la karşılaştığınız zaman, özellikle eğer yan yana duruyorlarsa, çetin rakiplerle karşılaşmış olurdunuz. Ben Coleman'ı tanımadan önceleri; o parlak dönemlerinde, öfkesinin gittikçe daralan hapishanesinde dönüp durarak kontrolden çıkmaya başlamadan önce, bir zamanlar onu özel kılan, onun ta kendisi olan başarılar yaşamından kaybolmadan önce, eminim ki onda da çetin bir rakiple karşılaşmış olurdunuz. Bu da muhtemelen, bir kez ırk açı-

sından kötücül bir şeyi yüksek sesle telaffuz etmekle suçlandığında, neden dekanın itibarına gölge düşürmeye genel bir istekliliğin öylesine çabuk oluştuğunu açıklıyor.

Kasabada dolaşan tüm söylentilere rağmen Coleman için toplananların sayısı, hayal etmiş olduğumun çok üzerindeydi; Coleman'ın hayal etmiş olabileceğininse kesinlikle üzerindeydi. İlk altı, yedi sıra çoktan dolmuştu ve insanlar hâlâ arkamdan içeriye akıyordu. Mihraptan sonra yarı yolda, bir gün önce kendisini ilk kez görmüş olduğumdan, Smoky Hollenbeck olduğunu teşhis edebildiğim birinin yanında boş bir yer buldum. Smoky sadece bir yıl önce burada, Rishanger Kilisesi'nde kendi cenaze töreninin yapılmasına nasıl ramak kalmış olabileceğinin farkında mıydı? Belki de törene, erotik halefine saygısından çok, kendi iyi şansına olan minnettarlığından dolayı katılıyordu.

Smoky'nin öteki tarafında karısı olduğunu tahmin ettiğim bir kadın vardı; kırk yaşlarında hoş bir sarışındı bu ve eğer doğru hatırlıyorsam, Smoky'nin yetmişlerde evlendiği, Athena'dan bir sınıf arkadaşıydı ve şimdi beş çocuğunun annesiydi. Etrafıma bakmaya başladığımda, Hollenbeck'lerin, Coleman'ın ailesi dışında, kilisedeki en genç insanlar arasında olduğunu gördüm. Çoğunlukla, Iris'in ölümünden ve kendi istifasından önce Coleman'ın kırk yıla yakın bir süre tanımış olduğu, Athena'nın yaşlıları, üniversite öğretim üyeleri ve personeli vardı. Onların tabutunun önünde oturduklarını görebilseydi, bu kıdemlilerin onu uğurlamak için Rishanger'e gelmeleri hakkında ne düşünürdü acaba? Muhtemelen şöyle bir şey: "Kendilerini takdir etmeleri için ne harika bir vesile. Onları hor görmemden dolayı bana karşı tavır almadıkları için, hepsi de kendilerini ne kadar erdemli hissediyorlardır."

Onun tüm meslektaşlarıyla birlikte orada otururken bu kadar iyi eğitimli ve profesyonel açıdan bu kadar uygar insanların, bir adamın kötülüğün timsali olabileceği bir durumu içeren o saygıdeğer insanî düşe, o kadar istekli bir biçimde aldanmış olabileceklerini düşünmek garipti. Yine de böyle bir ihtiyaç vardır; hem de ölümsüz ve derindir.

Dış kapı çekilerek kapatıldığı ve Silkler ön sırada yerlerini aldıkları zaman, kilisenin neredeyse üçte ikisinin dolu olduğunu gördüm;

üç yüz kişi, belki de daha fazlası, bu eski ve doğal insanî olayın, yaşamın sonu konusunda duydukları dehşeti dindirmesini bekliyordu. Aynı zamanda Mark Silk'in, kardeşlerden bir tek onun, takke giymiş olduğunu gördüm.

Muhtemelen hemen herkes gibi, Coleman'ın çocuklarından birinin kürsüye çıkıp ilk konuşmayı yapmasını bekliyordum. Ama o sabah bir tek konuşmacı olacaktı ve o da Athena'nın ilk siyah profesörü olarak Dekan Silk'in işe almış olduğu, siyasal bilimci Herb Keble'dı. Ailenin Keble'ı seçmesinin nedeni, belli ki tören için Rishanger'ı seçmelerinin nedeniyle aynıydı: Babalarının adını yeniden güçlendirmek, Athena'nın takvimini geriye çevirmek ve Coleman'a eski statüsü ve itibarını iade etmek. Jeff ve Michael'ın tek tek elimi sıkıp beni adımla selamlayışlarındaki ve bana, "Geldiğiniz için teşekkür ederiz, burada olmanız aile için son derece anlamlı" deyişlerindeki ciddiyeti hatırladığımda ve aralarında çocukluklarından beri tanıdıkları birçok insanın da bulunduğu her bir taziyeciye buna benzer bir şey söylemiş olduklarını hayal ettiğimde; vazgeçmek niyetinde de değiller, ta ki idare binası, Coleman Silk Binası olarak yeniden ithaf edilinceye kadar, diye düşündüm.

Oranın hemen hemen dolu olması tesadüfî bir olay değildi muhtemelen. Kazadan beri telefon başında olmalıydılar; taziyeciler, Chicago'yu eski vali Daley yönetirken seçmenlerin sürü halinde seçim sandıklarına götürüldüğü gibi toparlanmış olmalıydı. Coleman'ın özellikle nefret ettiği Keble'la da kim bilir nasıl uğraşmışlardı, onu gönül rızasıyla kendini Athena'nın günah keçisi olarak sunmaya ikna etmek için. Bu Silk çocuklarının Keble'ın kolunu kıvırdıklarını, onu korkuttuklarını, ona bağırdıklarını, onu şiddetle eleştirdiklerini, hatta belki de iki yıl önce babalarına ihanet edişi yüzünden düpedüz tehdit ettiklerini düşündükçe, onlardan daha da çok hoşlanmaya başlıyordum. Şöhretini doğrultmak için yapılması gerekenleri yapmaya isteksiz olmayan bu iki büyük, kararlı, akıllı erkeğe babalık etmiş olduğu için Coleman'dan da daha çok hoşlanmaya başlıyordum. Bu ikisi, Les Farley'yi hayatının sonuna kadar içeri tıkmaya yardım edeceklerdi.

En azından, ertesi öğleden sonra, onlar kasabadan ayrılmadan hemen öncesine kadar, böyle olduğuna inanabildim; o zamansa

bana, en az Keble'a davrandıklarını hayal etmiş olduğum kadar açıkça ikna edici davranarak bu işe son vermem, Les Farley'yi, kazanın oluş şeklini ve polisi daha fazla soruşturma yapmaya zorlamayı unutmam gerektiğini söylediler. Eğer babalarının Faunia Farley'yle ilişkisi, benim ısrarımın önayak olacağı bir duruşmanın odak noktası haline gelecek olursa, hoşnutsuzluklarının sınır tanımayacağını daha açık olarak belirtemezlerdi. Faunia Farley adı bir daha asla duymak istemedikleri bir addı, hele yerel gazetelerde bir sansasyon halinde yazılacak, yerel hafızaya silinmez bir biçimde yerleşecek ve Coleman Silk Binası'nın ebediyen bir düş olarak kalmasına neden olacak skandallı bir duruşmada.

"Babamızın mirasıyla bağlantılı olacak ideal kadın değil o" dedi Jeffrey bana. "Annemiz öyle" dedi Michael. "Bu ucuz, küçük fahişenin hiçbir şeyle hiçbir alakası yok." "Hiç" diye tekrarladı Jeffrey. Ateşliliklerine ve azimlerine bakılınca, California'da üniversite fen profesörleri olduklarına inanmak zordu. Twentieth Century Fox'u* yönettiklerini sanırdınız.

Herb Keble çok koyu tenli, ince bir adamdı. Artık yaşlanmış, biraz tutuk yürüyen; gerçi görünüşe göre, hastalık yüzünden topal kalmış ya da kamburlamış değildi, hem sert duruşu, hem netameli, ipe gönderen yargıç sesi, siyah bir vaizin ciddiyetini hatırlatan bir adam. Büyüsünü salması için, yalnız "Benim adım Herbert Keble" demesi yeterliydi; yalnız kürsünün arkasından sessizce Coleman'ın tabutuna bakması ve sonra cemaate dönerek kim olduğunu beyan etmesi, kutsal ilahîlerin çağrıştırdığı o duygu âlemini uyandırması için yeterliydi. Bir bıçağın ağzının sert ve sade olduğu gibi sert ve sadeydi ve son derece dikkatli bir biçimde ele almazsanız, sizin için bir tehdit oluşturabilirdi. Bütünüyle hem tavrı hem görünümüyle etkileyici bir adamdı ve Coleman'ın onu, Branch Rickey'nin organize beyzbolun ilk siyahı olmak üzere Jackie Robinson'u işe almasına benzer nedenlerle, Athena'daki renk engelini yıkmak üzere nasıl işe almış olabileceğini görebiliyordunuz. Silk çocuklarının Herb Keble'ı korkutarak emirlerini yerine getirmeye razı ettiklerini hayal etmek başta o kadar kolay değildi, ta ki kutsal vecibeleri uygulamaya yetkili olanların

* Twentieth Century Fox: Amerika'nın en büyük film şirketlerinden biri, ç.n.

kibrini bu kadar belirgin bir biçimde taşıyan bir kişilik için, dramatik olmanın çekiciliğini hesaba katıncaya kadar. Hükümdardan sonraki en güçlü adamın otoritesini fazlasıyla sergiliyordu o.

"Benim adım Herbert Keble" diye başladı. "Siyasal Bilimler Bölümü'nün başkanıyım. 1996'da ırkçılıkla suçlandığı zaman, Coleman'ı savunmaya kalkışmayı uygun görmeyenler arasındaydım. Ben ki Athena'ya on altı yıl önce, tam da Coleman Silk'in fakülte dekanı olarak atandığı yıl gelmiştim; ben ki Dekan Silk'in yaptığı ilk akademik atamaydım. Çok gecikmeli olarak, arkadaşım ve velinimetimi yüzüstü bıraktığım için kendimi kınamak ve yine çok gecikmeli olarak Athena Üniversitesi'nin ona yaptığı haksızlığı, o üzücü, alçakça haksızlığı düzeltmeye çalışmak için elimden geleni yapmak üzere karşınızda duruyorum.

"İddia olunan ırkçılık olayı sırasında Coleman'a, "Bu işte senin yanında olamam" dedim. Bunu ona bilerek söyledim; gerçi belki de tümüyle, bana atfetmekte o kadar acele ettiği fırsatçı, kariyerci ya da korkakça nedenlerle değil. O zaman, toplum içinde onunla açıkça ittifak yapmaktan ve "Tom Amca" lakabının o her işe elverişli, cahilce silahıyla etkisiz kılınmaktansa ki öyle olacağı muhakkaktı, muhalefeti yatıştırmak için perde arkasında çalışarak Coleman'ın davası için daha çok şey yapabileceğimi düşündüm. Mantığın sesi olabileceğimi düşündüm, Coleman'ın iddia olunan ırkçı sözlerine duydukları hiddetle, iki öğrencinin başarısızlığı için onun ve üniversitenin şöhretini haksızca lekelemeye kışkırtılanların saflarının dışından değil de içinden. Eğer yeterince akıllı ve yeterince sabırlı olursam, en aşırı karşıtlarının değilse de yerel Afro - Amerikan toplumumuzun, düşmanlıkları aslında sadece bir yansımadan ibaret ve kısa ömürlü olan düşünceli, sağduyulu üyelerinin ve onların beyaz sempatizanlarının gazabını yatıştırabileceğimi düşündüm. Kısa bir süre içerisinde, Coleman ile onu suçlayanlar arasında, çatışmayı doğurmuş yanlış anlamanın mahiyetini tanımlayan bir beyanatın ilanına yol açacak bir diyalog başlatabileceğimi ve böylece, bu esef verici olayı az çok adil bir sonuca bağlayabileceğimi düşündüm.

"Yanılmışım. Arkadaşıma asla, "Bu işte senin yanında olamam" dememeliydim. "Senin yanında *olmalıyım*" demeliydim. Onun düş-

manlarına karşı çıkmak için, sinsice ve yolunu şaşırmış bir biçimde, içeriden değil, açık sözlülükle ve dürüstlükle dışarıdan çalışmalıydım. O ezici terk edilme duygusunu beslemeye bırakılmak yerine, bu destekleme ifadesinden cesaret alabileceği bir yerden. O duygu bir yara haline geldi, bu yara da meslektaşlarına yabancılaşmasına, üniversiteden istifasına ve oradan da... buna inanmak benim için korkunç da olsa... geçen gece o arabada öylesine trajik, savurgan ve gereksiz bir şekilde ölmesine çok da dolaylı olmayan bir biçimde yol açtığına kani olduğum, onu mahveden dışlanmaya yol açtı. Sesimi çıkarmalı ve şimdi eski meslektaşlarının, iş arkadaşlarının ve elemanlarının önünde ve özellikle çocuklarının; California'dan gelen Jeff ile Mike'ın ve New York'tan gelen Mark ile Lisa'nın önünde ve Athena öğretim üyelerinin kıdemli Afro-Amerikan mensubu olarak söylemek istediğim şeyi söylemeliydim:

"Coleman Silk, Athena Üniversitesi'ne hizmet ettiği süre boyunca her bir öğrencisiyle alışverişinde bütünüyle adil bir tavırdan bir kez bile herhangi bir şekilde sapmadı. Asla.

İddia olunan kötü davranış asla gerçekleşmedi. Asla.

Katlanmak zorunda bırakıldığı şeyler; suçlamalar, görüşmeler, soruşturma bugüne kadar ve her zamankinden çok bugün, bu kurumun fazileti üzerindeki bir musibet olarak kalmıştır. Burada, tarihsel olarak Amerikan bireycisinin sansürcü bir toplumun baskılarına karşı direnişiyle en çok özdeşleşmiş olan New England'da; Hawthorne, Melville ve Thoreau akla geliyor. Hayatta en ağırlıklı şeyin kurallar olduğunu düşünmeyen bir Amerikan bireycisi, alışılmışın ve yerleşmiş hakikatin gelenekselliğini incelemeden kabul etmeyi reddeden bir Amerikan bireycisi, her zaman çoğunluğun görgü ve beğeni standartlarıyla uyum içinde yaşamayan bir Amerikan bireycisi, mükemmel bir Amerikan bireycisi, bir kez daha arkadaşları ve komşuları tarafından öyle vahşice karalandı ki ölümüne kadar, onlara yabancılaşmış olarak yaşadı, onların ahlakî aptallığı tarafından ahlakî otoritesinden mahrum bırakılmış olarak. Evet, Coleman Silk'in temiz adını öyle utanç verici bir biçimde lekelemekle kendini küçük düşürmüş olan bizleriz; ahlakî açıdan aptal, sansürcü toplum. Özellikle kendim gibilerinden söz ediyorum, onunla yakın temas halinde ol-

duğu için onun Athena'ya bağlılığının derinliğini ve bir eğitimci olarak kendini adayışındaki safiyeti bilen ve buna rağmen, her ne sapkın nedenleyse ona ihanet edenlerden. Tekrar söylüyorum: ona ihanet ettik. Coleman'a ihanet ettik ve Iris'e ihanet ettik.

"Tam da bu olayların ortasında, Iris'in ölümü, Iris Silk'in ölümü..."

İki koltuk solumda, Smoky Hollenbeck'in karısı gözyaşları içindeydi; etraftaki kadınlardan birkaçı da öyleydi. Smoky kendisi de ileriye doğru eğilmiş, alnını, önümüzdeki sıranın üstünde biraz da dinsel bir biçimde kenetlenmiş olan iki elinin üzerine hafifçe dayamıştı. Sanırım benim ya da karısının ya da onu seyrediyor olabilecek herhangi başka birinin, Coleman Silk'e yapılan haksızlığın düşüncesinin onun için dayanılmaz olduğuna inanmasını istiyordu. Amacının, merhametle dolup taşıyor gibi görünmek olduğunu tahmin ettim; oysa örnek bir aile erkeği olarak, yaşamının Dionysos tarzı alt katmanlarıyla ilgili sakladığı tüm şeyleri bildiğimden, yutulması zor bir çıkarımdı bu.

Ama Smoky bir yana, Herb Keble'ın her bir sözcüğü üzerine odaklanan ilgi, dikkat, dikkatin *yoğunluğu* öyle samimi görünüyordu ki orada bulunan insanlardan bir kısmının, Coleman Silk'in haksız olarak çektikleri için esef etmemekte zorlandıklarını hayal ettim. Keble'ın hortlak olayı sırasında neden Coleman'ın yanında yer almadığı konusundaki açıklamasının, kendi icadı mı olduğunu yoksa onun, talep ettiklerini yapıp yine de haysiyetini koruyabilmesi için Silk çocuklarının bulduğu bir açıklama mı olduğunu da merak ettim, tabii. Bu açıklamanın, Coleman'ın bana defalarca acı acı tekrarladığı sözleri: "Bu işte senin yanında olamam" sözlerini söylediği zamanki gerekçelerinin doğru bir tarifi olup olamayacağını merak ettim.

Bu adama inanmaya neden isteksizdim? Belli bir yaşa gelince, insanın diğer insanlara duyduğu güvensizlik eşsiz bir biçimde hassaslaşmış olduğu ve onu, herhangi birisine inanmaya isteksiz hale getirdiği için mi? İki yıl önce, Keble sessiz kaldığı ve Coleman'ı savunmaya kalkışmadığı zaman, bu, daima insanları sessiz kalmaya iten nedenleydi kuşkusuz: Sessiz kalmak çıkarlarına olduğu için. Elverişlilik, karanlığa bürünmüş bir gerekçe değildir. Herb Keble, suçu üzerine almakla cesurca ve ilginç bir biçimde de olsa, sadece sicilini

temizlemeye çalışan bir başka kişiydi; ama bu, gerekli olduğunda harekete geçemediği gerçeğini değiştirmiyordu ve bu yüzden, Coleman'ın adına, siktir git, diye düşündüm.

Keble kürsüden indiği ve yerine dönmeden önce durup Coleman'ın çocuklarından her birinin elini sıktığı zaman, bu basit hareket, konuşmasının uyandırdığı neredeyse şiddet dolu, taşkın duyguları kuvvetlendirmeye hizmet etti sadece. Bundan sonra ne olacaktı? Bir an için hiçbir şey olmadı. Sadece sessizlik, tabut ve kalabalığın duygusal sarhoşluğu vardı. Sonra Lisa ayağa kalktı, kürsüye çıkan birkaç basamağı tırmandı ve rahleden, "Mahler'in Üçüncü Senfonisi'nin son bölümü" dedi. İşte son darbe bu oldu. Bütün engelleri kaldırdılar. Mahler çaldılar.

Ama bazen Mahler'i dinleyemezsiniz. Sizi eline alıp sarsmaya başladığı zaman, durmaz o. Sonuna gelindiğinde, hepimiz ağlıyorduk.

Yalnız kendi adıma konuşacak olursam hiçbir şeyin, beni bu kadar paramparça etmiş olabileceğini sanmıyorum. Steena Palsson'un, 1948'de Coleman'ın Sullivan Sokağı'ndaki yatağının ayakucundan söylediği şekilde "Sevdiğim Adam"ı yorumlayışını duymanın dışında.

Üç blok ötedeki mezarlığa yürüyüş, büyük ölçüde, sanki hiç gerçekleşmemiş gibi oluşuyla hatırlanmaya değerdi. Bir an, Mahler'in Adacio parçasının sonsuz savunmasızlığıyla donup kalmıştık, bir hile ya da strateji olmayan, adeta yaşamın birikmiş temposuyla ve sona ermeye karşı tüm o isteksizliğiyle gözler önüne serilen o sadelikle. Bir an, yaylı enstrümanların sakin, dingin, şakıyan yoğunluğuyla başlayan ve sonra, o heybetli sahte final boyunca dalga dalga yükselen, sonra da hakikî, uzatımlı, anıtsal finale doğru yol alan, ihtişam ve mahremiyetin o eşsiz beraberliğiyle donup kalmıştık. Bir an, asla değişmeyen kararlı bir tempoyla akan, akan, akan, hafifleyen, sonra kaybolmaz bir acı ya da özlem gibi geri gelen bir ağıt hezeyanının kabarışı, yükselişi, doruğa çıkışı ve duruluşuyla donup kalmıştık. Bir an, Mahler'in gittikçe güçlenen ısrarıyla, Coleman'la birlikte tabutun içindeydik; sonsuzluğun tüm dehşetiyle ve ölümden kaçmak için tutkulu bir arzuyla ahenk içindeydik ve sonra her nasıl olduysa, altmış ya da yetmişimiz, kendimizi mezarlıkta onun gömülüşünü seyredi-

yor bulduk. Oldukça basit bir tören bu, soruna şimdiye kadar icat edilmiş en akla yakın çözümlerden biri; ama hiçbir zaman bütünüyle anlaşılır olmayan bir çözüm. Her seferinde, inanmak için görmeniz gerekiyor.

Çoğu insanın ta mezara kadar cenazeye eşlik etmeyi planlıyor olduğundan kuşkuluydum. Ama Silk çocuklarının, merhameti uzatma ve sürdürme konusunda bir yetenekleri vardı ve aramızdan o kadar çoğunun, Coleman'ın ebedî yuvası olacak çukurun elimizden geldiğince yakınına doluşmamızın nedeninin bu olduğunu düşündüm. Neredeyse sürünerek oraya girip onun yerini almaya, kendimizi vekiller, naipler, kurbanlıklar olarak sunmaya hevesli gibiydik. Eğer bu, Herb Keble'ın kendi itirafına göre, iki yıl önce Coleman'dan adeta çalınmış olan o örnek hayatın, sihirli bir biçimde yeniden başlamasını sağlayacaksa.

Coleman, Iris'in yanına gömülecekti. Onun mezar taşındaki tarihler 1932-1996'ydı. Coleman'ınkilerse 1926–1998 olacaktı. Bu rakamlar ne kadar kestirme ve neler olup bittiğini göstermekten ne kadar uzak.

Henüz oradaki birisinin Kaddish'i terennüm etmekte olduğunu fark etmeden önce, onun başladığını duydum. Bir an için, mezarlığın başka bir kısmından geldiğini düşündüm; oysa mezarın öteki tarafından geliyordu. Mark Silk'in; en küçük oğlun, öfkeli oğlun, ikiz kardeşi gibi, babasına en çok benzeyen oğlun, elinde kitap ve başında takkeyle tek başına durmuş, yumuşak, ağlamaklı bir sesle o aşina İbranî duasını terennüm etmekte olduğu yerden.

Yisgadal, v'yiskadash...

Ben ve muhtemelen Mark'ın kardeşleri dahil, Amerika'daki çoğu insan bu sözlerin anlamını bilmez; ama hemen herkes, getirdiği ciddiyete davet edici mesajı tanır: bir Yahudi öldü. Sanki ölüm yaşamın bir sonucu değil de Yahudi olmanın bir sonucuymuş gibi.

Mark duayı bitirince kitabı kapattı ve diğer herkeste asık yüzlü bir sükûnet uyandırmışken kendisi; isteriye yenik düştü. Coleman'ın cenazesi işte böyle sona erdi. Hepimiz bu kez de Mark'ın paramparça oluşunu, çaresizce çırpınışını ve ardına kadar açılmış bir ağızla, hüngür hüngür ağlayışını seyretmekten donup kalmıştık. Okumuş

olduğu duadan bile daha eski olan, matemin o vahşi sesi giderek şiddetlendi, ta ki kız kardeşinin kollarını açarak ona doğru koştuğunu gördüğü zaman, şekilden çıkmış Silk yüzünü ona çevirerek katıksız, çocuksu bir şaşkınlıkla, "Onu bir daha hiç görmeyeceğiz!" diye haykırıncaya kadar.

Düşüncelerim pek cömert değildi. O gün cömert düşünceler biraz zor bulunuyordu. Ne fark edecek? diye düşündüm, buradayken onu görmeye o kadar istekli değildin.

Görünüşe göre Mark Silk babasının, nefret etmesi için sonsuza kadar buralarda olacağını hayal etmişti. Hiç durmadan nefret etmesi ve belki sonra, keyfi gelince, suçlama sahneleri doruğa eriştikten ve Coleman'ı evlat hoşnutsuzluğunun düğümüyle öldüresiye kırbaçladıktan sonra, affetmesi için. Oyunun tümü oynanıncaya kadar Coleman'ın burada kalacağını düşünmüştü, sanki o ve Coleman, yaşamın içine değil de Atina akropolünün güney yamacına, Dionysos'a adanmış bir açık hava tiyatrosuna, bir zamanlar on bin seyircinin gözleri önünde Üç Birlik Kuralı'na titizlikle uyulduğu ve Büyük Arınma Destanı'nın her yıl oynandığı yere yerleştirilmişler gibi. İnsanoğlunun bir başlangıca, bir gelişmeye ve bir sona ve yücelikte o başlangıca ve gelişmeye uygun bir sona duyduğu arzu hiçbir yerde, Coleman'ın Athena Üniversitesi'nde okuttuğu oyunlardaki kadar mükemmel bir biçimde gerçekleştirilmemiştir. Ama MÖ beşinci yüzyılın klasik tragedyası dışında, bırakın adil ve mükemmel sonuçlanmayı, tamamlanma beklentisi içinde olmak bile, bir yetişkin için aptalca bir yanılsamadır.

İnsanlar yavaş yavaş gitmeye başladılar. Hollenbecklerin, mezar taşlarının arasındaki yoldan yürüyerek yakındaki sokağa yöneldiklerini gördüm; kocanın kolu karısının omzuna dolanmış, koruyucu bir biçimde ona rehberlik ediyordu. Hortlak olayı sırasında Coleman'ı temsil eden genç avukat Nelson Primus'u ve yanında, herhalde karısı olan hamile bir genç kadını, ağlayan bir kadını gördüm. Mark'ı kız kardeşiyle birlikte gördüm; hâlâ onun tesellisine ihtiyacı vardı. Tüm bu operasyonu ustaca yönetmiş Jeff ile Michael'ı gördüm; durduğum yerden birkaç metre ötede, alçak sesle Herb Keble'la konuşuyorlardı. Ben kendim Les Farley yüzünden gidemiyordum. O, bu mezarlık-

tan uzakta, rahatsız edilmeden, herhangi bir cürümle suçlanmadan, tamamen kendine ait o kaba gerçekliği imal ederek ite kaka yoluna devam ediyordu, yapmak istediği her şeyi haklı çıkaran tüm o içsel nedenlerle canının çektiği herkesle canının istediği her şekilde çarpışan, o hayvanî yaratık.

Tamamlanma diye bir şey olmadığını, adil ve mükemmel bir sonuçlanma olmadığını biliyorum elbette; ama bu, yeni kazılmış çukurda tabutun yattığı yerin sadece bir iki metre uzağında dururken bu finalin, Coleman'ın üniversite tarihinde hayranlık duyulan bir kişi olarak yerini kalıcı bir biçimde yeniden kabul ettirmiş olduğu düşünülse bile, yeterli olmayacağını inatla düşünmediğim anlamına gelmiyordu. Hakikatin çok büyük bir kısmı hâlâ gizliydi.

Bununla, ölümüyle ilgili hakikati kastediyordum; bir iki dakika sonra açığa çıkacak hakikati değil. Hakikat vardır; bir de hakikat vardır. Her ne kadar dünya, sizi ya da komşunuzu çözümlemiş olduğuna inanarak ortalıkta dolaşan insanlarla doluysa da aslında, bilinmeyen şeylerin sonu yoktur. Bizimle ilgili hakikatler sonsuzdur. Yalanlar da öyle. Araya sıkışmış o, diye düşündüm. Asil ruhlular tarafından suçlanmış, erdemliler tarafından kötülenmiş, sonra canî deliler tarafından yok edilmiş. Kurtarılmışlar tarafından, seçilmişler tarafından, o anın törelerinin daima varolan vaizleri tarafından aforoz edilmiş, sonra da acımasızlığın iblisi tarafından haklanmış. İnsana dair her iki özellik onda birleşimini bulmuş. Tüm şiddetleriyle harekete geçmiş, bir düşmana olan ortak ihtiyaçlarıyla birbirine benzer saflık ve katışıklık. Doğranmış, diye düşündüm. Bu dünyanın düşmanca dişleriyle doğranmış. Dünyanın *ta kendisi* olan husumetle.

Tek başına bir kadın, açık mezarın benim kadar yakınında kalmıştı. Sessizdi ve ağlıyor gibi görünmüyordu. Hatta tam olarak orada değil gibiydi; yani mezarlıkta, bir cenazede. Bir sokağın köşesinde, sabırla bir sonraki otobüsü bekliyor olabilirdi. Bana bilet parasını ödemeye ve sonra her nereye gidiyorsa, oraya götürülmeye çoktan hazır birini hatırlatan şey, çantasını resmî bir biçimde önünde tutuşuydu. Beyaz olmadığını, yalnızca çenesinin öne doğru çıkışından ve ağzının yapısından; yüzünün alt yarısını biçimlendiren, imalı bir biçimde çıkık olan bir şeylerden ve bir de sert saç tuvaletinden anla-

yabiliyordum. Teni bir Yunanlınınkinden ya da Faslınınkinden daha koyu değildi ve eğer Herb Keble, henüz eve doğru yola koyulmamış pek az kişiden biri olmasaydı belki de bir ipucunu diğerine ekleyip onu basitçe siyah olarak algılamazdım. Yaşından dolayı; altmış beş, belki de yetmiş, Keble'm karısı olmalı, diye düşündüm. Öyle garip bir biçimde donakalmış gibi görünmesine şaşmamalıydı, o halde. Kocasının kendini (hangi gerekçenin etkisiyle olursa olsun) alenen Athena'nın günah keçisi olarak ortaya atışını dinlemek kolay olmamalıydı. Onun düşüneceği çok şey olacağını ve bunları sindirmenin, cenazenin izin vermiş olduğundan daha fazla zaman alabileceğini anlayabiliyordum. Düşünceleri hâlâ kocasının Rishanger Kilisesi'nde söylediği şeylerde olmalıydı. O işte *oralardaydı*.

Yanılıyordum.

Gitmek üzere döndüğümde, tesadüfen o da döndü ve böylece aramızda sadece yarım metre kalmış olarak yüz yüze geldik.

"Adım Nathan Zuckerman" dedim. "Yaşamının sonuna doğru Coleman'ın arkadaşıydım."

"Nasılsınız?" diye cevap verdi.

"Sanırım kocanız bugün her şeyi değiştirdi."

Bana yanılıyormuşum gibi bakmadı, öyle olduğum halde. Beni görmezden de gelmedi; benden kurtulmaya karar verip yoluna devam etmedi. Ne yapacağını bilemiyormuş gibi de görünmüyordu; gerçi müşkül bir durumdaydı mutlaka. Yaşamının sonlarında Coleman'ın arkadaşı mı? Gerçek kimliğine bakılınca, sadece "Ben Bayan Keble değilim" diyerek nasıl yürüyüp gidebilirdi?

Ama tek yaptığı, orada, karşımda, ifadesizce durmak oldu; günün olaylarıyla ve açığa çıkardığı şeylerle öyle derinlemesine sersemlemişti ki o anda, Coleman'la alakasını *anlamamak* imkânsız olurdu. Mesele, bir mercekten gördüğünüz ve net oluncaya kadar giderek büyüttüğünüz uzak bir yıldızda olduğu gibi, farkına vardığınız ve çabucak, hızlı artışlarla farkına vardığınız, Coleman'a benzerliği değildi. Gördüğüm şey; nihayet gördüğüm zaman, her şeyi, Coleman'ın sırrını açıkça gördüğüm zaman, Lisa'yla olan yüz benzerliğiydi, babasının kızı olduğundan daha da çok halasının yeğeni olan Lisa'ya.

Coleman'ın Doğu Orange'de büyüdüğü yıllar hakkında bildikle-

rimin çoğunu, evime döndüğümüzde, cenazeden sonraki saatlerde, Ernestine'den öğrendim: Dr. Fensterman'ın, Bert Fensterman'ın sınıf birincisi olarak önüne geçmesine izin vermek için Coleman'ın final imtihanlarında çuvallamasını sağlamaya çalışmasını; Bay Silk'in 1926'da Doğu Orange'deki evi buluşunu, Ernestine'in hâlâ içinde yaşadığı ve babasına, "yan evdeki insanlara çok kızgın olan ve bu yüzden" diye açıkladı Ernestine bana, "onlara nispet olsun diye evi siyahîlere satmaya kararlı bir çift tarafından" satılan küçük ahşap evi. "Görüyor musunuz, hangi kuşaktan olduğum anlaşılıyor" dedi o gün daha sonra bana. "'Siyahîler' ve 'zenci' diyorum." Bana babasının "Büyük Bunalım" sırasında optikçi dükkânını kaybedişini anlattı, bu kaybı atlatmasının nasıl zaman aldığını. "Aslında" dedi, "sanırım hiç atlatamadı" ve yemekli vagonda garson olarak iş bulmasını, hayatının sonuna kadar demiryolları için çalışmasını. Bay Silk'in İngilizce'ye "Chaucer'ın, Shakespeare'in ve Dickens'ın dili" deyişini ve çocuklarının yalnız doğru konuşmayı değil, mantıklı düşünmeyi, sınıflandırmayı, çözümlemeyi, tanımlamayı, sayılandırmayı öğrenmelerini, yalnız İngilizce'yi değil, Latince'yi ve Yunanca'yı da öğrenmelerini sağlayışından söz etti; onları New York müzelerine ve Broadway oyunlarını görmeye götürüşünden ve Coleman'ın Newark Delikanlılar Kulübü için amatör bir boksör olarak gizli kariyerini keşfettiği zaman, hiç yükseltilmesi gerekmeden otorite saçan o sesle ona, "Eğer baban olsaydım, 'Dün gece kazandın mı? İyi. Şimdi yenilgi almamış olarak çekilebilirsin' derdim" deyişinden. Ernestine'den, Newark'ta onun okul sonrası derslerini aldığım yıl boyunca benim de boks öğretmenim olan Doc Chizner'ın daha önce, Doğu Orange'de, genç Coleman, Delikanlılar Kulübü'nden ayrıldıktan sonra onun yeteneğine sahip çıkışını, onun Pittsburgh Üniversitesi için boks yapmasını isteyişini, beyaz bir boksör olarak Pitt'te onun için burs alabileceğini ama Coleman'ın Howard'a yazıldığını çünkü babalarının planının bu olduğunu öğrendim. Babalarının bir gece trende yemek servisi yaparken düşüp ölüşünü ve Coleman'ın derhal Howard'dan ayrılarak Deniz Kuvvetleri'ne katılışını, hem de beyaz bir adam olarak katılışını. Deniz Kuvvetleri'nden sonra Greenwich Kasabası'na taşınarak NYU'ya gidişini. Bir pazar günü o beyaz kızı, Minnesota'lı o güzel

kızı eve getirişini. O gün, hepsinin aklı yanlış bir şey söylememekle öylesine meşgul olduğundan, bisküvilerin yandığını. Herkesin şansına, Asbury Park'ta öğretmenlik yapmaya başlayan Walt'un akşam yemeğine gelemediğini, her şeyin son derece harika gittiğini ve Coleman'ın şikâyet edebileceği hiçbir şeyin olmadığını. Ernestine bana, Coleman'ın annesinin kıza ne kadar mültefit davranmış olduğunu anlattı.. Steena'ya ne kadar düşünceli ve nazik davranmış olduklarını ve Steena'nın da onlara. Annelerinin her zaman ne kadar çalışkan olduğunu; babaları öldükten sonra, yalnız meziyetleri sayesinde yükselerek bir Newark hastanesinin cerrahî katında, ilk siyahî başhemşire olduğunu. Coleman'ına nasıl taptığını; Coleman'ın, annesinin sevgisini yok etmek için yapabileceği hiçbir şey olmadığını. Yaşamının geri kalanını, annesi başka birisiymiş, asla sahip olmadığı ve asla var olmayan bir anneymiş gibi davranarak geçirme kararı bile, bu bile Bayan Silk'i ondan kurtaramamış. Coleman eve gelerek annesine Iris Gittelman'la evleneceğini ve onun, hiçbir zaman gelininin kayınvalidesi ve torunlarının babaannesi olmayacağını söylediği zaman, Walt, Coleman'ın bir daha aileyle temas kurmasını yasakladığını, Walt'un sonra da annelerine, onun da Coleman'la temas kurmasına izin vermeyeceğini açıkça hem de babasının onları yönetmiş olduğu aynı çelik gibi otoriteyi kullanarak ifade ettiğini anlattı.

"Niyetinin iyi olduğunu biliyorum" dedi Ernestine. "Walt, annemi incinmekten korumanın tek yolunun bu olduğunu düşünüyordu. Her doğum gününde, her bayramda, her Noel'de, Coleman tarafından incitilmekten korumanın. Eğer iletişim hattı açık kalırsa Coleman'ın annemin kalbini bin defa daha kıracağına inanıyordu, aynen o gün yaptığı gibi. Walt, Coleman'a hiçbir hazırlık yapmadan, hiçbirimizi uyarmadan Doğu Orange'e geldiği ve yaşlı bir kadına, öyle bir dula, kanunun tam olarak ne olacağını söylemeye geldiği için ateş püskürüyordu. Kocam Fletcher'ın, Walt'un yaptığı şeyleri yapmasının psikolojik nedenleri hakkında daima bir açıklaması vardı. Ama Fletcher'ın haklı olduğunu sanmıyorum. Walt'un hiçbir zaman Coleman'ın annemin kalbindeki yerini hakikaten kıskandığını sanmıyorum. Bunu kabul etmiyorum. Kendini hakarete uğramış hissettiğini ve feveran ettiğini düşünüyorum; yalnız annem için değil, hepimiz için. Walt ailenin siyasi üyesiydi; el-

bette öfkeden deliye dönecekti. Ben kendim o şekilde öfkeden deliye dönmedim ve hiçbir zaman da öyle olmadım ama Walter'ı anlayabiliyorum. Her yıl doğum gününde Coleman'la konuşmak için Athena'ya telefon ettim. Ta üç gün öncesine kadar. O gün doğum günüydü. Yetmiş ikinci doğum günü. Öldüğü zaman, doğum günü yemeğinden eve dönüyordu, sanırım. Ona mutlu yıllar dilemek için telefon ettim. Cevap vermedi ve böylece ertesi gün yine aradım. Ölmüş olduğunu işte böyle öğrendim. Orada, evde olan biri telefonu açtı ve bana söyledi. Bunun, yeğenlerimden biri olduğunu simdi anlıyorum. Evi ancak Coleman'ın karısı öldükten ve o, üniversiteden ayrılıp yalnız yaşamaya başladıktan sonra aramaya başladım. Ondan önce, ofise telefon ediyordum. Bundan asla hiç kimseye söz etmedim. Bunun için bir neden görmedim. Doğum günlerinde telefon ettim. Annem öldüğü zaman telefon ettim. Evlendiğimde telefon ettim. Oğlum doğduğunda telefon ettim. Kocam öldüğü zaman ona telefon ettim. İkimiz daima güzelce sohbet ederdik. Daima haberleri duymak isterdi, hatta Walter ve terfileri hakkındakileri bile. Sonra Iris'in her doğum yapışında, Jeffrey'de, Michael'da, sonra ikizlerde, Coleman'dan telefon geldi. Beni okuldan arardı. Bu her zaman onun için büyük bir sınav oldu. Bunca çocuk yaparak kaderi sınıyordu. Reddetmiş olduğu geçmişle genetik olarak bağlantılı oldukları için, daima ayırt edici bir soya çekim olması ihtimali vardır biliyorsunuz. Bu konuda epeyce endişelenirdi. Böyle bir şey olabilirdi, bazen oluyor da. Ama yine de çekinmeden onları yaptı. Bu da planın bir parçasıydı: Dolu dolu, normal ve verimli bir yaşam sürme planının. Yine de özellikle o ilk yıllarda ve elbette yeni bir çocuk geldiğinde, Coleman'ın kararından dolayı acı çektiğine inanıyorum. Coleman'ın dikkatinden asla hiçbir şey kaçmazdı ve kendi duyguları için de geçerliydi bu. Kendini bizden koparabilirdi ama duygularından değil. Bu en çok çocuklar söz konusu olduğu zaman geçerliydi. Sanırım kendisi de bir insanın kimliği için o kadar hayatî bir şeyi onlardan esirgemenin korkunç bir yanı olduğuna, soylarını bilmenin onların doğal hakkı olduğuna inanmaya başlamıştı; bunun tehlikeli bir yanı da vardı. Eğer çocukları fark edilir bir biçimde zenci olarak doğsalardı Coleman'ın, onların yaşamında yaratmış olabileceği hasarı düşünün. Şimdiye kadar şansı yaver gitti. Kaliforniya'daki iki torun için de geçer-

li bu. Ama henüz evli olmayan kızını düşünün. Bir gün beyaz bir adamla evlendiğini farz edin, ki büyük ihtimalle öyle olacak ve zencimsi bir çocuk doğurduğunu, ki doğurabilir, doğurma ihtimali var. Bunu nasıl açıklayacak? Ya kocası ne düşünecek? Onun çocuğunun başka bir erkekten olduğunu düşünecek. Hem de siyah bir erkekten. Bay Zuckerman, Coleman'ın çocuklarına söylememesi korkunç derecede zalimceydi. Walter'ın yargısı değil bu, benim yargım. Eğer Coleman ırkını sır olarak saklamaya kararlı idiyse ödemesi gereken bedel, çocuk sahibi olmamaktı. Bunu biliyordu. Bilmesi gerekirdi. Bunun yerine, patlamamış bir bomba yerleştirdi. Onlar hakkında konuştuğu zaman, o bomba arka planda hep mevcutmuş gibi gelirdi bana. Özellikle ikiz kızdan değil de ikiz oğlandan, Mark'tan, tüm o sorunları yaşadığı oğlandan söz ettiği zaman. Bana Markie'nin ondan muhtemelen kendine ait nedenlerle nefret ettiğini söyledi. Oysa sanki o, hakikati keşfetmiş gibiydi. 'Orada ektiğimi biçtim' dedi, 'yanlış nedenle olsa bile. Markie babasından gerçek nedenlerle nefret etme lüksüne bile sahip değil' dedi Coleman. 'Onu doğal haklarının o parçasından da yoksun bıraktım.' Ve ben, 'Ama bunun için senden hiç de nefret etmeyebilirdi, Coleman' dedim. O da, 'Beni anlamıyorsun. Benden siyah olduğum için nefret ederdi demiyorum. Gerçek nedenler derken onu kastetmiyorum. Ona hiç söylememiş olduğum için ve bilmeye hakkı olduğu için benden nefret ederdi demek istiyorum.' Sonra, orada yanlış anlaşılabilecek onca şey olduğu için, konuyu kapattık. Ama çocuklarıyla olan ilişkisinin temelinde bir yalanın, korkunç bir yalanın yattığını asla unutamadığı açıktı ve Markie'nin bunu sezmiş olduğunu, genlerinde babalarının kimliğini taşıyan ve bu kimliği, en azından genetik olarak ve hatta belki de fiziksel olarak, gözle görülebilir bir biçimde, çocuklarına geçirecek olan çocukların, kim oldukları ve kim olmuş oldukları hakkında asla tam bir bilgiye sahip olmadıklarını bir şekilde anlamış olduğunu. Biraz faraziye niteliğinde bu ama bazen Coleman'ın, Markie'yi kendi annesine yapmış olduklarının cezası olarak gördüğünü düşünüyorum. Gerçi 'o' diye ekledi Ernestine dürüstlükle, 'asla böyle bir şey söylemedi.' Walter'a gelince, Walter hakkında söylemeye niyetlendiğim şey, yapmaya çalıştığı tek şeyin, annemin kalbinin defalarca kırılmasını önleyerek babamızın yerini doldurmak olduğuydu."

"Peki, kalbi kırıldı mı?"

"Bay Zuckerman, onu tamir etmek mümkün olmadı, asla. Hastanede öldüğü zaman, hezeyan halindeyken ne diyordu, biliyor musunuz? Bir zamanlar hastaların, kendisini çağırdığı gibi hemşireyi çağırıp duruyordu. 'Ah, hemşire' diyordu, 'ah, hemşire, beni trene götürün. Evde hasta bir bebeğim var.' Defalarca, 'Evde hasta bir bebeğim var.' Orada, yatağının yanında otururken, elini tutup ölüşünü seyrederken, o hasta bebeğin kim olduğunu biliyordum. Walter da biliyordu. Coleman'dı bu. Eğer Walt müdahale edip Coleman'ı o şekilde ebediyen uzaklaştırmasaydı, annem için daha iyi olur muydu? Eh, bundan hâlâ emin değilim. Ama bir erkek olarak Walter'ın özel yeteneği, kararlılığıdır. Coleman da öyleydi. Bizimki, kararlı erkeklerin bulunduğu bir aile. Babamda da vardı bu, Georgia'da Metodist bir rahip olan babasında da. Bu adamlar kararlarını veriyorlar ve iş bitiyor. Ama kararlılıkları için ödenecek bir bedel vardı. Ancak bir şey açık. Bunun da bugün farkına vardım. Keşke annem ve babam da bunu bilseydi. Biz eğitimci bir aileyiz. Babaannemden başlayarak. Köle bir genç kızken hanımı ona okumayı öğretmiş; sonra, köleliğin kaldırılmasını takiben, o zamanlar Siyahîler İçin Georgia Eyaleti Normal ve Endüstriyel Okulu denen okula gitmiş. Bu iş böyle başlamış ve biz bu şekilde gelişmişiz. Coleman'ın çocuklarını gördüğümde bunun farkına vardım. Biri hariç hepsi öğretmen; bizim de hepimiz Walt, Coleman ve ben, biz de hepimiz öğretmeniz. Kendi oğlum ayrı bir hikâye. O, üniversiteyi bitirmedi. Bazı anlaşmazlıklarımız oldu ve şimdi dedikleri gibi, bir ruh ikizi var ve o konuda da anlaşmazlık içindeyiz. Walter 47'de oraya gittiğinde, beyaz Asbury Park okul sisteminde hiçbir siyahî öğretmen olmadığını size söylemeliyim. Hatırlıyor olmalısınız; o ilkti. Sonra da okulun ilk zenci müdürü oldu. Daha sonra da ilk zenci okul denetçisi. Bu size Walt hakkında bir şeyler anlatıyor. Zaten yerleşik bir siyahî toplum vardı ama ancak Walter 47'de oraya gittikten sonraydı ki durum değişmeye başladı. Onun o kararlılığının bunda büyük bir rolü vardı. Newark'ın çocuğu olmanıza rağmen, 1947'ye kadar New Jersey'de yasal ve anayasal olarak ayrı, ayrımcı eğitimin uygun görüldüğünü bildiğinizden emin değilim. Çoğu toplulukta, siyahî çocuklar için ayrı ve beyaz çocuklar

için ayrı okullar vardı. Güney Jersey'de, ilköğretimde, ırkların belirgin bir ayırımı vardı. Trenton'dan, New Brunswick'ten başlayarak aşağıya doğru, ayrı okullarınız vardı. Princeton'da, Asbury Park'ta. Walter oraya gittiğinde, Asbury Park'ta Bangs Caddesi, Doğu ya da Batı adlı bir okul vardı, birisi o Bangs Caddesi mahallesinde yaşayan siyahî çocuklar için ve diğeri o mahallede yaşayan beyaz çocuklar içindi. Şimdi o tek bir binaydı ama iki kısma ayrılmıştı. Binanın iki tarafı arasında bir çit vardı; bir tarafı siyahî çocuklarındı ve diğer tarafta beyaz çocuklar vardı. Aynı şekilde, bir taraftaki öğretmenler beyazdı ve diğer taraftaki öğretmenler siyahîydi. Müdür beyazdı. Trenton'da, Princeton'da; üstelik Princeton Güney Jersey olarak görülmüyor... 1948'e kadar ayrı okullar vardı. Doğu Orange'de öyle değildi ve Newark'ta da öyle değildi; gerçi bir zamanlar, Newark'ta bile siyahî çocuklar için bir ilkokul vardı. 1900'lerin başıydı bu. Ama 1947'de... Bütün bunlarda Walter'ın rolüne geliyorum çünkü ağabeyim Walter'ı anlamanızı istiyorum; Coleman'la ilişkisini o günlerde olanların daha geniş tablosu içinde görmenizi istiyorum. Medenî haklar hareketinden yıllar öncesi bu. Coleman'ın, zenci soyuna rağmen başka bir ırk grubunun üyesi olarak yaşama kararı bile, medenî haklar hareketinden önce, anlamsız ve sıra dışı bir karardı. Bunun hakkında filmler vardı. Onları hatırlıyor musunuz? Birinin adı *Pinky*'ydi ve bir tane daha vardı, Mel Ferrer'ın oynadığı bir film; gerçi adını hatırlayamıyorum ama o da popülerdi. Irk grubunuzu değiştirmek; sözü edilecek hiçbir medenî hak, hiçbir eşitlik yoktu; dolayısıyla insanların aklında bu vardı, siyahîler kadar beyazların da. Belki gerçekten oluyor olmaktan çok akıllarındaydı ama yine de insanları büyülüyordu bu, masallarla büyülendikleri gibi. Ama sonra, 1947'de, vali New Jersey Eyaleti'nin anayasasını gözden geçirecek bir anayasa komisyonu toplanmasını istedi. Bu da bir şeylerin başlangıcıydı. Anayasal değişikliklerden biri, New Jersey'de artık ayrılmış ya da ayrımcılık uygulanmış Milli Muhafız Birlikleri olmayacağıydı. İkinci kısım, yeni anayasadaki ikinci değişiklik, çocukların artık bir okula gitmek için mahalledeki başka bir okulu geçmek zorunda bırakılmayacağını söylüyordu. İfade tarzı buna benzer bir şeydi. Walter size onu harfi harfine söyleyebilirdi. Bu düzeltmeler, devlet okulla-

rındaki ve Milli Muhafızlardaki ayrımcılığı ortadan kaldırdı. Valiye ve eğitim kurullarına, bunu yürürlüğe koymaları söylendi. Eyalet kurulu tüm yerel eğitim kurullarına, okulları bütünleştirme planlarını harekete geçirmelerini tavsiye etti. Önce okulların öğretim üyelerini ve sonra yavaş yavaş öğrencilerle ilgili olarak okulları bütünleştirmeyi önerdiler. Şimdi, Walt Asbury Park'a gitmeden önce ve savaştan eve döndüğünde, Montclair Eyalet Üniversitesi'nde öğrenciyken bile, politikayla ilgili olanlardan biriydi; daha o zaman, New Jersey'deki okulların bütünleştirilmesi için aktif olarak mücadele eden sabık askerlerden biri. Anayasal düzenlemeden önce bile ve elbette düzenlendikten sonra, Walter okulları bütünleştirme mücadelesinde en aktif insanlardan biri olmaya devam etti."

Söylemek istediği, Coleman'ın bütünleşme, eşitlik ve medenî haklar için mücadele eden o sabık askerlerden biri *olmadığıydı*; Walt'un kanaatince, hiçbir zaman kendisinden başka herhangi bir şey için mücadele etmiyordu o. Silky Silk. İşte bu olarak ve bunun için mücadele ediyordu ve Walt, Coleman'a bu yüzden asla tahammül edememişti, Coleman çocukken bile. "Kendisi için iş başında" derdi Walt. Her zaman yalnız Coleman için iş başında. Onun tek istediği kurtulmaktı.

Evimde yediğimiz öğlen yemeğini birkaç saat önce bitirmiştik ama Ernestine'in enerjisi, herhangi bir tükenme belirtisi göstermiyordu. Beyninin içinde dönüp duran her şey ve sadece Coleman'ın ölümü değil, onun, son elli yıldır kavramaya çalıştığı bütün o gizemi, pek de tüm yaşamı boyunca olmuş olduğu ciddi kasaba öğretmenine özgü olmayan bir telaş içinde konuşmasına neden oluyordu. Çok düzgün görünümlü bir kadındı, yüzü biraz süzgün olsa da görünüşte sağlıklı, iştahlarının herhangi bir şekilde aşırı olduğunu hayal edemeyeceğiniz bir kadın. Elbisesinden ve duruşundan, yemeğini son derece titiz bir biçimde yiyişinden, hatta sandalyesini işgal ediş tarzından bile, kişiliğinin sosyal geleneklere boyun eğmekte hiçbir güçlük çekmeyen bir kişilik olduğu ve herhangi bir anlaşmazlıktaki en içsel refleksinin, otomatik olarak arabuluculuk yapmak olacağı açıktı. Bütünüyle bir mantıklı tepki ustası, kendi seçimiyle bir nutuk atıcıdan çok bir dinleyici; ama yine de kendini beyaz ilan etmiş

ağabeyinin ölümünü çevreleyen heyecan atmosferi, ailesine uzun, sapkın, dik kafalı ve kibirli bir terk ediş gibi gelmiş olan bir yaşamın sonunun özel anlamı, sıradan yöntemlerle başa çıkılacak bir şey değildi.

"Annem mezarına, Coleman'ın bunu neden yaptığını merak ederek gitti. 'Kendini kendi insanlarına kaybettirdi.' Böyle söylerdi. Annemin ailesinde ilk değildi o. Başkaları da olmuştu. Ama onlar *başkalarıydı*. Onlar Coleman değildi. Coleman hayatında hiçbir zaman zenci olmaktan tedirgin olmadı. Onu tanıdığımız sürece. Bu doğru. Zenci olmak hiçbir zaman onun için bir mesele olmadı. Gece annemi sandalyesinde otururken, put gibi öylece otururken görürdünüz ve ne düşündüğünü bilirdiniz: Şundan olabilir mi, bundan olabilir mi? Babamdan kaçmak için miydi? Ama bunu yaptığı zaman babam ölmüştü zaten. Annem nedenler önerirdi ama hiçbiri asla yeterli olmazdı. Beyaz insanların bizden daha iyi olduğunu düşündüğünden miydi? Bizden daha çok paraları vardı, elbette ama daha iyi miydiler? Buna mı inanıyordu? Hiçbir zaman buna dair en ufak bir belirti görmedik. Şimdi, insanlar büyürler, giderler, bir daha asla aileleriyle görüşmezler ve böyle davranmaları için siyahî olmaları gerekmez. Dünyanın her yerinde, her gün oluyor bu. Her şeyden o kadar nefret ediyorlar ki ortadan kayboluveriyorlar. Ama çocukken Coleman nefret eden biri değildi. Görmek isteyebileceğiniz en canlı ve iyimser çocuktu. Büyürken, *ben* Coleman'dan daha mutsuzdum. *Walt*, Coleman'dan daha mutsuzdu. Tüm o başarısıyla insanların ona gösterdiği o ilgiyle... Hayır, anneme asla mantıklı gelmiyordu. Hasret hiç sona ermedi. Onun fotoğrafları. Onun karneleri. Onun koşu madalyaları. Onun okul yıllığı. Sınıf birincisi olarak aldığı sertifika. Etrafta Coleman'ın oyuncakları bile vardı, küçük bir çocukken sevmiş olduğu oyuncaklar; bütün bunlar yanındaydı ve onlara bir müneccimin kristal küreye baktığı gibi bakardı, sanki bu her şeyi açığa çıkaracakmış gibi. Coleman yapmış olduğu şeyi herhangi birisine itiraf etti mi? Etti mi, Bay Zuckerman? Karısına hiç itiraf etti mi? Ya çocuklarına?"

"Sanmıyorum" dedim. "Etmediğine eminim."

"O halde sonuna kadar Coleman olarak kalmış o. Bunu yapmaya

:arar verdi ve yaptı. Daha çocukken; olağanüstü yanı buydu... bir
)lana tamamıyla sadık kalması. Her bir kararına böyle körü körüne
)ağlanabiliyordu. Büyük yalanın gerektirdiği bütün o diğer yalanlar,
ilesine ya da meslektaşlarına söylediği yalanlar; ta sonuna kadar on-
ara bağlı kaldı. Bir Yahudi olarak gömülünceye kadar. Ah, Coleman"
ledi hüzünle, "*öyle* kararlıydı ki. Bay Kararlı" ve o anda, gözyaşların-
lan çok kahkahaya yakındı.

Bir Yahudi olarak gömülmek, diye düşündüm ve eğer doğru tah-
nin ediyorsam, bir Yahudi olarak öldürülmek. Başkasıymış gibi dav-
anmanın yarattığı sorunlardan biri daha.

"Eğer herhangi birine itiraf ettiyse" dedim, "belki birlikte öldüğü
:adına etmiştir. Faunia Farley'ye."

Belli ki o kadın hakkında hiçbir şey duymak istemiyordu. Ama
nantıklılığından dolayı, "Bunu nereden biliyorsunuz?" diye sormak
:orundaydı.

"Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Sadece bir düşünce" dedim.
Aralarında var olduğunu hissettiğim bir pakta uygun düşüyor ona
öylemesi." "Aralarındaki pakt" derken, hiçbir temiz çıkış yolu olma-
lığı yolundaki ortak anlayışlarını demek istemiştim ama devam edip
özlerimi açıklamadım; Ernestine'e bunu söyleyemezdim. "Bakın, bu-
ğün sizden bunu öğrendiğime göre, Coleman hakkında yeniden dü-
ünmem gerekmeyen hiçbir şey kalmıyor. Hiçbir şey hakkında ne
lüşüneceğimi bilmiyorum."

"İyi o halde; artık Silk ailesinin fahrî bir üyesisiniz. Walter dışında,
Coleman'la ilgili konularda hiçbirimiz hiçbir zaman ne düşüneceğimi-
i bilemedik. Bunu neden yaptığını, neden sürdürdüğünü, annemin
ıeden o şekilde ölmesi gerektiğini. Eğer Walt bu kuralları koymasay-
ı" dedi, "olayların nasıl gelişeceğini kim bilebilir? Yıllar geçtikçe ve
Coleman kararından uzaklaştıkça, karısına söylemez miydi acaba?
Hatta belki bir gün çocuklarına söylemez miydi? Belki dünyaya söyle-
nez miydi? Ama Walt her şeyi zaman içinde dondurdu. Buysa hiçbir
:aman iyi bir fikir değildir. Coleman bunu daha yirmili yaşlarındayken
/aptı. Yirmi yedi yaşında bir havaî fişekken. Ama sonsuza kadar yirmi
/edi yaşında olmayacaktı. Sonsuza kadar 1953 olmayacaktı. İnsanlar
/aşlanır. Uluslar yaşlanır. *Sorunlar* yaşlanır. Bazen yaşlanıp yok olurlar.

Oysa Walt onu dondurdu. Eğer duruma dar bir görüşle, yalnızca sosyal avantaj açısından bakarsanız, düzgün konuşan zenci orta sınıfında bu işi Coleman'ın yaptığı gibi yapmak tabii ki avantajlıydı, bugün o şekilde yapmayı hayalinden bile geçirmemenin avantajlı olduğu gibi. Bugün, orta sınıftan zeki bir zenciyseniz ve çocuklarınızın en iyi okullara gitmelerini ve eğer ihtiyacınız varsa tam burslu olarak gitmelerini istiyorsanız, siyahî olmadığınızı söylemeyi hayalinizden bile geçirmezsiniz. Yapacağınız son şey bu olur. Teniniz ne kadar beyaz olursa olsun, şimdi bunu *yapmamak* avantajlı olur, aynen o zaman *yapmanın* avantajlı olduğu gibi. O halde ne fark eder? Ama bunu Walter'a söyleyebilir miyim? Ona, 'O halde gerçekten ne fark eder?' diyebilir miyim? İlk olarak Coleman'ın anneme yaptıkları yüzünden ve ikincisi, Walter'ın görüşüne göre o zamanlar verilecek bir savaş olduğu ve Coleman bu savaşı vermek istemediği için; sırf bu nedenlerle, kesinlikle diyemem. Gerçi yıllar içinde bunu yapmaya çalışmadığımı sanmayın. Çünkü Walter aslında haşin bir adam değildir. Ağabeyim Walter hakkında bir şeyler öğrenmek ister misiniz? 1944'te, yirmi bir yaşındayken, Walter siyahî bir piyade bölüğünde tüfekçiydi. Kendi birliğinden başka bir askerle birlikteymiş. Belçika'da demiryolu raylarıyla kesilmiş bir vadiye bakan bir yamaçtaymışlar. Raylar boyunca doğuya doğru yürüyen bir Alman askeri görmüşler. Omzuna asılı küçük bir çantası varmış ve ıslık çalıyormuş. Walter'ın yanındaki diğer asker nişan almış. 'Ne halt ediyorsun?' demiş Walter ona. 'Onu öldüreceğim.' '*Neden?* Dur! Ne yapıyor ki? Yürüyor. Büyük ihtimalle eve yürüyor.' Walter'ın boğuşarak bu adamdan tüfeği alması gerekmiş. Güney Carolina'lı bir çocukmuş. Yamaçtan aşağıya inmişler, Alman'ı durdurmuşlar ve esir almışlar. Gerçekten de eve yürüyormuş. İzindeymiş ve Almanya'ya dönmek için bildiği tek yol, demiryolu raylarını doğuya doğru takip etmekmiş. Onun hayatını kurtaran Walter olmuş. Kaç asker böyle bir şey yapmıştır? Ağabeyim Walter gerekirse sert olabilen kararlı bir adam ama aynı zamanda insan. İnsan olduğu *içindir* ki yaptığınız her şeyi ırkınızı ileriye götürmek için yaptığınıza inanıyor. Böylece onu bazen ona benim de tam olarak inanmadığım şeyler söyleyerek ikna etmeye çalıştım. Coleman zamanının bir parçasıydı, diyorum ona. Coleman insanî haklarına ulaşmak için medenî haklardan geçmeyi bekleyemedi ve böyle-

ce bir adım atladı. 'Onu tarihsel açıdan gör' diyorum Walt'a. 'Sen bir tarih öğretmenisin, onu daha geniş bir şeyin parçası olarak gör.' Ona dedim ki: 'İkiniz de size verilmiş şeye boyun eğmediniz. *İkiniz* de savaşçısınız ve *ikiniz* de savaştınız. Sen kendi usulünce mücadele ettin, o da kendi usulünce.' Ama bu, Walter'da hiç işe yaramayan bir mantık yürütme biçimi. Hiçbir şey işe yaramadı. Coleman'ın erkek olma yolu oydu, diyorum ona ama yutmuyor. Walt'a göre, Coleman'ın erkek *olmama* yoluydu o. 'Tabii' diyor bana, 'tabii. Ağabeyin yine de aşağı yukarı böyle olurdu ancak siyah olurdu. Ancak mı? *Ancak* mı? O ancak her şeyi değiştirirdi.' Walt, Coleman'ı her zaman gördüğünden başka şekilde göremiyor. Peki, bu konuda ne yapabilirim, Bay Zuckerman? Ailemizi öyle zaman içinde dondurarak Coleman'a yaptıkları için ağabeyim Walt'tan nefret mi edeyim? Anneme yaptıkları için, zavallı kadına hayatının son gününe kadar acı çektirdiği için ağabeyim Coleman'dan nefret mi edeyim? Çünkü eğer iki ağabeyimden nefret edeceksem, neden o kadarıyla kalayım? Yanlış yaptığı her şey için neden babamdan da nefret etmeyeyim? Neden rahmetli kocamdan nefret etmeyeyim? Bir azizle evli değildim, sizi temin ederim. Kocamı seviyordum ama bazı şeyleri açıkça görebiliyorum. Ya oğlum? İşte nefret etmesi hiç de zor olmayacak bir çocuk. Size bunu kolaylaştırmak için elinden gelen her şeyi yapar o. Ama nefretin tehlikeli yanı şu ki bir kez bu işe başladığınız zaman, hesapladığınızın yüz kat fazlası gelir. Bir kez başlayınca, duramazsınız. Kontrol etmesi nefretten daha zor bir şey bilmiyorum. İçkiyi bırakmak, nefrete hâkim olmaktan daha kolaydır. Bunu söylemek de az bir şey değildir."

"Bugüne kadar, Coleman'ın üniversiteden neden istifa ettiğini biliyor muydunuz?" diye sordum ona.

"Bilmiyordum. Emeklilik yaşına geldiğini düşünüyordum."

"Size hiç söylemedi."

"Hayır."

"O halde Keble'ın neden söz ettiğini bilemezdiniz."

"Tamamen değil."

Böylece ona hortlak meselesini, bütün o hikâyeyi anlattım ve bitirdiğim zaman, başını iki yana salladı ve açıkça dedi ki: "Daha önce bir yüksek öğretim kurumu tarafından yapılmış daha aptalca bir şey duy-

duğumu sanmıyorum. Bana daha çok bir cehalet yuvası gibi geldi. O kadar budalaca ve önemsiz bir şey için bir üniversite profesörüne zulmetmek, kim olursa olsun, teni ne renk olursa olsun, ona hakaret etmek, şerefini lekelemek, onu otoritesinden, onurundan ve saygınlığından yoksun bırakmak. Ben babamın kızıyım, Bay Zuckerman; sözcükler konusunda çok titiz bir babanın kızıyım ve her geçen gün, telaffuz edildiğini duyduğum sözcükler, bazı şeylerin gerçekte ne olduğunu giderek daha az tanımlıyormuş gibi geliyor bana. Bana anlattıklarınıza bakılırsa, bugün bir üniversitede her şey olabilirmiş gibi görünüyor. Oradaki insanlar öğretmenin ne olduğunu unutmuşlar gibi görünüyor. Yaptıkları şey daha çok maskaralığa yakınmış gibi görünüyor. Her zamanın kendi gerici otoriteleri vardır ve burada, Athena'da, belli ki işleri yolunda. İnsan kullandığı her sözcükten böyle şiddetle korkmalı mı? Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın Birinci Düzenlemesi'ne neler oldu? Benim çocukluğumda, sizinkinde de olduğu gibi, New Jersey'de liseden mezun olan her öğrencinin mezuniyette iki şey alması tavsiye edilirdi: bir diploma ve Anayasa'nın bir kopyası. Bunu hatırlıyor musunuz? Bir yıl Amerika tarihi ve bir dönem ekonomi almak zorundaydınız, artık almak zorunda değilsiniz, tabii; 'zorunda olmak' öğretim programından yok olup gitti. O günlerde birçok okulumuzda, mezuniyette, müdürün size diplomanızı uzatması ve başka birinin size Birleşik Devletler Anayasası'nın bir kopyasını vermesi gelenekti. Bugün o kadar az insan Birleşik Devletler Anayasası hakkında makul derecede net bir anlayışa sahip ki. Ama görebildiğim kadarıyla burada, Amerika'da, her şey saat başı daha da aptalca bir hale geliyor. Bütün bu üniversiteler çocuklara, dokuzuncu sınıfta öğrenmiş olmaları gereken şeyleri öğretmek için şu tamamlayıcı programları başlatıyorlar. Doğu Orange Lisesi'nde eski klasikleri okumayı çoktan bıraktılar. *Moby-Dick*'i duymamışlar bile, bırakın okumayı. Emekli olduğum yıl, gençler bana geliyorlar, Siyah Tarih Ayı için ancak bir siyahın, bir siyah tarafından yazılmış biyografisini okuyacaklarını söylüyorlardı. Siyah bir yazar olması ya da beyaz bir yazar olması ne fark eder, diye soruyordum onlara? Siyah Tarih Ayı'na zaten tahammülüm yok. Şubat'ta bir Siyah Tarih Ayı yapmayı ve çalışmaları onun üzerinde yoğunlaştırmayı, ekşimek üzere olan süte benzetiyorum. Onu yine de içebilirsiniz ama tadı pek iyi değildir işte. Eğer

Matthew Henson'ı çalışacak ve araştıracaksanız, bana öyle geliyor ki Matthew Henson'ı, başka kâşifleri işlerken işlemeniz gerekir."

"Matthew Henson'ın kim olduğunu bilmiyorum" dedim Ernestine'e, Coleman'ın bilip bilmediğini, bilmek istemiş olup olmadığını, bilmek istemeyişinin o kararı vermesinin nedenlerinden biri olup olmadığını merak ederek.

"Bay Zuckerman..." dedi Ernestine, oldukça nazik bir biçimde ama yine de, beni utandırmak amacıyla.

"Bay Zuckerman gençken Siyah Tarih Ayı'na maruz kalmadı" dedim.

"Kuzey Kutbu'nu kim keşfetti?" diye sordu bana.

Birdenbire ondan müthiş derecede hoşlanmaya ve bilgiç bir öğretmen gibi davrandıkça, daha da çok hoşlanmaya başladım. Farklı nedenlerle de olsa ondan, ağabeyinden hoşlanmış olduğum kadar hoşlanmaya başlıyordum. Şimdi görüyordum ki eğer onları yan yana koymuş olsaydınız, Coleman'ın ne olduğunu anlamak hiç de zor olmazdı. *Herkes biliyor...* Ah, aptal, aptal, aptal Delphine Roux. Bir insanın hakikatini hiç kimse bilemez ve sık sık; Delphine'in kendi durumunda olduğu gibi, en az da kendisi bilir. "Peary miydi, Cook muydu, unutuyorum" dedim. "Kuzey Kutbu'na önce hangisinin ulaştığını unutuyorum."

"Aslında, Henson oraya ilk *önce* ulaştı. Haber *New York Times*'ta verildiğinde, Henson'ın başarısı olduğu tasdik edildi. Ama şimdi tarihini yazdıkları zaman, yalnız Peary'nin adını duyuyorsunuz. Everest Dağı'nın tepesine Sir Edmund Hillary'nin ulaşmış olduğu söylenseydi ve Tenzing Norkay'ın adı anılmasaydı, buna benzer bir şey olurdu işte. Demek istediğim" dedi Ernestine, şimdi doğal ortamını bulmuş bir halde, meslekî doğruluk ve öğretme güdüsüyle dolu olarak ve Coleman'ın aksine, tam da babasının, onun olmasını istediği gibi "demek istediğim, eğer sağlık ya da benzer bir konuda ders veriyorsanız, o zaman Dr. Charles Drew'u işlersiniz. Onu duydunuz mu?"

"Hayır."

"Ayıp size, Bay Zuckerman. Biraz sonra söyleyeceğim. Ama sağlık öğretiyorsanız Dr. Drew'u işlersiniz. Onu Şubat'a koymazsınız. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Evet."

"Kâşifleri, sağlıkçıları ve bütün diğer insanları çalışırken öğrenirsiniz onları. Ama şimdi orada her şey siyah şu, siyah bu. Elimden geldiği kadar tahammül etmeye çalıştım ama kolay değildi. Yıllar önce Doğu Orange Lisesi üstün bir okuldu. Doğu Orange Lisesi'nden, özellikle onur programından çıkanlar, istedikleri üniversiteyi seçebilirlerdi. Ah, beni bu konuda konuşturmayın. O 'hortlak' sözcüğü yüzünden Coleman'a olanların tümü, aynı muazzam başarısızlığın bir parçası. Annemle babamın zamanında ve sizinle benim zamanımızın başlarında, yetersiz kalan, kişinin kendisiydi. Şimdiyse disiplin. Klasikleri okumak fazla zor; dolayısıyla suç klasiklerde. Bugün öğrenci, kapasitesizliğini bir ayrıcalık olarak ileri sürüyor. Bunu öğrenemiyorum; o halde bunda yanlış bir şeyler var. Bunu öğretmek isteyen kötü öğretmendeyse özellikle yanlış bir şeyler var. Artık ölçütler yok, Bay Zuckerman, sadece kanılar var. Bu, bir zamanlar her şeyin nasıl olduğu meselesiyle sık sık boğuşuyorum. Eğitimin nasıl olduğu meselesiyle. Doğu Orange Lisesi'nin nasıl olduğu. Doğu Orange'in nasıl olduğu. Kentsel yenilenme Doğu Orange'i mahvetti; bundan kuşkum yok. Onlar 'kentin büyükleri' bu kentsel yenilenmeden dolayı gerçekleşecek tüm harika şeylerden söz ettiler. Tüccarları ölesiye korkuttu bu; tüccarlar oradan ayrıldılar ve tüccarlar ayrıldıkça işler azaldı. Sonra 280 ve otoyol küçük kasabamızı parçalara böldü. Otoyol Jones Sokağı'nı ortadan kaldırdı, siyahî toplumumuzun merkezini otoyol tamamen ortadan kaldırdı. Sonra 280. Mahveden bir müdahale. O topluma neler yaptı bu! Oraton Otoyolu'nun, Elmwood Caddesi'nin, Maple Caddesi'nin kenarındaki güzel evler, karayolunun oradan geçmesi gerektiği için eyalet onları satın alıverdi ve bir gece içinde kayboldular. Bir zamanlar bütün Noel alışverişimi Ana Sokak'ta yapabilirdim. Eh, Ana Sokak'ta ve Merkez Caddesi'nde. O zaman Merkez Caddesi'ne Orange'lerin Beşinci Cadde'si denirdi. Bugün neyimiz var, biliyor musunuz? Bir Shop Rite'ımız var. Bir de Dunkin Donuts'ımız var. Bir de Domino's Pizza vardı ama kapandı. Şimdi başka bir yiyecek yeri var. Bir de kuru temizleyici var. Ama kaliteyi karşılaştıramazsınız. Aynı değil. Dürüst olmak gerekirse, alışveriş yapmak için arabamla yokuş yukarı, Batı Orange'e gidiyorum. Ama o zaman-

lar gitmezdim. Buna gerek yoktu. Her gece köpeği gezdirmek için dışarıya çıktığımızda, hava çok kötü olmadıkça, kocamla birlikte giderdim. İki blok ötedeki Merkez Caddesi'ne gider, orada dört blok yürür, karşıya geçer, sonra vitrinlere bakarak geri dönüp eve giderdik. Bir B. Altman vardı. Bir Russek'in Yeri. Bir Black, Starr ve Gorham vardı. Bir Bachrach vardı, fotoğrafçı. Ana Sokak'ta Yahudi olan Minks adlı çok iyi bir erkek mağazası vardı. İki tiyatro. Merkez Caddesi'nde Hollywood Tiyatrosu, Ana Sokak'ta Saray Tiyatrosu vardı. Yaşamın tümü orada, küçük Doğu Orange'deydi."

Yaşamın tümü oradaydı, Doğu Orange'de. Peki, ne zaman? Önceleri. Kentsel yenilenmeden önce. Klasikler terk edilmeden önce. Lise mezunlarına Anayasa'yı dağıtmayı bırakmalarından önce. Üniversitelerde çocuklara, dokuzuncu sınıfta öğrenmiş olmaları gerekenleri öğreten tamamlayıcı dersler koymalarından önce. Siyah Tarih Ayı'ndan önce. Otoyol yapılmadan ve 280 getirilmeden önce. Sınıfına "hortlak" dediği için bir üniversite profesörüne zulmedilmeden önce. Ernestine alışveriş yapmak için arabasıyla yokuş yukarıya, Batı Orange'e gitmeden önce. Coleman Silk dahil, her şey değişmeden önce. İşte o zaman her şey farklıydı... önceleri. Hiçbir zaman da eskisi gibi olmayacak, ne Doğu Orange'de, ne de Amerika'nın başka herhangi bir yerinde, diye kederlendi Ernestine.

Saat dörtte, onu kalmakta olduğu College Arms'a götürmek üzere evimin giriş yolundan çıktığımda, akşamüzerinin ışığı hızla aşağı çark ediyordu ve şimdi korkutucu bulutlarla ağırlaşan gün, rüzgârlı bir kasım gününe dönüşmüştü. O sabah Coleman'ı ve bir önceki sabah Faunia'yı, bahar gibi bir havada gömmüşlerdi; ama şimdi her şey kışı ilan etmeye kararlıydı. Hem de üç yüz altmış rakımdaki kışı. İşte geliyordu.

O zaman, Faunia'nın akşamüzeri sıcağında saat beş sağımını yapışını seyretmek için, daha doğrusu, Coleman'ın Faunia'nın süt sağışını seyredişini seyretmek için, onun beni arabasıyla mandıraya götürdüğü, sadece dört ay önceki o yaz gününden Ernestine'e bahsetmek için duyduğum dürtüyü bastırmak, fazla bilgelik gerektirmedi. Ernestine'in, Coleman'ın yaşamı hakkındaki anlayışında eksik olan şey her ne idiyse, kendini onu keşfetmeye zorunlu hissetmiyordu. O kadar zeki ol-

masına rağmen, bırakın o koşullarda ölmesine neyin neden olmuş olabileceğini, onun son aylarında nasıl yaşamış olduğuna dair tek bir soru sormamıştı; iyi ve erdemli bir kadın olduğundan, Coleman'ın mahvının özel ayrıntılarını düşünmemeyi tercih ediyordu. Yirmili yaşlarında onu ailesinden koparan isyan kararıyla, kırk yıl kadar sonra, Athena'nın paryası ve kaçağı olarak bu okulla ilişkisini kesmesine neden olan hiddet dolu kararlılık arasındaki herhangi bir biyografik bağlantıyı araştırmak da istemiyordu. Herhangi bir bağlantı olduğuna, bir kararı diğerine zincirleyen herhangi bir çevrim olduğuna emin olduğumdan değil; ama bakıp görmeye çalışabilirdik, öyle değil mi? Coleman gibi bir adam nasıl var olurdu? Neydi o? Kendisi için sahip olduğu düşünce, ne olması gerektiği konusunda bir başkasının düşüncesinden daha mı az yoksa daha mı çok geçerliydi? Bu tür şeyler bilinebilir mi zaten? Ama yaşamın, amacı gizli olan bir şey, geleneğin düşünceye izin vermeyebilecek bir şey olarak kavranması, toplumun, kendisi hakkında kötü bir biçimde kusurlu olabilecek bir görüşe adanmış olarak kavranması, bireyin, onu tanımlayan ve aslında ona son derece *gerçekdışı* görünüyor olabilecek sosyal belirleyicilerin dışında ve ötesinde gerçek bir şey olarak kavranması... Kısacası, insanın hayal gücünü pompalayan her şaşırtıcı durum onun, kadim kurallardan oluşan bir nizama olan değişmez sadakatinin biraz dışında yatıyor gibiydi.

"Kitaplarınızın hiçbirini okumadım" dedi bana arabada. "Bu günlerde polisiye romanlara, İngiliz polisiye romanlarına eğilimliyim. Ama eve döndüğümde, kütüphaneden size ait bir şey almayı planlıyorum."

"Dr. Charles Drew'un kim olduğunu söylemediniz bana."

"Dr. Charles Drew" dedi bana, "kanın bankaya koyulabilmesi için pıhtılaşmasını önlemenin yolunu keşfetti. Sonra bir araba kazasında yaralandı; en yakın hastane siyahîleri kabul etmiyordu ve kan kaybından öldü."

Dağdan aşağı ve kasabanın içine kadar yirmi dakika süren araba yolculuğumuz boyunca sohbetimizin tamamı bundan ibaretti. İfşaat seli sona ermişti. Ernestine söylenecek her şeyi söylemişti. Şu sonuçla ki Dr. Drew'un acımasızca ironik kaderi, görünüşte, Coleman'a ve *onun* acımasızca ironik kaderine özel bir uygunluk kazandı.

Coleman'ı benim için iç yüzünün bu açığa vuruluşundan daha gizemli bir hale getirebilecek bir şey hayal edemiyordum. Şimdi her şeyi bildiğim halde, sanki hiçbir şey bilmiyor gibiydim ve Ernestine'den öğrendiklerim, onun hakkındaki fikrimi bütünleştireceğine o, sadece bilinmeyen değil, aynı zamanda tutarsız bir insan haline geldi. Sırrı ne oranda, ne dereceye kadar günlük yaşamını belirliyor ve her günkü düşüncelerine sızıyordu? Yıllar içinde başkalaşarak sıcak bir sır olmaktan çıkıp serin bir sırra ve sonra, önemi olmayan unutulmuş bir sırra, kabul etmiş olduğu bir meydan okumayla ilgili bir şeye, ta o zaman kendi kendine girmiş olduğu bir bahse mi dönüşmüştü? Kararıyla, peşinde olduğu serüveni elde etmiş miydi; yoksa kararın kendisi o serüven miydi? Ona zevk sağlayan, bu yanıltmaca mıydı, en çok sevdiği hünerin başarılması, yaşamda kimliği gizli olarak seyahat edişi miydi yoksa sadece, yakın ya da resmî bir alakası olmasını istemediği bir geçmişe, insanlara, tüm bir ırka açılan kapıyı mı kapatmıştı? Kaçınmak istediği, sosyal engeller miydi? Yalnızca bir başka Amerikalı gibi davranıyor ve büyük öncü geleneğiyle eğer kökenlerini denize atmak mutluluk arayışına katkıda bulunuyorsa bunu yapmak için, o demokratik daveti kabul mü ediyordu? Yoksa bundan fazlası mıydı? Ya da azı mı? Gerekçeleri ne derece çıkarcıydı? Ne derece hastalıklı? Peki, her ikisi idiyse ne çıkardı? Ya değilse *buna* ne demeliydi? Onu tanıdığım zamana kadar o sır, adamın toplam varlığının rengini ancak hafifçe boyayan bir boya haline mi gelmişti; yoksa varlığının toplamı, yaşam boyu süren bir sırrın sahilsiz denizindeki bir boyadan başka bir şey değil miydi? Hiç dikkatsizlik ediyor muydu; yoksa ebediyen bir kaçak olmak gibi miydi bu? Bunu başarıyor olduğu gerçeğini alt edemediği gerçeğini, alt edebilmiş miydi hiç; yapmış olduğunu yaptıktan sonra dünyayla, kuvveti zarar görmemiş olarak karşılaşabildiği, herkese, kendi derisinin içinde öylesine rahat ve evindeymiş gibi görünebildiği gerçeğini? Evet, belli bir noktada dengenin yeni yaşamına doğru kaydığını ve diğerinin geri çekildiğini farz edin; ama teşhir edilme korkusunu ve sırrının keşfedileceği duygusunu tamamen alt edebilmiş miydi hiç? Karısının, daima mücadele etmiş olduğu ama ölüm anında bir kez daha derin bir bağlılık duyduğu heybetli karısının, ani ölümüyle

onun kanaatine göre *katliyle* deliye dönmüş olarak bana ilk geldiğinde, karısının ölümünden dolayı kitabını onun adına yazmam gerektiğine dair o çılgınca fikrin pençesine düşmüş bir halde kapımdan içeriye daldığında, cinnetinin kendisi şifreli bir itiraf niteliğinde değil miydi? Hortlak! Artık hiç kimsenin kullanmadığı bir sözcük yüzünden mahvolmak. Coleman'a göre, onu bundan dolayı mahkûm etmek, her şeyi bayağılaştırmaktı; yalanının ayrıntılı mekanizmasını, aldatmacasının güzel ayarını, *her şeyi*. Hortlak! Onun görünüşte geleneksel, eşsiz bir şekilde incelikli yaşamı olmuş olan, bütün aşırılık sırra adandığı için yüzeyde hemen hiçbir aşırılığı olmayan bir yaşam olmuş olan, bu ustaca gösterinin gülünç bir biçimde değersiz hale getirilmesiydi. Irkçılık suçlamasının onu deliye döndürmesine şaşmamalıydı. Sanki başarısının kökeni sadece utançmış gibi. *Tüm* suçlamaların onu deliye döndürmesine şaşmamalıydı. Onun suçu, üzerine yüklemek istedikleri herhangi bir şeyi ve her şeyi aşıyordu. "Hortlak" demiş, yarı yaşında bir kız arkadaşı varmış, bunların hepsi çocuk oyuncağı. Bir sürü acınası, önemsiz, gülünç saldırı, bir sürü lise yaygarası, hem de öyle bir adama ki dışarıya çıkış rotasında başka şeylerin yanı sıra annesine yapması gereken şeyi yapmış, oraya gidip yaşamı hakkındaki kahramanca algısı adına ona, "Her şey bitti. Bu aşk macerası bitti. Artık annem değilsin ve hiçbir zaman da olmadın" demiş. Bunu yapma cüretine sahip birisi, yalnız beyaz olmak istemiyordur. Bunu yapabiliyor olmak istiyordur. Yalnız bahtiyarca özgür olmaktan daha fazla bir şeyler söz konusudur. *İlyada*'daki, insanın yırtıcı ruhu hakkında Coleman'ın en çok sevdiği kitaptaki vahşet gibidir bu. Oradaki her cinayetin kendi niteliği vardır; her biri bir öncekinden daha insanlık dışı bir katliamdır.

Ama ondan sonra yine de sisteme galip gelmişti. Ondan sonra, yapmıştı bunu: Bir daha asla gelenek denen o etrafı duvarlarla çevrili kentin koruması dışında yaşamamıştı. Ya da daha ziyade, aynı anda hem bütünüyle içinde, hem gizlice, bütünüyle ötesinde, bütünüyle dışarıda bırakılmış olarak yaşamıştı. Yaratılmış bir benlik olarak kendine özgü yaşamının zenginliği buradaydı. Evet, uzun bir süre sisteme galip gelmişti, tüm çocukların beyaz olarak doğuşuna varıncaya kadar; sonra da galip gelememişti. Bütünüyle başka bir şeyin kontrol

edilemezliği onu gafil avlamıştı. Ayrı bir tarihsel kaderi biçimlendirmeye karar veren adam, tarihsel kilidi kırmaya kalkışan ve bunu da yapan, kişisel kısmetini değiştirmekte parlak bir biçimde başarılı olan ama sonunda, tam olarak hesaba katmadığı geçmiş tarafından tuzağa düşürülen adam. Henüz geçmiş olmayan geçmiş, saatin vuruşlarıyla şu anda oluşmakta olan geçmiş, ben yazarken üremekte, dakika dakika birikmekte olan ve geleceğin, bizim kavrayabileceğimizden çok daha iyi kavrayacağı geçmiş tarafından. Kaçınılmaz olan biz; şimdiki an, ortak kısmet, güncel ruh hali, insanın ülkesinin zihniyeti, geçmişin, insanın kendi zamanına olan o boğucu hâkimiyeti. Her şeyin dehşet verecek kadar eğreti niteliği onu gafil avlamıştı.

Güney Ward Sokağı'na ulaştığımız ve ben arabayı College Arms'ın önüne park ettiğim zaman, "Bir ara Walter'la tanışmak isterim. Walter'la Coleman hakkında konuşmak isterim" dedim.

"Walter 1956'dan beri Coleman'ın adını anmadı. Coleman hakkında konuşmaz. New England'da olabildiğince beyaz bir üniversite vardı ve Coleman kariyerini orada yaptı. Öğretim programında olabildiğince beyaz bir konu vardı ve Coleman onu öğretmeyi seçti. Walter'a göre Coleman beyazlardan daha beyaz. Bunun ötesinde söyleyeceği başka bir şey yok."

"Coleman'ın öldüğünü ona söyleyecek misiniz? Nerede olduğunuzu söyleyecek misiniz?"

"Hayır. Sormazsa söylemeyeceğim."

"Coleman'ın çocuklarıyla temas kuracak mısınız?"

"Neden kurayım?" diye sordu. "Onlara söylemek Coleman'a düşerdi. Benim üzerime vazife değil."

"Bana neden söylediniz, o halde?"

"Size söylemedim. Mezarlıkta kendinizi tanıttınız. Bana, "Siz Coleman'ın kız kardeşisiniz" dediniz. Evet, dedim. Sadece hakikati konuştum. Saklayacak bir şeyi olan ben değilim." Bütün öğleden sonra bana ve Coleman'a karşı en sert sözleri bunlar oldu. O ana kadar kendini, annenin mahvı ve ağabeyin gazabı arasında titizlikle dengelemişti.

Bu noktada çantasından bir cüzdan çıkardı. Cüzdanı açarak bana, plastik bir cebe yerleştirilmiş şipşak fotoğraflardan birini gösterdi.

"Annem ve babam" dedi. "I. Dünya Savaşı'ndan sonra. Babam Fransa'dan yeni dönmüş."

Tuğladan yapılma ufak bir verandanın önünde iki genç insan; minyon genç kadın, geniş bir şapka ve uzun bir yazlık elbise giymiş ve uzun boylu genç adam, siperli kasket, deri fişeklik, deri eldiven ve cilalı yüksek deri çizmelerle resmî ordu üniforması içinde. Tenleri soluktu ama zenciydiler. Zenci oldukları nereden mi anlaşılıyordu? Sadece saklayacak bir şeyleri olmamasından.

"Yakışıklı bir genç adam. Özellikle o kıyafet içinde" dedim. "Süvari üniforması olabilir."

"Düz piyade" dedi.

"Annenizi o kadar iyi göremiyorum. O şapka annenizi biraz gölgelemiş."

"İnsan hayatını ancak bir yere kadar kontrol edebilir" dedi Ernestine ve bununla felsefi açıdan, dile getirmek isteyebileceği herhangi bir ifade kadar etkili olan bu özet ifadeyle cüzdanı çantasına geri koydu, öğle yemeği için bana teşekkür etti ve kendini, ister beyaz, ister siyah, isterse de ikisinin arası olsun, her türlü yanılgılı düşünceden ciddiyetle uzak duran o düzenli, sıradan yaşama neredeyse gözle görünür bir biçimde geri dönerek arabadan indi. Bunun üzerine, evin yolunu tutmak yerine kasabayı geçerek mezarlığa gittim, sokağa park ettikten sonra kapıdan içeriye girdim ve neler olup bittiğini tam olarak anlamadan, çökmekte olan karanlıkta, Coleman'ın mezarının üstüne kabaca yığılmış düzensiz toprak tepeciğinin yanında dururken onun öyküsü, sonu ve başlangıcı, beni tamamıyla sardı ve o anda ve oracıkta, bu kitaba başladım.

İşe, Coleman'ın Faunia'ya o başlangıç hakkındaki hakikati anlattığı zaman neler olduğunu düşünerek başladım; anlatmış olduğunu, daha doğrusu anlatmak *zorunda* kalmış olduğunu farz ederek. "Öykümü yaz, lanet olası!" diye neredeyse haykırarak içeriye daldığı gün, bana açıkça söyleyemediği ve o sır *yüzünden* olduğunu şimdi anladığım öyküyü kendisi yazmaktan vazgeçmek zorunda kaldığı zaman bana söyleyemediği şeyi, sonunda ona itiraf etmekten kendini alamadığını farz ettim. Silah arkadaşı haline gelmiş olan, üniversitenin temizlikçi kadınına, Ellie Magee'den beri, önünde soyunup arkasını dönerek,

çıplak sırtından çıkan ve büyük serüvenine atılmak için kendini kurmakta kullandığı mekanik anahtarı gösterebildiği ilk ve son insana. Ellie, ondan önce Steena ve nihayet Faunia. Sırrını hiçbir zaman öğrenmeyen tek kadın, yaşamını birlikte geçirdiği kadın, yani karısı. Neden Faunia? Bir sırra sahip olmak nasıl insanî bir şeyse, eninde sonunda onu ifşa etmek de insanî bir şeydir. Hatta bu vakada olduğu gibi, soru sormayan bir kadına, tam da böyle bir sırra sahip bir adam için esaslı bir armağan olacağını düşüneceğiniz bir kadına. Ama hatta ona, özellikle ona. Çünkü onun soru sormayışı, aptal olduğundan ya da bir şeylerle yüzleşmek istemediğinden değil; soru sormayışı, Coleman'ın gözünde, onun yıkılmış onuruyla uyum halinde.

"Bunun hiç de doğru olmayabileceğini kabul ediyorum" dedim tamamıyla başkalaşmış olan arkadaşıma, "hiçbirinin olmayabileceğini kabul ediyorum. Ama yine de söyleyeceğim işte: Onun bir zamanlar fahişe olup olmadığını keşfetmeye çalıştığın zaman, *onun* sırrını açığa çıkarmaya çalıştığın zaman" Orada, mezarında, onun bütün kimliğinin, başka hiçbir şeyle değilse de tüm o toprağın ağırlığı ve kütlesiyle silinip gitmiş gibi göründüğü o yerde, onun konuşmasını bekleyip durdum, ta ki nihayet onun Faunia'ya, sahip olmuş olduğu en kötü işin hangisi olduğunu sorduğunu duyuncaya kadar. Sonra yine bekledim, biraz daha bekledim, azar azar, kadının o açık sözlü konuşmasının küstahça titreşimlerini alıncaya kadar. Bütün bunlar da işte böyle başladı: Benim kararan mezarlıkta tek başıma duruşum ve ölümle meslekî rekabete girişimle.

"Çocuklardan sonra, yangından sonra" dediğini duydum ona, "bulabildiğim her işe giriyordum. O zamanlar ne yaptığımı bilmiyordum. Bir sisin içindeydim. Biri intihar etmişti" dedi Faunia. "Blackwell'in dışındaki ormanda olmuştu bu. Bir çifteyle. Av saçması. Vücut yok olmuştu. Tanıdığım bir kadın, Sissie adında bir ayyaş, oraya gelip ona yardım etmem için beni aradı. Ortalığı temizlemek için oraya gidiyordu. 'Bunun garip geleceğini biliyorum' diyor bana Sissie, 'ama dayanıklı olduğunu ve bir şeylerle başa çıkabildiğini de biliyorum. Bunu yapmama yardım edebilir misin?' Orada yaşayan bir adamla kadın, bir de çocukları varmış; tartışmışlar ve adam öteki odaya gidip beynini dağıtmış. 'Temizlemek için oraya gidiyorum' di-

yor Sissie; böylece ben de onunla birlikte oraya gittim. Paraya ihtiyacım vardı ve zaten ne yaptığımı bilmiyordum; ben de gittim. Ölümün kokusu. Hatırladığım bu. Metalik. Kan. O koku. Ancak biz temizlemeye başlayınca ortaya çıktı. Sıcak su kana değinceye kadar tam etkisini hissedemiyordun. Orası kütüklerden yapılma bir kulübe. Duvarların her tarafında kan. Bom, bütün duvarlara saçılmış, her şeyin üzerine saçılmış. Bir kez o kana sıcak su ve dezenfektan değince... pöf. Lastik eldivenlerim vardı; maske takmak zorunda kaldım; çünkü *ben* bile artık buna dayanamıyordum. Duvarda kanla birlikte yapışmış kemik parçaları da vardı. Çifteyi ağzına sokmuş. Bom. Orada kemik ve dişe de rastlayabiliyordun. Bunu görmek. Her şey işte ortadaydı. Sissie'ye baktığımı hatırlıyorum. Ona baktım ve o, başını iki yana sallıyordu. 'Ne kadar para verirlerse versinler, neden yapıyoruz bunu, lanet olsun?' Elimizden geldiğince işi bitirdik. Saatte yüz dolar. Ki hâlâ bunun yeterli olmadığını düşünüyorum."

Coleman'ın Faunia'ya, "Doğru ücret ne olurdu?" diye sorduğunu duydum.

"Bin. Lanet olası yeri yakmak. Doğru ücret diye bir şey yoktu. Sissie dışarıya çıktı. Artık başa çıkamıyordu. Ama ben, iki küçük çocuğum ölmüş, manyak Lester her yerde beni takip ediyor, gece gündüz peşimde, kimin umurunda? Etrafı karıştırmaya başladım. Çünkü bazen öyle olurum. O adamın bu lanet olası işi neden yaptığını bilmek istiyordum. Her zaman beni büyülemiştir bu. İnsanların kendilerini neden öldürdükleri. Neden toplu katliam yaptıkları. Genel olarak ölüm. Son derece büyüleyici bir şey. Resimlere baktım. Orada mutluluk olup olmadığına baktım. Her tarafa baktım. İlaç dolabına gelinceye kadar. İlaçlara. Şişelere. *Orada* mutluluk yoktu. Kendi küçük eczanesi. Galiba psikiyatrik ilaçlar. Alınması gereken ama alınmamış maddeler. Yardım almaya çalıştığı ama bunu yapamadığı belliydi. İlaçları alamamıştı."

"Nereden biliyorsun bunu?" diye sordu Coleman.

"Tahmin ediyorum. Bilmiyorum. Bu benim kendi öyküm. Bu benim öyküm."

"Belki de o maddeleri aldı ama yine de kendini öldürdü."

"Olabilir" dedi Faunia. "O kan. Kan yapışır. Yerden kanı imkânı

yok çıkaramıyordun. Havlu üstüne havlu. O renk hâlâ duruyordu. Nihayet yavaş yavaş somon rengine döndü ama hâlâ çıkaramıyordun. Hâlâ canlı olan bir şey gibi. Güçlü bir dezenfektan da işe yaramadı. Metalik. Tatlı. Mide bulandırıcı. Ben öğürmem. Aklımla bunu aştım. Ama ramak kaldı."

"Ne kadar sürdü?" diye sordu Coleman ona.

"Aşağı yukarı beş saat oradaydık. Ben amatör dedektifçilik oynuyordum. Adam otuzlu yaşlarının ortasındaymış. Ne iş yaptığını bilmiyorum. Satıcı ya da öyle bir şey. Bir orman adamı tipinde bir kişiymiş. Bir dağ adamı tipinde. Büyük bir sakal. Çalı gibi saçlar. Kadın minyonmuş. Tatlı bir yüz. Açık renk ten. Koyu renk saçlar. Koyu renk gözler. Çok çekingen. Sindirilmiş. Bunlar, sadece resimlerden gördüklerim. Adam büyük güçlü bir dağ adamı tipindeymiş ve kadın küçük, çekingen bir insanmış. Bilmiyorum. Ama bilmek istiyorum. Ben ergen olmadan özgür kalmış bir çocuktum. Okulu bıraktım. Okula gidemiyordum. Her şey bir yana, sıkıcıydı. İnsanların evinde böyle gerçek şeyler oluyordu. *Benim* evimde de oluyordu, hem de nasıl. Okula gidip Nebraska'nın başkentini nasıl öğrenebilirdim? *Bilmek* istiyordum. Dışarıya çıkmak ve etrafa bakmak istiyordum. Florida'ya bu yüzden gittim ve böylece her yeri dolaştım ve o evi bu yüzden karıştırdım. Sadece görmek için. En kötüsünü bilmek istiyordum. En kötüsü ne biliyor musun? Adam bunu yaparken kadın oradaymış. Biz oraya gidinceye kadar, psikiyatrik tedavi altına alınmış."

"Yapmak zorunda kaldığın en kötü şey bu mu? Yapmak zorunda kaldığın en kötü iş?"

"Acayip. Evet. Çok şey gördüm. Ama o şey sadece acayip değildi. Öte yandan, büyüleyiciydi. Neden olduğunu bilmek istiyordum."

En kötü olanı bilmek istiyordu. En iyi değil, en kötü olanı. Bununla, hakikati kastediyordu. Hakikat nedir? Böylece Coleman da ona hakikati anlattı. Ellie'den beri bunu öğrenen ilk kadın. Ellie'den beri ilk herhangi birisi. Çünkü o anda, onun o kanları temizlediğini hayal ederken, onu çok sevdi. Kendini ona en yakın hissettiği andı bu. Olabilir miydi? Coleman'ın kendini herhangi birisine en yakın hissettiği andı! Onu sevdi. Çünkü birisini o zaman seversiniz, en kötüsünün karşısında azimli davrandıklarını gördüğünüz zaman. Cesur

değil. Kahramanca değil. Sadece azimli. Coleman'ın onunla ilgili hiçbir çekincesi yoktu. Hiç. Düşünmenin ya da hesaplamanın ötesinde bir şeydi bu. İçgüdüseldi. Birkaç saat sonra, bunun çok kötü bir fikir olduğu ortaya çıkabilirdi; ama o anda, değildi. Ona güveniyor, mesele bu. Ona güveniyor: o, yerden kanları temizlemiş. O dindar değil, sofu değil; başka hangi sapkınlıklar onu çarpıtmış olursa olsun, safiyet masalıyla deforme olmamış o. Yargılamakla ilgilenmiyor. Tüm o palavralar için çok fazla şey görmüş. Ne söylersem söyleyeyim, Steena gibi kaçıp gitmeyecek. "Ne düşünürdün" diye sordu ona, "eğer sana beyaz bir adam olmadığımı söyleseydim?"

Başta ona öylece baktı, eğer afallamışsa sadece bir an için afallamış olarak, daha fazla değil. Sonra gülmeye başladı; alâmetifarikası olan o kahkahayı kopardı. "Ne mi düşünürdüm? Bana, uzun bir zaman önce anladığım bir şeyi söylediğini düşünürdüm."

"Bu doğru değil."

"A, değil mi? Senin ne olduğunu biliyorum. Güneyde yaşadım. Her tür insanla karşılaştım. Tabii ki biliyorum. Başka hangi sebeple senden bu kadar çok hoşlanabilirdim? Bir üniversite profesörü olduğun için mi? Eğer sen bu olsaydın aklımı kaçırırdım."

"Sana inanmıyorum, Faunia."

"Sen bilirsin" dedi. "Soruşturmanı bitirdin mi?"

"Ne soruşturması?"

"Sahip olduğum en kötü iş hakkında."

"Elbette" dedi Coleman. Sonra da onun, beyaz olmayışıyla ilgili soruşturmasını bekledi. Ama böyle bir şey olmadı. O gerçekten umursamıyor gibiydi ve kaçıp gitmedi. Ona bütün öyküyü anlattığı zaman dinledi, pekâlâ ama akıl almaz, inanılmaz ya da hatta garip bulduğu için değil, kesinlikle ayıplanacak bir şey de değildi bu. Hayır. Tam da hayattan beklenecek bir şeymiş gibi geldi bu ona.

Şubatta Ernestine'den bir telefon geldi, belki de Siyah Tarih Ayı olduğu ve bana Matthew Henson'la Dr. Charles Drew'u tanıtmak zorunda kaldığını hatırladığı için. Belki benim ırk konusundaki eğitimimi yeniden ele almanın zamanı geldiğini düşünüyordu. Özellikle Coleman'ın kendini koparmış olduğu her şeye değinerek ağzına ka-

dar dolu, hazır bir Doğu Orange dünyasına, canlılara özgü en sarıcı ayrıntılarla dopdolu o on kilometre kareye, tüm güvencelerin, bağlılıkların, mücadelelerin, meşruluğun sadece olağan sayıldığı, hiçbir kuramsal yanı olmayan başarılı bir çocukluğun o sağlam, lirik temeline. Hiçbir sahte ya da aldatıcı yanı olmayan, heyecan ve sağduyuyla dopdolu mutlu bir başlangıcın, ağabeyi Coleman'ın silip atmış olduğu tüm o sevinçli şeylerine değinerek.

Walter Silk ile karısının pazar günü Asbury Park'tan geleceklerini söyledikten sonra, eğer arabamla Jersey'ye gitmek benim için zahmet olmayacaksa, pazar yemeğine beklediklerini söyleyerek beni şaşırttı. "Walt'la tanışmak istiyordunuz. Evi de görmek isteyebileceğinizi düşündüm. Fotoğraf albümleri var. Coleman'ın odası var, Coleman ve Walter'ın uyuduğu oda. İkiz yataklar hâlâ orada. Onlardan sonra oğlumun odası oldu ama o akça ağaç çerçeveler hâlâ orada."

Coleman'ın, çapı hakkındaki kendi anlayışıyla orantılı bir çevrede yaşamak için başka birisi, ona uygun gelen birisi olmak ve kaderini başka bir şeye tabi olarak oluşturmak için, sanki tutsaklığıymış gibi kaldırıp attığı Silk Ailesi bolluğunu görmeye davet ediliyordum. Başka herhangi bir şekilde değiştiremeyeceğini düşünerek tümünü kaldırıp atmıştı, tüm o dallanıp budaklanmış zenci meselesini. Onca özlem, onca entrika, tutku, kurnazlık, gizlilik, hepsi de evden ayrılma ve başkalaşma açlığını besliyordu.

Yeni bir varlık olma açlığını. İkiye bölünme açlığını. Amerika'nın öyküsünün altında yatan dram, özü kalkıp gitmek olan o güçlü dram ve o heyecanlı dürtünün gerektirdiği enerji ve acımasızlık.

"Gelmek isterim" dedim.

"Hiçbir şeyi garanti edemem" dedi. "Ama siz yetişkin bir erkeksiniz. Kendinize mukayyet olabilirsiniz."

Güldüm. "Bana ne söylüyorsunuz?"

"Walter seksenine geliyor olabilir ama o hâlâ büyük ve gürüldeyen bir ateş. Söylediklerini beğenmeyeceksiniz."

"Beyazlar hakkında mı?"

"Coleman hakkında. O düzenbaz yalancı hakkında. O kalpsiz oğul hakkında. Irkına ihanet eden o kişi hakkında."

"Öldüğünü ona söylediniz."

"Söylemeye karar verdim. Evet, Walter'a söyledim. Biz bir aileyiz. Ona her şeyi söyledim."

Birkaç gün sonra, postayla Ernestine'den bir notla birlikte bir fotoğraf geldi: "Buna rastladım ve görüşmemizi düşündüm. Eğer dilerseniz, arkadaşınız Coleman Silk'in bir anısı olarak onu saklayın lütfen." Yaklaşık ona on üç santim boyutlarında, solmuş siyah beyaz bir fotoğraftı bu, orijinali muhtemelen birisinin arka bahçesinde bir Brownie kutu kamerayla çekilmiş, Coleman'ı, gong çaldığında rakibinin karşısında bulacağı dövüş makinesi olarak gösteren büyütülmüş bir şipşak fotoğraf. On beş yaşından fazla olamazdı; gerçi büyüdüğünde çekici bir biçimde delikanlı gibi görünecek o küçük, yontulmuş hatlar, delikanlıda erkeksi bir biçimde yetişkin görünüyordu. Bir profesyonel gibi, av arayan bir etoburun kem nazarını, kararlı bakışını taşıyor; zafer iştahından ve yok etme maharetinden başka her şey silinmiş. O bakış dümdüz; ondan bir komut gibi doğruca geliyor ve bu arada, sivri küçük çene sıska omza iyice gömülmüş. Eldivenleri klasik pozisyonda hazır durumda, yalnız yumruklarla değil, on beş yılının bütün itici gücüyle yüklüymüş gibi önde duruyor ve her birinin çevresi yüzünden daha büyük. Bilinçdışı olarak, insanda üç başlı bir çocuk duygusu uyandırıyor. *Ben bir boksörüm*, diye çalımla ilan ediyor o tehditkâr poz, *Onları yere sermem, dilim dilim doğrarım. Dövüş durduruluncaya kadar onlara üstün gelirim.* Kesinlikle Ernestine'in "Bay Kararlı" olarak adlandırdığı ağabey bu; gerçekten de resmin arkasında açık mavi dolmakalem mürekkebiyle ve Ernestine'in kızlık elyazısı olduğunu tahmin ettiğim bir yazıyla "Bay Kararlı" yazılıydı.

Ernestine de esaslı biri, diye düşündüm, delikanlı boksör için şeffaf bir plastik çerçeve buldum ve onu yazı masamın üzerine yerleştirdim. O ailenin cüretkârlığı Coleman'la başlayıp Coleman'la bitmiyordu. Gözü pek bir armağan bu, diye düşündüm, aldatıcı bir biçimde gözü pek bir kadından. Beni eve davet etmekteki niyetinin ne olduğunu merak ettim. Daveti kabul ederken benim niyetimin ne olmuş olabileceğini de merak ettim. Coleman'ın kız kardeşiyle benim, birbirimizin arkadaşlığından bu kadar hoşlanmış olduğumuzu

düşünmek tuhaftı. Tabii eğer Coleman'la ilgili her şeyin on kez, yirmi kez, yüz bin kez daha tuhaf olduğunu hatırlarsanız.

Ernestine'in daveti, Coleman'ın fotoğrafı... Senato, oylamayla Bill Clinton'ı görevden almamaya karar verdikten sonraki şubatın ilk pazarında, Doğu Orange'e gitmek üzere yola çıkışım ve yerel gidiş gelişlerimde genellikle asla kullanmadığım ama evimden 7 Numaralı Karayolu'na kestirme çıkan ücra bir dağ yolunda bulunuşum işte bu yüzdendi. Aksi halde yanından doğruca geçip gitmiş olacağım geniş bir tarlanın kenarına park etmiş, Les Farley'ninki olduğundan emin olduğum, tamponunda POW/MIA çıkartması olan hurdası çıkmış gri pikabı da işte böylece fark ettim. Pikabı gördüm, onunki olduğunu bir şekilde anladım ve çekip gidemeyerek, varlığını kaydedip de yoluma devam edemeyerek frene bastım ve durdum. Arabam onunkinin önüne yanaşıncaya kadar geri gittim ve yolun kenarına park ettim.

Yapmakta olduğum şeyi yaptığıma asla tamamen kani olmamıştım, sanırım... yoksa bunu nasıl yapardım? Ama o zamana kadar, neredeyse üç aydır, Coleman Silk'in yaşamı bana kendiminkinden daha yakın bir hale gelmişti ve bu yüzden benim orada, soğukta, o dağın tepesinden başka bir yerde olmam düşünülemezdi, yolun ters tarafından son süratle gelerek yetmiş ikinci doğum gününden önceki akşam Coleman'ı yoldan çıkartıp korkuluklardan dışarıya ve yanında Faunia'yla nehre gönderen aracın ta kendisinin kaputu üzerine eldivenli elimi koymuş olarak duruyor olmamdan. Eğer bu cinayet aleti idiyse, katil de uzakta olamazdı.

Nereye gitmekte olduğumu fark ettiğimde ve Ernestine'den haber almamın, Walter'la tanışmamın istenmesinin, gün boyunca ve birçok zaman da gecenin geç saatlerine kadar, bir yıldan daha kısa bir süredir tanımış olduğum ve asla çok yakın arkadaşım olmayan birisini düşünüyor olmamın ne kadar şaşırtıcı olduğunu bir daha düşündüğümde, olayların gidişatı oldukça mantıklı göründü. Kitap yazdığınız zaman işte böyle olur. Sizi her şeyi keşfetmeye güdüleyen bir şey yoktur yalnız. Bir şey, her şeyi yolunuza çıkarmaya başlar. Aniden, doludizgin saplantınıza doğru gitmeyen bir arka yol diye bir şey kalmaz.

Ve böylece benim yaptığımı yaparsınız. Coleman, Coleman, Coleman, sen ki artık hiç kimse değilsin, şimdi benim varlığımı yönetiyorsun. Kitabı yazamazdın, elbette. Kitabı yazmıştın zaten, kitap yaşamındı. Kişisel bir biçimde yazmak, aynı anda hem açığa vurmak, hem gizlemektir; ama senin durumunda ancak gizlemek olabilirdi ve bu yüzden asla yürümezdi. Senin kitabın yaşamındı, peki ya sanatın? Bir kez olayı harekete geçirdikten sonra, senin sanatın beyaz bir adam olmaktı. Ağabeyinin sözleriyle, "beyazlardan daha beyaz" olmak. Senin eşsiz icat etme eylemindi bu: Her gün uyanıp yarattığın şey oluyordun.

Yerde hemen hiç kar kalmamıştı; açık tarlanın ekin köklerini örümcek ağı gibi saran küçük parçalar vardı sadece. Takip edilecek bir iz yoktu, böylece ben de ağaçlardan oluşmuş ince bir duvar bulunan karşı tarafa dümdüz yürümeye başladım. Ağaçların arasından bir başka tarla görebiliyordum, böylece ikinci tarlaya varıncaya kadar yoluma devam ettim; onu geçtim ve sık, yüksek çamlardan oluşmuş, daha geniş bir başka duvarı da. Öteki tarafta parlak bir göze benzeyen donmuş bir göl vardı. Ovaldi ve her iki tarafa doğru daralıyordu; tüm çevresinde karla beneklenmiş kahverengimsi tepeler yükseliyor ve okşanası görünümlü dağlar uzaklarda kıvrılıp gidiyordu. Yoldan beş yüz metre kadar yürüdükten sonra, sanırım New England'da karayla çevrili su kütlelerini kuşatan en saf, en tecavüz edilmemiş, en huzurlu ve bozulmamış ortamlardan birine davetsiz gelmiştim. Hayır, onu ihlal etmiştim; kendimi, neredeyse yasadışı bir şey yapmış gibi hissediyordum. Böyle yerlerin yaptığı gibi ve böyle yaptığı için onlara değer verildiği gibi insanın gelişinden önce dünyanın nasıl bir yer olduğu hakkında bir fikir veriyordu size. Doğanın gücü bazen çok sakinleştiricidir ve burası sakinleştirici bir yerdi; bir ömrün hiçliğini ve yok oluşun enginliğini hatırlatarak aynı anda sizi dehşete düşürmeden, önemsiz düşüncelerinizi dizginliyordu. İnsan kendini küçültülmüş ya da korkuyla dolmuş hissetmeden güzelliği varlığına sindirebiliyordu.

Buzun üzerinde, hemen hemen yarı yolda, kahverengi tulum ve siyah kasket giymiş, alçak, sarı bir kovaya oturmuş, eldivenli ellerinde kısaltılmış bir balık oltasıyla buzdaki bir deliğin üzerine eğilen

yalnız bir adam vardı. Onun yukarı baktığını ve beni fark ettiğini görünceye kadar buza adım atmadım. Eğer bu balıkçı gerçekten Les Farley idiyse beklemediği bir anda karşısına çıkmak ya da herhangi bir şekilde böyle bir niyetim varmış gibi görünmek istemiyordum. Eğer bu Les Farley idiyse, hazırlıksız yakalamak isteyeceğiniz biri değildi.

Geri dönmeyi düşündüm, elbette. Yola dönmeyi, arabama binmeyi, Güney 7 Numaralı Karayolu'na, Connecticut'ın içinden 684'e ve oradan, Garden State Otoyolu'na devam etmeyi düşündüm. Coleman'ın yatak odasına bir göz atmayı düşündüm. Coleman'ın ağabeyine bir göz atmayı düşündüm; yaptığı şey yüzünden, ölümünden sonra bile ondan nefret etmeyi kesemeyen ağabeyine. Coleman'ın katiline bir göz atmak için buzu geçtiğim süre boyunca bunu ve sadece bunu düşündüm. Ta ki ona, "Merhaba. Nasıl gidiyor?" deyinceye kadar. Ona gizlice yaklaş ya da gizlice yaklaşma, hiç fark etmez, diye düşündüm. Her iki şekilde de düşmansın. Buzla beyazlaşmış bu boş sahnede, *tek* düşmansın.

"Balık geliyor mu?" dedim.

"Eh, iyi de değil, kötü de." Bana doğru şöyle bir baktıktan sonra dikkatini yine buzdaki deliğe odakladı, kaya kadar sert buzda açılmış ve gölün dört metre kare kadarına rasgele dağılmış on iki ila on beş benzer delikten birine. Delikler muhtemelen, aslında yirmi beş litrelik bir deterjan kabı olan sarı kovadan sadece birkaç adım ötede yatan aletle delinmişti. Delgi aleti, yaklaşık bir metre uzunluğunda bir metal sapın ucunda, geniş, silindirik bir burgulu bıçaktan oluşuyordu; tepedeki manivela kolunu çevirerek döndürülen gösterişli ucu güneşte yeni gibi parlayan, güçlü, ciddi bir delici aletti bu. Bir matkap.

"Amacına hizmet ediyor" diye mırıldandı. "Vakit geçirtiyor."

O dağlık kırsal bölgede, ücra bir yoldan beş yüz metre uzaklıkta, bir gölün ortasında, buzun üstünde ortaya çıkıp balık avının nasıl gittiğini soran ilk değil de ellinci kişiydim sanki. İyice alnına indirilmiş siyah yün bir gözcü kasketi giydiğinden ve kırlaşmakta olan koyu renkli bir top sakalı ve kalınca bir bıyığı olduğundan, yüzünden sadece dar bir şerit görünüyordu. Eğer bu şerit herhangi bir şekilde

dikkat çekici idiyse genişliğinden dolayıydı; yatay eksende, elips biçiminde açık bir düzlüğe benzeyen bir yüz. Koyu renkli kaşları uzun ve kalın, gözleri mavi ve fark edilir bir biçimde ayrıktı; bıyığın üzerinde ortalanmış durumda ise çocuklarınki gibi, henüz büyümemiş, kemersiz bir burun vardı. Bıyıklı ağız ve yün kasket arasında Farley'nin kendisinden sergilediği bu şeritte bile, hem geometrik, hem psikolojik, türlü prensipler iş başındaydı ve hiçbiri diğerleriyle uyum halinde gibi görünmüyordu.

"Güzel yer" dedim.

"O yüzden buradayım."

"Huzurlu."

"Tanrı'ya yakın" dedi.

"Öyle mi? Bunu hissediyor musun?"

Şimdi dış kenarından, içe dönüklüğünün kabuğundan sıyrıldı, onu içinde yakalamış olduğum ruh halinden kısmen sıyrıldı ve benimle, sadece dikkatini dağıtan anlamsız bir şeyden daha fazlası olarak bağlantı kurmaya hazırmış gibi göründü. Duruşu değişmedi. Çene çalmaktan çok balık tutuyordu hâlâ ama en azından yabanî havasının bir kısmı, beklediğimden daha derin, daha dalgın bir sesle dağıldı. Düşünceli bile denebilirdi ona, gerçi kesinlikle kişisel olmayan bir biçimde.

"Ta dağın tepesinde burası" dedi. "Hiçbir yerde ev yok. Mesken yok. Gölde hiçbir kulübe yok." Her beyandan sonra, derin derin düşündüğü bir duraksama oluyordu, bildirimsel bir gözlem, son derece yüklü bir sessizlik. Bir cümlenin sonuna geldiğinde, sizinle işinin bitip bitmediğini asla tahmin edemezdiniz. "Burada fazla hareket yok. Fazla gürültü yok. Etrafınızda on beş hektar göl var. Elektrikli matkapları olan o adamlar yok. Onların gürültüsü ve benzinlerinin kötü kokusu yok. Sadece üç yüz hektar açık, güzel arazi ve orman. Sadece güzel bir bölge burası. Sadece huzur ve sessizlik var ve temiz. Temiz bir yer. Olup biten bütün hayhuydan ve delilikten uzak." Nihayet beni algılamak için yukarıya baktı. Beni değerlendirmek için. Yüzde doksan kapalı ve okunmaz, yüzde on korkutucu bir biçimde saydam olan hızlı bir bakış. Bu adamda herhangi bir mizah duygusu göremiyordum.

"Onu bir sır olarak tutabildiğim sürece" dedi, "olduğu gibi kalacak."

"Çok doğru" dedim.

"Onlar şehirlerde oturuyorlar. Çalışma düzeninin hayhuyu içinde yaşıyorlar. İşe giderkenki o delilik. *İşteki* o delilik. İşten eve gelirkenki o delilik. O trafik. O sıkışıklık. Onun içine sıkışmışlar. Ben dışındayım."

"Onlar"ın kim olduğunu sormam gerekmiyordu. Herhangi bir şehirden uzakta yaşıyor olabilirdim, elektrikli bir matkaba sahip olmayabilirdim; ama ben onlardım, hepimiz onlardık, bu gölün üzerinde çömelmiş, elindeki kısa balık oltasını oynatan ve buzun içindeki bir deliğe doğru konuşan, "onlar"ı temsil eden benden ziyade, altımızdaki donmuş suyla iletişim kurmayı seçen bu adamdan başka herkes.

"Belki yürüyüş yapan birisi buradan geçer ya da bir arazi kayakçısı ya da senin gibi biri. Aracımı görür, bir şekilde beni burada görürler, böylece yanıma gelirler ve buzun üzerindeyken bana öyle geliyor ki balık tutmayan senin gibi insanlar..." Bu noktada affedilmez "onlar"lığımı yeniden algılamak, bilimsel bir biçimde sezmek için bana baktı. "Balık tutmadığını tahmin ediyorum."

"Tutmam. Hayır. Kamyonunu gördüm. Güzel bir günde etrafta dolaşıyorum sadece."

"Onlar senin gibi işte" dedi bana; sanki kıyıda belirdiğim zamandan itibaren benimle ilgili hiçbir belirsizlik yokmuş gibi. "Bir balıkçı gördüklerinde hep yanına gelirler, merak ederler, ne tuttuğunu sorarlar. Ben de..." Ama bu noktada aklı sanki aniden duraklamış, *Ben ne yapıyorum? Lanet olası neler söyleyip duruyorum?* diye düşünmesiyle durdurulmuş gibi oldu. Sözlerine devam ettiğinde, yüreğim birden korkuyla çarpmaya başladı. Şimdi balık tutma işi berbat olduğuna göre, diye düşündüm, benimle biraz eğlenmeye karar verdi. Şimdi oyununa başlıyor. Balık tutmayı bıraktı ve tüm oldukları ve olmadıklarıyla, Les olmaya girişti.

"Ben de" diye devam etti, "eğer buzun üstünde yatan balığım varsa, seni gördüğüm zaman yaptığım şeyi yaparım. Hemen tuttuğum bütün balıkları toplarım ve onları bir naylon torbaya doldurup kovama koyarım, üstünde oturduğum kovaya. Böylece artık balıklar giz-

lenmiş olur. İnsanlar yanıma gelip, 'Geliyorlar mı?' diye sordukları zaman, 'Yok. Burada bir şey olduğunu sanmıyorum' derim. Belki de daha şimdiden otuz balık tutmuşum. Harika bir gün. Ama onlara, 'Yo, gitmeye hazırlanıyorum. İki saattir buradayım, bir tek balık gelmedi' derim. Her seferinde dönüp giderler. Başka yere giderler. Buradaki gölcükte iş olmadığı lafını yayarlar. İşte o kadar büyük bir sır bu. Belki sonuç olarak biraz sahtekârlık yapmış oluyorum. Ama burası, bütün dünyada en iyi saklanan sır gibi."

"Evet, şimdi biliyorum" dedim. Benim gibi işine karışanlara karşı kendini gizler bir biçimde davranışına, benimle işbirliği halinde gülmesini, söylemiş olduğu şeye gülümseyerek rahatlamasını sağlamamın bir yolu olmadığını gördüm ve bunu yapmaya çalışmadım. Aramızda hakikaten kişisel nitelikte herhangi bir şey geçmemiş olabilirdi; ama benim kararımla değilse de onunkiyle ikimizin, gülümsemenin faydalı olamayacağı bir noktaya gelmiş olduğumuzu anladım. Bu ücra, gözden uzak, donmuş yerde, aniden son derece önemli gibi görünmeye başlayan bir sohbetin içindeydim. "Bir yığın balığın üzerinde oturduğunu da biliyorum" dedim. "O kovada. Bugün kaç tane tuttun?"

"Eh, sır saklayabilen bir adam gibi görünüyorsun. Aşağı yukarı otuz, otuz beş balık. Evet, namuslu bir adama benziyorsun. Zaten seni tanıyorum galiba. Sen şu yazar değil misin?"

"Öyleyim."

'Tabii. Nerede oturduğunu biliyorum. Balıkçılın olduğu bataklığın karşısında. Dumouchel'in yerinde. Dumouchel'in oradaki kulübesinde."

"Onu Dumouchel'den aldım. O halde, sır saklayabilen bir adam olduğuma göre, söyle bana, neden şurada değil de burada oturuyorsun? Bütün bu büyük donmuş gölde. Balık tutmak için bu noktayı nasıl seçtin?" O aslında beni orada tutmak için elinden gelen her şeyi yapmıyor idiyse de ben kendi başıma, gitmemek için elimden gelen her şeyi yapıyor gibiydim.

"Eh, asla bilemezsin" dedi bana. "Geçen sefer onları tuttuğun yerde başlarsın. Eğer geçen sefer balık tutmuşsan, hep o noktadan başlarsın."

"Bu da bu işi çözüyor. Hep merak etmişimdir." Git artık, diye düşündüm. Bu kadar sohbet yeter. Fazlasıyla. Ama onun kim olduğu düşüncesi beni sürüklüyordu. Onun *olayı* beni sürüklüyordu. Tahmin yürütme değildi bu. Meditasyon değildi. Kurgu yazmanın düşünce tarzı değildi. Bu, olayın ta kendisiydi. İşim dışında, son beş yıldır yaşamımı öylesine katı bir biçimde yönetmiş ihtiyat kuralları aniden askıya alınmıştı. Buzu geçerken geri dönemezdim ve şimdi de dönüp kaçamazdım. Bunun cesaretle bir ilgisi yoktu. Akılcılıkla ya da mantıkla da. İşte o burada, sadece bununla ilgisi vardı. Bununla ve hissettiğim korkuyla. Kalın kahverengi tulumuyla, siyah gözcü kasketiyle ve kalın tabanlı siyah lastik çizmeleriyle, kamuflaj desenli parmaksız avcı (ya da asker) eldivenleri içindeki iki büyük eliyle, Coleman'ı ve Faunia'yı katleden adam işte burada. Bundan eminim. Onlar arabayı yoldan dışarıya ve nehre sürmediler. Katil işte burada. Bu işi yapan o. Nasıl gidebilirim?

"Balıklar hep orada mı oluyor?" diye sordum ona. "Önceki sefer gittiğin yere döndüğün zaman?"

"Hayır, bayım. Balıklar sürü halinde hareket eder. Buzun altında. Bir gün gölcüğün kuzey ucunda olurlar; ertesi gün gölcüğün güney ucunda olabilirler. Bazen arka arkaya iki sefer o aynı noktada olabilirler. Hâlâ orada olurlar. Şöyle yapıyorlar, balıklar sürü halinde toplanıyor ve fazla hareket etmiyorlar; su çok soğuk olduğu için. Kendilerini suyun sıcaklığına göre ayarlayabiliyorlar ve su çok soğuk olduğu için fazla hareket etmiyorlar ve fazla yiyeceğe ihtiyaçları olmuyor. Ama balıkların sürü halinde toplandığı bir alana gidersen çok balık yakalarsın. Tabii, bazı günler aynı gölcüğe çıkabilirsin ama asla bütününü tarayamazsın, o yüzden hemen hemen beş altı ayrı yer deneyebilirsin, delik açabilirsin ve hiç vurmayabilirler. Hiç balık yakalamayabilirsin. Sürünün yerini bulamamışsındır işte. Öylece orada oturup dursun."

"Tanrı'ya yakın bir yerde" dedim.

"Aynen öyle."

Beklediğim son şey olduğu için, akıcı konuşması beni büyüledi; bir gölcükte, su soğuk olduğu zamanlardaki yaşamı böyle inceden inceye açıklamaya istekli olması da öyle. "Şu yazar" olduğumu nere-

den biliyordu? Coleman'ın arkadaşı olduğumu da biliyor muydu? Faunia'nın cenazesinde olduğumu biliyor muydu? Şimdi aklında benimle ve buradaki misyonumla ilgili, benim aklımda onunla ilgili olanlar kadar çok soru bulunduğunu tahmin ettim. Donarak kaya kadar sertleşmiş taze sudan oluşan büyücek bir ovali ve bir gölün yaşamı, buzun oluşumu ve balıkların metabolizması olan o kadim faaliyeti, inatla işleyip duran tüm o sessiz, ölümsüz güçleri doruğunda barındıran kemer biçimindeki bu büyük, parlak mekân, soğuk bir yerüstü mahzenine benzeyen bu dağ tepesi. Sanki dünyanın doruğunda birbirimize rastlamış gibiyiz, güvensizlikle tıklayan, gizlenmiş iki beyin; çevredeki tek iç gözlem ise karşılıklı nefret ve paranoya.

"Peki, balık tutamadığın zaman ne düşünürsün" diye sordum. "Yeme gelmedikleri zaman?"

"Biraz önce ne düşündüğümü söyleyeyim sana. Birçok şeyler düşünüyordum işte. Parlak Willie'yi düşünüyordum. Başkanımızı düşünüyordum, insanı delirten o şansını. Her şeyden paçayı sıyıran bu adamı düşünüyordum ve hiçbir şeyden paçayı sıyıramayan adamları düşünüyordum. Zorunlu askerlikten kaçınmayan ve paçayı sıyıramayan adamları. Doğru gelmiyor bu."

"Vietnam" dedim.

"Ya. İnsanı delirten şu helikopterlerle uçardık, ikinci turumda kapı ateşçisiydim ve biraz önce düşündüğüm, bir keresinde iki pilotu almak için Kuzey Vietnam'a girişimizdi. Burada oturmuş o zamanı düşünüyordum. Parlak Willie. O orospu çocuğu. O pislik torbası orospu çocuğunun vergi ödeyenlerin parasıyla Oval Ofis'te kamışını emdirdiğini düşündüm; sonra da o iki pilotu düşündüm. Hanoi Limanı'nın üstünde bir hava saldırısındaymışlar; bu adamlar çok kötü vurulmuşlar ve biz radyodan sinyali aldık. Kurtarma helikopteri bile değildik ama o civardaydık ve paraşütle atlayacaklarını bildiren bir imdat işareti veriyorlardı çünkü eğer atlamazlarsa yere çarpacakları bir rakımdaydılar. Kurtarma helikopteri bile değildik, ateş uçağıydık, iki hayat kurtarırız diye şansımızı deniyorduk işte. Oraya gitmek için izin bile almadık; kalkıp gittik. İçgüdülerinle hareket edersin böyle. Hepimiz aynı fikirdeydik işte, iki kapı ateşçisi, pilot, ikinci

pilot; oysa pek şansımız yoktu çünkü koruma altında değildik. Ama yine de oraya girdik; onları almaya çalışmak için."

Bana bir savaş öyküsü anlatıyor, diye düşündüm. Bunu yaptığını biliyor. Anlatmak istediği bir şey var burada. Yanımda götürmemi istediği bir şey; kıyıya, arabama, yerini bildiği ve bildiğini anlamamı arzu ettiği evime götürmemi istediği bir şey. "Şu yazar" olarak mı götürmemi istiyor bunu? Yoksa başka birisi olarak mı? Onun, bu gölcüğün sırrından bile daha büyük bir sırrını bilen birisi olarak? Onun gördüklerini görmüş, bulunduğu yerlerde bulunmuş, yaptıklarını ve gerekirse bir daha yapabileceklerini yapmış pek fazla insan olmadığını bilmemi istiyor. O, Vietnam'da adam öldürmüş ve o katili yanında Berkshire'a geri getirmiş, o savaş ülkesinden, dehşet ülkesinden, hiçbir şey anlamayan bu başka yere geri getirmiş.

Buzun üzerindeki matkap. O matkabın içtenliği. Nefretimizin, hiçliğin ortasındaki o matkabın acımasız çelik görüntüsünden daha somut bir timsali olamazdı.

"Peki, öleceğiz, öleceğiz, diye hesap ediyoruz. Böylece oraya gittik ve onların sinyaline yöneldik; bir paraşüt gördük, açıklığa indik ve kazasız belasız o adamı aldık. Hemen içeriye atladı; onu hemen içeriye çektik ve havalandık, hiçbir karşı koyma olmadan. Biz de ona, 'Bir fikrin var mı?' dedik ve o, 'O tarafa sürüklendik' dedi. Biz de yükseldik ama şimdi orada olduğumuzu biliyorlardı. Biraz daha ileriye giderek öteki paraşütü aradık ve ortalık cehenneme döndü. Söylüyorum sana, inanılmazdı. Öteki adamı hiç alamadık. Helikopter inanamayacağın bir şekilde vuruluyordu. Tın cuv cuv bom. Makineli tüfekler. Yer ateşi. Elimizden geldiği kadar hızla dönüp o kahrolası yerden çıkmak zorundaydık. Hatırlıyorum, aldığımız adam ağlamaya başladı. Bunu anlatmaya çalışıyorum. Deniz Kuvvetleri pilotuydu. *Forrestal*'dan havalanmışlardı. Öteki adamın ya öldürülmüş ya da yakalanmış olduğunu biliyordu ve bağırarak ağlamaya başladı. Onun için korkunçtu. Arkadaşıydı. Ama geri dönemezdik. Helikopteri ve beş adamı tehlikeye atamazdık. Birini aldığımız için şanslıydık. Böylece üssümüze döndük, dışarıya çıktık, helikoptere baktık ve üstünde yüz elli bir tane kurşun deliği vardı. Bir hidrolik hattına, bir yakıt hattına isabet etmemişti ama pervaneler delik deşik olmuştu; perva-

nelere çok kurşun gelmişti. Onları biraz çarpıtmıştı. Eğer kuyruk pervanesini vururlarsa doğruca aşağı inersin ama vurmamışlardı. O savaşta beş bin helikopter vurup düşürdüklerini biliyor musun? İki bin sekiz yüz jet savaşçısı kaybettik. Onlar Kuzey Vietnam üstünde, yüksek rakım bombalamasında iki yüz elli B-52 kaybettiler. Ama hükümet bunu sana asla söylemez. Bunu söylemez. Söylemek istediklerini söylerler sana. Yakalanan asla Parlak Willie olmaz. Yakalanan, hizmete giden adam olur. Her defasında. Yok, doğru gelmiyor. Ne düşünüyordum, biliyor musun? Bir oğlum olsaydı, şimdi burada benimle beraber olurdu, diye düşünüyordum. Buzda balık tutuyor olurdu. Sen buraya geldiğinde bunu düşünüyordum. Başımı kaldırdım, birisinin geldiğini gördüm ve bir çeşit hayal kurdum. Oğlum olabilirdi bu, diye düşündüm. Sen değil, senin gibi bir adam değil, oğlum olabilirdi."

"Oğlun yok mu?"

"Hayır."

"Hiç evlenmedin mi?" diye sordum.

Bu kez hemen cevap vermedi. Bana baktı, paraşütle atlayan o iki pilot gibi vermekte olduğum bir sinyal varmışçasına hedefe yöneldi ama cevap vermedi. Çünkü biliyor, diye düşündüm. Faunia'nın cenazesinde olduğumu biliyor. Birisi ona "şu yazar"ın orada olduğunu söylemiş. Ne tür bir yazar olduğumu düşünüyor? Bunun gibi suçlar hakkında kitap yazan bir yazar olduğumu mu? Katiller ve cinayet hakkında kitap yazan bir yazar olduğumu mu?

"Akıbeti belliydi" dedi nihayet, yeniden deliğe bakarak ve oltasını oynatarak, bileğinin hafif hareketleriyle onu yaklaşık on, on beş defa sarsarak. "Bu evliliğin akıbeti belliydi. Vietnam'dan çok fazla öfke ve garezle döndüm. TSSB'm vardı. Travma sonrası stres bozukluğu dedikleri şeyim vardı. Bana öyle dediler. Geri döndüğümde, hiç kimseyi tanımak istemiyordum. Geri döndüm; uygar yaşam olarak buralarda olup biten hiçbir şeyle bağlantı kuramıyordum. Sanki orada o kadar uzun zaman kalmışım ki her şey tamamen delice geliyor. Temiz giysiler giymek, insanların merhaba demesi, insanların gülümsemesi, insanların partilere gitmesi, insanların araba kullanması; artık bunlarla bağlantı kuramıyordum. İnsanlarla nasıl konuşacağımı bil-

miyordum; insanlara nasıl merhaba diyeceğimi bilmiyordum. Uzun zaman geri çekildim. Arabama binerdim, etrafta dolaşırdım, ormana girerdim, ormanda yürürdüm, çok acayip bir şeydi. *Kendimden* geri çekildim. Neler yaşadığım hakkında hiçbir fikrim yoktu. Arkadaşlarım beni arardı, ben onları aramazdım. Bir araba kazasında öleceğimden korkuyorlardı, şeyden korkuyorlardı."

Sözünü kestim. "Neden bir araba kazasında öleceğinden korkuyorlardı?"

"İçiyordum. Arabayla etrafta dolaşıyor ve içiyordum."

"Araba kazası geçirdin mi hiç?"

Gülümsedi. Duraksayıp bana dik dik bakmadı. Bana özellikle tehdit edici bir bakış atmadı. Ayağa fırlayıp boğazıma sarılmadı. Sadece biraz gülümsedi; bu gülümsemede, onun içinde var olduğuna inanabileceğimden daha fazla iyi huyluluk vardı. Kasten kaygısız olan bir biçimde omuz silkti ve şöyle dedi: "*Beni* geçirdim. Neler yaşadığımı bilmiyordum, *anlıyor* musun? Kaza mı? Kaza geçirdim mi? Geçirdiysem de bilemezdim. Sanırım geçirmedim. Travma sonrası stres bozukluğu dedikleri şeyi çekiyorsun. Aklının bilinçaltına, yine Vietnam'daymışsın, yeniden ordudaymışsın gibi bir şeyler gelip duruyor. Ben eğitimli bir adam değilim. Bunu bile bilmiyordum. İnsanlar şunun, bunun için bana öyle kızıyorlardı ki; ama neler yaşadığımı bilmiyorlardı bile ve *ben* bile bilmiyordum, anlıyor musun? Böyle şeyleri bilen eğitimli arkadaşlarım yok. Arkadaşlarım birer pislik. Ya, evet dostum, gerçek, garantili, yüzde yüz pislik demek istiyorum; yanılıyorsam paranı iki katıyla geri alırsın." Yine o omuz silkiş. Komik miydi bu? Niyeti komik olmak mıydı? Hayır, daha ziyade tasasız bir uğursuzluk emaresi. "Bu durumda ne yapabilirim?" diye sordu çaresizlikle.

Beni kandırıyor. Benimle oynuyor. Çünkü bildiğimi biliyor. İşte burada, olduğumuz yerde yalnızız ve ben biliyorum ve o bildiğimi biliyor. Matkap da biliyor. Bütün bildiklerin ve bütün bilmen gerekenler, hepsi onun kıvrımlı çelik bıçağının burgusuna kazılmış.

"TSSB'n olduğunu nasıl keşfettin?"

"Ordu Emeklileri İdaresi'ndeki siyahî bir kızdan. Bir Afro-Amerikan. Çok zeki bir Afro-Amerikan. Yüksek lisans diploması var. Senin yüksek lisans diploman var mı?"

"Hayır" dedim.

"Ama onun var ve neyim olduğunu böyle öğrendim. Yoksa hâlâ bilmiyor olacaktım. Kendim hakkında, neler yaşamakta olduğum hakkında bilgi edinmeye böyle başladım. Bana anlattılar. Sadece bana da değil. Sadece bana olduğunu sanma. Binlerce ve binlerce adam benim çektiklerimi çekiyordu. Binlerce ve binlerce adam gecenin yarısında Vietnam'da uyanıyordu. Binlerce ve binlerce adamı insanlar arıyor ve onlar geri aramıyordu. Binlerce ve binlerce adam, o gerçekten kötü rüyaları görüyordu. Ben de bunu o Afro-Amerikan'a anlattım ve o ne olduğunu anladı. Yüksek lisans diploması olduğu için, bana bunun nasıl aklımın bilinçaltından geçtiğini ve binlerce ve binlerce başka adama da aynı şeylerin olduğunu anlattı. Aklın bilinçaltı. Onu kontrol edemezsin. Hükümet gibidir o. Hükümetin *ta* kendisidir. Hükümetin aynısıdır. Sana yapmak istemediğin şeyler yaptırır. Binlerce ve binlerce adam evleniyor ve bu evliliklerin akıbeti belli çünkü akıllarının bilinçaltında Vietnam'la ilgili bu öfke ve garez var. Bana bütün bunları anlattı. Vietnam'dan beni Filipinler'e giden bir C-41 Hava Kuvvetleri jetine bindiriverdiler, sonra da Travis Hava Kuvvetleri Üssü'ne giden bir Dünya Havayolları jetine, sonra eve gitmek için bana iki yüz dolar verdiler. Böylece aşağı yukarı, Vietnam'dan ayrılıp eve gidişim, yaklaşık üç günümü aldı. Uygarlığa dönüyorsun ve akıbetin belli. Peki, karın? On yıl sonra bile olsa, onun da akıbeti belli. Akıbeti belli, peki lanet suçu ne? Hiçbir şey."

"Hâlâ TSSB'n var mı?"

"Eh; hâlâ insanlardan uzak duruyorum, değil mi? Burada ne yaptığımı sanıyorsun?"

"Ama artık içmek ve araba sürmek yok" dediğimi duydum. "Kaza yok."

"Hiç kaza olmadı ki. Sen dinlemez misin? Sana bunu daha önce de söyledim. Bildiğim kadarıyla olmadı."

"Ama evliliğin akıbeti belliydi."

"Ya, evet. Benim kabahatim. Yüzde yüz. Çok tatlı bir kadındı o. Tamamen suçsuzdu. Hep ben. Her zaman hep ben. Benden çok daha iyisine layıktı."

"Ona ne oldu?" diye sordum.

Başını iki yana salladı. Üzgün bir omuz silkme, bir iç çekiş... tamamen palavra, kasten *şeffaf* olan palavra. "Bir fikrim yok. Onu o kadar korkuttum ki, kaçıp gitti. Kadının ödünü koparttım. Her neredeyse kalbim onunla birlikte. Tamamen suçsuz bir insan o."

"Çocuk yok."

"Yo. Çocuk yok. Senin?" diye sordu bana.

"Hayır."

"Evli misin?"

"Artık değil" dedim.

"Öyleyse senle ben aynı gemideyiz. Rüzgâr kadar özgür. Ne tür kitaplar yazıyorsun? Dedektif romanları mı?"

"Öyle denemez."

"Gerçek öyküler mi?"

"Bazen."

"Ne? Aşk öyküleri mi?" diye sordu, gülümseyerek. "Pornografi değildir umarım." Bu, aklından geçmesi bile onu rahatsız eden, istenmeyen bir düşünceymiş gibi bir tavır takındı. "Umarım yerel yazarımız orada, Mike Dumouchel'in yerinde pornografi yazıp yayımlamıyordur."

"Senin gibi insanlar hakkında yazıyorum" dedim.

"Öyle mi?"

"Evet. Senin gibi insanlar. Onların sorunları."

"Kitaplarından birinin adını söyle?"

"*İnsan Lekesi*."

"Ya? Bulabilir miyim onu?"

"Daha çıkmadı. Daha bitmedi."

"Onu alacağım."

"Sana bir tane gönderirim. Adın ne?"

"Les Farley. Ya, gönder. Onu bitirdiğin zaman kasaba garajı eliyle gönder. Kasaba Garajı. 6 Numaralı Karayolu. Les Farley." Yine beni iğneleyerek, bir şekilde herkesi, kendini, arkadaşlarını, "yerel yazarımız"ı iğneleyerek, "Çocuklar ve ben okuruz onu" dedi; bir yandan da bu fikre gülmeye başladı. Yüksek sesle gülmekten çok, yüksek sesli bir gülüşün yemini hafif hafif ısırıyor, tam olarak dişlerini geçirmeden gülüşün etrafını kemiriyor gibiydi. Tehlikeli bir neşenin kancasına yakındı ama onu yutacak kadar değil.

"Umarım okursunuz" dedim.

O zaman öylece dönüp gidemezdim. O aşamada, Farley hafifçe duygusal tanınmazlığından biraz daha sıyrılmışken, aklının biraz daha ilerisine bakabilme ihtimali doğmuşken olmazdı. "Askere gitmeden önce nasıl biriydin?" diye sordum ona.

"Kitabın için mi bu?"

"Evet. Evet." Bu kez ben yüksek sesle güldüm. Buna niyet bile etmeden, gülünç, güçlü bir meydan okuma patlamasıyla aptalca, "*Hepsi* kitabım için" dedim.

Şimdi o da kendini daha çok kaptırarak güldü. Bir tımarhane olan o gölün üzerinde.

"Sevecen bir adam mıydın, Les?"

"Ya" dedi. "Öyleydim."

"İnsanlara karşı mı?"

"Evet."

"İnsanlarla iyi vakit geçirmeyi sever miydin?"

"Evet. Tonlarca arkadaş. Hızlı arabalar. Bilirsin, bütün o şeyler. Devamlı çalışırdım. Ama çalışmadığım zaman, evet."

"Peki, tüm siz Vietnam gazileri, buzda balık tutar mısınız?"

"Bilmiyorum." Bir kez daha o hafif hafif ısıran gülüş. Birisini öldürmek, kendini gerçek bir neşeye kaptırmaktan daha kolay onun için, diye düşündüm.

"Buzda balık avlamaya başlayalı çok da uzun zaman olmadı" dedi bana. "Karım kaçıp gittikten sonra başladım. Ormanda, Dragonfly üzerinde küçük bir kulübe kiraladım. Ormanda, tam suyun üstünde, Dragonfly gölcüğünde ve yazın hep balık tutardım, bütün hayatım boyunca; ama buzda balık tutmaya hiç ilgi duymamıştım. Orasının çok soğuk olacağını düşünürdüm hep, biliyor musun? Böylece, gölcüğün üzerinde yaşadığım ilk kıştı ve o kış kendimde değildim, lanet olası TSSB. Bir buz balıkçısının oraya yürüyüşünü ve balık tutmaya çıkışını seyrediyordum. Bunu bir, iki kere seyrettim, böylece bir gün giyindim, oraya bir yürüyüş yaptım. Bu adam bir sürü balık tutuyordu, sarı levrek ve alabalık ve bir sürü şey. Böylece, buzda balık tutmak yazınki kadar iyi, hatta daha iyi, diye düşündüm. Bütün yapman gereken, üstüne doğru miktarda giysi giymek ve doğru gereçleri

almak. Ben de öyle yaptım. Gittim, bir matkap aldım, güzel bir matkap" işaret etti, "olta, zoka. Alabileceğin yüzlerce değişik çeşit zoka var. Yüzlerce değişik imalatçı ve model. Hepsi çeşitli boylarda. Buzda bir delik açıyorsun, en sevdiğin zokaya yem takıp aşağıya sarkıtıyorsun. Sadece bir el hareketi yapıyorsun, sadece yukarı ve aşağı şu oynatma hareketini, bilirsin ya. Çünkü aşağısı, buzun altı karanlık. Ya, evet, karanlık, hem de nasıl" dedi ve sohbet boyunca ilk kez, yüzünde çok fazla değil, çok az bir belirsizlikle, çok az bir hilekârlıkla, çok az bir ikiyüzlülükle baktı bana. "*Gerçekten* karanlık" derken sesinde ürpertici bir tınlama vardı. Coleman'ın kazasıyla ilgili her şeyi açığa çıkaran ürpertici ve şaşırtıcı bir tınlama. "Böylece orada, aşağıda, herhangi türden bir parıldama balıkları çeker" diye ekledi. "Sanırım o karanlık ortama uyum sağlayabiliyorlar."

Hayır, o aptal değil. O bir hayvan ve bir katil ama sandığım kadar ahmak değil. Eksik olan şey, beyin değil. Herhangi bir maskenin altında eksik olan şey genellikle beyin değildir zaten.

"Çünkü yemek zorundalar" diye açıklıyor bilimsel bir şekilde bana. "Aşağıda yiyecek buluyorlar. Vücutları o çok soğuk suya uyum sağlayabiliyor ve gözleri de karanlığa. Harekete karşı duyarlılar. Herhangi bir parıldama görürlerse ya da hareket eden zokanın titreşimlerini hissederlerse bu onları çeker. Canlı ve yenecek bir şey olabileceğini bilirler. Ama onu oynatmazsan, hiçbir zaman vurmazlar. Eğer bir oğlum olsaydı zokayı nasıl oynatacağını öğretiyor olurdum ona, bunu düşünüyordum. Ona yemi zokaya nasıl takacağını öğretiyor olurdum. Değişik çeşit yemler var, çoğunlukla buz balıkçılığı için yetiştirdikleri sinek ya da arı larvaları. Dükkâna giderdik, ben ve küçük Les ve buz balıkçılığı dükkânından onları alırdık. Onları küçük kaplarda satıyorlar. Eğer şu anda yanımda küçük Les olsaydı, bir oğlum olsaydı, onun yerine hayat boyu bu delirtici TSSB'ye mahkûm olmasaydım, burada onunla beraber olur, bütün bu şeyleri ona öğretiyor olurdum. Ona matkabın nasıl kullanılacağını öğretirdim." Hâlâ arkasında, buzun üstünde, hemen menzil dışında duran alete işaret etti. "On iki santimlik bir matkap kullanıyorum. Boyları on santimden yirmi santime kadar değişiyor. Ben on iki santimlik bir deliği tercih ediyorum. Tam geliyor. Şimdiye kadar on iki santimlik bir de-

likten balık tutmakta hiçbir zorluk çekmedim. On beş santim biraz fazla büyük. On beş santimin fazla büyük olmasının nedeni, bıçaklar iki santim kadar daha geniş; çok gibi gelmiyor bu ama on iki santimlik matkaba bakarsan, bak sana göstereyim." Kalktı, oraya gitti ve matkabı aldı. Kısaca boylu, tıknaz bir adamdı ve oylumunu artıran muflonlu tuluma ve çizmelere rağmen, buzun üzerinde maharetle yürüdü ve uzağa fırlatılan top yere düşünceye kadar koştuktan sonra, hafif adımlarla sırasına dönerken, beyzbol sopasını sahadan kapan biri gibi matkabı tek eliyle kaptı,. Yanıma geldi ve matkabın uzun, parlak ucunu yüzümün önüne kadar kaldırdı. "İşte."

İşte. İşte kaynak buydu. İşte öz buydu. İşte.

"Eğer on beş santimlik matkaba kıyasla on iki santimlik matkaba bakarsan" dedi, "arada büyük fark vardır. Kalınlığı otuz santimden kırk beş santime kadar olan bir buzu elle delerken on beş santimliği kullanmak, on iki santimliği kullanmaktan çok daha fazla çaba gerektirir. Bununla kırk beş santimlik bir buzu aşağı yukarı yirmi saniyede delebilirim. Eğer bıçaklar iyi ve keskinse. Keskinlik çok önemlidir. Bıçaklarını her zaman keskin tutmalısın."

Başımı salladım. "Burası, buzun üstü soğuk."

"Öyledir."

"Şimdiye kadar fark etmemişim. Üşümeye başladım. Yüzüm. İçime işlemeye başladı. Gitsem iyi olur." Geriye, onun ve balık tutmakta olduğu deliğin çevresindeki yarı erimiş ince kardan geriye doğru ilk adımımı attım.

"Pekâlâ. Şimdi buz balıkçılığını öğrendin, değil mi? Belki dedektif romanı yerine bunun hakkında bir kitap yazmak istersin."

Ayaklarımı yarımşar adım geriye sürüyerek kıyıya doğru bir, bir buçuk metre çekilmiştim; ama o bir eliyle hâlâ matkabı kaldırıyor, burgulu bıçağı hâlâ daha önce gözlerimin olduğu seviyede tutuyordu. Tamamen pes etmiş bir halde, geri çekilmeye başlamıştım. "Şimdi gizli yerimi biliyorsun. Onu da, her şeyi biliyorsun" dedi. "Ama hiç kimseye söylemeyeceksin, değil mi? Gizli bir yere sahip olmak iyi bir şey. Hiç kimseye bundan söz etmiyorsun. Hiçbir şey söylememeyi öğreniyorsun."

"Sırrın benimle güvende" dedim.

"Dağın bir yerlerinden inen bir dere var; çıkıntıların üstünden aşağı akıyor. Bunu sana anlatmış mıydım?" dedi. "Kaynağına kadar takip etmedim hiç. Oradan buraya, göle inen, sürekli akan bir su. Gölün güney tarafında bir taşma oluğu var; su oradan akıp gidiyor." Hâlâ o matkabı tutarak işaret etti. Onu büyük ellerinden birinin parmaksız eldiveni içinde sıkıca tutuyordu. "Sonra gölün altında birçok pınar var. Aşağıdan su geliyor; o yüzden su devamlı olarak dönüyor. Kendi kendini temizliyor. Balıkların hayatta kalmak, büyümek ve sağlıklı olmak için temiz suya ihtiyaçları var. İşte bu yer, bütün bu bileşenlere sahip. Hepsi de Tanrı tarafından yapılmış. İnsanın bu işle hiçbir ilgisi olmamış. İşte o yüzden temiz ve o yüzden buraya geliyorum. Eğer insanın bir işle ilgisi varsa, o işten uzak dur. Benim düsturum budur. TSSB'yle dolu bir bilinçaltı olan bir adamın düsturu. İnsandan uzak, Tanrı'ya yakın. O yüzden, burayı benim gizli yerim olarak saklamayı unutma sakın. Bir sır ancak sen onu söylersen sır olmaktan çıkar, Bay Zuckerman."

"Seni duyuyorum."

"Hey, Bay Zuckerman... kitap."

"Ne kitabı?"

"Senin kitabın. Kitabı gönder."

"Onu aldın bile" dedim, "postada" ve buzun üzerinden geri yürümeye başladım. Arkamdaydı; ben yavaşça uzaklaşırken hâlâ o matkabı tutuyordu. Uzun bir yolum vardı. O yolu gitmeyi başarabilsem bile, buradaki evimde yalnız geçirdiğim beş yılımın sona ermiş olduğunu biliyordum. Kitabı bitirdiğim zaman, tabii eğer bitirebilirsem, yaşamak için başka yere gitmek zorunda kalacağımı biliyordum.

Bir kez güven içinde kıyıya ulaştıktan sonra döndüm ve eninde sonunda beni ormanın içine kadar takip edip canıma okuyacak mı diye baktım, ben daha Coleman Silk'in çocukluk evine girmeye ve benden önce Steena Palsson'ın yaptığı gibi, pazar akşamı yemeğinde beyaz bir konuk olarak onun Doğu Orange'deki ailesiyle birlikte oturmaya fırsat bulamadan. Ona doğru bakmakla bile, matkabın dehşetini hissedebiliyordum. O, çoktan tekrar kovasının üzerine oturmuşken gölün buzlu beyazlığı, bir adam olan ufak bir beneği, bir kâğıt sayfası üzerinde okuma yazma bilmeyen birisinin imzası olan

X'e benzeyen, tüm doğadaki tek insani işareti çevrelerken. İşte oradaydı; bütün öykü değilse bile bütün tablo. Yüzyılımızın sonunda, yaşam nadiren bunun kadar saf ve huzurlu bir görüntü sunar: Amerika'daki cennet misali bir dağın tepesinde, sularını devamlı olarak döndüren bir gölde, bir kovanın üzerine oturmuş, kırk beş santimlik buzun altından balık tutan, yalnız başına bir adam.

Yıl 1998... Beyaz Saray ve ABD siyaseti Başkan Clinton'ın skandal ve itiraflarıyla çalkalanırken, küçük bir Amerikan kasabasında da fırtına öncesi sessizlik sona ermek üzeredir. Irkçı damgası vurularak hakkında başlatılan, cadı avından farksız bir soruşturma sonucu kariyeri yerle bir edilmiş Profesör Coleman'ın hayatındaki sır perdesi aralandıkça şaşırtıcı ve ürkütücü gerçekler çıkar ortaya.

Çatışan ahlak anlayışlarının ve ideolojik bölünmelerin, aleni suçlamalar ve arındırma ayinleriyle kendini gösterdiği 1990'lar Amerika'sının boğucu atmosferinde, bir insanı lekeleyerek hayatını altüst eden olayların toplumsal ve bireysel yönlerini yansıtan *İnsan Lekesi*, tek kelimeyle sürükleyici ve sarsıcı bir roman. Önceki romanlarından tanıdığımız kurmaca roman kahramanı, yazar Nathan Zuckerman, Coleman'ın geçmişe gömülmüş sırlarını araştırırken Philip Roth da her zamanki şahane üslubuyla ABD toplumunun bilinçaltına uzanıyor.

Üretkenlikle ustalığı bir araya getiren Philip Roth, son yirmi beş yıla damgasını vuran romanlarıyla çağdaş Amerikan edebiyatının en önemli yazarlarından biridir. 60'lardan bu yana yazdığı her kitapla ülkesinde verilen saygın edebiyat ödüllerinden en az birine değer görülmesi bir yana, "20. Yüzyıl Amerika'sının usta vakanüvisi" unvanıyla da onurlandırılmış, son olarak da Man Booker Ödülü'ne layık görülmüştür. *İnsan Lekesi* bu unvanı ne kadar hak ettiğinin en açık göstergesidir. *Pastoral Amerika* ile başlayıp *Bir Komünistle Evlendim* romanıyla süren yolculuğun bu son halkasında 1990'lı yılları ele alan Roth, Amerikan ruhunun en ücra köşelerinde dolaşıyor.

AYRINTI YAYINLARI • EDEBİYAT
ISBN: 978-975-539-610-1
9 789755 396101

27 TL